T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK TARİHİ ANABİLİM DALI
YENİÇAĞ TARİHİ BİLİM DALI

SİPÂHİZÂDE AHMED'İN GAZÂVAT-NÂME-İ CEZÎRE-İ GİRİT VE ZADRE İSİMLİ ESERİ (DEĞERLENDİRME – TRANSKRİPSİYON)

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan: Mürvet ARSLAN

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Muzaffer DOĞAN

İSTANBUL 2009

MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Yüksek Lisans öğrencisi Mürvet Arslan'ın "Sipâhizâde Ahmed'in Gazavat-nâme-i Cezîre-i Girit ve Zadre İsimli Eseri (Değerlendirme - Transkripsiyon)" konulu tez çalışması Türk Tarihi Anabilim Dalı Yeni Çağ Tarihi Bilim Dalı Yüksek Lisans tezi olarak oy birliği / ~~oy çokluğu~~ ile başarılı bulunmuştur.

		İmza
Tez Danışmanı Üniversitesi	: Doç.Dr. Muzaffer Doğan Marmara	.....
Üye Üniversitesi	: Doç.Dr. Erhan Afyoncu Marmara	.....
Üye Üniversitesi	: Yrd.Doç.Dr. Recep Ahıshalı Marmara	.....

ONAY

Yukarıdaki jüri kararı Enstitü Yönetim Kurulu' nun ..14./12..../ 2009 tarih ve ...23/4.... sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof.Dr. Emel KEFELİ
Müdür

İÇİNDEKİLER

Özet III
Summary.....IV
Önsöz V
Bibliyografya VI
1. GİRİŞ VII
1. 1. Sipâhî-zâde Ahmed Efendi'nin Hayatı .....VII-XI
1. 2. Eserin Adı XI
1. 3. Eserin Te'lif Sebebi XI
1. 4. Eserin Te'lif Tarihi XI
1. 5. Eserin Muhtevası ..... XI-XII
1. 5. 1. Kaptan Yusuf Paşa XII
1. 5. 2. Gazi Hüseyin Paşa XIII
1. 5. 3. Voynuk Ahmed Paşa XIII
1. 5. 4. Adil Ömer Paşa.....XIII
1. 5. 5. Gazi İbrahim Paşa XIV
1. 5. 6. Tekelli Mustafa Paşa..... XIV-XV
1. 5. 7. Vezir Derviş Mehmed Paşa XV
1. 5. 8. İbrahim Paşa oğlu Vezir Hasan Paşa XV
1. 5. 9. Defterdar-zâde Mehmed Paşa.....XV
1. 5. 10. Fazlullah Paşa XVI
1. 5. 11. Siyavuş Paşa XVI
1. 5. 12. Fazlı Paşa'nın Seraskerliği .....XVI-XVII
1. 5. 13. Dellak Mustafa Paşa XVIII
1. 5. 14. Topal Mehmed Paşa XVIII
1. 5. 15. Süleyman Paşa XVIII
1. 5. 16. Fazlı Paşa XVIII
1. 5. 17. Seyyid Ahmed Paşa .....XVIII-XXI
1. 5. 18. Köprülü Mehmed Paşa .....XXI-XXII

1. 6. Eserin Tavsifi XXII
1. 7. Eserin Önemi .....XXII-XXIII
1. 8. Eserin Dil ve Anlatım Özellikleri XXIII
1. 9. Metin Tesisinde İzlenen Yol XXIII
2. TRANSKRİPSİYON 1-118
ORJİNAL METİN

ÖZET

Osmanlı döneminde kaleme alınmış olan yazma eserler üzerinde yapılan çalışmaların, Osmanlı tarihinin aydınlatılması ve yeni bilgilerin elde edilmesi açısından katkıları büyüktür. Bu sebeple bu tür eserlerin ortaya çıkarılarak, araştırmacıların hizmetine sunulması büyük önem arz etmektedir. Bizim çalışmamızın konusunu içeren eser; XVII. yüzyıl Girit, özellikle Bosna tarihine katkı sağlaması açısından değer taşımaktadır.

Sipâhî-zâde Ahmed Efendi'nin kaleme aldığı *Gazâvatnâme-i Cezîre-i Girit ve Zadre* adlı eser, Sultan İbrahim döneminde Girit Adası'nın muhâsara edildiği 1055/1645 yılından başlar. Akabinde ise, ilk önce Girit daha sonra da Bosna sınırında gerçekleşen muhârebeler, buraya tayin edilen serdarların isimlerinin başlığı altında, sırasıyla anlatılır. Bundan sonra eserde genel olarak 1055/1645 tarihinden itibaren Bosna'da meydana gelen olaylar aktarılır. Eserin sonlarına doğru ise Köprülü Mehmed Paşa'nın 1068/1657 Erdel seferindeki Yanova Kalesi fethi tasvir edilir. Eserin isminden muhtevasının Girit olduğu intibası verilmekteyse de asıl olarak Bosna sınırında gerçekleşen mücadeleler anlatılmıştır.

İlmiye kökenli olan Sipâhî-zâde Ahmed Efendi, Bosna bölgesinde kadılığın dışında çeşitli görevler yapmıştır. Ayrıca eserinde anlattığı seferlerin bir kısmına bizzat katılmış ve devrin ileri gelen devlet adamları ile yakın temas içinde olmuştur. *Gazâvatnâme-i Cezîre-i Girit ve Zadre*'nin hem müellifin bizzat müşâhedelerine hem de olaylara şâhid olanların tanıklıklarına dayandığı için XVII. yüzyıl Osmanlı tarihine önemli ve orjinal katkılarda bulunmaktadır.

SUMMARY

The studies which have been made on the literary work of Ottoman epoch have been an important contribution in terms of enlightening Ottoman history and discovering new information. For that reason, it is really important to reveal such literature and put it into service of researchers. The literary work including our study is of great important for the purpose of making a contribution to the XVII century Crete history, especially Bosnian history.

Gazâvatnâme-i Cezîre-i Girit ve Zadre, the literary work written by Sipâhî-zâde Ahmed Efendi, dates back 1055/1645, when Crete island was besieged at Sultan Ibrahim period. Subsequently, First the wars made at Cretan border and then at Bosnian border are narrated in turn under the names of Ottoman commanders who were appointed to those places. Then in the literary work , generally the happenings which occured as of 1055/1645 are passed on. Ad finem of the literary work, the conquest of Yanova at Erdel wartime by Köprülü Mehmed Pasha is depicted. In spite of the impression made with the name of the literary work that the contents were related to Crete, as a matter of fact, the combats fought at Bosnian border are narrated.

Sipâhî-zâde Ahmed Efendi, who was trained at the madrasah, served in various positions apart from working as a magistrate. In addition, he fought in some of the battles that he narrated in his literary work and was in contact with the very important statesmen in his era. Because Gazâvatnâme-i Cezîre-i Girit ve Zadre are based both on the author's remarks and the testimonies of the people who witnessed to the events, they have made a great and original contribution to the XVII century Ottoman history.

ÖNSÖZ

Osmanlı tarihinin en önemli kaynaklarından biri de kroniklerdir. Bu kaynaklar hakkında önemli çalışmalar yapılmasına, bunların hızla yayımlanmasına rağmen hâlâ yeterli ve istenen seviyede değildir. Biz de Süleymaniye Kütüphanesi, Hekimoğlu Ali Paşa, 783 numaralı ve tek nüsha olan Sipâhî-zâde Ahmed Efendi'nin *Gazâvatnâme-i Cezîre-i Girit ve Zadre* adlı eserini tez olarak hazırlayarak bu çalışmalara küçükte olsa bir katkıda bulunmak istedik.

Gazâvatnâme-i Cezîre-i Girit ve Zadre, 1055/1645 tarihinde başlayan Girit seferiyle başlar ve Köprülü Mehmed Paşa'nın 1068/1657'deki Erdel seferiyle sona erer. Fakat eserde daha çok 1645–1657 tarihleri arasında Bosna'da geçen olaylar anlatılır. Olayların birçoğu müellifin bizzat müşahedelerine veya şahidlerin tanıklıklarına dayandığı için XVII. yüzyıl Osmanlı tarihi için önem arz etmektedir. Ayrıca Osmanlı taşrası hakkında bilgi veren nadir eserlerden biri olması hasebiyle de değerlidir. Çünkü Osmanlı taşrasındaki olayları anlatan eserler, maalesef oldukça azdır.

Tezimiz iki kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısımda özet, önsöz, bibliyografya ve giriş, ikinci kısımda ise eserin transkripsiyonu ve Osmanlıca metni yer almaktadır. Girişte müellifin hayatı, eserin adı, eserin te'lif sebebi, te'lif tarihi, muhtevası, tavsifi, eserin önemi, dil ve anlatım özellikleri, metin tesisinde izlenen yol; ikinci bölümde ise eserin transkripsiyonu ve Osmanlıca metni verilmiştir.

Burada tezi hazırlarken daima beni teşvik eden ve tezle yakından ilgilenen tez danışmanım Doç. Dr. Muzaffer Doğan'a, tez konusunun tespitinde yol gösteren değerli hocam Doç. Dr. Erhan Afyoncu'ya, çalışmalarım esnasında bana yardımcı olan Uğur Demir'e ve İslam Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi'nin yardımsever elemanlarına teşekkür etmek benim için zevkli bir vecibedir.

BİBLİYOGRAFYA

91, 164, Mad 540 ve 173 Numaralı Hersek, Bosna ve İzvornik Livâları İcmâl Tahrir Defterleri (926-939/1520-1533), Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Ankara 2006.

Rumeli Kadıaskerliği Rûz-nâmçe Defterleri, İMŞSA (İstanbul Müftülüğü Şer'iyye Sicilleri Arşivi), No: 21-26.

Babinger, Franz, *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri,* Ankara 1982.

Baltacı, Cahid, " Kadı-asker Rûz-nâmçelerinin Tarihi ve Kültürel Ehemmiyeti", *İslâm Medeniyeti Dergisi,* C. IV-I, İstanbul 1979, s. 55-100.

Çağbayır, Yaşar, *Türkçe Sözlük*, Ötüken Yay., İstanbul, 2007.

Devellioğlu, Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Ankara 2001.

Gülsoy, Ersin, *Girit'in Fethi ve Osmanlı İdaresinin Kurulması (1645-1670),* İstanbul, 2004.

İlgürel, Mücteba, "Köprülü Mehmed Paşa" ,*DİA*, XXVI, 342-353.

İpşirli, Mehmet – Uzun, Mustafa, "Bahaî Mehmed Efendi", *DİA*, IV,463–465.

Levend, Agah Sırrı, *Gazâvatnâmeler ve Mihaloğlu Ali Bey'in Gazâvatnâmesi*, Ankara 1956.

Naima Mustafa Efendi, *Naima Tarihi,* c.6, İstanbul 1969.

Redhouse, Sır James W., *Redhouse Sözlük*, İstanbul, 2001.

Sami, Şemseddin, *Kâmus-i Türki*, İstanbul, 1900.

Unat, Faik Reşit, *Hicrî Tarihleri Milâdî Tarihe Çevirme Kılavuzu*, Ankara, 1994.

Uzunçarşılı, İsmail Hakkı, *Osmanlı Tarihi*, III-I, III-II, Ankara 2003.

1. GİRİŞ

1.1. SİPÂHÎ-ZÂDE AHMED EFENDİ'NİN HAYATI

Sipâhî-zâde Ahmed Efendi'nin hayatı ve mesleği hakkında bildiklerimiz şimdilik eserinde zikrettiği bilgilerden ibarettir[1]. Müellif, Bosna Eyaleti'ne bağlı Klis Sancağı'nda İhlevne Kasabası'nda doğmuştur[2]. İsmini eserinin giriş kısmında "Ahmed eş-şehîr Sipâhî-zâde" olarak vermektedir[3]. Aynı zamanda Rûz-nâmeci İbrahim Efendi'yle olan konuşmalarında İbrahim Efendi'nin müellifimize, "hoş geldin Ahmed Çelebi" şeklinde hitap ettiğini bizzat kendisi aktarmaktadır[4].

Meslek hayatına ait bilgileri de yine *Gazâvatnâme-i Cezîre-i Girit ve Zadre*'den takip edebilmekteyiz. *Gazâvatnâme*'ye göre 1026 (1617) yılında İstanbul'da danişmenttir[5] ve Güzelce Ali Paşa'nın sadrazamlığı devrinde (1619–1620)[6] de İstanbul'da bulunmaktadır[7]. 1033-1034 (1623-1624) yıllarında Pojega serhaddinde bulunan İslatine kazasında[8] 45 akçe yevmiye ile görev yapmıştır[9]. Rebiülevvel 1037 (1627)'de 60 akçe yevmiye ile Hersek ilinde Çerniçe[10] kadısı olmuştur[11]. 1044-1045 (1634-1635) yıllarında 100 akçe yevmiye ile Kırka kazasında görev yaptıktan sonra IV. Murad'ın Bağdat'ı fethi sırasında 1048 (1638)[12] 130 akçe yevmiye ile Lubin kadısı[13] olmuştur[14]. Sipahi-zâde kadılık atamalarındaki kural gereği zaman zaman mülâzemete çıkmıştır. Mülâzemet sürelerinin bir bölümünü de İstanbul'da tamamlamıştır. Bekleme

---

[1] Yazma eserlerde müellifin ve eserin adına rastlanılmamaktadır. Agah Sırrı Levend, *Gazâvtnâmeler ve Mihaloğlu Ali Bey'in Gazâvatnâmesi*, Ankara 1956, s. 116.

[2] " … Bosna Eyâleti'nde vâkı' Klis Sancağı'nda hâlâ serhadd açılup yıkulmış vilâyet olan mevlid ve maskat-ı re'simiz kasaba-ı Helevne fetvâsına mübtelâ iken…" Sipâhî-zâde Ahmed Efendi, *Gazâvatnâme-i Cezîre-i Girid ve Zadre*, (bundan sonra *Gazâvatnâme*... şeklinde geçecektir), Süleymaniye Kütüphanesi, Hekimoğlu Ali Paşa, no:783, varak [7a].

[3] " … fakīr-i pür-taksîr ve dâ'i-i hakīr Ahmed eş-şehîr Sipâhizâde…", *Gazâvatnâme*..., vr. [7a].

[4] *Gazâvatnâme*, vr. [75b].

[5] " ... Hakīr Astâne'de bin yigirmi altı târîhinde dahi dânişmend iken ...", *Gazâvatnâme*..., vr. [17b].

[6] İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, III-I, Ankara 2003, s. 128–129.

[7] " ... Güzelce Ali Paşa sadr-ı a'zam iken Astâne'de mevcûd idik ...", *Gazâvatnâme*..., vr. [45a]

[8] " ... Hakīr Pojega serhaddinde İslatne kādîsı iken ...", *Gazâvatnâme*..., vr. [51a].

[9] Çerniçe kādîsı Mahmûd'un hakkında mahzar gelüp dîvân-ı humâyûn tarafından ref'i fermân olunmağın ref' olunup yerine kırk beş akçe ile İslatne kazâsından üç yıl zamân-ı infisâli, sekiz ay Âsitânesi olan Mevlânâ Ahmed dâ'îlerine tâlib ve müstahık olmağın ber-vech-i terakki yevmî altmış akçe ile rebî'ü'l-evvel tevkit ile sadaka buyurulmak recâsına arz olundukda buyuruldı, *Rumeli Kadıaskerliği Rûz-nâmçe Defterleri*, İMŞSA (İstanbul Müftülüğü Şer'iyye Sicilleri Arşivi), No: 21 (1037-1038), s.12.

[10] " ... bin otuz yedi târîhinde hakīr livâ-i Hersek'de Çerniçe kādîsı iken ...", *Gazâvatnâme*..., vr. [49a].

[11] *Rumeli Kadıaskerliği Rûz-nâmçe Defterleri*, No: 21 (1037-1038), s.12.

[12] İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, III-I, s.203-204.

[13] Lubin kādîsı Ramazan'ın müddeti halle karîb olmağın altı ay tevkıtla ref' olunup yeri yevmî yüz akçe ile Kırka Kazâsı'ndan üç sene infisâli olan altı ay Asitânesi olup imtihân olundukda istihkakı zâhir olan Mevlânâ Ahmed dâ'îlerine yevmî yüz otuz akçe ve tevkıt-ı mezbûr ile sadaka buyurulmak recâsına pâye-i serîr-i a'lâya arz olundukda buyuruldı, *Rumeli Kadıaskerliği Rûz-nâmçe Defterleri*, No: 26 (1047-1048), s.15.

[14] " ... Gāzî Sultân Murâd Han *aleyhi rahmetü'l-gufrân* Bağdad- bihişt-âbâdı feth ü teshîr ve râfizîleri esîr itdikde ol zamân hakīr Lubin kādîsı idim ...", *Gazâvatnâme*..., vr. [46a].

dönemlerinden birisini de IV. Murad'ın saltanatının son zamanlarında yine İstanbul'da gerçekleştirmiştir[15].

Müellif bir dönem Belgrat'ta askerî kassamlık görevinde de bulunmuştur[16]. Bu görevi esnasında Rûz-nâmeci İbrahim Efendi, Avusturya elçisi olarak Budin'de bulunan İsa Efendi'ye ve sınır boylarına ait bilgileri ilk ulakla göndermesini Sipâhî-zâde'den ister. Bunun üzerine Macar krallığı ile ilgili bilgi içeren Boşnakça yazılmış şifreli kasideyi ve sınıra dair diğer haberleri İstanbul'a gönderir. Kassâmlık görevi bittikten sonra Belgrat'dan ayrılarak İstanbul'a gelir. Yapmış olduğu bu hizmetin de etkisiyle, Macar krallığının Rakoci'ye verildiğini öğrenir[17]. Bu bilgilerden anlıyoruz ki, Sipâhî-zâde Ahmed Efendi kadılık dışında diğer devlet görevlerinde de rol almıştır.

Sipâhî-zâde, hemşehrisi olan Kosoklı Mahmud Ağa'nın yardımı ile İhlevne kadılığına dair izin mektubunu Şeyhülislâm Bahâyî Efendi'den[18] alır[19] (1649). Bu görevde altı sene kalır[20]. Tekelli Mustafa Paşa'nın Şibenik Kalesi kuşatmasında ordu kadılığı yapar[21]. Derviş Mehmed Paşa, Bosna serdarı olarak atandığında ise Sipâhî-zâde İhlevne'de ordu kadısıdır[22] ve Paşa, Sipâhî-zâde'ye azad ettiği köle ve malın bir kısmını vererek azad belgesini yazdırır[23]. Daha sonra Yakub Paşa hikayesini yazıp Domine'de Siyâvuş Paşa'ya takdim ettiğinde paşa hikayeyi çok beğenerek kendisine fazla miktarda

---

[15] " ... Gāzî Sultân Murâd Han *hulledet hilâfetuhû ilâ-intihâ'i'z-zamân* hazretlerinin zamân-ı şerîfinde hakīr ol mahalde Astâne'de mülâzemetde idüp ...", *Gazâvatnâme...*, vr. [46a-46b].

[16] " ... Hakīr ise ol mahalde Büyük Belgrad-ı nev-âbâdatda merhûm Azmî-zâde Mustafâ Efendi hazretlerinin tarafından kassâm-ı askerî idim ...", *Gazâvatnâm...e,* vr.[75a].

[17] " ... Rûz-nâmeci İbrâhîm Efendi hazretleri hakīre tenbîh etmiş idi ol zamân Belgrad mollâsı dahi İsâ Efendi Nemçe elçisi çıkacak olmağla Budin'de idi "elçiden ve sâ'ir serhadd ahvâlinden düşen ahbârı ilki düşen ulakla i'lâm itmeden hâlî olmayasın" dimekle her bir cehâr-şenbih güni Belgrad'a doğru Budin ulağı uğrayup geçmekle hakīr mezbûr kasîdei ve sâ'ir ahbârı mektûb ile yazup ilki düşen ulakla merhûm Rûz-nâmeci Efendi hazretlerine gönderdim idi. Belgrad kısmetinden ma'zûl olup ve Astâne'ye varup mârrü'z-zikr Rûz-nâmeci Efendi'ye varup buluşdugum gibi "hoş geldin Ahmed Çelebi. "Aku öze guruşa peyluşe? deyu Allah hakkı içün sâ'atile sa'âdetli pâdişâh-ı âlî-destgâh olan Sultân Murâd Han hazretlerine mezbûr kasîdei getürüp kırâ'at itdigimde "ne dimekdir?" buyurdukda Bosna dilince olmağla "eger Hasan Paşa Rakoci tâlib ve ehakk iken Gorof gibi sefeleden guruşları alursa yaramaz olur" tercüme idüp tefhîm itdügüm gibi "gönderdiginiz kasîde Rakoci kral nasb olunmağa sebeb olup sâ'atile hatt-ı humâyûn-ı sa'âdet-makrûn ile Macar krallığı Rakoci'ye tevcîh olunup ulakla gönderilmişdir" deyu dâ'îlerine Rûz-nâmeci Efendi haber virdi ...", *Gazâvatnâme...*, vr. [75a-75b].

[18] " Bahaî Efendi hakkında bk. Mehmet İpşirli-Mustafa Uzun, "Bahaî Mehmed Efendi", *Diyanet İslam Ansiklopedisi (DİA)*, IV,463–465.

[19] " ... fetvâa me'mûr olmamıza bâ'is ü bâdî olan hem-şehrimiz Kosoklı Mahmûd Ağa merhûm olmuşdur, *rahimehullâh*. Ve ol mahalde bi'l-fi'l Helevne'de yeniçeri ağası olan sekbân-başı Porçe-zâde izzetli Ali Ağa hazretleri 'lemü'l-ulemâi'l-izâm şeyhü'l-islâm fazîletli Bahâyî Efendi hazretlerinden Helevne'de fetvâya izn hâviye hakīre mektûb getürüp ve bizi çırâk-ı efrûhte idüp ihyâ itmişdir ...", *Gazâvatnâme...*, vr. [38a].

[20] " ... fazîletli Bahâyî Efendi hazretleri taraf-ı âliyelerinden Helevne'de iftâı izn hâviye mektûb-ı mergūbları vürûd bulmağla altı seneden berü sebeb-i ma'îşetimiz olup ...", *Gazâvatnâme...*, vr.[39a].

[21] " ... Şibenik Kal'ası üzerine kal'a-kûp toplarla ve cebe-hâne ile varmak murâd eyledikde hakīr ol zamân ordı kazâsı hıdmetinde bulundum ...", *Gazâvatnâme...*, vr. [21a].

[22] " ... Derviş Mehemmed Paşa hazretlerine Eyâlet-i Bosna serdârlık ve tuğrâ-i garrâ ile sadaka olunduğuna istimâ' olunup ve nîk-sâ'tile mütesellimi Helevne'ye gelüp ol mahalde hakīr ordı kazâsı hıdmetinde idim ...", *Gazâvatnâme...*, vr. [29b].

[23] " ... yirmi üç rıkkıyyete mu'terif nefer gulâmın ahlas-ı mâlından ve atyeb-i menâlinden ifrâz idüp hasbeten-lillâhi'l-azîm azâde ve dilşâd ve mesrûrü'l-fû'ad idüp hakīre î'tâk nâmelerin yazdırdı ...", *Gazâvatnâme...*, vr. [30a].

para, bir timar berâtı ve Kırka Kazası'nda müftülük verir[24] (1651)[25]. Sadrazam Derviş Mehmed Paşa, İnmoçka kazasında Domine Nahiyesi müftülüğü ve emekliliğini verir[26] (1653)[27]. Ancak bu görevde bir yıl kalabilir. Çünkü Derviş Mehmed Paşa'nın ölmesi üzerine bu görevden azledilir[28] (1654)[29]. Seyyid Ahmed Paşa, 28 Şaban 1067 Pazartesi günü, İhlevne'de sefere çıkmadan önce Sipâhî-zâde'ye dua ettirir ve Paşa bir kısım askeri savaş için gönderdikten sonra kendisine tekrar dua ettirerek hediyeler verir (1067- 1656)[30].

Sipâhî-zâde, devrin ileri gelen devlet adamları ile yakın temas içindedir. Hemşehrileri Vezir Defterdar-zâde Mehmed Paşa[31], Vezir Koca Yusuf Paşa[32], eskiden tanıdıkları olan Sadrazam Derviş Mehmed Paşa[33] ve Sadrazam Siyâvuş Paşa görev alma konusunda kendisine yardım ederler[34]. Sipâhî-zâde Ahmed Efendi, bulunduğu bölgenin sınır ve ordunun karargâhı olması sebebiyle harap, fetva isteyenin az ve gelirinin yetersiz olduğunu[35], bu sebeple görev alma ve ek gelir elde etme konusunda devrin ileri gelenleri tarafından yardım gördüğünü ifade etmektedir[36]. Bunun yanında Şeyhülislam Karaçelebi-zâde Abdülaziz Efendi ile yakınlığı[37] ve Peçuy kadısı Tuzlavî Ebulbenat Ahmed Efendi'yle de dostluğu vardır[38].

---

[24] " ... Siyâvuş Paşa *veffakallahu mâ-yeşâ* Zadveriye Kal'ası vech-i âtî üzre imdâdına Domine'ye geldikde varup hâk-i izzete yüz süriyü[p] bâlâda mastûr tevârîhi virdiğimde pesend idüp "ol kadar hazz itdim gice üç def'a okumuşum ammâ yıkulmış vilâyetde kime fetvâ virirsin? Sana bir zamîme gerek" deyu nukūd-ı firâvân ve getürdügüm bir berât-ı tîmâr ve nice evâmir hibe ve ihsân buyurup "inşâ'allâh sadr-ı a'zam olduğumuzda seni mollâ ideriz" deyu va'd-i âlîleri dahi oldugundan gayrı "bir hâlî mansıb var ise şimdilik size getürdelim" deyu Kırka Kazâsın arz idüp ve berâtın getürdüp alâ-kadrihî intifa' itmişizdir ...", *Gazâvatnâme...*, vr.[42a].

[25] İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, III-II, s. 401.

[26] " ... İnmoçka kazâsında Domine Nâhiyesi ifrâz ve fetvâmıza zamîme içün ber-vech-i te'bîd ve tekā'üd sadaka buyurup göndermiş idi ...", *Gazâvatnâme...*, vr. [37b].

[27] İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, III-II, s. 406.

[28] " ... Bir yıl fakat zabtı ve alâ-kadrihî intifa' müyesser oldı. Ba'dehû sâhib-i sa'âdetimiz rahmet-i gufrâna vâsıl olmağla ... hakīri dahi Domine'den azl itdiler ...", *Gazâvatnâme...*, vr. [37b].

[29] İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, III-II, s. 406.

[30] " ... sene bin altmış yedi târîhin[in] şehr-i şa'bânü'l muazzamın yirmi sekizinci güni pazarirtesidir hakīre du'â itdirüp ve toplara mukaddem cem' olunan beylik kâvları koşdurup Boşkobalte'ye doğru topcı-başı sipâh ve zu'âmadan iki alayla ve ocak sekbânından yedi bölük ile bi-niyyet-i gazâ yolladıkdan sonra ba'dehû tekrâr bu dâ'îlerine du'â itdirüp ve nevâkır ihsân buyurup ...", *Gazâvatnâme...*, vr. [72b].

[31] " ... hemşehrimiz Defterdâr-zâde eşca'-ı vüzerâ Mehemmed Paşa ...", *Gazâvatnâme...*, vr. [17a].

[32] " ...hemşehrimiz eşref-i vüzerâ ve aslehü a'del-i küberâ bakıyye-i selef olup dîde-i vüzerâ olan sa'âdetli Koca Yûsuf Paşa ...", *Gazâvatnâme...*, vr. [36b].

[33] " ... kadîmden te'ârüfümüz olup İhlevne altında ordû-yı hümâyûnda şikeste-hâl iken fermânıyla ekser yanında meks idüp ni'am-ı fâhire ile muğtenem ve nice ihsânın gördüğümden gayrı bu abd-ı fakīrlerin ihyâ itmek...", vr. [37a-37b], bundân esbak Astâne-i sa'âdetde te'ârüfümüz olup ihsân-dîdesi ve hakīre niyâbetler alıvirüp gurbetde ma'îşete sebeb olduğundan gayrı mansıb-ı âlî dahi şefâ'at buyurup bu abd-i fakīrlerin ihyâ etmegin ...", *Gazâvatnâme...*, vr.[30a].

[34] bk. Dipnot 22.

[35] " ... lâkin diyârımızda asâkir-i İslâm yaz kış muhâfazasın idüp serhadd açılmağla diyârımız dâr-ı harâbe dutup müsteftîler nâdir ve nevâkır kāsır olup ...", *Gazâvatnâme...*, vr. [39a].

[36] " ... diyârımız müntehâ-yı serhadd ve ordû-yı humâyûnın makarrı olup gelen vüzerâ "yıkulmış vilâyetde kime fetvâ virirsün" deyu fetvâmıza zamîme içün arpalık getürdüp ..." , *Gazâvatnâme...*, vr. [67b].

[37] " ... Hakīr efendimiz Karaçelebi-zâde a'lemü'l-ulemâi'l-izâm fazîletli şeyhü'l-islâm seyyidü'l-enâm Abdülazîz Efendi'yle Bursa'da meks iderken ziyâretleri müyesser olmuşdu ...", *Gazâvatnâme...*, vr. [48a].

[38] " ... yâr-ı gārımız Tuzlavî Ebû'l-benât Ahmed Efendi ...", *Gazâvatnâme...*, vr. [75a].

Ordu kadılığı yapması sebebiyle çeşitli seferlerde bulunur. İbrahim Paşa'nın Zemunk Kalesi kuşatmasında yardım için giden asker içinde yer alırken[39], Tekelli Mustafa Paşa'nın Şibenik Kalesi kuşatmasında da ordu kadılığı yapar[40]. Sadrazam Derviş Mehmed Paşa'nın İhlevne kuşatmasında paşanın yanında yer alır ve paşa, sefere gidilmeden önce Sipâhî-zâde ile çeşitli konularda müşavere eder[41]. Fazlı Paşa, Bosna serdarı iken, Sipâhî-zâde bulunduğu bölgeden yüz kırk asker, köle ve marangoz ile Kinin Kalesi tamiri için yardıma gider[42] ve paşa kendisine dua ettirir[43]. Vezir Fazlı Paşa, hocası ordu kadısı olmasına rağmen Sipâhî-zâde'ye çok dava baktırır ve paşanın buyuruldusu üzerine Gradçaç Kalesi'nin tamiri ve tamamlanmasını bir hafta içinde yapar[44].

Sipâhî-zâde gördüğü bir rüya üzerine Lubnik'de Üçler isimli yerde, cami ve kervansaray yaptırır. Kervansaray ancak altı sene kullanılabilmiştir. Çünkü asker odun için kervansarayı yıkmıştır[45].

Müellif, *Gazâvatnâme-i Cezîre-i Girit ve Zadre*'den başka[46], Fazlı Paşa'nın hazinedar-başısı Mahmud Ağa'nın ve kethudası Mehmed Ağa'nın fetihlerini anlatan kısa bir tarih daha yazdığını ifade etmektedir. Bunun üzerine Fazlı Paşa, Sipâhî-zâde'ye

---

[39] " ... Helevne gāzîlerinden illerüye Zemunk imdâdına gönderüp ve hazret-i paşaya iki gün asker-i İslâm yetişince Helevne'de meks idüp ba'dehû der-akab hazret-i paşa bu hakīr dahi ma'an yetişen asker-i İslâm ile gidüp ...", *Gazâvatnâme...*, vr. [19a].

[40] " ...Ve hazret-i paşa kılâ'-ı Frengistânî muhâsarasına me'mûr olup, Şibenik Kal'ası üzerine kal'a-kûp toplarla ve cebe-hâne ile varmak murâd eyledikde hakīr ol zamân ordı kazâsı hıdmetinde bulundum ...", *Gazâvatnâme...*, vr.[21a].

[41] "... İhlevne altında ordû-yı hümâyûnda şikeste-hâl iken fermânıyla ekser yanında meks idüp ni'am-ı fâhire ile muğtenem ve nice ihsânın gördüğümden gayrı bu abd-ı fakīrlerin ihyâ itmek ve va'ad-ı âlîleri sebk itmeğin hakīr pîr-i fâni olup..., vr.[37b], kadîmden te'ârüfümüz olmağla bu abd-i fakīrleriyle bâb-ı müşâverede dakīka fevt itmeyüp...", *Gazâvatnâme...*, vr. [31a].

[42] "... bu hakīr kasabamızdan yüz kırk sekbânile ve nefîr-i âmm ile ve cümleten cerâhor ve neccâr ile nîk-sâ'at ile bi'l-cümle asker-i İslâm'la Kal'a-ı Kinin binâsına teveccüh buyurup...", *Gazâvatnâme...*, vr. [57b].

[43] " ... vezîr-i zü'l-kerem ve âlî-himem hakīre dua itdirüp ve ri'âyet idüp...", *Gazâvatnâme...*, vr. [58a].

[44] " ... Gerçi Fazlı Paşa'nın emîr efendisi hâcesi olmağla ordı kādîsı idi ammâ hakīre ekser da'vâ istimâ' itdirdi. Ve Kırka kazâsından bakiyye kalan Odovine ve Lika ağaları Kinin binâ oldukdan sonra hakīr dahi hazret-i paşa ile vedâ' idüp arkurı hâlî olan Helevne ve Popne yaylakı aşurısına hâlî dahi olan Gradçaç aşurısına Odovine andan Lika'ya gitmek murâd itdiğimizde hakīre hitâben Kinin'den eşedd berzah ve kamer-i küffâr olan Gradçaç Kal'ası'n umrân ve ihyâ içün buyurıldı-ı şerîf hazret-i paşa virüp ta'mîr ve meremmet ü termîmi fermân olunmağla mahalline vardıgımızda dâmen-dermiyân idüp ve üzerine olup ve bir günde beş yüz yük hâzır kireç bulunmağla kaldırdup bir hafta içinde üşündüyle ibnâ ve umrân itdirüp dîn-i mübîne ve pâdişâh-ı rû-yı zemîne ve ahâlî-i memlekete şol mertebe hıdmet eyledik ve eskiden aklâmı olan kulı yerleştirdik ta'bîr muhâldir ...", *Gazâvatnâme...*, vr. [59a].

[45] "... ilki gün ordı yerinden kalkup çiftligimiz Lubnik'de Üçler nâm mahalde hasbeten lillâh ibnâ itdigimiz câmi'-i şerîf ve kervânsarây kurbundaki hâlâ müntehâ-yı serhadd ve karavul beklenür ismin tesîri olmağla kenâr ve uç olmuşdur. Asker-i İslâm konmağla sâ'atile odun içün kervân-sarâyımız asker yerle berâber eylediler. Altı sene ma'mûr olup ve müsâfirîn ve kervân ve ebnâ-i sebîl konup işledükden sonra rahtı ve dırahtı asker-i İslâm'a nasîb itmişdir. Binâsı üç def'a rü'yâda hakīre kıbel-i Rahmânü'r-rahîm'den işâret olunmağla bir taşı ya bir ağacı ındellâh kabûl olunursa âhiret için bize kâfîdir ...", *Gazâvatnâme...*, vr. [57b].

[46] " Ahmed Sipâhîzâde'nin içinde özellikle Kandiye'nin zabtını etraflıca anlattığı Vekâ'i-i gazevât-i Seyyidî Ahmed Paşa adlı ve 97 ypr. büyüklüğünde bir eseri vardır, bu yazarın adına ve bu esere başka hiçbir yerde rastlanmamıştır", Franz Babinger, *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri*, Ankara 1982, s.238, Dipnot 1.

timar verip birçok iyiliklerde bulunmuştur[47]. Yine Fazlı Paşa'nın fethinin tarihini yazarak Gılamoç'da kendisine takdim ettiğinde paşa, Sipâhî-zâde'nin yazdıklarını çok beğenmiş, ancak paranın savaşta harcandığını özürle bildirerek az bir ihsan vermiş, sadrazam olduğunda ise arpalık tahsis etmiştir[48].

1.2. ESERİN ADI

Kütüphane kataloğunda eserin adı, Fetihname-i Girit ve Bosna'dır. Müellif ise eserin adını *Gazâvatnâme-i Cezîre-i Kilid ve Zadre* olarak vermektedir. Eserin isminden muhtevasının Girit olduğu intibası verilmekteyse de asıl olarak Bosna sınırında gerçekleşen fetih olayları anlatılmıştır[49].

1.3. ESERİN TE'LİF SEBEBİ

Sipâhî-zâde Ahmed Efendi, *Gazâvatnâme-i Cezîre-i Girit ve Zadre*'yi Girit ve Bosna'nın fethini anlatmak ve Sultan İbrahim'e hediye etmek amacıyla yazdığını belirtir.[50] Bunun yanında Bosna'nın bir sınır şehri ve ordunun karargâhı olması sebebiyle harap, fetva isteyenin az ve gelirinin yetersiz olmasından dolayı görev alma ve ek gelir elde etme amacında olduğunu kaydeder[51].

1.4. ESERİN TE'LİF TARİHİ

Eser, müellifin bizzat yaşadığı ve duyduğu haberlere dayalı olarak **1055-1068** (1645-1657) tarihleri arasında kaleme alınmıştır.

1.5. ESERİN MUHTEVASI

Sipâhî-zâde Ahmed, eserinin girişine Allâh'a (c.c.) hamd ve sena ile başlar. Hazreti Muhammed'in ve ümmetinin yaratılış özelliklerini Kur'an ayetleriyle destekleyerek uzun uzun anlatır. Yazar daha ziyade Tevârih-i Âl-i Osmân türü eserlerde

---

[47] "... Ve kethudâ beyin ve hazînedâr ağanın gazâların medh[ini] müş'ir birkaç evrâk-ı tevârîh te'lîf itdim idi hazret-i vezîr-i ekrem sebeb-i ma'işetimiz olan bir tîmârlı gedigimize bir esfel ve nâ-halef bi-gayr-i vechin müdâhele itmekle mukarrerimiz ihsân ve nice lutuflar in'âm buyurdılar ...", *Gazâvatnâme...*, vr. [57a].

[48] "... Ve hazret-i paşa avdet itdikde ikindüden sekiz sâ'at varınca hakīr-i pür-taksîr kendünün gazâsın medh[in] müş'ir tevârîh-i mezbûrı müsvedde idüp ve yarındası tahrîr idüp Gılamoç'da teslîm eyledigimde gazâda harcanmağla i'tizâr idüp ihsân-ı ekall ile ihsâncık eyledi. Ziyâde pesend ve münşe'âtımızdan hazz itmekle "bi-i'tibâr-ı me'yûl du'âda olun" sadâret-i uzmâ müyesser oldukda pîr-i fânî ve dermânsız olmağla ayâğımıza arpalık göndermek va'd-i âlîleri hemân olmuşdur ...", *Gazâvatnâme...*, vr. [64b].

[49] Agah Sırrı Levend, "Fetih-nâme: Sipâhîzâde Ahmed'in, H.1055=M.1645 de açılan Girid seferini ve H.1068=M.1658 yılına kadar geçen olayları anlatan eseri" şeklinde bilgi vermiştir, *Gazâvtnâmeler ve Mihaloğlu Ali Bey'in Gazâvatnâmesi* , s. 116.

[50] "... Binâ'en alâ-zâlik fazîlet-i gazâ beyân ve cihâd-ı fillâh ayân olmağa şürû' ve bir kaç evrâk-ı encümen-ârâ-yı meclis-i safâ-efzâyı mahfil-i sa'âdet-nümâ-yı şehinşâhîye ihdâ içün ve cezîre-i gazâvat-ı Kilid ve gazavât-ı Bosna beyân içün tahrîre cür'et olundu ...", *Gazâvatnâme...*, vr. [9a].

[51] "... bu abd-ı fakīrlerine kûşe-i nazar-ı çeşm'tibârları ve negâh iltifâtları eşrefü'l-cûd ve el-eshiyâ olmağla ihtivâsınca lutf u kerem ve ihsânları me'mûldur ve diyârımız müntehâ-yı serhadd ve ordû-yı humâyûnın makarrı olup gelen vüzerâ "yıkulmış vilâyetde kime fetvâ virirsün" deyu fetvâmıza zamîme içün arpalık getürdüp terahhuman bu dâ'îlerin gözede gelmişlerdir ...", *Gazâvatnâme...*, vr. [67b].

görülen Hz. Adem'den yani insanlık tarihinden başlayarak Osmanoğulları tarihine iliştirme geleneğine uymak istemiş gibi görünmektedir. Ancak Sipahi-zâde ruhlar alemindeki insanoğlunun yaratılış hikayesiyle iktifa etmiş ve Hz. Adem'den Osmanoğulları'na kadar bir şecere çıkartma çabasına girmemiştir. Eserinin esas bölümünü oluşturan konulara varak (6b) den itibaren giriş yapmıştır.

Gazâvatnâme-i Cezîre-i Girit ve Zadre, Sultan İbrahim döneminde, 1055 (1645) tarihinde Malta ve Girit hristiyanlarının birleşerek Osmanlı gemilerine saldırması sonucu yapılan Girit seferiyle başlar. Burada Girit seferiyle ilgili olarak, Kaptan Yusuf Paşa'nın ve Gazi Hüseyin Paşa'nın faaliyetleri yanında Voynuk Ahmed Paşa'nın Suda Kalesi kuşatmasında şehid olduğu 1059 (1649)[52] yılına kadar olan dönem anlatılır. Eserde, sadece 7a-13a arası Girit seferini ihtiva etmektedir. Akabinde ise müellifin esas olarak kendi yaşadığı ve duyduğu haberlerden oluşan, Bosna sınırında gerçekleşen muharebeler konu edilerek, Köprülü Mehmed Paşa'nın 1068 (1657) tarihindeki Yanova Kalesi fethine kadar gelir. Eserin isminden muhtevasının Girit olduğu intibası verilmekteyse de asıl olarak Bosna sınırında gerçekleşen fetih olayları anlatılmıştır. Eserde kronolojik bir sıra takip edilmesine rağmen, bazen konuyla ilgili olarak daha önceki gelişmelere de değinilmektedir.

Gazâvatnâme-i Cezîre-i Girit ve Zadre'nin muhtevasını teşkil eden devlet adamları ve faaliyetleri aşağıda özetlenmiştir.

1.5.1. Kaptan Yusuf Paşa; Sultan İbrahim dönemde, Kızlar Ağası Ahmed Ağa hac için ve yeni atanan Medine Mollası Esirî Efendi kadılık görevi için gemiyle yola çıktıklarında[53], Malta Kalesi ile Girit Adası'ndaki düşman askerleri birleşerek bunların gemilerini basıp mallarını alırlar ve esir ederler[54]. Bunun üzerine Sultan İbrahim, 1055 (1645) tarihinde[55], Akdeniz Kaptanı Gazi Yusuf Paşa'yı Girit Adası'nın fethi için gönderir[56]. Kaptan Yusuf Paşa Girit'ten önce Todor Kalesi'ni fetheder. Sonra Hanya Kalesi muhasara ile 51. gün fethedilir ve kiliseler camiye çevrilerek sultan adına hutbe okutulur[57]. Hanya Kalesi fethedilince Girit Adası'na bağlı bir çok köy de tâbiiyet altına alınır[58].

[52] İsmail Hakkı Uzunçarşılı, bu sefer için 1059 (1649) tarihini verir, *Osmanlı Tarihi*, III-I, s.221.
[53] *Gazâvatnâme...*, vr. [7a].
[54] *Gazâvatnâme...*, vr. [8a].
[55] *Gazâvatnâme...*, vr. [13a].
[56] *Gazâvatnâme...*, vr. [8a].
[57] *Gazâvatnâme...*, vr. [9b].
[58] *Gazâvatnâme...*, vr. [10a].

1.5.2. Gazi Hüseyin Paşa; Hüseyin Paşa, Girit fethine tayin olduğu[59] ilk yıl Resmo Kalesi'ni[60] fetheder[61]. Müellifin ifadelerine göre Akdeniz kaptanı olan paşalar, Yusuf Paşa'dan sonra Girit Adası'na uğramamışlar ve ada ile ilgilenilmemiştir. Papa ve diğer Frenkler, askerlerine her sene donanma ile yardım göndermiştir[62]. Düşman askerinin çoğu deniz korsanı olup, deniz muharebesinde yetenekli ve kalyonlarında balyemez topları vardır. Osmanlı donanmasında ise çektirme gemilerde savaş mühimmatı yetersizdir ve Osmanlı askeri deniz muharebesinde yetenekli değildir. Bu sebeple kesin başarı kazanmada yeterli olamamışlardır[63]. Hüseyin Paşa'nın Kasra Kalesi muhasarası başarılı olmaz ve kalenin karşısına İnadiyye (İslamiyye) Kalesi'ni yaptırır[64]. Girit Adası'nın fethi sürerken ölen Nemçe kralının yerine on altı yaşındaki oğlu geçer[65]. Bu kral, sultanın Bosna ve Girit muharebesi ile uğraşmasını fırsat bilerek, İstolni Belgrad'ı almak ister. Müşavere esnasında tecrübeli eski bir komutanı krala, bu fikrin doğru olmadığını, eğer antlaşmayı bozarsa sultanın, Sultan Süleyman gibi ülkesini alıp tahtı olan Beç ve Prag'ı da ele geçireceğini belirtir. "Sultan Süleyman, hala kaleniz ve merkeziniz olan Beç'i alıp büyük kilisenizi camiye çevirdi, bundan ibret alın" diyerek kralı vazgeçirir. Sipâhî-zâde, bu hikâyeyi beğenip yazmayı uygun gördüğünü söylüyor[66]. Düşmanlar, Talya, Kobroz ve Girit Adası ile övünürlerdi. Ancak Kobroz geçmiş sultan döneminde fethedilmiştir. Girit fethedilmek üzeredir ancak, Talya kalmıştır[67].

1.5.3. Voynuk Ahmed Paşa; Paşa, Sûde Kalesi'ni kuşatıp feth edecek iken, bir düşman askeri kendisini şehit eder. Bu durum üzerine yenilgi alan Osmanlı ordusu kaçar[68].

Bundan sonra eser, yine 1055 (1645) tarihinde başlayan ve gazavatnamenin asıl konusunu ihtiva eden Bosna'daki muharebe olaylarıyla devam eder ve buraya tayin edilen serdarların isimlerinin başlığı altında faaliyetleri sırasıyla anlatılır.

1.5.4. Adil Ömer Paşa; 1055 (1645) yılında Bosna serdarlığına tayin edilir, ancak bu görevi bir yıl sürer. Daha sonra Gazi İbrahim Paşa bu göreve memur edilir[69].

---

[59] *Gazâvatnâme...*, vr. [10a].
[60] *Gazâvatnâme...*, vr. [10b].
[61] İsmail Hakkı Uzunçarşılı'da 1646 Kasım ayı fetih tarihi olarak verilmiştir, *Osmanlı Tarihi*, III-I, s.332.
[62] *Gazâvatnâme...*, vr. [10b].
[63] *Gazâvatnâme...*, vr. [11a].
[64] *Gazâvatnâme...*, vr. [11a].
[65] *Gazâvatnâme...*, vr. [11a].
[66] *Gazâvatnâme...*, vr. [11b-12a].
[67] *Gazâvatnâme...*, vr. [12b].
[68] *Gazâvatnâme...*, vr. [9b-10a].

1.5.5. Gazi İbrahim Paşa; Kırka Sancağı'nda, Zadre'nin yukarısında bulunan Nova Kalesi'ni kuşatıp fetheder[70]. Şibenik Kalesini kuşatır, ancak yağmurun çok yağması nedeniyle kuşatma kaldırılır[71]. Daha önceki Bosna serdarları Ferhad Paşa[72] ve Ulama Paşa'nın fetihleri[73], Derviş Mehmed Paşa'nın İhlevne'deki[74] ve Defterdar-zade Mehmed Paşa'nın Klis'deki faaliyetleri anlatılır[75]. Klis'de Solin şehrindeki Kraliçe Kaydefe efsanesinden bahsedilir[76]. İbrahim Paşa'nın sınır boylarını ve Bosna sancağını boş bırakması sonucu düşman askeri Zemunk Kalesi'ni alır[77]. Bundan sonra İbrahim Paşa'nın fethettiği Noy Kalesi'ni kuşatırlar. Klis muhafızı Defterdar Muslı Paşa, Nova Kalesi'ni düşmandan kurtarır, ancak o döndükten sonra düşman askeri tekrar muhasara edip kaleyi alır[78]. İbrahim Paşa döneminde zamanın müstahkem kaleleri olan Varine, Nadin ve bununla beraber on dokuz kale ve hisar düşmanın eline geçer[79], ancak düşman tarafından kuşatılan Zadveriye Kalesi kurtarılır[80].

1.5.6. Tekelli Mustafa Paşa; Bosna serdarı Tekelli Mustafa Paşa 1057 (1647)[81] sınırın ve halkın korunmasında yetenekli biri değildir. Aynı zamanda paşanın adamlarının halka zulüm ve saldırıları neticesinde, çoğu dinden çıkmış ve bölge harap olmuştur[82]. Bu dönemde Şibenik'de Koştice kulesi kuşatması başarısız olur[83]. Düşman Derniş üzerine yönelir ve yapılan savaşta Osmanlı kuvvetleri mağlup olarak kaçar[84]. Yazarın tabiri ile bozulmanın sebebi, ihmal ve gevşekliktir. Asker, ulema ve Müslüman halk arasında sevgi azalmıştır. Ordunun mağlup olmasının bir sebebi de zulm ve isyandır. Anadolu ve Bosna'da askeri yöneticilerin ve grupların sebep olduğu baskı ve gasplar çoğalmıştır. Zulme sebebiyet verenler, halka tecavüz edip, mallarını zorla almakta, kadınlara saldırmaktadırlar. Müellif, yöneticilerin şeriata uymayarak haram yediklerini, zinaya meylettiklerini belirterek dönemin problemlerini anlatmaktadır[85]. Tekelli Mustafa Paşa'nın adamları Müslüman ve Hıristiyanların kadınlarına, kızlarına

---

[69] *Gazâvatnâme...*, vr. [13a].
[70] *Gazâvatnâme...*, vr. [14a].
[71] *Gazâvatnâme...*, vr. [14b].
[72] *Gazâvatnâme...*, vr. [14b-15a-15b-16a].
[73] *Gazâvatnâme...*, vr. [15a-15b].
[74] *Gazâvatnâme...*, vr. [16a].
[75] *Gazâvatnâme...*, vr. [17a].
[76] *Gazâvatnâme...*, vr. [17a-17b-18a].
[77] *Gazâvatnâme...*, vr. [18b-19a-19b].
[78] *Gazâvatnâme...*, vr. [19b-20a].
[79] *Gazâvatnâme...*, vr. [19a-20b].
[80] *Gazâvatnâme...*, vr. [20b-21a].
[81] İsmail Hakkı Uzunçarşılı, Tekeli Mustafa Paşa'nın Bosna'ya 1057/1647 de memur edildiğini yazmaktadır, *Osmanlı Tarihi*, III-I, s.327.
[82] *Gazâvatnâme...*, vr. [21a].
[83] *Gazâvatnâme...*, vr. [22a].
[84] *Gazâvatnâme...*, vr. [22b-23a].
[85] *Gazâvatnâme...*, vr. [23a-23b-24a].

ve oğlanlarına saldırıp tecavüz ettiklerinden zulme dayanamayan Klis ve Kırka halkından bir kısmı Frenkistan'a gidip onlara tabi oldular ve aynı zamanda dinden çıktılar. Düşman saldırılarını daha da artırarak birçok vilayet, kale ve kasaba almıştır. Müslüman halk herşeyini bırakarak ilden ile kaçmaktadır[86]. Başı bozukluk neticesi Bosna ordusu Derniş, Kinin, Behun, İstremçe, Derherika ve Klis kalelerinde yapılan savaşlarda da yenilir[87]. Kaman, Kozbak ve Klis kaleleri elden çıkar. Tekelli Mustafa Paşa sınır boylarını boş koyduğu için köy ve kasabalardan başka, on kale elden gitmiştir[88].

1.5.7. Vezir Derviş Mehmed Paşa; Derviş Mehmed Paşa, Bosna serdarı olarak tayin edildiğinde İhlevne üzerine gider[89]. Kısa zamanda dört bir tarafta fetihler yapılarak uskok eşkıyası yakalandıkça öldürülür[90]. Bu esnada taht değişikliği olur ve tahta IV. Mehmed geçer[91]. Derviş Mehmed Paşa kethudası Ali Ağa'yı yerine kaymakam tayin ederek, düşmanın deniz tarafında olan kalelerini araştırmak için gönderir. Ali Ağa düşmana ait bölgeleri yakıp ganimet alarak zarar verir. Bundan başka Şibenik'den Osmanlı askerine hücum eden uskok eşkıyası yenilir ve Zacu Kalesi feth edilir[92]. Özi sınırında düşman hareketlenince Derviş Mehmed Paşa Özi üzerine memur edilir[93]. Daha sonra Akdeniz kaptanlığı verilir ve bu görevdeki başarıları neticesinde sadrazamlığa getirilerek iki yıl bu görevde kalır[94].

1.5.8. İbrahim Paşa oğlu Vezir Hasan Paşa; Bosna serdarı olarak tayin edilen Hasan Paşa, Hersek livasında düşmanın istila ettiği Resne Kalesi'ni kurtarır[95]. İlk yaz ferman üzere Sin Kalesi tamir edilir. Bu yaz veba hastalığı yayılır ve birçok insan ölür ve bu salgında paşanın güvendiği adamları da ölmüştür[96].

1.5.9. Defterdar-zade Mehmed Paşa; Bosna serdarı olarak iyi bir yönetim sağlamış ve düşmanı bozguna uğratmıştır. Porlak Dağı gibi sarp dağdan topları geçirerek Klis'e akın etmiş ve düşmanı yenmiştir[97].

---

[86] *Gazâvatnâme...*, vr. [24b-25a].
[87] *Gazâvatnâme...*, vr. [25b-28a arası].
[88] *Gazâvatnâme...*, vr. [29a].
[89] *Gazâvatnâme...*, vr. [29b-31a].
[90] *Gazâvatnâme...*, vr. [31b].
[91] *Gazâvatnâme...*, vr. [33a-33b].
[92] *Gazâvatnâme...*, vr. [35b-36a].
[93] *Gazâvatnâme...*, vr. [36b].
[94] *Gazâvatnâme...*, vr. [36b-37a].
[95] *Gazâvatnâme...*, vr. [37b].
[96] *Gazâvatnâme...*, vr. [38a].
[97] *Gazâvatnâme...*, vr. [38a].

1.5.10. Fazlullah Paşa; Mehmed Paşa mazul olunca yerine, Bosna serdarı ve sadr-ı azam olarak tayin edilir. Paşa, Bosna sınırında dört kale yaptırarak Kinin Kalesi üzerine gelen düşman askerini yener[98].

1.5.11. Siyâvuş Paşa; Siyâvuş Paşa, Budin vezirliğinden mazul olarak sadrazam olur[99]. Sultan IV. Mehmed'in son zamanlarında ve onun idaresinde iken, isyan ve ahdi bozmaları sebebiyle uskok üzerine savaş için Bosna serdarı olarak gönderilir[100]. Siyâvuş Paşa Bosna serdarı olarak giderken önceki serdar Fazlullah Paşa İstanbul'a döner[101]. Bunun üzerine düşman harekete geçerek Zadveriye Kalesi'ni kuşatıp ele geçirir[102]. Ancak paşanın geldiğini haber alınca kaleyi bırakıp kaçarlar[103] ve Siyâvuş Paşa, Bosna sınırının dört bir tarafında fetihler yapar[104].

Siyâvuş Paşa, Zadveriye seferinden dönüp Bosna'da bulunduğu esnada, Dobrovnik elçisi eski âdet üzere paşanın yanına gelir. Padişahın haraç veren reayası olarak, paşa elçiden asker isteyince elçi İstanbul'a şikâyet eder ve böylece paşanın Bosna'dan azline sebep olur[105]. Yazar, bundan sonra Dobravenedik Kalesi'nden, coğrafi güzelliğinden ve mimari gelişmişliğinden bahseder[106].

Bu bölümde geriye dönüşler yaparak Osman Gazi, Orhan Gazi, Yıldırım Bayezid, Kanuni Sultan Süleyman, III. Murad Han döneminden bazı hadiseler ve Fatih'in Bosna'daki fetihleri anlatır. Sipâhî-zâde, bu fetihlerde yeniçerilerin gayretinden bahsederken, kendi dönemi ile ilgili tenkit yaparak, şimdi ise yeniçeriler itaat üzere olmamakla bir iş görülmez demektedir[107]. Bundan sonra Hersek'de Lubin kazasında olan Popova, Nehr-i Trebnişçe, Gable Kalesi, İskolçe şehirlerinin özellikleri ve Sarı Saltuk kerâmetlerini anlatır[108].

1.5.12. Fazlı Paşa'nın Seraskerliği; Bosna eyaletine serdar olarak atanan Fazlı Paşa, yeni fetihler ve harap olan kaleleri tamir için İhlevne sahrasına gelir. Paşa, kethudası Mehmed Ağa'yı düşmana karşı, hazinedar başısı Mahmud Ağa'yı Klis

---

[98] *Gazâvatnâme...*, vr. [38b].
[99] *Gazâvatnâme...*, vr. [39a].
[100] *Gazâvatnâme...*, vr. [39b].
[101] *Gazâvatnâme...*, vr. [42a].
[102] *Gazâvatnâme...*, vr. [42b-43a].
[103] *Gazâvatnâme...*, vr. [43a].
[104] *Gazâvatnâme...*, vr. [40a].
[105] *Gazâvatnâme...*, vr. [43b-44a].
[106] *Gazâvatnâme...*, vr. [44b-46a arası].
[107] *Gazâvatnâme...*, vr. [47a-56b arası].
[108] *Gazâvatnâme...*, vr. [54a-55b arası].

Kalesi'ni kuşatmak için gönderir[109]. Mahmud Ağa Klis'e doğru giderken yolda tesadüf eseri düşman askeriyle karşılaşır ve Çetine Köprüsü üzerinde düşmanı bozguna uğratır. Mehmed Ağa'da Şibenik semtinde düşmanı yener. Sipâhî-zâde bu ağaların fetihlerini anlatan kısa bir tarih daha yazdığını ifade etmektedir. Bunun üzerine Fazlı Paşa, Sipâhî-zâde'ye tımar verip birçok iyiliklerde bulunmuştur[110]. Zadveriye Kalesi; İhlevne, İnmoçka ve Domine'nin sınır kalesi olmakla viran olduğundan, paşanın nezaretinde ve Hersek valisi Ali Paşa'nın yardımı ile tamir edilir[111]. Daha sonra Kinin Kalesi'ne gidilir. Ordu, Sipâhî-zâde'nin Lubnik'de Üçler isimli yerde yaptırdığı cami ve kervansarayın kıyısında konaklar. Kervansaray altı sene kullanılmıştır. Çünkü asker odun için kervansarayı yıkmıştır[112]. Vezir-i ekremin gayreti sayesinde Kinin Kalesi yapılır ve bu kalenin yapımında Sipâhî-zâde'de bulunur[113]. Fazlı Paşa'nın hocası ordu kadısı olmasına rağmen, Sipâhî-zâde'ye çok dava baktırır. Paşa, Sipâhî-zâde'ye Gradçaç Kalesi'ni yaptırmak için buyuruldu verir. Sipâhî-zâde kaleyi bir hafta içinde tamir ettirir[114]. Kinin Kalesi düşmanın güzergâhı ve geçiş yolu olduğundan, kale tamir edilince bu durum ortadan kalkar ve böylece Osmanlı topraklarını tahrip ve yağmalama yolları kapanır. Kinin, Kotar da dâhil Zadre'ye kadar Kırka Sancağı'dır[115]. Düşman birleşerek Kinin Kalesi'ni feth için 20 Rebiülahir 1063 (1652) Pazartesi günü karaya çıkar ve Çarşamba günü Kinin yakınına konaklar. Kinin dizdarı Çerniçe-zade Mahmud Ağa, askerlerle beraber mücadele eder[116]. Cuma günü düşman askeri kaleyi muhasara ederek dövmeye başlar. Bu durum ulakla paşaya ve Hersek valisi Ali Paşa'ya bildirilir. Paşa, bunun üzerine acele olarak asker toplayarak, gaza için yola çıkar. Neticede Vezir-i ekrem ve Hersek valisi Ali Paşa, cemaziyelevvel ayında Osmanlı ordusuna yetişerek Kinin'i kuşatan düşmana karşı zafer elde ederler[117]. Bu muharebede yedi binden oluşan düşman esir ve yok edilirken, sekiz müslüman şehit olmuştur[118]. Sipâhî-zâde, Fazlı Paşa'nın fethine kısa bir zafername yazarak Gılamoç'da kendisine takdim ettiğinde

[109] *Gazâvatnâme*..., vr. [56b].
[110] *Gazâvatnâme*..., vr. [57a].
[111] *Gazâvatnâme*..., vr. [57a-57b].
[112] *Gazâvatnâme*..., vr. [57b].
[113] *Gazâvatnâme*..., vr. [58a].
[114] *Gazâvatnâme*..., vr. [59a].
[115] *Gazâvatnâme*..., vr. [59b].
[116] *Gazâvatnâme*..., vr. [60a].
[117] *Gazâvatnâme*..., vr. [60b- 61b arası].
[118] *Gazâvatnâme*..., vr. [63a].

Paşa, Sipâhî-zâde'nin yazısını çok beğenmiş, ancak paranın savaşta harcandığını özürle bildirerek az bir ihsan vermiş, sadrazam olduğunda ise arpalık tahsis etmiştir[119].

1.5.13. Dellak Mustafa Paşa; Bosna serdarı olarak atanan Mustafa Paşa'nın mütesellimi burda bir ay görev yapmış iken, kendisinden şikayetler gelmeye başlayınca Paşa, Rumili eyaletine gönderilmiş ve Bosna serdarlığı Topal Mehmed Paşa'ya verilmiştir.

1.5.14. Topal Mehmed Paşa; Paşa, Bosna'da adalet ile görevini yapıp sınırı koruyarak düşmanla mücadele ederken, kethudası bazı vergilerde haksızlık edince, beş aydan sonra azline sebep olmuştur[120].

1.5.15. Süleyman Paşa; Süleyman Paşa, fetih amacıyla sınır muhafızlığını tercih edince Bosna'ya memur olunur ve 1066 (1655) şaban ayında Bosna'ya varır[121]. Paşa, düşmana karşı Eyüb kethudasını kaimmakam olarak görevlendirir. Marine kasteli ve Zadrovnik Köyü dört bir taraftan basılarak düşmanlar katledilip yüzden fazla esir ve ganimet alınır[122]. Bir hafta sonra Klis Kalesi ve altında Loncarik, İspilit, Çüçerçe ve civarındaki köy ve kasteller ve uskok eşkiyasının sığındığı Varnıc palankası üzerine akın edilerek birçok düşman katledilir veya esir alınır. Paşa, Loncarik civarında Solin Nehri etrafındaki kastelleri ve Torga Kalesi civarını fetheder[123]. Süleyman Paşa, Hersek'de bulunan Noy Kalesi'ne düşmanın saldırmakta olduğunu devlete bildirir. Padişah, Süleyman Paşa'ya kalenin kaybedilmemesi tenbihinde bulunur, sonra da hediyeler gönderir. Daha sonra Süleyman Paşa azledilerek, Belgrad'ı muhafaza görevi verilir. Yerine ise, Bosna serdarı olarak Fazlullah Paşa tayin edilir. Fazlullah Paşa Budin'den ayrılarak Banaluka'ya gider[124].

1.5.16. Fazlı Paşa; Paşa Banaluka'ya geldiği gün Seyyid Ahmed Paşa'nın mütesellimi gelerek Ahmed Paşa'nın Bosna serdarlığına tayin edildiğine dair emri sunar. Fazlı Paşa Banaluka'da üç saat görevde kalmış ve Rumili'ne tayin edildiğinden buradan gitmiştir[125].

1.5.17. Seyyid Ahmed Paşa; Padişah, Seyyid Ahmed Paşa'yı frenk kalelerini muhasara ve fetih için görevlendirir. Bundan önce ise Silistre eyaleti sadaka olarak

[119] *Gazâvatnâme*..., vr. [64b].
[120] *Gazâvatnâme*..., vr. [65a].
[121] *Gazâvatnâme*..., vr. [65a-65b].
[122] *Gazâvatnâme*..., vr. [66a].
[123] *Gazâvatnâme*..., vr. [66a-66b].
[124] *Gazâvatnâme*..., vr. [69b].
[125] *Gazâvatnâme*..., vr. [70b].

verilmişti. Paşa, Silistre'ye giderken düşmanın boğazı istila ettiğini haber alınca askerle Akdeniz boğazına gidip düşmanı yener ve frenk donanmasına zarar verir[126]. Paşanın bu savaşını duyan padişah, kendisini Akdeniz kaptanlığına tayin eder. Padişah, savaştaki başarısına karşılık onu sadrazamlığa getirmek niyetinde iken paşanın muhalifleri buna mani olur. Paşa bu durum üzerine Bosna serdarlığına ve mehayif müfettişliğine getirilir[127] (1656)[128]. Ahmed Paşa başarılı olarak, dört bir tarafta fetihler yapmış[129] ve mehayif müfettişi olduğundan halkın şikâyeti üzere zulm görenlerin haklarını geri vermiştir[130]. Osmanlı memleketlerinden olan Bilay nahiyesine düşman askeri saldırır. Yolun uzak olması sebebiyle bu saldırı haberi geç duyulur ve Bilay'a saldıran düşmana karşı Osmanlı askeri yetişemez. Ancak Kinin Kalesi'ne vardıklarında Kinin askerleriyle birleşip, Şibenik Kalesi'ne akın yaparak, ganimet alırlar[131]. Ahmed Paşa, İhlevne önüne geldiği gün Porlak Dağı'nda yolculara düşman çetesi saldırır. Paşa, hemen yola çıkarak askerle beraber Porlak kulesine gider. Klis Kalesi ve eskiden iskele olan İspilit Kalesi'ne Osmanlı askeri ile paşa birleşerek akın edip düşmanı yenerler[132]. Paşa, savaş için tekrar hazırlık yaparak topları kontrol eder ve 28 Şaban 1067 (1656) Pazartesi günü Sipâhî-zâde'ye dua ettirir. Bir kısım askeri ileriye gönderip Sipâhî-zâde'ye tekrar dua ettirerek hediyeler verir[133]. Daha sonra vezir askerle birlikte Ramazan ayının ilk günü olan Çarşamba günü, İspilit Kalesi altına ve Kumuk Kalesi semtine saldırarak bir miktar düşman askeri öldürürler[134]. Ertesi gün Klis, İspilit ve Loncarik havalisinde olan kâfirin mahsullerinin kimini yakıp, kimini kesmişlerdir. Toplar yanında memur olan asker, Perşembe günü Sin'e, ertesi gün Cuma günü Klis'e doğru yönelirler. Üçüncü gün, büyük top Malvaritçe diye bilinen küçük kapıya bırakıldı. Şahileri, ertesi gün, ordunun bulunduğu Horpotine adlı menzile indirilir. İkinci gün, Solin değirmeninde, düşmanlar öldürülür. Yine İspilit Kalesi varoşu, Bodgraviye diye bilinen yerde birçok düşman katledilip, esir ve ganimet alarak varoşu yakarlar. Kinin Kalesi'nden dört yüz, Bosna'dan üç bin asker bu muharebeye yetişerek yardım etmişlerdir[135]. Torgar'la Şibenik Kaleleri arasında olan bin hanelik Marine Kalesi'ni, Paşa orduyla, ileri gelen ağalar toplarla muhasara ederek üç gün içinde feth edip, ganimetten başka esir, top ve

[126] *Gazâvatnâme*..., vr. [70a].
[127] *Gazâvatnâme*..., vr. [70a-70b].
[128] İsmail Hakkı Uzunçarşılı 1656 Aralık tarihini verir, *Osmanlı Tarihi*, III-I, s.368.
[129] *Gazâvatnâme*..., vr. [70b].
[130] *Gazâvatnâme*..., vr. [70b-71a].
[131] *Gazâvatnâme*..., vr. [71b].
[132] *Gazâvatnâme*..., vr. [72a].
[133] *Gazâvatnâme*..., vr. [72b].
[134] *Gazâvatnâme*..., vr. [73a].
[135] *Gazâvatnâme*..., vr. [73a-73b].

harp aletleri almışlardır[136]. Bu fetih sonucu düşman esir edilip, birçok ganimet alınmış ve düşmanın bağları, mahsulleri yok edilerek birçok harp aleti ele geçirilmiştir. Paşa İhlevne'ye döndüğünde halk kendisini karşılamış ve Sipâhî-zâde de teşekkür için dua etmiştir[137].

1068 (1657) tarihinde Rakoci'nin oğlu Gabor Gorge, padişah tarafından Macar kralı olarak atanır. Rakoci'nin krallığı zamanında Miralem Hasan Paşa, Budin veziri idi. Bu zamanda Macar krallığı karışıklığa düşünce Sarhoş İbrahim Paşa, Bosna mirimiranı Abaza Paşa ve Klis valisi Bayram Paşa, Budin muhafazasına ve bu krallığın danışmanlığına padişah tarafından memur edilirler. Budin Kalesi'ne paşalar vardıklarında Gorof isimli bir Macar beyi, Hasan Paşa'ya müracaat edip krallık için yüz bin kuruş teklifte bulunur. Burada Sipâhî-zâde'nin dostu Tuzlavî Ebulbenat Ahmed Efendi vardır. Ahmed Efendi, Peçuy kadısı olarak bu durumdan haberdar olup bir kaside yazarak, müşavereye gelen bu paşalara, Budin'e gönderir. Rakoci gibi biri varken bu görevin Gorof'a verilmemesi gerektiğini belirterek, yazmış olduğu kasidenin sonunda, "Hasan Paşa kuruşları alırsa yaramaz olur" der. Sipâhî-zâde, bu esnada Belgrad'da, merhum Azmî-zâde Mustafa Efendi'nin askeri kassamıdır. İstanbul'dan Belgrad'a giderken, Mostari diye meşhur olan Ruznameci İbrahim Efendi, Sipâhî-zâde'ye, elçi ve sınır boylarına ait haberleri ilk ulakla göndermesini tenbih eder. Her Çarşamba Belgrad'a doğru, Budin ulağı uğrayıp geçerken, Sipâhî-zâde bu kasideyi ve diğer haberleri mektup ile yazıp, ilk gelen ulakla Ruznameci Efendi'ye gönderir. Belgrad kısmetinden mazul olarak, İstanbul'a gider ve Ruznameci Efendi ile buluşur. Ruznameci Efendi, bu kaside ile Rakoci'nin Macar kralı olduğunu Sipahiza-de'ye bildirir[138]. Rakoci ölünce yerine oğlu Gabor Gorge Macar kralı olur. Ancak Gabor Gorge padişahı tanımayıp isyan edince, 1068 (1657) tarihinde padişah ferman çıkararak, Yanice ve Çerne akçesini Tatar Han'a gönderir. Ferman üzere Tatar ordusu, Macar ordusuyla yapılan savaşta galip olup vilayetlerini yağma ederler. Kral Gorge savaş yerinden kaçarken düşman askeri öldürülüp, esir ve ganimet alınır[139]. Macar beylerinden olan ban, Budin sınırında Noygrad'da kaptan olan kardeşi Ladani'ye, halkdan bir haberciyle mektup gönderir. Yolda gönderilen bu haberciye Osmanlı askeri rastlar. Sipâhî-zâde, bu mektubu ve tercüme olan sureti ele geçirir. Savaşın durumu ve Gazi Tatar Han'ın mücadelesinin anlatıldığı bu mektubu ve manasını yazarak İstanbul'a

[136] *Gazâvatnâme*..., vr. [73b].
[137] *Gazâvatnâme*..., vr. [74a-74b].
[138] *Gazâvatnâme*..., vr. [75a-75b].
[139] *Gazâvatnâme*..., vr. [75b].

gönderir. Mektubun içeriği ayrıntılı olarak verilmiş ve mektupta Rakoci Gorge'nin kaçışı ile Macar milletinin akibeti, Erdel askerlerinin bu savaştaki durumu, esir düşenlerin isimleri ve bunların fidye paraları, Tatar Han'ın savaşı nasıl kazandığı teferruatlı olarak anlatılmıştır[140]. Mehmed Giray Han, Macar ve Erdel askerini yenip, bütün vilayetlerini yağma ederek esir ve ganimet almakla beraber birçok düşman başını, esir ve cariyeleri padişaha gönderir. Padişah, bunun üzerine tazim için hediyeler ve hayır duasını içeren bir mektup gönderir[141]. Bu mektup muhtevasındaki ayrıntılı bilgiler dolayısıyla dönem hakkında özellikle Macar tarafı açısından önemli bilgiler vermektedir.

1.5.18. Köprülü Mehmed Paşa[142]; 1656 yılında sadarete getirilen Köprülü Mehmed Paşa, devlette düzeni sağlar. Bundan başka, düşman Akdeniz'de Osmanlı donanması ve kaptanlarına korku verip, iki adaya girip müdahale edince, ordu sefere hazırlanır. İlkbahar gelince ordu karadan, Akdeniz kaptanı Topal Mehmed Paşa da donanma ile denizden harekete geçerler. Bu savaş sonucunda, düşman gemilerinin bir kısmını batırırken bir kısmını da yakarlar. Bunun yanında gemilerin bir kısmını da alarak başarı elde ederler. Düşman donanmasını yendikten sonra Bofça Adası'nı fethederler. Daha sonra Limye Adası'nın kalesini sadrazam orduyla kuşatıp dış kale ve varoşunu fethedince, zaruri olarak ada halkı bağlılık bildirir. Padişah, seferin durumunu konuşmak üzere sadrazamı Edirne'ye çağırır. Sadrazam, Kaptan Paşa'yı savaşta bırakarak, Edirne'ye gider ve kaptan paşa iç kaleyi feth eder[143]. Sadrazam, padişahın daveti ve fermanı ile boğazdan Edirne'ye geldiği zaman, Gazi Mehmed Giray Han, Macar ve Erdel askerini yenmiştir. Bu savaşta yenilen Rakoci-oğlu kaçar ve vilayeti yağma ve tahrib edilerek yerine Seklenoş-oğlu kral olarak tayin edilir. Rakoci-oğlu İstanbul'a elçi göndererek itaat eder. Bütün hazinesiyle beraber haraç vermeyi ister. Bunun yanında yedi kalenin anahtarlarını vererek yaptığı sulh teklifi, padişah tarafından kabul edilir[144].

Frenk, eskiden olduğu gibi hilekâr ve yalancı olduğundan, Padişah, Sadrazam Mehmed Paşa'yı ordu ve ileri gelenlerle Zadre Kalesi'ne; Tatar Han'ı da frengin devamlı kaldığı Talye nahiyesinin fethine memur eder. Sadrazam, Edirne'den yola çıkıp

[140] *Gazâvatnâme*..., vr. [76a-79b arası].
[141] *Gazâvatnâme*..., vr. [79b].
[142] Köprülü Mehmed Paşa hakkında bk. Mücteba İlgürel, "Köprülü Mehmed Paşa", *DİA*, XXVI, 342-353.
[143] *Gazâvatnâme*..., vr. [67b-68b arası].
[144] *Gazâvatnâme*..., vr. [80a].

orduyla beraber Belgrad'a gider[145]. Frenk üzerine savaşa karar verilmiş iken Tatar Han, Rakoci-oğlu'nun Macar ve Erdel kralı Sekleyanoş-oğlu üzerine giderek isyan ettiğini padişaha ve sadrazama bildirir. Padişah, sadrazama hitaben bir ferman çıkarır. Sadrazam, Rakoci'nin ahdi bozması üzerine, savaş için hazırlıklarını yaparak harekete geçer[146]. Askerle Yanova Kalesi'ni kuşatıp kaleyi fetheder. Birçok savaş aleti ve ganimet alınıp kiliseler camiye çevrilir ve Gazi Mehmed Han adına hutbeler okutulur. Tatar Han'da Sehin Kalesi'ni fetheder. Sadrazam ve Mehmed Giray bu seferlerinde on yedi kale ve palanga fetheder. Ayrıca Rakoci-oğlu yenilerek vilayeti yağma edilir. Birçok düşman askeri öldürülüp esir alınır. Rakoci-oğlu kaçarken Osmanlı askeri birçok ganimet elde eder. Sadrazam, Yanova yakınında ordu ile konaklayıp halka ve devlet adamlarına hediyeler verir[147].

1.6. ESERİN TAVSİFİ

Eser, Süleymaniye Kütüphanesi, Hekimoğlu Ali Paşa, 783 numarada bulunmaktadır. Yazmanın ebatı 201x137, yazı ölçüsü 161x86 mm.dir. Cilt kapakları ebru kâğıt kaplı, sırtı meşindir. Kütüphane kataloğunda eserle ilgili verilen bilgi; Sipahi-zâde Ahmed, *Fetihname-i Girit ve Bosna*, 81 y. (İstanbul Millet Kütüphanesi) şeklindedir. Elimizdeki nüshada ise, eserin ismi *Gazavat name-i Cezire-i Kilid ve Zadre*'dir ve 82 varaktır. Eser ta'lik yazıyla kaleme alınmıştır. Eserin son kapağında Buhari'den alınmış bir hadis vardır. Bu hadisin tamamlanmamış bir kısmı yine ön kapağın iç kısmında yer almaktadır. Şiir başlıkları, harekeler ve derkenarda yer alan konu başlıkları kırmızı mürekkeble yazılmıştır. Ayrıca derkenarda konuyla ilgili ek yazılar vardır. Yazmanın ilk ve son varağındaki mühürde 'Vakafa'l-vezîrü'l-a'zam Ali Paşa ibnü'l-merhûm Nuh Efendi 1146' yazısı yer almaktadır.

1.7. ESERİN ÖNEMİ

Eser, müellifin yaşadığı dönemde yazıldığı için önem arzetmektedir. Eserden anlaşıldığı üzere Sipâhî-zâde Ahmed Efendi herhangi bir kaynaktan yararlanmamıştır. Kendisinin belirttiği üzre daha çok duyduğu ve şahit olduğu olaylara dayalı olarak eserini yazmıştır. Müellif, Bosna'da önemli görevlerde yer almış ve devrin ileri gelen devlet adamlarıyla yakın temas içinde olmuştur. Aynı zamanda, Sultan IV. Murad'la İstanbul'da bizzat görüşerek Macar krallığı ile ilgili bilgi sunmuştur. Eserin bir diğer

[145] *Gazâvatnâme...*, vr. [80a-80b].
[146] İsmail Hakkı Uzunçarşılı, bu sefer için 23 Haziran 1068 (1658) tarihini verir, *Osmanlı Tarihi*, III-I, s.384.
[147] *Gazâvatnâme...*, vr. [80b-81b arası].

önemli yanı dönemin kroniklerinde yer almayan[148] Kırım hanının 1657 tarihinde Macarlara karşı yapmış olduğu savaşın durumunu ayrıntılı olarak veren mektuptur. Bu mektup, Macar beylerinden bir ban tarafından, Budin'e bağlı Noygrad'da kaptan olan kardeşi Ladani'ye yazılmıştır. Mektupta savaşın vehameti, Kırım Hanına esir düşen Macar bey ve asilzadelerinin isimleri, verilen fidyelerin miktarı, Macar askerilerinin ve Leh milletinin savaştan sonraki durumu teferrruatlı olarak anlatılmıştır.

1.8. ESERİN DİL VE ANLATIM ÖZELLİKLERİ

Eserde yazım hataları, eksik kelimeler ve cümle düşüklükleri vardır. Örneğin; müellif Resmo yerine "Resme", ülke yerine "öyke", ikdam yerine "iğdam" gibi yanlış yazarken, "ve", "te'ala" gibi kelimeleri de yazmamıştır. Müellif alıkoyup yerine "ılgayup", bırakıp yerine "baragub", ceneral yerine "cenedral" gibi yerel ağız tabirlerini de kullanmıştır. Buna mukabil müellif konuyla ilgili ayet, hadis, menkıbe, hikaye, efsane ve çeşitli tarihi olaylarla eseri zenginleştirirken yazmış olduğu Türkçe, Arapça, Farsça şiir, kaside, rübai, kıta ve beytlerle anlatımını güçlendirme yoluna gitmiştir. Bunun yanında görmüş olduğu çeşitli yerlerin coğrafi güzelliği, ekonomik zenginliği ve verimliliğini anlatarak eseri zevkli hale getirmiştir. Kullanmış olduğu terkib ve dua cümleleri ile ifadesini kuvvetlendirmiştir.

1.9. METİN TESİSİNDE İZLENEN YOL

Eser içinde yer alan Arapça ve Farsça ve özellikle Türkçe kelimeleri transkribe ederken orjinal ses unsurlarına sadık kalarak verdik. Ayetlerin açıklamalarını ise dipnotta belirttik. Yazarın yanlış yazmış olduğu kelimelerin doğrusunu metin içerisinde verirken orjinal kısmı yine dipnota yazdık. Okurken emin olamadığımız kelimelerin sonuna (?), metine eklenen kelimeleri veya harfleri de [ ] işareti ile gösterdik. Bunun yanında uzun seslileri a,ı,u (î,û,â) şeklinde, kalın a,u,ı (ā,ū,ī) şeklinde yazarken, konu başlıklarını koyu puntoyla ve dua cümlelerini ise italik olarak belirginleştirdik. Ayrıca kelimelerin okunuşunu müellifin takip ettiği sesli harflere uygun olarak meselâ; "kılduğı", "itdükleri", "itdügi" gibi metindeki şekline uygun olarak yazdık.

[148] Naima Mustafa Efendi, *Naima Tarihi*, c.6, İstanbul 1969.

GAZÂVATNÂME-İ CEZîRE-İ GİRİD VE ZADRE

[1b] Hamd ol nâsır-ı kahhâra ki itdi mansûr-ı asker-i dîn-i zafer-rehberi küfri makhûr ve şükr-i bî-kıyâs ol Hâlıku'l-cin ve'n-nâs *celle celâlühû ve amme nevâlühû te'âlâ şânehû münezzehe zâtühu ammâ yüşrikûn* hazretine olsun ki ümmet-i Muhammedi şeref-i İslâm ile mükerrem ve küffâra gazâ-ı cihâd ile tâ'zim eyledi.

Şi'ir:

سبحان من تقدس بالجود والجلال
سبحان من تفرّد بالعزّ والكمال

Beyt:

ان صانعی كه صنعت اوهست بر دوام
وآن قادری كه قدرت اوهست لا يزال

Beyt:

نه مستغنی اذ طاعتش بشت كس
نه بر حرف اوجای انكشت كس

Andan umar rahmeti şâh u gedâ
Mihr ü meh kulluk ider ana

Müslim ve bî-dîne ider rahmet ü ni'meti
Mü'min ve kâfir ider andan recâ

İnsân hamd-i ma'rûfundan taksîr ile mevsûfdur.

سبحانك ما عرفناك حق معرفتك
سبحانك ما عبدناك حق عبادك

Ve lisân hadd-i ta'rîfinden kusûr ile ma'rûfdur.

Pes ne denlü varise medh ü senâ
Olmaz illâ kim ola andan ana **لا تحصی ثناء عليك انت كما اثنيت علی نفسك** ve salavât-ı mütevâsılât ve teslîmât-ı mütevâliyât ol sadr-ı safiyye-i enbiyâ ve fahr-ı zümre-i asfiyâ el-me'mûr bi-gazavâti'l-kibriyâ el-mevsûf bi-dâfi'i'l-küfreti vel-eşkiya **كما قال ءم امرت ان اقاتل الناس حتی يقولوا لا اله الا الله فاذا قالوها عصموا متی دماهم واموالهم** mücâhidîn ve asker-i dîn-i zafer-rehber ve vüzerâ-i vülât ve sâhib-kırân-ı pehlivân-perver bu kelime-i tevhîdi icrâ içün min-indillâh mevzû'dur ve küffâr ile ümmet-i Muhammed mukāteleye me'mûrdur.

[2a]وقيل فى حقه لولاك لولاك لما حلفت الاقاك Efdal-i halkullâh eşref-i enbiyâ ol ki Muhammed Mustafâ ve resûl-ı kibriyâdır, üzerine olsun kim;

Beyt:

Ol ancak zübde-i ebnâ-i Âdem
Ol ancak umde-i bünyâd-ı âlem

Hitâmü'l-enbiyâ hayrü'l-berâyâ
Aleyhi Rabbenâ sallî ve sellem

Dahi vürûd-ı sâfî ve selâm-ı vâfî anın evlâd-ı kirâm ve ashâb-ı izâmına olsun alâ ervâhihim tuhafü'l-hedâyâ-i **من الله الذى خلق البرايا** dahi habîb-i Hudâ resûl-ı Kibriyâ Muhammed Mustafâ aleyhi's-selâmın elkāb-ı şerîfleri ve yerlerde ve göklerde esmâ-ı latîfeleri ve envâ'-ı mahlûkātda her tâ'ife katında esmâ-i şerîflerin mübeyyen ü müştehir ve zâhir ü nümâyân ve nass-ı şerîf ile sâbit oldukdan sonra bu bâbda ey derviş bir latîfe istimâ' eyle örf-i nâsda hâl böyledir ki bir kimse oğluna ihtimâm-ı tâm etse dahi vücûda gelmedin ana küçük ism ta'yîn ider. Hazret-i cenâb-ı Rabb'ül-izzet dahi hazret-i peygamber aleyhi's-selâm habîb-i Hudâ olmağla dahi vücûda gelmedin esmâî latîfe ile tesmiye itdi ve her tâ'ifenin lisânında bir ism ile zikr itdirdi. Bundan eltaf Kurân-ı azîmde hitâb etdikde **يا ايها النبى يا ايها الرسول** deyu hitâb buyurur. Ve bu kā'ide dahi ukalâ katında mukarrerdir ki kesret-i esmâ-i müsemmânın şerefine delâlet ider. Zîrâ oğul baba katında azîz olsa ana çok ism ta'yîn ider. Lâ-cerem hazret-i Vâcibü'l-vücûd *celle celâlühû* habîb-i Muhammed Mustafâ aleyhi's-selâm esmâ-i hüsnâ adedince doksan dokuz ism ta'yîn buyurdu ki Hakk teâlânın ol hazret hakkında kemâl-i inâyeti olub [149]**ورفعنالك زكرك** ma'nâsı zuhûr ide. Latîfe-i âharı Muhammed aleyhi's-selâmın fazlını ve kemâlini şi'âr ider. **[2b]** Ey derviş işit ve ol hazretin bereketini ve şerefini gör ki Hakk sübhânehu ve te'âlâ kendüyi on sekiz ism ile zikr itdi ve Kurân-ı azîmi dahi onsekiz ism ile tesmiye eyledi ve habîbini dahi ol on sekiz ism ile müsemmâ kıldı ve ümmetini dahi ol on sekiz ism ile müsemmâ kılub müşerref itdi. Evvel kendüye nûr buyurdı [150]**الله نور السموات والارض** ve kitâbına dahi nûr didi [151]**واتبعوا النور** ve resûlüne dahi nûr buyurdı [152]**قد جاءكم من الله نور** ve ümmetine dahi nûr tesmiye itdi. [153]**فهو على نور من ربه**

[149] "Senin şânını yükseltmedik mi? " Kuran-ı Kerim, İnşirah sûresi, 4. Ayet.
[150] " Allah, göklerin ve yerin nûrudur…" KK., Nûr, 35. Âyetten .
[151] " … (ona indirilen) nûra uyanlar (var ya)…" KK, A'raf , 157. Âyetten.
[152] " … işte size Allah'dan bir nûr (ve apaçık bir kitap (Kur'ân) gelmiştir)." KK. Mâide 15. Âyetten.
[153] " … böylece Rabbinden bir nur üzere bulunan kimse…" KK., Zümer, 22. Âyetten.

Kendüye azîz didi [154]**انّ [الله] لقوي عزيز** ve kitâbına dahi azîz didi [155]**انه لكتاب عزيز** ve habîbine dahi azîz buyurdı [156]**لقد جاءكم رسول كم انفسكم عزيز** ve ümmetine dahi azîz didi. [157]**ولله العزّة ولرسوله وللمؤمنين** Kendüye kerîm didi [158]**بربكم الكريم** ve Kurân'a kerîm didi [159]**إِنَّهُ لَقُرْآنٌ كَرِيمٌ** ve resûlüne kerîm didi [160]**إِنَّهُ لَقَوْلُ [رَسُولٍ] كَرِيمٍ** ve ümmetine kerîm buyurdı. [161]**ولقد كرّمنا بني آدم** Ve kendüne azîm didi [162]**وهو العلي العظيم** ve Kurân'a dahi azîm didi [163]**وَلَقَدْ آتَيْنَاكَ سَبْعًا مِّنَ الْمَثَانِي وَالْقُرْآنَ الْعَظِيمَ** ve resûlüne azîm didi [164]**وَإِنَّكَ لَعَلى خُلُقٍ عَظِيمٍ** ve ümmetine dahi azîm didi. [165]**فقد فاز فوزاً عظيماً** Kendüye şehîd didi [166]**وكفى بالله شهيداً** ve Kurân'a dahi şehîd didi [167]**ويتلوه شاهداً منه** ve resûlüne a.m. şehîd didi [168] **وَجِئْنَا بِكَ عَلَى هَـؤُلاء شَهِيدًا** ve ümmetine şehîd didi [169]**شُهَدَاء [عَلَى] النَّاس** buyurdı. Kendüye hakk didi [170] **ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ** ve Kurân'a dahi hakk didi [171]**حَتَّى جَاءهُمُ الْحَقُّ** Resûlüne dahi hakk didi [172]**يا ايها الناس قد جاءكم الحق** ve ümmetine dahi hakk didi. [173]**أُوْلَـئِكَ [هُمُ] الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا** Zâtına mübîn didi [174]**هو الحق المبين** kitâbına dahi mübîn didi [175]**والكتاب المبين** ve resûlüne dahi mübîn didi [176]**أَنَا النَّذِيرُ الْمُبِينُ** ümmetine dahi mübîn didi. [177]**وَأَصْلَحُوا وَبَيَّنُوا** kendü zâtına didi [178]**سبح اسم ربّك الاعلى** kitâbına dahi [179]**العليّ الحكيم** didi ve resûlüne dahi **وَهُوَ والعليّ** didi ümmetine **[3a]** dahi [181]**وَأَنتُمُ الْأَعْلَوْنَ** buyurdı. Kendüye Hâdî didi. [180]**قُلْ إِنَّ بِالْأُفُقِ الْأَعْلَى** didi [ve] ümmetine [182]**هُدَى اللّهِ هُوَ الْهُدَى** kitâbına [183]**وَلَقَدْ جَاءهُم مِّن رَّبِّهِمُ الْهُدَى (فيه لا ريب)**

---

[154] " … Şüphesiz Allah, çok kuvvetlidir, mutlak güç sahibidir." KK., Hac, 40. Âyetten.
[155] " … Şüphesiz o, çok değerli ve sağlam bir kitaptır." . KK., Fussilet, 41. Âyetten.
[156] " Andolsun, size kendi içinizden öyle bir peygamber gelmiştir ki …" KK., Tevbe, 128. Âyetten.
[157] " (Halbu ki asıl) üstünlük ancak Allah'ın, Peygamberinin ve mü'minlerindir…" KK., Münâfikûn, 8. Âyetten.
[158] " (Ey insan! Seni yaratan, şekillendirip ölçülü yapan, dilediği biçimde oluşturan,) cömert Rabbine (karşı seni ne aldattı?)."KK., İnfitâr, 6. Âyetten.
[159] "O, elbette değerli bir Kur'an'dır" Vâkıa, 77. Âyet.
[160] " Hiç şüphesiz o (Kur'an), çok şerefli bir elçinin sözüdür." Hâkka, 40. Âyet.
[161] " Andolsun, biz insanoğlunu şerefli kıldık…" KK., İsrâ, 70. Âyetten.
[162] " … O yücedir, büyüktür." KK., Bakara, 255. Ayetten ve Şûrâ, 4. Âyetten.
[163] " Andolsun ki, biz sana tekrarlanan yedi âyeti ve büyük Kur'ân'ı verdik." KK., Hicr, 87. Ayet.
[164] " Sen elbette yüce bir ahlâk üzeresin." KK., Kalem, 4. Âyet.
[165] " …. (kim Allah'a ve Resûlüne itaat ederse) muhakkak büyük bir başarıya ulaşmıştır." KK., Ahzâb, 71. Âyet.
[166] " … şâhit olarak Allah yeter. KK., Nisa, 79 ve 166, Fetih 28. Âyetlerden.
[167] KK., Hûd, 17. Âyetten.
[168] " … seni de onların üzerine bir şâhit yaptığımız zaman…" KK., Nisâ, 41. Âyetten.
[169] " …siz de insanlara şâhit olasınız…" KK., Hâc, 78. Âyetten.
[170] " Çünkü Allah hakkın ta kendisidir…" KK., Hâc, 6. ve 62. Âyetlerden. Lokman, 30. Âyetten.
[171] " … kendilerine hak olan Kur'ân …" KK. Zuhruf, 29. Âyetten.
[172] " Ey insanlar! Size Rabbinizden gerçek (Kur'ân) gelmiştir…" KK., Yûnus, 108. Âyetten.
[173] " İşte onlar gerçek mü'minlerdir…" KK., Enfâl, 4 ve 74. Ayetlerden.
[174] " (Onlar Allah'ın) apaçık bir gerçek olduğunu (bileceklerdir)…" KK., Nûr, 25. Âyetten.
[175] " Apaçık kitâba andolsun ki" KK., Zuhruf, 2. Ayet.
[176] " … Ben apaçık bir uyarıcıyım." KK., Hicr, 89. Ayet.
[177] " …durumlarını düzeltenler ve gerçeği açıkca ortaya koyanlar…" KK., Bakara, 160. Âyetten.
[178] " Yüce Rabbinin adını tesbih et." KK., A'lâ, 1. Âyet.
[179] " … yüce ve hikmetle dolu (bir kitaptır)." KK., Zuhruf, 4. Âyetten.
[180] " O en yüksek ufukta idi." KK., Necm, 7. Ayet.
[181] "… üstün olduğunuz halde…" KK., Muhammed, 35. Âyetten.
[182] " … De ki, doğru yol ancak Allah'ın yoludur…" KK., Bakara, 120. ve Enâm, 71. Âyetten.
[183]" … Halbuki kendilerine Rableri katından yol gösterici gelmiştir." KK., Necm, 23. Âyetten.

زَادَهُمْ هُدًى[184] didi. Kendüye hâkim didi حتى يحكم الله بيننا[185] kitâbına dahi حكماً عربياً[186] buyurdı. Resûlüne dahi وان احكم بينهم[187] buyurdı. Ümmet hakkında كُونُوا قوَّامِينَ بِالْقِسْطِ[188] buyurdı. Kendüne ذو الرحمة didi وَرَبُّكَ الْغَفُورُ ذُو الرَّحْمَةِ[189] kitâbına وَنُنَزِّلُ مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ[190] شِفَاء وَرَحْمَةٌ buyurdı ve Resûlüne dahi وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ[191] buyurdı, ümmet hakkında فَفِي رَحْمَةِ اللّهِ[192] buyurdı. Kendüye nezîr buyurdı فَأَنذَرْتُكُمْ نَارًا تَلَظَّى[193] ve kitâbına dahi nezîr didi beşîr didi. بَشِيرًا وَنَذِيرًا فَأَعْرَضَ أَكْثَرُهُمْ[194] peygamberine dahi nezîr didi. بشيراً ونزيراً[195] ümmetine وَلِيُنذِرُوا قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ[196] [didi]. Kendüye tayyîb didi ve kitâbına dahi tayyîb didi, وَهُدُوا إِلَى الطَّيِّبِ مِنَ الْقَوْلِ[197] resûlüne dahi وَالطَّيِّبَاتُ لِلطَّيِّبِينَ[198] buyurdı, ümmetine dahi تَتَوَفَّاهُمُ الْمَلآئِكَةُ طَيِّبِينَ[199] buyurdı. Kendüye Tâhir buyurdı, ظه ve kitâbına dahi فِي صُحُفٍ مُّكَرَّمَةٍ مَّرْفُوعَةٍ مُّطَهَّرَةٍ[200] buyurdı, peygamberine وَيُطَهِّرَكُمْ[201] تَطْهِيرًا buyurdı ve ümmet hakkında وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ[202] buyurdı. Kendüye dâ'i didi, وَاللّهُ[203] يَدْعُو إِلَى دَارِ السَّلاَمِ ve peygâmberine a.m. لَتَدْعُوهُمْ[204] [didi] ve ümmetine يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ[205] buyurdı. Kendüye kā'im didi, قَآئِمَاً بِالْقِسْطِ[206] buyurdı, kitâbına dahi kā'im didi, قَيِّمًا لِّيُنذِرَ بَأْسًا شَدِيدًا[207] didi, Resûlü لَمَّا قَامَ عَبْدُ اللَّهِ[208] [didi] ümmetine وَقُومُوا لِلّهِ قَانِتِينَ[209] [didi]. Kendüye sâdık didi, وَالَّذِي جَاء بِالصِّدْقِ kitâbına وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللّهِ قِيلاً[210] [didi], peygamber a.m. مُّصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيَّ[212]didi, ümmetine وَالصَّادِقِينَ وَالصَّادِقَاتِ[213] buyurdı. Kendüye Ahsen

---

[184] "… Allah onların hidayetlerini artırır…" KK. Muhammed, 17. Âyetten.
[185] "… Allah aranızda hükmedinceye kadar…" A'râf, 87. Âyetten.
[186] "… Arapça bir hüküm…" Ra d, 37. Âyetten.
[187] " Aralarında (Allah'ın indirdiği ile) hükmet…" Mâide, 49. Âyetten.
[188] " … adâleti titizlikle ayakta tutan (kimselerden olun)…" Nisâ, 135. Âyetten.
[189] " Rabbin çok bağışlayıcıdır, merhamet sahibidir…" Kehf, 58. Âyetten.
[190] " Biz Kur'andan rahmet ve şifâ olacak şeyler indiriyoruz …" İsrâ, 82. Âyetten.
[191] " (Resulüm) biz seni alemlere ancak rahmet olarak gönderdik." Enbiyâ, 107. Ayet.
[192] " … Allah'ın rahmeti içindedirler..." Âli İmrân, 107. Ayetten.
[193] " Sizi alevler saçan ateşe karşı uyardım." Leyl, 14. Âyet.
[194] " (Bu kitap) Müjdeleyici ve uyarıcı olarak gönderilmiştir. Fakat onların çoğu yüz çevirmiştir…" Fussilet, 4. Âyetten.
[195] " (Resûlüm biz seni) müjdeleyici ve uyarıcı olarak (hak ile gönderdik)" Fatr,24. Âyetten.
[196] " … ve kavimleri (savaştan) döndüklerinde onları ikaz etmek için geride kalmalıdır…" Tevbe, 122. Âyetten. Metindeki ayet لتنزر قوماً اذا رجعوا اليهم şeklinde muhtemelen hatalı yazılmıştır.
[197] " Ve onlar sözün en güzel olanına yöneltilmişler…" Hâc, 24. Âyetten.
[198] " …temiz kadınlar, temiz erkeklere…" Nûr, 26. Âyetten.
[199] " Melekler, onların canlarını iyi insanlar olarak alırken…" Nahl, 32. Âyetten. Ayet metinde يتوفيهم الملائكة طبيبين şeklinde hatalı yazılmıştır.
[200] " O (Kur'ân) şerefli-üstün sahifelerdedir. Yüceltilmiş tertemiz kılınmış." Abese, 13 ve 14. Âyetler.
[201]" … Sizi tertemiz yapmak istiyor." Ahzab, 33. Âyetten.
[202] " … çok temizlenenleri de sever." Bakara 222. Âyetten.
[203] " Allah esenlik yoluna çağırır…" Yunus, 25. Âyetten.
[204] " (Gerçek şu ki sen onları doğru bir yola) çağırıyorsun". Müminîn, 73. Âyetten.
[205] "… hayra çağıran…" Âli İmrân, 104. Âyetten.
[206] Âli İmrân, 18. Âyetten.
[207] "… şiddetli azaba karşı (insanları) uyarsın…" Kehf, 2. Âyetten.
[208] " Allah'ın kulu(Muhammed), O'na yalvarmaya (namaza) kalktığında…." Cin, 19. Âyetten.
[209] "… Allah'a saygı ve bağlılık içinde namaz kılın." Bakara, 238. Âyetten.
[210] " … kim Allah'dan daha doğru olabilir?" Nisâ, 122. Âyetten.
[211] "Doğruyu getiren ve onu tasdik edenler var ya, işte kötülükten sakınanlar onlardır." Zümer, 33. Âyet.
[212] " … benden önce gelen (Tevrat'ı) doğrulayıcı…" Saff, 6. Âyetten.
[213] "… doğru erkeklerle, doğru kadınlar…" Ahzâb, 35. Âyyetten.

buyurdı, [214] **فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ** kitâbına ahsen hadîs buyurdı, peygamber a.m. [215] **لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ** [buyurdı], ümmetine [216] **وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِّمَّن دَعَا إِلَى اللَّهِ** buyurdı. Tefsîr-i Şu'bî'de? böyle zikr olundı latîfe-i âharı Ka'bü'l-ahyâr **[3b]** rassa itdi. Hakk te'âlâ Benî-Âdemi Muhammed şeklinde yaratdı. [217] **ولقد كرّمنا** Benî Âdem bundan ötüri vârid olmuşdur. İnsânın başı **میم** şeklindedir. Kolları **خا** hey'etinde vâkı' olmuşdur. Göbeği müdevver **مِیم ثانی** gibidir. Ayakları **دال** sûretindedir. Anunçün haberde geldi ki bir kâfiri Hakk te'âlâ cehenneme idhâl itmez, illâ anı insân şeklinden ihrâc ider ve şeytan sûretine koyar; zîrâ Peygamber aleyhi's-selâmın ismi sûretinde mahlûkdur ki Muhammedetdir. Habîb-i Hudâ buyurmuşdur: Hakk te'âlâ benim ismim sûretinde olana gazâb itmez ve benim ismimde müşterek olana dahi Cenâb-ı Bârî dahi azâb itmez ve cehenneme koymaz**وقد جاء فی الحبر ان الله تعالی خلق شجرة ولها اربعة اغصان فسما ها** شجرة **الیقین** haberde gelmişdir. Tahkīkan Allah *sübhânehu ve te'âlâ* bir şecere halk itmişdir ve ol şecere içün dört ağsân vardır. Vardı mezbûr şecerei şecere-i yakīn tesmiye eyledi. **ثم خلق نور محمد عم فی حجاب درة بیضاء مثل کمثل الطاوس ووضعه علی تلك الشجرة فسبح الله علیها مقدار سبعین الف سنة** Andan sonra Muhammed aleyhi's-selâmın beyzânın dürrî hicâbında nûrunı halk eyledi. Tâvus hey'etinde ve mezbûr şecere üzerine kodı. Pes ol tâvus-ı mezbûre şecere üzerinde yetmiş bin yıl tesbîh eyledi. **ثم خلق مرأة الحیاء فوضع باستقباله فلما نظر الطاوس فیها رأی صورته احسن صورة وا زین هیئته فاستحیی من الله تع** Andan sonra Allah sübhânehu ve te'âlâ edeb âyinesin halk eyledi. Pes tâvus mukābelesinde âyinei vaz' eyledi. Vaktâ kim tâvus hayâ âyinesine nazar itdiyse kendü sûretini ahsen sûretde ve ezyen hey'ete gördükde Allah'dan hicâb itdi. **فقطرة قطراة فحلق من قطرة**

الاول ابا بکر ومن الثانی عمر ومن الثالث عثمان ومن الرابع علی ومن الخامس الورذوم من السادس

الارذ فسجد خمس مرأة فصارة علینا السجدة فرضا موقتا فامر الله تعالی حمس صلواة علی محمد عم وامته

[4a] Pes birkaç katre dürr hicâbından derildi. Pes evvelkiden Hakk te'â[lâ] Ebu Bekri ve sânîden Ömer'i ve sâlisden Osman'ı râbi'den (Ali'yi ve hâmisden [sahabiyi]?)[218] verdi. Sâdisden erzi halk eyledi. Ve beş kerre secde eyledi. Pes ümmet-i Muhammed üzerine muvakkaten mezbûre secdât farz oldı. Pes Allah *sübhânehu ve te'âlâ* Muhammed *aleyhi's-selâm* üzerine ve ümmeti üzerine beş vakt namâzı emr idüp farz eyledi. **ثم نظر الله تعالی الی ذالك النور فوعرق فوره من الله تعالی فمن عرق رأسه خلق الملائکة ومن عرق وجهه خلق العرش**

[214] " … Yapıp-yaratanların en güzeli olan Allah pek yücedir" Mü'minûn, 14. Âyetten.
[215] " Biz, gerçekten insanı en güzel bir biçimde yarattık" Tîn, 4. Âyet.
[216] " Allah'a çağıran (salih amel işleyen ve "kuşkusuz ben müslimanlardanım") diyenden daha güzel sözli kimdir?" Fussilet 33. Âyet.
[217] İsrâ, 70. Âyetten.
[218] Derkenardır.

والكرسى واللوح والقلم والشمس والقمر والحجاب والكواكب وما كان فى السماء ومن عرق صدره خلق الانبياء والمرسلين والعلماء والشهداء والصالحين ومن عرق ظهره خلق بيت المعمور والكعبة وبيت المقدس ومواضع المساجد الدنيا ومن عرق حاجبيه حلق امت محمد من المؤمنين والمؤمنات والمسلمين والمسلمات ومن عرق اذنيه خلق روح اليهودى والنصارى والمجوسى وما اشبه ذلك ومن عرق رجليه خلق الارض من المغرب الى المشرق وما فيها Andan sonra Hakk te‘â[lâ] mezbûr nûra nazar eyledi. Ale-l-fevr Allahu te‘âlâdan hicâb idüp derildi. Pes Hakk *sübhânehu ve te‘âlâ* başı dürründen melâ’ikeyi halk eyledi. Ve yüzü ırkından arşı ve kürsi ve kûhı ve kalemi ve şemsi ve kameri ve hicâbı ve kevâkibi ve şol nesne ki gönüllerde vardır, halk eyledi. Ve gögsi ırkından enbiyâı dahi mürselîn ve ülemâi şühedâi sülehâi halk eyledi. Ve arkası dürründen dahi Ka‘be'i ve Beytü’l-makdis ve dünyâ **[4b]** mesâcid mevâzi‘in halk eyledi. Ve hâcibeyni ırkından ümmet-i Muhammedi mü’minîn ve mü’minât ve müslimîn ve müslimâtı halk eyledi dahi üzneyni dürründen ervâh-ı Yahûdî ve Nasârâ ve Mecûsî dahi ne ki bunlara benzerse halk eyledi. Dahi ricleyni ırkından maşrıkdan mağribe olan arâzî dahi şol nesne ki yerde vardır halk eyledi. **ثم قال الله تعالى انظر الى امامك بنور محمد عم فنظر نور محمد عم فرأى من امام نورا ومن ورائه نورا ومن ايمانه نورا وعن يساره نورا و هم ابو بكر وعمر و عثمان وعلى رضوان الله عليهم اجمعين** Andan sonra Allâhu te‘âlâ nûr-ı Muhammed'e buyurdı; imâmete nazar eyleyesin. Nûr-ı Muhammed a.m. nazar itdikde imâmetde bir nûr gördi ve mâ[ve]râsında dahi bir nûr gördi dahi eymânında bir nûr gördi dahi yesârında kezalik. Pes cümle envâr-ı cihâr-yârdır. Allâhu te‘âlâ cümlesinden râzı olsun. **ثم تسبح نور محمد سبعين الف سنة** Andan sonra nûr-ı Muhammed a.m. yetmiş bin yıl tesbîh eyledi. **ثم خلق نور الانبياء من نور محمد عم ثم نظر الى ذلك النور مخلق ارواحهم فقالوا لا اله الا الله محمد رسول الله** Andan sonra Hakk te‘â[lâ] Muhammed'in nûrundan enbiyâ nûrunı halk eyledi. Andan sonra Cenâb-ı Bârî mezbûr nûra nazar eyledi. Pes ervâh-ı enbiyâı halk eyledi. Ervâh didiler ki **لا اله الا الله محمد رسول الله ثم خلق صورة محمد عم ثم خلق قنديلا من العقيق الاحمر يرى ظاهر من باطنها ثم خلق صورة كصورة الدنيا ثم وضع فى هذه القنديل قيامه كقيام فى الصلوة ثم طاف الارواح حول نور محمد عم فسبخوا وصللو مقدار الف مائة** Andan sonra Hakk te‘â[lâ] Muhammed aleyhi’s-selâmın sûretini halk eyledi. Ba‘dehû bir kandil halk eyledi akīk-i ahmerden zâhir bâtınından görünür. Andan sonra sûretin dünyâ sûreti gibi yaratdı yine mezbûr kandile vaz‘ eyledi namâzda durur gibi kāim dururdı. Andan cümle **[5a]** ervâh Muhammed aleyhi’s-selâmın nûrı havâlîsinde tavâf idüp yüz yıl mıkdârı tesbîh ü tehlîl eylediler. **ثم امر الله تعالى الارواح لينظر واليها فنظر واكلهم** Andan sonra Hakk te‘â[lâ] cemî‘ halku’llâhın ervâhına emr eyledi; Muhammed aleyhi’s-selâmın nûrına nazar ideler. Pes ervâh bi-ecma‘ühüm nazar eylediler.**فمنهم من رأي رآسه فصار خليفته وسلطاناً بين الخلائق** Pes şunlar ki başın gördi, halîfe ve beyn-el-halâyık sultân oldılar. **فمنهم من رأى جبهته فصار اميراً عادلاً** Şunlar ki cephesin

gördiler emîr-i âdil oldılar. **ومنهم من رأى عينه فصار حافظآ بكلام تعالى** Şunlar ki ervâhdan gözlerin [gördiler] kelâmullâh hâfız[ı] oldılar.**ومنهم من رأى جنبيه فصار نقاشا** Şunlar ki cünbin gördiler, nakkāş oldılar. **ومنهم من رأى اذنيه فصار مستمعا ومقبلا** Şunlar ki kulakların gördiler, mukbil ve müstemi‘ oldılar. **ومنهم من رأى حديه فصار محسنا وعاقلا** Şunlar ki haddeynin gördiler, muhsin ü âkil oldılar. **ومنهم من رأى انفعه فصار حكيما وطبيبا وعطارا** Şunlar ki burnın gördiler, hekîm ve tabîb ve attâr oldılar. **ومنهم من رأى شفيعة فصار وزيرا** Şunlar ki iki dudağın gördiler, vezîr oldılar. **ومنهم من رأى فمه صار صايما** Şunlar ki ağzın gördiler, sâim oldılar. **ومنهم من رأى سنى فصار حسن الوجه من الرجال والنساء** Şunlar ki dişin gördiler, ricâl ve nisvândan hüsnü’l-vech oldılar. **ومنهم من رأى لسانه فصار رسولا بين السلاطين** Şunlar ki dilin gördiler pâdişâhlar beynlerinde elçi ve resûl oldılar. **ومنهم من رأى حلفه فصار** Şunlar ki halfın gördiler, vâ’iz ve nâsih ve mü’ezzin oldılar. **ومنهم من واعظا ومؤذنا وناصى** Şunlar ki sakalın gördiler mücâhid fî-sebîlillâh oldılar. **رأى لحيته فصار مجاهدا فى سبيل الله تعالى** Şunlar ki unkın gördiler, tâcir oldılar. **ومنهم من رأى عنفه فصار تاجرا** Ervâhdan şunlar ki azudnın gördiler remmâh ve seyyâf oldılar. **ومهنم من رأى عضديه فصار رماحا وسياق** Şunlar ki sağ adûdın gördiler haccâm oldılar. **ومنهم من رأى عضده الايمن فصار وحجاما** Şunlar ki sol adûdın gördiler, câhil oldılar. **ومنهم من رأى كفه من رأى عضده الايسر فصار جاهلا** Şunlar ki sağ **[5b]** el ayâsın gördiler, sarrâf ve tarrâz oldılar. **ومنهم الايمن فصار صرافا وطرازا** Ervâhdan şunlar ki hazret-i aleyhi’s-selâmın sol el ayâsın gördiler, mübâlağa ile keyyâl ya‘ni keyl edici oldılar. **ومنهم من رائى كفه الاسير فصار كيالًا** Ervâhdan şunlar ki iki mübârek elin gördiler lebîb ü seyhî oldılar **ومنهم من رائى يديه فصار ستحيا و لبيبًا** Şunlar ki sağ enmelesin gördiler, kâtib oldılar. **ومنهم من رائي انمله الايمان فصار كاتبًا** Şunlar ki sol asâbi‘ arkasın gördiler, mermerci oldılar. **ومنهم من زاى ظهر اصابع الاسير فصار حددًا** Şunlar ki hazret-i Resûl aleyhi’s-selâmın göğsüni gördiler, âlim ve mükerrir? ve müctehid oldılar. **ومنهم من رائى صدره فصار عالمًا وٌ مكررًا مجتهدًا** Şunlar ki ervâhdan[219] hazret-i habîb aleyhi’s-selâmın arkasın gördiler, mütevâzi‘ ve itâat-ı şer‘ ider oldılar. **و منهم من رائى ظهره فصار متواضعًا و مطيعًا بامر الشرع** Ervâh-ı halkullâhdan şunlar ki cenbinin gördiler, fî-sebîlillâh gazâ ider oldılar. **و منهم من رائى جنبيه فصار غازيًا** Ervâh-ı halku’llâhdan şunlar ki hazret-i resûl aleyhi’s-selâmın batnın gördiler, nâfi‘ ve zâhid oldılar. **ومنهم من رائى بطنه فصار ساجدًا و زاهدًا** Ervâh-ı halku’llâhdan[220] şunlar ki habîb-i Hudâ aleyhi’s-selâmın rükbetin gördiler, sâcid ü râki‘ oldılar. **ومنهم من رائى ركبيه فصار ساجدًا و راكعًا** Ervâh-ı halku’llâhdan şunlar ki Muhammed Mustafâ aleyhi’s-selâmın ayakların **ومنهم من رائى رجليه فصار صيّادًا**

[219] Metinde **اراحدتدن** şeklinde yazılmıştır.
[220] Mükerrerdir.

gördiler, sayyâd oldılar. **ومنهم من رائى تحت قدميه فصار ماشيًّا** Ervâh-ı halku'llâhdan şunlar ki habîb-i Hudâ'nın Resûl-ı Kibriyâ'nın iki mübârek ayakların gördiler, mâşî ya'ni yayan yürür oldılar.**ومنهم من رائى ظله فصار مفنيًا وصار صاحب الطنبوره [6a]** Ervâh-ı halku'llâhdan şunlar ki Muhammed Mustafâ aleyhi's-selâmın gölgesin gördiler, hâl bu ki Habîb-i Hudâ mahz-ı nûr idi, nûrun ise gölgesi olmaz, muhâle müte'allık olmağla muganni ve sâhib-i tanbûr oldılar. **ومن لم يراه شيئًا فصار يهودًّيا و نصرانيًّا وكافرآ و مجوسًّيا** Ervâh-ı halku'llâhdan şunlar ki dünyâ ve âhiretde dîdâr-ı Hudâ'dan ve şefâ'at-i Resûlu'llâhdan dahi ervâh âleminde mahrûm olup Habîb-i Hudâ, Resûl-ı Kibriyâ *aleyhi's-selâm*ın vücûd-ı şerîfinden bir şeyi görmeyenler Yahûdî ve Nasrânî ve kâfir ve Mecûsî oldılar.**ومنهم من لم ينظر اليه فصار مدعًّيا بالربوبّية كالفرعون وغيرها منالكفار** Ervâh-ı halku'llâhdan şunlar ki ervâh âleminde Habîbu'llâh hazretlerinin cesed-i şerîfine nazar etmediler cehâlet ile rubûbiyyeti ya'ni tanrılık davâsın Firavn ve anın emsâli gibi ider oldılar. **اعلم انّ الله تعالي امر الحق بالصّلوة علي صورت اسم احمد فالقيام مثل الالف والرّكوع كالحاء والسّجود كالميم الاوّل والرّجلان كالدّال واليدان كالحاء والبطن كالميم الثّاني ولا يخلق احد من الكفّار على صورته بل تبدّل على صورة الخنزير** Ma'lûm olsun tahkīk Hakk sübhânehu ve te'âlâ halka emr eyledi; namâza Ahmed aleyh'is-selâmın ismi sûreti üzerine. Pes imdi namâzda kıyâm Ahmed elif-i misl gibidir ve rükû' **حاء** gibidir ve sücûd **ميم اوّل** gibidir. Riclân **دال** gibidir. Eller **حاء** gibidir. Batn ميم ثانى **[6b]** gibidir. Dahi Hakk te'âlâ küffârdan bir ehad Muhammed aleyhi's-selâmın sûretinde yaratmadı ve insân sûretinde cehenneme koymadı. Belki hınzîr sûretine tebdîl eyledi. Bu mıkdâr ile iktifâ olunup bu mahalde Hazret-i *aleyhi's-selâm*ın nûr-ı şerîfî **اوّل ما خلق الله نور محمّد** ihtivâsınca cümle zevi'l-ervâhdan mukaddem halk olundugı ve nûr-ı şerîfinden umûmen halku'llâh halk oldugı ümmet-i Muhammed Habîb-i Hudâ *aleyhi's-selâm*ın kerâmât ve mu'cizât ve şerefin bilmek içün ve ümmet-i Muhammed dahi bâlâda mastûr olup nass-ı şerîf ile müsebbet olan kendü şerefin ve niye geldiklerin ve niçün halk oldugın anlamak içün **وَمَا خَلَقْتُ اَلْاِنْسَ و الْجِنَّ الا لِيَعْبُدُون الا ليعرفون**[221] nass-ı şerîfiyle amel içün iktifâ olundı. Hâl bu ki fî-zemâninâ ümmet-i Muhammed ibâdâtı ve a'mâl-i sâlihai terk idüp bâ-husûs zümre-i ulemâda olanlar niye geldüğin ve ibâdet içün halk olduğın bilürlerken hâtıra getirmeyüp ve fehm itmeyüp ve ümmet-i Muhammed şerefin anlamayup biri birisin gıybet etmek ve ulemâı ve tâlib-i ilm olanları istihfâf ve istihkār etmek **استحفاف العلماءكفر** ihtivâsınca küfrdür. Cümleden dünya cîfesinden ötüri tekebbür idüp ebnâ-ı cinse ve halku'llâha ta'assuben garaz etmek ve münâfıkînden olmak zümre-i ulemâda olanlara düşermi **اِنَّ الْمُنَافِقِينَ فِى الدَّرْكِ الْاَسْفَلِ مِنَ**

[221] "Ben cinleri ve insanları, ancak bana kulluk etsinler diye yarattım.", Zariyât, 56. Âyet.

النَّار وَلَنْ تَجِدَ لَهُمْ نَصيرًا[222] ayet-i kerîmei ümmet-i Muhammed hâtıra getirmemek insâf mıdır? Ve bilirlerken âhiret berzahların tasavvur etmeyüp a‘mâl-ı sâlihaya sa‘y etmemek mürüvvet midir? Ale’l-husûs pâdişâh-ı zıllu’llâh وجعلنا فى الارض حليفة mantûkuna mazhar düşen sa‘âdetli ve şevketli sultân-ı Rum ve Arab ve Acem ve hakan-ıl-melik-i rikāb-ı ümem sultân bin sultân Sultân İbrâhîm Han *halleda’llâhu hilâfetuhû ilâ-inkizâı’z-zamân* كما قال عم بايتهم اقعدتم احسدتم erbâb-ı akl-ı reşâda müberhendir ki bir sahib-i sa‘âdet ki anın vücûd[ı] sebeb-i salâh-ı âlem ve bakāsı mûcib-i intizâm-ı ahvâl-ı ümem ve tedbîr-i bâ‘is-i **[7a]** devâm-ı şer‘ ü millet ve râ’î-i muktezâ-yı kıyâm-ı mülk ü devlet ve riyâseti râfi‘-i a‘lâm-ı dîn ve siyâseti dâfi‘-i a‘mâl-i müfsidîn ola; anı du‘â-i hayr ile yâd eylemek kâffe-i enâm ve cümle havâss ü avâm üzerine farz-ı ayn ve lâzımü’l-edâ ve ayn-ı farzü‘l-kazâ gibi olur. Sebeb-i tahrîr-i cerîde-i feth ü nusret ve dâ‘i-i inşâ-ı rakam-ı suhuf-ı pür-ibret oldur ki işbu fakīr-i pür-taksîr ve dâ‘i-i hakīr Ahmed eş-şehîr Sipâhî-zâde ce‘alallâhü‘l-hayr-zâde Bosna Eyâleti'nde vâkı‘ Klis Sancağı'nda hâlâ serhadd açılup yıkulmış vilâyet olan mevlid ve maskat-ı re’simiz kasaba-ı Helune fetvâsına mübtelâ iken sa‘âdetli ve azametli pâdişâh-ı rû-yı zemîn ve hulâsa-ı selâtîn-i Âl-i Osmân ve amme-i esâtîn-i zemîn ü zamân Ferîd-i devrân mârrü’z-zikr sultân bin sultân Sultân İbrâhîm Han *halledet hilâfetühû ilâ-intihâi‘z-zamân* hazretlerinin zamân-ı adâlet ü sa‘âdet-encâmlarında iftihârü’l-havâss ve’l-mukarrebîn mu‘temedü’l-meslûk ve’s-selâtîn bi’l-fi’l Kızlar ağası Ahmed Ağa hazretleri tavâf-ı Beytu’llâh ve ziyâret-i merkad-i Resûlu’llâh niyyetiyle sarây-ı hümâyûndan mefharü’l-muhadderât nice sâlihâ avrât ve duhterlerle ve lâ-yu‘add ve lâ-yuhsâ nevâkır ile ve a‘lemü’l-ulemâi’l-izâm mücedded[en] Medîne mollası kıbel-i saltanatdan nasb olunan Esîrî Efendi *zîdet fezâ’ülühû,* kazâsına icrâ-i ahkâm-ı şer‘iyye niyyetiyle mefharü’l-muhadderât iyâliyle ve gün görmemiş duhterân-ı bî-nazîrleriyle ve çâr-ebrû nev-resîde sîm-ten misâl hatâ’-i hatn meydân kulı cüvânlar ile ve bisât-ı kesîr ile ve kütüb-i nefîse ile bi’l-ittifâk merkeb-i deryâ olan filk-i kebîre nice sefînelerle dahi rekb ü teveccüh idüp ve Boğaz Hisârı'ndan mürûr idüp deryâya çıkduklarında sa‘âdetli pâdişâh-ı âlem-penâh hazretlerinin dîn ü devletin ekālîm-i seb‘ada millet-i vâhide olup altı kral-ı bed-fi‘âl beynlerinde eşedd-i a‘dâ-i dîn ve edall-i râh-ı mübîn Malta Kal‘ası'nın harbî küffârı **[7b]** ki zamân-ı mâziyede Kudüs-i Şerîf'den Rodos Kal‘ası'nı hıfz içün kralları nakl etdirmiş idi, mezbûr Kal‘a-ı Rodos'u sa‘âdetli selâtin-i mâziye feth ü teshîr etdikde içinde sâkinîn olan kefere ve cümle-i fecereye dîn-i îmân virülüp vire ile gemilerle

[222] “Şüphesiz ki münafıklar, cehennem ateşinin en aşağı tabakasındadırlar. Onlara hiçbir yardımcı da bulamazsın.” , Nisâ, 145. Âyet.

çıkmışlar idi. Ve rû-yı deryâda ve karada altı kral-ı bed-fi‘âlin ve memâlik-i küffârın bi’l-cümle kılâ‘ [ve] vilâyet ve nevâhîsin deverân idüp tehassun u tevattun idecek makarr u mesken arayıp bulmadılar. Mücerred “siz Rodos gibi metîn ve müstahkem kal‘ai Âl-i Osmân pâdişâhı hazretlerine aldırdınız” deyu “merdûd-ı dîn-i Îsâ ve menkûb-ı dîn-i Mûsâ olmuşsuz” deyü bir yere melâ‘în-i menfûrları kabûl etmeyüp küffâr uğratmamışlar iken ol zamân mezbûr Malta Kal‘ası sa‘âdetli hünkâr-ı kâm-kârın kabza-ı kudretinde idi. Ve Malta Kal‘ası'nda ümmet-i Muhammed'den olan evlâd-ı Arab sâkinîn iken merdûd-ı dîn-i mezbûrîn gemülerle müsâfiret ile Malta'da sâkin olan ümmet-i Muhammed'e gelüp ve şeytân-vâr temelluk idüp ve ubûdiyyet arz idüp ve feryâd-günân inkıyâd idüp “bi’l-cümle iyâlimiz ile ibâd-ı memlûkünüz ve istikāmet ile hademenüz olalım dindeşlerimiz bir yerde bizi kabûl etmeyüp merhamet eylemediler sizlere sığınup meşyen ale’l-vech kulluğa geldik” deyü iltiyâm itmeleriyle ol zamân sükkân-ı Malta ekser sulehâ olmağla **مَن رَحِمَ رُحِمَ** ihtivâsınca âmil olup ve terahhuman kabûl itmeleriyle zâhirde istikāmet ile hıdmet iderlerken bir cum‘a güni merkūm mühîn-i din ü devlet-i merdûdîn olan kefere ve cümle-i fecere mahfî ittifâk idüp tedârük görüp sükkân-ı kal‘a olan ümmet-i Muhammed gāfilin cum‘a namâzın kılurlar iken bi’l-ittifâk kefere-i mezbûrûn umûmen sell-i seyf idüp ve câmi‘ içinde bî-muhâbâ cemâ‘at-i müslimîni gāfil basup ve darb-ı şemşîr-i hiyel ile kırup ve iyâl ü evlâdın esîr ve mâlların ahz u zabt ve hiyel ü ihânet ile Kal‘a-ı Malta'i feth ü teshîr idüp ve ümmet-i Muhammed **الف شر من احسنت اليه** mantûkuna mazhar düşüp ve kefere-i mezbûre **[8a]** Kal‘a-ı Malta'da tahassun u tavattun idüp ila yevminâ hazâ kemâ-kân ihânet ile rû-yı deryâda ümmet-i Muhammed sefînelerin ve havâlîsinde olan memâlik-i Osmâniyye cezîrelerin nehb ü gāretden hâlî olmadıklarından gayrı el-hâletü hâzihi mârrü’z-zikr Kızlar Ağası ve Medîne mollası rû-yı deryâya sefînelerle çıkdıklarında müste’men ve harâc-güzâr olup zâhirde istikāmet gösterüp mühîn-i dîn ü müfsidin-i bî-din olan Freng-i bî-dernek melâ‘îninden sükkân-ı Cezîre-i Kilid[223] ahâlîsi harbî olan Kal‘a-ı Malta küffârıyla mahfî gönül birliğine gelüp bi‘l-ittifâk mezbûrân Medîne mollasının ve Kızlar ağâsının rû-yı deryâ-yı sefîdetde yolların ve sefînelerin basup ve nehb ü gāret ve teshîr ve cümlesin esîr idüp ve cezîre-i Kilid'e üserâyı ilki evvel götürüp ve ihâneten hazret-i Molla ve sa‘âdetli Ağa yanında olan duhterlere ve evcîne[224] raks ve hakāret itdürüp ve dünyânın ihânetlerin itdiklerinden mâ‘adâ Kilid Adası'nda olan mühîn-i dîn ü devlet Freng-i bî-dernek Malta küffârıyla üserâ-yı merkūme ve ganâ’im-i mezbûrei paylaşup gāret-i

[223] Girit, **كليد** şeklinde yazılmıştır ve metnin aslına uyularak hep bu şekilde geçecektir.
[224] Muhtemelen “cüvân” kelimesine çoğul yapmış.

mezkûrede harbîyle Frenk el-bir olduklarına ve müste'men iken nakz-ı ahd idüp ihânetleri zuhûr itdüğüne sa'âdetli hünkâr-ı kâm-kâr ve âlî-destgâh hazretlerinin sem'-i şerîflerine irişdikde izzet-i selâtîn ve fütüvvet-i şehen-şâhî yerine getürüp ve vâr makdûrı donanma-yı hümâyûna sarf idüp ol mahâlde bi'l-fi'l Deryâ-yı sefîd kapudânı olan merhûm ve mağfûrün-leh Kırkalı sa'âdetli Vezîr-i ekrem Gāzî Yûsuf Paşa hazretleri mezbûr Kilid sükkânı Freng tâ'ifesinin ve ihânetleri zâhir ü nümâyân olup nakz itmeleriyle **Mes'ele: ونقض عهدان غلب على موضع لحربنا اولحق بدارهم و صاركم تدمن الحكم يموته بلحاقه لكن لواسر يسترَق المرتدّ تقتل** ihtivâsınca pâdişâh-ı rû-yı zemîn âmil olup ve mezbûr Kapudan Yûsuf Paşa hazretlerini donanmâ-yı humâyun ile kesret-i cüyûş ile ve kal'a-kûb toplarla ihzâr ve sa'âdetli hünkâr-ı âlî-destgâh **[8b]** hazretleri bi'l-cümle vüzerâ-i izâmı ve nüdemâ-yı kirâmı ve a'lemü'l-ulemâi'l-izâm şeyhü'l-islâm ve seyyidü'l-enâm hazretlerini ve kelâle-i seyyidü'l-kâyinât *aleyhi's-selâm* hazretlerinin nakībü'l-eşrâf izzetlerini ve fazîletli kādî-asker efendileri ve sâîr fazîletli mevâli-i izâmı ve meşâyih-i kirâm kaddese sırrühüm hazretlerini ve Bektâş-ı Velî yoldaşları olan ocak ağalarını ve bölük ağalarını ve Asitâne-i sa'âdet'in erbâb-ı düvel ve dîvânda sâhib-i re'y ü tedbîr ve deryâda ehl-i vukūfun bî-nazîrleriyle bâb-ı müşâverede dakīka fevt itmeyüp ırk-ı cibînî gayret cûşa ve deryâ-yı hamiyeti hurûşa ve cür'et-i beşeriyye vücûda ve himmet-i selâtîn[i] zuhûra getürüp **المشورت امن في الملامة وحصن الندامة حصوصًا رسول كوزين وهادئي مبين ماحاب في استحار ولا ندم من استشار** mübtegāsınca âmil olup ve mezbûr Yûsuf Paşa hazretlerini zâhirde Malta nâmıyla gönderüp ve mühîn-i pâdişâhî olan Frenk-i bî-derneğin merkūm Kilid Adası'n nakz-ı ahd itmeleriyle nehb ü gāret ve kılâ' ve kurâsın teshîr içün sa'âdetli hünkâr-ı kâm-kâr hazretleri Yûsuf Paşa yedine hatt-ı hümâyûn-ı sa'âdet-makrûn virmekle izzetli vezîr kapudân paşa *vakafa'llâhû mâ-yeşâ* hazretleri fazîlet-i cihâd fî-sebîlillâh hadden efzûn ve add ü ta'birden bîrûn olmağla Allâhu te'âlâ hazretlerinin kitâb-ı kerîm ve Furkān-ı azîminde vâkı' olan âyet-i kerîme ile [225] **وَفَضَّلَ اللّهُ الْمُجَاهِدِينَ عَلَى الْقَاعِدِينَ أَجْرًا عَظِيمًا** fehvâsınca âmil olup **والفرحصة ثمر من السّحاب** hasebince fursât-ı ganîmet ve kıbel-i saltanatlarından ruhsat-ı devlet bilüp **المواقيت لا تشترى باليواقيت** mefhûmuna mazhar düşüp kelâmı Molla Câmî *kuddise sırruhü's-sâmî* hazretlerinin bu nazm-ı belîğü'l-asâr ve kelâm-ı gevher-nisârları fehvâsınca **كلّ ما ليس كلّه يدرك كلّه لا يجوزان يترك** dahi bir hadîs-i mu'teber ve peyâm-ı beşâret-eser budur ki guzât-ı şüc'ân hakkında Muhammed Mustafâ ve Resûl-ı müctebâ hazretleri buyurur **تحت ظلال ٱلسيوف[9a] الجّنة** ma'nâ-yı şerîfî oldur ki "cennet cenkde gāzîlerin kılıçları altındadır" dahi guzât-ı

[225] "… ama mücahidleri, oturanlardan çok büyük bir ecirle üstün kılmıştır." Nisâ, 95. âyetten.

mücâhidîn hakkında Resûl-ı güzîn ve seyyidü's-sakaleyn bir hadîs-i şerîf ve cerr-i latîf buyurmuşdur **من اغبرت قدماه فى سبيل الله حرم الله جده النّار** ma'nâ-yı hadîs-i Nebevî ve kelâm-ı Mustafavî budur ki "ümmet-i Muhammedet'den bir kimesne iki ayakların gazâ yolunda toza bulaşdursa Allâhu te'âlâ anın üzerine gadâb-ı nâr[ı] harâm eyler yani cehennem âteşine anı yakdırmaz" Ve dahi bu kelâm-ı makbûl u'lemâ-ı kibârdan menkūldür; **السّلامة فى الاقدام والهمام فى الاحجام** ma'nâsı budur ki; "selâmet ve halâs hasm üzerine varmaktadır, mevt ve helâk hasmdan kaçmaktadır". Sa'âdetli Kapudan Yûsuf Paşa hazretleri fî-sebîli'llâh gazâ niyyetiyle devlet ü miknet ile donanmâ-yı hümâyûn ile kesret-i cüyûş ve nîk-sâ'atle Astâne'den kalkup [gitti]. Binâ'en alâ-zâlik fazîlet-i gazâ beyân ve cihâd-ı fillâh ayân olmağa şürû' ve bir kaç evrâk-ı encümen-ârâ-yı meclis-i safâ-efzâyı mahfil-i sa'âdet-nümâ-yı şehen-şâhîye ihdâ içün ve cezîre-i gazâvat-ı Kilid ve gazavât-ı Bosna beyân içün tahrîre cür'et olundı. **تخفة الفقر حقير** Mazmûnuna muvâfık semte sülûk olunup işbu birkaç kelime tesvîd olundı. **نرجوا و تأمل انّ تقبل حطاء الدّين وقع من تحرير القلم و تقصير العقل**

Şi'ir:

ارسل النّمل من حلوص و داد
لسليمان فصف رجل جراد
قائلاً ذاك منتهي جهدي
والهدايا بقدر من يهدي

Şi'ir:

جائت سليمان يوم العرض قيرة
اهدت برجل جراد كان في فيها
ترنمت يفصيح القول و اعتزرت
انّ الهدايا علي مقدار مهديها
لوكنت اهدى لك على قدر فضلك
لكنت اهدى لك الدنيا وما فيها

Beyt:

باى ملح بيش سليمان برد
عيب است وليكن هنر است از مورى

Mârrü'z-zikr vezîr Kapudan Paşa donanma-yı hümâyûn ile bi-avni'llâhi te'âlâ ve bi-himmet-i pâdişâh-ı âlem-penâh **[9b]** rû-yı deryâda muvâfık rûzgâr ile yelkenlerin açup ve boruların çalup tayy-ı merâhil ve kat'-ı menâzil iderek tüfeng fi't-tarîk idüp ve Kilid Adası'na bî-muhâbâ yek-bâr asker-i İslâm ve donanma-yı hümâyûn ile haml ü hücûm

idüp ve Kilid Cezîresi'ne Kapudan Paşa'nın cezm ü kasd ü azmi mukarrer oldukda sekiz yüz guzât-ı müslimîn serdengeçen yazulup ve ilki evvel Todor Kal‘ası'na bî-muhâbâ yek-bâr hamle vü hücûm idüp nerd-bân dayadup ankebût-vâr bedenlere çıkup topsuz yedi sâ‘atde bi-avni’llâh yürüyüş ile feth ü teshîri müyesser olmuşdur. Ve serdengeçen-i mezbûrdan eşca‘-ı guzât mürâ‘ât olunmuşdur. Ve bu mertebe guzât-ı müslimînin cür’etin küffâr müşâhede etmekle gönüllerine bîm ü havf düşmüşdür. Ba‘dehû Hanya Kal‘asın Kapudan Paşa muhâsara idüp ve meterisler[226] ibnâ ve kal‘a-kûp toplar kurılup birkaç eyyâm dövdükten sonra bi-avni’llâhi te‘âlâ elli birinci gün feth ü teshîri ve ganîmet-i kesîri ve cebe-hânesi kabza-ı pâdişâhîye girmek müyesser olmuşdur. Ve ba‘de’l-feth kenîselerinde minberler ve mahfiller ibnâ olunup sa‘âdetli ve azametli sultân-ı selâtîn-i Arab ve Rum ve Acem ve şehen-şâhî-i rıkāb-ı ümem kelâle-i Âl-i Osmân pâdişâh-ı sâhib-kırân sultân bin sultân Sultân İbrâhîm Han *halledallâhe hilâfetühu ilâ-intihâ’i’d-devrân* nâm-ı şerîfine hutbe okunmuşdur. Ve mezbûr kal‘a kabza-ı pâdişâhî düşdükten sonra iki def‘a küffâr donanması Kal‘a-ı Hanya üzerine gelüp ve bî-muhâbâ hücûm idüp ve kal‘a-kûp toplarla dögüp zafer bulmağa kādir olmayup bi-avni’llâh guzât-ı müslimîn galebe çalup ve iki def‘a küffâr donanmasın münhezim idüp siyâset ve yüzü karalığla Suda Kal’ası'na doğru firâr itmiştir. Ve Voynuk Gāzî sa‘âdetli Ahmed Paşa Suda Kal‘ası'nı cânib-i erbâ‘adan muhâsara idüp ve nerd-bân dayadup yürüyüşle Suda Kal‘asın feth ü teshîr etmiş iken ve guzât-ı muvahhidîn bedenlerine alemlerin dikmişler iken ve küffâr kendi bayrakların ser-nigûn idüp **[10a]** “el-amân yâ sâhib-kırân” dimişler iken bir kâfir-i bî-dîn hazret-i paşanın iki gözü arasına kurşumla urup şehâdet şerbetin nûş itmekle “baş gidicek ayak pâyîdâr olmaz” guzât-ı müslimîn münhezim olup karâr[ı] fîrâra tebeddül itmişlerdir. Ve mukaddem Hanya Kal‘ası'nın feth[i] müyesser olmağla Cezîre-i Kilidet'de vâkı‘ ondört bin kurâ ahâlîsi büyût-ı iyâl ve bâgāt ve behâyimiyle ve cennet-âsâr ravza[227] ve bahçeleriyle bi’z-zarûrî teb‘iyyet ve ehl-i zimmet olmağla bu feth ü beşâret içün kıbel-i pâdişâhîden cânib-i erba‘aya donanma-yı hümâyûn içün evâmir-i şerîfe ulaklarla gönderilüp ekālim-i seb‘ada bi’l-cümle ümmet-i Muhammed mesrûrü’l-fu’âd olup şenlikler olmuşdur. Ve dahi sene-i mezbûrede nice palankalar bi-avni’llâhi’l-meliki’l-müte‘âl feth ü teshîr olmuşdur. Eyyâm-ı devlet-i pâdişâhî ve hengâm-ı sa‘âdet-i âlem-penâhîden bir mertebe yüz aklık olmuşdur ki beyne’l-a‘yân mahsûd-ı akrân olduğı mukarrerdir. Hudâ-yı müteâl min-cemî‘i’l-ahvâl sa‘âdetli pâdişâh-ı zıllullâh hazretlerini

[226] Metinde **مترزلر** şeklinde yazılmıştır.
[227] Metinde **روصه** şeklinde yazılmıştır.

mansûr u muzaffer idüp nevâyib-i asr ve şedâ'id-i dehrden masûn u mahfûz idüp yüzünden feth ü nusretler müyesser eyleye âmin.

Kıt'a:

تا جهانه رابقا بود ممكن. قدر جاه تو در ترقي باد
سالها در سلامت و صحت
عمر و دولت هميشه افزون باد

Şi'ir-i arabî:

لئن ادركت في قولي قتورا
و دهنا فى بيان للمعاني
نلا تنسب بنقص انّ رقصبى
على مقدار تنشيط الزمانى

Ba'dehû sa'âdetli gāzî vezîr-i rûşen-zamîr Hüseyin Paşa *va'kafa'llâhe mâ-yeşâ* hazretleri kıbel-i saltanatdan Kilid Adası'na serdâr-ı âli-vakār nasb olunup ve Rum-ili ve Anadol[ı] beğlerbeğileri eyâletleriyle ve müstakbelden ocakdan yeniçeri ağa[sı] birkaç ocak ağalarıyla ve kâr-azmûde yoldaşlarıyla imdâda ve Kilid Adası'nda muhâfazada meks içün ta'yîn ve me'mûr olup sa'âdetli Hüseyin Paşa devlet ü miknet **[10b]** ve şecâ'at ve kesret-i cüyûş ile şîr-vâr Kilid Adası'na geldikde küffârın gönlüne bîm ü havf düşüp ve başlarına belâ-ı azîm geldüğün bilüp diyârımıza gelen vezîr şîr-i merdüm-hordur deyu isyân iden re'âyâ bi'z-zarûrî inkıyâd u tab'iyyet ve ehl-i zimmet olup hazret-i Hüseyin Paşa ilki sene Resmo[228] Kal'asın ve nice palankalar feth ü teshîr etmişdir. Ve bi-i'tibâr-ı me'mûl[229] ve bi-himmet-i evliyâ-ı fühûl kasr-ı pâdişâhî didikleri büyük kal'aı Hüseyin Paşa hazretleri asker-i İslâm ile nice şühûr u eyyâm ve nice sâl ü zamân kal'a-kûp toplarla muhâsara idüp ve bî-muhâbâ döğüp sarb ü sa'b ve metîn ü müstahkem kal'a olmağla ve askerle memlû ve topları vefret üzre ve etrâfı kat ender-kat handaklar ve tabyalar olmağla deryâdan ilimanından küffâr zahîrelerin yetiştürmekle gerçi gedik açup nice hücûm ve yürüyüşler asker-i İslâm ile itmişdir ammâ cân virmeyince cânân ve misâl-i cinân kasr-ı hûbân ve kilîd-i Kilid ele girmemekle nice vüzerâ-ı kirâm ve bunca ümerâ ve mîrimîrân kimi donanma-yı hümâyûnda kimi cezîr ve muhâsarada asker-i firâvân şehâdet şerbetin nûş itmekle ve kapudan-ı Bahr-ı Sefîd olanlar Yûsuf Paşa'dan sonra Kilid Adası'na kapudanlar uğramadıkların aslı bu ki dîn-i âtılları ve âyîn-i bâtılları üzre müftîleri olan Rim Papa didikleri mel'ûn-ı bî-dîn dîn

[228] Metinde **رسمه** şeklinde yazılmıştır.
[229] Metinde **مايۇل** şeklinde yazılmıştır.

gayreti içün altı kalyon-ı[230] Frengi kendü imdâd virdüğünden gayrı cümle küffâr millet-i vâhide olmağla âyîn-i bâtılları üzre “din-i Îsâ gayretidir” deyu fetvâ virmekle altı kral-ı bed fi‘âl ve sâ’ir banlar ve dükalar beher sene kimi on gemü kimi sekiz kimi altı en ednâsı ekall mertebe dörder kalyon imdâd virmeleriyle kuvvet bulup Freng-i bed-reng gayret-i câhiliyye ile cür’et iderler. Yohsa donanmalarında müslimânlardan mevcûd bulunup halâs olan dutsaklar nakl üzre küffâr Bosna serhaddinde Klis Kal’asın vire üzerine teshîr ve muhâsirîn ıtlâk idüp cebr ü rencîde itmemişler vire virmişler iken yine dîn-i mensûhları **[11a]** üzerinde durmayup Kal‘a-i Klis'den emân ile çıkan ümmet-i Muhammed'i kırup ve iyâlin esîr itdikleri ihânetleri sebebiyle cânib-i Hakk'dan ve feyyaz-ı mutlakdan bir muhâlif rûzgâr-ı kâr-zâr peydâ olup ve Deryâ-yı Sefîd harekete gelüp Âd kavm[i] misâl küffâr sefînelerin biri birisine çarpup Freng-i bed-rengin gazabu’llâh ile yigirmi aded kalyonları cümle küffâr ile gark olup fakat deryâ üzerinde bin kişisi artık kalmışdır. Ve sonra alay-malay dört gemi peydâ etmişlerdir, nihâyet-i imdâd ile kurı gayret iderler. Ve küffâr-ı bî-karâr ekser deryâ korsanı olup ve deryâ muhârebesi san‘atı olduğundan mâ‘adâ kalyonlarında balyemez topları olup ve donanma-yı hümâyûnda çekdirme sefînelerinde birer ikişer fakat [top-ı] şâhî olmağla ve guzât-ı müslimînin deryâ muhârebesinde mahâretleri olmamağla ba‘zısında bozgun ve ba‘zısında galebe çalup muğtenim olmuşlardır. Ve ba‘zı vüzerâ-i vülât ve guzât şehâdet şerbetin nûş itmeleriyle Kilid Adası'na uğramadıkları ecilden hazret-i Hüseyin Paşa Cezîre-i Kilid’e me’mûr olan Anadol[ı] ve Rum-ili mîrimîrânlarıyla ve yeniçeri ağasıyla ve yeniçeri yoldaşları ile ve me’mûr olan eyâletler askeriyle Kasra Kal‘asın kal’a-kûp toplarla dövüp ve cân ve başların fedâ idüp nice kerre yürüyüşler idüp zafer bulmağa mecâlleri olmamağla âhir-kâr mukābelesinde İnâdiyye nâm-ı diğer İslâmiyye Kal‘asın Hüseyin Paşa asker-i İslâm ile ibnâ idüp kapuların açdırmayup İnâdiyye havâlîsinde büyût ve dekâkîn dahi ibnâ olunup şehr-i azîm olmuşdur. **الامور مرهونة باوقاتها** Mâdâm ki sa‘âdetli hünkâr-ı kâm-kâr hazretleri vükelâ-ı vüzerâsıyla Kilid Adası'na kadem-i mübârekin vaz‘ itmişdir; Allâhi müfettihü’l-ebvâb mu‘cizâtı Resûl-i Kibriyâ ile vakt ü sâ‘ati gelmişdir. Ezîn-cânib bunca sinîn Kilid Adası'nın muhârebesi mümtedd olmağla târih-i kitâbdan dört beş sene mukaddem küffârın şehen-şâhı olan Nemçe kral-ı bed-fi‘âli mürd olup on altı yaşında oğlu cülûs idüp bukluğı olan koronasın giymekle bebrlenüp ve tekebbür hâsıl idüp **[11b]** ben Nûşirvân kelâlesi olam ve memâlik-i küffârın şehen-şâhı olup yalnız benim krallığımda kılâ‘ ve ülke[231] sâhibi taht-ı

[230] Metinde **غا ليون** şeklinde yazılmıştır.
[231] Metinde **اويكه** şeklinde yazılmıştır.

hükümetimde yigirmi üç ban[232]-oğlı ban var iken ve beş kerre yüz bin hem dahi yigirmi bin mu‘ayyen askeri var iken ve sa‘âdetli Âl-i Osmân pâdişâhının Kilidet'de ve Bosna'da iki yerde muhârebesi olmağla banların ve voyvodaların da‘vetden sonra müşâvere idüp bi’l-ittifâk re’y ve sû’-i tedbîr itmişler ki kadîmî ka‘beleri olan İstoni Belgrad'a yapışup muhâsara ideler ve fursat ile alalar deyü ba‘dehu bakiyye-i selef-i cihân-dîde vü kâr-azmûde bir koca tavîl eski banları var imiş. Müşâverelerin mezbûr koca banın re’y-i fâsidine tevakkuf idüp yukarusı örtülmüş, iki âdem taşır toplar içün yapmışlar iskemlileri vardur. Mezbûr iskemleyle merkūm koca banı kral-ı bed-fi‘âl dîvânına getürü[r]ler. Kral-ı mezbûr bana müşâverelerin deyü-virüp “sen bakiyye-i selef olup ekālim-i seb‘ai deverân idüp umûr-ı muazzamaya karışmağla ve kâr-azmûde olmağla şimdi hünkâr-ı kâm-kârın iki yerde muhârebesi vardır fursat ganîmet bilüp pâdişâh hazretleri iki yerde muhârebesin koyup üzerimize gelesi değildir. Bu aralıkda ka‘bemiz olan İstoni Belgrad'ı fursat ile muhâsara vü teshîr etmek murâdımdır. Nihâyet senin müşâvere vü re’yine tevakkuf itdirdik. Re’yiniz nedir ve nice ma‘kūl görür misiz?” deyü kral-ı bed-fi‘âl mezbûr koca merdûda hitâb itdikde cevâbında didi ki “elhamdülillâh tâzeliğiniz ve dilâverliğiniz yerinde ve hazîne ve askeriniz firâvân. Mahaldir ve her ne istersen idebilürsin. Cümle banlarla ve voyvodalarla ve iş erenlerle ma‘kūl gördüğünüz biz dahi ma‘kūl gördük” deyü koca ayyâr cevâb virdikde kral-ı menhûs, merdûd-ı menkûsun bu cevâbıyla mücâz olmayup; “elbette hakk üzre ilminiz muhît olduğı gibi bize cevâb vir” deyü üzerine sürüp lecc itdikde “kralım çün bu mertebe ikdâm[233] itdinüz size iki su’âlim vardır. İcâzetinizle su’âl ideyim” deyu mücâz oldukda; “Âl-i Osmân kelâlesi[234] ve Mekke, Medîne pâdişâhı hazretlerinin sadr-ı a‘zâmı ve yeniçeri ağası **[12a]** ve altı bölük ağası Astâne'de yerinde midir? Hâlâ yerindedir. Ya Tatar Han kandedir? Ol dahi yerindedir” dedikde ya anlar yerinde olıcak sa‘âdetli hünkârın ne san‘atı ve ne muhârebesi vardır? Nihâyet Kilid Adası'na ve Zadre'ye anlar paşalara voyvoda ta‘bir iderler ancak birer voyvoda göndermişdir. Hemân ki sen nakz-ı ahd eyledin sadr-ı a‘zâm hazretleri yeniçeri ağasıyla ve ocak halkıyla ve altı bölük ağaları bölük halkıyla sâ’ir asâkir-i İslâm ile bir tarafdan vilâyet ve kılâ‘ınız üzerine ve Tatar Han taraf-ı âhardan Çin askeri ile sebükbâr harekete gelüp pâdişâh-ı zıllu’llâh hazretleri gönderdikde yâ bizzât şevketli pâdişâh-ı rû-yı zemîn yer gök götürmez asker-i enbûh ile üzerinize gayret-i selâtîn yerine getürüp kalkarsa merhûm Gāzî Sultan

[232] Metinde **پاك** şeklinde yazılmıştır.
[233] Metinde **اغدام** şeklinde yazılmıştır.
[234] Metinde **كلاله سي** şeklinde yazılmıştır.

Süleyman gibi vilâyetinizi gāret ü hasâret idüp tahtınız Beç'i ve Prag'ı bile komaz. Hâlâ kal'anız ve pâ-yı tahtınız Beç içinde büyük kenîsede Sultan Gāzî Süleymân Han *aleyhi rahmeti'l-gufrân* gazâ-yı uzmâ idüp Beç Kal'asın feth itdikde büyük kenîsede Gāzî Sultan Süleymân Han namâz kılduğı mahfil-i şerîfin eski krallar âbâ vü ecdâdınız kānûn idüp be-her sene mezbûr mahfil-i münîfin serâser döşemelerin ve ibrişim halıçelerin ve sırma işi yasdıkların tecdîd idersiz. Aklınız var ise ibret-nümâ size yetişür. Yatar ejderin kuyruğuna basma". Mezkûr koca müdebbir didikde kral-ı bed-fi'âl pesend idüp "söz budur" diyü hareketden ve Âl-i Osman pâdişâh-ı hazretleriyle nakz-ı ahd itmekde ferâgat ider. Bu ahvâli Kanije ağaları sene-i mâziyede Helevne altında meks iden ordu-yı hümâyûnda te'ârüfi olan bir dostlarına yazdılar idi. Manzûrumuz olmağla bu mahalde tahrîr olunmak lâyık ve münâsib görüldi. Ezîn-cânib Bosna ve Zadre serhaddinde Frenk-i bî-derneğin Pirişp didikleri dojdları oturduğı[235] Venedik şehrine karîb ve livâ-ı Kırka ve Klis ve Hersek hudûdunda leb-i deryâda vâkı' metîn kal'aları Zadre ve Şinik ve Turga ve iskele olan İspilit ve Oneş ve Kutur nâm kal'aları **[12b]** ve kırkdan mütecâviz kasteller[236] didükleri palankaları ve zü'l-vecheyn olup iki cânibe harâc ve küffâra imdâd viren bin hânelik Klis kurbunda vâkı' Poliçe Nâhiyesi ki her zamân iddi'â iderler Kal'a-ı Klis kimin ise ana tâbi'yiz[237]. Ve kezalik Aymoçka ve Gabele semtinde Bermorye ve Zajiye iki bin hânelik zü'l-vecheyn iki nâhiyesi vâkı' olmağla ve küffâra imdâd virmekle cümleden Alman Dağları yalusunda Kal'a-ı Zadre'den aşağa Venedik karşusında tefâhur itdükleri üç nâhiyenin birisi Talya'da, bir nâhiyesi selâtîn-i mâziyye mukaddem feth ü teshîr itdükleri Kobroz Adası'dır ve ikinci Kilid Cezîresi'dir ve üçüncü yigirmi üç kal'ası vardır. Nevâhîden gayrı mezbûr Talya Nâhiyesi'dir ki Frengin dojdı mezbûrûn üç nevâhîye göre başında üç boynuz taşırdı. Kobroz Adası sa'âdetli selâtîn-i mâziyye alduklarında bir boynuzu düşmüşdür. Hâlâ Kilid Cezîresi'nin ekseri alınmağla ikinci boynuzı eğülüp hemân düşmek üzredir. Fakat üçünci boynuzı ki nâhiyesinden setre-i murâd mezbûr Talya Nâhiyesi'dir, fakat kalmışdır ki vech-i muharrer üzre kurâ ve nevâhîden gayrı yigirmi üç kal'adır. Kilidi bi-avni'llâhi te'âlâ ve bi-mu'cizât-ı Resûli'l-a'lâ pâdişâh-ı zıllu'llâh feth ü teshîr idüp tamâmiyle işi bitdikden sonra Frengin dojdları banlıkdan düşüp hemân ber-güster olmak lâzım gelür. Ol ecilden bu mertebe mukāvemete çalışup gayret-i câhiliyye ve inâd-ı küfriyye iderler. Cümleden sebeb-i ma'îşetleri olan iskeleleri ki hemân sa'âdetli hünkâr-ı kâm-kâra beher sene

[235] Metinde **اوتوردوكه** şeklinde yazılmıştır.
[236] Metinde **قاشتللر** şeklinde yazılmıştır ve tüm metinde bu şekilde geçmektedir.
[237] Metinde **تابع اعيذ** şeklinde yazılmıştır.

gümrük ve bâcı sipâh-ı mîrîye â‘id mîrlivâlara olan yasakdan ve piş-keşlerden gayrı yüz yigirmi üç yük akçe hâsıl olurdı. Yalnız Zadre Kal’ası'na ağnâmdan gayrı valşelerden? mâ‘adâ be-her sene on sekiz bin re’s öküz giderdi. Frenk mîrî kadar iskelelerde hâsıl itdiklerinden gayrı Venedik'de giren ve çıkan bac ve gümrük iki ol kadar hâsıl iderlerdi. Mezbûr avâ’idden mâ‘adâ ticâretden olan intifa‘ları[238] ve fabrika didikleri **[13a]** tüccâr kervân-sarâylarında suyı bile bey‘ itdikleri intifa‘ ve ticâretleri kapanmağla belâa uğramışlar *zâdallâhe belâ’ühüm ve kātilühümullâh*. Ve sonra nice tefârık u nevâkır ile Astâne-i sa‘âdete elçi gönderdikleri ki merhûm Sofi Mûsâ Paşa hazretlerinin mukaddem kethudâsı idi, sa‘âdetli Vezîr-i a‘zam Ahmed Paşa devlet ile câlis-i sadâret-i uzmâ iken elçi dîvân-ı hümâyuna vardıkda haylice sâlik olup muhâle ta‘lîk olan Kilid Cezîresin istirdâd içün taleb itmekle dîvândan redd olunup, Medîne-i Edirne'de Fil Damı'nda gözcüsüne katup nice sinîn mahbûs olmağla mağrûr ü mütekebbir mel‘ûn olmağın mezbûr elçi derdünden kendüne bıçak çalmağla fazîletli Edirne mollâsı ve Edirne zâbiti izzetli Bostancı-başı fevt olur mülâhazasıyla elçi yanında bulunup, Astâne'de kabûl olunmayan hazîne ve altı âdem kılabilür sa‘âdetli hünkâr-ı kâm-kâr içün sîm câme[239] ve sâ’ir billûr[240] çukalar ve sırma işi fâhir akmeşe ve tefârık keşf ve tahrîr itmişlerdir. Ba‘de-zân yine mâ nahnü-fîh olan sadede gelelim. Mârrü’z-zikr bâkī kalan kılâ‘-ı vilâyetleri Talya Nâhiyesi ve Kal‘a-ı Zadre ve Şibenik ve İspilit ve Oneş ve Kutur ve Turga'dan ve kastellerden ve Poliçe ve Bermorye ve Jajiye nevâhîsinde ve cezîre-i kebîre Barca'dan sâ’ir cezâ’irden Kilid'e imdâd virmemek ve def‘ içün ve muhâfaza idüp küffâra cefâ vü kahr içün sene bin elli beş târîhinde merhûm Vezîr-i ekrem Kapudan Gāzî Yûsuf Paşa hazretleri Kilid Adası'na yapışduğı[241] senede Zadre serhaddine evvelâ Âdil Ömer Paşa hazretleri serdârlık ile ancak muhâfaza içün Eyâlet-i Bosna ile me’mûr olup bir sene kemâ-yenbagī Zadre serhaddini muhâfaza ve küffâra kahr ü cefâ idüp meks eyledi. Ba‘dehû Gāzî sa‘âdetli İbrâhîm Paşa hazretleri serdârlık ile ve Eyâlet-i Bosna ile ve imdâd içün ve düşmana kahr içün me’mûr olan bir nice alaylar ile ve dergâh-ı mu‘allâ yeniçeri ağası olup sonra Kilid’de şehîd olan Hüseyin Ağa ile ve hünkâr **[13b]** kulıyla ve Ser-topî Mahmud Ağa kal‘a-kûp toplar ile ve Cebeci-başı Üveys Ağa ile üçyüz deve yüki barut-ı siyâh ve âlât-ı harb cebe-hâne-i hümâyûn ile Kal‘a-ı İhlevne'ye cebeci gelüp ve cebe-hâne-i hümâyûnı kal‘aya koyup ve Medîne-i Banaluka'ya doğru toplar ve kifâyet mıkdârı cebe-hâne arabalarla ve âlât-ı top

[238] Metinde **انتعفلرى** şeklinde yazılmıştır.
[239] Metinde **جامع** şeklinde yazılmıştır.
[240] Metinde **بلوز** şeklinde yazılmıştır.
[241] Metinde **یاپشدوکه** şeklinde yazılmıştır.

ile Şehr-i Sarây sükkânından eşca‘-ı vülât bi’l-fi‘l defterdârlığla Livâ-ı Klis vâlisi olan Muslı Paşa Kırka Sancağı'nda vâkı‘ Cezîre-i Kotar'a doğru topları ve cebe-hânei kaldırmak ve yolları tathîr içün serdâr-ı âlî-vakār tarafından asker-i İslâm ile buyuruldı-ı şerîf ile me’mûr olmağla mârrü’z-zikr defterdâr paşa dâmen der-miyân idüp ve mürûr idecek yolları ba‘de’t-tathîr ba‘dehû Banaluka'dan Mitne Nâhiyesi'ne doğru andan bâlâ-yı Vesrip Nâhiyesi'ne andan Kırka Sancağı'nda vâkı‘ Odovine Kal‘ası şimâlinde Çimirne aşurısına andan düz olan Cebel-i Boyine'ye İzocay? Kal‘ası'na andan havâss-ı hümâyûn olan Bokovice aşurısına Kovoş kiliseye ve Ostorviçe Kal‘ası'na ondan merhûm Gāzî Hüsrev Bey'in vakfı olan Kojolova sahrâsıyla Nadin Kal‘ası altında toplar ve cebe-hâne ile mezbûr Muslı Paşa yollarda küllî meşakkat u usret çeküp on altıncı gün niyyet-i gazâ [ile] nüzûl idüp fî-sebîlillâh gazâ niyyetiyle topları ve cebe-hânei mahalline götürünce dîn-i mübîne ve pâdişâh-ı rû-yı zemîne hıdmet içün mezbûr Muslı Paşa örf-i cebîniyle kesb itdügi kendü mâlından onbeş yük akçe harc idüp devlet ü sa‘âdet ile serdâr-ı âlî-vakār gelince toplar yanında meks eylemişdir. Ve hazret-i paşa Şehr-i Saray'da nîk-sâ‘at ile niyyet-i gazâ sâ’ir asker-i İslâm ile İhlevne'ye doğru gelüp kasaba finâsında ordu-yı hümâyûn ile nüzûl buyurup ikdâm-ı tâmm idüp, bilâ-ahmâl esbâb-ı sefer ve âlât-ı ceng ü hazer tedârük idüp ve hıdmet-i pâdişâhî içün Yayça Kal‘ası'ndan gelen saçma topı ve şâhîleri **[14a]** ilerüye[242] kaldırmak içün Helune (İhlevne) Kal‘ası kethudâsı olan Mustafa Ağa neferâtıyla ve Helune gāzîleriyle ilerüye gönderüp ve der-akab fî-sebîlillâh gazâ ve küffâra kahr ü cefâ niyyetiyle teveccüh buyurup mahalline vardıkda Kırka Sancağı'nda leb-i deryâda Zadre'nin mâ-fevkında vâkı‘ eşter-i a‘dâ-ı dîn ile memlû olan Nova Kal‘asın bî-muhâbâ muhâsara idüp ve kal‘a-kûp toplar ile dövüp bi-avni’llâhi te‘âlâ ve mu‘cizât-ı Resûl-ı Kibriyâ dördünci gün feth ü teshîri müyesser olup, nice zî-kıymet toplar ve âlât-ı harb ve cebe-hâne alınup ve bi’l-cümle ganâyim yağmaya gidüp ve muhâsırîn olan küffâr kal‘a içinde zebûn olup âmân istemekle hazret-i paşa âmân virüp deryâ ile sefînelerle gidecekler iken paşa hazretlerinin emn ü âmânına muhâlif asker-i İslâm dîn-i îmân üzerinde nicesin[243] darb-ı şemşîr ile kat‘ idüp ve nicesin esîr itmeleriyle dîn îmân üzerinde durmayup hatâ-ı uzmâ itdükleri ecilden sonra asker-i İslâmı nühûset basup ilâ-yevminâ hâzâ bu serhadetde ümmet-i Muhammed'in uğurları işlemez oldı. Ve hazret-i paşa mezbûr kal‘aı termîm ve ümrân idüp ve içine kul yerleşdürüp ba‘dehu Miştrovik Kastelin dahi nice palanka ve kasteller feth ü teshîr idüp küffâra kahr ü cefâ ve feth-i

[242] Metinde **الرويه** şeklinde yazılmıştır.
[243] Metinde **نحِسن** şeklinde yazılmıştır.

uzmâ etmişdir. Nihâyet hazret-i paşa cezîre-i Kotar muhâfazasında asker-i İslâmdan kışlakçı alıkomak istedikde kapudan-ı Bahr-ı Sefîd Yûsuf Paşa hazretlerinin Kal‘a-ı Varna mevlid ve maskat-ı re’si olmağla yine Varnalı bi’l-fi‘l mîr-livâ-i Kırka olan Halîl Bey kadîmî ve za‘îmi olmağın ve ehl-i vukūf olup şecâ‘at ile müştehir olmağla re’yiyle ve müşâveresiyle ve oğlı Durak Bey yarar bi’n-nefs olup sözüyle hareket etmek içün emr-i cihân-mutâ‘la hazret-i paşaya fermân olmağın mezbûr Halîl Bey bâ-husûs eşca‘-ı guzât ferzend-i bülendi Gāzî Durak Bey'in **[14b]** mezbûr serhadetde[244] Freng zebûnı olup Kal‘a-ı Zadre cenerali ki[245] beylerbeyisidir, ve atlı serdârı olan porvidorları kendüleriyle cemî‘ zamânda mukāvemete kādir olmamağla Frengle bu serhadetde biz kemâ-kân söyleşürüz kışlakçı alıkonmağa mâni değiliz[246] ammâ ortalık yer olmağla İhlevne'de kışlakçı ve muhâfazacı alıkonmak ensebdir. Cânib-i erba‘aya oradan imdâda yetişebilürler. Mücerred Halîl Bey el-mezbûr dimekle hazret-i paşa mukayyed olmayup ve oradan Şibenik muhâsarasına teveccüh idüp Halîl Bey dahi umûmen Kırka askeriyle ma‘an varup dahi cümle asker-i İslâm ile ve Bosna serhaddi guzâtıyla Şibenik'i muhâsara içün geldikde tamâm meterisler kurılup toplar ile dövmeğe bedâ’ olunacak iken ziyâde rahmet-i bârân boşanup toplar işlemeğe mâni‘ olmağla hazret-i paşa şimden sonra dövmeden fâriğ olup avdet buyurmuşdur. Ba‘dehû hazret-i paşa asker-i İslâm ile ve toplarla çıkdıkda ba‘zı erbâb-ı garaz **الذين فى قلوبهم مرضا** iğvâsıyla tama‘-ı hâma düşüp muhâfazaya me’mûr olan sipâh ve zu‘amâdan ve alaylardan icâzet akçelerin alup ve umûmen asker-i İslâm'ın ıtlâk idüp ve mârrü’z-zikr Halîl Bey'i eslemeyüp bir yerde muhâfazacı alıkomamağla ve serhaddi hâlî komağla Freng-i bed-renk fursat[ı] ganîmet bilüp sâ’ir memâlik-i küffârdan hemân maslahat görünce ücret ile asker cem‘ idüp ve gün döndükde kara günleri olan bozgun eyyâmında yeni yaz i‘tibâriyle kesret-i cüyûş ile Kırka Sancağı intihâsında merhûm Gāzî Ferhâd Paşa mukaddem feth itdüği Zemunk Kal‘ası üzerine kal‘a-kûp toplarla küffâr Zadre'den kalkup gelürkenki evvel mezbûr Zemunk Kal‘asın ve Polçink ve Tin ve Yeruşk? kal‘aların ve Vocgodik? kullesin[247] ve Klis Kal‘ası altı yanında Loncarik ve Kaman kal‘aların Gāzî Ferhâd Paşa feth ü teshîr itmişdir. Mezbûr Zemunk ve havâlîsinde olan **[15a]** kılâ‘ ve kurâ tâ yalıda olan Tin Kal‘ası'na varınca Cezîre-i Kotar dimekle müştehirdir, mezbûr cezîrede[248] Sedd-i İslâm Kal‘asın ibnâ itmiş idi. Ve merkūm Zemunk önünde kubbeli ve kurşumlı[249] bir câmi‘-i

[244] Metinde **سرحدتنده** şeklinde yazılmıştır.
[245] Metinde **جندرالی‌که** şeklinde yazılmıştır.
[246] Metinde **دکل اءیز** şeklinde yazılmıştır.
[247] Metinde **قوللله** şeklinde yazılmıştır ve tüm metinde bu şekilde geçmektedir.
[248] Metinde **حذیر ه ده** şeklinde yazılmıştır.
[249] Metinde **قورشملی** şeklinde yazılmıştır.

şerîf serî‘an henüz binâ idüp ve hutbe okutmuş iken Freng Astâne'de ol mahalde sadr-ı âzam olan vezîre ağılımızdır deyü hilâf-ı inhâ ile işgāl arasında hıdmet birle iğfâl idüp “elbette Zadre kapusunda olan Zemunk Kal‘a'sın Frenge redd idesin” deyu emr-i cihân-mutâ‘ ile fermân olmağla Ferhâd Paşa yine Astâne'ye arz idüp “kubbe ve kurşumlu ma‘bed-i münîf ve câmi‘-i şerîf ibnâ idüp hutbe okutun” deyu ulakla Astâne'ye tefhîm idüp ulak gelince kibâr-ı Frengistân Ferhâd Paşa hazretlerine mürâca‘ât idüp “Kotar vâsı‘ cezîre ve bir tarafı kara olmağla elbette sâ’ir cezîremize müdâhele itme” diyü elli varul memlû altun hıdmet idüp Astâne'den ulak geldikde “Zemunk Câmi‘inde hutbe okunmağla küffâra redd itmeyesiz ve barışıklık idesin” deyu fermân-ı âlî sâdır olmağla barışıklık idüp ve minvâl-i muharrer üzre barışıklık olmayınca yaz kış muhâfazasında Ferhad Paşa asker-i İslâmı mezbûr Kotar'da meks itdürüp ve muhâfaza bekledüp ve gereği gibi küffâra kahr ü cefâ idüp ve mârrü‘z-zikr kılâ‘ ve kurâı feth ü teshîr ve küllîsin esîr idüp muğtenim ve asker-i İslâm mütena‘im olmuşdur. Ve minvâl-i meşrûh üzre hudûd konup Sedd-i İslâm Kal‘asın ibnâ eylemişdir. Şimdiki muhârebeye varınca kā’im ve guzâtı dilâverlikde müştehir idi. Ve Ferhâd Paşa'dan evvel Livâ-ı Pojega serhaddinde ve Pirotiçe Kal‘asın feth iden Gāzî Ulama Paşa Klis serhaddine asker-i İslâm ile gelüp nice kılâ‘ ve nevâhî feth itdikde Freng hudûd vaz‘ olunmağa tâlib olduklarında Kal‘a-ı Loncarik yanında vâkı‘ Çüçerçe Kasteli kurbunda **[15b]** esb-i bâd-ı sabâ-reftâr ile ve deryâ içine segirdüp ve deryâ-ı sefîd içine at hızz-ile sîm topuzın atup “hudûd andadır” deyü buyurmuşdur. Ve mezbûr Çüçerçe'nin üstü yanında vâkı‘ hudâyî büyük taşlığın üstünde ve demürden halka muhalled durup hudûd kurduğı hâlâ mezbûr halka kā’imdir. Ve Frengi deryâ kıyılarına sürüp deryâya koymuştur. Mezbûr seng-istânın mâ-fevkında karada aslâ Frengi mezbûr Gāzî Ulama Paşa alâka itdirmemişdir lâkin sonra Klis Kazâsı'na gelen mürteşî kuzât ü nüvvâb celb-i mâl içün hudûda karîb ba‘zı kara zabtı içün Frenge hüccetler devşürmekle beher sene Freng muhammen gönderüp iştimdor didikleri tahmînen iki üç mahsûl kadar ehl-i zimmet re‘âyâ fukarâsından bedel-i öşr ve resm-i otlak nâmıyla akçe alurlardı. Merhûm Sultan-zâde Klis vâlîsi[250] iken nice def‘a Astâne'ye arz idüp ve evâmir-i şerîfe getürdüp ve birkaç def‘a muhârebe idüp def‘ine çâre bulınmadı. Ve mârrü’z-zikr Ferhâd Paşa'ya Freng Cezîre-i Kotar ve barışıklık hatrı içün hıdmet itdikleri altı varul altunı açdıkda Freng ashâb-ı hiyelden olmağla hîle idüp aşağıdan nısfına varınca gönden altun kadar müdevver pâreler koyup yukarudan nısf-ı ahârın altun ile memlû itmeleriyle hîlelerine

[250] Metinde **وليسي** şeklinde yazılmıştır.

taaccüb idüp mütehayyir olmuşdur. Âhir-kâr iktifâ idüp mezbûr altun gazâ malı olmağla sılası olan medîne-i Banaluka'da bir mükellef câmi‘-i şerîfi ve ma‘bed-i münîf ve mekteb ibnâ idüp ve müderris ve vâ‘iz nasb idüp mâl-i gazâdan vakfın dahi koyup, azîm hayrât ü hasenât itmişdir. Ve feth-i cedîdden[251] Kotar Nâhiyesi'nde Zadre kapusunda altı karye-i Veheng? dimekle ma‘rûf câmi‘ne izn-i sultân ile gallesin vakf itmişdir. Ve Ferhâd Paşa Kotar Cezîresin feth ü teshîr ve kılâ‘-ı mezbûrı umrân itdikde bizim bildiğimiz ve fethinde bulunan kudemâdan işitdiğimiz yaz kış muhâfazasında asker-i İslâmı muhâfazada **[16a]** meks itdirüp memâlik-i Osmâniyye'den bir hâne aldırmamışdır. Ve diyârımızda Klis Sancağı'nda kasabamız Helevne Sahrâsı'nda nüzûl buyurup ordu-yı hümâyûn ile sa‘âdetli merhûm ve mağfûrün-ileyh Sadr-ı a‘zam Derviş Mehemmed Paşa'dan evvel serdârlık ile gelen vüzerâ-i kirâma münâsebet ile Ferhâd Paşa'nın tedârükin ve minvâl-i meşrûh üzre serhadd-i mansûrei muhâfaza itdüğine teblîğ ve tefhîm eyledik. Lâkin asker-i İslâm'dan ba‘zı erbâb-ı garaz **الذين فى قلوبهم مرض**ا dîn ü devlete hıdmet murâdı olmayanların iğvâsıyla ve tama‘-ı hâmları sebebiyle sözlerine uyup ve kelime-i tayyibei ve eslâf-ı vüzerâ itdigin istimâ‘ buyurmayup ve asker-i İslâm'dan icâzet-i hâviye nevâkır alup askeri ıtlâkdan ve serhaddi boş komalarıyla vilâyet-i mezbûre harâb oldı. Nihâyet merhametli Derviş Mehemmed Paşa hazretleri ne kadar akçe teklîf olunduysa**الغنيّ غنيّ القلب** ihtivâsınca icâzet akçesin kabûl itmeyüp bi’l-cümle alayları Doşlıkcı'dan gayrı muhâfazaya muhtâcîn olan İhlevne ve Galamuç ve Domine ve İstobya ve Çetine nevâhîsinde asker-i İslâmı kış muhâfazasında alıkomağla bâkī kalan kılâ‘ ve nevâhî küffârdan emîn olup küffârın asıl kış eyyâmında hareketi zamânı geldikçe muhâfazada olan guzât-ı müslimîn bi’l-ittifâk cem‘iyyet idüp üzerine varmak içün murâd eyledüklerin câsûslar küffâra haber yetişdürmeleriyle ya hareketden[252] ferâgat iderler ya dönerler ya tatayyür fi’t-tarîk idüp gayrı nâhiyeye akın salarlar. Ammâ yine lâbüdd asker-i İslâm yolların alup münhezim iderler. Bu takdîrce re‘âyâ fukarâsı masûn olmağla mevcûdîn yerinde karâr eyledi. Ve sonra gelen vüzerâ-i kirâm kışlak muhâfazasında asker-i İslâm'ı alıkor oldılar. Yohsa minvâl-i muharrer üzre muhâfazacı alıkonmasa ve dergâh-ı mu‘allâ yeniçeri ağası kapukulı yoldaşlar ile cebehâne-i hümâyûn ve toplar sebebiyle kasabamız Helevne serhaddinde meks itmeseler Şehr-i Sarây'a varınca Hırvat gibi memâlik-i Osmâniyye harab ü yebâb olup hâlî kalmak mukarrer idi. Gerçi muhâfazacı sebebiyle **[16b]** yıkılıyoruz lâkin **حبّ الوطن من الايمان** hasebince vatan ve sılamızda karâr itmemize sebeb olmağla barışıklık olunca

[251] Metinde **جدتدن** şeklinde yazılmıştır.
[252] Metinde **حركتدتدن** şeklinde yazılmıştır.

من صبر ظفر mısdâkınca[253] sabr ideyoruz ve dahi vüzerâ-i kirâma münâsebet ile dimişiz ümmet-i Muhammed ve fukarâ ta‘accüb iderler. Bu hakīr dahi sabî iken küffâr kal‘a-ı Klis'i aldıkda merhûm Hâfız Ahmed Paşa serdâr değil iken ve gayrı alaylar eyâlet-i Bosna'dan gayrı me‘mûr değiller iken ancak eyâlet-i Bosna ile ve nefîr-i âmm ile ol mahalde bi’l-fi‘l fâtih-i Klis Gāzî izzetli Murad Bey *rahmetullah* Klis vâlîsi olmağla sa‘âdetli Ahmed Paşa Receb Kethudâsın Murad Bey el-merhûma gönderüp ve gönül birliğiyle Klis Kal‘asın muhâsara ve kal‘a-kûp toplarla dögerken ol kadar muhâsırîn-i bî-dîni za‘afa düşürmüşlerdir. Zahîresiz zebûnlukdan kedi ve kilâb lühûmın açlıkdan küffâr yemişler. Buna müte‘allık ve müş‘ir Hırvat dilince manzûm kasîdeleri za‘afı hâviye vardır. Ba‘dehû küffâr-ı haksâr asker cem‘ ü istîcâr idüp asâkir-i enbûh rû-yı siyâh ile otuz bin mıkdârı askerle imdâda ve kal‘a-ı Klis'i istihlâs mülâhazasıyla gelüp ve bî-muhâbâ yek-bâr asker-i İslâm üzerine haml ü hücûm itdiklerinde **كم فئت قليلة غلبت فيئة كثيرةً عسكر اسلام** mantûkuna mazhar düşüp küffâr meterisleri bile basmışlar iken topları küffâra doğru döndürüp atmalarıyla bi-avni’llâh ve bi-mu‘cîzât-ı Resûlu’llâh ricâlü’l-gayb imdâd ile küffâr arka virüp kararı firâra tebdîl itmeleriyle asker-i İslâm yek-bâr hamle idüp küffârı münhezim ve ekserin tîg-i bî-dirîğ-i şemşîr ile kat‘ itmişlerdir. Ne mertebe gazâ-ı uzmâ olmuşdur. Kilis'in üstü yanında Amaloverince dimekle ma‘rûf “küçük kapu” dimekdir, bir gāzî mezbûr kapuda, bel yarağıyla yigirmi aded kâfir-i bî-dîni hâk ile yeksân itdiğine dilde dâstân olmuşdur. Ve kal‘a-ı Klis ol mahalde **كما قيل بعض بني المهلب بم تلِمَ ما تَلِمَ بني مهلب** Beni Mehleb? dimekle ma‘rûf beglerden ba‘zına su’âl olundı ki “ne ile yetiştirdiniz şol mertebeye” ya‘ni ne sebeb ile **[17a]** mansûr u muzaffer oldunuz. **قالو بالصّبر ساعة** Didiler ki “bir sâ‘at sabr itmekle”. Ve mezbûr Klis muhârebesinde guzât-ı müslimîn bir sâ‘at muhârebede sabr itmekle hem mansûr oldılar hem Klis'in feth ü teshîri müyesser olmuşdur” deyü temsîl getürüp demişiz. Hâl bu ki bu serhadde bunca nâm-ver ü nâmdâr üç tuğlı tuğrâ-yı garrâ-keş vüzerâ-i zevi’l-ihtirâm Eyâlet-i Bosna'dan gayrı on iki me‘mûr olan alaylarla bu serhadde geldiler, sa‘âdetli vezîr-i muhterem ve zü’l-fünûn sâhib-i hüner hemşehrimiz Defterdâr-zâde eşca‘-ı vüzerâ Mehemmed Paşa'dan gayrı birisi Kal‘a-ı Klis'i varup bakmağa bile cür’et itmediler, bu ne hâldir. Ve katî gayretsizlik olmağla mahall-i ta‘accübdür. İlkā vü tahrîz ve tahrîk içün münâsebet ile diyârımıza gelen serdâr-ı âlî-vakārlara didik ve mârrü’z-zikr Defterdâr-zâde Mehemmed Paşa asker-i İslâm ile fî-

[253] Metinde **مصتافنجه** şeklinde yazılmıştır.

sebîli'llâh gazâ niyyetiyle vardıkda[254] gice ile Porlak gibi sa'b u sengistân cebel aşurısına makdûr-ı beşer değil iken şâhin topların aşurdı.

Nazm:

Er gerek server gerek serdâr gerek
Âkibet gerek zâde gerek şod

Vezîr oğlı vezîr ve şecâat u sehâvetde bî-naz[î]r[255] olmağla şîr-vâr bi-nefsihi Klis altına asker-i İslâmla varup ve akın salup kemâ-yenbagī küffâra kahr u cefâ idüp ve nice kelle-i kâfiri kesüp üserâ ve ganâim ü behâ'imle muğtenim çıkmıştır. Ve hâlâ küffâr Klis Kal'asın zamâne kal'âsı olmağla ale'd-devâm istihkâm üzre ibnâ etmekdedirler. Rum-ili'nin ve Bosna Eyâleti'nin kal'a-ı Klis kilididir. Ve ejder gibi kesme kayadan bir derbend yerde ve Frengistânın mâ-fevkında cümle kılâ'-ı Frengistâna ve kastellerine havâledir ve güzergâhlarıdır. Ve bi-avni'llâh ve mu'cizât-ı Resûlullâh himmet-i pâdişâh ile ümmet-i Muhammed üzerine istihlâs farz-ı ayndır. Zîrâ küffârdan istihlâs olunmazsa yâhûd barışıklık oldukda müsâlaha tarikîyle alınmazsa Klis eskiden hâyin yatağı olmağla hâkk-i te'sîr mukarrerdir. Aslı bu ki Klis'in altı yanında Loncarik kurbunda ve Nehr-i Solin'in yemîninde leb-i deryâda Solin nâmında Kaydefe tahtı bir azîm şehristân var imiş. Hâlâ bezesten kubbeleri[256] **[17b]** ve mîlleri ve eser-i binâsı zâhir ü nümâyândır. Mezbûr Kraliçe Kaydefe'nin Akdeniz cereyân itdüği pâdişâhlığı olup, kılâ' u kurâ ile nar içi gibi memlû ve ma'mûr imiş[257] ve kesret-i cüyûşa mâlik imiş. Hattâ müverrihîn akvâli üzre mezbûr Kaydefe bir zamân müştehîr olan İskender-i Zülkarneyni esîr ve dutsak eyledikden gayr[i] bahâ ile Zülkarneyni ıtlâk etmişdir, tâ ki üzerine kılıç ve asker çekmedüğine yemîn bil'lâh itmeyince. Ol zamân ba'de'l-halef koturmuşdur. Ba'dehû âsim olmayup keffâret-i yemîn virmemek içün üzerine seyf ü cüyûş çekmedüp İstanbul'un[258] üstü yanında Karadeniz bayırın kesüp ve boğazdan Karadeniz'i cereyân itdirüp Kaydefe vilâyetin deryâya gark itdirmişdir. Hâlâ Akdeniz'de sefînelerle gezen mellâhlar ve korsanlar dutdığı kadırga[259] ile varan tüccâr Deryâ-ı Sefîd içinde açık havâda makrûn olan kal'aların ve şehirlerin zâhir ü nümâyân müşâhede iderlermiş hattâ hakīr Astâne'de bin yigirmi altı târîhinde dahi dânişmend iken efendimiz Karaçelebi-

[254] Metinde **واردكده** şeklinde yazılmıştır.
[255] Metinde **بىنظر** şeklinde yazılmıştır.
[256] Metinde **قوبه لري** şeklinde yazılmıştır.
[257] Metinde **اعميش** şeklinde yazılmıştır.
[258] Metinde **اسلاپولك** şeklinde yazılmıştır.
[259] Metinde **قترغه** şeklinde yazılmıştır.

zâde fazîletli şeyhü'l-islâm seyyidü'l-enâm Abdülazîz Efendi kethudâsı[260] Rıdvân Bey'le Karadeniz kesildügi yere boğazla kayık ile varup seyr eyledik. Ufak taşlarla karışık kızıl toprakdır. Karadeniz'den şaykalarla Urus eşkıyâsı gelüp ve Rum-ili Hisârı semtinde boğazda vâkı‘ İstene[261] Köyü'nü iki bir gāfileyin gāret itmeleriyle sonra kesildüği yerde bi'l-mukābele iki kal‘a ibnâ olunup, balyemez toplar fermân-ı pâdişâhîyle vaz‘ olunup, mezbûr boğaz küffârdan masûn u mahfûz olmuşdur. Biz yine mâ nahnü-fîh olan sadede gelelim. Marrü'z-zikr kraliçe olan Kaydefe'nin Korjik? nâmında bir avcı başısı ve doğancısı var imiş. Bir gün Kaydefe'den istîzân ider, "mevki‘-i Klis mürtefi‘ yer olmağla ve ekser sayddan[262] gelürken geç kalmağla ol bayırda icâzetinizle bir kulle ibnâ eylesem gâhî evde gice kaldığımızda şikâr-gâhlar ile sığınalım" deyu işgāl arasında iğfâl idüp, murâdı fesâd ü ihânet ve isyân olduğuna **[18a]** bilmeyüp Kaydefe mezbûr kulle binâsına izn virdikde merkūm Korjik mezbûr kullei ibnâ itdüği gibi hevâdârlarıyla tahassun idüp devleti ni‘meti ve kraliçesi olan efendisi şehrine havâle olmağla mezbûr Solin şehrine toplar basup ve iki bir akın idüp, şehrin harâb u yebâb olmasına ihâneten sebeb olmuşdur. Ol ecilden "hâyin yatağı" tesmiye olunmuşdur. Ve bu âna varınca müslimânlar sâkin iken ihânetleri ve mürûr iden kervânlara tecâvüzleri müşâhede olunmuşdur. Ve mezbûr Solin harâbe-müşrif oldukda şehrinden fâhir mermerler ve yonulmuş taşları sefînelerle götürilüp Budin Kal‘ası ibnâ olduğuna kudemâdan istimâ‘ olunup bu minvâl üzre müştehirdir. Ve müverrihîn-i acâyibü'l-mahlûkātdan ve gayrı tevârîhde yazıldığı üzre bir vilâyet yokdur ki orda yedi günde deryâya varılmaya ve Karadeniz Akdeniz'e akıdılmağla Kırım Vilâyeti kara kalup vilâyet-i cedîd açılmışdır. Ve mârrü'z-zikr Klis hâyin yatağı olmağla küffâr zabtında kalursa hâyinlerinden kasabamız Helevne ve sâ'ire Çetine ve havâlîsinde olan kasabât ve kurâ ve nevâhî tâ Bosna Sarayı'na varınca Klis alınmazsa barışıklık olduğı takdîrce ümmet-i Muhammed'e ve re‘âyâ şerlerinde karâr ve yerlerinde meks itmek muhâldir. Lâkin bu serhadde gelen ba‘zı vüzerâ-i kirâmın ve vükelâ-i devletin ve kā'im-makāmları olup mültezim olan mütesellimlerin dîn-i mübîne ve pâdişâh-ı rû-yı zemîne hıdmet ve fî-sebîlil'lâh gazâ etmek ve küffâra kahr eylemek ve kal‘a almak murâdları değildir. Hemân işleri meccânen sürsat[263] ve bukluk ve peremet? salup ve vilâyeti yıkup celb-i mâl etmek[264] ve yıkulmuş ve esîr olup bî-hâl ve bî-dermân ve mükedderü'l-hâl ve

[260] Metinde **كدحداسى** şeklinde yazılmıştır.
[261] İstinye olmalı.
[262] Metinde **صيدتدن** şeklinde yazılmıştır.
[263] Metinde **صورصد** şeklinde yazılmıştır.
[264] Mükerrerdir.

bî-mecâl kalan hâl anlamayup tekâlif-i bî-pâyân ile fukarâı yakmadır. Ve hilâf-ı şer' tecrîm idüp mükerrer kâğıdlar satmakdır. Ve askerî[si]nden icâzet akçesin alup ve serhaddi boş koyup ele virmekdir, *aslehümullâhu te'[âlâ]*. Hâsıl-ı kelâm **[18b]** ve ta'bîr-i merâm bâlâda mastûr İbrâhîm Paşa erbâb-ı garaz iğvâsıyla sû'-i tedbîr ile tama'-ı hâm idüp serhadd-i mansûre muhâfazasına me'mûr olan asâkir-i İslâmdan nevâkır u mâl alup, sılalarına koyvermekle ve kendü der-akab Bosna Sancağı dojına varmağla ve serhadd hâlî kalmağla küffâr fursat[ı] ganîmet bilüp, vech-i meşrûh üzre Kal'a-ı Zadre'den kal'a-kûp topları arabalara bindirüp, mârrü'z-zikr Zemunk Kal'asın kesret-i cüyûş ile muhâsara içün kasd itdiklerinde Kırka Beyi mezbûr Gāzî Halîl Bey ve eşca'-ı guzât oğlı Durak Bey'i asker ile ve nefîr-i âmm ile Halîl Bey sulb-ı devletli olup küffârın yardımları geldüğine i'timâd itmeyüp muhârebe içün istikbâle çıkup küffârın kesret-i cüyûşı olduğuna müşâhede itdiklerinde biraz çarkalaşup mukāvemete iktidârları olmamağla dîn ü devlete hıdmet içün Zemunk Kal'ası'nın müstahkem kullesi olmağla "bâri kal'aya girüp hıfz ideyim" deyü Halîl Bey kendü yoldaşlarıyla ve Zemunk ağaları guzâtıyla kulle ve kal'aya kapanup avret, oğlanın istihlâsı kābil iken "evlâd ü iyâli yanında guzât-ı müslimîn ziyâde cür'et iderler" deyü Halîl Bey avret, oğlanı çıkartmayup ve oğlı Durak Bey'le vedâ'laşup Halîl Bey kal'aya kapandıkda Durak Bey şîr-vâr bi'l-ittifâk asker-i İslâm ve nefîr-i âmm ile

Beyt:

ان نه من بأسم كه روز جنك بيني پشت من
ان منم كندر حاك خوان بينى سري

deyu yek-bâr bî-muhâbâ kalb-i düşmâna urup ve haml ü hücûm idüp ve küffâr-ı bî-karârı[265] şîr-i jiyân ve Rüstem ü Nerîmân gibi sokak sokak demet demet kırup dağıtmış iken ol gice şehâdeti müş'ir ü mübeyyin rü'yâ-i sâliha görüp müşâhede etmekle elbise-i fâhire ve zî-kıymet sîm ve murassa'[266] âlât-ı harb ve sîm ü zer sâ'at ile gündüzin tertîbin ve esb-i bâd-ı sabâ olan atın dahi sîm eyer ve ağır abâye ve sîm ü zer raht ile kezâlik müzeyyen idüp mukmır ve zırh **[19a]** ve cebe-pûş pûlâda gark olup, niyyet-i gazâ ve şehâdet [ile] ata süvâr olup ocağından gitmek istedikde dimiş ki; "şehâdet şerbetin nûş etmek müyesser olursa bâri küffâr mülebbesdir disünler" deyu sürûr ile fî-sebîli'lâh bi-niyyet-i gazâ muhârebeye gitdikde ve küffâra vech-i muharrer üzre mukāvemet itdikde pil-i jiyân ve Rüstem ü Nerîmân gibi al kana boyanup ve bilâ-fidye hazret-i İsmâ'îl-vâr

[265] Mükerrerdir.
[266] Metinde **مرصّى** şeklinde yazılmıştır.

kurbân olmağı ihtiyâr idüp, muhârebe arasında**اذا جاء القضى عمى البصر** bir kâfir-i bî-dîn iki gözi arasına kurşumla urup ve Durak Bey düşüp ve şehâdet şerbetin nûş ve rahmet-i Rahmân'a hem-ân ve cennet-i me'vâda hûr u gılmâna dâhil olmağla *rahmetullâhu rahmeten vâsi'aten* baş gidicek ayak pâyidâr olmaz, asker-i İslâm ve nefîr-i âmm umûmen firâr itmişlerdir. Ve Halîl Bey muhâsırîn ile kal'ada kalmışlardır. Kadîmden Helevne sılası olmağla oğlı şehîd ve kendü muhâsara olduğın Helevne'ye iş'âr idüp feryâdcısı geldikde arz ü mahzar olunup ve İbrâhîm Paşa'ya ulaklar gönderilüp tâ Muğlay'da devürde bulunmağla hazret-i paşaya ulak geldüği gibi cânib-i erba'aya buyur[ul]dılarla çavuşlar çeri-başılar ve çeri-sürüciler asker sürmege gönderüp ve kendü fi'l-hâl ağalarıyla ve kendü halkıyla ber-vech-i isti'câl sebükbâr ata süvâr olup İhlevne'ye geldikde Helune'de Eski Câmi'i hatîbi merhûm Nûh Efendi eşca'-ı guzât olmağla başbûğ nasb idüp sekbân üzerine müştehir olan Kara Hoca dimekle ma'rûf eşca'-ı guzât Mehemmed Hâcei bölük-başı nasb idüp ve hıl'atler giydürüp[267] üçyüz mıkdârı Helune gāzîlerinden illerüye Zemunk imdâdına gönderüp ve hazret-i paşaya iki gün asker-i İslâm yetişince Helune'de meks idüp ba'dehû der-akab hazret-i paşa bu hakīr dahi ma'an yetişen asker-i İslâm ile gidüp Halîl Bey on sekiz gün dayanup âhir-kâr kal'a-kûp toplar ve humbaralar zorundan mezbûr kal'a Osmânlı yapusı fenâ kal'a olmağla yerle berâber olup, nice avret oğlân ve guzât-ı Müslimîn kimi kırılup kimi taş ile toprak altında helâk olup hayâtda kalanlar esîr ve dutsak olup **[19b]** ve Halîl Bey tahassun itdüği kulle gırbâle dönüp mukāvemete ve karâra iktidârı olmamağla ve mesâfe olup imdâd yetişmemekle bi'z-zarûrî Halîl Bey âmân dileyüp ve cân-verleri âmân içün kendü mührin gönderüp âmânla çıkmış iken mel'ûn cenevâr ahdinde durmayup ve âmân virmeyüp cümlesin dutsak ve esîr idüp ve Zadre Kal'ası'na sürüp göndermişdir ve oğlı Durak Bey'in başını tavîl gögsiyle soydukları kahr içün Halîl Bey önüne yuvalatmışlardır. Ve imdâda giden Helevne guzâtı Derniş'e vardıklarında Zemunk alınduğuna haberle âdemler istikbâl iderler. Ve Halîl Bey'i cânavâr Zadre'den Venedik yanında Berşe nâm kal'aya gönderüp ve gözcüsüne Pîr Ahmedli Hüseyin Ağa ile koyup anda ömri geçirüp ve kirâren feryâd-nâme gönderüp "ol serhaddin pilânıdır ve müdebbir ve nâmdârdır" deyu bahâ ile küffâr koyvermeyüp âhir-kâr sekizinci seneden sonra anda Berşe'de rahmet-i Rahmân'a vâsıl olmuşdur. *rahmetullâhu rahmeten vâsi'aten.* Ve mezbûr Hasan Ağa ümmet-i Muhammedetden bulunan dutsaklarla techîz

[267] Metinde **كيروپ** şeklinde yazılmıştır.

ü tekfînin görüp ve gasl idüp ve cenâzesin kılup defn itmişdir ve kendü mahbûs kalmışdır.

Dâstân-ı Muhâfız-ı Klis Mîrîmîrân Defterdâr Muslı Paşa[268] Ve küffâr Zemunk Kal‘asın aldukdan sonra mukaddem İbrâhîm Paşa feth itdüği Noy Kal‘asın kal‘a-kûp toplarla muhâsara itmiş iken ol zamân Klis vâlîsi olup Klis alayıyla ve muhâfazaya me’mûr olan asker-i İslâm ile Defterdâr Muslı Paşa Kal‘a-ı Klis muhâfazasında meks iderken muhâsırîn olan Nova guzâtından feryâdcı geldikde Muslı Paşa dâmen-i gayreti ve fütüvveti yerine getürüp ve mevcûd bulunan asker-i İslâm ile alıkoyup[269] mahalline vardıkda yek-bâr bî-muhâbâ küffâra hamle idüp, kimin deryâya döküp kimin kırup ve nicesin esîr idüp Nova Kal‘asın istihlâs idüp muğtenim olmuşdur. Ve topların ve âlât-ı harbin bırakdırmışdır. Ve bir büyük topun nakli ve hisâra koyması kābil olmamağla yere gömüp ve hisârı ta‘mîr idüp gazâ-ı uzmâ itmişdir. Yine alayıyla ve asker-i İslâmla Kal‘a-ı Klis muhâfazasına sâlimîn ü gānimîn avdet **[20a]** buyurmuşdur. Ba‘de zamân yine küffâr Zadre'ye yakīn olmağla fursat bulup tekrâr Nova Kal‘asın muhâsara idüp ve balyemez toplarla döğüp teshîr ve guzâtın esîr etmişlerdir. Yine Nadin'e İbrâhîm Paşa ile asker-i İslâm yetişmiş iken Nadin'i dahi bir top ile küffâr almışdır. Ve küffârın kesret-i cüyûşı olmağla asker-i İslâm mukāvemete kādir olmayup nicesin şehîd idüp çadırların ve emvâl ve atların ve bisât-ı yarakların küffâr bırakdırup gāret ü hasâret ve yağma itmişlerdir. Ve Nadin guzâtın iyâliyle ekser esîr idüp İmâmı Şeyh Mehemmed Efendi metîn olan kullesi içinde ziyâde cebe-hâne ve barut-ı siyâh olmağla ve küffâr kulleye dolmağla kendü dahi hâlik olmasın ihtiyâr idüp ve cebe-hâneye fitil koyup ba‘de zamân cebe-hâne dutuşup elli altmış nâm-dâr küffâr ve imâm dahi helâk olmuşlardır. Ve mezbûr cebe-hâne patladıkda barut-ı siyâhı ziyâde olmağla gûş-ı feleğe gulgule ve zemîn ü zamânaولوله وزلزل وزلزالًا شديدًا zelzelesiyle mütezelzile olup tâ Şehr-i Sarây'a beş günlük yola gürüldüsi işidilmişdir. Ve kal‘a-ı Nadin yüksek yerde vâkı‘ olmağla bir mil kadar yer kulle kirişlerin barut zoruyla Kojolda sahrâsına atmışdır. Yine oradan küffâr-ı hâksâr Varine Kal‘ası muhâsarasına varup bir iki gün döğüp içeride kalmışdır, kendüleri bıragurlar[270]. Küffâr gitmekle yarındası Varine ahâlîsi yarındası kal‘aı bıragup[271] ve iyâliyle kaçup Kal‘a-ı Kinin'e yerleşmişlerdir. Netice-i kelâm Kırka Sancağı'nda olan sâ’ir kılâ‘-ı husrevânî çorap sökündüsine dönüp müstahkem zamâne kal‘aları olan Varine ve Nadin zora dayanmayup karâr itmeyicek “bizim ne vücûdumuz

[268] Başlık derkenardır.
[269] Metinde **الغايوپ** şeklinde yazılmıştır ve tüm metinde bu şekilde geçmektedir.
[270] Metinde **بارغرلر** şeklinde yazılmıştır.
[271] Metinde **بارغوب** şeklinde yazılmıştır.

vardır” deyu cümle kılâ‘ ve palankalar ahâlîleri avret, oğlanla ve götürmeğe kādir oldukları kadar esbâblar ile bi-esrihim karârı firâra tebdîl idüp kaçmağa yüz dutmağla havâss-ı hümâyûn olan Bokopça re‘âyâsı ve Gāzî Husrev Bey vakfı olan Kojolada re‘âyâsı ve sâ’ir nevâhî ve kurâ ehl-i zimmet olan keferesi harbî küffâra teb‘ıyyet idüp ve mürted olup yağma ve gārete âgāz idüp muhassal-ı kelâm on dokuz kılâ‘-ı **[20b]** husrevânî ve palangalar harâbe kalup ve gāret olunup ve ahâlîsi kurı cân ile hazân ü gîrân ve mütehayyir ü serdân çıkup ve memâlik-i Osmâniyye perîşân şer‘-i şerîfe ve ûlü’l-emre ihânet üzre olmalarıyla gazabu’llâha ve hışm-ı Hudâ'ya min-indi’llâh uğrayup hayrân ve bî-mecâl ü bî-mâl berehnegî[272] evlerine muhtâcîn olmuşlardır. Cümleden Iskıradin Kal‘ası guzâtı ziyâde sabra gayret idüp ve küffâra karşu koyup ve birkaç def‘a küffârı münhezim idüp tâ Şehr-i Sarâya İbrâhîm Paşa'ya ellişer altmışar kelle-i kâfiri getürüp yine asker-i İslâm hazret-i paşa ile Kinin'e geldikde Iskıradin'le feryâdcı gönderüp imdâd istediklerinde küffâr taburı Nadin semtinde yakīn yerde olmağla müsâmahaya buluşdurmuşdur. Ve mukaddem İbrâhîm Paşa Şibenik'den asker-i İslâm ile avdet idüp Helevne Kal‘ası'na toplarla geldikde Lonca önünde berâber konmuşdur. Ve Helevne dizdârı Yûsuf Ağa'nın köyin küffâr almış iken neferâtıyla dört yerde cebe-hâne ve toplar ve kullede dutsakları gece gündüz beklemeğe fermân olmağla dizdâr ağa bir gayûr âdem olup hemân çift ile geçinüp ve hıdmet-i pâdişâhîde dâmen-dermiyân idüp dokuz yıldır hasbeten-li’llâh ulûfesiz cebe-hâne ve topları ve dutsakları neferâtıyla hıfz ider ve sonra hisâr önünde sa‘âdetli Fazlullâh Paşa top-hâne ibnâ eyledi. Ve mezbûr kal‘a kurbunda vâkı‘ cedd-i a‘lâmız Bâli Ağa Câmi‘ine mühimmât-ı top konmağla hisârda bir beyt binâ idüp câmi‘ mahalli içün cemâ‘at ile icâzet-i hâviye buyuruldı. “İstedik vüzerâ-ı kirâmda izn almağa dermân bulmadık. Sekiz senedir hutbe okunmayup mu‘attal kaldı. Ve mezbûr İbrâhîm Paşa zamânında Kırka Sancağı'nda mârrü’z-zikr kılâ‘ ü nevâhîi küffâr aldıkdan sonra yine küffâr deryâ ile gelüp Livâ-i Klis ve Livâ-i Hersek hudûdunda İnmoçka semtinde Helevne'ye karîb vâkı‘ Zadveriye Kal‘asın teshîr itmekle hazret-i paşa yakīn olmağla Plevne ulemâsı a‘yân ve eşrâfıyla ve umûmen fukarâsıyla yarağa kādir olanlar Semendre dilâverleriyle **[21a]** Kal‘a-ı Zadveriye istihlâsına bu gün kalkarız Cenâb-ı vâlâ-nisâb arkurı Çetine'den imdâd yetişmeğe gayret buyurasız” deyu arz u mahzar göndermişler. Adem-i tekayyüdetde koyup Helevne'ye[273] doğru geldi. Ve Helevne guzâtı Semendire dilâverleriyle Zadveriye üzerine varup bi’l-ittifâk bî-muhâbâ yek-bâr hamle idüp ve bi-avni’llâhi te‘âlâ küffârı

[272] Metinde **بره کی** şeklinde yazılmıştır.
[273] Metinde **حلوینه** şeklinde yazılmıştır.

müzhezim idüp ve nice üstâdı ve nâm-dâr harbî dutsak ve ganîmet-i bî-şümâr olunup ve Zadveriye Kal‘ası avn-i İlâhî ile feth ü teshîr olunup kasabamız Helevne'ye sâlimîn ü gānimîn avdet itdiğimizde hazret-i paşaya katılınmayup Şehr-i Sarây'a teveccüh eyledi, artuk avdeti müyesser olmadı.

Dâstân-ı Serdâr Tekelli Hazret-i Mustafâ Paşa[274] Ba‘de-zân Hazret-i Tekelli Mustafâ Paşa serdârlık ile Eyâlet-i Bosna'ya geldi. Hadd-i zâtında kendü bir sahib-i[275] devletlidir. Tasarruf-ı dünyeviyye ve halkı zabtına ve serhaddin hıfz u rabtına kādir değildir. Ve bir alay nâm-dâr ağalar getürmekle zulmi âgāz ve re‘âyâ fukarâsına te‘addî vü tecâvüz ve evlâd ü iyâline dest-i dırâz itmeleriyle ekser ehl-i zimmetin mürtedd olmasına ve vilâyetin yıkılmasına bâ’is ü bâdî oldılar. Ve hazret-i paşa kılâ‘-ı Frengistânî muhâsarasına me‘mûr olup, Şibenik Kal‘ası üzerine kal‘a-kûp toplarla ve cebe-hâne ile varmak murâd eyledikde hakīr ol zamân ordı kazâsı hıdmetinde bulundum hemân bir günde on yedi teklîf tescîl olundı. Hele ne hâl ise fî-sebîli’llâh gazâ niyyetiyle gayret ü sabr olunup, sefer-i hümâyûna yollandı. Yarağa kādir olan ulemâ ve a‘yân ve askerî guzât ve sanâ‘î ve çiftçi ve ırgat bile kalkdı. Ve pîr ü nâ-kādir ve a‘mâ olanlar du‘âda kaldı. Nîk-sâ‘at-ile fî-sebîli’llâh cihâd niyyetiyle teveccüh buyurup Derniş Kal‘ası altında Petrobole dimekle ma‘rûf sahrâsında asker-i İslâm ile devlet ile ordu-yı hümâyûn ile nüzûl buyurduklarında anda mevcûd bulunan Yeniçeri Ağası Hüseyin Ağa ile ve alay beyleriyle ve kâr-âzmûde ve umûr-ı dîn [ve] ehl-i vukūf olan kudemâ-i serhadd ve zu‘amâ ve sipâh ve erbâb-ı düvel dîvân ile müşâvere içün akd-i meclis idüp “Freng-i bed-rengin kangı kal‘asına yapışmak **[21b]** evlâ vü ensebdir” deyu **المشورة خيرًا** ihtivâsınca dahi**جاب من استحاب ولا ندم من استشاد** Habîb-i Hudâ ve Resûl-i Kibriyâ buyurduğı[276] hadîs-i şerîf ve haber-i latîf hasebince müşâvere itdüklerinde merhûm Ellibin-zâde Îsâ Bey bakıyye-i selef ve serhadd-i mansûrenin ve zu‘âma ve kudemânın eşref-i mevcûdı olmağla hazret-i paşa mezbûr Îsâ Bey'e hitâb buyurup sen nereye yapışmak ma‘kūl görürsün didikde “sultânım a‘lemsiz ammâ bizim re’yimize kalursa ve sözümüz dutulursa cümleden ma‘kūl ve münâsib olan iskeleleri olan kal‘a-ı İspilit'e yapışmakdır hem Klis gibi metîn kal‘a-ı husrevâneye istinâd olunup arka virilür hem Solin gibi mâ’-i cârî nehr etrâfında konulur [277]**و من الماء كل شيء حي** ihtivâsınca bunca at,

[274] Başlık derkenarda verilmişdir.
[275] Metinde **صلب** şeklinde yazılmıştır.
[276] Metinde **بيوردوكى** şeklinde yazılmıştır ve tüm metinde bu şekilde geçmektedir.
[277] “...her şeyi sudan meydana getirdiğimizi ...”, Enbiyâ, 30. Âyet.

katır su usretin çekmez hem İspilit iskeleleri ve sebeb-i ma‘îşetleri olmağla ve Şam ve şark ve garbdan tüccâr gelmekle feth müyesser olursa küffârın urûkı kesilüp bundan büyük kahr olmaz. Şibenik susuz yerdir insân bile içecek su bulunmaz. Deryâ ile Dognice didikleri kastelden fuçılar içinde kayıklarla kendülerine su getürürler. Bunca insân ve at ve asker-i İslâm susuz olımaz” didikde bi’l-cümle huzzâr-ı meclîs olan vükelâ-i devlet ve sâ’ir erbâb-ı düvel ü dîvân ve ashâb-ı izzet tasdîk idüp ma‘kūl ve cümleten zevi‘l-u‘kūl u fuhûl müveccah görmüşler iken ve cümleten müreccah u enseb iken huzzâr-ı meclisden bi’l-fi‘l Bihke kapûdânı İdris Ağa karşudan redd-i cevâb idüp dimiş ki “Şibenik kapusuna sultânım gibi nâmdâr vezîr-i rûşen-zamîr “bu tedârük ile ve bu kadar zî-şân gümrâh asâkir-i firâvân ile gelmiş iken böyle unfî kal‘aı koyup ve kendüye serdâr korkdı düşmâna didirdüp mesâfede olan İspilit gibi alçak ve sığla kal‘a üzerine gitmek münâsib değildir” didikde serdâr-ı ekrem İdris kapûdânın sözin tercîh ve Şibenik üzerine gitmek enseb ü müreccah görüp ve bi’l-ittifâk Şibenik üzerine kalkup ve muhâsara idüp ve meterizler ibnâ olunup kal‘a-kûp toplar **[22a]** ve saliyeler kurulup Kal‘a-ı Şibenik'in üsti yanında Koştice dimekle ma‘rûf bir sarp ve sa‘b dolma kulle evvelâ bâ-fermân-ı paşa nîk-sâ‘at ile döğmeğe mübâşeret olunup feth ü teshîrine yine dermân bulunmamağla Sarhoş İbrâhîm Paşa-zâde Hasan Paşa kendü kolunda kal‘aya bir iki top darb itmekle eski dîvâr olmağın der ü dîvârı fi’l-hâl gırbâle dönüp ve gedik açılup feth ve yürüyüşe kābil iken derhâl serdâr-ı ekremden buyurulduyla çavuşlar gelüp, “pâdişâh hazretlerinin kal‘asın döğmeğe rızâ yokdur, Sadr-ı a‘zam Ahmed Paşa'dan mektûb-ı âmir-üslûb gelmişdir, ancak Koştice döğülmeğe fermân vardır” deyu cümleden Derniş a‘yânı “Şibenik Kal‘ası'nda yigirmi-otuz bin guruşluk sarâylar vardır vîrân ve toplar zorundan yıkulıcak sultânıma gadr olur biz sana istediğimiz ağalıklar içün ihsân idersin ber-vech-i peşîn yirmi bin guruş virürüz zirâ Şibenik'in bir memlahası vardır kemâliyle işlettirdükden sonra ve işledecek re‘âyâ mâlik olıcak cümle Bosna kulının vazîfesin ihâtâ iderdi” deyu bu yüzden iğvâ virüp hazret-i paşa belhâdan bir sulb-ı devletli olmağla ifsâd ve tama‘a düşürüp ol ecilden kal‘aların döğdürmeyüp Koştice iltihâk-ı kal‘â-i hâzırımızdır deyü te‘allül idüp ve Koştice'de fakat bir gedik açılmağla yarındası yürüyüş fermân olmuş iken sabah ne baksalar gice ile mezbûr gedük eskiden dahi müstahkem ibnâ olmuşdur. Âhir-kâr asker-i İslâm'ın nice eşrâfı Klis alaybeyisi Malkoçlı Paşo Ahmed Bey ve İdris Kapudan ve nice şecî‘ olan guzât-ı Müslimîn kimi muhârebede kimi topla kimi kunbara ile ve kurşumla darb olunup şehâdet şerbetin nûş itmekle asker-i İslâm me’yûs olup avdet olundukda ve toplar ve cebe-hâne getürüldükde yine Helevne'nin dizdâr ağasına toplar ve cebe-hâne hıfzı

tahmîl olunup hazret-i paşa sulb-ı devletli olup tasarrufât-ı dünyeviyye[ye] kādir olmayup zamânın filcisi? olan dîvân efendisi Murtazâ, paşasına uğrasun kassını salıvirmekle ve ağalarının mağlûbı olmağla asker-i İslâm'dan icâzet akçesin almağa Murtazâ rızâ **[22b]** ve re'y itmekle cümle askeri ıtlâk itmeleriyle ve hazret-i paşa Nehr-i Çetine üzerinde olan Derneşli el-Hâc Hüssâm Efendi binâ itdüği cisr-i azîmin öte yanında vâkı' Piyâle Paşa-zâde çiftliği sarâylarında muhâfaza içün hemân kendü halkıyla meks iderken vech-i meşrûh üzre küffârın yeni yaz i'tibâr itdükleri eyyâm ve hareketleri zamânı gelmekle memâlik-i küffârda küllî asker-i rû-yı siyâh istîcâr ve cem' idüp ve asker-i İslâm dağılmağla fursat ganîmet bilüp Derniş nâm kal'aya küffârın sû'-i tedbîrleri istimâ' olunmağla bâ-fermân-ı hazret-i paşa Helevne gāzîleri Derniş muhâfazasına me'mûr olup ve Derniş mukābelesinde Şibenik semtinde küffârın dernek ve cem'iyyet ve tabûrı gelüp oturmağla Helevne guzâtı ve paşa hazretlerinin Kara Beyi nâmındaki asker suvarırken Helevne'de bi-gayr-i vech-i şer' bir fakīri salb itmekle **وَاللّٰهُ عَزِيزٌ ذُو انْتِقَام**[278] mantûkuna mazhar düşüp şehr-i Sarây'a hareket-i bî-bereket ile vardıkda katl olundı. Mezbûr Kara Bey'le muhâfazada Helevne guzâtı meks iderken bârân-ı kesîr yağmağla, nehr-i Çekolya tuğyân idüp gelmekle küffâr tarafından perde ve sütre oldı ve cisri üzerine sekbân karavulcı konmağla âmân bulduk" deyu ümmet-i Muhammed teşekkür idüp âmân tasavvûrunda iken muhâfazada olanlardan zevi'l-ukūlden kendüyi add iden bir şahs ve ana âkibet-endîş olmayan nâ-bînâ sâhib-i hâneleri olup harbî küffâr ile her gece varup mu'âmele ve câsûsluk iden ehl-i zimmetden olup mürtedlik iden Yezîd'in evünde mükâleme iderken mürted-i mezbûrın önünde merkūm sefâhat ile şahs-ı nâ-bînâ bir söz kaçırup dimiş ki "su hiç gelmekle hâyil değildir gemü ve kalamarun büyük ipleri üzerine ufak iplerle arkırı tahtacıklar bağlayup ve bir âdem suyı yüzüp ve berü cânibe kazık kakup bir kenârın bağlasa ve ol cânibden geçüp köpri kursalar cümle piyâdesi sâ'atile aşardı" deyu esnâ-i kelâmda böyle söz kaçırmağla sâhib-i hâneleri mürted olan Yezîd'in yerine fi'l-hâl gice ile **[23a]** küffâr askerine varup telkîn itmekle kuşluğa varınca minvâl-i meşrûh üzre köpri-i mu'allemi küffâr kurup sâ'atiyle piyâdesi eşerler ve Iskıradin esbâbları yanında fârisleri dahi aşup alay alay yüzi karalığla kara bulut[279] gibi kesret-i cüyûş ile Kasaba-ı Derniş üzerine gelürler ol gice paşa hazretleri dahi katî şey'-i kalîl askerle gelüp dişlerin düşmâna saydırmağla istihzâya dutarlar. Hele Derniş ahâlîsi iş başdan aşduğuna müşâhede idüp ve haps virülüp ve tedârük görüp küffârın sekbânı cisr-i mu'allemden aşmağa başladuğı gibi iyâl ü bahâyimin [ve] esbâb

[278] "... Allah, mutlak güç sahibidir, intikam sahibidir.", Âli İmrân, 4. Ayet.
[279] Metinde **بولوب** şeklinde yazılmıştır.

ü esvâbın kaçırmağa başlarlar. Ve Derniş Kal‘ası teng olmağla ve kasabalının ağır binâ ve kulle perde olmağın hazret-i paşa kasaba kenârında bir iki şâhî kurup küffâr alaylarına karşu oturmağa başlar. Lâkin küffârın kesret-i cüyûşı olup dört tarafdan domuz sürileri gibi bî-muhâbâ yek-bâr hamle vü hücûm idüp göz açdırmayıcak asker-i İslâm hem şey-i kalîl hem nefîr-i âmm derünti hem ehl-i zimmet olan vilâyet keferesi paşalı zulmünden ve ribâ-hor[280] olan Dernişli'nin meredde ü ribâsından mecrûh u mazlûm olmağla tekrâr kâfir olası değillerdir. Sâ‘atile ve yandaşları olmağla harbî küffâra teb‘ıyyet ve asker-i İslâm üzerine hareket-i cem‘iyyet idüp **والفرصت تمرّ مرّ السّحاب** ihtivâsınca âmil olup mezbûrûn mürtedîn-i bî-dîn harbî küffârdan ziyâde hücûm itmeleriyle asker-i İslâm bâ-husûs ser-asker bi-nefsihi ibtidâdan kemâ-yenbagī hareket ve mukāvemet idüp lâkin küffârın kesret-i cüyûşuna ve mihen-i pâdişâhî olan uskukların bî-muhâbâ gelişine mukāvemete kādir olamayup bi’z-zarûrî münhezim olup karârı firâra tebeddül iderler. **اما ما يوجب الانهزام والانكسار** bu takdîrce şol sebeble ki inhizâm u inkisârı ya‘ni bir askerin sınmaklığını ve bozulmasını îcâb ve iktizâ ider **وما يورث تسلط الكفّار فهو الاحمال** dahi şol sebeble ki kâfirin musallat ve havâle olmaların getürür. **في العمل بما تلونا من الاحبار** sebeblerin başı şimdiden zikr itdiğimiz hayırlar ile amel olunmakda ihmal ve müsâheledir. **[23b] والاحبار الّذين ذكرناهي طاعة العسكر وانقيادهم لاولي الامر** Askerin ûlü’l-emre kemâl mertebe inkıyâdları ve mutî‘ olmalarıdır. **مع اتفاقهم و تألفهم با لتودد والمواحات** Aralarında ülfet ü ittifâk olup birbiriyle adâvetden kardaşlaşmak ile itâ‘at üzre olmalarıdır. **وامتناعهم عن التّفرقة والمعاداة** Dahi birbirine adâvetden sakınup ve birbirinden ayru olmakdan sakınmağla **هذالمعنى من اهم الامور** bu ma‘nâ ya‘ni ulemâ ve asker arasında ülfet ü mahabbet ve ittifâk üzre olmak ulemâ ve askerin gâyet ehemm-i umûr[un]dandır.**وقد فُقِدَ في هذالعصر** Hâl bu ki bu asrda ülfet ü mahabbet ulemâ ve cemâ‘at-ı müslimînde ve asker-i İslâm'da mefkūd u zâyi‘dir.**حيث كثر الخلاف والشّقاق** Zîrâ ulemâ ve askerîi arasında hılâf u şikāk çoğaldı. **وشاع بينهم العناية النّفاق** Dahi beynlerinde inâd ü nifâk şüyû‘ buldı. **فلابد من تدارك الاتفاق** Pes ittifâk u ülfet üzre olmalarına bir tedârük lâzımdır. **فبعد مراعات هذه الاسبات** Bu zikr olunan sebebler ulemâ ve askerîde ri‘âyet olundukdan sonra **لابدّ من حسن الاعتقاد والتّوكل على الله الملك الوهّاب** mübâlağa ile hibe idici Allâhu te‘âlâ hazretlerine hüsn-i i‘tikād ve tevekkül ulemâ ve askerîye ve cemâ‘at-i müslimîne lâzımdır. **والاعتماد والتّوسل الى معجزات رسوله الهادى الى سبيل الله الصواب** Dahi doğru yola kılavuzlayan Resûlünin mu‘cizât-ı şerîflerine ulemâ ve ehl-i du‘â ve asker-i İslâm'a i‘timâd lâzımdır. Ya‘ni şöyle ki ümmet-i Muhammedetde ve askerde zikr olunan

[280] Metinde **ربواخور** şeklinde yazılmıştır.

sebebler ri‘âyet olunup Allâhu te‘â[lâ] hazretlerine tevekkül ve mu‘cizât-ı Nebevîye i‘timâd u tevessül buluna, bi-avni’llâhi te‘â[lâ] her gez asker-i İslâm münhezim ü mağlûb olmayup dâ’imâ gālib ve mansûr u muzaffer olurlar. **والاصل فيما يوجب الانهزام والانكسار العصيان والبغى فى العسكر** Kâfirlerin musallat olmalarını ve inhizâm u inkisârı îcâb eyleyen sebeblerdir ve asıl sebeb olan zulm ve isyândır. Ya‘ni hemân ki bir askerin halkı zulm u te‘addî ve isyâna başlayalar ve ulemâ ve eşrâf sükût idüp **قلّ الخقّ ولو كان مرًّا** hasebince men‘ etmekle ve hak söylemekle def‘ine sa‘y **[24a]** eylemeyeler rızâ-i zulm, zulm olmağla hemân asker-i İslâm mağlûb u münhezim olmağa başlar. **فان الله تع اوحى الى بعض انبيائه** Zîrâ Allâhu [te‘âlâ] hazretleri ba‘zı peygamberlerine vahy ile i‘lâm idüp buyurmuş ki **اذا عصاني من يعرفنى** kaçan beni bilen kavm bana âsi olsalar **سلطت عليه من لا يعرفنى** ben anların üzerine beni bilmeyen kullarımı musallat ve havâle eylerim. **كما قال عم لا ظفر مع البغي** Nice kim hazret-i Risâlet-penâh buyurmuşdur, zulm ile zafer olmaz ya‘ni zâlim olan muzaffer u mansûr olmaz.**و تبدّل عليه نظر العقل** Bu ma‘nâ üzre aklın nazarı delâlet ider **فانّ الفحشاء والمنكر والبغى حيانة قى الدّين** zîrâ günâh-ı fâhiş ve fi‘l-i münker işlemek ve zulm eylemek dînde hâyınlıktır. **والحائن خائف** Hâyin olan kimse ise korkak ve muhannet olur. **والخائف لا يحلوا من الا نهزام** Korkak ve muhannet ise inhizâmdan hâlî olmaz. **وقد بداء البغى فى ديار الرّوم وانتهائه** Hâl bu ki diyâr-ı Rum'da ve intihâsı olan diyâr-ı Bosna'da zulm peydâ oldı. **بين عساكر المسلمين** Asâkir-i müslimînde zulm ü ta‘addî zuhûr eyledi. **فانّ كثيرامنهم طغوا في البلاد** Tahkīkan asker halkından çoğı bilâd ü kurâda tâgī olup fukarâa zulm ider oldılar. **فاكثر وافيها الفساد** Dahi bilâd ve kurâda zulmi çoğalanlar **يَهتِكَ اَعراضِي المسلمين و نهب اموالهم** müslümânların ırzların yıkup re‘âyâ ile ma‘an ulemâ ve a‘yân ve eşrâfı der-zencîr idüp bi-gayrı vech-i şer‘î celb-i mâl içün keşân ber-keşân gezdirmekle dahi fukarânın mâlların nehb ü gāret itmekle **والتَّعرض لنسوانهم و اولادهم** dahi müslimânların ve re‘âyâ fukarâsının avretlerine ta‘arruz idüp ve hünkâr kulı nâmında olanlar ahz itmemekle ve ehl-i zimmet iken **لا يَجوزُ بيع الحرّ بيع الحرّ حرامٌ** mesâ’il-i şer‘iyye ile amel itmeyüp harbî yerine bey‘ idüp akçesiyle intifa‘ ve harâm mâl ekl iderler. Ve şer‘an rıkkıyyete mu‘terif câriyeye bile istibrâ itmeyince yâhûd ekall mertebe bir hayz görmeyince ya bir ayı çekmeyince berâberdir. Erden yâ avretden yâ sabîden iştirâ eylesün vatyi ve kubli ve mülâmesesi ve nazarı vech-i âtî üzre şer‘an câ’iz degil iken yine fî-zamânînâ hünkâr kulı **[24b]** ve askerî ve sâ’ir guzât şer‘a tatbîk ve istibrâ itmeyüp ve bir hayzı ve bir ayı çekmeyince tevakkuf etmeyüp yalnız câriyeye değil allık olan avrât ve duhterlere tezvîc itmeyüp zinâ ider oldılar. Ve sû’âl olunursa istibrâ nedir? Bir halayık alsan. Evvelâ kendüye nikâh idüp ba‘dehû bâyi‘e akçesin viresin. Bu kerre akçe virdiğin mülk-i yemîn olur. Mülk-i yemîn mülk-i nikâhı fesh itmekle kendü

avretine mâlik olup sâ‘atile vatyi şer‘an câ’iz olur. Yâhûd bâyi‘ gayrı kimseye eme-i nikâh idüp, ba‘dehû sen bâyi‘e akçesin viresin. Bir kerre mülk-i yemîn mülk-i nikâhı fesh ider. Bu iki hiyel-i şer‘iyye ile sâ‘atiyle kubl ü lems vatyi câ’iz olur. Yohsa bir hayz ile bir ayı ya iki ay ve beş gün çekmeyince câriyenin bile vatyi câ’iz degildir. Fekeyfe-leh allık müslime ya zımmiyye ola nikâhsız vatyi şer‘a hâşâ câ’iz değildir, itdüği zinâdır. Âkıl olan ve âhirini fikr iden mü’min karındaş içün bu nasîhat ve ibret kâfîdir hatâdan berî ve tefhîm içün sevâbına kasd idüp murâdımız ta‘lîmdir. **وما علينا الا البلاغ قيل في حق الاستبراء اما الاستبراء فمشروع فى الاماء تحيضة واحدة ان كانت تحيض وان لم تحض من صغير او كبير فشهرة واحذ سواء اشتراها من رجل او امرأة او صبيً لا يجوز له القبلة والوطىء الملاسمة والنظر الى العورة ان ارتفعت حيضها بعلّت فانّ اباخنيفه لم يقررونه تقريرآ و قال ابو يوسف لا يطاع شهرين و حمسة ايامٍ فان لم يظهر بها حبل لا يطاعها قال محمّد لا يطاها اربعة اشهر عشرة ايام و ان لم يظهر بها حبل يطاها و ان ظهر بها حبل لا يطاءها حتي تضع حملها فيكون استبراءوها بوضع الحمل و قال زفر لا يطاءها الى سنتين لانّ الولد يبقى في البطن سنتين نقلت في خرانة الفقه.** Biz yine mâ nahnü-fîh olan sadede gelelim; Mezbûr Tekelli Paşa'nın zorbaları müslimânların ve ehl-i zimmet olan re‘âyâ fukarâsının hünkâr kulıyla ma‘an avretlerine ve kızlarına ve oğlanlarına ta‘arruz idüp ve gözlerine karşu avret oğlanlarına erişüp zinâ ve livâtâ itmeleriyle **[25a]** âr u nâmûslarından tahammül etmeyüp livâ-i Kırka ve Klis re‘âyâsı leb-i deryâda Frengistân'a muttasıl u mülâsık olmağla bi’z-zarûrî iyâl ve mâllarıyla harbî küffâra teb‘ıyyet ve ümmet-i Muhammed üzerine hareket içün mürtedd ve uskuk oldılar. Ve cümleden hilâf-ı şer‘ ribâ[281] **احلّ الله البيع و حرّم الرّبوا** hasebince harâm iken hünkâr kulı be-her ayda on hevlek yere müslimânlardan ve re‘âyâdan ribâ almağla medyûn-ı müstağrak ve Dernişli ribâ ve merdelerinden derbeder olmağla ve ma‘îşete ve edâ-i deyne iktidârları kalmayup, emlâk ve behâyim ve akārâtı düyûnı ihâtâ itmemekle karâr[ı] firâra ve irtidâda tebeddül itdiler. **واغار ارزاق الرّعايا** Dahi re‘âyânın rızkların gāret ü hasâret ve yağma itmekle ve **ابزاء الفقراء** dahi fukarâa tahammülünden ve iktidârından ziyâde tağrîm ü tecrîm ve âzerd ü rencîde itmeleriyle husûsan **الطائفة الحاصّته** bu makūle[282] fi‘li ve teaddî vü tecâvüzi iden hünkâr ve serdâr kulı nâmına olan tâifedir. **فسلط الله الاعداء على حدود الرّوم** Pes bu sebeb ile Rum-ili ve Bosna üzerine Hakk te‘âlâ harbî a‘dâ-ı dîn olan küffârı ve mehîn-i dîn ü devlet olan uskuk eşkıyâsın musallat eyledi. **فبالغوا فى الهجوم** Pes düşmân hücûm u ikdâmda mübâlağa itdiler. **احذوا ديارًا و قليلًا و كثيرةً** Dahi çok vilâyet ü nevâhî ve kılâ‘-ı husrevânı bırakdurup[283] aldılar. **و اظهرواعبرة**

[281] Metinde **ربوا** şeklinde yazılmıştır.
[282] Metinde **معقوله** şeklinde yazılmıştır.
[283] Metinde **بارقدروب** şeklinde yazılmıştır.

كثيرة Dahi ulu ibretler izhâr idüp asker-i İslâm çadırlar ve bisâtlar ve ümmet-i Muhammed memlû evlerin ve dükkânların bıragup[284] kurı cânla ve evlâd ü iyâliyle kaçup ve nicesi postların ve behâyim ve esvâb u bisâtların harbî küffâra ve mürtedlere aldırup vilâyet be-vilâyet kaçdılar. Ve yine tâ‘ûndan ekseri kırılup sağ kalanlar hazân oldılar.**وفعلوا ما فعلوا** Dahi harbî küffâr istediklerin itdiler biz yine mâ nahnü-fîh olan sadede gelelim. Sarhoş İbrâhîm Paşa-zâde izzetli Hasan Paşa me’mûr olup Kal‘a-ı Kinin muhâfazasında meks itmekle kendü halkıyla ve Kinin ahâlîsiyle ve kurâdan sürdüği nefîr-i âmm ile Derniş imdâdına gelüp (kendünün fakat on atlusı olup)[285]asker-i İslâm münhezim oldukda Kinin Derniş'e yakın olup harâbe kal‘a **[25b]** ve askeri şey’-i kalîl ve re‘âyâ isyân itmekle bi’z-zarûrî bâr-hânesinden bıragup Kinin fukarâsıyla cebel-i Hırsovca aşurusına gitmişdir. (Hasan Paşa bir mertebe muhannetlik etmişdir ta‘bîri muhâldir)[286]. Ve küffâr gelüp hâlî kal‘a ve dekâkîn ve evleri memlû bulup gāret ve yağma itmişler ve Derniş teshîr ve münhezim oldukda kimi esîr kimi katl olunup, kimi iyâliyle firâr idüp sahrâ ve kınâ ve tarîk-i âmda avret oğlan ve zehâ’ir [ve] hâ’iz-i esbâb ü esvâb dökülüp yatar kimi askerleri ve muhâfazacıları karındaş idüp kimi akçe ve esbâb virüp götürmeğe yalvarır. Askerî dahi terahhumen imdâd iderler. Mukaddem karz ve akçe ile muhâfazacıya zahîre virmezler iken ve yek isteriz küffâr alsun dirken kimi bâğ u râğ kimi tarla ve sahrâda dökülüp kaldı ve olanca emvâl ve zehâ’irin küffâr kahr ile aldı. Yalnız Derniş değil Kal‘a-ı Kinin ve Kal‘a-ı Behun ve Kal‘a-ı İstremçe ve Kal‘a-ı Derherika asker-i İslâm münhezim olup Kal‘a-ı Derniş alınmağla yek-bâr ürkünüp cân azîz olmağla zahîre ve evânî ve galle ve esvâblı evleri memlû ve devâbî ve dekâkîn esbâbla dobtolu bıragup dağlar aşurusına kurı cân ile Helevne'ye doğru ol muhaddere ve mülebbes ocak ve ekâbir avrât ve duhterleri sıbyânla ve gün görmemişler bâkir ve gılmanla piyâde yollara ve dağlara düşüp bir haşr ü neşr güni başlarına belâ-ı azîm konup hazân ü gîrân ve mütehayyir ü sergerdân kaçup dâr ü diyârından ve mâ-melek ü vârından cüdâ vü dûr ve sûzân ve bî-mâl ü bî-mecâl asker-i İslâmı yaluyarak nicesi küffâra ve mürtedlere postun aldırup mükedderü’l-hâl ve giryân Helevne Kasabası'na döküldiler. Kimi mezbûr kasabada kaldı kimi memâlik-i Osmânîye dağılup döküldiler ve perişân oldılar. Ve nicesin ağnâm ve emvâl ve nevâkır-ı ve vârın ve olanca bahâyim ü esvâbın çıkarmışlar iken yine avdet ideriz mülâhazasıyla ve diyârına varup yirlenmek tasavvuruyla kāyil iken ve elinde iktidâr var iken sebeb-i ma‘îşet

[284] Metinde **بارغوب** şeklinde yazılmıştır.
[285] Derkenardır.
[286] Derkenardır.

olıcak ve bahâyimi besleyecek arazî vü akārât alup meks etmek mümkin iken pereki? evlerinde ucret u rezâlet ile sürüklenüp[287] ve emvâl ü nevâkır ve bahâyimin itlâf idüp hazân **[26a]** olduklarından mâ‘adâ sene-i âtiyede ve mübâreki müstevlî olmağla mezbûr kaçkunlar ekser müteveffâ olup hayâtda kalanlar derbeder oldılar. Ve hazret-i Paşa Derniş'den avdet itdikde gayret idüp yine konağısın yanında sultân-zâde evlerine münhezim ü mahzûn konup karâr eyledi. Ez-în cânib küffâr-ı rû-yı siyâh Kasaba-ı Derniş ekâbir ve ribâ-hor[288] yatağı olmağla lâ-yu‘add ve lâ-yuhsâ muğtenim olup zehâ’ir-i[289] bî-şümâr ve emvâl ve erzâk ve galle ve behâim ve eşribe-i müteferri‘a ve et‘ıme-i mütenevvi‘a ahz u zabt itdüklerinden gayrı bıragulup hâlî kalan Kinin ve Yehun ve Istramce ve Derherika kal‘alarına ve nevâhî ve kurâsına akın salup ve esbâb u emvâl ile memlû bulup gāret ü hasâret yağma idüp mütena‘im oldukdan sonra Derniş'de sâlimîn ü gānimîn ve bî-dîn ve melâ‘în bir hafta meks idüp ve murâdları üzre büyût açup ve ganîmeti paylaşup ve Şibenik'e gönderüp ve asker-i rû-yı siyâhı dağıtmayup ve Şibenik’den kal‘a-kûp topları getürdüp yine bi’l-ittifâk Kal‘a-ı Klis üzerine varmak küffâr tedârükinde iken hazret-i vezîr-i ekrem asker-i İslâm ve nefîr-âmm içün buyruldılar ile cânib-i erba‘aya serhengler gönderüp asker-i İslâm ihmâl idüp yalan şehâdetine gelür gibi bî-vakt hareket itmekle ve ba‘zı serdâr-ı âlî-vakār suhûlet ile gelmeğin Freng-i bed-reng istihzâ tarîkı ile dirlermiş: “serdârları ve alayları kerevit gibi aksine gelürmüş ve mezbûr vâliye icâzet akçesin dirin”. Asker-i İslâm “rûz-ı hızıra dek icâzet hâviye buyuruldumuz vardır” deyu kimi itâ‘at idüp kimi adem-i takayyüdünde koyup asker-i İslâm'a ma‘e’l-kerâhe gelmede. Ez-în cânib küffâr-ı bî-karâr kesret-i cüyûş ile Kal‘a-ı Klis muhâsarasına yürüdükde serhadleri olmağla Klis alaybegisi Kalb-zâde Yûsuf Bey'in alayında olan sipâh ve zu‘amâsıyla ve Helevne gāzîleri bâ-fermân-ı paşa ve Livâ-ı Klis Sultân-zâde Mehemmed Paşa hazretlerine Astane'den sadaka olunmuş iken Tekelli Paşa mütesellimin uğratmayup ağalarından Sabuncı-oğlı Hasan Ağa'ya Livâ-ı Klis'i üç ây buyuruldu ile zabt itdirüp üç ây mürûrunda mezbûr Mehemmed Paşa Astâne'den gelmiş iken gerçi sancâğın serdâr-ı âlî zabt itdirdi ammâ Üskübiye'ye henüz evine gelmiş iken ve göz ağrısına **[26b]** mübtelâ iken ana dahi Tekelli Paşa âmân virmeyüp buyuruldı ve çavuşlarla sürüp dergâh-ı muallâ yeniçeri ağası olan Hüseyin Ağa ve muhzır-başı Derviş Ağa ile ve yeniçeri yoldaşları ile dahi sürüp Klis Kal‘ası'na kapattı. Ve küffâr gelüp kesret-i cüyûş ile ve kal‘a-kûp toplarla

[287] Metinde **صُورُقلُوبْ** şeklinde yazılmıştır.
[288] Metinde **ربواحور** şeklinde yazılmıştır.
[289] Metinde **زجاءير** şeklinde yazılmıştır.

Klis Kal‘asın muhâsara idüp on sekiz gün mütevâliyeten bî-muhâbâ döğüp gerçi dîvârı köhne olmağla ekser dîvârları toplar ve kunbara zorundan yerle berâber olmuş idi ve nice ümmet-i Muhammed ve avret oğlan şehâdet şerbetin nûş idüp kırılmış idi. Ammâ deryâ tarafından döğmek kābil olmamağla sedler ve yüksek yalama kaya üzerinde olup yürüyüşe kābil olmamağla ve kemerleri dahi olmağla guzât-ı Müslimîn sığınup ve kapuya toprak döküp be-tarîk-ı münâvebe korunurlardı ve toplar ve tüfengler atup muhârebe iderlerdi. Ammâ cebe-hâne-i hümâyûnun terbiye olunmamış barut-ı siyâh fenâ ve küffâr-ı bî-dînin barutı keskin kasaba-ı Helevne'ye Porlak gibi cebel-i kebîr-i hâyile arada var iken ve iki konak yer iken Helevnelü nicesinde dizdâr ve mustahfızîn otururken küffârın topı Klis'de atuldukda iki def‘a güm güm patlayup Helevnelü nicesi lerzeye düşürdi. Ve dört konak yer Tatar önünde işidilürdi. Muhâsırîn olan ümmet-i Muhammed ne mertebe zor geçmekdir[290], nicesi asamm ve ba‘zısı nâ-binâ kaldı. Ve bir gice eşca‘-ı guzât Arab-zâde Hacı Mehemmed Ağaı hisârdan sarkıdup hazret-i paşaya muhâsirîn haber gönderdiler dahi “birkaç gün dayanabilirüz gerçi sorsanız hâlimiz müşkildir ammâ alâ-kadrihi zahîremiz vardır ve kal‘a yalama yüksek kaya üzerinde olmağla yürüyüş idemezler. Küffârın kesret-i cüyûşı vardır az askerle gelmeyesiz” deyu mezbûr Hacı Mehemmed'le muhâsırîn sipâriş itmişler iken on sekizinci gün küffâr me‘yûs olup topların gerüye çekmişler iken ez-în cânib bi’l-fi‘l â‘lemü’l-ulemâi’l-izâm merhûm Sadr-ı a‘zam Sâlih Paşa hazretlerinin hâcesi kasabalımız fazîletli Sarây mollâsı Kusayrî Ahmed Efendi *zîdet fezâüluhu* Şehr-i Sarây mollâsı olmağla Sarây guzâtında imdâda altıyüz sekbân ile ve eşca‘-ı ümerâ Fethi Bey-zâde İsmâil Bey mîralay-ı Bosna bi’l-cümle Bosna alayıyla **[27a]** ve nefîr-âmm ile yetişmekle hazret-i paşa Klis metîn iken asker-i küffâr ve muhâsırîn ne hâlde olduğın yoklatmayup ve hıffet idüp şey’-i kalîl asker-i İslâm ile Çetine'den kalkup Klis'e karîb Vogobola nâm mahalde konup ve ol gün küffâra bir mıkdâr erişüp hisârdan muhâsirîn çarkcıların görüp “imdâd yetişdi” deyu sürûr ile yek-bâr gülbeng-i Muhammedî getürmişlerdir. Ve sû’-i tedbîr ile hazret-i paşa çadırların kurup yarındası dahi asker yetişür mülâhazasıyla sefâhat ile oturak idüp ve düşmâna sakalın saydırmağla öbür gün küffâr-ı bî-dîn bir tarafdan, asâkir-i fârisân ve piyâdesi taraf-ı âhardan ve mürted olan Poliçe ve Zağor re‘âyâsı tarafeynden ve domuz sürileri gibi cânib-i erba‘adan asker-i İslâmı mû’ahaza vü muhâsara ve bî-muhâbâ yek-bâr hamle itmeleriyle ez-în cânib vezîr-i şîr ağalarıyla bebr-vâr ve taraf-ı âhardan Fethi Bey-zâde İsmâil Bey bilâ-fidye hazret-i İsmâil-vâr müştehir olan Bosna alayı guzâtıyla

[290] Metinde **كچكمدر** şeklinde yazılmıştır.

ve bir tarafda fazîletli hazret-i Mollâ Kusayrî Ahmed Efendi Helevne guzâtıyla ve Sarây sekbânıyla

Beyt:

ان نه من بأسم كه روز جنك بينى بشست من
ان منم كندرحاك خوان بنينى سري

diyerek yek-bâr hamle idüp ve nice küffâr ahtarup ve dürüşüp ve nice müslimânlar şehâdet şerbetin nûş idüp ve İsmâil Bey yed-i yümnâsına kurşumla cerh olunup ve hîle-i küffâr tîğ-i bî-diriğ ile kırılup lâkin küffârın kesret-i cüyûşı ve sekbânı ziyâde olmağla asker-i İslâm'ın mukāvemete iktidârları olmamağla bi'z-zarûrî Çetine'ye doğru firâr eylemişler. Muhâsırîn bu hâlde inhizâmı göricek urûkı kesilüp ve imdâd bozulmağla elleri ve ayakları dutulup cümleden şehîd olan yeniçeri ağası Hüseyin Ağa ve muhzır-başı i'dâm ile âmân dilemeden gayrı çâre bulmayup ba'de'l-müşâvere istînâd idecek artık kimse kalmayup bi'z-zarûrî âmân dileyüp ve a'yândan dört mükellef âdem vire üzerinde gönderüp ve küffârın serdârı olan canavâr âmân virüp ve Sultân-zâde Mehemmed Paşa hazretlerine âmân[ı] te'yîd için **[27b]** ve i'timâd içün gelen elçilerin birisiyle sîm yüzügin kal'aya gönderüp ve üç nefer kimse rehinde alıkoyup selâmet ile çıksunlar dimiş iken Burak-zâde Mustafa Ağa te'annüd ü temerrüd idüp mukaddem kābil iken avret oğlanı çıkartmamağla bi'l-cümle iyâliyle kal'adan çıkmağa canavâr-ı bî-dîn vire ve ruhsat virmiş iken çıkmağa başladukları gibi kimin kapularda kimin Kerbelâ olan Klis meydânında mehîn-i pâdişâhî olan uskuk ve mürted olan Poliçe ve Zağor re'âyâsı ve kasteller ahâlîsi Klis guzâtın bî-muhâbâ kırmağa başlayup ve nice askeri ve ümmet-i Muhammed'i dahi kılıçdan geçirüp ve avret oğlanı soyup ba'dehû umûmen esîr idüp bunca ehl yerde avrat ve duhterân ve guzât ve Mehemmed Paşaı sâ'ir a'yân u eşrâfla keşân ber-keşân iki mîl kadar yer gemülere doğru piyâde sürüp ve cümlesin dutsak ve esîr idüp ve nicesin sefînelerine küreğe koşup bir musîbet-i uzmâ olmuşdur dil ve kalem birle tahrîr ü takrîri muhâldir. Ve ilki gice leb-i deryâda Kalb-zâdei miralay-ı Klis Yûsuf Bey ve Malkoç Bey-zâde Mustafa Bey ve ba'zı agavât ve avrât ve sipâh ve zu'amâı ve birkaç Klislü'yi re'âyâları ve dostları gice ile tebdîl şekle koyup halâs itmişlerdir. Ve sâ'ir esîr itdükleri kibârı İspilit Kal'ası'na getürüp bir sarâya habs etmişler. Ve mahbûs olan Sultân-zâde ve atlı bey-zâde ve Baba Ahmed Ağa ve sâ'ir kibâr cenerâl[291] ile nizâ'a düşüp "kanı vire üzerinde virdügünüz mühründüz hem vire ve mühr virdiniz hem bunca ümmet-i Muhammedi kırdınız hem diri kalanları vire

[291] Metinde **جندرال** şeklinde yazılmıştır ve tüm metinde bu şekilde geçmektedir.

ile mehriniz virmiş iken esîr itdiniz” deyu ilzâm itmeleriyle Mehemmed Paşa hâcesi Şevice hatîbi Hâcı Ahmed Efendi ile üçyüz cân kadar ıtlâk itdirdüp küffâr muhalles olan fukarası sefînelerle Makraska İskelesi'ne hazân ve çıplak bırakmışlardır[292]. Ve merkūm Mehemmed Paşa, Tekelli Mustafa Paşa'dan bir nâmdâr harbî kapudân dutsak dört bin guruşa iştirâ ve bahâsı-çün virüp ne belâ ile halâs olmuşdur ve atlı bey-zâde kezâlik Hersek'de iki bin guruşa bir utekā harbî küffâr iştirâ **[28a]** idüp bahâsı-çün virdükde ba‘de halâs çıkduğı gibi muvakkat zehr virmeleriyle evinde üçünci gün mezbûr Îsâ Bey merhûm olmuşdur. Ve Mehemmed Paşa dahi yılına varmayup rahmet-i Rahmân'a vâsıl olmuşdur *rahmetullâh rahmeten vâsi‘aten* ve sâ’ir kibâr bahâ ile çıkan hiç birisi muvakkat zehrden yılına irmemişdir. Ve paşa-ı mezbûr münhezim olduğı gün mağmûm avdet idüp Çetine'de konmuş iken dün yarusında Klis Câmi‘i hatîbi şehîd olan Derviş Efendi'nin oğlı Mûsâ, kastelli bir dostı Klis teshîr oldukda dahi kal‘a önünde ıtlâk itmekle paşa ve mezbûra haber-i muvahhaş ile gice gelüp Klis Kal‘ası'nı küffâr teshîr ve nice ümmet-i Muhammedi kırup kibâr ve nisvânı esîr itdüklerine ve Hüseyin Ağa ile Mustafa Ağaı dahi nice guzâtı şehîd itdüklerine haber virmekle yarındası paşa-yı merkūm şâhî topları Sin Kal‘ası'nda alıkomak elzem ve ehemm iken toplarla ve asker-i İslâm ile Cebel-i Porlak aşurısına Helevne'ye ordu-yı hümâyûn yerine nühûset ile gelüp nüzûl eyledi. Otağı kurulurken merhûm birâderimiz Nûh Efendi ve hakīr ile yatup gezerken Tekelli Paşa kendüne sitem-âmîz kelâm ile itâb idüp didi ki “ yahşî nâmımız var iken şimdi elin sözine uyup ve yaramaz musâhiblere mukārin olup **ازقرين به زنهار وقنا زنهار ربنا عذاب النّار** mantûkuna mazhar düşüp, asker-i İslâm'ı ıtlâk itmekle nâm-ı nîgûmuz bakara döndi” deyu **لا يلومن من الانفسه** hasebince âmil oldı. Musîbet ise ancak olur ba‘de harâbü’l-Basra nedâmet-i müfîdetdir. Ve Klis altında leb-i deryâda sa‘âdetli hünkâr-ı kâmkâra lâyık sehîl devha ve bağçelerinde limon ve turunç ve enâcîr ve enâr ve serv-i zamîran-nesîm ve çenâr-ı cennet asâr bâğ u râğ-ı irem ve reyhân ile müzeyyen Tuzla gibi mâ’-i cârîa ala-mâhî memlû derûnunda ve evleri ve bağçe köşkleri altında **تجري من تحتها الانهار** cereyân iderken ve bu dağ-ı şâhlarında kumrı-i kebûter ve bülbüller öterken Klis'den mukaddem Loncarik Kal‘asın küffâr teshîr ve müstahkem kemerli kullesin ki mukaddem defâ‘at ile topla döğüp teshîrine **[28b]** kādir olmuşlar iken mezbûr kullei lâğım ile havaya atup harâb ü yebâb idüp yerle berâber itmişler ve Kal‘a-ı Kaman yüksek minâre kadar cânib-i erbâ‘ası kesme bir hudâyî taş üzerinde vâkı‘ olup makara şeklinde birer kademe taş içinde oydurılup zor ile çıkulurdı. Ve kapusı asma soba

[292] Metinde **بارقمشلردر** şeklinde yazılmıştır.

şeklinde idi. Klis'den aşağa Boliçe ve Jernoyince? nâhiyeleri altındaki mezbûr Jernoyince? Nehri ve Solşence? Nehri üzerinde asiyâb ve denkleri ve mezbûr Nâhiye-i Jernoyince mahsûlâtı merhûme Âişe Sultân mefharü'l-muhadderât hazretlerinin başmaklığı idi. Ve enâcîri ol kadar fâhir ü müştehir idi eski Siyâvuş Paşa hazretleri el-merhûm sadr-ı a'zam iken merhûmun zamân-ı şerîfinde Mostarî Hükmî Efendi nişancı paşa idi. Sadr-ı a'zam hazretleri "Nâzile incîrine irer yokdur" didikde Hükmî dimiş ki: "Bizim diyârda Klis altında Jernoyince dirler bir nâhiye vardır. Anın incîri Nâzile nedârı Nâzile'den dahi fâhirdir ve kabuğı incedir. Sekkerlendikde lezzetinden doyulmaz Nâzile'nin kabuğı kabadır" deyu nizâ'a düşdüklerinde Kal'a-ı Klis dizdârı Çerniçe-zâde merhûm Ali Ağa, Hükmî Efendi'nin karîb akrabâsından olmağla mektûb yazup "bi'l-fi'l câlis-i sadâret-i uzmâ olan efendimiz Siyâvuş Paşa hazretleriyle bahs itdik. Nâzile'den Jernoyince incîri dahi fâhirdir didiğimizde teslîm itmedi. **مَن لَم يَزُقْ لَم يَعرُف** deyu bahsimiz çekmekle beş on ufak varul defne yaprağıyla Jernoyince'nin fâhir incîrinden intihâb idüp yalan çıkmayalım elbette gönderesiz" deyu mektûb vâsıl oldukda Ali Ağa fermânı üzre ihzâr ve serî'an Astâne'ye bir yoldaşıyla seyisâne ile sekiz varulcuk mezbûr fâhir incîrden Hükmî Efendi'ye gönderüp vâsıl oldukda bir varulın bofcaya boşadırup hazret-i vezîre yanınca hâdimi götürüp önüne kodukda vezîr-i muhterem birkaç dânesin sekkerlenmiş tenâvül itdikde "Hükmî Efendi! ne fâhir incîrdir dahisi yok mudur? Sa'âdetli hünkâr-ı kâmkâra **[29a]** gönderelim" didikde Hükmî dimiş ki "mukaddem bizim diyârın incîri Nâzile'den dahi fâhirdir bahs itdiğimizdir, teslîm buyurmadınız. Üşte diyârdan getürtdük ne münâsebet Nâzile bunun yanında şey' değildir" deyu mu'terif oldukda vezîr-i ekrem ile bahsi yerine geldikden sonra kalkup sadr-ı a'zam hazretlerinin dest ü dâmenin ba'de't-takbîl recâ ider. "Elbette sa'âdetli pâdişâh-ı rû-yı zemîn hazretlerine mezbûr incîri işrâb buyurman. Zîrâ artık be-her sene istenür diyârımızın harâb olmasına sebeb olursız" deyu [recâ ve dahi] vezîr-i ekrem "nola hatrınız içün işrâb itmeyelim nihâyet dahisi var ise irsâl idin" buyurdukda, Hükmî yedi varulcuk enâcîri gönderüp hikmet ile def' ider. Kendüye fakat bir varulcuk alıkoyup iktifâ ider. Merhûm Dizdâr Ali Ağa'nın oğlı Hüseyin Bey akrabâmızdan olup hakīrin[293] Hükmî Efendi'ye mektûb ile bizi sipâriş idüp hüsn-i nazarların recâ itmekle merhûm Hükmî Efendi'nin ve dehân-ı şerîfinden mesmû'-ı dâ'î olmuşdur. Ve mârrü'z-zikr Kal'a-ı Kaman ve mağrib tarafından Kal'a-ı Kozbak Klis alındıkda dahi bıragulmuşdur. Mezbûr Tekelli Paşa elin sözün istimâ' idüp ve tama'-ı hâm idüp asker-i

[293] Metinde **حقيرين** şeklinde yazılmıştır.

İslâm'dan icâzet hâviye akçe alup serhaddi boş komağla nevâhî ve kurâdan gayrı kılâ‘-ı husrevânîden on kal‘a ve on dört hutbe okunduğı câmi‘-i şerîf elden gidüp harâb olmuşdur ve Kal‘a-ı Sin Çetine'de ol mahalde hâlî kalmış iken Sin sâkinlerinden kadîmî Uçan Mehemmed Ağa ve kuzâtdan birâderi Ahmed Efendi ibn Hüseyin Ağa ve Kara Hâce-zâde İsmâ‘îl Efendi ve Hâcı Mustafa Efendi sâ’ir Sin guzâtıyla gayret ü fütüvveti yerine getürüp ve Sin Kal‘asın mevlid ü maskıtdâşları olmağla ihyâ ü umrân idüp ve içinde topsuz meks ve tahassun itmeleriyle Topçı-başı Kara Mahmud Ağa Astâne'den gelen bunca şâhî Helevne'de var iken te‘annüd ve temerrüd idüp kefîlsiz Sin guzâtına öyle müntehâ-yı serhadde top virmedi. Sonra Mahmûd-ı menhûs ma‘zûl oldukda sa‘âdetli Fazlullâh Paşa Sin Kal‘ası'na iki şâhî virüp dahi küffârdan kalma dîvâr içinde iki top zuhûr itmekle ve Sin ahâlîsi yaraklanmağla mesrûrü’l-fû’âd olup **[29b]** hâlâ mezbûr kal‘a ma‘mûrdur ve guzâtı müştehirdir. Ve bundan akdem sa‘âdetli sadr-ı a‘zam mefharü’l-cûd ve’l-eshiyâ ve a‘del-i vüzerâ Derviş Mehemmed Paşa'nın zamân-ı şerîfinde Sin Kal‘ası üzerine gelen küffâr-ı bî-dîni Sin guzâtı kal‘a altında bir mîl yerde Nehr-i Çetine Adası'nda etrâfı su ve külek olmağla ki izzetli Derviş Mehemmed Paşa'ya hakīr bir kesme toprak kal‘asın ibnâ itmek içün ilkā’ itdim idi, “mezbûr cezîrede kalasız sâkin olan Klis guzâtı ki her gün küffâra cefâ vü kahr idüp kılıçlarıyla ma‘îşet iderler bi’l-ittifâk Sin gāzîleriyle Sin üzerine kesret-i cüyûş ile zuhûr iden ve düşmânı bî-muhâbâ yek-bâr hamle vü hücûm idüp tîğ-i bî-dirîğ-i şemşîr ile kırup ve münhezim idüp on üç müzehheb alem ve nice yüz üserâ ve yedi yüz kelle-i bî-dîni kesüp muğtenem olmuşlardır. Ve Nehr-i Çetine üzerinde ashâb-ı hayrâtdan Dernişli el-Hâc Hüssâm Efendi hasbeten-lillâh ibnâ itdüği hayr-ı azîm üzerinde bi’l-fi‘l Klis mukābelesinde vâkı‘ Palanga-ı Tutyak kapûdânı zü’l-fünûn ve eşref ü eşca‘-ı guzât-ı fuhûl Gāzî Baba Ahmed Ağa mezbûr muhârebeye ferzend-i bülendler ile ve Tutyak guzâtıyla yetişüp küllî imdâd itmişdir. Ve merkūm cisr üzerinde iki müstahkem kulle ibnâ idüp kendü gibi şecî‘ guzât, ferzend-i ercmendler ile her gün mezbûr kulleden ve Palanga-ı Tutyak'dan küffâra kahr ü cefâ ve Çetine ile zebûn idüp lâ-yu‘add ve lâ-yuhsâ küffârı kırmışlar ve nicesin dahi dutsak ve esîr etmişlerdir.

Dâstân-ı Hazret-i Vezîr-i dilîr ve Serdâr-ı bî-nazîr Derviş Paşa[294] Ba‘de-zân sa‘âdetli ve yüce himmetli sâhibü’s-sâdeti’l-bâhire ve mâlikü’l-devleti’l-fâhire sadr-ı a‘zam Derviş Mehemmed Paşa hazretlerine Eyâlet-i Bosna serdârlık ve tuğrâ-i garrâ ile sadaka olunduğuna istimâ‘ olunup ve nîk-sâ‘atile mütesellimi Helevne'ye gelüp emr-i

[294] Başlık derkenarda verilmiştir.

cihân-mutâ‘ kayd-ı sicill itdikde mazmûnunda vezîrim Tekelli Mustafa Paşa Bosna muhâfazasında meks itmekle, fermân-ı âlî sâdır olmağla, Tekelli aldırdığı kılâ‘-ı vilâyet öcinden bîm ü havfa düşüp ol mahalde hakīr ordı kazâsı hıdmetinde idim yirmi üç **[30a]** rıkkıyyete mu‘terif nefer gulâmın ahlas-ı mâlından ve atyeb-i menâlinden ifrâz idüp hasbeten-lillâhi’l-azîm **حسبّة لله العظيم دهر باغه عقوباته الاليم يوم لا ينقع مال ولا بنون الامن الىّ الله** mısdâkınca[295] **ومن اعتق رقبة مؤمنة اعتق الله لكل عضوٍ عفوًا من النّار بقلب سليم** ihtivâsınca âzâde ve dilşâd ü mesrûrü’l-fû’ad idüp hakīre ıtâk-nâmelerin yazdırdı. Ve mârrü’z-zikr sâhib-i sa‘âdetimiz ve velî-ni‘metimiz ve sebeb-i rif‘atimiz Âsafü’z-zamân-ı sâhib-kırân sâhib-i ezyâlü’l-mekârim vâris-i manâsıbü’l-e‘âzım muhîtü’r-ricâli’l-fudalâ zıllullâh ale’l-ulemâ nâzır-ı mesâlihü’l-mülk ve’d-dîn nâzım-ı umûrü’l-cumhûr bi’r-re’yi’l-metîn müşeyyid-i kavâ‘idü’ş-şer‘ ve’l-İslâm mümehhid-i bisâtü’l-adl ve’r-re’fet bi-hüsni’l-ihtimâm

Beyt:

بو بكر سيرنست عمر عدل و معرفت
عثمان مهابتست علي نام منقبت

a‘nâ-bih bi’z-zât sâhibü’l-fazl ve’l-ihsân câlis-i sadâret-i uzmâ hazret-i Derviş-i zî-şân Mehemmed Paşa *vakāfallâhe minfadlihi mâ-yeşâ* sâ’ir ulemâ ve cümle-i fudalâ umûmen mekremet-i âlî müşâhede olunduğundan gayrı bu bende-i hıdmet ve perverde-i ni‘met husûsan envâ‘-ı in‘âm u ihsâna müstağrak ve esnâf-ı ikrâm u imtinân birle müsterak

Şi‘ir:

الكرام يسترق بالكرام
الانسان عبيد الاحسان

İhtivâsınca bundân esbak Astâne-i sa‘âdetde te‘ârüfümüz olup ihsân-dîdesi ve hakīre niyâbetler alıvirüp gurbetde ma‘îşete sebeb olduğundan gayrı mansıb-ı âlî dahi şefâ‘at buyurup bu abd-i fakīrlerin ihyâ etmegin **شكر المنعم على المنعم واجب** buna binâ’en

Beyt:

Bir gayrı hıdmete elim irer ki eyliyem
Ey dil meger kim hayr du‘âsın ele alam

[295] Metinde **مصتاقنجه** şeklinde yazılmıştır.

Rübâ‘î:

تا سایهء مبارکت افتادرسرم
دولت غلام من شد و اقبال چا کرم
سالها که از سر من رفته بود بحت
در دولت و صال تو تا امد ازدرم

Pâdişâh-ı rû-yı zemîn ol zât-ı eşref-i mevcûd[ât] kâr-dîde ve kâr-azmûde ve umûr-ı muazzamaya ârif **[30b]** ve serhadd umûrına vâkıf olmağla vüzerâ-i izâm *sânehümullâh* beyninde intihâb idüp serhadd-i mansûra merbût ve masûn u mahfûz ve hâmûn ve ihyâ ü âbâdân ve küffâra kahr ü cefâ içün vezîr-i mezbûrı serdârlık ve tuğrâ-ı humâyûn ile irsâl buyurdukda **قال ءم رباط یوم خیر من الف یوم فیما سواه من المنازل** ihtivâsınca âmil ve gazâya mâ’il ve **افضل الاعمال الجهاد في سبیل الله** hasebince gazâda serhadd yerin hıfz ve rabtını râgıb u tâlib ve teveccüh-i tâmm ve ihtimâm-ı mâlâ-kelâm itmekle uğur-ı tâli‘ kuvvetde ve kudûm-ı şerîfleri hayr-ı mukaddem oldığına mütesellimi geldügi günden müşâhede olunup serhadd-i mezbûrun cevânib-i erba‘asında yüz aklık ve feth ü nusret müyesser olup, guzât-ı müslimîn mansûr u muzaffer ve muğtenim olup, küffâr-ı haksâr makhûr u münhezim olmuşlardır. Ve sa‘âdetli serdâr-ı âlî-[vakār] ve sa‘âdet-fersây u devlet-ârây Astâne'den devlet ve sa‘âdet ü miknet ile bi-niyyet-i gazâ kalkup kat‘-ı menâzil tayy-i merâhil iderek nüzûl-ı ikāmete ve makām-ı orduya karîb geldikde yemîn ü yesârında münakkaş ve mükellef kalenderülerle levendât ve ağavât ve altun başlı alemlerle mükemmel kapu ile ve fârisân olan lâ-yuadd ve lâ-yuhsâ kâr-âzmûde ocâk sekbânı ve harbecilerle der-akab yüzden mütecâviz eli mızraklı meydân-kulı iç ağalarıyla, **Alay-ı hazret-i Ali Kethudâ**[296] ba‘dehû izzetli eşca‘-ı küberâ Kethudâ bey Ali Ağa kütük alayıyla fevc fevc alay alay kesret-i cüyûş ve asker-i enbûh ile nîk-sâ‘atile devlet ü izzet ile geldikde ta‘zîm içün muhâfazaya me’mûr olan eşref-i vüzerâ sa‘âdetli vezîr-i âlî-mıkdâr Yûsuf Paşa ve izzetli vezîr-i ekrem Tekelli Paşa ve on iki alaybegileri ve dergâh-ı mu‘allâ yeniçeri ağası Güleryüzli Yûsuf Ağa hünkâr kulıyla ve topcı-bâşı ve cebeci-bâşı topcıyân ve cebeciyân ile ve İhlevne ulemâsıyla ve fukarâ-ı serhad ağalarıyla ve dâr u diyârından ayrılup dûr u mehcûr ve mütehâyyir ü sergerdân guzât fukarâsıyla **بعد العسر یسرا** mantûkuna mazhar düşmek mülâhazasıyla **[31a]** dahi **علو الهمت** mefhûmuna muvâfık **و انا عند منکم القلوب** mazmûnuna mutâbık **ادعونی استجب لکم** kelâmına mazhar düşen bir uluvvü’l-himmet sâhib-i sa‘âdet gelmekle umûmen ümmet-i Muhammed sürûr ile be-rağm-ı a‘dâ-i dîn kesret-i cüyûş ile istikbâle çıkup ve **من الایمان**

[296] Derkenardır.

kesret-i cemâ‘at ile du‘â olunup ordu-yı hümâyûn menzil-i Kasaba-ı Helevne finâsı olan sahrâa şevket ü izzet ile gelüp nüzûl buyurdı.

Şi‘ir:

اللهم ادم دولة
اقم على الحصم حجته

Rübâ‘î:

تا بود افتاب عالم سوز
بهر تميز حيئت شب روز
عز دولت ملازمت يادا
كوكب بحت وطا لعت بيروز

Makām-ı mezbûrda eymen-i evkātda hayme vü hargâh ve serâ-perd[e] ve bâr-gâhlar kurılup dîvân-ı âlîsinde vüzerâ-ı zevi’l-ihtirâmdan muhâfazaya me’mûr olan sa‘âdetli Vezîr-i ekrem Koca Yûsuf Paşa ve izzetli vezîr-i rûşen-zamîr Tekelli Mustafa Paşa ve nice ümerâ-i livâ ve mîralaylar ve a‘yân-ı devlet ve ashâb-ı izzet ve dîvân efendileri olan pür-hikmet ve mutasarrıf-ı tîmâr ve ze‘âmet ve sâ’ir erbâb-ı düvel ve dîvân yerlü yerinde pâyidâr ve mekânında üstüvâr olup, merâsim-i istimâlet ber-muktezâ-yı adâlet ganî vü fakīr ve kebîr ü sagīre teblîğ buyurılup serhadd-i mansûrenin sâhib-i re‘y ü tedbîr ve ehl-i vukūfun bî-nazîrleriyle ve kadîmden te‘ârüfümüz olmağla bu abd-i fakīrleriyle bâb-ı müşâverede dakīka fevt itmeyüp **المشاورة خير الاعمال** mübtegāsınca serhadd umûrunda müşâvere iderdi ve her umûrda işi râst gelürdi. Ve’l-hâsıl dîvân-ı sâmîleri bahâdır u dilâverlerle ârâste ve güzîde nâm-verlerle pîrâste olup, eger Hûşeng görse gayretinden ser-i hacâleti pest-pâyından kaldırmazdı. Bu şevket ü şiddet ve salâbet ü hiddeti görenler ve harbî küffâr tarafından işidenlerin engüşt-i fikreti dehân-ı hayretde kaldı.

Beyt:

مهر يكى در نورد چون سيرى
قايم كشورى بشمشيرى

Her birinin âlât-ı harbi ve esbâb-ı darbı mahallinde olup tîğ-i bürrân ve nîze-i cân-sitân ve gürz-girânları amâde etmişler idi. Mezbûr sâhibü’s-sa‘âdet**[31b]**i’l-bâhire ve mâlikü’l-devleti’l-kāhire hazretlerinin fermânıyla asâkir-i cerrâr-ı nusret-karâr finâ-i Helevne beyne’l-nehreyn ve beyne’l-cibaleyn bir cây-ı latîf ve makām-ı dil-firîb

olmağla otak-ı eyvân-nıtâk sâ‘at-ı mübârekede kuruldukda ve câlis oldukda havâlîsinde alay alay semtli semtliyle ve sancağı halkıyla konmağa fermân itdi.

Beyt:

Buyurdı kondılar ol dağa karşu
Sanevberler gibi yaylağa karşu

Ve simât-ı bî-pâyân ve bisât-ı gîrân et‘ıme-i mütenevvi‘a ve eşribe-i müteferri‘a ile mâlâ-mâl olup cey‘ân u atşân sîr ü reyyân olmağla şükrâne-i ta‘âm ve hâtime-i kelâm olup herkes makāmlu makāmına varup oturdı. Yarındası sâhib-i sa‘âdet dirhem ü denânîr-i nevâkırla memlû kîselerin meyân-ı meydâna çıkarup ve serhadd-i mansûre dilâverlerine ve başbuğ olan kâr-dîdelere ve fî-sebîli’llâh gazâ iderek mücâhedesine salâ idüp her kim küffâra kahr idüp baş getürene be-her kelle başına beşer guruş **ومن قتل قتيلًا فله سلبه** fehvâsınca selebinden gayrı i‘tâ iderim ve diri getürenlere nevâkırla memlû kîse ile ihsân ve i‘tâ olunur. Eşrefü’l-cûd ve’l-eshiyâ ve ekrem-i vüzerâ olan sâhib-i sa‘âdetin guzât-ı müslimîne bu mertebe va‘ad-i âlîleri **انّ الله يحب الشّجاعة عدو لو علي جنّة** fehvâsıyla tahrîz ve guzâtı tahrîk itmekle guzât-ı müslimîn gayret ü fütüvveti yerine getürüp sâhib-i sa‘âdetin tâli‘i kuvvetde olup nâm-ı nîgûları sebebiyle cânib-i erba‘ada yüz aklıklar müyesser olup, küffâr-ı haksârın kelleleriyle ve ahz olunan üserânın dutsaklarıyla finâ-i Helevne mâlâ-mâl dolup, serdâr-ı âlî-câh ve sa‘âdet-destgâh **الوعد لاظمٌ** ihtivâsınca va‘ad-i dil-nüvâz-ı karîn-i hüsn-incâzları üzre baş getüren guzât-ı muvahhidîne sübülünden gayrı be-her kelle başına beşer guruş ihsân idüp dirileri getüren guzât-ı müslimîne kîse ile memlû nevâkır i‘tâ buyurup ve ahz olunup mehîn-i dîn-i mübîn olan uskuk eşkıyâsı huzûr-ı âliyelerine getürüldükçe âmân virmeyüp bî-muhâbâ meyân-ı meydânda darb-ı tîğ-i bürrân ile umûmen kat‘ u katl idüp ve guzât getürdügi **[32a]** Frengî üserâyı guzâta ihsândan gayrı hibe idüp serhadd-i mansûrei şerlerinden tathîr ve uskuk eşkıyâsının ele girenleri râh-ı ademe ve nâr-ı cehenneme gönderdi. Ve hakīr-i pür-taksîr ihsân-dîdesi ve te‘ârüfümüz olup kadîmî dâ‘îleri olmağla şikeste-hâl olmağın tabî‘atına muvâfık et‘ıme huzûr-ı izzetlerine irsâl **السّحى ما ملك** ihtivâsınca îsâl olundukda “rüteb-i celîl berekât-ı Halîl virsün” buyurmuşdur. Der-akab hakīr dahi tenhâ varup hâk-i izzetlerine yüz sürdüğümüzde “ne zahmetler elhamdüli’llâh bir dostumuz Helevne'de bulundı. Bir marîz âdemiz lutf eyle bu âdeme eksik olma yalnız eglenmiyoruz. Ol gece ki nüzûlden sonra üçünci gecedir eglenmek içün hakīri otağında alıkodup esnâ-i kelâmda didi ki “bu alaylar halkı ne kadar ashâb-ı hiyel imişdür. Konduğumuz gün başıma üşüp didiler ki ordu-yı hümâyûnda bir gece

küffârdan [emîn] yatmağa iktidârınız yokdur. Yâ buna ne çâre didiğimizde didiler ki "cebel-i Porlak altında yüz elli karavulcı göndermeyince olımaz" ben didim ki "ben mi gönderem yohsa sizler mi gönderirsiz. Sultânım be-tarîk-ı münâvebe bendeleriniz birer çeri-başılık alaylar halkından göndeririz. Ben yanlarınca bir âdem göndermeyince olımaz" deyu nedîmim ve mu'temedim Mûsâ Ağaı ma'an gönderdim. Yarındası geldikde su'âl eyledim "dâğ altında ne var?" Ol zamân dahi vilâyet ve kurâ ma'mûr idi. Mûsâ Ağa didi ki "küffârdan eser ve bir asl-ı havf yokdur hep ahâlî-i kurâ ıyâl ü emvâl ve behâyimle dağ kenârıyla yatup eğlenürler ve meks idüp behâyimle otladırlar" deyu haber virdikde bildim ki asker-i İslâm'ın işleri hîledir ve dîn ü devlete murâdları hıdmet degildir. Bâ'dehû yarındası askerîlerin kibârına tenbîh birle buyurdum ki "hâzır olun serhadde yakîn aşağa Heniye Kal'asın yanına varalım tâ ki harbî yakîn olmağla ziyâde kahr idelim didiğimde yine başıma üşüp sultânım hazretleri **الامر امركم** haşâ fermân-ı şerîfinize asker-i İslâm bendelerinden muhâlefet ider yokdur nihâyet-i pîş-bîn ü akîbet-endîş olun bunun avdet idüp çıkması vardır her ne hâlile ve ne zamân çıkarsan serdâr kaçdı nâmı olur. Gitdi ırz-ı pâdişâhî deyu ta'allül itdiler. **[32b]** Askerin kibârı bize böyle cevâb eylediler". Hazret-i vezîr hakīri alıkoduğı gice hikâye tarîkıyle askerîden böyle şikâyet eyledi. Ba'dehû birkaç günden sonra Şehr-i Sarây'dan münfasıl faziletli Kusayrî Ahmed Efendi'yle ve sâ'ir ulemâ efendilerle ziyâret tarîkıyle vezîr-i ekreme vardığımızda hakīr lâ'ubâlî olmağla esnâ-i kelâmda didim ki "ne var eyyâm-ı sa'âdetinizde müntehâ-yı serhadetde sultânım hazretleri bir eser koyup üç kal'a ta'mîr[297] eyleseniz" didiğimizde itâb idüp didi ki "bilmem ne söylersin kim binâ ider" hakīr didim ki "elhamdüli'llâh Eyâlet-i Bosna'da kırk sekiz kazâ vardır onar âdemden hemân dört bin sekiz yüz cerâhor olur erbâb-ı tîmâr ve zu'amâ dahi imdâd iderler". "Hele şimdi dursun mükâleme ideriz" buyurdı. Yarındası sabâhla hakīr içün at göndermekle varup hâk-i izzete yüz sürdüğümüzde "gel imdi şol kal'aları nice ta'mîr idersin Kal'a-ı Sin ne asıl kal'adır ya ne ile ta'mîr kābildir". Didim ki mürtefi' yerde bir mustahkem kal'adır ve der ü dîvârı yerindedir nihâyet ba'zı yeri meremmet ü termîme muhtâcdır üç dört kireç-hâne ile ta'mîr olunur. Ve Verderika dağ başında bir müstahkem vâsi' kulledir ve dîvârı yerindedir. Üçyüz nefer karavulcı durmak kābildir. Nihâyet kapusı yokdur ancak bir kapu ibnâ olmağa muhtâcdır. Ve Kal'a-ı Kinin zamâne kal'asıdır ve üç tarafı sudur. Ve cânib-i erba'ası bayırdır ammâ der ü dîvârı yıkulmışdır. Yâ neyle ibnâ olur? On kireç-hâne ile ihyâ olur. Dahi yerlinin kireci vardır ammâ sonra

[297] Mükerrerdir.

izzetli Fazlı Paşa ta‘mîr itdikde hakīr bile vardım idi kırk kireç-hâne harc olundı. Minvâl-i muharrer üzre mezbûrûn kılâ‘ ta‘mîrini beyân itdiğimde “sen dahi bile gidersin” sâhib-i sa‘âdet buyurdukda bir serd-i hışm didi ki “ya dahi ibnâ oluncak kal‘aya bir yer var mıdır? Sa‘âdetli sultânım Sin sahrasında su ve göl aralığında Otuka dirler bir mevzi‘-i mahfûz vardır ki hâlâ kal‘asız Klis guzâtı ve nice fukâra sığınup sakinlerdir. Yukaruki Çetine yalusında pelidetde **[33a]** azîm drahtlar vardır kesdirüp karayla mezbûr adaya getürüp ve bir kesme kal‘a ibnâ olunsa Kanije gibi suyla müstahkem masûn u mahfûz bir toprak kal‘ası olurdı. Bir yerden kayıksız yaklaşması kābil olmamağla küffâr zafer bulımazdı. “Eyüce yer imiş, kimse bana işrâb itmedi” buyurdukda “uşta karındaşınız Tekelli Paşa hazretleri binâsına kasd etmiş idi su’âl buyurun” deyu selâmlayup gitdik. Yarındası yine sabâh namâzında at gönderüp hakīri davet buyurmuşlar. Geldigim gibi buyurdular ki “gel Ahmed Efendi dünki gün olan mükâleme vü müşâveremiz el-leyletü hublâ “bozar tedbîri takdîr” bu gice Astâne'den ulâğımız geldi. Nîk-sâ‘âtile cülûs-ı hümâyûn olmuşdur ve sadr-ı a‘zam dahi ma‘zûl olmuşdur. Allah bilür beni dahi nereye bıragırlar” deyu haber virdi. Sene [1058] ve elf târîhinde nîk-sâ‘at ile eymen-i evkātda cülûs-ı hümâyûn vâkı‘ olup ve pâdişâh-ı zıllu’llâh mazhar-ı lütfu’llâh olup ve **و جعلناه في الارض حليفة** mantûkuna mazhar düşüp inâyet- Bârî ve tevfîk-i İlâhî irişüp **التوفيق شيء عزيز لا يعطى الاّ لعبد عزيز** mefhûm-ı mazmûnuna dahi düşdi. **اللّهم مالك الملك توتي الملك ممّن تشاء و تنزع الملك ممن تشاء** fehvâsı ni‘metine min-indi’llâh lâyık görülmekle sa‘âdet ü izzet ve miknet ile sultân-ı selâtîn-i Rum ve Acem ve hakān-ı melik-i rikāb-ı ümem ve hülâsa-i **[33b]** selâtîn-i Âl-i Osmân ve âmme-i esâtîn-i zemîn ü zamân ferîd-i devrân eşref-i enbiyâ ve Resûl-ı Kibriyâ ismine mümâsil ve âyet-i kerîmeye muvâfık **وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ**[298] ve devlet-i taht u baht-ı şehen-şâhî **و عزّت سلطنة والله العزّة رسوله وللمؤمنين** mantûkuna mazhar düşmek ve hâdim-i Haremeyn-i muhteremeyn olmak min-indi’llâh sezâvâr u lâyık ve evlâ vü ehakk olan sultân bin sultân Sultân Mehemmed Han bin Sultân İbrâhîm Han *aleyhi rahmeti’l-gufrân halledâllâhu hilâfetühu ve ebbede saltanatühu ilâ-inkızâi’z-zamân ve intihâi’d-devrân* sa‘âdet ile eşref-i külâle-i Âl-i Osmân alâ-mezheb-i re‘îs-i e‘imme olan Hazret-i Nu‘mân

Beyt:

Câlis-i taht-ı şehen-şâhî oldı,
Ekālîm-i seb‘a sürûr ile doldı.

[298] “ Andolsun, biz insanoğlunu şerefli kıldık…” İsrâ, 70. âyetten.

Mısra‘:

Sa‘âdet-i ezelî kābil-i zevâl olmaz

Beyt:

هر دولت و اقبال كه نازل شود از غيب
مفتاح فتوحش سر انكشست تو بادا

Kıt‘a:

تا جهانه ابقا بود ممكن
قدر جاه تو در ترقى باد
سالها در سلامت و صحت
عمر و دولت افزون باد

Fe-hamden sümme hamden pâdişâh-ı heft-kişver câlis oldı der-makām-ı Ömer. Kudûm-ı şerîfleri hayr-ı mukaddem olup ve eymen-i evkātda cülûs-ı hümâyûn idüp bi-avni’llahi te‘âlâ ve bi-Resûlihi’l-kibriyâ vech-i âtî üzre ekālîm-i seb‘ada uğur-ı hümâyûnlarında ve zamân-ı adâlet-encâmlarında feth ü nusret ve vüzerâ ve ulemâ ve guzâta basîret ve fukarâa adâlet müyesser oldı. Ve eflâk-i seb‘ada kûs-ı sürûr çalındı. Bu takdîrce edâ-i hıdmet-i mehâmid-i İlâh ve kazâ-i hukūk-ı tahiyyât-ı Risâlet-penâh erbâb-ı akl u şidâda ve ashâb-ı fikr ü reşâda rûşen ü meberhendir ki her sâhib-i sa‘âdet **[34a]** ki anın vücûd[ı] sebeb-i salâh-ı âlem ve bakāsı mûcib-i intizâm-ı ahvâl-i ümem ve tedbîr[i] bâ’is-i devâm-ı şer‘ ü millet ve re’yi muktezâ-yı kıyâm-ı mülk-i devlet ve riyâseti râfi‘-i â‘lâm-ı dîn ve siyâseti dâfi‘-i a‘mâl-i müfsidîn ve müsemmir-i dîn ola. Ol sâhib-i izzet ü sa‘âdeti leyl ü nehâr ve her şeb ü sâl evkāt-ı hamsede hayr du‘â ile yâd eylemek kâffe-i enâm ve bi’l-cümle vüzerâ-i zevi’l-ihtirâm ve ulemâ-i izâm ve meşâyih-i kirâm ve havâss u avâm üzerine farz ve lâzımü’l-edâ ve ayn-ı farz-ı vâcibü’l-kazâ gibi olur. Ve ale’l-husûs hayr du‘âı ve ta‘zîm ve devlet ü izzete mahsûs mefharu’l-muhadderât[299] ve eşref-i nisvân sâhib-i sa‘âdât sebeb-i vücûd-ı halîfetu’llâh olan sa‘âdetli ve sulehâa ve ulemâa ve fukarâa merhametli Vâlide Sultân ve ekrem ü efdal-i sultân-ı selâtîn hazretleri ki “ol sadefden dürr-dânesi” ve külâle-i Âl-i Osmân’ın üründilenmiş yegânesi ve hazret-i Resûl-ı kibriyânın ismine mümâsil olan mahdûm-ı fezâil-i mersûm pâdişâh-ı Haremeyn-i muhterem[eyn] ve halîfe-i eşref-i ümem ol şerîfeden vücûda gelmişdir.

[299] Metinde **محذرات** şeklinde yazılmıştır.

Nazm:

Oldur cümle nisvânın sa‘âdet-mendi
Sultânların ser-güzîde ve ercmendi

Oldur eşrâf-ı nisvânın yegânesi
Anunla kā’imdir vilâyet ahâlîsi

Nesr: Re’y ü tedbîriyle ma‘mûr olmuş serhadd kal‘ası ve küffâr münhezim olup yıkulmış taburla obası dahi bozulmuşdur düşmân donanması. Ashâbü’l-hayrât ve râgibü’d-derecâtın efdali ve eşrefü’l-cûd ve’l-eshiyâ olmağla sadakāt ü ihsânıyla fukarâ muğtenim ve meşâyıh ve ulemâ mütene‘am olmuşdur. Dahi akl u kiyâset ve tedbîriyle hünkâr kulı **[34b]** ve erbâb-ı düvel ü dîvânın fuhûli mahdûm-ı fezâ’il-mersûmları olan pâdişâh-ı zıllu’llâh hazretlerine fermân-ber olup inkıyâd etmişlerdir. Ve Frenk ve Leh ve Çeh ve Nemçe ve Macar ve Üngürüs ve Hırvat ve Diyaklı Urus keferesi mürâca‘at eylemişdir. *Allahümme âdime devletühâ ve âkıme ale’l-ulemâ ve’l-fukarâ nazarühâ.* Bâ-husûs sa‘âdetli zü’l-fünûn ve eşrefü’l-cûd[300] vüzerâ-i fuhûl sâbıkā Astâne'de defterdâr-ı kebîr ve hâlâ sa‘âdet ile sadâret-i uzmâda kā’îm-makām-ı vezîr olan sa‘âdetli ve yüce himmetli vezîr-i muhterem ve âlî-himem kadîmî efendimiz bâ‘is-i izz ü rif‘atümüz veliyyü’n-ni‘am sa‘âdetli Vezîr-i âlî Ali Paşa-i zü’l-kerem

Şi‘ir:

الكرام يسترق بالإكرام
الانسان عبيدالاحسان

ihtivâsınca bu abd-i fakīrleri ve cemî‘ ümem ihsânıyla olmuşdur muğtenim. Muhaddere-i[301] mezbûrenin pîş-revi olup umûr-ı mu‘azzamaa ârif ve harem-i muhterem umûrına vâkıf ve İç-ili ve serhadd-i mansûr ahvâline muttali‘ olmağla re‘y ü tedbîr ile cümle âlem nizâm bulup ve umûr-ı saltanata rüsûhî takviyyet virüp eşrefü’l-cûd ve’l-eshiyâ ve eşca‘-ı vüzerâ olmağla bundan esbak vech-i âtî üzre Zadre serhaddinde Zaçova Kal‘asın topsuz feth idüp ve Şibenik'den üzerlerine gelen Menduşe-oğlı nâm voyvoda askerin münhezim ve baş kesüp şecâ‘at ü sahâvet ile iştihâr bulmuşdur *zâdallâhe ömrühu ve devletühu*. El-hâletü hâzihî mezbûr Bosna serhaddinde merkūm Derviş Mehemmed Paşa serdâr iken sa‘âdetli hünkâr-ı kâmkârın izzet ile cülûs-ı **[35a]** humâyûnları istimâ‘ olunup donanmaya ve şenliğe emr-i cihân-mutâ‘ varır oldukda ordu-yı hümâyûnda ve

[300] Metinde **اشرف واجود** şeklinde yazılmıştır.
[301] Metinde **محذرءه** şeklinde yazılmıştır.

kasabamız Helevne'de ve sâ'ir memâlik-i Osmâniyye'de vâkı‘ bilâd ve kurâda azîm donanma ve sürûr ve şenlikler olup cevânib-i erba‘ada uğur-ı hümâyûnları ve tâli‘-i kuvvetleri ve yüce himmetleri sebebiyle feth ü nûsret müşâhede olunduğundan gayrı mezbûr Bosna serhaddi intihâsında zamân-ı adâlet-i sa‘âdet-encâmlarında kudûm-ı şerîfleri hayr-ı mukaddem olmağla Kırka Sancağı bakıyyesinde vâkı‘ Lika Nâhiyesin gāret ü hasâret içün sû'-i tedbîr ile bî-muhâbâ kesret-i cüyûş ile gelen küffâr-ı haksârı Odovine ve Lika gāzîleri bi-avni'llâhi te‘âlâ ve pâdişâh-ı [âlem]-penâh hazretlerinin yüce tâli‘ ve minnet-i hemtâlarıyla küffârı münhezim idüp ve başbuğları ve serdârları Yosoderski dimekle ma‘rûf nâm bî-dîni ve ma‘an gelen valestleri? kimin ahz u esîr ve kimin tu‘me-i şemşîr ile katl idüp yedi yüz kelle-i kâfiri darb-ı tîğ-i bi-dirîğ ile kat‘ u kal‘ olunduğundan mâ‘adâ üç yüz üsârâ ve lâ-yu‘add ve lâ-yuhsâ tabl u alemler ve surnâ ve torniyye didikleri boruların dillerince ne tarafa asker gider ve nereye yapışur mezbûr torniyye ile tekellüm idüp fermân-ber olurlar. Eşârîbden gayrı atlar ve rahtlar ve âlât-ı harb ve bisât ve esvâb ve ganâ'im-i bî-şümâr ile serhadd-i mezbûre guzâtı zâ'idü'l-vasf muğtenim ve mütena‘im olmuşlardır. Ve Helevne[302] altına ordu-yı hümâyûna hazret-i paşaya kesülen kellelerden bu‘d mesâfe olmağla nişân içün yedi yüz burun kesüp ve yetmiş altı alem ve dil içün nice uskuk dahi Frenglerden nice valestler ve ruhbân ve ehl-i kalem Odovine ve Lika guzâtı getürdüklerinde hazret-i paşa getürülen umûmen uskukları sâ‘atile darb-ı şemşîr ile katl idüp ve Frengleri haps ü bend idüp ve guzât-ı müslimîne hıl‘at-ı fâhireler ilbâs idüp ve memlû kîselerle nevâkır ihsân ve guzâtı iğnâ itmişdir. Ve yine bâlâda vech-i meşrûh üzre olan üzre Çetine Nâhiyesi ve Kal‘a-ı Sin üzerine ol **[35b]** eyyâmda hurûc iden küffârı Sin ve Tutniyak ve cisr-i Çetine vâdisinde meks iden Klis guzâtı bî-muhâbâ hamle idüp ve mezbûr küffâr-ı haksârı hâk ile yeksân ve münhezim idüp sa‘âdetli pâdişâh-ı rû-yı zemîn hazretlerinin tâli‘ ü himmetiyle altıyüz kelle-i bî-dîn ve nice yüz diri ve on üç müzehheb alem surnâ ve tabl-ı alem-i suğrâdan gayrı hazret-i paşa-ı ekreme götürmüşler ve hıl‘atler ilbâs ve mürâ‘ât olunup gazâ mâlıyla ve selebiyle muğtenim olmuşlardır. **Kahramân-ı zamân hazret-i Ali Kethudâ eyledügi gazâlardır**[303] Ve sa‘âdetli Derviş Mehemmed Paşa şikeste-hâl olmağla mefharu'l-emâcid ve'l-ekârim eyâlet ve iltifâta müstehıkk u lâyık eşca‘-ı küberâ izzetli Ali Ağa kethudâsın kendü yerine kā'im-makām ve nâ'ib ü menâb nasb idüp ve dergâh-ı muallâ yeniçeri ağası eş-şehîr be-Deli Balta Ahmed Ağa kâr-âzmûde hünkâr kulı yoldaşlarıyla ve ümerâ alayları bil-cümle alaylarıyla ve sâ'ir asker-i

[302] Metinde ابلونه şeklinde yazılmıştır.
[303] Derkenardır.

İslâm'ı koşup mehter-hânesiyle ve alemleriyle ve ocak sekbânın ve sarıcaların dahi alemleriyle ma‘an gönderüp küffâra kahr ü cefâ içün ve leb-i deryâda Frenk-i bed-rengin muhâsara olunacak kılâ‘ ve kastellerin yoklamak içün devlet ile irsâl itdikde sa‘âdetli Ali Ağa hazret-i âlî-vâr bî-bâk asker-i İslâm ile yek-bâr cümle yalıları gāret ve büyûtın ihrâk bi’n-nâr iderek devr idüp ve kemâ-yenbagī küffâr-ı bî-dîne cefâ vü kahr idüp ve nice yüz kelle-i kâfiri kal‘ ve üsârâ ve behâyimi ve ağnâm ve emvâl alındugından mâ‘adâ asker-i İslâm'ın yolın almak mülâhazasıyla Şibenik'den uskuk hâ’inlerinden üç bin mıkdârı harbî küffâr ile eşca‘-ı mürtedîn add itdükleri Manduşa-oğlı nâm voyvoda asker-i İslâm üzerine hücûm itdikde izzetli Kethudâ Bey bî-muhâbâ yek-bâr asker-i İslâm ile hamle idüp bi-avni’llâhi te‘âlâ Manduşa-oğlı'nın başı kesilüp ve küffâr münhezim olup bir iki bin küffâr kimi darb-ı tîğ-i bî-dirîğ ile kat‘ olunup ve birkaç yüz üsârâ ahz olunup ve sâ’ir küffâr **[36a]** Kal‘a-ı Zacu'ya tahassun itmişler iken asker-i İslâm bî-muhâbâ hücûm idüp ve mezbûr kal‘aı topsuz üşündüyle feth ü teshîr idüp ve içine sığunan küffârı kırup ve serdârları Manduşa-oğlı'nı ve nice nâmdârları olan melâ‘în-i bî-dîn kesüldüğine ve küffâr münhezim ve asâkir-i İslâm muğtenim olduğuna ve bir iki bin kelle-i kâfirî kesilüp bir kaç yüz üsârâ ahz ve alemler alundıgına Kethudâ Bey hazret-i vezîr-i ekreme beşâret haberiyle müjdeci gönderdükde hazret-i paşa hamd ü teşekkür idüp elhamdüli’llâhi te‘âlâ pâdişâh-ı rû-yı zemînin tâli‘ ve himmetiyle kemâ-yenbagī yüz aklık olmağla gelen müjdeci tebşîr itdikde hıl‘at-ı fâhire ilbâs ve nice ihsân idüp vezîr-i ekrem sa‘âdet ile teşekkür içün buyurmuşdur.

Şi‘ir:

ان هذا من اياتنا الكبرا
تزكرةً لمن يحشى
الحمد الله الّذي اعاننى في امر الجهاد
وارشدنى الى سبيل السّداد

İnâyet-i Bârî refîk ü pür-tevfîk ve himmet-i pâdişâhî muvâfık-ı mâ-fi’l-bâl olup ve serdâr-ı âli-vakār serhadd-i Zadre'de kemâ-yenbagī din-i mübîne ve pâdişâh-ı rû-yı zemîne hıdmet ve fî-sebîli’llâh gazâ ve bî-muhâbâ küffâra kahr u cefâ itdüği gazâ-i uzmânın ve urûk-ı vücûdın kat‘ itdüği mürtedîn olan udvânın şerrin vaz‘ itdüği sît[304] u sadâsı rû-yı zemîne ve pâdişâh-ı âlem-penâh dest-gâhının sem‘-i şerîflerine irişmekle ol zât-ı eşref-i vücûd ve mefharü’l-cûd ve’l-eshiyâ ve eşca‘-ı vüzerâ olup umûr-ı mu‘azzamaya ârif ve nizâm-ı saltanata vâkıf olmağla vezâret-i uzmâya sezâvâr u lâyık

[304] Metinde **سبيت** şeklinde yazılmıştır.

görilüp ol eyyâmda tavâ'if-i kul hareket itmekle sa‘âdetli hünkâr-ı kâmkâr ve âlî-destgâh ulemâ-i izâm ve vüzerâ-i kirâm ve nüdemâ ba‘de'l-müşâvere "evvel merhûm ve mağfûrün-leh şevketli ve azametli Gāzî Sultân Murâd Han *aleyhi'r-rahmeti ve'l-gufrân* fâtih-i Bağdad-ı bihişt-âbâd ve merkad-i Hazret-i Nu‘mân istihlâsına bâdî hünkâr-ı kâmkârın zamân-ı şerîflerinde mütemerridîn olan tavâ'ifin def‘ine kim sebeb oldı" didikde "merhûm Yassıtaban sa‘âdetli Mehemmed Paşa **[36b]** *rahimehullâh* def‘ine ve nizâm-ı saltanata bâ‘is ü bâdî oldı" didiklerinde müşâverede bulunan ashâb-ı ukūl u fuhûl bi'l-ittifâk mezbûr Derviş Mehemmed Paşa ol zamân kethudâsı olmağla efendisinden usûlin görmüşdür" deyu Astâne'ye fermân-ı pâdişâhîyle da‘vet olundukda Astâne'ye doğru azm ü hırâm idüp Özi serhaddinde küffâr hareket itmekle ol mahalde Eyâlet-i Özi sadaka buyurılup **الفنىّ غنيّ القلب** fehvâsınca eyâlet-i mezbûre ile iktifâ idüp ba‘de zamân yine Özi'den fermân-ı şehen-şâhî ile Astâne'ye devlet ile vardıkda kıbel-i saltanatdan kapudan-ı Bahr-ı Sefîd olmağa lâyık görilüp donanma-yı hümâyûn ile rû-yı deryâda ve boğazda küffâr-ı hâksârın armada[305] didikleri donanmasını münhezim idüp kemâ-yenbagī kahr ü cefâ ve nice yüz aklık etmişdir. Ve bundan esbak sahrâ-i Helevne'de ordu-yı hümâyûn ile vezîr-i muhterem muhâfazada meks iderken sa‘âdetli velî-ni‘metimiz ve sâhib-i sa‘âdetimiz ve hem-şehrimiz eşref-i vüzerâ ve aslehü a‘del-i küberâ bakıyye-i selef olup dîde-i vüzerâ olan sa‘âdetli Koca Yûsuf Paşa *yessera'llâhu mâ-yeşâ* hazretleri fermân-ı pâdişâhîyle serhadd-i mezbûre muhâfazasına devlet ile ma‘zûlleyin geldikde hazret-i Vezîr-i ekrem Derviş Mehemmed Paşa ta‘zîm içün bi-nefsihi vülât ile ve cümle asker-i İslâm ile istikbâle çıkup ve hıl‘at-ı fâhire ilbâs idüp ve mustakbelden mesîrelere[306] götürüp ve sohbet-i hâss-ı âlîler idüp mukaddem Livâ-ı Klis mezbûr Yûsuf Paşa hazretlerinin arpalığı iken diyârımızda ve Eyâlet-i Bosna'da ve Livâ-ı Hersek'de harâmî ve haydût müstevlî olmuş iken Yûsuf Paşa el-mezbûr cür'et idüp ve bi-nefsihi ağalarıyla ve sekbânıyla varup ve bulduğı yerde harâmî basup ve ele getürdügin eşedd-i siyâset ile kimin katl ve kimin salb idüp bisât-ı âlemi denes-i hubsdan tathîr ü izâle etmişdir. Kadîmden vukūf-ı tâmmesi ve eli olmağla el-hâletü hâzihî kudûm-ı şerîfi hayr-ı mukaddem olup ve harbî çeteleri yürütmeyüp ve te‘ârüfi ve arada eli ve vâsıtaları olmağın **[37a]** nice nâm-dâr uskuk mürtedd ve dâhil-i dârü'l-harb olmuşlar iken himmet-i âliyesiyle iyâliyle çıkup ve yine teb‘ıyyet idüp ve ehl-i zimmet olup memâlik-i Osmaniyye'ye çıkmışlardır. Ve asleh u â‘del-i vüzerâ ve bakıyye-i selef vezîr-i sâhibü'l-cûd ve eşref-i mevcûd olmağla yine Astâne'ye ri‘âyet ve iltifât içün

[305] Metinde **ارمآئته** şeklinde yazılmıştır.
[306] Metinde **مصيره لره** şeklinde yazılmıştır.

davet olunup devlet ü miknet ile kıbel-i saltanatdan lâyık u ehakk olmağın üç def‘a câlis-i sadâret-i uzmâda kā’im-makām olup umûr-ı saltanata nizâm virüp ve fetret zamânında nice mütemerrid ü müfsidîn ve umûr karışanların hakkından gelmişdir. Ve diyârımızda cisr-i azîm ve kaldırımlar ve köşk ve çeşmeler ve nice hayrât u hasenât ve fukarâa nazar-ı çeşm-i i‘tibârları olmuşdur. *Allâhümme âdime devletühu ve âkıme ale’l-hasm hüccetühu*. Ve mârrü’z-zikr sa‘âdetli Vezîr-i muhterem Derviş Mehemmed Paşa *veffakahullâhu mâ-yeşâ* rû-yı deryâda nice fütûhât ve küffâr donanmasına kahr u cefâ idüp ve nice sefînelerin süyündürüp yine sâlimîn ü gānimîn avdet idüp devlet ile Astâne'ye geldikde vakt ü sâ‘ati yetişmekle **الامور مرهونة باوقاتها** inâyet-i Samedî ve ruhâniyyet-i Ahmedî ve tevfîk-i İlâhî irişmekle **التوقيف شيء عزيز لا يعطي الأ لعبد عزيز** fehvâsı ni‘metine ve halîfetu’llâh lutfuna mazhar düşüp, kıbel-i saltanatdan sadâret-i uzmâya sezâvâr u lâyık görülmekle sa‘âdet ve miknet ü izzet ile câlis-i sadâret-i uzmâ olmuşdur.

Beyt:

هر دولت و اقبال كه نازل شد از غيب
مفتاح توحسن سر انكشست تو بادا

Mezbûr sâhib-i sa‘âdet kesîrü’l-mür’üvvet eşrefü’l-cûd ve’l-eshiyâ ve zübde-i vüzerâ olmağla adâlet ve şecâ‘at ile ve düşen umûr-ı mu‘azzamaa şer‘-i Muhammedîi tatbîk idüp ve fukarâı gözedüp sıyânet[307] ve hünkâr kulına ve erbâb-ı düvel ve dîvâna müdârât ve ihsân itmekle devleti mümtedd olup iki sene adâlet ile câlis-i sadâret-i uzmâ olup umûr-ı saltanata nizâm virmişdir ve kadîmden te‘ârüfümüz olup **[37b]** İhlevne altında ordu-yı hümâyûnda şikeste-hâl iken fermânıyla ekser yanında meks idüp ni‘am-ı fâhire ile muğtenim ve nice ihsânın gördüğümden gayrı bu abd-ı fakīrlerin ihyâ itmek va‘ad-ı âlîleri sebk itmeğin hakīr pîr-i fâni olup sûziye mübtelâ ve harekete iktidârımız olmayup varup hâk-i izzete yüz sü[r]meğe mecâlimiz olmamağla Kinin ağalarından akrabâmızdan Mîrkelâm Mehemmed Ağa ile **لا عين تراك ولا يدتصل اليك** deyu arz-ı hâl gönderdiğimizde bakıyye-i selef ve tarîkın kudemâsından olmağla va‘d-i dil-nüvâz-ı karîn-i hüsn-i incâzları üzre terahhuman İnmoçka kazâsında Domine Nâhiyesi ifrâz ve fetvâmıza zamîme içün ber-vech-i te‘bîd ve tekā‘üd sadaka buyurup göndermiş idi. Bir yıl fakat zabtı ve alâ-kadrihî intifa‘ müyesser oldı. Ba‘dehû sâhib-i sa‘âdetimiz rahmet-i gufrâna vâsıl olmağla *rahmetullâh rahmeten vâsi‘aten* **انا لله و الأ اليه راجعون** Allah *subhâne ve te‘âlâ* rahmetin bol ve yerin cennet-i a‘lâ ve firdevs-i mu‘allâ kıla ve kerem

[307] Metinde **سيانت** şeklinde yazılmıştır.

eyleye *âmin yâ erhamü'r-râhimîn*. Ba'de azlihi ve rahmetihi hakīri dahi Domine'den azl itdiler. İhsân-dîdeleri ve çırâk-ı efrûhteleri olmağla cemî' etbâ'la ila-yevmi'l-kıyâme hayr du'âlarına **شكر المنعم علي المنعم واجبٌ** ihtivâsınca müştagiliz.

Dâstân-ı Hazret-i Vezîr Hasan Paşa ibn İbrâhîm Paşa[308] Ba'de-zân yine mezbûr vezîr-i muhterem ve âlî-himem arzıyla Gāzî Sarhoş İbrâhîm Paşa-zâde sa'âdetli Hasan Paşa hazretleri serdârlık ile Eyâlet-i Bosna'ya gelüp ve re'âyâya tecâvüz itmeyüp ve zehâ'irle dahi ta'cîz itmeyüp suhûlet ve ahsen-i vücûh ile halku'llâh ile hüsn-i mu'âmele idüp zamân-ı şerîflerinde çeteler işlemeyüp kemâ-yenbagī harbî küffâra cefâ vü kahr olmuşdur. Ve Livâ-ı Hersek'de Resne Kal'asın küffâr teshîr itdüğüne feryâdcı geldikde serî'an hazret-i paşa şiddet-i şitâda asker-i İslâm ile Resne imdâd u istihlâsına sür'at ile vardukda üzerlerine serdâr-ı âlî- vakār kesret-i cüyûş ile kalkduğuna küffârın gönlüne ra'b u havf düşüp ve Resne Kal'asın bırağup firâr itmişler. Novasın'a hazret-i paşa vardıkda ulak haberle Resne bıragulduğuna **[38a]** istikbâl itdikde ziyâde kar ve şiddet-i şitâ olmağla bir kaç gün Novasın'da meks idüp yine avdet idüp Helevne'ye gelmişdir. Ve ilki yaz bâ-fermân-ı hazret-i paşa Sin Kal'ası termîm ü meremmet ve umrân olmuşdur. Ve mezbûr yazda bi-emri'llâh ol-kadar vebâ müstevlî oldı, eger hazret-i paşa halkı ve eger asker-i İslâm ve eger kasabât ve kurâ halkı mat'ûnen rahmet-i Rahmân'a irâdet-i îlâhî ile azîm kırân olup, gerçi hazret-i paşa mu'teber ağavât ve huddâmı müteveffâ olmağla musîbet-zede olmuşdur, ammâ nice mahlûller düşmekle muğtenim olmuşdur. Ve mezbûr mübârekîden ilki evvel fetvâa me'mûr olmamıza bâ'is ü bâdî olan hem-şehrimiz Kosoklı Mahmûd Ağa merhûm olmuşdur, *rahimehullâh*. Ve ol mahalde bi'l-fi'l Helevne'de yeniçeri ağası olan sekbân-başı Porçe-zâde izzetli Ali Ağa hazretleri â'lemü'l-ulemâi'l-izâm Şeyhü'l-islâm fazîletli Bahâyî Efendi hazretlerinden Helevne'de fetvâya izn hâviye hakīre mektûb getürüp ve bizi çırâk-ı efrûhte idüp ihyâ itmişdir. Ba'dehû me'mûr olup Kanije muhâfazasına gitmişdir. Marîz olmağla anda dâr-ı fenâdan dâr-ı bekāya rıhlet itmişdir *Allah subhâne ve te'âlâ makāmın cennet-i me'vâ eylesün.* Evkāt-ı hamsede cemî' ensâb ile hayr du'âlarına müştagiliz *rahimehu'llah rahmeten vâsi'aten*. Ba'dehû Defterdâr-zâde vezîr-i rûşen-zamîr hem ulemâ-i izâmdan hem fudâlâ-i dehrden hem vüzerâ-i zevi'l-ihtirâmdan olan eşca'-ı vüzerâ ve eşref-i vülât ve küberâ sa'âdetli Mehemmed Paşa *yesserahullahu mâ-yeşâ* hazretleri Eyâlet-i Bosna'da serdârlık ile kesret-i cüyûş ile ve şevket[309] ü miknet ile gelüp ve askerîye yüz virmeyüp ve kimsei oturtmayup sengîn-dîl olup hak ve adl üzre

[308] Başlık derkenarda verilmişdir.
[309] Metinde **شكوت** şeklinde yazılmıştır.

icrâ-yı şer‘-i mübîn itdirüp ve küffâra kemâ-yenbagī kahr ü cefâ idüp bâlâda vech-i meşrûh üzre makdûr-ı beşer değil iken Cebel-i Porlak gibi sarb ve sa‘b yaylak aşurısına şâhî topların gice ile aşurup ve bi-nefsihî Klis'e akın salup ve nice yüz kelle-i kâfiri kat‘ ve düşmâna kahr idüp ve üsârâ ve bahâyim ahz idüp muğtenim olmuşdur ve ila yevmi’l-kıyâme bu serhaddetde nâm-ı nîgû **[38b]** alıkomuşdır ve sahâvet ü dilâverliğle müştehir olmuşdur. Sonra Sarây ahâlîsi ile mâ-beyn olup kendüyi Astâne'ye arz u mahzar itmeleriyle ma‘zûl olmuşdur. Ba‘de-zân yerine sa‘âdet ile vezîr-i ekrem Fazlu’llâh Paşa Eyâlet-i Bosna'ya serdârlık ve tuğrâ-i hümâyûn ile gelüp gerçi zahîrede fukarası tecâvüzi var idi ammâ hakka kā’il ve kābil-i hitâb vezîr-i muhteremdir. Adâlet ile bir sene meks eyledi. Nihâyet evvel gelişde küffâra çeteler işledüp kemâ-yenbagī kahr ü cefâ eyledi. Sonra merre-i sâniyede devlet ile geldikde serhadd-i mansûrede dört kal‘a vech-i âtî üzre ibnâ ve nice hayrât ü hasenât idüp diyârımız ihyâ itdiğinden gayrı kal‘a-ı Kinin üzerine kesret-i cüyûş ile gelen küffâr-ı hâksârı hâk ile yeksân idüp ve bî-muhâbâ kırup gazâ-i uzmâ itdüğine mahallinde tafsîl olunur. Ba‘dehû veliyyü’n-ni‘am sâhib-i sa‘âdetimiz Âsafü’z-zamân sâhib-kırân sahib-i ezyâlü’l-mekârim vâris-i manâsıbü’l-e‘âzım a‘nâ bihi’z-zât câlis-i sadâret-i uzmâ sa‘âdetli Siyâvuş Paşa el-müştehîr ke’l-Keykâvus *yesserahullahu mâ-yeşâ* hazretleri devlet ile ve şevket ü miknet ile gelüp bundan esbak dîn kapusında Budin vezîri iken **من جاء بالحسنة فله عشر امثالها و من اكرم عالمًا** فقد **اكرمنى و من اكرمنى فقد اكرم الله تعالي و من اكرم الله تعالي وجب له الجنة** hadîs-i Nebevî ve kelâm-ı Mustafavî mübtegāsınca âmil olup ve bâlâda mastûr olduğı üzre bu abd-i fakīrlerin emr-i cihân-mutâ‘ birle şeref-i fetvâ ile müşerref ve ser-efrâz idüp çırâk-ı efrûhte itmeğin

Kıt‘a:

تا سايهء مبارکت افتاد بر سرم
دولت غلام من شدو اقبال چاکرم
سالها که از سر من رفته بود بخت
در دولت وصال تو باز امد از درم
بالعشیٌ والابکار, واناء اللیل و اطافالنهار

Ol zât-ı pür-kerem ve hazret-i âlî-himem içün izdiyâd-ı ömr ü devlet ve imtidâd-ı kadr ü rif‘at ve intizâm-ı umûr-ı hamiyyet ve kıyâm-ı sıhhat-ı zât sa’yda **[39a]** müstedâm ve müstahkem ve müstezâd ve müberrem olup sırf-ı rûzgâr nâ-mahrûs ve masûn ve tavârif-i âlâm u ekdârdan mahfûz ve me’mûn olmasına da‘vât-ı sâ[dı]kāneye devâm ve tazarru‘ât-ı halisâneye kıyâm meşâyıh-ı kirâm u izâmdan mücâz olmağla derûn-ı

leyâlîde kıyâmda du‘âda kā’im olam. Ve yine ol mahalde Astâne'de vech-i muharrer üzre bi’l-fi‘l a‘lemü’l-ulemâi’l-izâm şeyhü’l-islâm ve seyyidü’l-enâm fezâ’ilde nihâyet bulup fazîletli Bahâyî Efendi hazretleri taraf-ı âliyelerinden Helevne'de iftâı izn hâviye mektûb-ı mergūbları vürûd bulmağla essah-ı akvâl-i e’imme-i Hanefiyye ile âmil **كما ذكر في شرح الطحاوي المفتي بلخيار انشاء افتي يقول الامام او يفول صاحبَيه دغه ابن مبارك انه يأخذ يقول الامام لا غير و ان كان مع الامام احد صاحبينه اخذ يقولهما لا محالة** hasebince ecvibede kā’il ve Hakk'a mâ’il olup mürâca‘at iden müsteftîlere mehmâ-emken edille ile cevâb virilüp ve mezbûr sâhib-i sa‘âdet sebebiyle altı seneden berü sebeb-i ma‘îşetimiz olup lâkin diyârımızda asâkir-i İslâm yaz kış muhâfazasın idüp serhadd açılmağla diyârımız dâr-ı harâbe dutup müsteftîler nâdir ve nevâkır kāsır olup nihâyetde ilki gice fetvâya izn hâviye sa‘âdetli vezîr-i mezbûrdan emr-i cihân-mutâ‘ vârid olduğı gice kıbel-i Rahmanü’r-rahîmden işâret ve rü‘yâ-yı rahmânî ve sâliha ile beşâret ve mekşûf olup vüs‘at ile ma‘îşet tebşîr olunmağla mezbûr sâhib-i sa‘âdetimiz tarafından **انما الاحسان بالتمام** ihtivâsınca insân-ı kâmil yakdugı çerâk üzre pervâne olmak enseb olmağla ba‘del-yevm dahi nazar-ı çeşm-i‘tibârları ve nigâhî iltifâtları ümmîdindeyüz. Ve vezîr-i mezbûr Eyâlet-i Budin'den ma‘zûl olup devlet ile Astâne'ye vardıkda eşref-i vüzerâ ve eşca‘-ı küberâ olup kâr-dîde ve kâr-azmûde ve umûr-ı saltanata ârif ve umûr-ı mu‘azzama esrârına vâkıf olup sarây-ı hümâyûnda perveriş bulmağla kıbel-i saltanatdan vezâret-i uzmâya ve mühr-i hazret-i Süleymân'a lâyık u evlâ ve ehakk görilüp câlis-i sadâret-i uzmâ oldukda kemâ-yenbagī dîn ü devlete hıdmet ve feth-i cedîd idüp bî-muhâbâ tecdîd-i saltanat itmiş iken **[39b] و اطيعو الله واطيعوا الرّسول و اولو الامر منكم** ihtivâsınca âmil olmayan ve umûr-ı saltanata ve nizâm-ı âleme helecân virüp karışanların bisât-ı âlemi denes-i hubsdan tathîr ü izâle itmiş iken ba‘zı erbâb-ı garaz-ı **الذين فى قلوبهم مرض** ve sarây-ı hümâyûnun iç ağalarından sevâdî tahallus iden rû-yı siyâhlardan ba‘zı erbâb-ı hased-i **في جيدها حبل من مسد** iğvâsıyla vezâret-i uzmâdan bi-gayr-i vechin azl olunduğı mahalde sa‘âdetli Sultan Mehemmed Han *halledet hilâfetühu ilâ-intihâi’d-devrân* hazretlerinin taht-ı sa‘âdet-baht-ı hükûmetinde olan ekālîm-i seb‘ada altı kral-ı bed fi‘âl beynlerinde hâlâ eşerr-i a‘dâ-i dîn ve edall-i râh-ı mübîn tuğyân u isyân idüp müste’men iken nakz-ı ahd idüp harbî olan tâ’ife-i Freng-i bed-reng ve küfrân-ı ni‘met ve mehîn-i dîn ü devlet olan uskuk eşkıyâsı üzerine **لكل عملٍ رجالٌ** mısdâkınca[310] gönderilüp efdal-i a‘mâle nâ’il ve ahsen-i kirdâra mâ’il olup emr-i cihâdda[311] ber-devâm ve fî-sebîli’llâh gazâya ikdâm-ı tâmm ve küffâr-ı bî-dîne kahr ü cefâ içün Eyâlet-i Bosna[ya] tuğrâ-ı garrâ ile ve serdârlık ile

[310] Metinde **مصتاقنجه** şeklinde yazılmıştır.
[311] Metinde **جحاثده** şeklinde yazılmıştır.

cânib-i pâdişâhîden gönderildikde kudûm-ı şerîfleri hayr-ı mukaddem olup kulûb-ı ibâd mesrûrü'l-fu'âd u dil-şâd ve ashâb-ı inâd ü erbâb-ı fesâd münkesirü'l-fu'âd olup, gerçi zâhirde mercûh görünmeyüp lâkin serhadd-i mansûrede murâbıtînden olmak dünyâ ve âhiret içün hayırlu olduğına hadîs-i şerîf ile **sâbitdir** **عن عثمان رضه قال عم رباط يوم خير من الف يوم فيما سواه في المنازل عن سهيل رضه قال عم ربا يوم في سبيل الله خير من الدّنيا وما عليها و موضع سوط احدكم من الجنّته خير من الدّنيا وما عليها والرّوحة يروحها العبد في سبيل الله تع والقدوة خير من الدنيا وما عليها** minvâl-i muharrer üzre dünyâ ve ukbâ içün serhadd-i mansûrenin hâfız u râbıtı efdal ü ahyar olduğundan gayrı vech-i âtî üzre eslâf-ı vüzerâ vezâret-i uzmâyı fî-sebîli'llâh gazâya ve serhadd yerin hıfz u rabtını **[40a]** râgıb u tâlib ve tercîh itdüklerine tevârîhlerde mübeyyen ve musarrahdır. Bâ-husûs sâhib-i sa'âdetin uğur ve tâli'i kuvvetde ve kudûm-ı şerîfleri hayr-ı mukaddem olduğuna mütesellimi geldüği günden müşâhede olunup serhadd-i mezbûrun cevânib-i erba'asında yüz aklık ve feth ü nusret müyesser olup, guzât-ı müslimîn muğtenim ve mansûr u muzaffer olup a'dâ-i dîn münhezim ü makhûr olmuşdur buna mümâsil **Hikâyet-i Ya'kūb Paşa** eslâfda olan vüzerâ-i izâmdan mazanne-i kerâmet mü'ellif-i "Havâş-ı? İlm-i Fıkh" olan koca vezîr-i bî-nazîr Ya'kūb Paşa *rahimehullah* bakıyye-i selef pîr-i fânî olmağla tekā'üd ihtiyâr idüp ve Astâne-i sa'âdetde kûşe-nişîn olup ibâdete meşgūl ve mahremî-râzı ve sırdaşı ve nedîmi olup kendü ağalarından üç nefer kimesne ile ve meşâyıh-ı kirâmdan nice e'azze ile ve mazanne-i kerâmet olup kendü şeyhi Bâyezîd Efendi *kaddese sırruhû* ile gazavât-ı mâziyyei **عن ابى سعيد رضه قال عم الناس يوم القيمة فى الحساب و اهل الجهاد و خلف خلف يتذاكرون الجهاد** ihtivâsınca Hazret-i Ya'kūb Paşa nüdemâsıyla gazâ ahvâlin mükâleme iderken ve âhirete ve tasavvufa müte'allık müsâhabet-i ilmiyye iderken ol mahalde Koca İskender Paşa ki Bosna Sarâyı'nda câmi'-i şerîf ve ma'bed-i münîf ibnâ itmişdir, câlis-i sadâret-i uzmâ idi. Bir cânibe sefer-i hümâyûn fermân olmağla sa'âdetli pâdişâh-ı rû-yı zemîn İskender Paşa'ya Koca Ya'kūb Paşa'nın gönli ne ister sû'âl itmeği buyurdukda istifsâr itdiğinde cevâb-ı bâ-savâbında "âhir ömrümüzdür. Üngürüs serhaddine gazâ itmek içün ihsân buyururlarsa Rum-ili askerinden on iki bin er taleb iderim" didikde İskender Paşa sa'âdetli hünkâr-ı kâm-kâra telhîs ve teblîğ itdikde sâ'atiyle hatt-ı şerîf ile on iki bin er murâdı üzre ta'yîn ve fermân buyurılup ol eyyâmda bi-niyyet-i gazâ teveccüh ve kat'-ı menâzil iderek Klis Sancağı'nda Köyrüz nâm mahalle nüzûl buyurduklarında mu'tâd-ı me'lûfları bu idi, otak-ı eyvân-nitâkı yanında bir ufak yeşil çadır-ı hâssaten ibâdet içün fermânıyla kurulurdı ve bir iskemle konurdı. İkindü zamânında simât kuruldukda **[40b]** sâhib-i sa'âdete nice hâzır olduğuna haber viren kethudâsı hademeye didikde "çadır-ı sagīrin kapusı indirilmişdir" deyu haber virdiklerinde kethudâ bey kendü varup etek

altından nazar eyledikde meğer bir azîz yeşiller içinde iskemlide oturur şol mahalde kethudâ vardı bu sâ‘at kalk git gazâ ve feth ü müyesserdir ve ricâlü’l-gayb biledir. Ol azîz tebşîr idüp buyurdukda Ya‘kūb Paşa dest ü dâmenin ba‘de’t-takbîl kethudâ[312] savulup ve sâ‘atile çadır kapusı açılup “göç borusı urulsun” deyu fermân-ı âlî sâdır ve ta‘âma bakmayup asker-i İslâm ile hâzır u müheyyâ olup üçünci borı uruldukda bi-niyyet-i gazâ ata süvâr olup, Nehr-i Sava ile Nehr-i Darde mâ-beyninde olan küffâr vilâyetine doğru ki Mekumoriye ve İslâveyn dimekle ma‘rûfdur [ve] “beyne’n-nehreyn” dimekdir, teveccüh buyurup mahalline vardıkda gāret ü hasâret ve küffârın büyûtun ihrâk bi’n-nâr iderek küffâr vilâyeti aşurısına Karlovice Kal‘ası'na on iki bin guzât-ı müslimîn ile tahrîb iderek ve nevâkırdan gayrı üsârâ ve esvâba yapışmamak üzre guzâta tenbîh iderek sâlimîn ü gānimîn Kal‘a-ı Bonik'e çıkdı. Ezîn-cânib Derencul ban didikleri kaltaban nâm merdûd altmış bin asker-i küffâr ile Kal‘a-ı Odovine yanında sahrâ-ı Kırbava'da ki Kırka Sancağı dâhilindedir, tabur ile meks iderken hazret-i paşa gāret eyledüği nevâhî ve kurâda ne kadar feryâdcı geldiyse buraya doğru gelecekdir mıkdârı gösterilür. Derencul Rencul gurûr ile cevâb iderdi. Hazret-i paşa Kal‘a-ı Bonik yanında nüzûl buyurduklarında mu‘tâd-ı me’lûfları üzre ibâdet içün ufak çadıra girmiş iken Derencûl ban yek-bâr yirmi bin asker-i küffârdan asker-i İslâm üzerine bî-muhâbâ hücûm itdikleri kethudâ âgâh içün hâdim gönderdikde çadırın kapusı kapanık olduğuna haber virdiklerinde kethudâ bi-nefsihi varup etek altından bakdıkda meğer ayniyle yine ol azîz iskemlede oturur ve Ya‘kūb Paşa el bağlayup karşusunda âdâb üzre durur şol mahalde vardı “vâr ata süvâr ol ricâl **[41a]** ü’l-gayb yetişdi nusret u feth ve gazâ müyesserdir”. Ol azîz didikde Ya‘kūb Paşa dest ü dâmenîn bûs idüp çadırdan çıkup at istedi. Kethudâ didi ki “sultânım ne işlersiz küffâr çargacıları çadırlara girdi gel ayağıma bas” didi. Ne baksa havâ yüzi ricâlü’l-gayb ile bulut-vâr yalın kılıçlarla bürünmüşdür ve **نصر من الله و فتح قريب** sadâsıyla ve gülbank-ı Muhammedî savt u edâsıyla kubbe-i mînâ dolmuşdur. Ân-ı vâhidetde yirmi bin asker-i küffâr darb-ı tîğ-i bi-dirîğ-i şemşîr ile hâk ile yeksân kimi esîr ü giriftâr olup yirmi bin dahi bî-muhâbâ hûn-vâr ümmet-i Muhammed üzerine haml ü hücûm idüp anların dahi tedârükleri görilüp ba‘dehû Derencul Rencul bi’z-zât yek-bâr cümle asker-i küffâr ile hücûm eyledikde asker-i İslâm gayret-i bâzûyı ve fütüvveti yerine getürüp mu‘cizât-ı Muhammedî ve ricâlü’l-gayb imdâdıyla bî-muhâbâ göz açdırmayup **كم فيئة قليله غلبت فيئة كثيرةً** mantûkuna guzât-ı müslimîn mazhar düşüp ve Derencul ban bi-avni’llâh ve mu‘cizât-ı Resûlu’llâh

[312] Metinde **كدحدا** şeklinde yazılmıştır.

münhezim ve asker-i küffârı kimi darb-ı şemşîr ile helâk kimi yek-i mu‘allak-ı ber-hâk düşürüp ve Derencul banı bi-nefsihî tabl u alem-i lâ-yuhsâ ile ve çadır ve obalarıyla ve bisât ve feresleriyle ve çâr-ebrû nevresîde sîmten misâl hatâî hıtn yalın yüzlü ve şehlâ ve kara gözlü ban-zâde cüvânlarıyla ve nâm-dâr valestleriyle ve âlât-ı harb ve ganîmet-i bî-şümâr ile esîr ü giriftâr ve kesülen başlardan üç yerde on ikişer bin kelle-i kâfirîden kulleler ibnâ idüp hâlâ mahallinde yer içinde rü’ûs-ı kâfirî-eseri zâhir ü nümâyândır. Ve ahz olunan üsârâ “bizi kırup ahz u bend iden yeşil donlu askerî nice oldı” deyu ricâlü’l-gayb içün su’âl iderlerdi. Ve muhârebe arasında hazret-i paşanın şeyhi zübdetü’ş-şüyûh Bâyezîd Efendi *kuddise sırruhû* şehâdet şerbetin nûş idüp Kırbava Nâhiyesi’nde maşrık tarafında olan dağ dibinde at üzerinde başı kesilüp Odovine Kal‘ası'nın altı yanında cereyân iden Nehr-i Kırbava kurbüne bir depeciğe metîn bir mil yere sahrâ aşurısına at getürüp hâlâ anda medfûndur ve üzerine taşdan türbe[313] ibnâ olmuşdur. **[41b]** Ol diyârın gözcisi ve ziyâret-gâhıdır *rahimehullah.* Ve Hazret-i Ya‘kūb Paşa asker-i İslâm ile sâlimîn ü gānimîn Kırbava'dan Celabçe’ye? ve andan Serp Nâhiyesi'ne yine Graho'ya andan Helevne sahrâsıyla Helevne altında cereyân iden Nehr-i Bistriçe'ye “arı” ma‘nâsınadır ki Haffine? denmişdir.

Mısra‘:

Bulunmaz misli dünyâda bulunmaz anın ırmakı

Mukaddem bahs itmekle “tâ Bistriçe'de atım suvarırım” deyu Derencul'un hazret-i paşa fermânıyla hem atını hem kendüyi suvarmışlardır. Andan tayy-ı merâhil [ve] kat‘-ı menâzil iderek Astâne-i sa‘âdet'e dîvân-ı hümâyuna Derencul banı tabl u alemler ile ve nice bin selh olunmuş kelle-i bi-dîn ile ve alınan üsârâ ile dîvân-ı hümâyûna getürüp gazâ-ı uzmâı izhâr itdikde câlis-i sadâret-i uzmâ olan Gāzî İskender Paşa sa‘âdetli pâdişâh-ı âlem-penâh hazretlerine telhîs eyledikde bu mertebe gazâ ve yüz aklık Gāzî Ya‘kūb Paşa itmekle neye müstehakdır? Halîfetu’llâh didikde: “pâdişâhım iki makāmın birine müstehakdır biri kā’il-i tevcîhdir ve biri muhâle ta‘lîkdir”. Kangı makāmlardır? Pâdişâh su‘âl buyurdukda İskender Paşa dimiş ki: “ya senin ya benim makāmımdır”. Yâ‘ni lâlâ neyleriz didikde: “benim dahi eşref-i ibâdet olmağla **فضل الله المجاهدين على القائدين اجرا عظيمآ الاية** ihtivâsınca fî-sebîli’llâh gazâ etmek içün Rum-ili askerinden bana kifâyet mıkdârı asker ihsân buyurulursa gazâya gitmek murâdımdır” didikde pâdişâh-ı rû-yı zemin eyitdü ki gazâ-ı uzmâ hıdmetine mukābil Gāzî Ya‘kūb Paşa'ya sadâret-i uzmâı sadaka buyurup ve ol zamânenin vüzerâsı kādî-askerlikden vezîr ve ilm-i bâtın ve

[313] Metinde **طوربه** şeklinde yazılmıştır.

zâhirde bî-nazîr ve ilm-i ledünden habîr ve ilmiyle âmil ve hakka kā’il ve fi-sebîli’llâh gazâya mâ’il olmağla kıbel-i saltanatdan murâdı üzre Rum-ili askerinden İskender Paşa'ya virildikde Ya‘kūb Paşa mahrem râzî ve nüdemâsı olan üç nefer ağaları mürâ‘ât olmak şartıyla İskender Paşa'ya tabşurup kat‘-ı menâzil iderek Bosna Vilâyeti'nde Klis Sancağı'nda Akhisâr Kal‘asın nevâhîyesiyle ve nice vilâyet ve nevâhî feth ü teshîr **[42a]** ve ahâlîsin esîr idüp Şehr-i Sarây'da ibnâ itdügi câmi‘-i şerîfe Vesele İstraje dimekle ma‘rûf Akhisar Kazâsı'nda bir karye izn-i sultân ile vakf itmişdir. Ve mârrü’z-zikr Ya‘kūb Paşa tabşurdugı üç nefer ağalarına gazâ ve fethinde nice imdâd ve şîr-vâr hareket ve nusretlerin müşâhede itmekle birer âlî çiftlik Akhisar Kazâs'ında İskobye'de İskender Paşa ihsân buyurup Malkoç Beg-zâdeler ve Hızır Begli dimekle ma‘rûf kadîmî ocaklardır

Şi‘ir:

بابنا مفتوح لمن دحل و طعامنا مبذول لمن اكل

Mübtegāsınca âmillerdir ve gelen zâyirîn ü müsâfirîne ve ulemâ ve dervişân ve fukarâya ri‘âyet üzrelerdir ve oğul balıları mütenessil olmuşlardır. El-hâletü hâzihî gazâa tahrîk içün münâsebet ile mezbûr hikâyete îrâd olunup devlet ü miknet ve sa‘âdet ile asker-i İslâm ile sa‘âdetli veliyyü’n-ni‘am vezîr-i mezbûr Siyâvuş Paşa *veffakallahu mâ-yeşâ* Zadveriye Kal‘ası vech-i âtî üzre imdâdına Domine'ye geldikde varup hâk-i izzete yüz süriyü[p] bâlâda mastûr tevârîhi virdiğimde pesend idüp “ol kadar hazz itdim gice üç def‘a okumuşum ammâ yıkulmış vilâyetde kime fetvâ virirsin? Sana bir zamîme gerek” deyu nukūd-ı firâvân ve getürdügüm bir berât-ı tîmâr ve nice evâmir hibe ve ihsân buyurup “inşâ’allâh sadr-ı a‘zam olduğumuzda seni mollâ ideriz” deyu va‘d-i âlîleri dahi oldugundan gayrı “bir hâlî mansıb var ise şimdilik size getürdelim” deyu Kırka Kazâsın arz idüp ve berâtın getürdüp alâ-kadrihî intifa‘ itmişizdir. Ezîn cânib mezbûr vezîr-i ekreme kıbel-i saltanatdan Eyâlet-i Bosna serdârlık ve tuğrâ-i hümâyûn ile sadaka olunup mükemmel kapu ile fî-sebîlillâh gazâ niyyetiyle kat‘-ı menâzil tayy-i merâhil idüp devlet ile gelürken serdâr-ı sâbık Fazlullah Paşa hazretleri kalkup Astâne'ye teveccüh itmekle aralık düşmegin Freng-i bed-reng yeni “ban”a i‘tibâr ile gün döndükde mu‘tad-ı me’lûfları üzre hareketleri zamânı gelmekle asker cem‘ idüp su’-i tedbîrleri ne cânibe olduğın bilmez iken intihâ-i serhadetde Kal‘a-ı Sin nâmıyla kesret-i cüyûş ile kalkup henüz sâhib-i sa‘âdet paşalık dâhilinde olan Yenipazar'a gelmiş iken serhadd-i mansûrede olan İhlevne'den **[42b]** ve havâlîsinde olan serhadd kılâ‘ ağalarından urûz u mahzarla feryâdcılar istikbâl idüp âgâh itdiklerinde serhadd ağaları

ta‘assuben biri birisine muhâlif mahzar itmeğin hazret-i paşa teveccüh idüp ve bir iki def‘a ulaklar gönderüp hakīkat-ı hâli bilmek içün intizârda iken ezîn cânib küffâr tüfeng fi’t-tarîk idüp Livâ-ı Hersek ve Klis Sancağı hudûdunda İnmoçka semtinde Helevne'ye karîb serhaddetde vâkı‘ Zadveriye Kal‘ası ki mukaddem Helevne gāzîleri ve Semendire dilâverleri gönül birligiyle feth ü teshîr idüp ve nice küffâr tiğ-i bî-dirîğ ile kat‘ ve bi’l-fi‘l Hersek vâlîsi izzetli Lobnerde? Ahmed Paşa ve Hersek alay beyisi Cinci-zâde eşcâ‘-ı guzât Ali Bey ve Hersek alayı imdâdıyla küffâr-ı haksârın hâk ile yeksân ve olancasın esîr ve giriftâr itdiler idi. El-hâletü hâzihî mezbûr Zadveriye Kal‘ası'nı küffâr bî-muhâbâ muhâsara idüp ve havâlîsinde sa‘b u sengistân olan berzahları dutup ve bir hafta mıkdârı havâyı kunbaralarla döğüp kal‘ada muhâsırîn olan guzât-ı müslimîn gece haberci kal‘adan sarkıdup “bize ve kal‘aya kunbaradan zarar yokdur, küffârın kesret-i cüyûşı vardır az askerle küffâr üzerine gelmeyesiz” haber[i] göndermişler iken kasaba-i Mostar'dan ve havâlîsinde olan nevâhî ve kurâdan ve İnmoçka ve Domine Nâhiyesi'nden birkaç yüz âdem cem‘ olup ve küffârın karşusunda konup ol mahalde eşca‘-ı ümerâ emîr-i alay-ı Bosna Fethi Bey-zâde, Bosna alayıyla yetişüp bi’l-ittifâk küffâr üzerine hamle idüp asker-i İslâm küffâra galebe etmişler iken ezîn-canîb kal‘ada kapanan guzâtdan Tutyak kapudanı Arab-zâde Hâcı Mehemmed Ağa Zadveriye tenk kal‘a olmağla ziyâde muhâfazacı kapanmak tahammüli olmamağın kendüye tâbi‘ yetmiş nefer guzâtıyla asker-i İslâm kuvvetile çıkup üsti yanlarından gelmekle asker-i islâm Hâcı Mehemmed alayını küffâr kıyâs itmekle asker-i İslâm’a helecân virüp biraz yerinden ayrılmağla küffâr “asker-i İslâm kaçdı” deyu yek-bâr hamle idüp müslimânlar acele vü hıffet idüp cümle asker yetişmeyince yaklaşmağla Mostar ahâlîsinden **[43a]** ve gayriden birkaç müslimân şehâdet şerbetin nûş idüp mârrü’z-zikr mîr-alay-ı Bosna dahi muhârebede sağ ayağına kurşumla cerh olunmuş iken bi-avnillâhi te‘âlâ halâs olup ve iki ây mıkdârı sâhib-i firâş olup ifâkat-yâfte olmuşdur. Ba’dehû küffâr kal’a-kûp toplar getürüp ve Zadveriye Kal’asın döğüp teshîr ve içinde olan yüz sekiz nefer guzâtı esîr itmişler. Kal’a etrâfı sa‘b u sengistân olup sekbânı ziyâde ve pusuya girmekle asker-i İslâm yaklaşmağa ve imdâda kā’il olmamağla elden gitmişdir. Ez-în cânib hazret-i vezîr-i ekrem imdâd içün kesret-i cüyûş ile izzetli Muharrem kethudâsı ilerüye gönderüp mahalline yetişüp der-akab hazret-i paşa dahi gün gece dimeyüp fî-sebîli’llâh gazâ niyyetiyle ikdâm-ı[314] tâmm ile şiddet-i şitâda alıkoyup **السّلامة من الاغدام والهمام فى الاحجام** ihtivâsınca ma‘nâsı budur ki selâmet ve halâs hasm üzerine varmakdadır ve mevt

[314] Metinde **اغدام** şeklinde yazılmıştır.

ve helâk hasmdan kaçmakdadır. **ومن جهز غازيا فى سبيل الله فقد غذاء** İbn-i Haldûn[dan] mervîdir Resûl *aleyhi's-selâm* buyurmuşdur: "Bir kimesne bir gāzîi Allâh yoluna techîz ya'ni yaraklandırsa ya at ile ya esvâbile mu'âvenet ü imdâd eylese ol kimesne gazâ etmiş gibidir, ya'ni fazlda ve gazâ sevâbında müşterekdir".

Nazm:

Gāzîdir kim gāzîye ola mu'în
Gāzî ecrin vire Rabbü'l-âlemîn

Hayr ile ehlini gözetse kişi
Kim gazâ gibi olur anın işi

عن عبد الرحمن رضه قال ءم ما اغيرت قد ما عبد فى سبيل الله تمّشه النّار Abdurrahmân'dan mervîdir, peygamber *aleyhi's-selâm* buyurmuşdur: "Bir kulun ayakları fî-sebîlillâh gazâ yolunda toprağa bulaşmaz ki ana nâr-ı cehennem irişe" ihtivâsınca âmil olup, ber-vech-i isti'câl ziyâde karlar yağup yollar dutulmağla bâr-hânesin bıragup hazret-i vezîr-i şîr-vâr yarındası kesret-i cüyûş u şevket ile Domine'ye yetişüp nüzûl itdi. Kudûm-ı şerîfleri hayr-ı mukaddem olup ve küffârın gönlüne ra'b ü havf düşüp mezbûr mahalle[315] Zadveriye dutsaklarıyla bıragup firâr eylediler. Ve kal'a içinde esîr idüp aldukları yüz sekiz nefer ümmet-i Muhammedî müft ü meccânen itlâk etmişler **[43b]** ve cümlesi evlerine gelüp iyâlleriyle mesrûrü'l-fu'âd olup hazret-i vezîr-i ekremin hayr du'âlarına müştagil olmuşlardır. Ve mezbûr kal'a toplarıyla bırağılup dutsaklar meccânen ıtlâk olduguna müjdeci gelüp hazret-i paşaa tebşîr eyledikde "fe-hamden sümme hamden" deyu teşekkür idüp mevcûd bulunan izzetli Defterdâr Muslı Paşa ve ümerâ ve mîr-alaylar ve a'yân ve eşrâf hakīr dahi anda bulunmağla erbâb-ı düvel ve dîvân ile teşekkür içün hâk-i izzetlerine yüz sürdüğümüzde halk-ı âleme atâ ve anda bulunan benî-âdeme sehâyı bir mertebeye eyledi ki beyân-ı tavsîfi ve ayân u ta'rîfi kābil olmadugına binâ'en bu kıt'a ile hasb-i hâl ve iktizâ-ı makāl edâ olundı **لوا شبهتك بحار الارض فى كرم لا صبح الدّرر مطروحًاعلى الطرق او اشبه الفيث جودًا منك منهمرا لم يحل فى الارض محلوقا من الفرق** dinülüp secde-i şükr olundı. Ve vezîr-i ekrem azamet-vakār ile sedd-i İskender gibi karâr eyledi ve küffâr ra'b u havfından firâr itmekle kethudâsı izzetli Muharrem Ağa ağalarıyla ve sâ'ir halkıyla Zadveriye Kal'asın ve toplar zabtına gönderdi. Nâmdar iş işleyen sâhib-i sa'âdetin nâm-ı nîgûları ve şîr-vâr hareketleri sebebiyle mezbûr kal'a toplarıyla ve dutsaklarıyla bile halâs olduğundan gayrı merkūm kal'adan kalkup küffârın sû'-i

[315] Metinde **محلهء** şeklinde yazılmıştır.

tedbîrleri Kal‘a-ı Sin muhâsarası iken Sin dahi himmet-i âliyesiyle istihlâs olmuşdur. Ve küffârın kalblerine havf-ı bîm ve başlarına belâ-ı azîm geldügin bildiler beynlerinde bulunan müslimânlardan dutsakların nakli üzre hemân Kal‘a-ı İspilit ile Turgur mâ-beyninde vâkı‘ yirmi üç kasteller didikleri palankalardan emvâl ve erzâkların ve bi’l-cümle iyâl ve behâyimin cezîrelere kaçırmışlardır. “Mezbûr vezîr-i şîr Astâne'de feth-i cedîd itmişdir civârımıza gelmekle mukāvemete muhâldir firârdan gayriye çâre yokdur” deyü nakl-i mekân itmişler. Ve hazret-i paşa Zadveriye'i istihlâs ve avdet idüp Şehr-i Sarây'da meks iderken ve Dobrovnik elçisi mu‘tâd-ı kadîm üzre mürâca‘at içün hediyye ile **[44a]** vezîr-i ekreme geldikde pâdişâh-ı âlem-penâhın harâc-güzâr re‘âyâsı olmağla sefer-i hümâyûna imdâd içün sâhib-i sa‘âdet mezbûr elçiden sekbân istemekle elçi Astâne'ye şikâyete gitmek kasd itdikde Freng-i bed-reng mezbûr Dobrovnik elçisiyle kırk bin altun sadr-ı a‘zama gönderüp hazret-i paşanın Bosna'dan azline sebeb olmuşlar ve hazret-i vezîr-i ekrem Bosna’dan azl olundukda Eyâlet-i Rum-ili ba‘de zamân Eyâlet-i Silistre kıbel-i saltanatdan sadaka olunup ve ol serhadetde şecâ‘at ve adâlet ile meks idüp mukaddem Budun'da ba‘dehû vezâret-i uzmâda yine Bosna serhaddinde ba‘dehu Rum-ili ve Silistre'de dîn-i mübîne ve pâdişâh-ı rû-yı zemîne kemâ-yenbagī hıdmet ve fî-sebîlillâh gazâ ve bî-muhâbâ düşmâna kahr ü cefâ itdügi gazavât-ı uzmânın ve muktezâ-yı şer‘-i kavîm üzre adâletin sît ü sadâsı rub‘-ı meskûna ve pâdişâh-ı âlem-penâh dest-gâhının sem‘-i şerîflerine irişmekle ve ol zât-ı eşref-i vüzerâ-i muhterem ve zü’l-kerem umûr-ı mu‘azzamaya ârif ve nizâm-ı saltanata vâkıf olmağla vezâret-i uzmâya sezâvâr u lâyık görilüp ve fermân-ı pâdişâhîyle Silistre'den Astâne-i sa‘âdete da‘vet olundukda Astâne'ye azm ü hırâm iderken vakt ü sâ‘ati gelmekle **الامور مرهونة باوقاتها** kendü çiftliğin kasaba-ı Borvadin'de yoklamak gitmiş iken ve çiftin bakarken Şâhin Ağa'sı mühr-i Süleymânî geldiğine müjdeyle gelüp tebşîr eyledikde çiftliginde vâkı‘ ol mahalde çift iden öküzleri ve kulların mezbûr müjde ve beşâret içün azâd eylemişdir. Ve kasaba-ı Borvadi'ye teveccüh buyurdukda izzetli kapucılar kethudâsı mühr-i Süleymânî ile istikbâl idüp inâyet-i Bâri ve tevfîk-i İlâhî ve lutf-ı pâdişâhî irişmekle ve mahall u müstehıkk olmağla**التّوفق شيء عزيز لايعطى الاّ لعبد عزيز** fehvâsı ni‘metine halîfetullâh iltifâtına mazhar düşmekle devlet ü miknet ve sa‘âdet ile tekrâr müjde-i sâniyede câlis-i sadâret-i uzmâ olmuşdur ve adâlet ile kemâ-kân nizâm virüp ve umûr-ı mu‘azzamaya helecân virüp saltanata karışanların denes-i hubsdan vücûdların **[44b]** izâle idüp tathîr iderken ba‘zı erbâb-ı garaz **الذين فى قلوبهم مرض** ve ebnâ-i cins olan vüzerâdan bazı erbâb-ı hased**فى جيدها حبل من مسدّتعصّبا** üzerine en‘âm-ı şerîf okudup bir rivâyetde helâkına sebeb olmuşlardır. Hattâ kırâ’at idenler ahz olunmuşlar iken biz bir

ism üzerine okumağa ücret ile me‘mûr idik. Kim olduğın bilmedik emr üzerine fetvâ-yı münîf vârid olmuşdır. Ve bir rivâyetde ol zât-ı şikeste-hâl gelmekle sebeb-i mevti olmuşdur. Ve ol gice hışm-ı pâdişâhîye uğrayup eşref-i vüzerâ ve eşca‘-ı küberâ Defterdâr-zâde izzetli Mehemmed Paşa, Hâce-zâde Burunsuz şeyhü’l-islâm hazretlerini hiciv itmekle hünkâr-ı kâm-kâr hazretlerine geçüp ahz u habs itdirmiş iken dün yarusında hazret-i Siyâvuş Paşa rahmet-i Rahmân'a vâsıl olduğuna pâdişâh-ı âlem-penâh hazretlerinin sem‘-i şerîfine irişdikde “sabâh ile Mehemmed Paşa'nın vücûdı lâzımdır” deyu terahhumen ıtlak ve azâd idüp Has-bağçe'nin demür kapuya doğru giderken bi’l-mukābele mezbûr Hâce-zâde karşumıza çıkagelüp feryâd ider “bu re’îs-i hınzîriyyeyi niçün ıtlâk eylediler” deyu sa‘âdetli hünkâr-ı kâm-kâr hazretlerine girüp ve izâlesin hâviye fetvâ virüp ve hakkından gelmek içün ayak basup ve mezbûr Mehemmed Paşa'yı avdet itdirüp sâ‘atile katl itdirmesiyle Hâce-zâde dahi mezbûr ayda hışm-ı pâdişâhîye uğrayup ve **من قتَلَ قُتِلَ** mantûkuna mazhar düşüp katl ve müna‘dim olmuşdur. Netîce-i kelâm dîn-i mübîne ve pâdişâh-ı rû-yı zemîne vücûdları lâzım nâm-dâr ve nâm-ver iki vezîrin meyyitleri sabâhlayup cenâzeleri kılınmışdır *rahimehümallah rahmeten vâsi‘aten.* Ba‘de-zân biz yine mâ nahnü-fîh olan sadede gelelim. Bâlâda mastûr Kal‘a-ı Dobrovenedik Bosna Vilâyeti’nde Livâ-i Hersek'de Gabele ile Mostar ve Hersek Novası beynlerinde leb-i deryâda vâkı‘ olmuş fakat müstahkem bir kal‘ası ve mağrib tarafından yine leb-i deryâda bir karavul-hânesi ve umrân beş nevâhîsi **[45a]** vardır. Ve iç kal‘asında olan müstahfızları zâhirde cümlesi görünüp mürtefi‘ olmağla zilli hayâl gibi kimi kîse kimi dökme kimi gaytân kimi kisve işler ve birisin taşra çıkarmazlar ale’d-devâm kal‘a hıfzında olup san‘atların işlerler. Ve iç hisârı mukassîdir ve ma‘mûr ve memlûdur ve havâlesi vardır nihâyet-i müstahkemdir ve deryâda aslâ alâkaları yokdur. Bosna ve Rum-ili'nin ekser kıyısında olan leb-i deryâ Frengindir ve tevâ’if-i Freng sa‘âdetli hünkâr-ı kâm-kâra istîmân itdiklerinde deryâda tüccâr sefîneleri alınursa anlardan tazmîn olmak içün iltizâm idüp ahid-nâmelerinde musarrah olmağın merhûm Güzelce Ali Paşa sadr-ı a‘zam iken Şibenik semtinde İspanya[316] donanması tüccâr sefînelerin almağla mezbûr Ali Paşa hazretleri Astâne'de meks iden dojun baylosından tüccârın deryâlarında alınan emvâlin mutazammın ve mütekeffil olmalarıyla **الاقرار ن التزام يوجعيان الضمان** ihtivâsınca tazmîn itdikde Astâne'de mevcûd idik ve deryâ Frengin olmağla icâzetsiz Dobrovnik sefînesin rast gelseler girift iderler. Hakīr-i pür-taksîr livâ-ı Hersek'de evvelâ Çerniçe ba‘dehû Lubin kādîsı iken mezbûrân

[316] Metinde **اشپنه** şeklinde yazılmıştır.

iki kazâlarda olan kuzâta üçünci Nova kādîsına Dobrovenedik civârında olup bazı re‘âyâları mezbûrûn kazâlarda arâzî ve bâgāt dutduklarından gayrı Astâne'ye ve vükelâ-i devlete müte‘allık nice umûr-ı mu‘azzama düşdükçe mezbûr üç kādîya [317] mürâca‘at iktizâ itmegin kal‘alarına vardıkça üçer gün Dobrovenedik beyleri kıyâfet idüp bir ferâcelik parangon iskerleçuka üç zirâ‘ dahi zencefil kumâş dahi on kîle sekker ve on kutı sekker ve bir zenbil iki kîle kadar pirinç ve bir zenbil sabun ve bir zenbil limon ile turunç ve bir sepet varul didikleri halka andan sonra bir sepet envâ‘ dürlü sırçadan maşrabalar ve kadeh ve kâseler ve nice tefârik ta‘ayyünleri olmağla hisâr önünde kapudan evine valestlerden iki beyleri çıkup ve kādî efendi mukaddem seccâdesin **[45b]** gönderüp mezbûrân beyler geldikden sonra kapudan evine kādî varır tâ ki önlerinden kalkmağa ve beyler efendüyi ta‘zîm ile istikbâl idüp “safâ geldin pâdişâh hazretleri ne işler” deyu evvelâ su’âl iderler. Bizim ve tevâbi‘ fukarâmızın kazânızda nice alâkamız vardır ve umûr-ı mu‘azzama düştükçe lutfunuz recâ olunur” deyu bahşîşlerin geçerler. Ol zamândır mezbûr üç kādînın birisi geldikçe ta‘zîm içün Kinez yanına dîvânlarına koyarlarmış bir kādî şöhret niyyet ve ayyârlık idüp su’âl ider “bu kal‘a kimin kal‘asıdır?” “Pâdişâh hazretlerinindir” didiklerinde: “İmdi beni hünkâr-ı âlî-destgâh bunda hükûmet içün göndermişdir” didikde beylerin aklı başlarından gider. Sonra kapudan ile tercemân araya girüp ve beş donluk kumâş hıdmet idüp kādîı dîvândan ri’âyet birle çıkarırlar. Andan sonra yasak idüp artık kādînın birisin dîvâna koymazlar. Ve kapudan önde vech-i meşrûh üzre hediyyelerin gelen kādîya ba‘de’t-teslîm kapudan ile tercemân kādînın önüne düşüp kal‘a ve darb-hânei ve kenîse ve erganûn ve kayıkların seyr itdirirler. Hakīr iki bile kazârlardan varup mürâ‘ât ve seyr etmişim. Ve mezbûr kapudan hünkâr çavuşı iken bî-dîn mürtedd olmuşdur. Ve tercemân Ayâz Sofya'da mü’ezzîn iken küfri kabûl itmişdir. Hakīr mezbûrân mürtedlere vâfir nasîhat ü mülâ[ye]met eyledim ammâ melâ’în ü bî-dînlerin gönli kararmışdır. **هم جنوبست هم محمورست هم كليسا ميروند حوب دينست** deyu bize cevâb idüp nice murabba‘lar hakīre okudular. Ve bahçe[318] ve devhalarında kenîsaları suhfelerinde ve uğradığımız nevâhîsinde enâcîr ve turunç ve gül ve zeymürân ve reyhân ve nesîm ü sünbül ve serv ü çenâr dırahtları ve mâ’-i cârî ve bâğ u râğ-ı irem ibnâ olmuş Frengî kulel ve serâpâ terbiyye olunmuş emsâr ve gönüller ve üç fersah yerden üç nâb mıkdârı mâ’-i cârî yeraltından gürzle kal‘alarına getürüp ve kal‘anın evsatında bir âlî maslak ibnâ idüp etrâfın taş **[46a]** içinde sâfî insânın cesed ve sûretlerin yapup maslak çeşmelerin insanın

[317] Mükerrerdir.
[318] Metinde **بقحه** şeklinde yazılmıştır.

kimi gözünden kimi yüzünden kimi ağzından kimi kulağından kimi göbeğinden kimi sadye ve sakalından kimi zeker ve dübüründen suyın icrâ itmişler. Ve sâ‘at kullesi ortasında insân çehresi şeklinde ayı tasvîr idüp ayın[319] cereyânına göre evvelâ hilâl görünüp ba‘dehû her gece artup ay bedir oldukda cümle insân çehresi gibi zâhir ü nümâyân olur. Ba‘dehû sakfıyla ile yapılmağla eksülür ve üç kalafatla katırgaya[320] hâzır u müheyyâ idüp kal‘a içinde ilimânda yatup durur. Ve taşradan uç kemerlerin mezbûr tershânın kurı dîvâr ile ibnâ itmişler cümle valestleri hasîb ü nesîb beyleri yüz yirmi neferdir. Bir zamân nakl-i mekân ve terk-i diyâr iktizâ idüp lâzım gelürse tâ ki mezbûrûn beyler iyâli ve esbâbıyla mezbûr sefînelere girüp istedikleri vilâyete firâr ideler. Hattâ sa‘âdetli Gāzî Sultân Murâd Han *aleyhi rahmetü’l-gufrân* Bağdad-ı bihişt-âbâdı feth ü teshîr ve râfizîleri esîr itdikde ol zamân hakīr Lubin kādîsı idim. Bağdâd'a küffâr “Lâ’ûne” ad tesmiye etmişler. Müneccimleri dimişler ki her kangı pâdişâh Lâ’ûne'i feth iderse cümle memâlik-i keferei feth ü teshîr ider” deyü Dobrovenedik beylerinin gönüllerine bîm ü havf düşüp İspanya vilâyetinde karanton kumaşı dokunduğı vilâyet ki Ankona dimekle ma‘rûfdur ve İspanya kralına mensûbdur, mezbûr Dobrovenedikli İspanya kralına sığınup ve mezbûr Ankona'da tahassun idecek bir kal‘a ibnâ idüp ve içine bir valestil koyup ne kadar karanton kumaşları ve Ankona çukaları kendülerine ve tüccâra lâzım gelürse ol valestli kayık ile âdem gönderüp getürdürler. Ve sa‘âdetli Sultân Murâd Hân Bağdad'ı aldıkda havflarında mezbûr ters-hânenin kemerlerinde olan kurı dîvârı kaldırup ağır basarsa gemilerine rekb idüp Ankona'da olan mârrü’z-zikr kal‘alarına İspanya kralına sığınmak içün Dobrovenedik beyleri iyâl ü emvâliyle kaçmak tasavvurunda idiler. Ve sa‘âdetli Gāzî Sultân Murâd Han *halledet hilâfetuhû* **[46b]** *ilâ-intihâ’i’z-zamân* hazretlerinin zamân-ı şerîfinde İspanya kral-ı bed-fi‘âli Kral Filib kadîmden harbî ve Âl-i Osmân-ı pâdişâhıyla adâvet üzre iken şeytanet ve hîle zımnında ihânet kasdıyla sa‘âdetli Sultân Murâd Han hazretlerine elçi gönderüp “elbette pâdişâhım beynimizde hoşluk ve barışıklık idelim ve balıkcı olan Frengi aramızdan kaldıralım cümle kılâ‘ ve nevâhîsin feth idüp ism-i sultânıma i‘tâ ideyim hem dahi be-her sene pâdişâhıma yüz bin guruş harâc vireyim” deyu nâme yazup elçisiyle pâdişâh hazretlerine göndermekle pâdişâh-ı â‘lem-penâh vüzerâ ve nüdemâsıyla müşâvere idüp “hem bâd-ı hevâ bize frengistânı alıvire hem dahi yılda yüz bin guruş harâc virmeği İspanya kralı iltizâm idüp bize elçiyle nâme göndermişdir. Bu eyüce şikâr ve dîn ü devlete hıdmetdir ne dirsiz” pâdişâh hazretleri didikde; **صَدَقَ الامير**

[319] Metinde **اياك** şeklinde yazılmıştır
[320] Metinde **قترغه** şeklinde yazılmıştır.

deyu cümle vüzerâ ve nüdemâ ma‘kūl görmüşler iken ulemâ-i izâm müşâvereye da‘vet olundukda ol mahalde bi’l-fi‘l şeyhü’l-islâm-ı seyyidü’l-enâm olan yuhyî-i âdil Zekeriyâ-zâde a‘lemü’l-ulemâi’l-izâm faziletli Yahyâ Efendi *zîdet-fezâilühû* mâni‘ olup ve redd-i rızâ idüp dimiş ki “pâdişâhım deryâda İspanya kralı bir ankā-i mel‘ûndur ve kesret-i cüyûşa ve fülk-i kesîre mâlikdir. Frenk mâ-beynde yerde iken ve deryâda alınan tüccâr sefînelerin ödemek mutazammın iken Kral Filib'in murâdı hîledir. Memâlik-i Osmâniyye'ye perde olan Frengi kaldırup ve bir iki sene tuzluk şeklinde harâc virüp ba‘dehû Rum-ili'ni ve Bosna vilâyetleriniz çitileyüp murâdı almakdır” **زنهار از قرين به** النار **زنهار وقنا عذاب** deyu “pâdişâhım buna rızâ virmen” dimekle pâdişâh-ı rû-yı zemîn hazretleri yuhyî-i âdil hakk sözi bir vilâyete mu‘âdil olmağla ve kavl-i fuhûl olduğuna müşâhede ve pesend idüp rızâ virmedügine hakīr ol mahalde Astâne'de mülâzemetde idüp bi’z-zât pâdişâh-ı âlemin kehhâl-başısı el-Hâc Mehemmed Ağa lalamız iç ağaları ağzından nakl itdiğinden gayrı **[47a]** kibâr-ı ulemâdan ve te‘ârüfümüz olan vüzerâ-i zevi’l-ihtirâmdan mesmû‘-ı dâ‘î olmağla münâsebet ile tahrîr olundı. Ve bundan esbak devlet ü sa‘âdet ve miknet ile selâtîn-i Âl-i Osmân'ın cedd-i a‘lâları Sultân Alâüddîn sütûn-ı dîn-i mübîn neslinden olup min-indillâh hilâfet ile dîn-i mübîni takviyyet ve memâlik-i keferei feth ü gāret içün ve küffâr katl ü kal‘ idüp memâlik-i Osmâniyye'i tevsî‘ ve Haremeyn-i muhteremeyne hıdmet içün ve şer‘-i Muhammedî ve gülbenk-i Ahmedîi i‘lân ve icrâ içün eski sultân bin sultân Sultân Osmân Hân *aleyhi rahmeti’l-gufrân* zuhûr idüp zuhûrı dahi vech-i âtî üzre vâkı‘ olmuşdur. Müverrihîn akvâli üzre Anadol[ı] vilâyetinde Bursa semtinde Osmâncık nâm kal‘ada şecî‘ olan guzât-ı muvahhidînden beş nefer kimse bi’l-ittifâk gazâ iderlerken tâli‘leri küşâde olup bi-avnillâhi te‘âlâ birkaç vilâyet ve nevâhî feth ü teshîr idüp ganîmet-i kesîre alurlar. Bu kerre beyinlerinde mükâleme iderler “çûn bu mertebe tâli‘miz kuvvet bulup küşâde oldı ve fi-sebîlillâh gazâ itmekde dünyâ el virdi birimiz önice ve emîrü’l-cüyûş nasb idüp cümlemiz ana bey‘at idelim” deyu ittifâk iderler lâkin biri birisine inkıyâd itmek tenezzül itmezler. Âhir-i kâr kavl iderler “yarın sabâh namâzın kılup güneşe karşu oturalım. Her kim ilki evvel güneşi görürse ana bey‘at idelim” deyu ittifâk iderler. Yarındası ba‘de edâü’l-fecr Evrenos Gāzî ve Mihallı ve Malkoç Bey ve İmrahorlu kalkup güneşe karşu otururlar. Ve Osmân Han-ı zî-şân dağlara karşu ilhâm-ı İlâhî ile câlis olur.

Mısra‘:

Sa‘âdet-i ezelî kābil-i zevâl olmaz

Beyt:

هر دولت و اقبال كه نازل شود از غيب
مفتاح فتوحش سر انكشت تو بادا

Mantûkuna mazhar düşmüş iken mezbûr yâr-ı gārları hande idüp istihzâ itmişler iken ilki evvel **[47b]** dağlarda güneşi Sultân Osmân Han gördükde ve başına hikmet-i Hudâ ile gün doğdukda **المقدّر كائين** mefhûmuna mâ-sadak düşüp takdîr-i İlâhî ve lutf-ı Sübhânî zuhûr itdikde Hazret-i Osmân Han'a mühr-i Süleymânî mukadder olmağla mârrü’z-zikr yâr-ı gārları ve ol zamânın umûmen gāzîleri bi’z-zarûrî bey‘at idüp evvelice nasb iderler. Gerçi mülk-i dünyâ mezbûr beş nefer gāzîlere dönmüşdür ammâ Sultân Osmân Han hazretleri **و جعلنا فى الارض حليفة** mantûkuna mazhar düşüp sâhibü’l-mülk ve hâdimü’l-Haremeynü’l-muhteremeyn ve fâtihü’l-mülûk olup ve ba‘de’l-feth Medîne-i Bursa'da câlis-i taht-ı Süleymânî olduğuna rû-yı zemînde şüyû‘ buldukda mârrü’z-zikr Kal‘a-ı Dobrovenedik keşîşlerinden riyâzet sâhibi bir keşîş âlem-i rü’yâda görür ki sa‘âdetli Sultân Osmân Han *aleyhi rahmetü’l-gufrân* hazretlerinin göbeğinden bir dıraht-ı kebîr bitüp sâye-i devleti cümle dünyâyı dutmuşdur yarındası ta‘bîr iderler sa‘âdet ve izzet ü miknet ile sâhibü’s-seyf ve’l-mülk ve hâdimü’l-Haremeyn olup evlâd-ı kirâmı *sânehümullah* mütenessil olup hulefâ-ı Âl-i Osmân saltanatları mümtedd olduğuna müşâhede itmeleriyle pâ-yı taht-ı kadîm olan Medîne-i Bursa'ya elçileriyle bin beş yüz yaldız altunın harâc gönderüp ve mürrâca‘at ve bey‘at ve inkıyâd idüp Bursa'ya mezbûr elçi vardıkda Gāzî Sultân Osmân Han rahmet-i Rahmân'a vâsıl olup ilki evvel Hazret-i Osmân Han yerine pâdişâh olup ser-güzîde-i külâle-i Âl-i Osmân sa‘âdetli sultân bin sultân Sultân Orhan hazretlerine bey‘at idüp ve mârrü’z-zikr bin beş yüz sikke-i hasenei cizye virüp müstâ’mel ve ehl-i zimmet olurlar ki mezbûr pâdişâh-ı âlem-penâh Orhan dimekle ma‘rûfdur lâkin galât-ı meşhûredir essahı Erhân'dır ki Bursa Kal‘ası'nın kapusı dâhilinde babası merhûm Sultân Osmân Han ile ağaçdan **[48a]** türbede[321] berâber medfûndur ve ayakları ucunda bir kös durur bir yerde gazâ olsa mezbûr kös kudretden sadâ virir. Hakīr efendimiz Karaçelebi-zâde a‘lemü’l-ulemâi’l-izâm fazîletli şeyhü’l-islâm seyyidü’l-enâm Abdülazîz Efendi'yle Bursa'da meks iderken ziyâretleri müyesser olmuşdur. Ve eşref-i külâle-i Resûl-ı kibriyâ Sultân Emîr mahrûsa-i

[321] Metinde **طوربه** şeklinde yazılmıştır ve bundan sonra tüm metinde aynı şekildedir.

mezbûrda medfûn olmağla dahi ziyâreti müyesser olup merkad-i şerîfinde başı ucunda menâkıbı mücelled yazılu durur. Gelen zâ'irîn kırâ'at idüp eşref-i Âl-i Resûl olduğuna müşâhede iderler. Aslı bu ki Mahrûsa-ı Medîne'de merkad-i Resûlullâh *aleyhi's-selâm*ın hademesi ekser Âl-i Resûldur. Sultân Emîr Hazretleri Medîne-i Münevvere'ye müsâferet ile varup mescid-i şerîfe girdikde geçüp şeyh yerinde oturur. Şeyh ve hulefâsı müte'ellim olurlar. Ammâ müsâfirleri olmağla te'eddüb idüp nesne dimezler. Ba'dehû tekkeye vardıkda yine Sultân Emîr Şeyh yerinde câlis oldukda anda dahi hulefâ sabr iderler. Ba'dehû dârü's-sâdât olan beyt-i şerîfe vardıkda anda dahi Sultân Emîr Hazretleri şeyh yerinde oturdukda anda hulefâ sabr itmeyüp "dutalım Âl-i Resûl ve müsâfirimiz imiş siz terk-i edeb idüp mescid-i şerîfde ba'dehû tekkede şeyh yerinde oturdun bu bârî dârü's-sâdâtdır cedd-i a'lânızdan hicâb itmez misin niçün şeyh yerine câlis olursun?" deyu hulefâ sitem itdiklerinde Sultân Emîr cümlesine hıtâb idüp dimiş ki "üşte bâb-ı tecrübe durur görelim sahîhü'n-neseb Âl-i Resûl kimdir? Andan sonra bize itâb idin" didikde "nice idelim" didiklerinde yarın ba'de edâü'l-fecr bi'l-ittifâk merkad-i Habîb-i Hudâ olan cedd-i a'lâmız *aleyhi's-selâm*a varup bi-târik-ı münâvebe selâm virelim. Kimin selâmın alursa sahîhü'n-neseb Âl-i Resûl oldur". Evvelâ şeyh yine hulefâsı selâm verirler aslâ âvâz çıkmaz. Cümlesinden sonra Sultân Emîr Hazretleri âdâb ile gelüp ve merkad-i şerîfe karşu selâm dizüp "selâmullâhu aleyküm yâ ceddî" didikde üç def'a savt-ı a'lâ ile "aleykümü's-selâm yâ veledî yâ veledî yâ veledî" deyu âvâz çıkdıkda şeyh hulefâsıyla Sultân Emîr Hazretleri'nin hâki-pây-ı şerîflerine düşüp **[48b]** ve hâk-i izzetlerine yüz sürüp "hatâ etmişiz" deyu i'tizâr iderler. Ba'dehû ol gice Sultân-ı Enbiyâ ve Resûl-i Kibriyâ ve Habîb-i Hudâ Sultân Emîr'in rü'yâsına girüp ve tenbîh buyurup, sabâhdan evvel kalkup Rum'da Medîne-i Bursa'ya varup tavattun eyleye. Zîrâ Arabistân'a nisbet Anâdol Rum'dur ve kayser-i Rum andadır. Andadır ki hakkına nass-ı şerîf vârid olmuşdur**الم غلبت الرّوم الاية** Sultân Emîr dahi cedd-i a'lâsı Habîb-i Hudâ fermânıyla sabâhdan evvel kalkup kat'-ı menâzil ve tayy-i merâhil idüp Medîne-i Bursa'ya geldikde Sultân Yıldırım Han Medîne-i Edirne'de idi ve harem-i şerîfi Bursa'da idi. Pâdişâhın kerîmesin Sultân Emîr gasb idüp tezevvüc eyledikde Bursa vâlîsi Edirne'ye pâdişâh hazretlerine telhîs itdikde sa'âdetli Sultân Yıldırım Han gazûb halîfe idi fi'l-hâl sadr-ı a'zamı askeri ile Sultân Emîr'i katl ve başın getürmek içün Medîne-i Bursa'ya gönderdi. Ve vezîr Bursa'ya gelüp ve sahrâsında otak kurup ba'de'n-nüzûl bi'l-ittifâk-ı fuhûl Sultân Emîr'i katl içün sadr-ı a'zâm âlât-ı harb ile kırk âdem gönderdikde beyt-i şerîfine karîb geldiklerinde Sultân hazretleri ki zevcesidir pencereden bakup "üşte seni katl idecek kırk âdem geliyor" deyu haber virdikde Sultân

Emîr didi ki “çividen al şol yayı yavaşleyin çeküp üzerlerine koyver” didikde mefharü’l-muhadderât[322] sultân hazretleri mücerred sultânü’s-sâdât Emîr-i zü’l-kerâmât kelime-i tayyibesiyle yavaşleyin yayı birkaç mezbûr kırk âdeme karşu geçüp koyvermekle merkūm yaydan kudret okları Sultân Emîr'in kerâmetiyle dökülüp ân-ı vâhidin içinde mezbûr kırk âdemi merkūm kudret okları helâk iderler. Vezîr-i a‘zama haber geldikde “Emîr Sultân gönderdiğiniz kırk âdemi oklarla helâk eyledi” didiklerinde cehâlet idüp ve kerâmâtın fehm itmeyüp vezîr cümle askerle atlanup Emîr üzerine giderken Sultân Emîr’in bir sûfîsi yol kenârında bâğ belerken su’âl eyledi “benim şeyhim katl idecek **[49a]** kangı âdemdir” istifsâr itdikde sadr-ı a‘zamı gösteri[r]ler. Mezbûr sûfî başına bir çapa urup iki pâre ider. Baş gidicek ayak pâyidâr olmaz cümle asker taraf taraf kaçup firâr iderler. Hakīkat-i hâli ve Sultân Emîr'in kerâmet-i velâyeti Sultân Yıldırım Han hazretlerine telhîs itdiklerinde Bursa'ya ziyâret tarîkıyle bi’z-zât gelüp ve Sultân Emîr'e i‘tizâr idüp azîm iltifât ve ri‘âyet ve câmi‘ ve tekke ibnâ ider. Ve türbe-i şerîfi câmi‘ yanındadır ve evlâdıyla medfûndur. Ve her gün Âl-i Resûlden otuz emîr türbe-i şerîfinde sabâhla hatm iderler. Azîm astâne ve ziyâretgâhdır ve iki şeyhi vardır. Yörükler yaylaklara çıkdıklarında be-her sene koçlardan gayrı on sekiz bin öküz kurbân olur. Mazanne-i kerâmet, velâyet-i eşref, külâle-i Resûl-i kibriyâdır *rahmetullâh rahmeten vâsi‘aten.* Biz yine mâ-nahnü fîh olan sadede gelelim. Merhûm ve mağfûrün-ileyh Sultân Orhan'ın zamân-ı şerîfinde mârrü’z-zikr Dobrovenedik elçisi Bursa'ya gelüp mürâca‘at ve teb‘ıyyet idüp bin beş yüz filori harâc virüp müstâ’mel olmalarıyla pâdişâh-ı rû-yı zemîn ellerine ahid-nâme virüp pâ-yı tahtımdan gayrı yerde bac virmeyüp ve bundan iki akçede ziyâde alınmasun içün ve nakz-ı ahd itmeyince bir husûsda rencîde olunmamak içün evlâd-ı kirâmına vasıyyet ve tuğrâ-i garrâ yerine mübârek yed-i şerîfin mürekkebe baturup basdırmışdır. Hattâ bu yakında Rûm-ili'nde bazı bilâd ve kasabâtda Dobrovenedik tüccârından ummâl ve mültezimîn tecâvüz idüp bacı istemeleriyle bin otuz yedi târîhinde hakīr livâ-i Hersek'de Çerniçe kādîsı iken Dobrovenedik elçileri harâc ve hazîne ile Astâne'ye giderlerken merhûm Sultân Orhan'ın merkūm ahid-nâmesin hakīre getürüp ve sûretin imzâ itdirüp ve mûcebince arz aldıkları arzımızda der-kenâr idüp mûcebince bilâd-ı selâseden gayrı bac ile rencîde olunmayalar ve pâ-yı taht olan üç şehirde ancak yükden ikişer akçe alına ziyâde alınmaya deyü mü’ekked evâmir-i şerîfe virilmiş idi. Ahid-nâme-i hümâyûn[da] yed-i mübârek sûreti manzûrumuz olmuşdur. Ve minvâl-i meşrûh üzre selâtîn-i mâzîye

[322] Metinde **محرّرات** şeklinde yazılmıştır.

bin beş yüz filori **[49b]** harâcların edâ iderler iken ba‘de-zamân fâtih-i Kal’a-ı Budin merhûm ve mağfûrün-leh Gāzî Sultân Süleymân Han *aleyhi rahmetü’l-gufrân* gazâ-ı uzmâ idüp Mohaç'da Lâvoş Kralı ve asker-i rû-yı siyâhın münhezim idüp ve nice bin kelle-i kâfirî kat‘ olunup ve Lâvoş-ı siyâh-pûş kara batak içinde çinilenmiş ve mürd olmuş bir garîb gāzî leşin bulup ve başın kal‘ idüp başın ve kılıcın hünkâr-ı kâmkâr huzûrına getürdükde ahz olunan üsârâ kral-ı bed-fi‘âlin başın ve seyfin içün ve girîv koparup haber virdiklerinde sa‘âdetli pâdişâh-ı zıllu’llâh mezbûr gāzîye murâdı üzre ze‘âmet ve nevâkır-ı bisyâr ile hıl‘at-i fâhire virüp ihsânıyla iğnâ itmişdir. Ve mezbûr Lâvoş kılıcın terefüh içün hazîneye vaz‘ itmişdir ve Kral Lavoş Mohaç'da katl olunup asker-i küffâr makhûr u münhezim olmağla küffâr bi’z-zarûri Kal’a-ı Budin miftâhların getürüp Gāzî Sultân Süleymân hazretlerine teslîm iderler. Varup dîn kapûsında olan Budin Kal’asın'n feth ü teshîr ve ganâ’im-i kesîr ve âlât-ı harb-i bi-şümâr ve cebe-hâne ve toplar ve kunbaralar ve üsârâ-yı kesîr bâ-fermân-ı pâdişâhî zabt olunup gazâ-i uzmâ itmişdir. Ve mezbûr Mohaç muhârebesinde Eyâlet-i Bosna asker-i cerrârı merdâne hareket idüp hayli küffâr kırmalarıyla yarındası hünkâr-ı kâm-kâr hazretleri mahfî leşleri seyr itdikde Bosna askeri kolında ziyâde leş bulunmağla Bosna'nın sipâh ve zu‘amâsına ve kılâ‘ neferâtına manâsıb-ı pâdişâhî oğullarına oğlı yoğ ise karındaşlarına ve ocakta sâkin akrabâlarına andan sonra yoldaşlarına tîmâr ve ze‘âmet ve gedik yararlıklarına mukābil virilmeği kānûn idüp hatt-ı hümâyûn-ı sa‘âdet-makrûn sadaka ve ihsân buyurmuşdur. Ve sonra selâtîn-i âtiyeden tecdîd itmişlerdir. Ammâ vükelâ-ı devlet kimi amel ider oldı, kimi ocak tîmârın hilâf-ı kānûn ve mugāyir-i hatt-ı hümâyûn ecânibe virir oldılar *aslahullâhu te‘âlâ.* Ba‘dehû merhûm Sultân Murâd-ı sâlis **[50a]** ki Ayasofya[323] kurbünde evlâd-ı kesîriyle medfûndur *rahimehullâh,* Ka‘betullâh'da makām-ı Hazret-i İbrâhîm *aleyhi’s-selâm*ı sîm kafes ile tezyîn ve ihyâ ve ta‘zîm içün tecdîd ve ibnâ murâd eyledikde ki Hazret-i İbrâhîm-i Halîl Ka‘betullâhı fermân-ı Rabb-i celîl ile binâ iderken bir seng-i mübârek üzerinde kademisiyle durup istediği yere mezbûr seng ayağı altında bâ-fermân-ı Hakk tebâreke hareket iderdi ba‘de tamâmü’l-binâ merkūm seng-i mübârek Beytullâh'ın bâb-ı sa‘âdeti yümnünde yerleşmekle ve Hazret-i İbrâhîm *aleyhi’s-selâm*ın kademini zâhirde durup gül-âb ile memlû olmağla azîm ziyâret-gâhdır. Hâlâ hüccâc mezbûr makām-ı İbrâhîm'de hâcet namâzın kılup seng-i mübâreki ziyâret iderler. Hâfız ve kayyumları mu‘ayyendir. Hüccâc icâzet ve kayyuma ri‘âyet ile kuflin açdırup ve bi-tarîk-ı münâvebe girüp ziyâret iderler. Üç nefer

[323] Metinde **ایازصوفیه** şeklinde yazılmıştır.

zâ’irînden namâz kılabilürler. Ve merkūm makām-ı mübârek mârrü’z-zikr Sultân Murâd Han ibnâ içün meşâyıh-ı izâmdan altı şeyh berâber ardınca gönderdikde Ka‘betullâh zâbiti Âl-i Resûl'den olan şerîf birisin uğratmamış iken nefs-i kasabalımız Sigetvâr şeyhi mü’ellif-i *Evveliyât ve Usûletü’l-hikem* merhûm Şeyh Ali Efendi *kuddise sırruhû* mukaddem Medîne-i Münevvere'de yedi sene mücâvir ve şuğul idüp ulûm-ı zâhir ve bâtında fazîlet-i bâhire sâhibi olup ilm-i ledünde dahi behresi olmağla ve fusahâ-ı evlâd-ı Arab ile konuşup fesâhat u belâgat ile lisân-ı Arabî tekellüm itmekle cümle meşâyıh-ı kirâm üzerine müreccah olmağla sa‘âdetli pâdişâh-ı rû-yı zemîn fermânıyla makām-ı İbrâhîmi ibnâ içün göndermeğe lâyık u evlâ ve ehakk görmekle yedi bin sikke-i hasene dahi hazîne-i âmirede tahmînen kifâyet mıkdârı sîm sübeke ve sâ’ir levâzım ve mühimmâtı taraf-ı kıbel-i saltanatdan i‘tâ olundukda mezbûr Şeyh Ali Efendi kat‘-ı menâzil tayy-ı merâhil idüp hatt-ı şerîf ile eşref sâ‘atde hazret-i şerîfe vâsıl ve meclis-i şerîfiyle müşerref oldukda merhûm âmme-i büzürk-vârımız el-Hâc Hüssâm Efendi mezbûr **[50b]** mezbûr şeyh efendinin hulefâsından olmağla ve dehân-ı şerîfinden istimâ‘ idüp vech-i âtî üzre nakl iderdi merkūm Şeyh Ali, şerîfin hâk-i izzetlerine yüz sürüp hatt-ı şerîfi virdikde tercemân buyurmuş. Tercemân mâ hâcet deyüp ol kadar efsah-ı lisân-ı Arabî ile tekellüm ider ve münâsebet ile Arabî iş‘âr ve kasâ’id okuduğundan gayrı her ne asıl şi‘r ve kasîde-i şerîf mısra‘-ı evveli kırâ‘at itdügi gibi şeyh efendi mısra‘-ı sânîi okumağla şol mertebe şerîfin gönlüni cezb ider tâ imâmesi saruguna dokunur. Ve şerîf, Şeyh Ali Rûmî olduğuna i‘timâd itmeyüp sen evlâd-ı Arabsın didikde şeyh efendi dimiş ki Rum-ili'nden öte mağrib tarafından Bosna Vilâyeti intihâsında livâ-i Klis'de leb-i Deryâ-yı Sefîdet'de sâkin oldugunuz Klis Kal‘ası'ndan harbî küffâr hurdesi işidilür. İntihâ-yı serhadd ve inkıtâ‘-ı arz-ı mevlid ü maskıt-ı re’simizdir didikde şerîf bunun fesâhat ü belâgatine şerîf pesend ü iltifât ve rağbet idüp, ve hıl‘at-ı fâhire ilbâs idüp ve eşref-i sâ‘atde makām-ı İbrâhîmi ibnâ içün şerîf izn hâviye temessük ve nice bin sikke-i hasene ve sübeke ve neccâr virir. Ve sâ‘at-i mübârekede binâa bedâ‘ idüp neccârlar üzerinde şeyh mu‘temedlik iderken Ka‘betullâh mukābelesinde üç yüz altmış esvile üzre Esviletü’l-hikem nâm kitâbı te’lîf idüp ayât ve ehâdis evvelesiyle ve füsûs-ı akvâliyle cevâb virüp ve makām-ı İbrâhîmi kemâ-yenbagī ibnâ vü itmâm idüp ve hâfız ve kayyumlarına ulûfe idüp vakfın teslîm ile’l-mütevellî itdikden sonra şerîfe vedâ‘ idüp avdet eyledikde kat‘-ı menâzil iderek Astâne-i sa‘âdete gelüp pâdişâh-ı âlem-destgâhın hâk-pây-ı izzet-me’âblarına yüz sürdükde iltifât-ı tâmm ile mültefet ü mürâ‘ât olunup hıl‘at-ı fâhire ilbâs olundukdan mâ‘adâ “hazîne-i âmireden sana ne asıl yâdigâr virelim ki Budin ve Kanije serhadlerinde makbûl u

mu‘teber ola” deyu pâdişâh-ı zıllu’llâh mezbûr şeyh efendii tahyîr itdikde **[51a]** “pâdişâhım ihsânınız olursa dâ‘înize Lâvoş Kral'ın kılıcın lutf etseniz cümleden serhadd-i mansûrede makbûle geçerdi” didikde murâd üzre sâ‘atile mezbûr seyfi bilâ-tereddüt hıdmetine mukābil ihsân itdiğinden gayrı nice at ve katâr ve tefârik ve nevâkır-ı bisyâr ile ihsân ve muğtenim itdikde şeyh Sigetvar'a doğru türbe-i şerîfe hıdmet içün teveccüh itmişdir. Hakīr Pojega serhaddinde İslatine kādîsı iken çelebisine sıla tarîkı ile Sigetvar'a vardığımda mezbûr kılıç manzûrumuz olup ve mahdûm-ı fazâ’il-mersûmları menâkıbın minvâl-i meşrûh üzre takrîr eyledi. Ve yine Çelebi Efendi kasabamız Helevne'ye babasının mevlid ve maskat-ı re’si olmağla doğduğı yerin ziyâret içün geldikde ve kurbânlar kesdikde mezbûr Kral Lavoş'un kılıcın getürüp ehibbâ’ gösterdi bir soyluk murassa‘ kılıçdır ve yaldızlı demüri içinde derûnında kabzası tarafında harbeler ibnâ olmuşdur. Biz yine mâ nahnü-fîh olan sadede gelelim. Merhûm ve mağfûrün-leh Sultân Süleymân Han minvâl-i muharrer üzre sedd-i İslâm ve bâb-ı dîn olan Budin Kal‘asın feth ü teshîr itdikde Dubrovnik beyleri dimişler ki “bu âna varınca on bin flori Budin kralına virirdik bu dahi sizin hakkınız ve feth-i cedîdden avâ’idiniz oldı” deyü Sultân Süleymân hazretlerine ba‘dehû külâle-i Âl-i Osmân hulefâ-i âtiyesine nice Budin feth olduysa on bir bin beş yüz Frengi flori vire gelmişler ise ilâ-yevminâ hâzâ bi’t-tamâm iki beyleri elçilikle Astâne'ye be-her sene varup edâ iderler dahi vüzerâ-i zevi’l-ihtirâma ve fazîletli şeyhü’l-islâm hazretlerine ve mansıbda olan fazîletli kādî-asker efendilere ve içeride sarây-ı hümâyûnda dört ağalara ve dergâh-ı mu‘allâ yeniçeri ağasına ve bostancı-başıya dahi yüzer altun virüp ve hıl‘at giyüp giderler. Ve Bosna mîrimîrânına ve Hersek beyine dahi ta‘yînleri vardır; nakz-ı ahd itmeyüp cümlesin edâ iderler. Ve hakīr iki def‘a civârlarında kazâ dutup halta itmekle bunca hazîne nereden vücûd ve husûle getürürler istifsâr itdiğimizde beş nâhiyelerinde bâğ beleyen re‘âyâlarında on sekiz bin cebe var imiş. **[51b]** Cebe başından birer guruş alurlarmış. Andan gayrı beş nâhiyenin büyük ölçili gallelerin mîrleri içün alup yine ufak ölçiyle re‘â[yâ]larına redd iderlermiş. Hemân cebelerden on sekiz bin guruş olur sâ’ir büyük şinikle alınan terekeden hâsıl olup bu mertebe zor ile mezbûr hazînei vücûda getür[ürür]lermiş. El-hâletü hâzihî nakz-ı ahd itmeyüp istikāmet üzre sa‘âdetli Âl-i Osmân pâdişâhı hazretlerine hıdmet idüp ve zıll-ı himâyesinde olup kal‘alarında kadîmî iskele olmakla **القديم تترك على قدم والحادث بينهرم دوبرونكلى قِدَم** mantûkuna mazhar düşüp ve Freng-i bed-reng hâdis olup nakz-ı ahd itmeleriyle iskeleleri ve vilâyetleri münhedim olup ve Dobrovenedikli'nin nakz-ı ahd itmedükleri ecilden yine üslûb-ı sâbık üzre kal‘alarında iskele kemâ-kân açılmağla ve bi’l-cümle tüccâr iskelelerine gelmekle

şimdiki hâlde mâl bulmuşa dönüp devlet kapusı açılup safâ-ı hâtırla ve suhûlet ile mezbûr hazînei pâdişâh-ı âlem-penâha ve sâ'ir virgülerin edâ ider oldılar. Ve mezbûr Dobrovenedik'in begi olan kırmızı kadîfe giyüp nevbet ile ancak birer ay hükûmet iderler ve merkūm Livâ-ı Hersek'de küffâr zamânında hâlâ Mekumoriye'deki Nehr-i Sava ile Nehr-i Dırava mâbeynindedir, Varejdin dirler öte kadar cirmi var imiş azîm şehristândır. Kara Hersek tahtıdır ve Nemçe'nin baş yanıdır. Altmış bin askere mâlikdir. Cedleri mezbûr Kara [Her]sek livâ-i Hersek'de merkūm şehr-i Varejdin'e nakl itmişdir. Hâlâ evlâdı mütenessil olmuşdur ve kılâ‘ ve öyüke sâhibdir. Sebeb-i nakli ve dâr u diyârından mahrûm ve dûr u mehcûr olduguna nakz-ı aklı budur ki Frengistân kılâ‘ından Hersek'de Noy Kal‘ası şimâlinde vâkı‘ Kotor Kal‘ası'nda mezbûr Kara [Her]sek oğlunı bir valestli kızına nâm-zâd ider. Ba‘dehû kıza yüzük komak içün Kotor'a varup kıza gerdekde ne görse bir Frengî nâmlı hüsn ü letâfette bir nice âfitâb ayın on dördine benzer. Kara Hersek'in yüzi karalığla **[52a]** karârı kalmayup ve oğluna ihânet idüp **و من طمع ذلّ** mantûkuna mazhar düşüp ve mezbûre duhter-i ra‘nâı kendüne tezevvüc idüp aldugına oğlı istimâ‘ itdikde âr u nâmûsundan karâr[ı] firâra tebeddül idüp babası hazînesinden firâvân flori alup ve terk-i diyâr idüp kendüye tâbi‘ birkaç yoldaşıyla Astâne-i sa‘âdete teveccüh idüp ve Yenibâzâr'da serdâr-ı âlî-vakāra uğrayup ve babası ma‘şûkasın ihâneten tama‘ idüp kendüne aldugına tefhîm idüp ve vukū‘ üzre sultânü'l-berr ve'l-bahr ve fâtih-i muazzamü'ş-şehr olan Ebû'l-feth hazretlerine arz alup ve yola revâne olup Astâne-i sa‘âdete geldikde ve hâk-pây-ı iksîr-misâllerine yüz sürdükde bi'z-zât sa‘âdetli hünkâr-ı kâm-kâr huzûrunda şeref-i İslâm ile müşerref olup ve hazret-i pâdişâh-ı âlî-destgâh hazretleri Ahmed Paşa âd tesmiyye idüp ve bir paşalık virüp ba‘dehû bir sultân tezevvüc idüp ba‘de-zamân Mısır pâdişâhıyla Âl-i Osmân pâdişâhı hazretlerinin beyinlerinde muhârebe vâkı‘ oldukda hikmet-i Hudâ ile mezbûr Ahmed Paşa esîr ve dutsak oldukda Mısır pâdişâhı bahâsı-çün gayrı nesne istemeyüp yüz aded bâkire kız-oğlan bahâsın kat‘ itdikde mefharü'l-muhadderât sultân hazretleri ile ol kadar imtizâc-ı tâmmeleri ve muhabbetleri vâr imiş kendü mâlıyla yüz bâkire duhter iştirâ ve tedârük idüp istihlâs ve helâli Ahmed Paşa'ı halâs ider. Ezîn cânib vilâyet-i Bosna'da vâkı‘ zamâne kal‘ası olan Yayçe Kal‘ası havâlîsinde Banaluka Kal‘ası ve Akhisâr ve Travnik ve Gölhisâr nâmûn kılâ‘ ve nice nevâhî ve kılâ‘ vüzerâ-i kirâm ve serdâr-ı âlî-vakārla feth ü teshîr idüp ve Yayçe Kal‘ası'na bezl-i makdûr iderler ve nice zamân asker-i İslâm ile kal‘a-kûp toplarla döğerler. Feth ü teshîrine zafer muhâl olmağla bi'z-zât devlet ü sa‘âdet ve miknet ile kesret-i cüyûş ile sa‘âdetli Ebû'l-feth bakıyye-i feth-i Sultân Mehemmed Han *aleyhi rahmetü'l-gufrân* Kal‘a-ı Yayçe üzerine

gelüp ve nice zamân kal‘a-kûp toplarla döğüp ve bî-muhâbâ yürü[yü]şler ve hücûmlar idüp **[52b]** bir hâliyle metîn kal‘a olmağla fethi müyesser olmamağın Yayçe'nin üsti yanında Nehr-i Pleve deryâ-misâl amîk olmağın topları su içine bıragup pâdişâh hazretleri avdet ider ba‘de-zemânin mezbûr Yayçe Kal‘ası içinde taşdan oyulmuş bir sarb u sa‘b zindânı vardır ki hâlâ tekkedür. Altmış yetmiş mıkdârı mahbûs dutsakları ümmet-i Muhammedetden var imiş. Gündüzün taşra berây-ı hâcet çıkardurlarmış bir iki ip ele getürüp ve bir çeri gāzîye virüp ve mezbûr gāzîye dirler büryânlık içine pinhân ol ve gice ile dîvârdan sarkıdup ve her birimize birer âlet-i harb alup iki üç yoldaşla kemend atup ve hisârda zindân kapusunda yatan karavulcıları kırup ve bize yaraklarla getürdügün baltaları yetişdürüp demirlerimiz kırup ve bedenlere çıkup otuz kırk yerde ezâna başlayam. Ba‘dehû sell-i seyf olup küffârı kıralım” deyu kavl iderler. Mezbûr gāzî minvâl-i meşrûh üzre halâs olup ve yanına yoldaşlar ve silâhlar ve baltalar alup sâ’ir dutsakları halâs itdikde bedenlere çıkup cânib-i erba‘ada ezâna ba‘zıları bedâ’ itdiklerinde küffârın gönlüne bîm ü havf düşüp “bu ne hâldir” deyu hâb-ı[324] gafletden serâsime taşra çıkdıkda sâ’ir ümmet-i Muhammed “Allâh Allâh” deyu gülbeng-i Muhammedîyle bî-muhâbâ girişüp ve küffârın ekserîn tîğ-i bi-dirîğ-i şemşîr ile tîmâr-hâneden kurtulmuş delüler gibi esirüp evlerden çıkanlara âmân virmeyüp bî-muhâbâ kırup ve iyâl ve emvâlin zabt idüp ve âlât-ı harb ve top ve cebe-hâne bî-şümâr emvâl ve üsârâ alınup guzât-ı müslimîn hem halâs olmuşlar hem kemâ-yenbagī muğtenim olup Yayçe'i minvâl-i meşrûh üzre feth ü teshîr etmişlerdir. Ve sa‘âdetli Ebû’l-feth Yayçe'den avdet itdikde Nehr-i Şoyçe başında vakı‘ Kal‘a-ı Estirânde'den? küffâr top atmalarıyla bâ-fermân-ı pâdişâhî mezbûr kal‘aı asker-i İslâm yıkup yerle berâber ve ibtâl etmişler. Ve Kal‘a-ı Helevne miftâhların küffâr gümüş tepsiyle getürüp ve bey‘at idüp miftâhların pâdişâh hazretlerine teslîm itdiklerinde Helevne zabtına ve nâm-ı şerîfine **[53a]** hutbe okutmak içün sa‘âdetli halîfetu’llâh hazretleri yetmiş nefer dergâh-ı mu‘allâ yeniçeri kullarından gönderür. Yine Şoyçe'den devlet ile Domine Nâhiyesi'ne nüzûl buyurup karye-i İspetink'de banları sâkin oldugı bir müstahkem kal‘a ve içinde bir sırça sarây var imiş hâlâ mermerleri ve eser-i binâ zâhir ü nümâyândır; dayanmış iken feth ü teshîrine sebeb olan Kopça-zâdelerin cedd-i a‘lâları bir günde ne kadar at ile yer dolaşabildiyse Domine'de ve Râme'de bir çiftlik-i âlî pâdişâh hazretleri nusret ü hıdmet ve imdâdına mukābil ihsân ider. Hâlâ gümrâh ocakdır ve oğul-balıları mütenessil olup **بابنا مفتوح لمن دخل؛ وطعامنا مبذول لمن اكل** ihtivâsınca gelen zâ’irîn ü müsâfirîn ve

[324] Metinde **جواب** şeklinde yazılmıştır.

dervişânlar ri‘âyet üzerelerdir. Ve hünkâr-ı kâmkâr Domine'i feth ü teshîr itdikden sonra (medîne-i Mostâr şehr-i dil-ârâ ve me’vâ-yı ulemâ ve şu‘arâdır)[325] Medîne-i Mostar'a doğru varup Nehr-i Nertova üzerinde şehr ortasında iki tarafdan müstahkem kulel olup kamûs-ı dûzeh[326]-misâl olan yek-ayn cisr-i azîmi hünkâr-ı âlî-vakār hazretleri vire ile asker-i İslâm ile aşup dağ üzerinde havâlîsinde bâğ u râğ ve tahtında **تجرى من تحتها لانهار** bir iki nehr cereyân iden vâkı‘ Blagay Kal‘ası'na vardıkda küffâr su’âl ider; “pâdişâh hazretleri Mostarı neyledi?” “feth eyledi” didiklerinde Blagay Kal‘ası'nın (Kasaba-ı Blagay havâsı hûb ve fezâ-yı dil-güşâsı mergūbdur)[327] miftâhların getürüp Hünkâr Fâtih'e teslîm iderler. Blagay ele girdikde ve şenlik topları atuldukda “pâdişâh hazretleri Blagay'ı neyledi?” “aldı” deyu şüyû‘ buldukda ve Mostar küffârına haber irişdikde anlar dahi gümüş tepsiyle cisr-i kuleli miftâhların getürüp teslîm ve bey‘at itdiklerinde Mostar'ın dahi zabtına guzât-ı müslimîne gönderüp nâm-ı şerîfine hutbe okudur. Mostar'ı döğüp almak[da] sa‘âdetlü hünkâr usret çekmezdi lâkin ehl-i vukūf olup delîli olan Hersek-zâde Ahmed Paşa delâlet ve re’yiyle vire ile aşmak evlâ **[53b]** ve ekser Livâ-ı Hersek Nehr-i Nertuva'nın öte yakasında olmağla ve mezbûr suyun geçidi olmamağla “ihtimâldir ki cisr yıkup aşmağa kābil olmaya” deyu ol ecilden vire ile aşmağa re’y itmişler ve Kal‘a-ı Blagay'ı feth ondan sonra[328] sa‘âdetli pâdişâh hazretleri zabt u hıfz içün üç yüz dergâh-ı mu‘allâ yeniçeri yoldaşların alıkomuş iken hıfz u meks iderken ba‘de-zemânin küffâr asker-i enbûh-ı rû-yı siyâh ile gelüp ve Blagay Kal‘ası'n bî-muhâbâ muhâsara idüp kal‘a-kûp toplarla döğerken sa‘âdetli pâdişâh tarafından emr-i cihân-mutâ‘ vârid olup imdâd yetiştirince sabr u gayret idesiz” fermân-ı âlî sâdır oldukda emr-i şerîfi okuyacak âdem bulunmayıcak bir ümmî yeniçeri yoldaşı “ben okurum” deyu emr-i şerîfi alup “benim oğullarım çûn dayandınız dahi dayanın” deyu pâdişâh yazmışdır didikde şol mertebe ol zamânenin hünkâr kulı salb-ı âdemler itmişdir “çûn pâdişâh bize oğullarım deyu yazmışdır” bir uğurdan gülbeng-i Muhammedî getürüp ve yek-bâr toplar ve tüfenkler atup şenlik itmeleriyle “imdâdları yetişdi” deyu küffârın gönüllerine ra‘b u havf düşüp ve kal‘aı bıragup giderler. Ve belhâdan bir yoldaşın minvâl-ı meşrûh üzre emr-i şerîfi krâatı sebebiyle Blagay Kal‘asın istihlâs iderler. Şimdiyse kande bir mâldâr ve dünbeki hânende ve gûyende ekser şehr oğlanı var ise çorbacı ve yeniçeri olmağla ve salb olan yoldaşlar sorulmağla anun içün feth ü gazâ olmaz ve itâ‘at üzre olmamağla bir maslahat görülmez. Ve sâ’ir Livâ-ı Hersek'de

[325] Derkenardır.
[326] Metinde **فوزح** şeklinde yazılmıştır.
[327] Derkenardır.
[328] Metinde **اوكدنصكره** şeklinde yazılmıştır.

vâkı‘ kılâ‘ u nevâhînin hâlâ Dobroviçe'de oğul-balıları sâkin olan kinezler fethine bâ‘is ü bâdî olmalarıyla ne kadar taht-ı tasarruflarında iki üç kazâda çiftlikleri ve baştinaları var ise üzerlerine tîmâr şeklinde onar-on beşer harâc ve akār nâmıyla kinezlik bâştinaların mu‘âf etdiklerinden gayrı zamîme idüp muharrirü’l-vilâye olan fermân-ı pâdişâhîyle defter-i hümâyûna **[54a]** kayd edüp berâtları virülmişdür. An[dan] sonra dahi size ne yazalım muharrirü’l-vilâye mezbûr kinezleri su’âl itdikde “artık yazacağımız yokdur. Latîfe-günân mekr-nüvisin yaylağı olan Delüş üzerinde Posinçe mağlaı ki murâd dağ başında dumandır yazasız” didiklerinde muharrir mücerred mağlaı defterde kayd itmekle hâlâ mezbûr kinezler evlâdı bir harâc virüp cebel-i Delüş'e hâricden gelenlerden kırk-elli koç resm-i otlak alurlar ve Kara Hersek sa‘âdetli hünkâr-ı kâm-kâr Blagay'ı alduğuna istimâ‘ itdügi gibi pâdişâh hazretlerinin ve Hersek-oğlı Ahmed Paşa havfından ihâneti sebebiyle yüzi karalığla karârı firâra tebeddül idüp Dubrovnik beyleri sa‘âdetli pâdişâh-ı âlem-penâh hazretlerinin kadîmî müste’men ve harâc-güzâr re‘âyâsı olmağla sığunmuş iken anda dahi karâr itmeyüp ve bir kullarına hazînesin koyup ve teslîm tezkiresin Kara [Her]sek Dubrovnikli'ye virmeyince hazînei kabûl itmezler. Ve kendü deryâ ile sefînelerle mârrü’z-zikr Mekümoriye'ye şehr-i Varjodine varup tavattun eylemişdir. Ba‘zıların rivâyeti üzre mezbûr hazînesin sonra Kara Hersek almışdır. Ve bir rivâyetde taleb eyledikde Dobrovenedikli teslîm tezkiresin ibrâz idüp cevâb itmişlerdir ve mezbûr hazînei müzâyakada iktizâ idicek virgülerine sarf iderlermiş el-uhdetü ale’r-râvî. Ve dahi Hersek'de Lubin kazâsında Popova iki dağ arasında bir müstakil sahrâdır. Nehr-i Trebnişçe eyyâm-ı şitâda su tuğyân itdikde taşup deryâ-misâl mezbûr sahrâ suyla memlû olur. Köyden köye kayıklarla bi’l-mukābele varırlar. Kara ile varılmaz ve su derûnunda ve kenârlarda girdâblar vâkı‘ olmağla Popova ahâlîsi girdâblar etrâfın kulle gibi cânib-i erba‘adan dîvâr geçüp ne-mıkdâr ulak kangı girdâb su hazm idebilürse ol mıkdâr delük alıkoyup ve kulle içinde degirmen ibnâ idüp asiyâbı deverân itdirirler ve kayıklarla terekelerin getürüp mezbûr asiyâblarda ögüdürler. Ba‘dehû ilki yaz merkūm sahrâdan su geldikçe ol **[54b]** balçık içine sabanla terekelerin yek-bâr üşüp zer‘ iderler. Merkūm sahrâ suda semirüp gübrelenmekle şol kadar mahsûl vardır arâzîsi ta‘bîr-i muhâldir. Gallât ve mahsûlât ve kışda su içinde duran bâgāt ne mertebe vefret üzre doğurmakdır bir ölçek yaz buğdayından yirmi beş şinik hâsıl olur ve darı bir şinikden elli şinik ve böçürülce?[329] maş ve mercimek ve bakla merdümün kezâlik bir şinikden elli şinik husûle gelür. Arpa ve alak hesâba gelmez. Ve

[329] Böğrülce olmalı.

bâğı belledükleri gibi sûret-i darasın bildüklerinde bir ölçekden yüz yirmi şinik olur ve ten-dürüst vilâyetdir. Ve havâ ve suları ve üzümleri fâhirdir ammâ civârında mağrib tarafında vâkı‘ Gable Kal‘ası havâlîsi ve nevâhîsin mahsûlât ve hubûbât gālibdir. Ve arâzîsi dahi bitgeldür; bir şinik buğdayı elli şinik virir. Hattâ hakīr Lubin kādîsı iken yâr-ı gārımız Peraçavî Muharrem Efendi Gable kādîsı idi, Gable kapudanı mefharü’l-cûd ve’l-eshiyâ vüsemât sâhibi merd-i meydân sâhibü’l-akārât ve’l-gılmân merhûm Ahmed kapudan oğlın merhûm Bayrâm Bey'i İstolçe'de Bürrânî-zâdelerden nâm-zâd idüp düğün itdikde vâlidemiz tarafından akrabâmız olmağla da‘vet ile düğüne yakīn olmağla Lubin'den vardıgımızda Gable Kal‘ası'nın ağavâtı mezbûr Muharrem Efendi'yle bahs itdiklerinde bir şinikden hâsıl olan yaz buğdayı harmanına mezbûr efendii getürüp ölçdüklerinde bir şinikden elli bir şinik hâsıl olduğuna sicill-i hüccet iderler. Ve sâ’ir gallât ve esmâr ve bâgātı buna göredir. Ve mezbûr kapudan beyin bağçesine seyr içün vardıgımızda envâ‘ dürlü dîvân-hâneler ve büyût ve müte‘addid köşkler bisât-ı bî-gîrân ile bezenmiş bir sarây-ı âlî ibnâ ve umrân eyledügünden gayrı bir câ’-i latîf ve makām-ı dil-firîb tavsîf ve ta‘rîfi muhâldir. Evvelâ bağçe evsatında mâ’-i cârî bir nehr-i kebîr **تجرى من تحتها الانهار** cereyân ider bağçe ve devha ve derûnunda altı nâb akārâtı olan âsiyâb deverân idüp su havâlîsinde envâ‘ dürlü nesîm ve gül ve reyhân ve esmâr ve sünbül ve turunç-ı hıyem-rân ve enâr ile **[55a]** bezenmiş makām-ı bülbül ve somâkī sâfî mermerden sütûn üzre çardaklarda yedi verüm hulvî fâhir üzüm ve boyun uzatmış ve üzerine üzüm ve nesîm kol uzadup der-âgūş etmiş ve serv ü çınarlar ve asma ça[r]dakları altında hudâyî gölgede su yalusında sahfeler mermerle döşenmiş ve balık-hânesi mâhî ile dolmuş bir makām-ı ferah-fezâ ve devha-i pür-safâ dil ile takrîr ve kalem birle tahrîri muhâldir. Bi’z-zât pâdişâh-ı âlem-penâh hazretleri böyle her şey’le ma‘mûr devhaya mâlik degildir. Hemân girüp bir mıkdâr göz ucuyla manzûrumuz oldı. Yeniden Lubin kādîsı halefiniz olan nâ-halef Mostar'a geldi sem‘-i dâ‘î ve safâ ve mekse mâni’ oldı ve hasret kıyâmete kaldı. Ve yine Lubin civârında İskolçe bir makām-ı dil-firîbdir bir mâ’-i cârî cereyân etmiş iki cânibi bâğ u râğ ile bezenmiş İsteraşodol nâmıyla tahallüs etmiş ve suyun bir âsiyâba akıtmış üsti yanında bir havz-ı kebîr vâkı‘ olmuş etrâf enâr ve esmâr-ı hıyem-rân ile bezenmiş mezbûr çukurun bâğ u râğında üç kazânın ahâlîsinden her kimin hisse ve nasîbi yoğise adem yerine bırakmışlardır. Mâ-i Engüri ve hullevî müteferri‘ olan Engüri Gable ve Mostar'a gālib ve müştehirdir. Ale’l-husûs Bürrânî İshâk Ağa'nın ocağı tarzı ve tavr ve arzı ve simât-ı et‘ıme-i mütenevvi‘a ile ve eşribe-i müteferri‘a ile nazîre Nedârî? Ve Lubin cümleden yaylarakdır ve halkı mûzî ve ahmakrakdır **كلّ موز يقتل** mantûkuna düşmek ahakkdır. Ve mârrü’z-zikr Popova

Nâhiyesi'nin sahrâsı ol kadar düz sahrâdır aslâ taşlı yeri yokdur ve dağları sâfî sırma kayadandır gûyâ kudret taşları yağmışdır ve dağlarında diş ayrılayacak ağaç yokdur. Ve mezbûr Popova sahrâsında her nerede harmâna tereke düşürürlerse eger bârgîr merkeb ve eger küheylân at harmâna koysalar yatup döner mâdâm ki yularından ya kulağından harmândan taşra çıkarmayınca bahâyim ihtiyârıyla çıkmaz. Aslı bu ki bir zamân mazanne-i kerâmet olup evliyâ-i kirâmdan müştehir olan Sarı Saltuk mezbûr sahrâ ile mürûr iderken devâb u bahâyimi harmândan çıkmasun içün ahâlîsi hayr du‘âsın recâ iderler. Kerâmet ve du‘âsı sebebiyle bahâyim harmândan çıkmaz olur. **[55b]** Kezalik Çerniçe kazâsında Popova Nâhiyesi'nde vâkı‘ cebel-i kebîr olan ve ayyûka çıkan Turbîn yaylakı başında vâkı‘ olan su kaynağı ki beş zirâ‘ kadar cereyân idüp yine girdâba batar mezbûr mâ’-i cârî yanında vâkı‘ suffada[330] merhûm Sarı Saltuk tâze soğan ekl itmekle ol mahalle varup taze biten cümle soğanı yolup getürsen yine yarındası varsan meğer kemâ-kân cümle soğan Sarı Saltuk kerâmetiyle bir gecede bitüp boy virmişdir. Hattâ merhûm Sarhoş Gāzî İbrâhîm Paşa Hersek vâlîsi iken mezbûr dağa ziyâret içün çıkup ve bi’l-cümle soğanı yoldurup yine yarındası iki şâtırın gönderüp dopdolu bir torba[331] tâze soğan hazret-i paşaya getürürler. Ve mârrü’z-zikr Popova nâhiyesinde vâkı‘ kenîsenin maşrık tarafından taş içinde Hudâyî bir mağara vardır. Ol mağaradan rûz-ı Hızır eyyâmında nice rûzgâr çıkup eserse tâ Mihol? Gölü'ne varınca dinmez. Hattâ küffâr zamânında mağara kurbünde taşdan bir mürtefi‘ köşk binâ idüp ve mezbûr rûzgârı dîvâr içinden oluk ile oturtdukları “türyeze” didikleri sığırlarına istirâhat içün çıkarduklarına hâlâ eser-i binâ zâhir ü nümâyândır. Ve hakīr Lubin kādîsı iken merhûm Kansu Paşa livâ-i Hersek vâlîsi olmağla devr ile kazâmıza geldikde eşrefü’l-cûd ve’l-eshiyâ mefharü’z-zü‘emâ merhûm Fato-zâde Popova za‘îmi İbrâhîm Ağa'nın ze‘âmeti içinde vâkı‘ olmağla mezbûre mağara ağzında bir fâhir suffa ve üzerinde gölge ibnâ idüp Kansu Paşa hazretleriyle merkūm suffede ziyâfet itdikde yaz güni idi mezbûr mağaradan çıkan rûzgârdan kürksüz suffe üzerinde oturulmazdı. Ve mağara içinde olan Hudâyî kubbesinde nakl itdikleri ibret-nümâ acâyib ü garâyibi hazret-i paşa ile mağaraya girüp seyr etmek murâd itdiğimizde, eyilüp Kansu Paşa ile ve za‘îm-i mezbûr ve nice a‘yân ile çıralarla mağaraya girdiğimizde kapuda **[56a]** rûzgâr olukdan gibi çıkup eser ammâ içerde girdigimizde içerde bir dâne rûzgâr yoğidi. Kubbeli iki mağara biri maşrık ve biri mağrib tarafına mümtedd olup gitmişdir. Mağrib tarafında olan mağaranın kubbesinde zâhirde görünmeyüp kubbe içinde işidilüp kudretden kûs urılup

[330] Metinde **صحفه** şeklinde yazılmıştır.
[331] Metinde **طوْرَه** şeklinde yazılmıştır.

yatır ve bir degirmen önü tükene?[332] devr idüp re'ül-ye's ağacı gibi âdet üzre olduğuna işidilür kudret-i İlâhîyle bu degirmen istimâ' olunmuşdur deyü Kansu Paşa buyurdı. Nihâyet Ka'betullâh'a giderken Şâm yolunda Beriyye'de kalan bayırda dahi kudret kûsı uruldugına mesmû'mız oldu gayrı yerde işitmedik. Ve mezbûr kenîse râhiblerin hazret-i paşa ile "her zamân böyle midir?" su'âl itdik. Didiler ki "mezbûr kûs ve bir âsiyâbın devrânı dâ'imîdir". Nihâyet kaht-ı galâ olduğı senede iki degirmen devrân itdügine işidilür kaht-ı galâ oldugına dâll olmağla vilâyet ahâlîsi hazz itmezler. Ve maşrık tarafında olan mağarada bir Hudâyî göl vardır amîkliğinden ötesine aşılmaz ve ötesi nice olduğuna bilinmez. Ve mezbûr mağarada yer üzerinde envâ' dürlü nâlçeler izleri görünür var ise ecinne yatağı olmakdır. Ve mağaranın taşrada olan suffesi altında bir soğuk mâ'-i cârî kaynağı cereyân ider. Biz yine mâ nahnü-fîh olan sadede gelelim: Sa'âdetli Ebu'l-feth Sultân Mehemmed Han *aleyhi rahmetü'l-gufrân* Fâtih, livâ-ı Hersek feth oldukda Hersek-zâde dâmâd-ı zî-i'timâd-ı vüzerâdan olup delâletiyle ve nice imdâd u nusretile minvâl-i meşrûh üzre feth olunan kılâ'-ı vilâyât ve makāmâtın feth ü teshîri tamâm oldukda Ahmed Paşa sa'âdetli Hünkâr Fatih hazretlerine dimiş ki "zâtût dirler Hersek'de bir mîşe vardır pâdişâhım sana bir vilâyet feth itdirdüm odunlı kendü yanar kendü üfler" ve mezbûr Ahmed Paşa'ya babası Kara Hersek ihâneten mahbûbesin aldıkda sa'âdetli halîfetullâha müteveccih idüp ve sığınup istinâd itmekle şeref-i İslâm ile **[56b]** müşerref olduğundan gayrı vezâret ile mükerrem ve mefharü'l-muhadderât[333] sultân-ı muhterem dahi müyesser oldugundan mâ'adâ babası Kara Hersek yüzi karalığla mahbûbesin ihânet ile tam'a idüp almağla **والله عزيز ذو الانتقام** mantûkuna mazhar düşüp kemâ-yenbagī babasından intikām almışdır. Hâlâ vilâyeti Hersek'e Kara Hersek-oğlı Ahmed Paşa'ya ihânet itmekle Nedirne Herçegovine dirler ya'ni dinsiz Hersek vilâyetidir. Ammâ halkı gāyet hakīkat üzre olduğuna müşâhede olunmuşdur. Ve kasaba-ı Nevesin (Kasaba-ı Nevesin nâm-ı diger İzlâtopolye ya'ni Altun Ovası dimekdir)[334] ahâlîsi ba'de'l-feth gelüp vezîr-i mezbûr Ahmed Paşa'ya buluşup hâk-i izzetlerine yüz sürdüklerinde "bunlar kimlerdir" deyu su'âl itdikde cevâbında dimişler ki, "yine ol tâ'ife-i pâk-i'tikādız ki ihtiyârımız ile şeref-i İslâm ile müşerref olup çirk-i şirkden pâk olmuşuzdur ve a'dâdan kılıcımız ile intikām ala gelmişüzdür". İle'l-ân ol diyâr-ı (meymenet-âsâr münbit-i ricâl olduğı meşhûr-ı âfâkdır)[335]. **Bu dâstân hazret-i vezîr-i dilîr ve müşîr-i müşterî-tedbîr Fazlı Paşa**

[332] Metinde **اوكوتوكنه** şeklinde yazılmıştır.
[333] Metinde **محزّرات** şeklinde yazılmıştır.
[334] Derkenardır.
[335] Derkenardır.

Hazretleri ser-asker ta‘yîn olunduğıdır[336]**:** Ba‘de-zân merre-i sâniyede sa‘âdetli vezîr-i rûşen-zamîr Fazlullâh Paşa hazretlerinin sâ‘atile serdârlık ve tuğrâ-i hümâyûn ile Eyâlet-i Bosna'ya fi-sebîlillâh gazâ ve harâbe kalan kılâ‘ ve bilâdı umrân ve ihyâ niyyetiyle kesret-i cuyûş ile gelüp sahrâ-i Helevne'de devlet ile nüzûl buyurduklarında iltifât ve eyâlete müstehıkk izzetli kethudâsı eşca‘-ı küberâ Mehemmed Ağa Hazretleri'ni yarağa kādir cemî‘ muhâfazaya me’mûr olan ümerâ ile ve mîr-alaylar bi’l-cümle alaylar guzâtıyla ve serhadd-i mansûrenin sâhib-i rey’ ü tedbîr ve başbuğı olan bölük-başılar sekbânıyla frenk-i bed-rengi cefâ vü kahr içün büyük çete ile gönderdikden sonra yarındası ilhâm-ı İlahî ile hemşîre-zâdesi ve hazînedâr-başısı olan eşca‘-ı guzât Mahmûd Ağa'ı sâ’ir iç agalarıyla ve bâkī kalan asker-i İslâm ile Klis Kal‘ası'na akın salmak niyyetiyle cisr-i Çetine'ye ve Kal‘a-ı Sin'e doğru nîk-sâ‘at ile hazret-i paşa gönderdükde hakīr anda bulunup teveccüh itdiklerinde guzât-ı mezbûrûna du‘â idüp mübârek sâ‘atde azm u hırâm idüp uğura giderken cisr-i Çetine'den ve Sin ve Tutyak ve adada Klisli'den mevcûd bulunan guzâtı Mahmûd Ağa **[57a]** yanına alup Tutyak semtinde Doğopola intihâsında asker-i İslâm'ın büyük çetesi gitmekle tenhâdır deyü memâlik-i Osmâniyye'i Klis ve İspilit küffârı gāret kasdıyla giderken hikmet-i Hudâ ile Mahmûd Ağa asker-i İslâm ile üzerine çıkup küffârı yolda râst gelmekle bî-muhâbâ yek-bâr gāfilleyin asker-i İslâm ile hamle vü hucûm idüp ve göz açdırmayup bi-avnillâhi te‘âlâ küffârı münhezim idüp kimi tu‘me‘-i[337] tîğ-i şemşîr ile kat‘ u katl kimî ahz olunup kimî mîşelere gizlenüp cümleden bir avratı bir kâfir esîr idüp götürürken küffâr münhezim oldukda mâliki “elbette sen beni katl itmege virme üşte sana silâhım uğratma ben ahz itdim” deyu silâhın virdügi gibi mezbûre müslime mâliki olan harbînin sâ‘atile başın kesüp Mahmûd Ağa huzûrına getürür. Netîce-i kelâm bi-avnillâh ve bi-mu‘cizât-ı Resûlullâh gazâ-ı uzmâ olmuşdur. Ân-ı vâhidin içinde üç yüz seksen kelle-i bi-dîn ve üç yüz diri üsârâ kimi katl ve kimî ahz olunmuşdur. Cümleden Şarik nâm uskuk voyvoda diri alınmış iken eşedd-i a‘dâ-i dîn olup memâlik-i Osmâniyye'i çete ile zebûn idüp izâlesi elzem olmağla cisr-i Çetine üzerinde Mahmûd Ağa baş kesmişdir ve büyük çete ile Şibenik semtinde izzetli kethudâ bey Mehmed Ağa gazâ-ı uzmâ idüp ve kemâ-yenbagī küffâra kahr u cefâ idüp nice yüz kelle-i kâfiri ve on beş alem ve birkaç yüz dâne katır ve bakar ve birkaç bin ganem ihrâc idüp asker-i İslâm muğtenim olmuşdur. Ve kethudâ beyin ve hazînedâr ağanın gazâların medh[ini] müş‘ir birkaç evrâk-ı tevârîh te’lîf itdim idi hazret-i vezîr-i ekrem sebeb-i ma‘işetimiz olan bir tîmârlı

[336] Derkenardır.
[337] Metinde **طعَمع** şeklinde yazılmıştır.

gedigimize bir esfel ve nâ-halef bi-gayr-i vechin müdâhele itmekle mukarrerimiz ihsân ve nice lutuflar in‘âm buyurdılar *azzekallâhu te‘âlâ.* Ba‘dehû hazret-i Fazlullâh Paşa mukaddem izzetli Siyâvuş [Paşa] hazretlerinin ra‘b u havfından küffâr-ı haksâr bırakdukları Zadveriye Kal‘ası virân olup İhlevne'nin ve İnmoçka'nın ve Domine'nin sedd-i İslâmı ve müntehâ-yı serhaddi olmağla ve ihyâ olmayınca vilâyât-ı mezbûrede karar-ı mecâl muhâl olmağla Hersek vâlîsi izzetli Ali Paşa ile ve a‘yân-ı **[57b]** vilâyet ve asker-i İslâm ile bi’l-ittifâk Eyâlet-i Bosna'dan cerâhor ve neccâr çıkardup ve ilki evvel Kal‘a-ı Zadveriye'ye varup ve dâmen-dermiyân idüp ve leyl ü nehâr ve ale-d-devâm bi’z-zât hazret-i vezîr-i ekrem cerâhor ve neccâr üzerine nezâret ve takayyüd-i tâmm idüp ve bir ayda Zadveriye Kal‘asın müstahkem ibnâ ve ta‘mîr ve umrân idüp ve dahi evvelkiden ziyâde kal‘aı tevsî‘ idüp ve Poltençe kullesin kal‘aı korutmak içün müceddeden ibnâ idüp ve ziyâde kul koyup aklâmın dahi Astâne-i sa‘âdetden emr-i cihân-mutâ‘la ta‘yîn itdirüp vilâyet-i mezbûre ve serhadd-i merkūmei bir mertebe ihyâ ve pâdişâh-ı rû-yı zemîne ve dîn-i mübîne hıdmet idüp küffârdan sütre itmişdir. İlâ-yevmi’l-kıyame ahâlî-i vilâyet hayr duâlarına müştagillerdir. Ba‘dehû mezbûr Zadveriye binâsından geldüği gibi vezîr-i ekrem hazretleri Ali Paşa-yı kâm-kâr ile ve bu hakīr kasabamızdan yüz kırk sekbânile ve nefîr-i âmm ile ve cümleten cerâhor ve neccâr ile nîk-sâ‘at ile bi’l-cümle asker-i İslâm'la Kal‘a-ı Kinin binâsına teveccüh buyurup ve ilki gün ordı yerinden kalkup çiftligimiz Lubnik'de Üçler nâm mahalde hasbeten-lillâh ibnâ itdigimiz câmi‘-i şerîf ve kervânsarây kurbundaki hâlâ müntehâ-yı serhadd ve karavul beklenür ismin tesîri olmağla kenâr ve uç olmuşdur. Asker-i İslâm konmağla sâ‘atile odun içün kervân-sarâyımız asker yerle berâber eylediler. Altı sene ma‘mûr olup ve müsâfirîn ve kervân ve ebnâ-i sebîl konup işledükden sonra rahtı ve dırahtı asker-i İslâm'a nasîb itmişdir. Binâsı üç def‘a rü’yâda hakīre kıbel-i Rahmânü’r-rahîm'den işâret olunmağla bir taşı ya bir ağacı ındellâh kabûl olunursa âhiret içün bize kâfîdir. Etrâfında olan kurâı küffâr gāret ve harâb itmekle ancak mezbûr câmi‘imizde cum‘a ve îdeyn kılınur. Yine oradan harâbe olan Karye-i Karinçe sahrâsında asker-i İslâm konup hakīr merhûm sultân-zâde Mehemmed Paşa hazretlerine muttasıl konup kadîmî dostumuz ve yâr-ı gārımız olmağla **[58a]** eglenürdük. Yine üçünci gün harâbe olan Grahova Nâhiyesi sahrâsına kezalik haymelerle konulup anda cümle Bosna serhaddinin kulı Kal‘a-ı Gravişka ve Bihke ve Odovine ve Lika kapudanları ve ağaları neferâtıyla alay alay fevc fevc me’mûr olmalarıyla alaylar ve alemleriyle gelüp ve yollı yolunca vezîr-i ekrem hazretlerinin dest ü dâmenin ba‘de’t-takbîl kapudan ve ağalarına ve kethudâ ve yüzbaşı alemdârlarına vezîr-i âlî-vakār hıl‘at-ı fâhireler ilbâs idüp ve her

birine istimâlet ber-muktezâ-yı adâlet virüp semtli semtliyle ve alayı halkıyla kondılar yarındası cebel-i Harsuce aşırısına aşılup ve Kal‘a-ı Kinin havâlisinde asker-i İslâm konuşup ilki gün kireç-hânelere yapışuldı. Tahminen kırk kireç-hâne ibnâ olunup yakıldı ve kal‘aya bi’l-ittifâk varılup ve binâsına bedâ’ olundukda vezîr-i zü’l-kerem ve âlî-himem hakīre dua itdirüp ve ri‘âyet idüp ve kurbânlar kesüp alayına ve tahammülüne göre evvelâ ev yerülerin taş toprağın ba‘de’t-tathîr binâa imdâd ve neccâra nezâret içün kal‘a ve palanga dîvârların hazret-i paşa askerîlere taksîm eyledi. Ve kal‘a binâ olunurken üç tarafı su, Kırka gibi nehr ve taraf-ı ahârdan kapusınca nehri ihâtâ idüp ve cânib-i râbi‘ası yüksek bayır ve altı yanı sahrâ olup şenlik olmayup harâbe vilâyet ve küffârdan mahûf ve nevâhî ve kurâsı dahi harâb ve mevkī‘-i bûm u gurâb olmağla asker-i İslâmı hıfz içün karavula muhtâc olmağın her gice mîr-alay, alay-begisiyle ve kapudan ve ağalar neferâtıyla be-tarîk-ı münâvebe âlât-ı harble üç yüz atlı sahrâa varup karavul beklerdi. Klis alay-beyisi olan Kalb-zâde eşca‘-ı umerâ ve eşref-i küberâ mezbûr Kinin Kal‘ası olan sedd-i sedîdin ibnâ ve umrân ve ihyâsına bâ‘is ü bâdî olan Yûsuf Bey kendü alayıyla karavula çıkdugı gece üç bin harbî küffâr gece üzerlerine bî-muhâbâ gelüp hücûm itdiklerinde mezbûr alay-beyi şîr-vâr küffârı kırup dağıtmış iken küffâr üzerine ve atına yek-bâr tüfengler üşürüp atın tüfenglerle gırbâle döndürmekle ve kendü birkaç yerde cerh olunmağla atı düşüp kendüyi basdırmağla **[58b]** küffâr hûn-vâr[338] üzerine üşüp küffârın kesret-i cüyûşı olmağın alayı guzâtı istihlâsa kādir olmamağla esîr ve dutsak olup ve dârü’l-harbe gece ile getürilüp Ruvine nâm harbî kal‘asında göz habsinde olmağla mukaddem uskuk eşkiyâsı Kal‘a-ı Şibenik'e getürdükde el altundan istihlâs içün iki yüz öküz taleb idüp ve birâder-i kebîri Koca Derviş Bey'i ve Osmân Bey'i sâ‘atile Galamoç'a mektûb gönderüp mezbûr kâvları henüz yetiştürmüşler iken nâmdâr dutsakdır deyu ol gün ceneral kayıkla Şibenik'e gelüp ve alay-beyi el-mezbûr göz habsinde olan evi basup ve uskuk ellerinden gasb idüp ve gemüye koyup ve Zadre Kal’ası'na getürüp iki yüz öküz mürtedlere virilmiş iken tekrâr elli yük akçe bahâ kesüp Rivyen Kal‘ası'na getürilüp habsde olmağla ve kendüyi istihlâsa kādir Astâne'de Dojin nâm dutsak harbî işidilmekle karındaşı Osmân Bey iki def‘a Astâne'ye varup ve sa‘âdetli hünkâr-ı kâmkâr hazretlerine ref‘-i ruk‘a idüp ve elli kürekçi arz ve telhîs olunup yarar ve şecâ‘at-şiâr gāzî olmağla sa‘âdetli pâdişâh-ı rû-yı zemîn mezîd-i inâyet-i pâdişâhîden istihlâs içün mezbûr harbî Dojin'i virmeği ve terahhumen istihlâs itmegi murâd-ı şerîfleri var iken iç halkından ba‘zı erbâb-ı garaz

[338] Metinde **حوكٌ وَارْ** şeklinde yazılmıştır.

الذين فى قلوبهم maraz-ı iğvâsıyla ta‘assuben mâni‘ olurlar Allahu te‘âlâ mâni‘ olanların cezâların virsün (sonra ehl-i beyti olup Ferhad Paşa-zâde gerçi Astâne'ye varup kıbel-i saltanatdan mezbûr dutsak sadr-ı a‘zam Köprüli Mehemmed Paşa *yesserallâhu mâ-yeşâ* himmetiyle in‘âm olunup istihlâsına sebeb olmuşdur)[339]. Ve vezîr-i ekrem Kinin binâsına tekayyüd-i tâmm ve ihtimâm bi-nefsihî itmekle kırk güne dek Kal‘a-ı Kinin kemâ-yenbagī ibnâ ve umrân idüp ve kul koyup ve aklâmların emr-i şerîf ile ta‘yîn ve Astâne'den berevât-ı hümâyûn ile nasb olunan yirmi üç ağaların neferâtıyla berâtların getürüp kemâ-yenbagī bu serhaddi ihyâ ve sedd-i İslâm ve sedd-i sedîd koyup dîn-i mübîne ve pâdişâh-ı rû-yı zemîne kemâl mertebe hıdmet eyledi. Ve hakīr Kinin binâsı imdâdında bulundugumdan gayrı sa‘âdetli Siyâvuş Paşa Kırka Kazâsı'na berât-ı humâyûn ile getürdüp Kinin kazâmızdan olmağla iftâ ve dahi me’mûr olmağın serhadliden ol kadar müsteftîler **[59a]** mürâca‘at itdiler nevâkır-ı fetvâ bizim ve dostlarımızın bile sebeb-i ma‘îşetimiz oldılar. Gerçi Fazlı Paşa'nın emîr efendisi hâcesi olmağla ordı kādîsı idi ammâ hakīre ekser da‘vâ istimâ‘ itdirdi. Ve Kırka kazâsından bakiyye kalan Odovine ve Lika ağaları Kinin binâ oldukdan sonra hakīr dahi hazret-i paşa ile vedâ‘ idüp arkurı hâlî olan Helevne ve Popne yaylakı aşurısına hâlî dahi olan Gradçaç aşurısına Odovine andan Lika'ya gitmek murâd itdiğimizde hakīre hitâben Kinin'den eşedd berzah ve kamer-i küffâr olan Gradçaç Kal‘ası'n umrân ve ihyâ içün buyurıldı-ı şerîf hazret-i paşa virüp ta‘mîr ve meremmet ü termîmi fermân olunmağla mahalline vardıgımızda dâmen-dermiyân idüp ve üzerine olup ve bir günde beş yüz yük hâzır kireç bulunmağla kaldırdup bir hafta içinde üşündüyle ibnâ ve umrân itdirüp dîn-i mübîne ve pâdişâh-ı rû-yı zemîne ve ahâlî-i memlekete şol mertebe hıdmet eyledik ve eskiden aklâmı olan kulı yerleştirdik ta‘bîr muhâldir. Ve küffârın güzergâhı iken sedd olmağla uskuk olan mehîn-i dîn ü devlet melâ‘îne şol kadar kahr olup ve urûkı kesilüp ve yolları kapanmağla beyânı muhâle ta‘lîkdir. Ve hazret-i paşa dahi avdetde Derharika Kal‘ası'n ve Kara Orman palankasın ihyâ vü umrân idüp bi’l-fi‘l Hersek vâlîsi Ali Paşa ile ve Yeniçeri Ağası Hasan Ağa ile ve mîr-alaylarla ve sâ’îr asker-i İslâm ile makdûr-ı beşer değil iken bir yazda dört kal‘a serhadd-i mezbûrede ibnâ ve ihyâ vü umrân idüp hünkâr-ı âlî-destgâha ve serhadd-i mansûrede sâkin olan ümmet-i Muhammede ve fukarâı küffârdan sedd-i İskender gibi sedd itmekle ol kadar hıdmet itmişdir vezâret-i uzmâya müstehıkk ve ehakk olmuşdur. Ve sene-i âtîyede hazret-i paşa Cebel-i Porlak gibi sa‘b yolların **[59b]** kendü ve cebel-i Bokova yolın Kalb-zâde merhûm Derviş Bey'i

[339] Derkenardır.

ve Şolce yolların dîvân efendisine tathîr itdirüp ve Helevne'de Ferhad Paşa kervân-sarâyın ve Köprez'de câmi‘-i şerîf ve hân gazâ mâlıyla ibnâ idüp kasaba kondurmağla bi’l-cümle ümmet-i Muhammed’in ve fukarânın hayır du‘âsı ilâ-yevmi’l-kıyâme almışdır *zâdellâhe ömrühû ve ebbede devletuhû* sonra hazret-i paşa Banaluka'ya varmış iken küffâr cem‘iyyet idüp ba‘de’l-müşâvere Kal‘a-ı Kinin güzergâhları ve mürûr idecek yerleri olup ibnâ ve ma‘mûr olmağla küffâr-ı haksârın urûkı kesilüp memâlik-i Osmâniyye'i gāret ve tahrîb içün yolları kapandukdan gayrı ganâyim ve üsârâ ve şikârı geçürmegi Kinin guzâtı sebeb-i harmânları olmağla kadîmden cümle Kotar küffârın iken Marçenko Ban didikleri kaltabânın Kal‘a-ı Kinin tahtı ve makarr[ı] olmağla bâ-itibâr-ı me’mûl[340] mün‘adim olan fühûl u ukūl Kinin bizim olıcak cümle Kotar dahi ki Zadre'ye varınca Kırka Sancağı'dır. Üslûb-ı kadîm üzre anların olmak mülâhazasıyla Freng-i bed-reng ve anlara teb‘ıyyet iden mehîn-i pâdişâhî uskuk eşkiyâsı bi’l-ittifâk bâzû-yı kuvvetlerin yerine getürüp ve dâmen-dermiyân idüp ve bir ay mukaddem Şibenik Sahrâsı'nda dernek[341] ü cem‘iyyet idüp ba‘dehû Iskıradin ifnâsına[342] Şibenik ve sâ’ir kılâ‘ ve kasteller askeri nakl idüp Iskıradin kadîmden iskele yeri olmağla uskuk eşkıyâsın iğrâmıyla hareket-i bî-bereketleri olmağla evlâd u iyâlin ve devâb ve ağnâmın kal‘a-kûp iki zî-kıymet toplar içün Zadre ceneraline rehn idüp Frengin karada vâkı‘ kılâ‘ına atlı başıları olan pozvidor serdârlığla ve lücman serdârıyla ve Rim Papa ikomanıyla?[343] ve muhammîn[344] olan[345] iştimdorlarıyla ve nice nâmdâr valestlerle ve uskuk voyvodaları olan İsmilan-oğlıyla ve Yanko voyvoda ile kal‘a-kûp toplarla ve cebe-hâne-i bî-gîrân ve asker-i firâvân **[60a]** cem‘ itdiklerinden gayrı mu‘tâd-ı me’lûfları üzre hîle içün Vedüdnor'da ziyâde karaltı görünmek içün olanca ester ve himârın ve bakar davarın ve ba‘zıları avrâtın[346] ve umûmen ra‘iyyetin cebe ve gölmekleriyle nefîr-i âmm sürüp Kal‘a-ı Zadre askeri dahi canavarlarıyla deryâ ile sefînelerle Iskıradin iskelesine çıkup ve ceneralleri karaya çıkmak havf itmekle gemüler muhâfazasında Iskıradin'de kalup ve gemülerde olan asker yüzi karalığla Kinin'i feth niyyetiyle karaya dökülüp ve topları arabalara bindirüp ve meymûn üzerinde limânlara kalamarlarla çekdürüp küffârın cem‘iyyet ve hareketleri istimâ‘ olundukda Çetine Nâhiyesi'ne muhâfaza içün inüp meks iden mîr-alaylar alaylarıyla ve İhlevne ulemâsı

[340] Metinde **مايوّل** şeklinde yazılmıştır.
[341] Metinde **درنق** şeklinde yazılmıştır.
[342] Metinde **فِناسنه** şeklinde yazılmıştır.
[343] Metinde **ايقوماتيله** şeklinde yazılmıştır.
[344] Metinde **مُحَمّين** şeklinde yazılmıştır.
[345] Mükerrerdir.
[346] Metinde **عواراتن** şeklinde yazılmıştır.

eşref-i fukarâsıyla kirâren câsûslar gönderüp bizde gibi degildir üserâların kibârından gayrı kimse bilmemekle sû'-i tedbîrleri ne tarafa olduğuna fehm olunmayup ve serdâr tarafından üç günde bir kışlakdan ulaklar gelüp vukû‘ üzre haber almak muhâl iken sene bin altmış üç rebî‘ü'l-âhirin yirminci güni ki pazarirtesidir minvâl-i muharrer üzre karaya çıkup ve toplarla yola girüp üçünci gün ki cehâr-şenbih günidir kesret-i cüyûş ve asker-i enbûh rû-yı siyâh ile Kinin kurbuna gelüp kal‘anın üsti yanında Nehr-i Kırka ve Nehr-i Potneşençe mâ-beyninde tarla ve bağlarda konup meteris olacak yeri yoklamak içün fârisân cerrârlarından iki yüz elli mıkdârı kodosunı sâ‘atile gönderdiklerinde topcı-bâşı mukaddem şehîd olmağla bi'l-fi‘l Kinin dizdârı olan Çerniçe-zâde eşca‘-ı guzât Mahmûd Ağa top ile mezbûr fârisânı nişâna alup beş nefer küffârı helâk ve yek-mu‘allak-ı ber-hâk itdiğinden gayrı Kinin gāzîleri yek-bâr çıkup ve bî-muhâbâ mezbûr küffârın iki yüz ellisi üzerine hamle idüp on beş nefer kâfir-i bî-dîni dahi darb-ı şemşîr ile helâk ve ber-hâk ahtarup ve başların kal‘aya diküp tâli‘lerin yoklamışlardır. **[60b]** Ve cum‘a güni küffâr kal‘aı muhâsara idüp ve Pas dimekle ma‘rûf nâm bayırda meteris ve topların kurup döğmeğe başlamışlardır. Ezîn-cânib asker-i İslâm serdâr-ı zafer-şi‘âra ve Hersek vâlîsi Ali Paşa'ya kal‘a muhâsara olduğuna arz u mahzar idüp ve ulaklar gönderüp hazret-i paşa feryâdcı geldüği gibi yabanda bulunan asker-i İslâm ve nefîr-i âmm ber-vech-i isti‘câl gelmek içün buyuruldılarla serhengân ve ser-askerler ve çeri-başılar ve çeri süriciler gönderdikden sonra paşa hazretlerinin kendü ehibbâsı ve içinde olan guzât-ı müslimîn çırâk-ı efrûhteleri olmağla bilâ-ihmâl yanında mevcûd bulunan asker-i enbûh ile mâh-ı mezbûrun yirmi altıncı güni fî-sebîlillâh gazâ niyyetiyle alıkoyup hazret-i paşa yolda iken ezîn cânib kal‘a içinde muhâsırîn olan asker-i İslâm bî-muhâbâ küffârın hücûm ve yürüyüşlerinden ve toplar ve kunbaralar zorundan ve açılan gedükler meremmât ve hıfzından âciz ve fürû-mânde kalup za‘afa düşmekle ve korunmağa ve mukāvemete iktidârları kalmamağla muhâsırîn "el-gıyâs" deyu gece kal‘adan âdem sarkıdup ve asker-i İslâma feryâdcı gönderüp "elbette bize nusret içün şimdilik guzât-ı müslimînden iki yüz âdem imdâd gönderesiz ve küffârın kesret-i cüyûşı vardır az askerle gelmeyesiz" deyu sipâriş itmeleriyle buyurıldı-ı şerîf ile Helevne ve Domine ve Galamoç'da muhâfazaya me'mûr ve Çetine'ye Kinin imdâdına gelen asker-i İslâm üzerine serdâr ve kā'im-makām ve nâb-ı menâb olup hazret-i vezîr yerinde olan Bîr-alay-ı Bosna bin Fethi Bey fâtih-i Freng-i bed-reng mefharü'l-emâcid ve'l-ümerâ ve eşca‘-ı küberâ sa‘âdetli İsmâil Bey Hazret-i İsmâil-vâr bilâ-fidye kurbân olmağla ihtiyâr idüp ve **يا مفتح الابواب** mantûkuna mazhar düşüp ve iki yüz mıkdârı ihtiyâr idenlerden serdengeçen guzâta intihâb idüp **[61a]** ve asker-i cerrârdan beş alayı yanına alup ve şîr-

vâr önlerine düşüp küffâr başlarına hûn-vâr üşmüş iken a‘dâ-yı dîni bî-muhâbâ demet demet sokak sokak tîğ-i bi-dirîğ-i şemşîr ile kırmağla bi’z-zarûrî yol virüp sâlimîn mezbûr serdengeçen guzâtı ve dâhil-i kal‘a itmesiyle muhâsırîn olan guzât kuvvet bulup teşekkür içün top ve tüfengler atup şenlik itmişler ve serdâr-ı fersây-ârây kesret-i cüyûş ile yetişince kal‘a hıfzında kemâl mertebe dâmen-i gayreti yerine getürmişlerdir yohsa izzetli İsmâil Bey sâ’ir mîr-alaylarla ve dergâh-ı mu‘allâ yeniçeri ağası Ahmed Ağa ile ve Helevne ulemâsıyla ba‘de’l-müşâvere bu re’y ü tedbîr ve gayret ü fütüvveti **كما قال عم من جهّز غازيًا فى سبيل الله فقد غزا** fehvâsınca yerine getürmese el-ıyâzü-billâh mezbûr kal‘a-ı husrevânî elden gitmek mukarrer idi. Bu takdîrce mîr-alay-ı mezbûr İsmâil Bey dîn-i mübîne ve pâdişâh-ı rû-yı zemîne itdüği bu mertebe hıdmet mukābelesinde manâsıb-ı ulyâya ve hıl‘at-ı fâhireye müstahıkk olmuşdur. Gerçi İsmâil Bey mezbûr muhârebede dıhyenin aynından kurşum urup ve üç dişi şehîd olmuşdur. Ammâ yine beşinci gün küffâr münhezim oldukda pîr-vâr hareket ve cür’et idüp tîğ-i bi-dirîğ ile bî-muhâbâ hayli küffâr kırmışdır[347]. Ez-în cânib hazret-i vezîr-i ekrem Banaluka'dan kalkup sür‘atile kat‘-ı menâzil idüp gurre-i cemâziye’l-evvelîde asker-i İslâm'a nîk-sâ‘at ile karışup der-akab rûz-ı mezbûrda Hersek vâlîsi sa‘âdetli Ali Paşa dahi yetişüp bi’l-cümle asker-i İslâm ile ba‘de’l-müşâvere ol gice ki mübârek cum‘a gicesidir ahşâmdan ılgār-ı tâmm ile ber-vech-i isti‘câl paşa-yı ekrem mîr-i mükerrem ve ümerâa alaylar ile hem-rikâb ü inân iken cenâb-ı Rabbü’l-izzete tevekkülân üzre olup Kinin üzerine gelüp muhâsara iden düşmân üzerine nîk-sâ‘atile azîmet ve küffâr-ı yâdı hezîmet etmek tasmîm ani’s-samîm idüp sabâhdan evvel Kal‘a-ı Kinin altından cereyân iden Nehr-i Kırka başında Kosova semtinde Kon dimekle ma‘rûf bayırda pusuya girüp subh-ı kâzib lâmi‘ ve subh-ı **[61b]** sâdık tâli‘ oldukda mevcûd bulunan ba‘zı ulemâ ve sulehâ ile tekbîr ü tehlîl ve temcîd ü tebcîl Hudâ-yı Rabbi celîle takdîm ü tetmîm olunup ve Hazret-i Resûl-i güzîn şefî‘ü’l-müznibîn hâtimü’n-nebiyyîn Muhammed Mustafâ'nın ve evliyâ-i kirâmın ve Kinin kurbunda medfûn olup mazanne-i kerâmet ve ol serhaddin gözcisi olan Şeyh el-Hâc Ahmed *kuddise sırruhû* **اذا تجرتم فى الامور استعينوا من اصحاب القبور** ihtivâsınca rûh-ı pür-fütûhlarından bi-avnillâhi te‘âlâ feth ü nusret ve zafer müyesser olmağla taleb ü istimdâd olunup hemân sâ‘at altun başlı alemler çözilüp ve borılar çalınup girîv-i tabl ve na‘ra-i nefîr ile yek-bâr paşa-yı kâmkâr ve serdâr-ı zafer-şi‘âr kesret-i cüyûş ve asker-i İslâm ile a‘dâ-i dîn üzerine envâ‘ yürüyüşler ve hücûm ve hamleler idüp küffârın ekser fârisân-ı cebe-pûş ve piyâde-i zerre-pûş olup ve gurâb-

[347] Metinde **قرمشمدر** şeklinde yazılmıştır.

misâl kara demüre gark olup ve sahrâ-i Kinin'de asker-i İslâmı gurûr ile ve milel-i şettâ ve hınâsetle[348] **النّاس اجناس اكثرهم** encâsın nühûset ü şekāvet ile karşulayup hây u hûy-ı ceng ü dâr [u] gîr gûş-ı feleki gulgule ve zemîn ü zamâna velvele ve simâk u semeki **وزلزلو زلزالاً شديدًا**zelze[le]siyle mütezelzile olup ve cevânib-i erba‘adan şîr-vâr bi’l-fi‘l Hersek vâlîsi eşca‘-ı vülât kahramân-ı zamân ve sâhib-kırân-ı bî-akrân Ali Paşa-yı kâmkâr pîr-vâr ferzend-i bülendleriyle Rüstem ve Zâl ve Nerîmân-vâr cür‘et ve hareket idüp ve nice kâr-âzmûde küffârı darb-ı tîğ-i şemşîr ile kırup ve lücmânîleri sürüsiyle sürüp dil içün gönderdügi nâmdârlardan gayrı tersâne-i humâyûnda altmış lücmân imdâd içün göndermişdir. Ve ri‘âyet ve hıl‘at-ı fâhireye ve manâsıb-ı ulyâya müstahıkk olmuşdur. Ve dergâh-ı mu‘allâ yeniçeri ağası Ahmed Ağa kâr-âzmûde yoldaşlarıyla merdâne hareket idüp hayli küffâr kırmışlardır. Ve mîr-alay-ı Semendire gāzî bin gāzî müştehir olan alayıyla ve mîr-alay-ı Sirem merd-i meydân olan alayıyla ve mîr-alay-ı İzvornik zü’l-fünûn ve eşref-i fuhûl Yûsuf Bey alayıyla **[62a]** ve mîr-alay-ı Hersek eşca‘-ı ümerâ ve ecved-i küberâ Gāzî Haydar Bey alayıyla ve mîr-alay-ı Pozega şîr-vâr hareket iden alayıyla ve mîr-alay-ı Klis pîr-vâr cür‘et iden alayıyla ve mîr-alay-ı Alaca Hisâr alayıyla ve mîr-alay-ı Prizren alayıyla ve Helevne ulemâsı eşrâf u guzâtıyla dilîrâne hareket itmişlerdir. Ve muhâsırîn olan Kinin guzâtı karşudan asker-i İslâmın girîv ü tabl u na‘ra-ı nefîrî ve altun başlı alemleri iyânen müşâhede itdiklerinde nev-hayât bulup ve fursat ganîmet bilüp ilki evvel kovandan bal arusı dökülür gibi hisârdan yek-bâr çıkup ve bî-muhâbâ kalb-i düşmâna zîb-i cey‘ân ve Zâl ve Rüstem ve Kahramân gibi küffâra kapulup lâ-yu‘add velâ-yuhsâ küffârı hâk ile yeksân itmişlerdir. Ve Zadveriye ve İnmoçka ve Domine bâ-husûs Galamoç guzâtı bi-ecma‘ihim merdâne hareket idüp nice küffâr kırmışlardır. Ve cisr-i Çetine ve Sin ve Tutyak gāzîleri kapudanları zü’l-fünûn ve eşca‘-ı guzât-ı fuhûl Baba Ahmed Ağa ile ve ferzend-i bülendleriyle dilâverâne cür‘et ve bî-muhâbâ kelle-i küffârı bî-hisâb kat‘ ve nicesin ahz itmişlerdir. Muhassal-ı kelâm mezbûr muhârebede baş kesmemiş âdem kal[ma]mışdır. Ve ilki evvel sahrâ-ı Kinin'e asker-i İslâm geldikde gönül birliğiyle ve fî-sebîlillâh guzâtıyla guzât-ı müslimîn ve bebr-âyîn merdümân-ı muvahhidîn alay alay fevc fevc temevvüc idüp bî-muhâbâ hücûmlarile ve bi’z-zât sa‘âdetli serdâr-ı âlî-vakār altun başlı bozdoğan ile cenge tekâsül iden askeri sürdüğünden gayrı fî-sebîlillâh gazâ niyyetiyle sell-i seyf idüp ve borıların [b]ağırdup esb-i bâd-pây-ı dırahş-ı cihân-peymâyı ileriye[349] sürüp tîğ-i şemşîr ile üç dört baş kat‘ itmesiyle asker-i cerrâr dâmen-i gayret ü fütüvveti

[348] Metinde **حنايستله** şeklinde yazılmıştır.
[349] Metinde **اللريه** şeklinde yazılmıştır.

yerine getürüp cânib-i erba‘adan zîb-i çey‘ân ağnâma koyulur gibi umûmen sell-i seyf idüp ve bî-muhâbâ yek-bâr hamle idüp küffârın ekser fârisânı cebe-pûş olup gayrı âlât-ı harb ile zafer bulunmamağla her birisi birer Ebû-Müslim nacağına ve cebe delen guzâtın gömleğine muhtâc olup **كَاَدْ راسِل الاَعْوال** sürüdüp dayanmışlar iken guzât-ı müslimîn hücûm itdikde kuduz kurtdan kaçar ağnâm gibi karârları inhidâm ve firâra mütebeddile olup nâ-gâh mehebb-i gayb **[62b]** ve masabb-ı lâ-raybden **نصرٌ من الله و فتحٌ قريبا** sadâsı hâtifden gûş-ı müslimîne vâsıl وبشر المؤمنين يا محمد nidâsı nev‘-i benî-âdeme nâzil oldı.

Beyt:

هر دولت و اقبال كه نازل شد ا ز غيب
مفتاح فتوحش سر انكشت تو باد

Fi’l-hâl tarfetü’l-aynda cenâb-ı Bârî'nin lutfuyla ve Habîb-i Hudâ'nın mu‘cizâtıyla ve ricâlü’l-gaybın imdâdıyla küffâr-ı bî-karâr münhezim ü mün‘adim olup kimi tîğ-i bî-dirîğ ile ser-nigûn ve kat‘ olunup kimi beyne’n-nehreyn çamurlı nehirler olmağla gark olup kimi batağa boğulup kimi mîşelere ve dîvârlığa gizlenüp asker-i cerrâr şâhin-vâr serçeleri gibi birer birer cem‘ ve lücmânîleri sürüsüyle sürüp ve kibâr-ı Frengin muhârebede ekserînin başları kesilüp ve mehîn-i pâdişâhî olup ahz olunan uskuk eşkıyâsına âmân virmeyüp umûmen hazret-i paşa huzûrunda katl olunmuşdur. Ez-în cânib sâbıkā Bihke begi Murâd Bey-zâde eşca‘-ı ümerâ ve eşref-i kudemâ izzetli İbrâhîm Bey ve bi’l-fi‘l Bihke kapudanı eşca‘-ı guzât Mustafâ Bey ve sâ’ir Bosna serhaddi ağayân ve guzâtıyla ve bi’l-fi‘l livâ-ı Kırka beyi Çâvuş-zâde izzetli Mustafâ Bey ile Odovine kapudanı ağavât ve guzâtıyla ve Lika guzâtının ser-güzîde ve ser-bülendi eşca‘-ı ağayân ve merd-i meydân Zeyne’l-hanlı İbrâhîm Ağa ve Rinik dizdârı Ali Ağa bi’l-cümle Lika ağaları ve guzâtıyla bi’l-ittifâk İzonigrad semtinde bi-niyyet-i gazâ dernek[350] ü cem‘iyyet idüp ve serdâr-ı ekrem hazretleriyle kâğıdlaşup cum‘a-irtesi cânibeynden küffâr-ı hâksâr üzerine yek-bâr hamle vü hücûm itmek re’y ü kavl itmişler iken cum‘a gecesi Kinin gāzîleri hazret-i paşaya küffâr topların gerüye çeküp karârı aksine firâra ve nakl-i mekân murâd itdiklerine haber gönderdikleri ecilden vezîr-i ekrem cüyûş-ı İslâm ile fursat ganîmet bilüp **والفرصة تمرّ مر السّحاب** ihtivâsınca âmil olup ve sabâhla vech-i meşrûh üzre nîk-sâ‘at ile bî-muhâbâ yek-bâr küffâr üzerine hamle vü hücûm idüp ve düşmân-ı bi-dîni münhezim **[63a]** idüp gazâ-i uzmâ itmişdir. Ezîn-cânib

[350] Metinde **درنق** şeklinde yazılmıştır.

serhadd gāzîleri küffâr ne halde olduğın haber almak içün cum‘a güni câsûslar gönderüp cum‘a güni küffâr münhezim olduklarına ve halâs bulanlar yevm-i mezbûrda aksine firâr itdüklerine câsûslar beşâret haberin getürdükde serhadd guzâtı der-akab sür‘at ile alıkoyup ve arkırı gidüp ve yolların alup küffâra yetişdiklerinde yek-bâr zîb-i çey‘ân ve Rüstem ve Nerîmân gibi bî-muhâbâ kalb-i düşmâna urup ve göz açdırmayup kimin ahz ve esîr ve kimin şîr-vâr tu‘me-i şemşîr ile katl idüp ve Iskıradin iskelesine varınca yetişeni kırup iki yüz yetmiş kelle-i kâfirî kat‘ itdüklerinden gayrı üç yüz on yedi üsârâyı ahz ü bend idüp ve ganâyim-i firâvân ile muğtenim olup netîce-i kelâm bâlâda mastûr olan gazâ-i uzmâa teşrîf ile yedi binden mütecâviz a‘dâ-i dîn esîr ve mün‘adim olmuşdur. Ve guzât-ı müslimînden mezbûr muhârebede sekiz müslimân fakat şahâdet şerbetin nûş idüp kesret-i cemâ‘at ile cenâzeleri taşınmıştır *rahimehumullâh rahmeten vâsi‘aten.* Minvâl-i muharrer üzre bi’l-mu‘âyene gazâ-ı uzmâ müşâhede olunmuşdur. Ve küffâr leşkeriyle Kinin Kazâsı ve havâlîsi bi‘avnillâh dolmuşdur. Ve bu mertebe küffârın inhizâmı vâkı‘ olmağla kefere-i bî-dînin gönlüne ra‘b u havf düşmekle Iskıradin iskelesine asker-i İslâm ile vezîr-i ekrem varmış olaydı gemüleri boş ve sefîneler içinde ceneralleri az küffâr ile kalmağla ceneral gemüleriyle ve ganâ’im-i bî-şümâr ile ahz olunmak mukarrer idi zîrâ avdetde sefîneler mürûr idicek Porkalan nâm mevzi‘ ve gayrı dar boğazlar vardır. Sekbân yolların alup çıkarmazlardı[351] yâhûd her kangı kal‘aya Frengistân kal‘alarından hâzır toplar ve cebhâne ile asker-i İslâm ile varmış olaydı feth ü teshîri eshel idi. Nihâyet vükelâ-i devlet **[63b]** hâzırîne tama‘ idüp guzât elinden ve muhâsaradan halâs olan Kinin gāzîlerinden bulunan üsârâyı ahz ve gasb ile mütekayyid idüp ihmâlleri sebebiyle der-akab ve uğura gitmek imtinâ‘ eylediler ve küffârın inhizâmları haberi Frengistân'ın kılâ‘ ve kastellerine geldikde müslimânlardan bulunan dutsakların rivâyeti üzre hemân Kal‘a-ı Zadre'ye seferde olan valestlerden ve üsârâ iştirâsına akçe ile sefere varan ağır tüccârlardan gayrı ve katl olunan lücmân ve uskuklardan mâ‘adâ iki bin lücmânilerden fakat cebe-pûş bir lücmân Zadre Kal‘ası'na gelmişdir. Ve mehîn-i dîn ü devlet olan uskuklardan birkaç melâ‘în-i bî-dîn varta-ı helâkdan halâs oldugı Freng-i bed-reng birisin Kal‘a-ı Zadre'ye uğratmayup ancak askerîlerin serdârı ve başbûğı başında kılıç yarası olup ki başında üç sorguc ile asker-i İslâm cerh idüp ve kalpağın bırakdırup hazret-i paşa sa‘âdetli hünkâr-ı [kâm]-kâr hazretlerine on altı sandık selh olunmuş başlarla ve dil içün gönderdüği nâm-verlerden gayrı üç yüz lücmânî kürekçi[352] tersâne-i hümâyûn içün ve mezbûr kalpağı

[351] Metinde **چكرمزلردي** şeklinde yazılmıştır.
[352] Metinde **كورقجى** şeklinde yazılmıştır.

sorguçlarıyla tereffüh içün hazînedâr-başısı Mahmûd Ağa ile tabl u alemleriyle gönderüp dîvân-ı hümâyûnda hıl‘at-i fâhire ilbâs olunup ser-bevvâbân-ı hâssa sadaka olunmuşdur ve mârrü’z-zikr pozvidorları başına mecrûh olmağla ve serdâr-ı uskuk olan İsmilan-oğlı ayağına mecrûh olmağın ancak Zadre'ye koyvermişler ve Kal‘a-ı Şibenik'i fakat üç nefer nâm-ver halâs olup kal‘aya gelmişdir. Sâ’ir kılâ‘ ve kastellerden kezâlik varta-ı helâkdan kurtulup Frengistân'a gelenler cümlesi menkûb u merdûd ve bandijan? olup sâ‘atile vazîfeleri kesüldüğünden gayrı üzerlerine umûmen avret ve oğlan bıçak ve hançerlerle üşüp **[64a]** ellerinden ne belâ ile halâs itmişler ve hannâs gibi merdûd-ı ebed ve nef‘-i beled olup kayd-bend ile Venedik kralları olan dojlarına[353] göndermişlerdir. Ve evlâd ü ıyâl ve emvâlleri toplar içün rehn olmağla mîrîleri olan Pas? Markoliçon? zabt olmuşdur ve umûmen kılâ‘ ve kasteller ve kurâ-i Frengistân'da bir mertebe musîbet ve girîv ü feryâd olmuşdur ve erganun ve nâkūr ve musîbet çanakları çalınmışdır. Âh [u] enînleri kûh-ı feleke ve semâ u semeke çıkmışdır. Ve âyîn-i bâtılları ve dîn-i âtılları üzre musîbet zamânında idegeldükleri gibi avrât biri birisin ücrete dutup ve cümle saçların dırnaklarla yoldırup ve başı kabak misâl kalup ve dırnaklarıyla yüzlerin ala kan ve yüreklerin kebâb u büryân itmişlerdir *zâdellâhe belâühüm ve zâ‘afe musîbetühim ve kātilühümullâh.* Ve küffâr-ı[354] haksârı hâk ile yeksân ve mâ-meleklerin gāret ü hasâret idüp ba‘de’l-inhizâm vezîr-i zevi’l-ihtirâm ve sâ’ir ashâb-ı cihâd ber-murâd olmağla “hamden sümme hamden” deyu secde-i şükr idüp hazret-i paşa-i azamet-vakār ile otâk-ı eyvân-nıtâkda sedd-i İskender gibi karâr idicek küffârdan ahz olunan üsârâ ve ganâ’im-i bî-şümâr zî-kıymet müzehheb toplar ve envâ‘ silâh ve tüfenkler ve baht u rahtlar ve bisât ve devâb ve atlar ve bî-kıyâs oba[355] ve çadırlar ve yüzden mütecâviz tabl u alemler ve surnâ ve borılar ve bî-hisâb cebe-hâne ve bî-hadd et‘ıme-i mütenevvi‘a ve eşribe-i müteferri[‘a] ile ve zahâ’ir ile memlû küffârın otak çadırları hazret-i vezîr fermânıyla zabt olunduğundan gayrı guzât-ı müslimîn mütena‘im ü muğtenim olduklarından mâ‘adâ hâk-pây-ı izzet-masîrleri huzûrlarına üçbin seksen kelle-i kâfirî ve üçbin dörtyüz sekiz üsârâ batağa ve suya boğulanlardan gayrı meydâna getürüldükde kelle başına ikişer guruş diri getürene ellişer guruş ihsân ve guzât-ı müslimîni iğnâ itdikden mâ‘adâ arz olunan üsârâdan penc ü yek ve ganâ’im ü fey’den bir habbe ve denk almadı.

[353] Metinde **دوژدلرينه** şeklinde yazılmıştır.
[354] Metinde **كفّارى** şeklinde yazılmıştır.
[355] Metinde **اوْبيه** şeklinde yazılmıştır.

Beyt:

Zamânında dilâ ânın
Olubdur âlev alanun

[64b] Belki eyyâm-ı fetihde halk-ı âleme i'tâ ve anda olan benî-âdeme sehâyı bir mertebeye iletdi ve kelle ve üsârâ getürene ihsânlar dökdi ve hıl'atler kibâra giydirdi ki beyân ve tavsîfi ve ayân-ı ta'rîfi muhâldir. Ve sa'âdet ile buyurdı:

Şi'ir:

انّ هدا من اياتنا الكبري
تذكرةً لمن يحشى
الحمد الله الذى اعانني قى امر الجهاد
وارشدنى الى سبيل السدّاد

Eyyâm-ı devlet-i pâdişâhîde ve hengâm-ı sa'âdet-i âlem-penâhîde bir mertebe gazâ ve yüz aklık itmişdir beyn-el a'yân mahsûd-ı akrân olduğı mukarrerdir. İrtesi paşa-yı merhamet-âyîn nefîr-i âmm ile gelen fukarâ sâlimîn ü gānimîn her semtlü semtine gitmege icâzet virdi ve kendü bi'z-zât asker-i İslâm ile kal'a ta'mîr içün kalmış iken kış eyyâmı olup hâzır kireç dahi bulunmamağla yaza tevakkuf olunup yaz geldikde bâ-fermân-ı hazret-i paşa Dilâver Ağası mübâşeretiyle cerâhor ihrâcı ve kireç-hâneler ihrâk olunup kemâ-yenbagī Kal'a-ı Kinin ta'mîr ü termîm olunmuşdur. Ve hazret-i paşa avdet itdikde ikindüden sekiz sâ'at varınca hakīr-i pür-taksîr kendünün gazâsın medh[in] müş'ir tevârîh-i mezbûrı müsvedde idüp ve yarındası tahrîr idüp Galamoç'da teslîm eyledigimde gazâda harcanmağla i'tizâr idüp ihsân-ı ekall ile ihsâncık eyledi. Ziyâde pesend ve münşe'âtımızdan hazz itmekle "bi-i'tibâr-ı me'mûl[356] du'âda olun" sadâret-i uzmâ müyesser oldukda pîr-i fânî ve dermânsız olmağla ayâğımıza arpalık göndermek va'd-i âlîleri hemân olmuşdur. Ammâ sâ'ir ümerâ ve mîr-alaylar ve Hersek Vâlîsi Ali Paşa-ı kâm-kâr ve ferzend-i bülendi mîr-alay-ı Hersek izzetli Haydar Bey çuka ve sîm baltalar bâ-husûs eşca'-ı ümerâ Mîr-alay-ı Bosna Fethi Bey-zâde İsmâil Bey ve zü'l-fünûn ve eşref ü eşca'-ı fühûl birâderi mîr-alem ve zü'l-kerem Murtazâ Bey kumâş-ı havrânî ve çukalar ihsân itmişler Rabb-i celîl berekât-ı Halîl virsün gazâ-i uzmâı teşrîf ve feth-i latîfleri bu arada tamâm oldı ammâ hakīkatde bu gazâvat-nâme ol zamânda tamâm oldu ki cenâb-ı âlî ve huzûr-ı müte'âlîlerinde pesendîde ve makbûle ola.

[356] Metinde **مايۇل** şeklinde yazılmıştır.

Beyt: [65a]

شکوفهء املم همجو کل شکفته شود
اکر زکلش لطفت وزو نسیم قبول

Ale'l-husûs bi'l-fi'l Zadre ve Helevne muhâfazasında meks iden dergâh-ı mu'allâ yeniçeri ağası eşca'-ı guzât Halîl Ağa fütüvvet ü şecâ'at ve sahâvetde yegâne-i devrân ve mahsûd-ı akrân olduğı mukarrerdir. Eslâfı olan ağalar birisin Klis'i yakmağa cür'et etmiş iken ağa-i mezbûr bi-nefsihî asker-i İslâm önüne şîr-vâr düşüp kâr-âzmûde ocak ağalarıyla ve yoldaşlarıyla Klis altında leb-i deryâda harbî Kal'a-ı İspilit ve Kaman ve Çüçerçe kal'aların ve varoşın ve bin hânelik Marine kastelin bî-muhâbâ basup ve tîğ-i bi-dirîğ ile nice küffâr başların kat' itdikden gayrı mahsûlin dahi ihrâk bi'n-nâr idüp hemân bir yolda otuz kelle-i kâfiri ve yirmi beş üsârâ ve bin ağnâm ve ester ü hımâr ve bahâyim ahz ve ihrâc eylemişdir. Ve üç-dört def'a çete ile varup kadem-i mübâreki ile her vardıkça asker-i İslâm ganîmet-i bî-şümâr ile muğtenim olup küffâra azîm kahr u cefâ itmekle manâsıb-ı ulyâya ve hıl'at-ı fâhireye müstehıkk olmuşdur ba'de-zân Dellâk sa'âdetli[357] Mustafâ Paşa hazretlerine Eyâlet-i Bosna serdârlık ile kıbel-i saltanatdan sadaka olunup ve mütesellimi gelüp bir ay mıkdârı meks itmiş iken Astâne'den bir iki konak çıkdıkda serhadd mühimmâtından ba'zı nesne Astâne'ye arz itmekle "dahi şimdiden sıklete başladı" deyu Rum-ili Eyâleti'ne tebdîl olunmuşdur. Ve Eyâlet-i Bosna serdârlık ile sa'âdetli ve yüce himmetli Topal Mehemmed Paşa hazretlerine tevcîh olunup devlet ile Bosna Sarayı'na gelüp suhûlet ve adâlet ile zabt iderken ve serhadd-i mansûre hıfzıyla ve harbî küffâra kahr etmek içün tekayyüd-i tâmmesi var iken kedhudâsı ba'zı tekâlifde tecâvüz etmekle beş aydan sonra azline bâ'is ü bâdî olmuşdur. Ba'de zân sa'âdetli câlis-i sadâret-i uzmâ iken **قال ءم ریاط یومٍ خیر من الف یوم فیما سواه المنازل من** ihtivâsınca vüzerâ-i sâlife serhadd-i mansûrenin hıfz u rabtını vezâret-i uzmâ tercîh idegeldikleri üzre sa'âdetli vezîr-i ekrem Süleymân Paşa *yesserallahu mâ-yeşâ* hazretleri hadîs-i nebevî ile âmil olup fî-sebîlillâh cihâd niyyetiyle hâtem-i Süleymânîi serhadd-i mansûrenin **[65b]** rabt u hıfzını tercîh buyurup serdârlık ve tuğrâ-i garrâ ile Eyâlet-i Bosna sadaka olundukda kat'-ı menâzil idüp devlet ile bin altmış altı târîhinde şehr-i şa'bânında Bosna Sarâyı'na nüzûl buyurup eyâleti Yenibâzâr'a geldüği gibi serhadd-i mansûre muhâfazasında yeniçeri ağasına ve ümerâ-i alaylarla ve mütesellimine ve serhadd ağalarına kılâ'-ı Husrevânîi ve serhadd-i mansûrei hıfz içün tenbîhi hâviye emr-i cihân-mutâ' ve mü'ekked buyuruldı-ı şerîfleri vârid olup Şehr-i

[357] Mükerrerdir.

Sarây'a ba‘de’n-nüzûl kudemâsıyla meşâyıh ve şehr ulemâsıyla bi-niyyet-i gazâ serhadd umûrın ve gazâya müte‘allık ehâdis-i nüvvâbî mazmûnın mükâleme iderken ve adâlet ile meks iderken Livâ-i Hersek'de vâkı‘ Noy Kal‘ası guzâtından tüccâr tâ’ifesi iştikâ itmekle sa‘âdet ile Hersek Novası'na doğru kalkup Kasaba-ı Tusin'de nüzûl buyurduklarında ağaları gelüp mürâca‘at itmekle tüccâr tâ’ifesini rencîde ve âzerde itmemek içün tenbîh ve gûşmâl itdikde anlar dahi mütenebbih oldukdan sonra vezîr-i ekrem Medîne-i Mostar-ı cennet-asâra teveccüh buyurup ve anda iki üç gün meks idüp andan Domine'ye ba‘dehû mahall-i nüzûl olan ordu-yı humâyûna karîb geldikde bi’l-ittifâk fühûl-i müntehâ-yı serhadd olup dârü’l-harbe yakīn olmağla ve câsûs eksik olmamağla bâ-fermân-ı hazret-i vezîr-i ekrem yollı yolınca alaylar düzilüp yemîn ü yesârında kalenderli ve ağalardan gayrı eli sırıklı ve mızraklı alay alay fevc fevc **يدخلون لفواجًا كثيرةً** cüyûş ile ve altun başlı alem-i lâ-yuhsâ ile borıların bağurdup[358] vezîr-i âlî-fersây u sa‘âdet-ârây âyîn-i vüzerâ üzre mücevvez[e] ile pîr-vâr kahramân-ı zamân rikâbında zerdüz tâkkelerle çapuk şatırlar ve fenâsında zırh ve cebe-pûş yüzden mütecâviz çâr-ebrû ve eli mızraklı meydân kulı âdemler der-akab kethudâ beyle mîr-alem şîr-vâr alem-i lâ-yuhsâ ile ve kötek alayıyla gelüp ordu-yı humâyûn menzili Kasaba-ı İhlevne finâsı olan sahrâa sa‘âdet ü izzet ile nüzûl buyurdı.

Mısra‘: Sa‘âdet-i ezelî kābil-i zevâl olmaz. *Allâhümme âdime devletühû ve âkıme ale’l-hasm seyfühû.* Ba‘de’n-nüzûl bi’l-ittifâk fühûl-ı otak-ı eyvân-nıtâk kurılup dîvân-ı âlîsinde a‘yân-ı devlet ve ashâb-ı izzet yerlü yerinde pâyidâr ve makāmına üstüvâr olup merâsim-i istimâlet ber-muktezâ-yı adâlet **[66a]** ganî vü fakīre ve sagīr ü kebîre teblîğ buyurulup Çengî-zâde Ali Paşa-yı kâm-kâr ile ve mârrü’z-zikr yeniçeri ağasıyla ve Ebû-Bekir Bey ile ve Fethi Bey-zâde ile ve serhadd-i mansûrenin sâhib-i re’y ü tedbîr ve ehl-i vukūfun bî-nazîrleriyle bâb-ı müşâverede dakīka fevt itmeyüp ırk-ı cibîni gayret-i cûşa ve deryâ-yı hamiyyeti hurûşa ve cür‘et-i beşeriyyei vücûda getü[r]üp **المشاورت امن من الملامة و حصّ من الندامة** ihtivâsınca ne vechle küffâra kahr ider müşâvere iderdi ve her umûrı râst gelürdi. Ba‘de’l-müşâvere asker-i İslâm ile küffâra kahr ü cefâ içün ve leb-i deryâda muhâsarası kābil kılâ‘-ı Frengistânı yakmak içün sa‘âdetli vezîr-i ekrem bi’z-zât gitmek kasd itmiş iken ol gice bârân-ı rahmet bi-emrillâh ziyâde yağup sular[359] tuğyân itmekle kendi tevakkuf buyurup izzetli ve eyâlet ve iltifâta müstehıkk Eyyûb kethudâsın kā’im-makām nasb idüp tabl u alemi ile ve serhadd-i mansûrede vukūf-ı tâmmesi olan mârrü’z-zikr vükelâ-i devlet ile bi’l-cümle asker-i İslâmı koşup

[358] Metinde **اغوردوب** şeklinde yazılmıştır.
[359] Metinde **صوللر** şeklinde yazılmıştır.

gönderdikde cümleten yalıları guzât-ı muvahhidîn ile devr idüp ve eşerr-i a‘dâ-i dîn ve edall-i râh-ı mübîn olup bin hânelik müştehir olan Marine nâm kasteli ve Zadrovnik nâm karyei şîr-vâr bî-muhâbâ basmak ve gāret içün gece asker-i cerrâr ile kemîn-gâha girüp subh-ı kâzib lâmi‘ oldukda izzetli Eyyûb Ağa Hazret-i Eyyûb-vâr yerinde dünderli durup sabr itmekle asker-i cerrâr cânib-i erba‘adan zîb-i çey‘ân gibi fevc fevc temevvüc idüp ve bî-muhâbâ mezbûrân kastel ve karyei basup ve varoşın ve büyûtun ihrâk bi’n-nâr ve hasâret ü gāret idüp nice yüz kelle-i kâfirî kat‘ olunduğundan gayrı yüzden mütecâviz üsârâ ahz olunup beş bin mâzen ve ağnâm ve bin mıkdârı ester ve devâbb ve bakar ve hımâr ihrâc olunup kemâ-yenbagī küffâr kahr olup guzât-ı müslimîn muğtenim olmuşlardır ve asker-i İslâm sâlimîn ü gānimîn orduya geldüklerinde ümerâ ve mîr-alaylara ve kibâr-ı guzâta ta‘zîm ve gazâya tahrîz içün vezîr-i ekrem hıl‘at-ı fâhireler ilbâs idüp teşekkür itmişdir. Ba‘dehû bir hafta mürûrunda guzât-ı müslimîne na‘râ ve tenbîh buyurup Kal‘a-ı Klis niyyetiyle bi-nefsihî sa‘âdet ile küffâra kahr içün varmağa tasmîm buyurup ve devlet ile bi’l-cümle asker-i İslâmla teveccüh idüp ve bî-muhâbâ yek-bâr Kal‘a-ı Klis ve altı yanında Loncarik ve İspilit ve Çüçerçe ve havâlîsinde **[66b]** leb-i deryâda kurâ ve kasteller ve uskuk sığındugı Varnıc palankası üzerine akın salup nice yüz kelle-i kâfirî kal‘ u kat‘ olunup ve nice yüz üsârâ ve behâyim-i ferâvân ihrâc olunup “bi’z-zât hazret-i vezîr-i şîr serhadde asker-i İslâm ile gelmişdir” deyu şüyû‘ buldukda Freng-i bed-rengin gönlüne ra‘b u havf düşüp ıyâl ve esvâbın kayıklarla cezîrelere kaçurup ve ele girenler ahz u esîr olunup kemâ-yenbagī küffâra kahr u cefâ olunup ve guzât-ı muvahhidîn kemâl mertebe muğtenim olduklarından gayrı hazret-i vezîr-i ekrem mîr-i mükerremlerle murâd üzre kılâ‘-ı Frengistânı ne yüzden kal‘a-kûp toplarla döğüp ve ne yerden Klis'e ve İspilit'e meteris kurmak kābil midir seyr ü tasavvur ve muhammenlerle tahmîn ü mülâhaza idüp leb-i deryâda bâ-husûs Loncarik havâlîsinde Nehr-i Solin yalusı etrâfı ve kasteller ve Kal‘a-ı Torga havâlîsi mürg-zâr-ı bihişt-âyîn ve gül-zâr-ı huld-berrîn ve bâğ ve tîn ü zeyt ile memlû ve müzeyyen olmağla nâzır olanlar şâd u hurrem ve mevzi‘-i hûr u ayn bi-i‘tibâr-ı me’mûl[360] ve bi-himmet-i evliyâ-i fühûl eshel ü eltaf-ı makām-ı dil-firîb ve makarr-ı ganî vü garîb ve teferrrüc-i acîb olmağla külâle-i Âl-i Osmân'ın ve hulefâ-ı ni‘amânın ve ehl-i İslâmın hakk-ı sarîh ve mülk-i sahîhleri olmak sezâvâr u lâyık ve ehakk görilüp ve bi-avnillâhi te‘âlâ fethine an-samîmi’l-bâl niyyet olunup ve guzât-ı müslimîn gānimîn ü sâlimîn ve mansûr u mesrûr çıkup ba‘de’l-avdet hazret-i vezîr-i ekrem henüz ordu-ı humâyûna nüzûl etmiş

[360] Metinde **مايوٰل** şeklinde yazılmıştır.

iken ezîn-cânib bi'l-fi'l Cezîre-i Kilid'de serdâr-ı sa'âdet-ârây kahramân-ı zamân vezîr-i muhterem Hüseyin Paşa sa'âdetli pâdişâh-ı âlî-destgâh hazretlerine arz idüp "pâdişâhım mâdâm ki Venedik dojına tâbi' Kal'a-ı Zadre ve Şibenik ve Torga ve kadîmî iskele olan İspilit ve Bosna ile Rum-ili'nin kilidi olan Kal'a-ı Klis ve Kal'a-ı Kotor ve sâ'ir Frengistân kılâ' ve kastelleri feth olmaya, Kilid'inde vâkı' bi-i'tibâr-ı me'mûl[361] kasr-ı pâdişâhî olmak lâyık olan Kasra Kal'ası'nın feth ü teshîri muhâldir" deyu arz ve iş'âr itmekle kıbel-i pâdişâhiden vüzerâ-i zevi'l-ihtirâm ve a'lemü'l-ulemâi'l-izâm ve nüdemâü'l-kirâm hazretlerine Hüseyin Paşa hazretlerinin arz mazmûn[un] âgâh ve işrâb **[67a]** ve ta'zîm itdikde sa'âdetli hünkâr-ı kâmkâr hazretleri "bi'z-zât Frengistân üzerine seferim vardır" deyu ifşâ ve tenbîh birle agâh buyurup sonra dimeyesiz haber ve âgâhımız yokdur âlât-ı sefer ve harbî ve esbâb-ı darb ihzâr ve vaktinize hâzır u müheyyâ olasız" deyu ulemâ-i izâma ve vüzerâ-i zevi'l-ihtirâma ve dergâh-ı mu'allâ kullarına ve bölük halkına ve bi'l-cümle erbâb-ı düvel ve dîvâna fermân-ı âli sâdır ve nidâ olundukda umûmen "semi'nâ ve ata'nâ" deyu bi-esrihim itâ'at idüp " **الامر امركم** pâdişâhım" dimişler iken bi'l-fi'l câlis-i sadâret-i uzmâ olan ekber Büyük sa'âdetli Mehemmed Paşa dimiş ki "pâdişâhım bi'z-zât gitmeniz ma'kūl degildir" dimekle sâ'atile hışm-ı pâdişâhîe uğrayup ve sedâret-i uzmâdan azl olunup ve elinden mühr-i Süleymânî alınup ve bi'l-cümle mâ-meleki mîrî içün zabt olunup ve Yedikulle'ye habs olunup ba'de-l ıtlâk Eyâlet-i Kanije'ye sürülmüşdür. Ve sadâret-i uzmâ sâbıkā Eyâlet-i Şâm Trablus'unda[362] mîr-i mîrân olup hüsn-i sülûkı ve imtizâc-ı tâmmesi olduğundan gayrı adâlet ve şecâ'at ile müştehir olan sa'âdetli ve yüce himmetli Köprüli Mehemmed Paşa hazretlerine gayrı mükellef eyâletler kıbel-i saltanatdan i'tâ olunurken yine eski mansıbında ahâlîsiyle imtizâc-ı tâmmesi olmağla tercîh itmegin teveccüh olunmuş iken eger Büyük vezâret-i uzmâdan azl olundukda sa'âdetli pâdişâh-ı âlî-destgâh ulemâ ve nüdemâsıyla vezâret-i uzmâya vüzerâ-i zevi'l-ihtirâm ve vülât beyinlerinde fî-zemâninâ müstehıkk u ehakk kimdir deyu müşâvere itdikde zü'l-fünûn ve eşref-i fühûl ve umûr-ı saltanata ve nizâm-ı âleme ârif ve serhadd umûrına vâkıf sa'âdetli Köprüli Mehemmed Paşa hazretleri müreccah ü müveccah görilüp **الامور مرهونة باوقاتها** ihtivâsınca vakt ü sâ'ati dahi yetişmekle mahall ü müstehıkk ve vezerât-i uzmâya ehakk olmağla inâyet-i Samedî ve rûhâniyyet-i Ahmedî ve himmet-i şehen-şâhî ve tevfîk-i İlâhî irişmekle **التوفيق شيئ عزيز لايعطى الاّ لعبد عزيز** fehvâsı ni'metine ve halîfetullâh lutfuna mazhar düşen kadîmden akd-i muvâhât olunup bir bâb-ı sa'âdetin perverde-i ni'metleri oldugumuz

[361] Metinde **مايۇل** şeklinde yazılmıştır.
[362] Metinde **طاربولوسينده** şeklinde yazılmıştır.

[67b] ve kadîmî te‘ârüfümüz olan sâhib-i sa‘âdetimiz ve velî-ni‘metimiz ve sebeb-i rif‘atimiz Âsafü’z-zamân sâhib-kırân sâhib-i ezyâlü’l-mekârim vâris-i manâsıbü’l-e‘âzım muhattü’r-ricâlü’l-fudalâ zıllullâh-ı ale’l-ulemâ nâzır-ı mesâlihü’l-mülk ve’d-dîn nâzım-ı umûrü’l-cumhûr bi’r-re’yil-metîn müşeyyid-i kavâ‘idü’ş-şer‘ ve’l-İslâm mümehhid-i bisâtü’l-adl ve’r-re’fet bi-hüsni’l-ihtimâm sâhibü’l-fadl ve’l-cûd ve’l-ihsân sâhibü’s-seyf ve’l-bürhân sa‘âdetli ve yüce himmetli sâhibü’s-sa‘âdeti’l-bâhire ve mâlikü’d-devleti’l-kāhire vezîr-i muhterem ve âlî-himem sene bin altmış yedide yed-i tûlâya mâlik olup sa‘âdet ü miknet ve izzet ile ve nîk-sâ‘at ile sa‘âdetli Köprüli Mehemmed Paşa *veffakallahu mâ-yurîde ve mâ-yeşâ* hazretleri câlis-i sadâret-i uzmâ olmuşdur.

Mısra‘:

Sa‘âdet-i ezelî kābil-i zevâl olmaz

Beyt:

هر دولت و اقبال كه نا زل شد ا ز غيب
مفتاح فتوحش سرانكشت تو باد ا

Kıt‘a:

تا جهانرا بنا بود ممكن
قدرت جاه تو در ترقي باد
سالها در سلامت و صحّت
عمر دولت افزون باد

Beyt:

بو بكر و سيرتست عمر عدل و معرفت
عثمان مهابست على نام منقبت

Umûmen ulemâ ve cümle-i fudalâ mekremet-i âlî müşâhede olunmağla bu ayakda kalup ve bî-mecâl müntehâ-yı serhaddetde bulunup bakıyye-i selef pîr-i fânî bende-i hıdmet ve perverde-i ni‘met ve mahall-i merhamet u âtıfet olan bu abd-ı fakīrlerine kûşe-i nazar-ı çeşm-i‘tibârları ve negâh iltifâtları eşrefü’l-cûd ve el-eshiyâ olmağla

Şi‘ir:

الكرام يشرق بالكرام
الانسان عبيد الاحسان

ihtivâsınca lutf u kerem ve ihsânları me'mûldur ve diyârımız müntehâ-yı serhadd ve ordu-yı humâyûnın makarrı olup gelen vüzerâ "yıkulmış vilâyetde kime fetvâ virirsün" deyu fetvâmıza zamîme içün arpalık getürdüp terahhuman bu dâ'îlerin gözede gelmişlerdir sa'âdet ü azamet-vakār ile ve devlet ü izzet ile mârrü'z-zikr vezîr-i muhterem câlis-i sadâret-i uzmâ oldukda umûr-ı saltânata ve nizâm-ı âleme Astâne-i sa'âdetde kemâ-yenbagī **[68a]** revnâk ü nizâm ve zabt u rabt itdiğinden gayrı Deryâ-yı Sefîdet'de donanma-yı hümâyûna ve kapudan paşalara ba'zı sinînde küffâr donanması helecân virüp memâlik-i Osmâniyye cezâ'irinden iki cezîreye[363] vech-i âtî üzre kadem basup küffâr müdâhale itmeleriyle vezîr-i şîr nidâ itdirüp ve vüzerâ-i zevi'l-ihtirâma ve sâ'ir asker-i İslâma tenbîh buyurup "sefer-i hümâyûna hâzır u müheyyâ olasız" deyu evvel-bahâr-ı hüceste-âsâr geldikde umûmen asker-i İslâm-ı sa'âdet-encâm ile karadan boğaza nîk-sâ'atile Allâhu te'âlâ hazretlerinin kitâb-ı kerîm ve furkān-ı azîminde vâkı' olan âyet-i kerîme ile [364]**وَفَضَّلَ اللّهُ الْمُجَاهِدِينَ عَلَى الْقَاعِدِينَ أَجْرًا عَظِيمًا** mübtegāsınca âmil olup esbâb-ı sefer ve âlât-ı ceng ü hazer tedârük idüp bi-niyyet-i cihâd-ı gazâ kesret-i cüyûş ile karadan teveccüh buyurup ve bi'l-fi'l kapudan-ı [Bahr-ı] Sefîd sa'âdetli Topal Mehemmed Paşa ve donanma-yı hümâyûn ile ve deryâdan azm idüp ve cânibeynlerin gönül birligiyle bi-avnillâhi te'âlâ küffârı münhezim ve ba'zı gemilerin alup ve ba'zıların ihrâk ve ba'zıların iğrâk idüp gazâ-i uzmâ itmişlerdir. Ve küffâr donanmasın münhezim itdikden sonra bu gazâda üç bin nefer guzâtdan serden-geçen yazılup ilki evvel yek-bâr bî-muhâbâ hücûm idüp ve kal'aya merdübân dayadup Bofça Cezîresin bi-avn-i Hudâ feth ü teshîr etmişlerdir. Ba'dehû Limye Cezîresin kal'asın sa'âdetli sadr-ı a'zam hazretleri asker-i İslâm ile muhâsara idüp ve bî-muhâbâ kal'a-kûp toplarla sâ'ika-kirdâr-ı kıyâmet-âsâr ile döğüp ve guzât-ı müslimîni üşürüp ve muhârebeye tekâsül iden nice ocak ve bölük halkın ve gayrilerin hekk itmekle sâ'ir askerîler bi'l-ittifâk haml ü hücûm idüp bi-avnillâh ve bi-mu'cizât-ı Resûlullâh varoşın ve dış kal'asın feth itmekle bi'z-zarûrî cümle Limye Cezîresi'nin kurâ ahâlîsi teb'ıyyet ve ehl-i zimmet oldukdan sonra sa'âdetli hünkâr-ı kâmkâr hazretleri devlet ü miknet ve sa'âdet ile Medîne-i Edirne'ye gelüp nüzûl buyurdukda izzetli sadr-ı a'zam hazretlerini sefer-i hümâyûn ahvâlin mükâleme etmek içün boğazdan da'vet buyurmağla sebükbâr Edirne'ye azm u hirâm idüp gitdikde ve kapudan paşaı muhârebede alıkoydukda iç kal'asına yek-bâr bî-muhâbâ hücûm idüp fethi müyesser oldukda **[68b]** kapudan paşa sa'âdetli sadr-ı a'zam hazretlerine der-akab müjdeci gönderdikde Kavaklı nâm mahalde müjdeci vezîr-i

[363] Metinde **حزيريه** şeklinde yazılmıştır.
[364] "… ama mücâhidleri, oturanlardan çok büyük bir ecirle üstün kılmıştır." Nisâ, 95. âyetten.

ekremi yetişüp tebşîr itdikde müjdeciye hıl‘at-ı fâhire ilbâs ve nice ihsân itmişdür. Ve mezbûrân kılâ‘ı umrân ve tâ‘mîr içün ulakla fermân-ı âlîi hâviye emr-i cihân-mutâ‘la kapudan paşaya ve yeniçeri ağasına ve bölük ağalarına göndermişdir. Ve kendü devlet ile Edirne'ye teveccüh buyurmuşdur *Allâhümme âdime devletühû ve âkıme ale’l-hasm hüccetühû* Biz yine mâ-nahnü fîh olan sadede gelelim: Bundan akdem ezîn cânib Zadre ve Bosna serhaddinde küffâr-ı hâksârın dernek ve cem‘iyyetleri ve bir cânibe memâlik-i Osmâniyye'ye sû’-i tedbîrleri olmağla hâlâ serdârlık ve tuğrâ ile Eyâlet-i Bosna vâlîsi olan vezîr-i ekrem Süleymân Paşa hazretleri bu serhadetde iştihâr bulup vücûdları lâzım olan Semendire ve Sirem alayların Astâne'den taleb olunmak re’y olunmağla hazret-i paşa kendü arz itdiginden gayrı alaylardan ve a‘yân-ı vilâyetden urûz ve mahzar cem‘ idüp ve alaylardan iki üç çeri-başı Astâne'ye yolladup kat‘-ı menâzil idüp Astâne'ye geldüklerinde meger pâdişâh-ı rû-yı zemîn hazretleri sa‘âdet ü miknet ve izzet ile **وَفَضَّلَ اللّٰهُ الْمُجَاهِدِينَ عَلَى الْقَاعِدِينَ أَجْرًا عَظِيمًا**[365] âyet-i kerîme ihtivâsınca âmil ve gazâya mâ’il **و افضل الاعمال الجهاد** hasebince fî-sebîlillâh gazâ niyyetiyle otâğı eyvân-nıtâğı Hâs-bâğçenin taşrasından Sinân Paşa Köşki kurbünde kurup miknet ü şevket ve azamet-i vakār ile sedd-i İskender gibi karâr ve câlis iken mezbûr çeri-başılar urûz ve mahzarla geldüklerine sem‘-i hümâyûnlarına irişdikde mezbûrları huzûr-ı âliyelerine getürdüp urûz ve mahzarların kırâ’at itdikden sonra murâdları üzre Sirem ve Semendire alayların Zadre serhaddine hatt-ı şerîf ile me’mûr buyurdugundan mâ‘adâ “yolları ve zahîrei ve yollarda ganâı ve nereye dek araba varır ve toplar yolları tathîr olmuş mudur?” su’âl buyurdukda mezbûr çeri-başılar “pâdişâhım yollar ganîdir ve zahâ’ir vefret üzredir ve araba Banaluka'ya varabilür ve Belgrad'dan sefîne ile Gradişka'ya dahı varmak **[69a]** kābildir bundan esbâk İbrâhîm Paşa kūlınız serdârlık ile Zadre kurbunda feth ü teshîr itdügi Noy Kal‘ası'na kal‘a-kûp toplar ile vardıkda Bosna Sarây'ı sükkânından kulunuz Defterdâr Muslı Paşa kendü mâlıyla top yolın tâ Zadre'ye varınca tathîr itmişdir. Pâdişâhım devlet ü sa‘âdet ile fî-sebîlillâh gazâ niyyetiyle kalkıcak Rum-ili'nden cânib-i erba‘adan bedel-i menâzil ve zahâ’ir ve sürsat[366] sürülüp ve yollar havâlîsinde zahîreler ir gelüp asker-i İslâm iğnâ olunur. Eyyâm-ı sa‘âdet-encâmınızda aslâ usret çekilmez” didiklerinde pâdişâh-ı âlî-destgâh hazretleri “berhûrdâr olasız” deyu fâhir hıl‘atler ilbâs itdüginden mâ‘adâ her birisine vefret ile flori ihsân idüp iğnâ ider. Ve “Banaluka'dan ötesi nicedir?” su’âl buyurdukda “sa‘âdetli pâdişâhım ötesi artık serhaddir ve yakīndir at ile varılup” didiklerinde hayr du‘âlar ider. Mezbûr çeri-başılar Sirem Semendire hatt-ı

[365] “ … bunanla beraber Allah mücahidlere oturanların fevkında azim bir ecir ihsan etmiştir.” Nisâ, 95. âyetten.
[366] Metinde **صورصد** şeklinde yazılmıştır.

hümâyûnı hâviye emr-i cihân-mutâ‘la me’mûr oldukları merkūmlar emr-i şerîfle avdet idüp henüz serdâr-ı âlî vakāra gelmişler iken kıbel-i pâdişâhîden hatt-ı hümâyûn-ı sa‘âdet-makrûn ve fermân-ı âlî ile pâdişâh-ı âlem-penâhînin yakīni ve mu‘temedün-aleyhi olan bi’l-fi‘l kapucılar kethudâsı Belgrâdî izzetli Mustafâ Ağa'ı sa‘âdetli hünkâr-ı kâmkâr Zadre serhaddini ve asker-i İslâmı yoklamak ve fukarâa sıyânet olunup adâlet için ve Kal‘a-ı Helevne'de mahfûz olan cebe-hâne-i hümâyûnı ve Kılâ‘-ı Frengistân'ı döğecek kal‘a-kûp topları görüp keşf için ve defterlerin getürmek için fermân-ı pâdişâhî ile mahalline mezbûr Mustafâ Ağa geldikde cümlesi keşf ve defter olunup vukū‘ üzre der-i devlet-medâra arz u mahzar olunup defteri gönderilmişdir. Ve mezbûr kapucılar kethudâsı me’mûlünden ziyâde hazret-i paşa ve sâ’ir vükelâ-i devlet tarafından mürâ‘ât olunup ta‘zîm ile yollatmışdır. Ba‘dehû hazret-i vezîr-i ekrem hâlâ sedd-i İslâm olan Sin Kal‘ası'nın kuleli ve Kinin yolunda konak yeri olan Kara Orman palankasın ta‘mîr ü meremmet ve ihyâ için cebeci-başı Hasan Ağa'ı **[69b]** ve ağalarından Mehemmed Ağa'ı ta‘yîn idüp hazret-i paşa fermânıyla kemâ-yenbagī termîm u umrân olmuşdur. Ve rûz-ı kāsım gelmekle vezîr-i ekrem alaylara serhadd nevâhîsinde muhâfaza için kışlık ta‘yin itdikden sonra kendünün mu‘ayyen kışlığı olan İskopye'ye devlet ile nakl idüp henüz nüzûl itmiş iken mukaddem Hersek Noy Kal‘ası’na küffârın sû’-i tedbîrleri olduguna der-i devlete arz itmekle İskopye'ye devlet ile vardıkda ilki cum‘a güni bostâncı-başının hasekisi hatt-ı hümâyûn-ı sa‘âdet-makrûnla vezîr-i ekreme gelüp mazmûn-ı sa‘âdet-makrûnunda “sen ki vezîrim Süleymân Paşa'sın Hersek Noy Kal‘ası'na küffâr-ı dûzeh-karârın sû’-i tedbîrleri var idüğüne sem‘-i hümâyûnuma irişmişdir şöyle ki mezbûr kal‘anın ya memâlik-i Osmâniyye'nin bir taşın aldırup adem-i tekayyüdün sebebiyle bir zarar irişdiresin azlinle iktifâ olunmayup muhkem hakkınızdan gelinür” deyu fermân-ı âli sâdır oldugundan gayrı yevm-i mezbûrda kıbel-i saltanatdan ikinci ulak ile hazret-i paşaya hıl‘at-i fâhire ile murassa‘ kılıç ta‘zîm için ve serhadd-i mansûrei hıfz için gelmişdir ve hazret-i vezîr-i mezbûr re‘âyâya tecâvüz itmezdi lâkin hasmının her birisine mükerrer temessük virirdi. Minvâl-i meşrûh üzre kışlığı İskopye'de meks idüp serhadd muhâfazasıyla tekayyüd-i tâmm iderken sa‘âdetli Fazlullah Paşa hazretlerine merre-i sâlisede kıbel-i saltanatdan Eyâlet-i Bosna tuğrâ-i garrâ ve serdârlık ile tevcîh olunup mütesellimi gelmekle Süleyman Paşa azl olunup Büyük Belgrad-ı nev-âbâdda[367] muhâfazada meks için emr-i cihân-mutâ‘la fermân olunmağla kalkup gitmişdir. Ve Fazlullah Paşa

[367] Metinde **نوآبادتده** şeklinde yazılmıştır.

Budin'den devlet ile kalkup tayy-i merâhil iderek tahtı olan Medîne-i Banaluka'ya kuşluk zamânında nüzûl itmiş iken sa‘âdetli pâdişâh-ı rû-yı zemîn vüzerâ-i zevi’l-ihtirâm *sânehumullâh* beyinlerinde sebâvet ü şecâ‘at ile müştehir olan Âsafü’z-zamân sâhib-kırân sâhib-i ezyâlü’l-mekârim vâris-i manâsıb **[70a]** ü’l-e‘âzım mahattü’r-ricâlü’l-fudalâ zıllullâh ale’l-ulemâ nâzır-ı mesâlihü’l-mülk ve’d-dîn nâzım-ı umûrü’l-cumhûr bi’r-re’yi’l-metîn müşeyyid-i kavâ‘idü’ş-şer‘ ve’l-İslâm mümehhid-i bisâtü’l-adl ve’r-re’fet bi-hüsni’l-ihtimâm

Beyt:

ابو بکر سیرتست عمر عدل معرفت
عثمان مهابتست علی نام منقبت

a‘nâ bihi’z-zât sâhibü’l-fazl ve’l-ihsân eşca‘-ı vüzerâ ve ecved-i küberâ sa‘âdetli Seyyid Ahmed Paşa hazretlerini harbî düşmâna kahr u cefâ içün ve kılâ‘-ı Frengistânîi muhâsara ve feth ü teshîr içün vüzerâ-i kirâm *sânehumullâh* beynlerinde intihâb buyurup şecâ‘at zâhir ü nümâyân olmağın aslı bu ki bundan esbak Eyâlet-i Silistre vezîr-i mezbûra sadaka olundukda alaylar düzüp Astâne-i sa‘âdetden devlet ü miknet ile ve mükemmel kapu ile Eyâlet-i Silistre'ye nîk-sâ‘at ile teveccüh buyurup tayy-ı merâhil iderek henüz Silivri'den Çorlu'ya devr iderken karşudan feryâdcı zuhûr idüp harbî küffâr boğazda müstevlî olduguna haber virmekle hazret-i paşa bâr-hânesin bıragup[368] bi’l-cümle yarağa kādir yarar ve şecâ‘at-şi‘âr[369] ağavât ve müteferrikāt ve gönülli levendât ve ocak sekbânıyla **افضل الاعمال الجهاد فی سبیل الله** ihtivâsınca âmil olup ve deryâ-yı [Bahr-ı] Sefîd boğazına bi-niyyet-i gazâ sebükbâr ılgar-ı tâmm ile alı-koyup ve küffâr-ı haksârı bî-muhâbâ yek-bâr basup bi-avnillâhi te‘âlâ küffârı münhezim idüp ve nice kelle-i kâfiri kat‘ idüp ve nice yüz üsârâyı ahz idüp ve lâ-yuadd ve lâ-yuhsâ âlât-ı harb ve toplar alup harbî donanma-yı Frengistân'a kemâ-yenbagī kahr u cefâ idüp gazâ-ı uzmâ etmiş iken ol mahallde kapudan-ı Bahr-ı Sefîd olan Hazret-i Kenân Paşa mezbûr Seyyid Ahmed Paşa'yı iştigāl idüp ta‘assub ve haseden dimişdir ki “me’mûr degil iken ve izn-i pâdişâhî yoğ-iken bu araya gelmek ne münâsebet?” dirken sa‘âdetli pâdişâh-ı rû-yı zemîn hazretlerinin boğazda Seyyid-i şecî‘ Ahmed Paşa itdügi gazâ-i uzmâ sem‘-i hümâyûnlarına irişüp ve sît ü sadâsı rû-yı zemîne münteşir olup mahall ü müstehıkk olmağla ve şecâ‘at ve kılıç ile almağla kıbel-i saltanatdan hayr du‘âı hâviye hatt-ı şerîf ile **[70b]** kapudan-ı Bahr-ı Sefîd nasb olunduğundan gayrı müte‘addid hıl‘at-ı fâhire ve

[368] Meinde **بارغوب** şeklinde yazılmıştır.
[369] Metinde **شجاعت وشعار** şeklinde yazılmıştır.

samûr kürk ve murassa‘ kılıç ta‘zîm içün pâdişâh-ı âlem-penâh irsâl buyurup mezbûr senede deryâ-yı [Bahr-ı] Sefidet'de harbî küffâra kemâ-yenbagī kahr u cefâ idüp rûz-ı kāsım eyyâmında avdet buyurup sâlimîn ü gānimin donanma-yı hümâyûn ile der-i devlet-medâra sa‘âdet ile geldikde itdüği gazâ-ı uzmâı mukābil sa‘âdetli hünkâr-ı kâmkâr hazretleri eşca‘-ı vüzerâ olmağla Seyyid Ahmed Paşa hazretlerine sadâret-i uzmâı sadaka buyurmak sadedinde iken ebnâ-i cins olan vüzerâ-i kirâmdan ba‘zı erbâb-ı garaz **الذين فى قلوبهم مرض** iğvâsıyla harbî küffâra kahr içün ve kılâ‘-ı Frengistân'ı muhâsar[a] ve teshîr içün Eyâlet-i Bosna sadaka buyurulmuş Eyâlet-i Bosna serdârlık ve tuğrâ-i garrâ ile ve mehâyif teftîşini hâviye hatt-ı hümâyûn-ı sa‘âdet-makrûnla nîk-sâ‘at ile sadaka buyurulmağla Fazlullah Paşa Banaluka'ya geldüği gün bâbü’s-salâteynde eymen-i evkātda Seyyid Ahmed Paşa'nın mütesellimi gelüp emr-i şerîfi tebcîl etmişdir. Ve Fazlı Paşa hazretleri Rum-ili Eyâleti'ne nakl olunmağla kalkup gitmişdir fakat üç sâ‘at Fazlı Paşa mansıb ile Banaluka'da meks itmişdir. Ve sa‘âdetli Ahmed Paşa'nın uğur ve tâli‘i kuvvetde ve kudûm-ı şerîfleri hayr-mukaddem olduğuna mütesellimi geldügi günden müşâhede olunup serhadd-i mansûrenin dört cânibinde[370] guzât-ı müslimîn yüz aklık idüp feth u nusret müyesser olup guzât-ı muvahhidîn muğtenim olmuşlardır. Ve küffârın gönlüne bîm ü havf düşüp makhûr u münhezim olmuşdur. Ve sa‘âdetli vezîr-i ekrem bi-niyyet-i gazâ **افضل الاعمال الجهاد فى سبيل الله** mübtegāsınca âmil ve gazâya mâ’il olup ve serhadd-i mansûre hıfz u rabtına râgıb u tâlib ve teveccüh-i tâmm ve ihtimâm-ı mâlâ-kelâm idüp nîk-sâ‘atile Astâne'den devlet ü miknet ile kalkup tayy-ı merâhil, kat‘-ı menâzil idüp ve mürûr itdügi bilâd ve kasabâtda mehâyif teftîşine me’mûr olmağla her kimin zulmi var ise nidâ itdirüp **[71a]** ve mazlûmların hakların ihkāk ve icrâ itdirüp Medîne-i Piriştine'ye geldikde bir alay avrât eytâmlarıyla feryâd-künân istikbâle çıkup şirret ü şakāvet ve tezvîr ile ma‘rûf Seyyie nâm şakīden vezîr-i ekrem hazretlerine iştikâ idüp babamız Kilid Cezîresi'nde şehâdet şerbetin nûş idüp tîmârları mahlûllerinden bu abd-ı fakīrleriniz sulbî oğullarına kānûn üzre tevcîh olunmuş iken mezbûr Seyyie şirret ve tezvîr ve hılâf-ı inhâ ile berât idüp ve tîmârlarımız ve mahsûlümüze müdâhele itmesiyle “icrâ ve ihkāk ve zulmümüz def‘ içün lutfunuz recâ olunur” deyu izhâr-ı tezâllümi hâviye arz-ı hâl sunup sâhib-i sa‘âdet adâlet idüp ve sâ‘at ile mezbûrı getürdüp ve isâbet idüp Seyyiei siyâset ile katl idüp eytâma babaları mansıbların ibkā ve mukarrerler virüp Astâne'ye dahi arzlar ihsân itmişdir. Ba‘dehû Medîne-i Üsküb'e nüzûl idüp birkaç gün şikeste-hâl olup ifâkat-yâftede

[370] Metinde **چانبنده** şeklinde yazılmıştır.

oldukda Yenibâzâr'a andan Bosna Sarây'ına gelmişdir. Hazret-i molla ve ulemâ ve meşâyıh ve cümle fudalâ ve a‘yân ve eşrâf ve küberâ ve sûhtegân ta‘zîm içün istikbâle çıkup ba‘de’n-nüzûl hazret-i vezîrin dest ü dâmenin ba‘de’t-takbîl “mansıb-ı celîleniz ve menziliniz mübârek olsun” didiklerinde hazret-i serdâ[r]-ı âlî-vakār “sa‘âdetli hünkâr-ı kâmkâr hazretlerinin sefer-i hümâyûna fermânı vardır. Esbâb-ı seferi ve âlât-ı harbi müheyyâ idüp sefere hâzır olun” buyurdukda “semi‘nâ ve ata‘nâ fermân-ı âlî üzre bi-niyyet-i gazâ cümlemiz gideriz” deyu muhârebe zamânı geldikde itâ‘at idüp alay-ile gelmişlerdir. Ve sefer-i hümâyûna fermân-ı âlî sâdır olmağla ve muhârebe ve muhâsara-ı kılâ‘ tedârüki şüyû‘ bulmağla Freng-i bed-rengin gönüllerine bîm ü havf düşüp ve Kılâ‘-ı Frengistân istihkâm üzre ta‘mîr ve binâsıyla tekayyüd-i tâmm idüp cümleden Kal‘a-ı Klis'de olan lücmânîleri donanmalarına sürüp Kal‘a-ı İspilidet'den Yankov voyvoda kendü bölüğüyle **[71b]** ki frenk **“**konpine” dirler, Klis muhâfazasına ve ibnâsına me’mûr olup geldügi gibi Polçe nâhiyesinden neccârlar getirdüp ve Klis havâlîsinde olan bi‘l-cümle varoşın ve büyûtın yıkdırup ve büyük kapuya dîvâr geçüp asma kapu ibnâ etmişdir. Ve kal‘a da otuz mıkdârı topları olmağla cümle işleri aklîdir. “İhtimâldir ki vezîr-i şîr asker-i İslâm ile zor idüp Klis Kal‘ası'n feth ü teshîr eyleye bâri gerek olan üç topı istihlâs idelim” deyu gice ile İspilit Kal‘ası'na nakl itdirmişlerdir. Ve Kal‘a-ı Koşança ta‘mîr ile leyl ü nehâr mukayyedlerdir. Ve vezîr-i ekrem Sarây'dan kalkup tayy-ı merâhil iderek İskopye'ye nüzûl buyurdukda memâlik-i Osmâniyye'den Bilây Nâhiyesi'ne küffâr-ı haksâr akın salmağla muhâfazada olan yeniçeri ağası izzetlî Halîl Ağa kapu kulıyla ve mîr-alaylar bi‘l-cümle sipâh ve zu‘amâ ile küffârın yolın almak içün Kinin'e doğru Potre'ye ılgâr-ı tâmm ile gitdiklerine hazret-i vezîr-i ekreme asker-i İslâm ile Potre'ye gitdügine mütesellim-i Helevne Mehemmed Ağa i‘lâm itmekle der-akab ulaklıkla eşca‘-ı guzât kapucı-başısın Kör Ca‘fer Ağa'ı buyuruldı-i şerîf ile küffarı tâ Zadre kapusına varınca kovmak içün göndermişdir bu‘d mesâfe olmağla ve geç haber gelmekle Potre'ye varan asker-i İslâm Bilây'a akın salan harbî küffârı yetişmeğe kābil olmamağla Kal‘a-ı Kinin'e vardıklarında bi’l-ittifâk Kinin guzâtıyla Kal‘a-ı Şibenik'e akın salup birkaç kelle-i bî-dîn kal‘ idüp ve nice üsârâyı ahz idüp ve üç yüz mıkdârı devâb ve bakar ve ağnâm ve mâzen ve ester ihrâc idüp kemâ-yenbagī küffâra kahr itmişlerdir. Ve vezîr-i ekrem İskopye'den Göberz'e andan Şolce'ye konup andan alay alay fevc fevc mahall-i nüzûl ve ordu-yı hümâyûn olan Helevne finâsına kesret-i cüyûş ve asker-i enbûh ile yaklaşdıkda bi’l-cümle ulemâ ve a‘yân ve fukarâ ve Potre'den kalan zu‘amâ ve erbâb-ı tîmâr ve yeniçeri yoldaşları istikbâle çıkup du‘â vü senâ **[72a]** olunup devlet ü miknet ile finâ-i Helevne'de nîk-sâ‘at-ile nüzûl

buyurmuşdur. Ve devlet ile ordu-yı hümâyûna nüzûl itdüği gün yarındası cebel-i Porlak'da ebnâ-i sebîle küffâr çetesi irişmekle Porlak kullesinde haber topı atuldıgı gibi vezîr-i şîr bi-ittifâk-ı fühûl sâ‘atile borusın [b]ağırdup ve esb-i bâd-ı sabâ-reftâra bilâ-tevakkuf ilki evvel süvâr olup ve der-akab asker-i İslâm fevc fev **فی دین الله افواجًا** gayret-i dîn-i İslâm içün temevvüc idüp kendü dilâverleriyle ve sâ’ir mevcûd bulunan asker-i İslâm ile ılgâr-ı tamm ile ılgayup ve ilki evvel hazret-i vezîr şîr-vâr cebel-i Porlak kullesine çıkup der-akab gürûh gürûh asker-i İslâm dahi yetişüp ve ol gün cisr-i Çetine'ye devlet ile aşup ve atlara yem kestirüp ve ol gice Kal‘a-ı Klis ve eskiden iskele olan Kal‘a-ı İspilit altına sabâhdan evvel varup ve kemîn-gâha girüp ve karavulcıların ahz idüp ve sabâhla Klis ve İspilit altına asker-i İslâm vezîr-i rûşen-zamîr pîr-vâr bi’l-ittifâk akın salup ve nice kâr-dîde küffâr ahtarup ve nice kelle-i kâfiri kat‘ ve harbî küffâra cefâ vü kahr idüp ve Kal‘a-ı İspilit üzerine hücûm ve at hüneriyle içine mızrak atup ve Kal‘a-ı Klis kapusına baltalar urup ve İspilit küffârı Kotor imdâdına varup kal‘ada şey’-i kalîl küffar kalduğuna dil içün alınan küffâr haber virmekle yine üzerlerine top ile gelmek mülâhazasıyla sâlimîn ü gānimîn devlet ile avdet buyurup mukaddem Şibenik'e varan büyük çete ile dahi ol gün vezîr-i ekremden orduya mukaddem gelmeleriyle ta‘zîm içün bi’l-ittifâk yeniçeri ağası Halîl Ağa yoldaşlarıyla ve umerâ-i alayı alaylarıyla istikbâle çıkup otâğ-ı eyvân-nıtâka sa‘âdet ile vezîr-i ekrem nüzûl buyurup sedd-i İskender gibi pîr-vâr câlis oldukda “yeniçeri ağası ve mîr-alaylar Potre'de bulunup mukaddem buluşmamağla teşekküre gelmedik” deyu “gazânız mübârek ve kudûm-ı şerîfiniz hayr-ı mukaddem ve menziliniz dahi mübârek olsun” âdâb birle yollı yolınca dest-bûs itdiklerinden sonra **[72b]** cümlesine hıl‘at-ı fâhireler ilbâs idüp ve cümlesine istimâlet ber-muktezâ-ı adâlet virüp ve “seferim vardır dört beş güne dek cebelüleriniz ile hâzır u müheyyâ olasınız” deyu asker-i İslâm'a tenbîh ü âgâh idüp ve yarındası etrâfında olan kazâlara top altına beylik öküzler ve cebe-hânei tahmîl idecek kamurlar? salunup ve serdâr-ı âlî-vakār bi’z-zât Helevne Kal‘ası'na gelüp topları ve cebe-hânei yoklayup ve kal‘a-kûp üç top intihâb idüp ve yarındası nîk-sâ‘atile bi-niyyet-i feth ü gazâ arabalara bindirüp ba‘de’l-yevm ve ba‘de’l-müşâvere küffârın mahsulât u gallâtın ve eşcâr-ı müsmire ve bâgātın yakup yıkmak ve kat‘ ve kal‘ etmek eşedd-i kahr u cefâ ve reh-i evlâ olmağla hemân bir kal‘a-kûp top ve iki şâhî Helevne'den ibtidâdan asker-i İslâm ile getürülmek ve iki bin mıkdârı tırpancıyla teberdâr uydurup mahsûllerin almak ve bâgāt ve enâcîr zeytûn dırahtların kesüp hâk ile yeksân etmek re’y ü enseb görülmekle deryâdan katırga ile küffâr gelüp asker-i İslâma top atmak isteyicek mezbûr gemüyi def‘ ve askere helecân virmemek içün mezbûr top-ı

kebîri Helevne Kal‘ası önünden evvelâ asker-i İslâm orduya varınca çekdirüp ba‘dehû yarındası ki sene bin altmış yedi târîhin[in] şehr-i şa‘bânü’l muazzamın yirmi sekizinci güni pazarirtesidir hakīre du‘â itdirüp ve toplara mukaddem cem‘ olunan beylik kâvları koşdurup Boşkobalte'ye doğru topcı-başı sipâh ve zu‘âmadan iki alayla ve ocak sekbânından yedi bölük ile bi-niyyet-i gazâ yolladıkdan sonra ba‘dehû tekrâr bu dâ‘îlerine du‘â itdirüp ve nevâkır ihsân buyurup vezîr-i şîr kuşanup tîğ-i şemşîri [371] **فضل الله المجاهدين على القاعدين اجرًا عظيمًا** nass-ı şerîf ihtivâsınca âmil olup bi-niyyet-i gazâ pulada gark olup ve şîr-vâr esb-i bâd-ı sabâya süvâr olup zurna ve borılar çalınup yemîn ü yesârında fevc fevc alaylar temevvüc idüp toplar ardınca cebel-i Porlak yolıyla nîk-sâ‘atile asker-i İslâm'la teveccüh buyurup **[73a]** ve Porlak altında ilki gün devlet ü miknet ile nüzûl buyurup yarındası cebel-i Porlak aşurısına cisr-i Çetine'i teşrîf idüp andan şehr-i ramazânın ilki güni ki mübârek cehâr-şenbih günidir Klis Kal’ası'nın mağrib tarafında olan Hurpotine dimekle ma‘rûf menzilde mübârek sâ‘at ile nüzûl buyurup ve sâ‘atile harbî İspilit Kal‘ası altına ve Kal‘a-i Kumuk semtine akın salup ve birkaç kelle-i kâfirî kal‘ olunup ve sekiz nefer küffârdan dil içün ahz olunup ve mezbûr muhârebede Visoka nâm mahalde küffâr taburına Galamoçlı müştehir Radoslı-zâde Beşâret Ağa'nın oğul-balısı eşca‘-ı guzât Mehemmed Ağa ilki evvel kalb-i düşmâna urup ve soruklı (sorguçlı?)[372] bir kâfiri ahtarup ve başın kesüp küffâr yek-bâr tüfeng üşürüp ve atın düşürüp şehâdet ile tebşîr olunmuşdur *rahimehullâh rahmeten vâsi‘aten.* Ve sâhib-i sa‘âdet tâli‘-i mübâreklerin yoklamışdır. Ve hazret-i vezîr-i ekrem eşrefü’l-cûd ve’l-eshiyâ olmağla baş getüren guzâta kelle başına onar guruş **ومن قتل قتيلًا فله سلبه** sebelinden gayrı diri getürene yirmişer guruş ihsân itmişdir. Ve yarındası Klis ve İspilit ve Loncarik havâlîsinde olan mahsûlât ve eşcâr-ı müsmirei ve bâgātı kimin biçüp ve kat‘ itdirüp asker-i İslâm mahsûli atlara yedirmişlerdir. Ve eşcârın kal‘ idüp odun içün almışlardır ve sâ’irin ihrâk bi’n-nâr itmişlerdir. Ve toplar yanınca me’mûr olan asker penc-şenbih güni Sin'e gelüp yarındası ki cum‘a günidir der-akab Klis'e doğru teveccüh itmişlerdir ve Bolçeli yolları tathîr idince üçüncü gün top Malvaritçe dimekle ma‘rûf Çocek kapuya gelüp uçurum olmağla büyük top anda karâr etmişdir ve şâhîleri yarındası ordı kurulduğı Hurpotine nâm menzile indirilmişdir. Ve yevm-i sânîde Nehr-i Solin degirmeninde yirmi beş harbî küffâr kemerli kârgîr binâ olmağla kapanup bir iki gün dayanmağla bâ-fermân-ı âlî asker-i İslâm üşündüyle etrâfın kazup ve hâk ile yeksân idüp on altı kâfir tu‘me-i şemşîr ile kat‘ olunup dokuz nefer diri ahz olunmuşdur ve yine

[371] Nisâ, 95. âyetten.
[372] Metinde صُرقلى şeklinde yazılmıştır.

Kal‘a-ı İspilit varoşı Bodgraviye dimekle ma‘rûf bâ-fermân-ı hazret-i paşa asker-i İslâma bunca top tüfeng atulurken bî-muhâbâ yek-bâr basup ve nice kelle-i **[73b]** kâfirî kat‘ olunup ve üsârâ alunup ganâ’im-i bî-şümâr ahz olunup varoşı ihrâk bi’n-nâr itmişlerdir. Ve birkaç guzât kimi şehîd kimi mecrûh olmuşlardır ve Kal‘a-ı Kinin'den dört yüz gāzî ve Bosna serhaddinden üç bin guzât-ı müslimîn mezbûr muhârebeye yetişüp asker-i İslâma karışdıklarında vezîr-i ekrem kibâr-ı guzâta hıl‘atler ilbâs itmişler ve mezbûr serhadd guzâtı gāret ve hisârı tahrîbde küllî imdâd itmişlerdir ve küffârın mühaffileri “iştimdor” didikleri dimişler yalnız gallenin saman öşründe on iki yük akçelik bâgātdan ve eşcâr-ı müsmireden gayrı zararları olmuşdur. Ba‘dehû hazret-i paşa sâ’ir ümerâ ile ve mîr-alaylarla ve kâr-âzmûde iş-erenlerle bi’l-ittifâk re’y idüp Torgar'la Şibenik kal’aları beyinlerinde vâkı‘ eşerr-i a‘dâ-i dîn ve edall-i müfsidîn olup bin hânelik mukāvemet ve cür’et ve hareketde küffârı şedîd ve bâ-i‘tibâr-ı me’mûl[373] makarr u meskenleri münhedim ü nâ-bedîd olan Marine nâm kal‘anın kulelü ve palankası müstahkem olan kal‘a üzerine asker-i İslâm ile ve eşca‘-ı mîr-i mîrân Ali Paşa ile ve Yûsuf Bey-zâde Mehemmed Paşa ile ve yeniçeri ağasıyla ve Fethi Bey-zâdelerle kal‘a-kûp toplarla bi’l-ittifâk bi-niyyet-i gazâ teveccüh buyurup mahalline vardıkda yek-bâr bî-muhâbâ vezîr-i âlî-himem asker-i İslâm ile muhâsara idüp ve göz açdırmayup üç günün içinde feth ü teshîr idüp ganâ’im-i bî-şümârdan gayrı bin mıkdârı esîr ve iki yüzden mütecâviz kelle-i kâfirî ve üç top ve iki şâhî ve küllî âlât-ı harb ve bî-şümâr cebe-hâne ve zahâ’ir alınmışdır. Ve kal‘a kullesi müstahkem olmağla ve top kâr etmemekle ve içinde yetmiş seksen kâfir-i bî-dîn kapanup top tüfengle korunmağla ve muhârebede nice guzât-ı muvahhidîn şehâdet şerbetin nûş itmekle cümleden Galamoç guzâtından olup bi’l-fi‘l Kinin'de azeb ağası olan eşca‘-ı guzât Vidin-zâde Ali Bey dîn-i mübîne hıdmet içün

Beyt:

Âşık-ı didâr isen kurbâna gel
Hakk yolunda sıdkıle meydâne gel

ihtivâsınca âmil olup ve dîdâr-ı Hudâ'ya âşık olup ve Hakk yolunda sıdkile Hazret-i İsmâ‘îl-vâr bilâ-fidye **[74a]** kurbân olmağa ihtiyar idüp ve mezbûr muhârebede bî-muhâbâ kalb-i düşmâna urup şerbet-i şehâdeti nûş ve hûr-ı cinâna ve gılmân-ı i[lli]yyîne vâsıl olmuşdur *rahimehullâhu rahmeten vâsi‘aten.* Âhir-kâr mezbûr muhâsırîn-i mağlûbîn me’yûs olup mukāvemete iktidârları ve guzât-ı müslimînin hücûmlarına

[373] Metinde مأیول şeklinde yazılmıştır.

dayanmayup etrâfı münhezim ve kulleleri gırbâle dönüp mün‘adim ve ihrâk bi’n-nâr olmağla ve meyânında zü’n-nâr yanmağla bi’z-zarûrî “el-amân yâ-sâhib-kırân” deyu feryâd-künân istîmân itmeleriyle vezîr-i rûşen-zamîr kullede muhâsırîn olan küffâra âmân virüp kulleden âmân ile çıkduklarında yanlarınca bir mıkdâr asker koşup sâhib-kırânların mu‘tâd-ı me’lûfları üzre “âmân dileyene sell-i seyf câ’iz degildir” deyu tâ sefînelerine tabşırınca bâ-fermân-ı hazret-i paşa me’mûr olanlar göndere gelmişlerdir ve gemü sâhibi sâhib-i sa‘âdete alkış itmişdir. Mezbûr serhaddetde böyle şedîd ve yezîd küffâr yoğ-iken arısın savundurup aselin almak muhâl iken ve makdûr-ı beşer değil iken Seyyid Gāzî Ahmed Paşa bî-muhâbâ serî‘an göz açdırmayup ve bi’z-zât künce ikdâm[374] u cür’et idüp yek-bâr hücûm ile feth ü teshîr ve iyâlin esîr ve ganâ’im-i kesîr ve top ve âlât-ı harb ve ağnâm ve devâb alınmağla ve mahsûlât ve eşcâr-ı müsmire ve bâgāt kırılmağla ve kal‘a ve büyûtunda ganâ’im-i bî-şümâr ve zahâ’ir-i bî-pâyân ele girmekle ne mertebe bahâ’im a ağnâm vefret üzre alınmakdır. Mâzen ve ganem ikişer akçeye bey‘ olunmağla asker-i İslâm kemâ-yenbagī muğtenim ve mütena‘im olmuşdur. Ve Kal‘a-ı Zadre'den ve Şibenik'den ve sâ’ir kılâ‘ ve kurâ ve kastellerden küffâra imdâd yetişüp gelmişler iken vezîr-i ekremin bu mertebe şîr-vâr hareketin müşâhede itmeleriyle başın göstermeğe ve yüze bile gelmeğe iktidârı olmayup gönüllerine bîm ü havf düşüp küffâr-ı hâksârın urûk[ı] kesilmişdir.

Nazm:

Er gerek server gerek serdâr gerek
Âkıbet gerek zâde gerek şod

Seyyid Gāzî-i vezîr-i mezbûr ma‘reke-i merkūmede bir mertebe yüz aklık ve gazâ-ı uzmâ itmişdir mahsûd-ı akrân olmuşdur **[74b]** ve bi-nefsihî zebr ü bebr gibi cür’et idüp bu serhadetde nâm-ı nîgû alıkomuşdur. Ve ba‘de’l-feth feth-i cedîdden bir kulle şâh-neşînde vezîr-i âlî-vakār sedd-i İskender gibi karâr idüp mîr-i mîrânlar ve mîr-alaylar ve sâ’ir erbâb-ı düvel dîvân gelüp dest ü dâmenin ba‘de’t-takbîl hayr du‘âlar itdiklerinde hâllerine göre hıl‘at-ı fâhireler ilbâs itmişdir ba‘dehû yarındası Helune'ye doğru sâlimîn ü gānimîn avdet buyurup mahall-i nüzûle karîb yak[la]şıldıkda ulemâ ve a‘yân ve fukarâ ve ehl-i hıref ve mekteblerden sıbyân bile **نصر من الله و فتح قريب و بشّر المؤمنين** yâ Muhammed! nidâsıyla mesrûr ü mübeşşirîn oldukları hâlde istikbâle çıkup selâma durdugumuzda bir gürûh küffâr elleri bağlı geçirir dağlı, der-akab sırıklara sencelmiş nice yüz kelle-i kâfirî. Seyyid Gāzî şîr-vâr pulada gark olmuş pür-mehâbet ile geldi bu

[374] Metinde **اغدام** şeklinde yazılmıştır.

salâbet ü heybet ü hiddet, Hûşeng görse pest-pâyından[375] yüzin kaldırmazdı. Ve ümmet-i Muhammed ile cemâ‘at-i müslimîn ile selâmladıkdan sonra yine ordu-yı hümâyûna karîb hakīr-i pür-taksîr teşekkür birle du‘âya çıkup ve asker-i İslâm olan guzât-ı müslimîn ve cemâ‘at-i muvahhidîn ve perdesi açık sıbyân tâlibîn âmîn deyü hayr du‘âlar olunmuşdur *Allahümme âdime devletühû ve âkıme ale’l-hasm seyfuhû.* **[75a]** Ve sene-i mezbûrede bin altmış sekiz târîhinde bi’l-fi‘l Macar kral-ı bed-fi‘âli olan Rakoci-oğlı olan Gabor Gorge nâm mel‘ûn pâdişâh-ı âlem-penâh tarafından mukaddem mansûb olan Teblen Gabor mürd oldukda Mîr-alem Hasan Paşa hazretleri Budin vezîri idi. Macar krallığı ihtilâle düşmekle Sarhoş merhûm İbrâhîm Paşa hazretleri bakıyye-i selef ve serhadd umûrına vâkıf olmağla ve merhûm Abaza Paşa hazretleri ol mahalde Eyâlet-i Bosna'da mîr-i mîrân olmağla ve merhûm Bayrâm Paşa livâ-i Klis vâlîsi olmağla Budin muhâfazasına eyâletleriyle ve mezbûr krallık müşâveresine kıbel-i saltanatdan me’mûr olmalarıyla Kal‘a-ı Budin'e devlet ile mârrü’z-zikr paşalar vardıklarında meğer Gorof nâmında bir ban Hasan Paşa hazretlerine mürâca‘at idüp ve yüz bin guruş krallıkdan ötüri hıdmet etmek iltizâm etmiş iken ezîn-cânib ol mahallde yâr-ı gārımız Tuzlavî Ebû’l-benât Ahmed Efendi dimekle ma‘rûf ki bî-nükat hurûfdan faziletlü kādî-asker efendilere medhi müş‘ir şi‘ir ve kasîdeler söyleyüp manâsıb-ı celîle alı-gelmiş idi Peçuy kādîsı bulunmağla bu ahvâle muttali‘ olup Rakoci gibi ankā üveyiki ve kılâ‘ ve cüyûş-ı kesîre ve kabîle sâhibi dururken Gorof gibi sefele bir katanaya akçe tam‘a idüp vezîr Hasan Paşa kaçar Macar kratını virürse yaramaz olur? Mezbûr Peçuy kādîsı Ahmed Efendi **شين** kāfiyesinde bir kasîde te’lîf ve tahrîr idüp müşâvereye varan mezbûrûn hazret-i paşalara Budin'e gönderir. Ve kasîdenin âhirinde “peyleşe Aku örze guruşe peyluşe?”[376] Ya‘ni “Gorof'dan Hasan Paşa guruşları alursa yaramaz olur” dimekdir. Hakīr ise ol mahalde Büyük Belgrad-ı nev-âbâdatda merhûm Azmî-zâde Mustafâ Efendi hazretlerinin tarafından kassâm-ı askerî idim. Mezbûr kasîdei ele getürmekle ve Astâne'den Belgrad'a gider oldugumda Mostârî müştehir olup nüdemâ-i pâdişâhîden olan merhûm Rûz-nâmeci İbrâhîm Efendi hazretleri hakīre tenbîh etmiş idi ol zamân Belgrad mollâsı dahi İsâ Efendi Nemçe elçisi çıkacak olmağla Budin'de idi “elçiden ve sâ’ir serhadd ahvâlinden düşen ahbârı ilki **[75b]** düşen ulakla i‘lâm itmeden hâlî olmayasın” dimekle her bir cehâr-şenbih güni Belgrad'a doğru Budin ulağı uğrayup geçmekle hakīr mezbûr kasîdei ve sâ’ir ahbârı mektûb ile yazup ilki düşen ulakla merhûm Rûz-nâmeci Efendi hazretlerine gönderdim idi. Belgrad kısmetinden ma‘zûl

[375] Metinde **پشت پايندن** şeklinde yazılmıştır.
[376] Metinde **آقواوزْه غرُوشَنه پي لوشَنه** şeklinde yazılmıştır.

olup ve Astâne'ye varup mârrü'z-zikr Rûz-nâmeci Efendi'ye varup buluşdugum gibi "hoş geldin Ahmed Çelebi, "Aku öze guruşa peyluşe?" deyu Allah hakkı içün sâ'atile sa'âdetli pâdişâh-ı âlî-destgâh olan Sultân Murâd Han hazretlerine mezbûr kasîdei götürüp kırâ'at itdigimde "ne dimekdir?" buyurdukda Bosna dilince olmağla "eger Hasan Paşa Rakoci tâlib ve ehakk iken Gorof gibi sefeleden guruşları alursa yaramaz olur" tercüme idüp tefhîm itdügüm gibi "gönderdiginiz kasîde Rakoci kral nasb olunmağa sebeb olup sâ'atile hatt-ı humâyûn-ı sa'âdet-makrûn ile Macar krallığı Rakoci'ye tevcîh olunup ulakla gönderilmişdir" deyu dâ'îlerine Rûz-nâmeci Efendi haber virdi. Ve Rakoci minvâl-i meşrûh üzre pâdişâh-ı âlem-penâh hazretlerinin çırâk-ı efrûhtesi olup yine Rakoci mürd oldukda Macar krallığı oğlı Gabor Gorge nâm mel'ûna yine pâdişâh-ı âlem-penâh sadaka etmiş iken ve pâdişâh hazretlerinin çırâğı iken velî-ni'metine münkir olup ve hurûc ale's-sultân idüp isyân itmekle sene bin altmış sekiz târihinde kıbel-i saltanatdan fermân-ı âlî sâdır olup mu'tâd-ı me'lûf üzre Yanice ve Çerne akçesi izzetli Tatar Han hazretlerine gönderildikde bâ-fermân-ı âlî asker-i Tatar-ı sebükbâr ile ılgāyûp ve bî-muhâbâ yek-bâr Macar taburı üzerine hücûm u hamle idüp bi-avnillâh ve bi-mu'cizât-ı Resûlu'llâh ve bi-himmet-i halîfetu'llâh pâdişâh-ı âlem-penâh hazretlerinin yüce tâli'i kuvvetde olmağla Macar-ı bî-karâr asker-i rû-yı siyâhı izzetli Tatar Han münhezim idüp ve vilâyetlerin gāret ü hasâret idüp ve Gorge olan kralların karârı firâra tebeddül idüp seksen bin üsârâ ve kelle-i kâfiri ve ganâ'im-i bî-şümâr ahz ve kat' idüp yalnız hadem ü haşem ve hıdmetkâr sâhibi elli bin nâmdâr kâfir-i bî-dîn **[76a]** kimi tîğ-i bi-dirîğ-i şemşîr ile kat' u kal' olmuşdur kimi ahz olunup vech-i âtî üzre ki Macar banlarından olan ban keci karındaşı olup Budin serhaddinde vâkı' Noyigrad'ında bi'l-fi'l kapudan olup müştehir olan Ladani dimekle ma'rûf feryâd-âmîz ban'a mektûb[ı] re'âyâdan bir sâ'î ile gönderüp yine Budin vezîr-i ekremi olan sa'âdetli Ken'ân Paşa hazretlerine kralları Gorge gönderdigi elçi ahvâlin i'lâm içün göndermiş iken guzât-ı müslimîn mezbûr sâ'îe yolda râst gelüp elinden mezbûr mektûbı ve terceme olan sûreti hakīr ele getürmekle münâsebet ile tahrîri ve sa'âdetli Gāzî Tatar Han'ın gazâ-i uzmâ-ı şerîfi küffâr ağzından beyânı ve mezbûr banın mektûb-ı mazmûnı tasdîr olundı. Mezbûr ban karındaşı merkūm Ladani'ye selâm ü peyâmdan sonra Türkî terceme olunan Macar lisânı üzre mektûbunda yazmış ki "benim karındaşım şimdiki hâlde musîbet-zededir defterden böyle kâğıdı yazdığımız ta'ayyüb eylemeyesiz. Vilâyetinizden Macar kralı Gorge taburına varan katanalarımız gelüp cem'iyyetde olan Macar askerine ziyâde perîşânlık ve inhizâm vâkı' olmağla mezbûr katanalarımız bâr-gîrlerle değil kimi arabalarla kimi peremeyle kimi tahta üzerinde suyı geçüp her biri

mecrûh ve yâreli zebûn gelmişdir. Zîr-i eyâlete ok ve silâh ve sâ'ir yarak zahmlarıyla ve yâreyle vücûdları donanmışdır. Zebûnluklarında bir asl cevâb ve gelenler dahi tafsîl üzre ne yüzden muhârebe ve inhizâm olmuşdur söylemeye iktidârları olmamağla ziyâde bî-huzûr ve elem-zede olduk birkaç günden sonra kimi mecrûhen mürd olup kimi sıhhat buldukda ağuz cevâbların ve ne yüzden ceng ü kıtâl ve harb ü cidâl olmuşdur ve ne mertebe Macar askerine inhizâm vâkı‘ olup Kral Gorge nice siyâset ile firâr etmişdir ve vilâyeti serâpâ gāret olmuşdur kalem-i dü-zebân ile tahriri dil ile takrîri mümkün degildir. Virgork Avram nâm kimesne içün üsârâdan bahâsı-çün su'âl olunursa iki bin üç yüz fontalık filoridir ki murâd her bir fontadan milyondur ve her bir milyon bin yük akçedir ki sekiz kerre yüz bin dahi üç yüz bin flori olur. Ve bundan mâ‘adâ Dikme nâm avrâmın bahâsı yigirmi üç bin **[76b]** sîm guruşdur ve hademesinin dahi bahâsı iki bin altı yüz guruşdur. Ve kendüleri ıtlâk olunmadan bahâları mukaddem irsâl olunmuşdur lakin kendüleri nice olduguna ma‘lûm degildir. Ancak haber aldık ziyâde hasta ve mecrûh olmağla araba ile vilâyetine getürülmüşdür. Hademesinde nazar vardır ve bir yoldaşından üç bin guruş bahâ taleb olunmuşdur. Bundan mâ‘adâ Todovari Ferenc nâm kimesne bin sîm guruş bahâ kat‘ idüp kefîli olan Hasar Petre ol cânibde kalup mürd olmuşdur. Ve Şebeşe Mihal dahi Tatar elinde mürd olmuşdur bahâsı otuz bin guruş idi. Ve Petre nâm atlu-başı Tatar elinde dahi mürd olmuşdur anın dahi bahâsı kırk bin guruş idi bahâsı edâ olundukdan sonra mürd olmuşlardır. Ve Papa Andriyaşi dahi çıkup tamâm yirmi bin guruş bahâsın virüp evine geldikde mürd olmuşdur. Ve dutsaklar Tatar Han'a virdikleri bahâları kaleme gelmez hesâba gelmeyen dutsak bahâları verildikden sonra evlerine gelüp bu âna gelince birisi sağ olmayup mürd olmuşlardır bu acı hâldir. Tatar eline girmeyen dahi havflarından mürd oluyorlar. Bundan mâ‘adâ bilesin Sanimi nâm avramın on bin guruş bahâsın gönderdiler bin guruş dahi taleb iderlerken haber alındı Tatar elinden halâs olmuşdur ammâ görmüş kimse yokdur. Vihab avram nâm devletlü azîm ahd u şartla kendüyi kurtarup Erdel memleketi avramları ve müşâvirleri sebebiyle halâs oldı ammâ müşâverede şöyle ittifâk eylediler ki Tatar Han elinde olan üsârânın her biri ne kadar bahâ takdîr eylediyse tedârük idüp edâ eylemegi takayyüd ideler. Ve Leh memleketin tâkati tâk olup üsârâ istihlâsına iktidârları kalmamağla esîr derdüne dermân itmeyüp herkes iktidârına göre kurtulabilürse çalışsun dimişler. Bizim dahi avramlar esîr olanlara cevab gönderdiler "bî-hadd ü bî-pâyân dutsaklar içün mâl virildi artık dermân kalmadı" deyu derd-mend dutsakların hâline merhamet bir taraf[da] hayr kalmadı. Hakk te‘âlâ hazretleri bizden yüz çevirüp cümlemizi ukūbete müstehak görüp üzerimizden cümle **[77a]** eyülükleri kaldırdı ma‘lûm ola. Bu ukūbet bu âna dek

kangı memlekete irişmişdir. Husûsan şimdiki hâlde yeni başdan Âl-i Osmân pâdişâhının elçileri bir heybetle ve hışımla geldiler ki ta‘bîri mümkün degildir. Ve dahi Budun vezîrinin elçisi ile cümle Âl-i Osmân'ın serhaddinde olan paşalarının elçileri gelüp ve bunlar ile Erdel memleketi ulularına ve boy-beylerine ve sâ’ir milletlerine elbette Âl-i Osmân pâdişâhının fermânı budur ki Erdel hâkimini kaldırup ve yerine lâyık olup hükûmete kādir olan kimesnei dikeler eger yok yok dirseniz memleket içinde olan ulu ve keci kılıçdan geçmek mukarrerdir. Buna müte‘allık nice kelimât yazılmışdır. Mâh-ı muharremin on dördünci güni Erdel Belgrad'ı olan mezbûr elçiler ile gelen kâğıdlar bi’l-cümle mevcûd olan memleket ulularının önünde okunmuşdur. Ve Rakoci Gorge'ye aslâ ne mektûb ve ne bir mahabbet ve ne mür’üvvet ve ne selâm ve peyâm göstermişlerdir. Bu memleket üzerine gelecek ukūbeti Cenâb-ı Hakk'dan gayrı kimse bilmez. Bunun gibi ahvâl ve musîbet bizden evvel ve bizim zamânımızda işidilmiş ve görülmüş degildir ve Osmânlı tarafından bu memleket üzerine bu mertebe tegallüb cemî‘ zamânda olmuş degildir. Benim karındaşım bu seyirdeyiz kaçan kim Rakoci taburı cem‘iyyetde iken sâ’ir kendüye tâbi‘ olan hırist[iy]ân milletleriyle ma‘an Tatar askeri üzerine hücûm eyledikde hırist[iy]ân askeri anlara galebe etmiş iken dimek isterler Kemin? Yanoş'ın bunda bir hîlesi var imiş. Kendü yanınca yazılan asker ve on dört asker-keş ceneral ve bellü başlularından nice kimse ile karşu komak tarzını gösterüp hikmet-i Hakk'la Tatar askeri ân-ı vâhidetde cümlesin münhezim ü gāret idüp at ayağı altına çinileyüp Kemin? Yanoş el-mezbûr ile olan bey-zâdelere ve cenerallere hatâ denmeyüp ancak iş görüp birkaç kişi yaralanup mâ-bâkīsi sağ sâlim Tatar Han eline girüp esîr olmuşlar. Bundan gayrı şöyle güft ü gû vardır ki Âl-i Osmân pâdişâhının murâdı **[77b]** bu imiş ki Seklenoş-oğlı'nı Erdel hâkimi nasb eyleyeler. Eger ahvâlinden su’âl olunursa bir mertebe güzel ve dilâver yigitdir ve kılıca kādir şânına gāyetü’l-gāye krallık yaraşur. Benim birâderim bunda olan halk biri birine girmişdir ve Samos Uyvarı ol cânibde cem‘iyyet olup ba‘dehû cümlesi dağılup firâr itmişlerdir. Ve Tatar Han'a bir nâmdâr dutsak bahâsı edâ olunduğunda Tatar'dan garîb ve müvehhaş haberler gelüp şimdiki hâlde şöyle korku vardır dirler ki “yine İstozi memleketi basmak murâd eylemişdir ancak bunda gelen Osmânlı elçileri gerüye gidince te’hîr iderlermiş bi’l-cümle vilâyetimiz içinde gayetle havf vardır cümleden gāfilleyin bî-muhâbâ basup vilâyeti ihrâk bi’n-nâr iderlerse âteş-i şerrinden halk havfa düşmüşdür”. Ol ecilden Budin'e bizden avdet idecek Osmânlı elçisi birkaç zamâna dek salıverilmez. Ve sa‘âdetli Budin vezîrine gönderilen memleketimiz elçisi hâlâ Budin'dedir ve ol cânibe gideli mezbûr elçinin bir mektûbı gelmemişdir. Elçimize Budin'e bu tarafın ahvâlin yazup i‘lâm

etseniz bir mertebe eyilik ve lutf iderdiniz tahrîr ve ta‘bîri kābil olmaz. Ve elçiden bir mektûb getürdüp ve kendü mektûbunuz bu muhibbinize gönderseniz hâlâ Varad kapudanına göstereydik ki sizin Erdel memleketine ne mertebe dostluğunuz olduğın ma‘lûm olalar cemî‘ memlekete azîm hıdmet etmiş olurdunuz. Benim karındaşım şöyle ma‘lûmunuz olsun ki Erdel ve Varad çevresi memleketlerinin varı kuvveti Budin'e giden elçidedir ve bundan akdem Budin'e bir elçi gönderilmiş idi. Budin vezîri dünyânın cefâ ve ezâsın idüp yine irsâl etmişdir. Lutf eyle size yazdıgım üzre Budin'e elçimize mektûb yazûp ne hâlde oldugın mektûbun getürdüp bu cânibe irsâl idüp ziyâde lutf idersiz. Memleket halkının hayr du‘âsına mazhar düşersiz. Ve benim karındaşım yazmışsız ki Macar askeri Leh askerine böyle bir iş etmişdir öyle anlaman vallahü’l-azîm yalan ve hilâfdır hakīkati budur. Kaçan kim bizim Erdel **[78a]** askerleri bî-çâreleri ayakda kalurlar kıyâslarında ki askerine dayanup ba‘dehû Leh askeri âl idüp ahd u peymânlar[ın]da durmamuşlardır ta‘accübdeyüz. Memleketimiz kadîmden ahd u şart ve Türk milleti ile bağlanan kavl böyle ansuzın elden çıkmasına umulmazdı. Ve hiç bir târîhde işidilmemişdir ki Türk milleti ansuzın böyle bir iş etmiş ola. Eger dahi Dorenç Ramon husûsı-çün su’âl olunursa mesmû‘ımız oldu. Şöyle görmüşler ki bir vîrâne kom-gâhda Tatar elinde mahbûs imiş bir dahi görmüş yokdur ne tarafa götürdükleri ma‘lûm degildir. Ve benim karındaşım eger kābil olaydı gözüm kanıyla size mektûb tahrîr iderdim ki Ladoni Hıristân dûtsâk atamız bir oğlı ile ma‘an Tatar eline düşmüşdür. Ve ol mertebe bend ü zencîr çekerlermiş açlıkdan kırurlarmış. Ve bundan gayrı tevâbi‘ u levâhıkımız çekdükleri Allâh'dan gayrı kimse bilmez ve tahkīk Görgöş ve Begde ve Monkaç ve Başadova nâmûn varoşları bi’l-cümle ihrâk bi’n-nâr eylediler. Ve içinde olan cümlei esîr itdiler. Ve Adermak nâm varoş ahâlîleri firâr idüp halâs oldılar. Ve memleket-i Monkaç ve Sakmaz nâm kal’alara tâbi‘ cümle nâhiyeleri ateşe urılup ve Pirage ve Beran ve Dardankali? ve Şakmi? varınca cümlesin berbâd idüp ve anlara tâbi‘ varoş karyelerinin cümlesin yağma eylemişlerdir. Ve Rakoci ile Leh evvel birlikde olup ahd u peymân etmiş iken sonra yanından firâr idüp memleketimize çıkup bu hakāreti eylediler ba‘dehû dönüp aldukları doyumlukları ile vilâyetlerine gidüp efendimiz Rakoci başına bunun gibi hakāret getürüp ol sebebden efendimiz Rakoci Gorge askerinden cüdâ düşüp Erdel memleketine avdet eylediler. Cemî‘ Leh askeri ve boy-beyleri alaylarıyla mukaddemâ bir yere konup ve bir kavlde Tatar askeriyle görişüp bizimkilere bir dürlü dermân olmayup Gabor Rakoci askerden alarga bulunmağın kendü başın kurtarmak içün cemî‘ Erdel askerin koyup Mavladovda cânibine yol dutup halâs olmuşdur. Ve kendüsi firâr itdikden sonra baş gidicek ayak pâyidâr olmaz ikinci gün

[78b] bi'l-cümle Tatar askeri Erdel askerinin önin ve ardın alup Erdel askeri çokluğa dayanmayup kadîmden kalmış bir meterisin içine girüp kapanurlar. Asker-i Tatar üşündüyle meterisin etrâfını alup Erdel askeri üzerine hücûm idüp meterisde olan asker bir yere gelüp müşâvere idüp ve Erdel hâkimi Rakoci'i isteyüp bu Tatar Hana ne gûne cevâb olur istedüklerinde görürler kim Rakoci Gorge gaybet idüp meydânda yokdur. Ol vakitde Tatar meterisi basup bayraklar diküp bî-çâre Rakoci yaysı? hendeklerde kalup kalanlar bi'l-cümle kılıçdan geçüp ba'dehû cümle Tatar meteris içine girüp meterisde kalan Erdel askerin birer birer yakalarından dutup cümlesin esîr iderler. Şöyle olmuşdur ki içlerinden ferd-i vâhid kurtulmamışdır. Allâh tebârek ve te'â[lâ] memleketimizin[377] halkı başına bir mertebe ukūbet virmişdir ki bundan ziyâde olmaz. Ve Allâh *sübhânehu ve te'âlâ* itdiğimiz zinâ ve şenâ'at ve Hakk'a lâyık olmayan işlere vücûd virdigimiz içün bu yüzden bu memleketin bir avuç fukarâsı üzerine fi'llerine göre bu ukūbeti virüp tamâm Allâhu te'âlâ'nın gazabını üzerimizde bilürüz. Ve bundan sonra neye yetişecegimizi bilmeziz. Acâyib ü garâyib hâller ve musîbetler başımıza geldi. Allâh *tebârek ve te'âlâ* işâretiyle kıyâmedetden bir gün müşâhede olunmuşdur. Eger bizden ve eger Macar milletlerinden bellü başlu olan kimesneler evlâdlarıyla esîr olup Tatar eline düşmüşdür. Leh milleti ise kendülerin hristân add idüp lâkin işleri hîledir. Ve cümleden Türk tâ'ifesine ve Tatar'a tâbi' oldukları eyü nişâne degildir. Ve şimden sonra şöyle anlardan nice derd ü belâ üzerimizde mahv olmaya husûsan memleketimizin ululuları ve ehl-i manâsıb ve diyârımızın görgülüleri bi'l-cümle Tatar Han ve mîrzâlar ellerinde mahbûsdur. Min-ba'd halâs olmağa ve istedükleri bahâların virmege iktidârları yokdur. Şöyle derd ü belâdadırlar ki kendü ecellerin taleb iderler tâ kim Tatar cezâsından kurtulup halâs olalar. Ammâ Macar milletlerinin câhilliklerinden ve akılsızlıklarından işlerin bilmeyüp beyhûde toz kopardılar. **[79a]** Lâkin Allâhu te'â[lâ] rûzgârı ve tozı cümlesin yüzlerine urup ve dağıdup hem-ile hiç eyledi. Bu dahi Cenâb-ı Hakk'dandır ve dostun ve düşmânın murâdın viren Allâh'dır ne diyelim hiç bundan evvel cihânda bu hakāret olmamışdır. Her cins milletler bizim temâşâmızdadır. Pîrler ve âkiller yalnız degil sıbyân bile bizim sergüzeştimiz söyleşmekdedir. Bir memleket hâkimi ki kendü mülkünden usanup ve kendü cinsinden yüz dönderüp akılsızlık sebebiyle yâd memlekete varup âlemin önünde bed-nâm olup bi'l-cümle memleket içinde olan fukarâyı derd ü mihnetler içinde komuşdur. Bu derdi ve bu rüsvâylığı kimse görmüş ve işidilmiş degildir. Ve varduğı yere dahi bir iş görmeyüp cemî' âlemde rüsvây olmuşdur.

[377] Metinde **مملتمزك** şeklinde yazılmıştır.

Ve memleket fukarâsını ve kalanımızı derd ü mihnetler içinde koyup kendüsi firâr itmişdir. Anın cehâleti derd-mend fukarâya ir gelüp kaldı. Bi'l-cümle ümmetlerin önünde ayândır ve zâhir ü nümâyândır ki bî-çâre Macar milletlerin boynuzı kırıldı min-ba‘d kulaklar bunun gibi mu‘sîbet işitmemişdir. Husûsan Leh milletlerinin bu tarzla yâd milletlerin kendüye çeküp ve bunun gibi iş bu tarzla idecegine kimse i‘timâd etmezdi ammâ cümlesi Allâh-ı te‘âlâ'dan gazâbdır. Bundan sonra bî-çâre fukarâ üzerine bir eyilik ve râhat olacağına ümmîzimiz yokdur. Rakoci Gorge kurtulup selâmete çıkdıkda askerin yoklayup hıdmetkâr sâhibi olan kimesnelerden elli bin kimesne kimi kılıçdan geçüp ve kimi esîr olmuşdur. Kendü başına buyruk olanların ise hadd ü hesâbı yokdur. Allâh'a şükürler zâmane bize uymaz ise biz zamâneye uymak gerekiz uymadan ve sabrdan gayrıye çâre yokdur. Benim karındaşım lutf ve mür'üvvet idüp minnet itdigimiz mektûbı tahrir idüp Budin'de bizim elçiye irsâl etmege ve yine ne hâldedir mektûbun getürüp berü cânibe irsâl etmege mür'üvvet buyurula. Novigrad kapudanı Ledani'ye karındaşı gönderdügi terceme olunan mektûbı sûreti bunda **[79b]** tamâm oldı. Ezîn-cânib sa‘âdetli eşca‘-ı vülât kahramân-ı zamân her ne cânibe teveccüh itdi[y]se düşmâna virmemişdir âmân. Şecâ‘atli Mehemmed Girây Tatar Han hazretleri sene-i mâziyede râsâd sâhibi eşedd-i a‘dâ-ı dîn ve edall-i müfsidîn olan Leh askerin münhezim idüp ve bi'l-cümle vilâyetlerin gāret ü tahrîb ve ihrâk bi'n-nâr idüp ganâim-i bî-şümârdan gayrı seksen bin üsârâ ihrâc itdiginden gayrı el-hâletü hâzihî küffâr biri birine feryâd-âmiz vech-i meşrûh üzre olan musarrah oldugı beyâna ihtiyâc yokdur. Macar ve Erdel vilâyetinde ne mertebe tahrîb ü gāret itmişdir ve ne mıkdâr nâmver ü nâmdâr-ı ankā hadem ü haşem sâhibi üsârâ ve başına buyruk olanlar ve varoşlarda ve nevâhî ve kurâda ve taburda ne mıkdâr üsârâ ve ganâ'im-i bî-şümâr ve toplar ve tüfengler ve silâh alınmakdır kalem birle tahrîr ve lisân ile takrîri muhâldir. Sa‘âdetli Mehemmed Girây Han bir mertebe gazâ-ı uzmâi teşrîf etmişdir mahsûd-ı akrân beyne'l-a‘yân ve beyne'l-eslâf hanla beynlerinde sâhib-kırân-ı bî-akrân olmuşdur. Ne mertebe gazâ-i uzmâ itmekdir nice bin kelle-i kâfiri ve duhterân-ı ahterân-misâl hûr-ı cinân ve nice nâmdâr ve satlân sa‘âdetli pâdişâh-ı âli-destgâh hazretlerine gönderdiginden mâ‘adâ hemân tersâne-i âmireye imdâd içün yirmi bin kürekçi irsâl itdükde pâdişâh-ı zıllullâh Han-ı gāzîi ta‘zîm içün bi'l-fi‘l kapûcılar kethudâsı Kadri Ağa ile sâhib-kırânlara mu‘tâd-ı me'lûfları üzre altun zencîr ile sâmûr kürkli ve ikinci sırma işi hıl‘at-ı fâhire ile hayr duâı hâviye hatt-ı hümâyûn-ı sa‘âdet-makrûn irsâl buyurmuşdur. Biz yine mâ nahnü-fîh sadede gelelim. Mezbûr kapucılar kethudâsı Kadri Ağa hazretleri sa‘âdetli Gāzî Tatar Han hazretlerine emânât-ı merkūmei ba‘de't-teslîm Astâne'ye avdet itdikde ezîn-cânib

Kalaç? begi isyân itmekle ve Fazlullâh Paşa Silistre mîr-i mîrânı olmağla ele getürmek için ya hakkından gelmek için kıbel-i **[80a]** saltanatdan Fazlı Paşa'ya fermân-ı âlî sâdır olmuş iken ele getürüp ve tama‘-ı hâm idüp ve küllî hazînesin alup ıtlâk itdügine Tatar Han hazretleri sa‘âdetli hünkâr-ı kâmkâr hazretlerine Fazlı Paşaı arz itmekle ba‘zı erbâb-ı garaz-ı **الّذين فى قلوبهم مرض** iğvâsıyla geçmekle Silistre'den azl olunup Kadri Ağa'ya Silistre Eyâleti tevcîh ve mütesellimi varup zabt itdikde Fazlı Paşa Astâne'ye da‘vet olunup bir rivâyetde itâ‘at itmemekle ba‘de zamân Astâne'ye vardıkda bâ-fermân-ı âlî hakkından gelinmişdir *rahmetullâh rahmeten vâsi‘aten.* Ve izzetli sadr-ı a‘zam vech-i meşrûh üzre sa‘âdetli hünkâr-ı âlî-destgâh hazretlerinin da‘vet ve fermânıyla boğazdan Medîne-i Edirne'ye devlet ile geldikde izzetli eşca‘-ı vülât Gāzî Mehemmed Girây Tatar Han hazretleri Macar ve Erdel'e âmân dimeyüp vech-i muharrer üzre mübeyyen olan gazâ-ı uzmâ-ı şerîf itmekle ve Macar kralı Rakoci-zâde askeriyle münhezim olmağla ve kendü firâr ve vilâyeti gāret ü tahrîb olmağla ve yerine Seklenoş-oğlı kıbel-i saltanatdan kral nasb olunmağla bi’z-zarûrî Rakoci-oğlı elçi Astâne'ye gönderüp mürâca‘at ve inkıyâd ve küllî hazîne ve harâc virmegi iltizâm idüp ve hutbe okundugı yedi kal‘a miftâhların dahi virmegi deruhde itmegin ve sulha tâlib olmağın sulh ve barışıklığa kıbel-i pâdişâhîden rızâ virilüp ve Freng-i bed-reng kemâkân semt-i tezvîre ve hîleye sâlik olmağla **Gazâ-ı Hazret-i Vezîr-i Dilîr Âsaf-ı Sâhib-i Tedbîr Sadr-ı A‘zam Mehemmed Paşa Hazretleri**[378] bi’z-zât sadr-ı a‘zam ve vezîr-i muhterem hazret-i Mehemmed Paşa *yesserallahu mâ-yeşâ* hazretlerini bi’l-cümle vüzerâ-i kirâm ile ve yeniçeri ağasın ocak halkıyla ve altı bölük ağaların bölük halkıyla ve sâ’ir asâkir-i İslâm kesret-i cüyûş ile bâ-fermân-ı pâdişâh-ı âlî-destgâh fî-sebîlillâh bi-niyyet-i gazâ Freng kılâ‘ından müştehir olan Zadre Kal‘ası'na me’mûr olup ve Tatar Han hazretleri asâkir-i Tatar-ı sebükbâr ile Frengin bâkī kaldugı Talye nâhiyesin teshîr ü gāretine me’mûr olup ve sadr-ı a‘zam hazretleri kesret-i cüyûş ile Medîne-i Edirne'den **افضل الاعمال الجهاد فى سبيل الله** ihtivâsınca âmil ve gazâya mâ’il olmağla ve mürûr idecek bilâd ve kurâda zahâ’ir ihzâr olunmağla bâ-fermân-ı âlî nîk-sâ‘atile **[80b]** Belgrad-ı nev-âbâda doğru asker-i İslâm ile teveccüh buyurup kat‘-ı menâzil ve tayy-ı merâhil iderek devlet ü sa‘âdet ile Medîne-i Belgrad'atda nüzûl buyurdukda yuvalak ma‘dende dökülmege ve Zadre'ye doğru top yolların tathîr ve Nehr-i Sava üzerinde cisr ibnâ olmağa ve yollarda zahâ’ir ir gelmeğe ve sürsadlar ve bedel-i mükârî salınup cem‘ ve tahsîl olunmak için evâmir-i şerîfe ve fermân-ı âli

[378] Başlık derkenarda verilmiştir.

sâd[ır] olup cem‘ olunurken ve geç zamân olmağla kışlak-ı asâkir-i İslâm ta‘yîn olunurken ve evvel-bahâr-ı hüceste-âsârda Freng-i bed-reng üzerine sefer-i hümâyûn musammem iken ezîn-cânib Rakoci nakz-ı ahd ve ısyân idüp hareket-i bî-bereket itmekle pâdişâh-ı zıllullâh hazretleri Erdel ve Macar'a emr-i cihân-mutâ‘la yeni kral nasb itdügi Sekleyanoş-oğlı üzerine Rakoci-oğlı hurûc idüp ve emr-i şerîfe itâat itmeyüp tekrâr ısyân itdügine izzetli Tatar Han pâdişâh-ı âlem-penâh hazretlerine ve sadr-ı a‘zam izzetlerine arz u i‘lâm itmekle ve vezîr-i rûşen-zamîre hıtâben fermân-ı âlî sâdır olmağla hazret-i vezîr-i muhterem ve âlî-himem Rakoci-oğlı nakz-ı ahd itmekle ve **نقض عهد ان غلب على موضع لحربنا اولحق بدارهم و صار كمرتد فى الحكم بمدة يلحاقه لكن اسر يسترق المرتدّ تقتل** mübtegāsınca pâdişâh-ı âlî-destgâh fermânıyla vezîr-i Gāzî mes’ele-i şer‘iyye ile âmil olup fazîlet-i cihâd-ı fî-sebîlillâh hadden efzûn ve add ü ta‘bîrden bîrûn olmağla Allâhu te‘âlâ hazretlerinin kitâb-ı kerîm ve Furkān-ı azîminde vâkı‘ âyet-i kerîme ile [379] **وَفَضَّلَ اللّٰهُ الْمُجَاهِدِينَ عَلَى الْقَاعِدِينَ أَجْرًا عَظِيمًا** fehvâsıyla âmil **[81a]** olup **الفرصة تمر من السّحاب** hasebince fursat ganîmet bilüp ve kıbel-i saltanatdan ruhsatı devlet bilüp **المواقيت لا تشتري باليواقيت** mefhûmuna mazhar düşüp dahi bir hadîs-i mu‘teber ve peyâm-ı beşâret-eser budur ki guzât-ı şüc‘ân hakkında Muhammed Mustafâ ve resûl-i müctebâ hazretleri buyurmuşdur **الجنّة تحت ظلال السيوف** ma‘nâ-yı şerîfi oldur ki “cennet cengde gāzîlerin kılıçları altındadır”. Dahi bu kelâm-ı makbûl ulemâ-i kibârdan menkūldür **السّلامة فى الاقدام والهمام فى الأحجام** ihtivâsınca esbâb-ı sefer ve âlât-ı hazer ihzâr ve ikdâm-ı tâmm-ı mâlâ-kelâm idüp ve bi-niyyet-i gazâ Rakoci-oğlı üzerine Sekleyanoş-oğlunı bekletdirmek içün asker-i enbûh ile ve kesret-i cüyûş ile nîk-sâatile teveccüh buyurup ve seksen şâhî ve kal‘a-kûp toplar Belgrâd-ı kebîrden oydurup ve mahalline vardıkda bî-muhâbâ asker-i cerrâr ile yek-bâr Yanova Kal‘ası'na hamle vü hücûm idüp ve kal‘a-kûp topları sa’ika-kirdâr-ı kıyâmet-âsâr üşürüp ve bi-avnillâhi’l-meliki’l-allâm vezîr-i zevi’l-ihtirâm hizebr ü bebr ve şîr-vâr âmân virmeyüp bî-muhâbâ Yanova Kal‘ası'n feth ü teshîr idüp ve bî-şümâr âlât-ı harb ve ganîmet-i kesîr alunup ve kenîselerinde minberler ibnâ itdirüp ve Gāzî Sultân Mehemmed Han hazretlerinin nâm-ı şerîfine hutbeler okunmuşdur. Ezîn-cânib Tatar Han hazretleri dahi Sehin Kal‘ası’n feth ü teshîr idüp mezbûrân kal‘alardan Vezîr-i gāzî ve Mehemmed Girây cümle on yedi kal‘a ve palangalar feth ve kabza-ı pâdişâhîe idhâl itdiklerinden mâ‘adâ Rakoci-oğlı asker-i rû-yı siyâhı münhezim ve vilâyetin gāret **[81b]** ü hasâret ve nice bin kelle-i kâfirî kat‘ olunup ve bî-hisâb üsârâ ahz olunup ve Rakoci-oğlı karârı firâra tebeddül idüp asker-i İslâm

[379] “ … bunanla beraber Allah mücahidlere oturanların fevkında azim bir ecir ihsan etmiştir.” Nisâ, 95. âyetten.

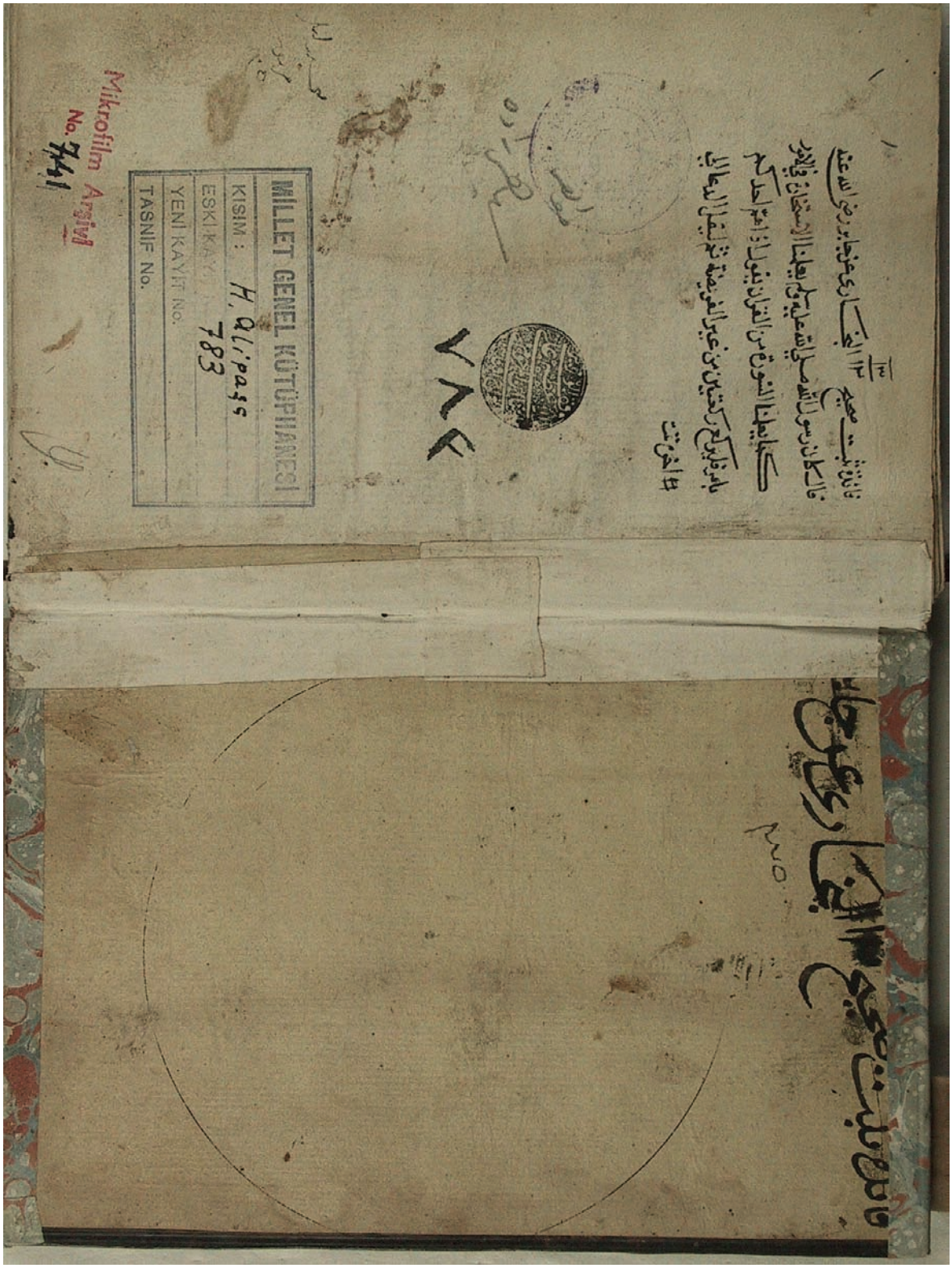
ganâ’im-i kesîr ile mütena‘im ü muğtenim olup ve sadr-ı a‘zam hazretleri Yanova kurbunda ordu-yı hümâyûnda otâk-ı eyvân-nıtâkında sedd-i İskender gibi karâr idüp eyyâm-ı fetihde halk-ı âleme atâ ve anda olan benî-âdeme sehâyı bir mertebeye iletdi ve kelle ve üsârâ getürene ihsânlar dökdi ve vüzerâ-i zevi’l-ihtirâma ve sâ’ir kibâra ve erbâb-ı düvel ve dîvâna hıl‘at-ı fâhireler giydirdi ki beyân u tavsîfi ve ayân-ı ta‘rîfi muhâldir. Ve sa‘âdet ile buyurdı **ان هذا من اياتنا الكبرى تذكرةً ممن يحشي الحمد لله آلذى اعانني فى امر الجهاد و ارشدنى الى سبيل السداد** eyyâm-ı devlet-i pâdişâhîde ve hükkâm-ı sa‘âdet-i âlem-penâhîde bir mertebe gazâ-i uzmâ ve yüz aklık itmişdir beyne‘l-a‘yân mahsûd-ı akrân olduğı mukarrerdir *Allahümme âdime devletühû ve âkime ale’l-hasm seyfühû* gazâ-yı şerîf ve feth-i latîfleri bu arada tamâm oldı. Ammâ hakīkatde bu fetih-nâme ol zamânda tamâm olur ki cenâb-ı âlî ve huzûr-ı müte‘âlîlerinde pesendîde vü makbûl ola.

Beyt:

شكوفةء املم هجو كل شكفته شود
اكر ز كلشن لطفت وزو نسيم قبول
نردو او نائل ان تقبيل حطاء الذين وقع من سهوالقلم و تقصير بالعقل

Merâsim-i ahlâf ve mekârim-i eşfâklarından mercû vü me‘mûl ve mutazarrı‘ u mes’ûldür ki hatâ vü noksan zeyl-i afv u ihsân ile pûşîde vü setr buyurıla.

EK: Metnin Orijinali

غزاوت نامهٔ جزیرهٔ کلیدونیا در

حمد اول ناصر قهاره که ایندی منصور ، عسکر دین ظفر رهبری کفری مقهور ،
وشکر بی قیاس ، اول خالق الجن والانس ، جل جلاله وعم نواله تعالی شانه ،
منتره ذاته عما یشرکون ، حضرتنه اولسون که امت محمدی شرف اسلام ایله مکرم ،
وکفاره غزا جهاد ایله تعظیم ایلدی ،

شعر

سبحان من تقدس بالجود والجلال ، سبحان من تفرد بالعز والکمال ،

بیت آن صانعی که صنعت او هست بر دوام ، وآن قادری که قدرت او هست لایزال ،

بیت نه مستغنی از اطاعتش بشت کس ، نه بر حرف او جای انکشت کس ،

الذی اوکر رحمتی شامل وکرا ، مهر وده قولوح ایدر اکا ، سلم وبی دینه ابرر رحمة ونعمتی ،
مؤمن وکافر ایدر الذی رجا ، انسان محمد موفقدن تقصیر ایله موصوفدر ،
سبحانک ما عرفناک حق معرفتک ، سبحانک ما عبدناک حق عبادتک ، ولسان
حمد قصور یفندن قصور ایله موصوفدر ، پس نه دیکلو واریسه مدح وثنا ،
اولمز الاکم اوله الذی اکا ، لا نحصی ثناء علیک انت کما اثنیت علی نفسک ،
وصلوات متواصلات وتسلیمات متوالیات اول صدر صفحهٔ انبیا ، وفخر زمرهٔ اصفیا
المأمور بغزوات الکبریا ، الموصوف بدافع الکفرة والاشقیا ، کما قال علیه
افضل الصلوة والسلام امرت ان اقاتل الناس حتی یقولوا لا الٰه الا الله فاذا قالوها عصموا منی دماءهم
واموالهم ، مجاهدین وعسکر دین ظفر رهبر ، وذوی الدلالت صاحب قران پهلوان پر در ،
بو کلمهٔ توحیدی اجرا ایچون فی عند الله موضوعدر ، وکفار ایله امتی محمد قتالیه مأموردر ،

وجل

وجل فی حقه ، لولاک لولاک لما خلقت الافلاک ، افضل خلق الله اشرف انبیا ،
اولکه محمد مصطفا ، ورسول کبریا در ، اوزرینه اولسون کم بیت

اول آنی ذبح عظیم ابناء آدم ، اول آنجی محمدة بنیاد عالم ،
ختام الانبیا خیر البرایا ، علیه زینا صلی وسلم ، دی ورعد صافی
وسلام وافی ، انکه اولاد کرام ، واصحاب عظامنه اولسون ،
علی ارواحهم تحف الهدایا ، من الله الذی خلق البرایا ،
دی حبیب حدا ، رسول کبریا ، محمد مصطفی علیه السلام کی القاب شریفلری ویرمکله
وکوکلرده اسماء لطیفه لری وانواع فضائلی قلوبقاتده هر طایفه قتنع اسمای شریفلرینی بیتلر
ومشتهر وظاهر وغایان ونفس شریفلرینه ثابت اولدقدن صکره ، بو بنده ای درویش
هر لطیفه استماع ایله عرف ناکسره حال بویله درکه هر کسه افعلونه اهتمام تام لازم ،
وجوده کلمدین اکا کوکل اسم تعیین ایدر حضرت جناب رب العزت دی حضرت
پیغمبر علیه السلام حبیب حدا اولمغ دی وجوده کلمدین اسمائی لطیفه ایله تسمیه
ایندی ، وهر طایفه نک لسانندن براسم ایله ذکر ایتدردی بو بندن الطف قرآن
عظیمده خطاب ایتدکده ، یا ایها النبی ، یا ایها الرسول محمد یو خطاب بیورر ،
وبو قاعده دی عقلا قتنع مقرر درکه کثرت اسما مسماکک شرفنه دلالت ایدر ،
زیرا اوغول بابا قتنع عزیز اولکا جوق اسم تعیین ایدر لاجرم حضرت واجب الوجود
جل جلاله حبیبی محمد مصطفی علیه السلام اسمای حسنی عدد نجه طقسان طقوز اسم
تعیین بیورمشدر وکه حق تعالیدن اول حضرت قتنع کمال عنایتی اولوب درقضالکه
ذکر مقدس ظهور ایده ، لطیفه اولی محمد علیه السلام کی فضائلی وکمالی اشعار ایدر ،

ای درویش ایشت و اول حضرتنگ بر کتنی و شرفنی کورکه حق سبحانه وتعالی کندویی اولان سکز
اسم ایله ذکر ایتدی وفرقان عظیمی دخی اون سکز اسم ایله تسمیه ایلدی وحبیبنی دخی اول اون سکز
اسم ایله متسمی قلدی وامتنی دخی اول اون سکز اسم ایله متسمی قلوب مشرف ایتدی اولر
کندویه نور بیوردی الله نور السموات والارض وکتابنه دخی نور دیدی واتبعوا
النور وررسولنه دخی نور بیوردی قد جاءکم من الله نور وامتنه دخی نور تسمیه ایتدی
فهو علی نور من ربه کندویه عزیز دیدی انه لقوی عزیز وکتابنه دخی عزیز دیدی
انه لکتاب عزیز وحبیبنه دخی عزیز بیوردی لقد جاءکم رسول من انفسکم
عزیز وامتنه دخی عزیز دیدی ولله العزة ولرسوله وللمؤمنین کندویه کریم
دیدی بربکم الکریم وقرآنه کریم دیدی انه لقرآن کریم ورسولنه کریم دیدی انه
لقول کریم وامتنه کریم بیوردی ولقد کرمنا بنی آدم وکندونه عظیم دیدی وهو العلی العظیم
وقرآنه دخی عظیم دیدی ولقد آتیناک سبعا من المثانی والقرآن العظیم ورسولنه عظیم دیدی
انک لعلی خلق عظیم وامتنه دخی عظیم دیدی فقد فاز فوزا عظیما کندویه شهید دیدی وکفی
بالله شهیدا وقرآنه دخی شهید دیدی ویتلوه شاهد منه ورسولنه دخی شهید دیدی وجئنا
بک علی هؤلاء شهیدا وامتنه شهید دیدی شهداء للناس بیوردی کندویه حق دیدی
ذلک بان الله هو الحق وقرآنه دخی حق دیدی حتی جاءهم الحق رسولنه دخی حق دیدی
یاایها الناس قد جاءکم الحق وامتنه دخی حق دیدی اولئک المؤمنون حقا ذاتنه مبین دیدی
هو الحق المبین کتابنه دخی مبین دیدی والکتاب المبین ورسولنه دخی مبین دیدی انا النذیر
المبین امتنه دخی مبین دیدی واصلحوا وبینوا کندوذاتنه والعلی دیدی سبح اسم
ربک الاعلی کتابنه دخی العلی تعریف دیدی ورسولنه دخی وهو بالافق الاعلی دیدی امتنه

دخی

دخی وانتم الاعلون بیوردی کندویه هادی دیدی قل ان هدی الله هو الهدی
کتابنه لاریب فیه لقد جاءهم من ربهم الهدی دیدی امتنه زادهم هدی دیدی کندویه
حاکم دیدی حتی یحکم الله بیننا کتابنه دخی حکما عربیا بیوردی رسولنه دخی وان احکم
بینهم بیوردی امتنه حقنده کونوا قوامین بالقسط بیوردی کندوذو الرحمة دیدی
وربک الغفور ذو الرحمة کتابنه ونتنزل من القرآن ما هو شفاء ورحمة بیوردی ورسولنه
دخی وما ارسلناک الا رحمة للعالمین بیوردی امتنه حقنده فبما رحمة الله بیوردی
کندویه نذیر بیوردی فانذرتکم نارا تلظی وکتابنه دخی نذیر دیدی بشیر دیه یا بشیرا
ونذیرا فاعرض اکثرهم فهم لا یسمعون نذیر دیدی بشیرا ونذیرا امتنه لتنذر قوما اذا
رجعوا الیهم کندویه طیب دیدی وکتابنه دخی طیب دیدی وهدوا الی الطیب من القول
رسولنه دخی الطیبات للطیبین بیوردی امتنه دخی یتوفیهم الملائکة طیبین بیوردی
کندویه طاهر بیوردی طه وکتابنه دخی فی صحف مکرمة مرفوعة مطهرة بیوردی مبعوثنه
ویطهرکم تطهیرا بیوردی وامتنه حقنده ویحب المتطهرین بیوردی کندویه داعی دیدی والله
یدعوا الی دار السلام ومبعوثنه دعوهم لتدعوهم وامتنه یدعون الی الخیر بیوردی کندویه
قایم دیدی قائما بالقسط بیوردی کتابنه دخی قایم دیدی قیما لینذر بأسا شدیدا دیدی
رسولنه لما قام عبد الله امتنه وتوفوا بالله قانتین کندویه صادق دیدی وصدق
من الله قیلا کتابنه والذی جاء بالصدق مبعوثنه مصدقا لما بین یدیه دیدی امتنه
والصادقین والصادقات بیوردی کندویه احسن بیوردی فتبارک الله احسن الخالقین
کتابنه احسن الحدیث بیوردی مبعوثنه لقد خلقنا الانسان فی احسن تقویم امتنه من احسن
قولا ممن دعا الی الله بیوردی تفسیر شجیده بویله ذکر اولندی لطیفه اولی کعب الاحبار

رضه ایندی حق تک بنی آدمی محمد شکلنده یارتدی ولقد کرمنا بنی آدم بو نوزه اولوردی
وارد اولدی انا تک باشی میم شکلنده در قولاری فاهشنده وارغ اولدی کوکی
مدور میم ثانی کبیدر ایا قلری دال صورتنده در انوکیون جرده کلدیکی بر کافری
حق تک جهنمه ادخال ایتمز الا آنی انسان شکلنده اجزای ایدر وشیطانی صورتنه
قویار زیرا پیغمبر علیه السلام کسمی صورتنده مخلوق در کم محمد تدر حبیب خدا بو در شکر
حق تک بنم اسمم صورتنده اولانه عذاب ایتمز وبنم اسمده مشترک اولانه دخی
جناب باری دی عذاب ایتمز وجهنمه قویماز وقد جاء فی الخبر ان الله تعالی
خلق شجرة ولها اربعة اغصان فسماها شجرة الیقین جرد کلمه در فقیتنا
الله سبحانه وتک بر شجره خلق ایتمش واول شجره یکرمی دورت اغصان واردر
وار دی فر بو شجره شجره یقین شمیم ایلدی ثم خلق نور محمد علیه السلام فی حجاب
درة بیضاء مثل کمثل الطاوس ووضعه علی تلک الشجرة فسبح الله علیها مقدار
سبعین الف سنة اندن صکره محمد علیه السلام بیضاسنکه دری حجابنده نوری
خلق ایلدی طاوس هیئتنده وفر بو شجره اوزرینه قعود ایدی پس اول طاوس فر بوده
شجره اوزرنده یتش بیک میل تسبیح ایلدی ثم خلق مرآة الحیاء فوضع بالمقابله
فلما نظر الطاوس فیها رای صورة احسن صورة واذین هیئة فاستحیا من الله
تع اندن صکره الله سبحانه وتک ادب آینه سن خلق ایلدی پس طاوس مقابلنده طورنده
آینه وضع ایلدی وقتاکم طاوس حیا ایتمشدر نظر ایتمیه کندو صورتی احسن
صورتده واذین هیئته کوردکده الله دن حجاب ایتدی فنقطرة قطرة فخلق من قطرة
الاول ابابکر ومن الثانی عمر ومن الثالث عثمان ومن الرابع علی ومن الخامس الورد ومن الساد

الاذن

الاذن فسجد خمس مرآة فصارة علینا السجدة فرضا موقتا فامر الله تک
خمس صلواة علی محمد وامته پس برقاچ قطره دن رلدی پس اولکره
حق تع ابوبکری وتایندن عمری وثالثدن عثمانی ورابعدن وردی وسادسدن اوزی
خلق ایلدی وبش کره سجده ایلدی پس امته محمد اوزرینه موقتا بو زوره بسمدات فرض
اولدی پس الله سبحانه وتک محمد علیه السلام اوزریله امتی اوزرینه بش وقت غازی
اجرا ایدوب فرض ایلدیی ثم نظر الله تک الی ذلک النور فعرق فوره من الله تع فمن عرق
راسه خلق الملائکة ومن عرق وجهه خلق الکرسی والکرسی واللوح والقلم والشمس
والقمر والحجاب والکواکب وما کان فی السماء ومن عرق صدره
خلق الانبیاء والمرسلین والعلماء والشهداء والصالحین
ومن عرق ظهره خلق بیت المعمور والکعبة وبیت المقدس
ومواضع المساجد الدنیا ومن عرق حاجبه خلق امت محمد من المنافقین
والمؤمنات والمسلمین والمسلمات ومن عرق اذنیه خلق روح الیهودی
والنصاری والمجوسی وما اشبه ذلک ومن عرق رجلیه خلق الارض
من المغرب الی المشرق وما فیها اندن صکره خمانی فر بو نوره نظر ایلدی علی العرش
الله تعالیدن حجاب ایدوب در لدی پس حق سبحانه وتک باشی درندن ملائکه
خلق ایلدی وبوزی عرقندن عرشی وکورسی ولوحی وقلمی وشمسی
وقمری وحجابی وکواکبی وسول سنه کی کوکلرده وارد خلق ایلدی
وکوکسی عرقندن انبیاء ومرسلین وعلماء وشهداء وصلحاء
خلق ایلدی وارقه سی درندن بیت معمور وفی کعبة وبیت المقدس ودنیا

مسلمات وسلمین وسلمات خلق ایلدی وحاجیلر عمرتدن امت محمدی مؤمنین
ومؤمنات ومسلمین ومسلمات خلق ایلدی وحی اذینی درندن ارواح
یهودی ونصاری ومجوسی دخی نکی یونده بکزرسه خلق ایلدی وحی رجلینی
عمرتدن مشرقدن مغربه اولان ارانجی دخی شول سنه کبرده وار در
خلق ایلدی ثم قال الله تعالی انظر الی امامک بنور محمد عم نظر نور محمد عم فرانی امامه
نوراً وحوراته نوراً وغلمانه نوراً وعرشیاره نوراً وعم ابوبکر وعمر وعثمان وعلی
رضوان الله علیهم اجمعین انه تصکره الله تعالی نور محمدی بوردی امامنه نظر الله بسی
نور محمد عم نظر ایدکده امامندن بر نور کوردی ومارا سندن دخی بر نور کوردی دخی امامنده
بر نور کوردی دخی یسارنه کذلک بس جمله انوار جهار یار در الله تعالی جمله سنه راضی اولسون
ثم تسبیح نور محمد سبعین الف سنه انه تصکره نور محمد عم یمنش بیک پیل تسبیح
ایلدی ثم خلق نور الانبیا من نور محمد عم ثم نظر الی ذلک النور فخلق ارواحهم فقالوا
لا اله الا الله محمد رسول الله انه تصکره حق تع محمدک نور ندن انبیا نوری خلق
ایلدی رندن صکره جناب باری مرغوز نوره نظر ایلدی پس ارواح انبیا خلق ایلدی
ارواح دیدیکی لا اله الا الله محمد رسول الله ثم خلق صوره محمد عم ثم خلق قندیلا
من الیقوت الاحمر یری ظاهرها من باطنها ثم خلق صوره کصوره الدنیا ثم وضع فی وسطه
القندیل قیام کقیام فی الصلوة ثم طاف الارواح حول نور محمد عم فسبحوا وهللوا
مقدار الف سنه انه تصکره حق تع محمد علیه السلام کی صورتی خلق ایلدی بعده بر
قندیل خلق ایلدی یعنی احمردن ظاهر باطنندن کوریور انه تصکره صورتی دنیا صورتی
کبی یرلری یعنی مرغوز قندیلی وضع ایلدی نهایتده دور رکبی قایم دوررایدی انه تعالی جمله

ارواح

ارواح محمد علیه السلام کی نوری جمله یسنده طواف ایدرکن بیک مقداری تسبیح وتهلیل ایلدیلر
ثم امر الله تعالی الارواح لینظروا الیها فنظروا کلهم انه تصکره حق تع جمیع خلق اللهک ارواحنه
امر ایلدی محمد علیه السلام کی نوریته نظر ایده لر پس ارواح جمله نظر ایلدیلر فمنهم من رای الله فصار
خلیفة وسلطانا بین الخلائق پس شونلر کی پادشاهی کوردیلر خلیفة وبین الخلائق سلطان اولدیلر ومنهم من رای
جبهته فصار امیرا عادلا شونلر کی جبهه یسی کوردیلر امیر عادل اولدیلر ومنهم من رای عینه فصار حافظا
بکلام الله تعالی شونلر کی ارواحدن کوزلرینی کلام الله حافظ اولدیلر ومنهم من رای جنبه فصار نقاشا شونلر کی
جنبیلری کوردیلر نقاش اولدیلر ومنهم من رای اذنیه فصار مستمعا ومقبلا شونلر کی قولندن کوردیلر مقبل
وسمیع اولدیلر ومنهم من رای قدمیه فصار محتسبا وعاقلا شونلر کی حرکتلرینی کوردیلر محتسب وعاقل اولدیلر
ومنهم من رای انفه فصار حکیما وطبیبا وعطارا شونلر کی بورنلرینی کوردیلر حکیم وطبیب عطار اولدیلر ومنهم
من رای شفتیه فصار وزیرا شونلر کی ایکی دوداغینی کوردیلر وزیر اولدیلر ومنهم من رای فمه فصار صائما
شونلر کی اغزینی کوردیلر صایم اولدیلر ومنهم من رای سنه فصار حسن الوجه من الرجال والنساء شونلر کی
دیشلرینی کوردیلر رجال ونسوانندن حسن الوجه اولدیلر ومنهم من رای لسانه فصار رسولا بین السلاطین
شونلر کی دیلرینی کوردیلر یاوز اهل بیتلرینه الچی ورسول اولدیلر ومنهم من رای حلقه فصار
واعظا ومؤذنا وناصحا شونلر کی حلقلرینی کوردیلر واعظ وناصح ومؤذن اولدیلر ومنهم من رای
لحیته فصار مجاهدا فی سبیل الله تعالی شونلر کی صقالرینی کوردیلر مجاهد فی سبیل الله اولدیلر
ومنهم من رای عنقه فصار تاجرا شونلر کی عنقلرینی کوردیلر تاجر اولدیلر ومنهم من رای
عضده فصار رماحا وسیافا ارواحدن شونلر کی عضدلرینی کوردیلر رماح وسیاف
اولدیلر ومنهم من رای عضده الایمن فصار حجاما شونلر کی صاغ اوضولرینی کوردیلر
حجام اولدیلر ومنهم من رای عضده الایسر فصار حجاما شونلر کی صول اوضولرینی
کوردیلر حجامل اولدیلر ومنهم من رای کفه الایمن فصار صرافا وطرازا شونلر کی صاغ

آل اباسن کوردیلر حراف وطراز اولدیلر ومنهم من رای کفه الاسیر فصار کیالاً
اروا حدن شونلرکه حضرت علیه السلامک صوک آل اباسین کوردیلر مبالغه
ایله کیال یعنی کیل ایدیجی اولدیلر ومنهم من رای یدیه فصار سیتجیاً ولبیباً
اروا حدن شونلرکه ایکی مبارک الین کوردیلر لبیب وعیجی اولدیلر ومنهم من رای
اغله الاعمی فصار کاتباً شونلرکه صاغ انملسن کوردیلر کاتب اولدیلر ومنهم
من رای ظهر اصابع الاسیر فصار حدادً شونلرکی صوک اصابع ارقم سیجی کوردیلر
حجری اولدیلر ومنهم من رای صدره فصار عالماً وذاکراً ومجتهداً شونلرکه حضرت
رسول علیه السلامک کوکسنی کوردیلر عالم وذاکر ومجتهد اولدیلر ومنهم من رای ظهره فصار
متواضعاً ومطیعاً بامر الشرع شونلرکه اراحدلرن حضرت حبیب علیه السلامک ارقم سیماسی
کوردیلر متواضع واطاعت شرع ایدرلر اولدیلر ومنهم من رای جنبیه فصار غازیاً ارواح
خلق اللهدن شونلرکه جنبیلرین کوردیلر فی سبیل الله غزا ایدرلر اولدیلر ومنهم
من رای بطنه فصار نافعاً وزاهداً ارواح خلق اللهدن شونلرکه حضرت
رسول علیه السلامک بطنلرین کوردیلر نافع وزاهد اولدیلر ومنهم من رای
رکبتیه فصار ساجداً وراکعاً ارواح خلق اللهدن شونلرکه حبیب خدا
علیه السلامک ارواح خلق اللهدن رکبتلرین کوردیلر ساجد وراکع
اولدیلر ومنهم من رای رجلیه فصار صیاداً ارواح خلق اللهدن
شونلرکه محمد مصطفی علیه السلامک ایاقلرین کوردیلر صیاد اولدیلر
ومنهم من رای تحت قدمیه فصار ماشیاً ارواح خلق اللهدن
شونلرکه حبیب خدانک رسول کبریانک ایکی مبارک ایاقلرین کوردیلر
ماشی یعنی یایان یورر اولدیلر ومنهم من رای ظله فصار

مغنیاً

مغنیاً وصاحب الطنبور ارواح خلق اللهدن شونلرکه محمد مصطفی
علیه السلامک کولکه سن کوردیلر حال بوکه حبیب خدا محض نور
ایدی نورک ایسه کولکه سیع اولماز فحالا تعلیم اولمغله مغنی وصاحب
طنبور اولدیلر ومن لم یراه شیئاً فصار یهودیاً ونصرانیاً
وکافراً ومجوسیاً ارواح خلق اللهدن شونلرکه دنیا وآخرتده دیدار
حداوندی وشفاعت رسول اللهدن دخی ارواح عالمنده قسم اولوب
حبیب خدا رسول کبریا علیه السلامک وجود شریفندن بر شیئ کورمیندر
یهودی ونصرانی وکافر ومجوسی اولدیلر ومنهم من لم ینظر الیه
فصار مدعیاً بالربوبیته کالفرعون وغیره من الکفار ارواح خلق
اللهدن شونلرکه ارواح عالمنده حبیب الله حضرتلرینک جسد شریفنه
نظر ایتمه لرجهالت ایله ربوبیتی یعنی تکرلیق دعوا سن فرعون وانکله
امثالی کبی ایدرلر اولدیلر اعلم ان الله تعالی امر الخلق بالصلوة
علی صورت اسم احمد فالقیام مثل الالف والرکوع کالحاء والسجود
کالمیم الاول والرجلان کالدال والیدان کالحاء والبطن کالمیم
الثانی ولا یخلو احد من الکفار علی صورته بل تبدل علی صورة
الخنزیر معلوم اولسون تحقیق حق سبحانه وتعالی خلق امر ابلیسی
نمازده احمد علیه السلامک اسم صورتی اوزره پس امدی
نمازده قیام احمد الفی مثل کبیدر رکوع حاء کبیدر وسجود
میم اول کبیدر رجلان دال کبیدر الیدان حاء کبیدر بطن میم ثانی

کبیدر وحی حق تعالی کتابدن بر احد محمد علیه السلامک صورتنه بر اغدی
و انسان صورتنه جهنم وعیدی بلکه خنزیر صورتنه تبدیل ایلدی
بو مقدار ایله اکتفی اولنوب بو مخلوقه حضرت علیه السلامک نور شریفی
اول ماخلق الله نور محمد احتوا فی جمله ذوی الارواح دن متقدم خلق
اولندوکی و نور شریفندن عموماً خلق الله خلق اولدوکی اتباع محمد حبیب
حدا علیه السلامک کرامات و معجزات و شریفی بلکه کیجون و امت
محمدی بالاده مسطور اولوب لفظ شریفی ایله مثبت اولان کندو شریفی و نیچه
کلد کاریچون و نیچون خلق اولدوکین الکلمه لیجون و ما خلقت الانس والجن
الا لیعبدون ای لیعرفون نص شریفیله علل لیجون اکتفی اولندی حال بوکه
فرزانه امت محمد عباداتی و اعمال صالحه ترک ایدوب باحقوص ذمره علماده
اولنلرینه کلدوکین و عبادت لیجون خلق اولدوکین بیلورلار کن حاطره کتورمیوب
و فهم ایتمیوب و امت محمد شریفی الکلمیوب برن بر سبعه عشیت امک و علماء
و طالب علم اولنلرین استغفار و استغفارامک استغناف العلماء کتو احتوا کنز در فکرلرین
دنیا جیفه سندن اوتوری تکبر ایدوب ابناء جنسی و خلق الله متصیاً غرض امک و مناقشه
اولوب ذمره علماده اولنلره دوشمکی ان المنافقین فی الدرک الاسفل من النار ولن تجد لهم نصیراً
آیت کریمه امت محمد حاطره کتورمکله اضافه در و بیلورلار کن آفوت بزرگ حلقی نصور ایتمیوب
اعمال صالحه یه سعی امک مرغوب علی الخصوص پادشاه خلق الله و خلیفة الارض جلیفه سنطنتلو
مظهر دولت سعادتلو و شوکتلی سلطانلو اولوم و عرب و عجم و حامی ملک و رقاب اعظم سلطانک بن سلطان سلطان ابراهیم
خان خلد الله خلافته الی انقضاء الزمان کی قال علیه السلام یاتیهم امر من امری ارباب عقل و ارشاد بصیرت و فکر
صاحب اعتبار کی انکار و جحد کیب صلاح عالم و بقای موجب انتظام احوال امم و بنیه باعث

دوام

دوام شرع و ملت و رائی مقتضای قیام ملک و دولت و ریاستی دافع اعلام دین
و سیاستی دافع اعمال مفسدین اولدیغی خیر ایله یاد ایلمک کافه انام و جمله
خواص و عوام اوزرینه فرض عین و لازم الاداء و عین فرض القضا کین اولور
سبب تحریر جریده فتح و نصرت و دائمی انشاء رقم صفحه پر عبرت اولدرکه اشبو
فقیر پر تقصیر و دائمی حقیر احمد الشهیر بسپاهی زاده جعل الله خیر زاده بو سنه یا لتنه واقع
مکلیس سنجاغنده حاصر حضور اجلوسی بیقوش و ولایت اولان مولد و مسقط رأسم نقصبه
جلوه و فتح اسنده مبتلا ایکن سعادتلی و عظمتلی پادشاه روی زمین و خلاصه سلاطین
آل عثمان و عامه اساطین زمین و زمان فریدون دوران مآثر الذکر سلطان بن سلطان سلطان
ابراهیم خان خلدت خلافته الی انتهاء الزمان حضرتلرینک زمان عدالت و سعادتلرینه اتفاق ملت
افتخار الکرام و المقربین معتمد الملوک و السلاطین بالفعل قزلر اغاسی احمد اغا
حضرتلری طواف بیت الله و زیارت مرقد رسول الله تیسیل سرای عامره یولندن مفخر المحترمات
نخبه صالحات عورات و دوحه کرامه و للابعد و للاحصی نوافر ایله و اعلم العلماء العظام مجدد المعین
منلای قبر سلطنتلرینک نصب اولنان اسیری افندی زیدت فضائله فضائله اجراء
احکام شرعیه تیسیل مفخر المحترمات عیالیله و کون کورمش و حسران بی نظیر ایله وجار
ابرو نور دیده بسم تن مثال حطاً حتی میدان قونیه جمله لریله و بیاطر کثیر ایله و کثیب
نفیسه ایله بالاتفاق مرکب دریا اولنان فلک کبیره نخبه سفینه لرله دولی رکب
و توجه ایدوب و بو غازلرینه دوزایدوب دریایه چقدوقلرینه سعادتلی پادشاه
عالم پناه حضرتلرینک دین و دولتلرینک قایم سیعه ملت واحده اولوب التی
قرائله فعال بیشلرینه امت اعداء دین و خذل راه مبین مآلنه قلم سنگ جریده کتابی

قلعهٔ مالته دخی تصرف و توطن ایدوب الی یومنا هذا کما کان امانت ایله رودی دریاده
امتنع محمد سفینه لری و حوالیسنده اولان ممالک عثمانیه جزیره لرینی نهب و غارت دن
اولمدوکلرندن غیری ایکی کره مادر الذکر قزلاغاسی و مقدم مناکای روی دریایه سفینه لرله
چقدکلرنده مستامن و حراج گذار اولوب ظاهرده استعانت کوسترمدوب جمله دین
و مفسدین بر دین اولمغله فرنگ بدرنگ ملاعینندن سکان خزینه کلیدی مالیسی جزیره
اولمغله مالته کفاریله مخفی کوکل برلکده کلوب بالاتفاق مزبوران مقدم مناکسنگ وقرار
اغاسنگ رودی دریای سفید تنه یولارینی و سفینه لرینی باصوب و نهب و غارت و تسخیر
و جمله اسیر ایدوب و جزیره کلیده استمراری الکا اول کتورمش و امانتاً حضرت مناکو و سعادتلو اغا
یا منتخ اولان دخترلره و اجوبه رقص و حقارت ایدرمش و دنیانک امانتلری ایله کلوب
ماعدا کلیدا دستنه اولمغله مهیج دین و دولت فرنگ بدرنگ مالته کفاریله استمراری مرقومه
و غنائم مزبوره یا یلشوب غارج مذکوره ده جزیره لی فرنگ آل بیراولدوکلرینه و مستامن
ایکی نقض عهد ایدوب امانتلری ظهور ایدوکنه سعادتلو حسکار کاهکار و عالی دستگاه
حضرتلرینک سمع شریفلرینه ایرشدکده غزات سلاطین و فتوحات شهنشاهی یرینه کتورمش و وار
مقدوری دونانمای همایونه صرف ایدرمش اول محله بالغمر دریای سفید قوداری اولمغله مرحوم
و مغفور اول قرمه لی سعادتلو وزیر اکرم غازی یوسف پاشا حضرتلرینی و زیر کلیدسکان فرنگ طائفه سنک
امانتلری ظاهر و غایان اولوب نقض ایمه لریله مستلم و نقض عهدان غلبه علی موضع
لحربنا اولمغله بداراجم و صار کرتده فی الحکم بمونه بلحاظ لکی کوسترمیوب و لکن تقتل
احتوا بیوک پادشاه رویی زمین عالم اولوب و مزبور قودای یوسف پاشا حضرتلرینی دونانمای
همایون ایله کثرت جیوش ایله و قلعه کوب طوبلر احضار و سعادتلو حسکار عالی دستگاه

کرزمان ماضیه ده قدس شریفده رودوس قلعه سنی حفظ ایچون و الکری نقل ایتمه رش ایدی
مزبور قلعه رودوس سعادتلو سلاطین ماضیه فتح و تسخیر ایتمکده ایکنجی ساکنین اولمغله
کوزه و جمله ذخیره یه دین اسلام و بیرلوب و بیره ایله کولرله حصار ایدی و رودوس دریاده و قرچه
التی و ال بدفعاتکده و حمالکه کفارک بالجمله قلاع و ولایت و نواحیسین دوران ایدرمش
تصرف و توطن ایدوب جک مقدوسکه ارلوب و بلدیار قرچه سنه رودوس کبی متین و مستحکم
قلعهٔ آل عثمان پادشاه حضرتلرینه الدرمکزه دیو مردود دیو عیسی و منکوب دین موسی
اولمکسزدیو بیره ملاعینی منقور ای قبول ایتیوب کفار اوغرامتمشلر ایکی اول زمان مزبور
مالته قلعه سن سعادتلو ضسکار کاهکار کثرت عدد و قدرت ایدی و مالته قلعه سنه امتنع ایتمکده
اولان اولاد غرب ساکنین ایکی مردود دین مزبورین کولرله مساوی ایله مالته ده ساکن
اولان امتنع محمده کلوب شیطانه وار علوم ایدوب و عبودیتی عوض ایدوب و فریاد کنان
عنقیاد ایدوب بالجمله عیالرایله عباد مملوکلرنی و استعانت همدم کز اولمغله دینه تسلم برابر حرمه
بزی قبول ایتیوب مرحمت ایلمدیلر شمدیه صعقوب جسیماً علی الوجه قوللغه کلدکری دیو الیتام
ایتیم ایله اول زمان سکان مالته اکثر صلحا اولغله من رحم رحم احتوا بیوک عامل اولوب
و ترحماً قبول ایتیم ایله ظاهره استعانت ایله ضمنده ایدرکی برجمعه کونی قوم مهیج دین
و دولت مردودین اولمغله کوزه و جمله ذخیره مخفی اتفاق ایدوب و تارک کوزه سکان قلعه
اولمغله امتنع محمد غافلین جمع غازیان قلوزلرایکی بالاتفاق کوزه مزبورون عمقاً سکنیف
ایدوب و جامع ایچنده بی خبر یاجمعی مسلمین غافلی باصوب و ضرب شمشیر جیل ایله قرمدوب
و عیال و اولادین اسیر و هالکین احرز و ضبط و حیل و اماکنت ایله قلعهٔ مالته فتح و تسخیر
ایدوب و امتنع محمد انی سکرمن احسنت الیه منظوقنه مظهر دستور و کوزه مزبوره

تحت ظلال السیوف معنای شریفی اولدرکه جنت جنکده غازیلرک قیلجلری التندہ
دکی غزاة فی سبیل الله حضرتلرینه وسید الثقلین بر حدیث شریف وجز لطیف
بیورمشدرکه من اغبرت قدماه فی سبیل الله حرم الله جسده علی النار معنای حدیث نبوی
وکلام مصطفوی بودرکه امت محمدندن هرکمسنه ایکی ایلدن غزا ایلمیوب توزه بولندرمیه الله تعالی
انکله اوزرینه عذاب نار حرام ایلر یعنی جهنم اتشنه یاقمز دیمکدر وبو کلام مقبول علی کبار دن
منقولدرکه السلامة فی الاقدام والهلاک فی الاقدام معنای بودرکه سلامت وخلاص جسم اوزرینه
وار مقدر ودمور ده هلاک جسمدن قاچمقدر سعادتلی قپودان یوسف پاشا حضرتلری فی سبیل الله
غزا ایتمکله دولت ومکنت ایله دونانمای همایون ایله کثرت جیوش ونیک ساعتله استانه دن قالقوب
بناءً علی ذلک فضیلت غزا بیان وجهاد فی الله عیان اولمغله شروع وبرقاچ اوراق
ایچون آرای مجلس صفا افزای فضل سعادت نمای شهنشاهی یه اهدی لیون وجزیره
غزوات کلیه وغزوات بوسنه بیان ایچون تحریره جرأت اولندی تحفة الفقیر حقیر
مضمونه موافق بسمته سلوک اولنوب اشبو بیرقاچ کلمه یازیلوب اولندی بزجوا وتامل
ان تقبل حطاء التمر وقع ثم تحریر القلم وتقصیر المثل شعر ارسل المثل خرجلوص وداد
لسلیمان نصف رجل جراد فائیلذاک متهای جهدی والهدایا بقدر من یهدی
شعر جلبت لسلیمان یوم العرض قبرة اهدت برجل جراد کان فی فیها
ترجمت بفصیح القول واعتذرت انی الهدایا علی مقدار مهدیها
لو کنت اهدی لک علی قدر فضلک لکنت اهدی لک الدنیا وما فیها
بیت بای ملخ پیش سلیمان بردن عیب است ولیکن هنر است از موری
مادة الذکر وزیر قپودان پاشا دونانمای همایون ایله یعون الله وبهمت پادشاه عالم پناه

حضرتلری بلجای وزراء عظام ودندمای کرام واعلم العلماء العظام شیخ الاسلام
وسید الانام حضرتلرینی وکلاء سید الکاینات علیه السلام حضرتلرینک نقیب الاشراف
عزتلرینی وفضیلتلی قاضسکر افندیلری وسایر فضیلتلی موالی عظامی ومشایخ
کرام قدس سرهم حضرتلرینی وبکتاشی ولی یولداشلری اولاد اوجاق اغالرینی وتوابعلرک
اغالرینی واستانه سعادتلرک ارباب دول ودیوانندن صاحب رأی وتدبیر ودریاده
اهل وقوفلرک نظر ایله باب مشاوره ده دقیقه فوت ایمیوب عود حمیدی عزیز جوشه
ودریای حمیتی جوشه وجراحت بشریه وجوهه واقعه سلاطین مظهوره کثیر فی المشاورت
امنی فی الاعلامة وحصن فی النداءة حضوصنا رسول کوزی وعادتی جبین ماحاب
خم استکبار ولاندم فی استشار میتاجی عامل اولوب ومرتور یوسف پاشا حضرتلری ظاهر ده
عالیه نامیله کونده بر دوه یاد پادشاهی اولان قرنک پرهنکاز وقوم کلیداده سن نقض عهد
ایتمه ایله نهب وغارت وقتلاع وقمع اسی تسویر ایچون سعادتلی خنکارکاکا حضرتلری یوسف
پاشا یه دخط همایون سعادتموون وبرمکله غزتلی وزیر قپودان پاشا وقفه الله مایشاء
حضرتلری فضیلت جهاد فی سبیل الله حدودن افزون وعدد وتعبیردن برون اولغله الله
تعالی حضرتلرینک کتاب کریم وفرقان عظیمنده واقع اولان آیت کریمه ایله فضل الله المجاهدین
علی القاعدین اجرا عظیما فحوا سنجه عمل اولوب والوقت تمر مر السحاب جسنجه فرصت غنیمت
وفرصت سلفه تدن رخصت دولت بیلوب المواقیت لا تشتری بالیوا قتست مفهومنجه منظور
دوستوری کلام ملا جامی قدس سره السامی حضرتلرینک بو نظم بلیغ الانار وکلام کوهر
نثار لری فحواسنجه کما لا یدرک کله لا یجوز ان یترک کل دن بر حدیث معتبر وپیام
یشارع اثر بودرکه غزاة کشجعان صحبت محمد مصطفی ورسول مجتبی حضرتلری بیوردی الجنة
تحت

اوی دریاده موافق وذرکار ابله یلکنلریچ اجوب وبوریلرین جالوب طی مراحل وقطع
منازل ایدوب رکن تفنگ فی الطریق ایدوب وکلیدالاسنه بخجا یاکیار عسکر اسلام
ودوتاغای همایون ایله حمل وهجوم ایدوب وکلیدجزیره قبودان پاشانگ هجوم وقصد
وعزمی مقرر اولدیکده سکزیوز غزاة مسلمین اسرون کچوب یازیلوب والکای اول طوردقلعه سنه
یکی یاکیار حمله وهجوم ایدوب ونردبان ایدوب وانکبوت وآزبدنلر چیقوب طوپلر
بیدی سی عنده بعون الله یورتیلوب ایله فتح وتسخیری میسر اولشدر وسکزیوز کچی فرزوفرز
السنه غزات مراتع اولنشدر ودیوردیکه غزاة مسلمین جرأتن کفار مشاهده اتمکله کوکلرینه
بیم وخوف دوشوب بوده خاینه قلعه سی قبودان پاشای حاضره ایدوب متنبرزاده ابنا وقلعه کوب
طوپلر قوریلوب هرطرفدن ایام ودکدن نصکره بعون الله تعالی یرینی کون فتح وتسخیری وغنیمت
کثیری وجمیع ذخیره سی قبضه پادشاهی کرمک میسر اولشدر وبعد الفتح کیسه ارتیچ منبرلر
وحصارلر ابنا اولنوب سعادتلو وعظمتلو سلطانلر عرب وروم وعجم پادشاهنشاهی
رقاب امم کلاله آل عثمان پادشاه صاحبقران سلطان بن سلطان بن سلطان
ابراهیم خان خلد الله خلافته الی انتهاء الدوران نام شریفنه خطبه اوقونشدر وفرزوقلعه قبضه
پادشاهی دوشدکده صکره ایکی دفعه کفار دونامی قلعه خاینه اوزرینه کلوب وهجوم
هجوم ایدوب وقلعه کوب طوپلرله دوکوب ظفر ویرلیفه قادر اولیوب بعون الله غزاة مسلمین غلبه
جالوب وایکی دفعه کفار دونامی منهزم ایدوب سیاستی یوزی قاره لغه صوده قلعه سنه
دوغرو فرار ایتشدر ودینوغ غازی سعادتلو احمد پاشا صوده قلعه سنی جانب اربعه خرجاحره
ایدوب ونردبان ایدوب یورتیلوب صوده قلعه سنی فتح وتسخیر ایتمکله دغزاة موحدین
بدنظر ینه علمارین دیکدکلرنی ایکی وکفار کندو بیراقلرین سرنکون ایدوب
الامان

وشجاعت وکثرت جیوشی ایله شیر وار کلیدالدسنه کلدکده کفارک کوکلنه بیم وخوف دوشوب
وباشلرینه بلاء عظیم کلدوکنه بیلوب ویارمزه کلان وزیر شهر اردم خورد ویو عصیان ایدن رعایا
بالقهری عفو ایاد وبتبعیت واهل ذمت اولوب حضرت حسین پاشا الکی سنه رسیع قلعه سین دیلمه
بلغه ارفع وشجیر انتشده وباعتبار مایوں دیه تمت اولیاد خول قصر پادشاهی دیدکاری
بیوک قلعه حسین پاشک حضرتلری عسکر اسلام ایله بوقه سنه شهور واتیام وبوقه سال وزمان
قلعه کوب طوبلرله محاصره ایدوب وبوقه جابا دوکوب حرب وصعب ومتین ومستحکم قلعه اولغله
وعسکرله حمله وطوبلری وفرح اوزره واطرافی قات قات اندرخات هنده قلعه وطابیه اولغله
ودریادن ایلمانندن کفار زجیره لریه یتشوب مکلا کرچکدکه آچوب بوقه هجوم ویورلشله
عسکر اسلام ایله ابتشده اما جان ویره مینجه جانان ومثال جنان قصر جهان وکلید کلاه
الکه کرمکله بوقه وزراد کرام وبوقه امراو وجه میران کچه دوناغای محایونه کمکه کرچه بوقه وحمله
عسکر فراوان سنهاک شربانی نوش ایتمکله وقنودان بحر سفیده اولنلر یورتمقه باشلادن عسکر
کلیدالدسنه قنودان اوغه مدکاری اصیلیوکه دیو عاطلر یه آیدیو یاطلاریه اوزره مفتیلری
اولان ریم پاپادیه کلری ملعون یه دیو دیو غیرتلیوب الی غالیون فرنکلرکندو امداد
ویروب دکندن عزیز جمله کفار ملت واحده ادلمغه آیدیو یاطلاریه اوزره دیو عیسی غیرتیدر
دیو فتوی ویرمکله الی قرال بدفعال وسکیر پاکلر ودوقه لر بهرسنه کمی اولن کو
کمی سکرکمی الی ان ادمانی اقل مرتبه دوردرغالیون امداد ویرمه لریله
قوی بولوب فرنک بدرنک عزیز جاهلیا پاجوانلرایدرلرچه دوناغالرنه صیغمازدن موجود
بولنوب خلاص اولمادوقسه فرنکلرنه کلیس قلعه سی ویره اوزرینه کلیس قلعه سی ویره اوزرینه تسخیر
ومحاصره اطلاق ایدوب قیچیرو رنجیده ایتمکله ویره ویرمشلرکیمکه یه دین منسوحاری
اوزرینه

اوزرینه دور حیوب قلعه کلدره اما یلدیلر جنان امت محمدی قیروب وعیالرینه اسیر
ایتمکلری اما نکری سبیله جانلرندن وقیض حظلقدن برخالف روزکار کارزار پیدا
اولوب ودریای سفید حرکت کلوب عاد قوم مثال کفار سفینه لریه هری برسینه چاربوب
فرنک بیرنکک غضب الله یله یکرمی عدد غالیونلری جمله کفارایله غرق اولوب فقط دریادن بیرنیچ
بیک کیجی ارنوج قلعه سنه وصکره الای ملای دورت کمی بیدا ایتمکله رنه نهایت امدادایله
خوری غیرته ایدرلرو کفاره قرار اکثر دریاموریسی اولوب ودریاخاریسی صفغلری اولدوکنده
ماعه اغالیونلرنوج مال یمز طوبلری اولوب ودوناغای محایونه کچدکده سفینه لرنه برایکسر فقط
شاهی اولمغه وغزاة حلینک دریاخاریه سنده مهارتلری اولمغله بعض سفینه لرنه نور غوه
وبعضینه غلبه جالوب مغتنم اولنلرده وبعض جوزه اولاد وغزاة شهادتجه شربتنوشی
اینه ایله کلیدالدسنه اوغرامدوکلری اجلدن حضرت حسین پاشا جزیره کلیده مأمور اولان
اناطول ورومایلی بیرمرانلریله ویکچری اغاسیله ویکچری یولداشلری ایله ومأمور اولان ایاکتلر
عسکریله حضره قلعه سی قلعه کوب طوبلرله دوکوب جان وباشلرینه قدر ایدوب بوقه کره یورشله
ایدوب ظفر بولمغه جالدقری اولمغله اخرکار مقابله سنده عنادیه نام دیکر اسلامیه قلعه سن حسین پاشا
عسکر اسلام ایله ابنا ایدوب قبولرینه واجد رعیوب عنادیه حوالیسنده بیوت ودکاکین دخی ابنا
اولنوب شهر عظیم اولشده الامور مرهونه باوقاتها دامکه سعادتلی حنکار کامکار حضرتلری
وکلاوزرا سیله کلیدالدسنه قدم مبارکلری وضع ایلمشده الله فتح الابواب معجزات رسول
کبریایه وفقساعتی کلمشده ازبی جانبرنوبچی سفینه لرینه کلیدالدسنکه خاریه سی عمدا اولمغله
تاریخ کتابه بدن دورنج یشن سنه مقدم کفارک شهنشاهی اولان نمچه قرال بدفعال مرداولوب
اولن الی یاشنده اوغلی جلوس ایدرش بوقلوغی اولان قرونسا کیمکله بیرلشوب وتکبر وحاصل ایدوب

بس نوشیروان کلاسی اولدم وممالک کفارک شهنشاهی اولوب یاکز بنم قزاقلغم قیلاع
واویکه صاحبی تخت حکومتمه یکرمی آوچ یاش اوغلم واردی بش کره یوزبیک هم دخی
یکرمی بیک معین قشونم وار ایکی وسعادتلی آل عثمان پادشاهیمک کلدیکی
یره قهاریسی اولمغله یاکلیوب دویوده لرین دعوتدن فکره مشاوره ایدوب بالاتفاق رأی وصوب
تدبیر اینمشلر که قدیمی کعبه لری اولان استوذ یلغاره یاشویه قاصره ایدهلر وقت ایله
الی الردیو بعده بقیه سلف جهان دیدیه وکار آزموده بر قوچ طویل اسکی یاکلی وار ایدی
مشاوره ایدیلن فریور قوچ یاکلی رأی فاسدینه توقف ایدوب یوقویسی اوزره تولشی ایکی آدم طاشر
طویل لیجه یاسکلیلی وار در فریور اسکلیلی مرقوم قوچ یاکی قزال یدفعال دیو الله تکبیر
قزالله فریور یاکه مشاوره ایدن دیو درحال سنه بقیه سلف اولوب اقدامیله سبقت دور آن ایدوب
امور معظمه ده رشحه فیا وکار آزموده اولغله شمدی جنکار کامکار ایکی یره قهاریسی وار در فرصت
غنیمت بیلوب پادشاه حضرتلری ایکی یره قهاریسی قیوب اوزره کلدیکی بوار القدم
کعبه مزاولان استوذ یلغاره یاشویه قاصره وستیجه آنجق مراد مدار مهمات سنکله مشاوره
ورائینه توقف ایتمه رک رأیکز نه رو ایسه معقول کورمیسز دیو قزال یدفعال فریور قوچ دردوحه
خطاب ایتدکده جوابنده دیمشکه الحمدلله تازلغکز ودلاور لککز یرنده وخزینه وعسکرکز فراوان
قلعه لرمز استوار سنه بیلورسنز چقرمایکز اوده یوده لرله الحاصل انظار معقول کورمکز
بزدخی معقول کورمکده دیو قوچ عیار جواب ویرمکده قزال خوش رو دده منکوسکه بوجه اتم
فی زاولیوب البته جوابنه وزه علیکز خیط اولدقجه بزه جواب ویرمیوب اوزینه سوز قرن
لج ایتدکده قزالم چون بو مرتبه اعدام ایتدکز سزه ایکی سؤال وارد رماجاز کز سؤال ایده یم دیو
فی زاولدکده آل عثمان کلاسی ومکه مدینه پادشاهی حضرتلرینک صدر اعظم ویکچری اغاسی
والیی

والیی بلوک اغاسی استانه ده بیرنده میدانده یاتارلر دیو قزال یدفعال قوچ دردوحه
دیدکده یاانلر یرنده اولیجاق سعادتلی خنکارکز نه ضعف ونه فاریسی وار در نهایت کلیده
اده سنه وزاد یه انلر پادشاه ویوده یه تعبیر ایدرلر اینجه بر رویوده کوندرمشلر همانکی سن نقض
عهد ایلدکز صدر اعظم حضرتلری یکچری اغاسنه واوجاق حلیله والیی بولوک اغالری بولوک خلقیله
وسائر عساکر اسلامیله طرفنده ولایه وقلاعکز اوزرینه وتاتارخان طرفنه آوزده چیپن
عسکر یله سیکیلوب کلوب پادشاه خلق الله حضرتلرینه کوندردکده یاانلر اوچ سوکتلی پادشاه
رویی زمینی یوکوکتورز عسکر اینوه ایله اوزرکزه عزم سلاطین برنه کتورمز قزالقورسه مرحوم غازی
سلطان سلیمان کبی ولاتیکز غارت وحراج ایدوب یخنکز بیوک وبرانی بیله قومز طاقلمکز
دیاری یخنکز هیچ آچلمنه بیوک کنیه سلطان غازی سلیمان خان علیه رحمة الغفران
غزالی غظما ایدوب بیچ قلعه سی فتح ایتدکده بیوک کنیه غازی سلطان سلیمان خان غازقلعه کی
محفل شریفه اسکی قزالکز یاواجداد کز قانون ایدوب بهر سنه فریور محفل مبنکه سرا سر
دهشتلی وابهتلی حالیله ایرکن وحرمه اشی یاصدقلری یخدیه ایدرسز عقلکز وارایسه عبرت نما
شوشه تیشور یاتراتدرک قویروفنه یاهم فریور قوچ مدبر دیدکده قزال یدفعال پسند
ایدوب سوزبوده دیوحه کتدی واول عثمان پادشاهی حضرتلرینه نقض عهد ایتمکده فراغت
ایدرلر بو احوالی عشره اغالری سنه ماضیه ده هلوه التسنه مکث ایدرلر اوردویی همایونده
تعارف اولان بردوستلرینه یازدیلر ایدی منظور مز اولمغله یوخلده تحریر اولنمغه لایق ومناسب
کورلدی ازین جکن بوسنه وزاده سرحد نمز فرنکه سیدوکلری بیرشب دیه کلری دوزدرلی
اوتوردوکه وتدیک سنهرینه قریب ولواء قوه دکلیس وبوسنک حدودنده لیب دریاده واقع
متبوع قلعه لری زاده وسنجک وطوزغو واسکله اولان اسبلدک واوتش دوتوزنام قلعه لری

وقتیدن منجاوز فاشتلار دیه وکلری مالنقاری ودوآلوجهان اولوب ایکی جانبدن واچ
وکفاره امداد ویرن بیک خانه لق کلیس قریه واقع بولنجه ناحیه سی که آخر زمان اوغا ایدرلر
قلعه کلیس کچمک ایسه اکا تابع اثیر وکذلک ایوجه وغله سمنه بر مورید وزار ایه ایکی
بیک خانه لق دوآلوجهان ایکی ناحیه سی واقع اولمغله واحد ویرمکله جلده المان دیملری
یالوسنه قلعه زاد درحس ایشه وندیکار وسنوسنه تفاوت ایتدوکلری اوچ ناحیه نکته برسی تالیه
برناحیه سی سلاطین ماحیه مقدم فتح وتسخیر ایتدوکلری قوبرزاد سیدر واکنی کلیدجزیره
واوچنجی بکرمی اوچ قلعه سی واردر نواحیدن عزیز قوبرتالیه ناحیه سیدر که قزلکدوزدیی
خربوردن اوچ نواحیه کوره باشنقا اوچ یوینتر طاشردیی قوبرزاد سی سعادتلی سلاطین
ماحیه الدوکلرنتج برتویتری دوشمشدر فاکلیدجزیره سنکه اکثری التمغا انکچی یوینتری
اکلوب همان دوشمک اوزره درفقط اوچنجی یوینتری که ناحیه یتمغا واد مزبور تالیه ناحیه سیدر
فقط قلعه شدر که وجه محرر اوزره قراولو نواحیدن عزیز یکرمی اوچ قلعه در کلیدی یعون النهم
کتب وبعجزات رسول الفکی پادشاه خلق فتح وتسخیر ایدوب تمامیله اشی یتمه کدن نفکار ذنکل
درزداری یالکلعدن دوشوب همان برکنز اولمق لازم کلور اول اجلدن بورتبه متاومته
چالشوب عزت جاهلیه وعناد کوتره ایدرلر اجلدن سبب معیشتلری اولمغله اسکلاری
که همان سعادتلی صنکارکا مکاره بهرسنه کورک وبیاغ سیاه میری یاید میرلواره اولمغله
یصاعدن ویشن کشلردن عزیز بوزیکرمی اوچ بوز اچه حاصل اولوردیی یالکزاده
قلعه سنه اغتامدن عزیزی والیسه اره ماعدا بهرسنه اون سکز بیک آقچه اشی اوکوزکردیی
فزنکه میری قدر اسکلار حاصل ایتدکلرندن عزیزی وندیکده کرن وجفالن باجه وکومرکن
ایکی اوکدر حاصل ایدرلردی مزبور عداید ماعدا اتخار تده اولمغله انتفاری وفابرقه دیدکلری
تجار

تجار کروان سرایلرینه صویه بیله بیع ایتدکلری انتفع وتجارتلری قپانمغله بلاد اوغراشمش
زاد الله بلاءهم وقاتلهم الله وعسکره پنجه نفاره دوناقرایلر استانه سعادته الجی
کوندردکلرنی مرحوم صوفی پاشا حضرتلرینک مقدم کتخدالکی ایدی سعادتلی وزیر اعظم احمد پاشا
دولتلی ایله جالس صدارت عظما ایکن الجی دیوان همایونه وارد کده جیله سالکلاردولوب
محاله تهنیع اولان کلیدجزیره دن استرداد اولنوب طلب ایتمکله دیوانجه رد اولنوب
مدینه اداره ده دخیل دامنده کوزجسه قتوب بوچ سنین فحبوس اولمغله مغرور ومتکبر
ملعون اولمغله خربور الجی درد دلرن کندونه بجاق جلمغله فضیلتلی اداره مثلاکی وادره
ضابطی غازی یوسف پاشا اوتوناولوب ملاحظه سیله الجی یانمنه بولنوب استانه ده قبول
اولنمیان حرزیه والی آدم قیله بیلور سعادتلی صنکارکا مکار لکون سیم جامع وساتر بلور
جوف لره وصره اشی فاخره وقماش وقفاروه کشف وتحریر ایتمکله در بعد زان مینه ماحی فیه اولان
صدوحکلم مارالذکر پاشا فلان قلاع ولایتلری تالیه ناحیه سی وقلعه زاده وشبنک
واسلحه واوستی وتوتور وطوغرغدن وفاشتلاردن وبوکچه دیر مورید زار ایه نواحسنده
وجوانیه کبیره باغچه دن وساره جزائرده کلیده امداد دیمکدر ودفع کلون وحافظ ایدوب
کفاره جناه قهر لون سنه بیک الی بش یارمکدر مرحوم وزیر اکرم قپودان
غازی یوسف پاشا حضرتلری کلیداد سنه یابشدوکی سنه ده زاده سرحدنه اولا عادلر
عمر پاشا حضرتلری سردار اولی ایله انجی حافظ لون ایاله یوسنه ایله مامور اولوب بر سنه
کما ینبغی زاده سرحدنه حافظ وکفاره قهر وجفا ایدوب مکث ایلدی بعده غازی سعادتلی
ابراهیم پاشا حضرتلری سردار اولی ایله وایاله یوسنه ایله وامداد لجه ودوسکانه قهر لجه مامور اولان
برنجه الایلر ایله ودرگاه معلا یکچری اغاسی اولوب صکره کلیده سپهسالار اولان اغا ایله وصنکار

الروم قالدرمن لجون هلكونه قلعه سن كجه اهى اولا مصطفى اغاى نوائيلى وهلكونه غازيلرايله
الروم كوندرمكدر وزغب فى سبيل الله غزاده كفاره قهر وجفا فتيله توجه بيورمق حقنده
وارد وكده وقته شنجاغندن لب دريادن زاده وناك ماوقتنده واقع اشتراغداى دين ايله
مملو اولان اونه قلعه سوج بى محابا محاصره ايدوب قلعه كوب طوبلرايله دوكوب بعون الله
تعالى وتمجزات رسول كبريا دورد نجى كون فتح وتسخيرى ميسر اولوب غنيمت
طوبلر وآلات حرب وجبخانه النوب وبكجه غنايم بغايه كيدوب وكفار
كفار قلعه اخلنوب اولوب امان استمكله حضرت پاشا امان ويرمكدر ياايله
سفينه لره كيدوب حكم الكيى پاشا حضرتلرينك امن وامانه مخالف عسكر اسلام دين
امان اوزرينه قيام وحركت حضرت پاشا حضرتلرينك شمشير ايله قطع ايدوب وبنجه اسير اتيم لرينك دين امان
اوزرينه دور ميوب حطاء عظما ايتدوكلرين اجلدن عسكره عسكر اسلام مخوست
باصوب الى يومنا هذا بوسوحدثنا امنه محمد كه اوغورلرى اشلمز اولوب وحضرت
پاشا غزوه قلعه ترميم وعمران ايدوب واتمه قول يرلشدروب بعده مشتروبك
قاشلرين وحى بنجه ملكه وقاشلر فتح وتسخير ايدوب كفاره قهر وجفا وفتح عظما
ايتمكدر تمهايت حضرت پاشا جزيره قوتارى حافظ سنه عسكر اسلامدن قاليجى
اليقومى اسندكده فيوداه بحر سفيد يوسفا پاشا حضرتلرينك قلعه دار نمولود مسقط
راسى اولمغله مومه واريه نهايه بغى صدر اولوب قلعه اولان جليل بيك قرمن وتميمى اولمغله
واهل وقوز اولوب سنى غازى ايله مشتهر اولمغله راشا وحشا وروميلى اوغلى دورلى
بيك بيراز بالتفس اولوب سوزيله حركت اتمكه بعون الله جهانخطاى حضرت پاشا يه فرمان
اولمغله مزبور جليه بيك باجموع اسنجق غزاة فرزنلريله غازى دورلى بيكك

توليلى وسرطوبى محمود اغا قلعه كوب طوبلرايله وجبخانه سى اوسن اغا ايله اوچيوز دوه يوكى
باروت سياه وآلات حرب وجبخانه همايون ايله قلعه اهلونه جيوكلوب وجبخانه
همايونى قوللره قيوب ومدينه بنالوقيه دوغرو طوبلر وكفايت مقدارى جبخانه عربه لرايله
وآلات طوب ايله شهرسراى سكاكندن اسنجق دلات يالغوز دفتردار اغا اولوب كليس واليسى
اولان مصطفا پاشا قوه سنجاغنده واقع جزيره قوتاره دوغرو طوبلرى وجبخانه قالدرمق
ديو تكرى تطهير لجون سردار عالى وقاطر فندن عسكر اسلام ايله بيورلدى شرف ايله
مامور اولمغله مارالذكر دفتردار پاشا دام مجده ايدوب وروز ايرتسى جكر يولكى
بعد التطهير بوج باغه لوقه دن اتيرمينه ناحيه سنه دوغرو اندن بلاى وسرينه ناحيه سنه
اندن قوه سنجاغنده واقع اودينه قلعه سى شمالنده اوچ ساعت مسافه سنه اندن دوز
اولان جبل توبينه ايرو جاى قلعه سنه اندن حواص همايون اولان بوقوچ اوره سنه
خوش كليه يه اوستوره وبچى قلعه سنه اندن رحوم غازى حسرو بيك وقفى اولان
خوزه لوه صحرا سيله نادين قلعه سى التنج طوبلر وجبخانه ايله زبور مصطفا پاشا لكردكلى
مشقت وعسرتله جكوب اون التنجى كون نيت غزا فرزنلرايدوب حق سبيل الله
غزا يتيله طوبلرى وجبخانه قلعه كتوروب دين مبين وپادشاه روى زمين هذه الحجوه
خزبور مصطفا پاشا عرض جنيله كسب ايدوكى كنده وماللدن اون بش يوكراقى حج ايدوب
دولت وسعادتله ايله سردار عالى وقاطر كلنجى طوبلر يانه رق مكث ايلشه رق وحضرت پاشا شهرسراى
نيكسارى ساعت ايله بيتن غزا سائر عسكر اسلام ايله هلونيه دوغرو كلوب وقعيه قيلمسنه
اودوى همايون ايله فرزول بيورلمق وقرام تام ايدوب بلا لحاق اسباب يوزه والات جنك
وحدد تدارك ايدوب وحضرت پادشاهى لجوه يا بجه قلعه سنده كلان صباح طوغدوغى هيلرى

قلاع وقرا تا يالنج اولان نيچ قلعه سنه وارنجه جزيره قوتار ديمكله مشتهر در
مزبور جزيره ده سكنا اسلام قلعه سن ابنا ايتمش ايدي وهر قوم ذمونى اونصب
قوبه قوبه رشحه برجامع شريف بسريعا هنوز بقا ايدر وخطبه اوقومش ايكى فرنك
استانه ده اول محله صدر اعظم اولان وزير آغلمز ديو خلاف انها ايله اشغال ايتمش
صدمه برله اغفال ايدوب البته زاده روقبو سنه اولان ذمونى قلعه سن فرنكلر
ايده سن ديو امر جهانمطاع ايله فرمان اولمغله فرماد پاشا يه استانه عرض ايدوب
قوبه وقوبه رشحه معبد شيف وجامع شريف ابنا ايدر خطبه اوقونكله اولقعا استانه
تقويم ايدوب اولى كلوب كبار فرنكستان فرماد پاشا حضرتلرينه واصلت ايدوب قوتار
واسع جزيره وبر طرف قره اولمغله البته سائر جزيره مزه مدخل ايتمه ديو التى قوارلى
جلكه اكتون حضرت ايدوب استانه دن اولى كلدكده ذمونى جامعنده خطبه اوقونمغله
كفاره رد ايتمه سز وبار تشعلى ايده سن ديو فرمان عالى صادر اولمغله بار تشعلى
ايدوب ومنوال مقرر اوزره بار تشعلى اولمغله بازقش محافظ سنه فرماد پاشا
عسكر اسلامى زور قوتاره مكث ايتدرمش محافظ بجلدوب وكركين كفاره قهر
وجفا ايدرمش وما الذكر قلاع وقراء فتح وتسخير وكليسى اسير ايدرمش متقدم وعسكر
اسلام متنظم اولمغله ومنوال مسطور اوزره هرود وقنوب بسنه اسلام قلعه سى ابنا
ايلمكله رشيد يكاخا بيه دار نجه جامع وخزانه دلاور اكده مشتهر ايدوب وفرماد پاشا زاده
اول لواء بوزغلر سرحدنه وير دنيچه قلعه سن فتح ايدن غازى اولمغله پاشا كليسى
سرحدنه عسكر اسلام ايله كلوب نيچه قلاع ونواحى فتح ايتدكده قرنكلر حدود وضع
اولمغله طالب اولدقلرنده قلعه لو نجه يكدانه واحد چوچه قالمشدر تسخير

قلاع

اسب بلکه صبا رفتار ایله دریا آچنه سکردوب و دریاء سفید آچنه آت صرتیله
سیم توبوزین آتوب حدود دانه دردیوبیور مشدر و فزبور چوچوق تنک اوستی یاپنمش
واقع حدایه بیوک طاشلغک اورتاسنده دمور دن خلقه محلد توزلش حدود قوددغی طاغ
فزبور خلقه قاچمدر و قنک دریا قیلرینه صورلش دریاچه توشمدر فزبور سنکیاناک طوقنمش
قوحه احلاق تنک فزبور غازی اولمق پاشا علاقه ایتدرمشدر لکن عسکره کلیسی قصدنده
کلاه وتشی قضاة و نواب جلب مال ایچوه حدود قریب بعضی قرا ضبطی ایچون قنک محلد
دوشوب کلمه بهرسنه قرنک بکلرینه کوندرلر دیدکلری تخمینا ایکی اوچ محصول قدر اهل
ذمه رعایا قوه سنده بدل عسکر درسم اولمق نامیله اخچه الورلاردی وحوم سلطانی زاده کلیسی
ولیسی ایکی بیخ دخ استفاضه عرض ایدنلر و اوامر شریفه کیوردوب دیرلرکه دفعه محاربه
ایدوب دفعه حاربه یولیدی و مار الذکر فرمادپاشایه قونک خربزه قوتاردیار شعلوی
حظی ایچون حضرت ایدرکلوی التی واردول التونی اجدکره قونک اصحاب حیلدن اولمغله
حیله ایدوب اسقودن نصفنه وارنجه کونلرن التون قدر مدت ویاره لرفیوب یوقودن
نصف اخرینه التونیله مملو ایتمه لریله حیله لرینه تعجب ایدوب متحیر اولمشدر آخر کار
اکتفی ایدوب فزبور التون غرامالری اولمغله صلحه یی اولان مدینه بنا اولوقه دیر مکلف
جامع شریف و معبد منیف و مکتب آبنا ایدوب و مدرس و واعظ نصب ایدوب
مال غزادن وقفیی دخی فیوب عظیم خیرات وحسنات ایتمشدر و فتح جدتدن قوتار
تاحیه سنه زادوره قیوسنده التی قریه و صنک دیکلی معروف جامعه اذن سلطانی ایله عسکر
وقف ایتمشدر و فرمادپاشا قوتار خیرویس فتح و تسخیر و قلاع فزبورس غیرآن ایتدکره
بوم بلدکمزه فتح بولنمان فرمادن استدکمزیازقیش محافظه سنده عسکر اسلام محافظه
مکث

مکث ایتدرمش ممالک عثمانیه حق بر حانم الدر مشدر و دیار مزه کلیس سنجاغنه قصبه فز
هلونه صحح اسنده نزول بیوروب اردوی همایون ایله سعادتلی مرحوم ومغفورله صدر اعظم
درویش محمد پاشادن اول سردار اولج ایله کلان وزراء کرام مناسبتیله فرمادپاشانک
قرارکین ومنوال تشروح اوزره مسموعه منصوره محافظ ایتدوکنه تبلیغ وتفهیم ایلدکده
لکن عسکر اسلامدن بعض ارباب غرض الذین فی قلوبهم مرض دین ودولته حضرت رادی
اولمیانلرکه اغوا سیله وطمع حاصلی سبیله سوزلرینه اوبوب وکلمه طیبه واسلاف
وزرا ایتدکلری استماع بیورمیوب وعسکر اسلامدن اجازت حاویه نواز الوب عسکری اطلاع
وسیر حری بوسنه قوه ایله ولایت فزبوره حراب اولدی نهایت مرحمتلی درویش محمد پاشا
حضرتلری تقدیر الهیه تکلیف اولندیسه القی عنی القلب اجنوا سچه اجازت اخچه سن قبول التیوب
بلکه الابلری چوشلغجه دین غیری محافظه فتاجیق اولان ایلونه وعلاموچ ودوغمه واستوبه
وحصنه نواحیسنده عسکر اسلامی قیش محافظه سنده الیتوغلیاپانی قلان قلاع ونواحی کفاردن
امین اولوب کفارک اصل قیش اتاسنده حرکتی زمانی کلدکچه محافظه اولنان غازی عسکرلری
بالالتفاف جمعیت ایدرمش اوزرینه وارمغیچون مراد ایلدکلری چاسوسلر کفاردن جریتسوه ایله
یاخود کدره تاغنده ایدرلر یادوشرلر یاطیرفه القرون ایدیرلر غیرتاجیه آقچه حصار لرانما
یه لابد عسکر اسلام یولکرینی الوب منهزم ایدرلرمیدی تعدی ترجه رعایا فقرای معصوم اولمغله موجودیتی
سیرنده قرار ایلدی وعسکره کلان وزراء کرام قشلق محافظه سنده عسکر اسلامی الیتوغلی
اولدیلر بوحسن منوال قرار اوزره محافظه جی الیتوغلی ودرکاه معلایه تکرار اخلاص قبوسوندی
یولنه اسلامبولجه تاریخ همایون وطولایله سبیله قصبه فرهلونه سرحدنه مکث ایتمیوب ارسهسوه ایراغنه
دوشوب کبی ممالک عثمانیه قراب دیاب اولوب حالی قالمق مقرر ایدوکی کرچه محافظه جی سبیله

یقلیور زده لکن حب الوطن من الایمان حسبنچه وطن وصله مزده قرار ایتمیه سبب اولمغله
برشقاق اولیغه صبر ظفر مقتضا نجه صبر ایدیورز دیو وزراء کرام مناسبت ایله دیمش اثر
امتداد محمد وفقوا بتجب ایدر الحقیر دخی صبی ایکی کفار قلعه کلیسی الدکده رقوم حافظ
احمد پاشا سردار دکل ایکی و غیری الایلر ایاله بوسنه دن غیری مامور دکللر ایکی ایچی
ایاله بوسنه ایله و نیصر عام ایلر اول محلده بالفعل فتح کلیس غازی غزتلی مراد بک ایله کلیسه
کلیس والیسی اولمغله سعادتلی احمد پاشا رجب محمد آسی مراد بک ایله حوه کونده فرقه کونکل
بر کلیسه کلیس قلعه سی فتح ایده و قلعه کوب طوپلرله دوکرکی اولغله رفاهیه یه دینی ضعفه
دوشوب مشکرده ذخیره سز ذبونلغدن کدی و کلاب خوبیوه اجلغدن کنار غیلرده یوکاک
متعلق و مشهور حوت دیلوبه منظوم قصیده لری ضعفی حاویه وارد بعدما کنار حکاد
عسکر جمع و استیجار ایدرجه عساکر ابنوه روی سیاه ایلر اوتوره بیکه مقداری امداد
و قلعه کلیسی استخلاص طلاخطه سیله کلوب دیو محابا یکیاب عسکر اسلام اوزرینه حمل و هجوم
ایتدکلرنده کم فئة قلیلة غلبت فئة کثیرة عسکر اسلام منطوقنه مظهر دوشوب
کفار متمرد لری بیله بعصلر انکی طوپلری کفاره دوغرو دونرمغه باشلمشلر ایدی یعون الله
و بمعجزات رسول الله رجال الغیب امداد یله کفار اردوسی قرار قراره تبدیل ایتمکله ایلر
عسکر اسلام یکبار حمله ایدوب کفاری منهزم و اکثری تیغ بی دریغ مشیر ایله قطع ایتمکله
مرتبه غازی عظمادن اولمغله کلیسک اوستی یاتدیغ مالوارتجه یمکله معروف کوچک قیود یکدر
برغازی مزبور قیود بل ایغیله چکرکن عدد کافری دینی حاک آیله یکسان ایتدکده داستان
اولمغله و قلعه کلیسی اول قلعه کما قیل لیعقوب بنی المهلب یم تتلم ما تایم بنی مهلب
دیمکله معروف بکلکدن بعضه سؤال اولندیکده آیله تشدد کز سؤال مرتبه یعنی نه سبب ایله

منصور

منصور و مظفر اولدکز قالوا بالصبر ساعة دیدیکی کبی بر ساعت صبر ایتمکله و فتور
کلیس فجاره بوسنه غزاة مسلمینی بر ساعت فجاره صبر ایتمکلرینه منصور اولدیکی
فتح و تسخیری میسر اولمشدر دیو تمثیل کتور مرغین دیمش اثر حال بوکه بوسرحده بوجق نام قره نام دار
اوچ طوغیاطوا و نزاکتش وزراء دون الاحترام ایاله بوسنه ده غیرلرون ایکی مامور اولنمش الایلر
بوسرحده کلدیلر سعادتلی وزیر فخرم ذوالفنون صاحب عصمتلو احمد پاشا حضرتلرینه وزراء
محمد پاشادون غیری بر سعی قلعه کلیسی واردوب یقفه بیله اوت ایمدیلر بو بنه حالده وقوع خبر تسلی
اولغله فی تجدیده القای و تحریض و تحریک لیجون مناسبت ایله دیار حرزه کلان سردار عالی وقارلره دیدکی
و مار الذکر دفتردار زاده محمد پاشا عسکر اسلام ایله فی سبیل الله غازیلره وارد کده کوچ ایلر یورلی
کبی صعب و سنگلاخ جبل اکشور بسینه معقد و ربشه دکل ایکی مشاهی طوپلری اکشوردی نظم
ارکرک سردر کرک سردار کرک عاقبت کرکدن زاده کرک شود وزیر ادغله وزیر و شجاعت
و سخاوتده نظر اولغله شیر دار نیفه کلیس الله عسکر اسلام دار فرو آفتین حصالوب کما ینبغی
کفاره قهر و وضا ایدوب و نیفه کلمه کافری کسوب اسارک غنایم و بهایله منتعم حقیقت اولمش
و حتا کفار کلیس قلعه سی زمانه قلعه سی اولغله علی الدوام احکام اوزره اینا اتمکله در لر
روم ایلینک و بوسنه ایالتنک قلعه کلیس کلیدیدر و اوزره کی کسه قیادن بر در بندیدر که
وزنکستانک مانع و قوفنه حمله قلاع وزنکستانه و کشادینه حوالدر و کزر کا اهل بدر و یعون الله
و بمعجزات رسول الله تعالی باذن اجعل امتی محمد اوزینه استخلاص فرض عینند زیرا کفاردن
استخلاص اولنمزسه یاخود یار شعاع اولدکده مهما کن طریقله النمزسه کلیس اکیدن عاجز یا تقی
اولغله حالک تاثیر مقرر در احتیط بوکه کلیسک التی یاتمنه لو بجر یک قرنبنه و شهر حصولینک
یمتنع لب دریاده سؤلین تامنه قیدوه کمثل بر عظیم سلطانستان دار اعیش حاجز ستین جوار

بلیوب قیدنه فرنجور قوللرینه بناسنه ادن ویرمکده ترقوم قورزیک زنجور قوللری ابنا
ایتمکده کی هنوز اداره ایله تخصص ایدوب وکلی نعمتی وقرالجه سی اولان افندیسی شهرینه
حمل اولنمغله زنجور رسولین شهرینه طوغری یاجوب وایکی برآقین ایدوب شهرک خرابه
ویباب اولمسنه اما فتا سبب اولمشدر اول اجلدن مایین بتاغ تسمیه اولنمشدر
وبو آنده داره مخه مسلمانرسا کی ایکن اما تسلری وجوه ایله کردانه تجاذری عنوده
اولمشدر وخنجور رسولین حرابه حشرقه اولدیکده شهرینه فاخر وجراحه یوکلمش طاشلرن
سفینه لرله کتورمکلوب بودیی قلعه سی ابنا اولدوکنه قدماء استماع اولنوب بومنوال
اوزره مشتهر ومسطور حین عجایب انکاوی قاتره وغیری تواریخده یازلدوکی اوزره سیر
ولایت یوقدر کی اوردهٔ یدی کوتنه دریایه وارلیه وقره دکزآق دکزه اقدیغنه قرم ولایتی
قره قالوب ولایت جدیده آچلمشدر ومارآلزکر کلیسی مایین بتاغ اولمغله کفار حنظنه
قالوب سایرلرینه قصبه قرهلوه وسیرحیسه وحوالیسنه اولان قصبات وقراوتواحی
تابولسه سرایینه وارنجه کلیسی الیرنسه یارشملی اولدوکی تقدیرجه امتی مجتمعه ورعایاسی سرزنده
قرار ویمیرلرینده مکث ایمکله حالدرلکن بوسرحده کلان بعض وزراء کرامکه ووکلاء
دولتکده وقایع معاملری اولوب ملزم اولان مسلمانرک دینی مبینه وپادشاه روی زمینه
حضرتلرینه سبیل الله غزا انمک وکفاره قهر ایلمک وقلع الوی مرادلری وکلمه الله
اعلای جنانه صور صدور بولمق وپیرمت صالوب ولایتی بیقوب جلب مال انمک
انمک ویبقولمش واسیر اولوب جمال ویجه درمان ومکدر انمکله ویجه فال قلان حال کلوب
تکالیف جهانیان ایله قوانین یقدر وخلاف شرع تحریم ایدوب مکرر کاغدلر اصاعقدر وعسکره
اجازت اخذ سیر الوب وسرحدی بوش قیوب الوی مکدر اصلدیم الته توجه جاهل کلام

بلیوب

وتغیر رام بالاد مسطور ایم هم بشا ار باب غرض اغوا سبیل سوء تدبیر ایله طمع خام ایدوب
سر حد منصوره محافظه سنه مامور اولان عساکر اسلامدن نواذر و مال الوب حمله کرینه
حرکت ورکلکه و در عقب یوسنه سنجاغی دوزینه وارمغله و سرکده حالی قلعه کفار ذروه
غنیمت بیلوب وحمه سرحد اوزره قلعه زاده دن قلعه کوب طوبلری غربانه بندر حرص مالا کلام
ومونق قلعه سی کثرت جیوشی ایله قاهره لیجون قصد ایتدکلرنده قوه بکی مزبور غازی حلیمی بک
واتجع غزاة اوغلی دوراج بک عسکریله و نفیر عام ایله حلیل بک مصطفی مولتای اولوب
کفار کثار یارد ملوی کلدوکنه اعتماد ایتمیوب فجاره لیجون استقبال حیثیوب کفار کثار کثرت
جیوشی اولدوکنه حمل ایدوکلرنده فجاره لشکریه مقاومته اقتدارلری اولمغله
دهن و دولته حمله مدن لیجون ذمونق قلعه سنک مستحکم قوللرین اولمغله یاری قلعه کیردیلر
حفظ ایچون بک دیوحلیل بک کندو یولداشلریله و ذمونق اغالری غزاتیله قوللره و قلعه یه
قیاتوب عورت اوغلانکه استحلاسی قبیل اولدیغی اولاد و عیالی یانتنه غزاة مسلمین
زیاده جرأت ایدرلر دیو حلیل بک عورت اوغلانی جیثیوب اوغلی دوراج بکله دوشمنه
حلیل بک قلعه یه قیاندکده دوراج بک شیروار یالانلق عسکر اسلام و نفیر عام ایله بیت
آن ذمون باشم کروز جنگ بینی چشت من ۷ آن منم کنده رحاکه خوان بینی سری
دیو بکبارکی قلب و شمانه اوروب دخل و تعجم ایدوب دکفار بی قرار ای یی قرار ای
شیر ژیان ورستم و نریمان کبی صوقاق صوقاق دمدمه قیروب داغیتدیلر اولکیجه شهاده
مشیع و متبین رویاده صالحه کوروب شاهد عمل البشر فجره دوغدی
قیمت سیم و مرصع آلات حرب و سیم و زر ساعات ایله کندو زیر تربیه و اسب باد
صبا اولان اتلری دن سیم ابر دآغا یاره و سیم و زر رحمت ایله کندلک مزیتلی ایدوب مغفرت و زره
وجبه پوشش

وحلیل بیک محض انیدوکی قوللرینه غربالیه دونوب مقاومته وقراره اقتداری اولمغله وساطه
اولوب امداد ایتمکله یالکز وی حلیل بیک امان ویلیوب وجانوری امان بولوب
کندوسهریی کوندرجق اولمغله حیلیسی اولکین قلعون جنوبنه عهدنامه دوریوب امان ویریوب
جلهسن دوستاق وبسیر ایدوب وزادره قلعهسنه سوروب کوندرمشدر واونکله دورت
بیکک یاشنی طویلغه کوسیلمیوب صویه کلوی قهرایچون حلیل بیک اوننه یوالتمشدر وامداد
کیدن هلونه غزاتی درسنه دارد کلرنی دعوتی اندوکنه چرلر آدملر استقبال ایدرلر وحلیل
بیکک جاکوزادرجی وندکلرینی بیرشه نام قلعهکوندرجق وکوزجسته بیر آحدی حسین اغا نام
قیوب اندی عمری یکرمی بش یاشنده کوراً وی یاد نام کوندرجق اول سرحدک یلانیدر وندبرونام دارد دیو
بیهاایله کفار قویوریوب آخر کار سکسن یاشنی سنه هجریه رحمت حقکه اندی بیرشه رحمت رحمانه واصل
اولمشدر رحمه الله رحمة واسعة وقریب حین اقامتده محمد تدن بولنان دوشمان اولر ظهور وتکثیرنه
کوروب وخبر ایدوب وجانبسی قلوبنه دهشت ایتمشدر وکفار دعوتی
قلعه سی الدوکدن نصکره مقدم ابراهیم پاشا فتح ایتدوکی نوی قلعه سی قلعه کوب طوپلر قوصره
ایچون اکمکی اول زمان کلیس والیسی اولوب کلیس الایالی وقائمقامی مأمور اولان عسکر اسلام ایله
دفتردار مصطفی پاشا قلعه کلیس محافظه سنه مکث ایدرکن قریه اولان نوه غزاتندن
فریاد وجی کلدکده مصطفی پاشا دامن غیرتی وفتوحی برنه کوزجی وموجود بولنان عسکر اسلام ایله
الغایوب مخلد وارد کده یکبارده یکمک دریایه دوکوب کمک قیوب
وفیجه سن اسیر ایدوب نوه قلعه سی استخلاص ایدوب مغتنم اولمشدر وطوپلریله والاتی جربیه
براقدرمشدر دیر بیوک طوبکی نقاده حصاده قویمیوب قبر اولمغله یره کومیوب وحصاری تعمیر ایدوب
غزاء غظامی ایتمشدر بینه الایالی وعسکر اسلام قلعه کلیس محافظه سنه مأمور وغزاتی عودت

بیور مشدر

دفتردار مصطفی پاشا محافظه کلیس

بیور مشدر
بعد زمان بینه کفار زاد دریه یقمی اولمغله فرصت بولوب تکرار نوه قلعه سیه هاجم اولدوب
وبال تیز طوپلر ایله دوکوب تسخیر وغزاتی اسیر ایتمکله دزینه نادینه ابراهیم پاشا بالمع عسکر اسلام
یتشمش اکلیی نادنی وحی برطوب ایله کفار المشدر وکفار کثرت جیوشن اولمغله عسکر اسلام
مقاومته قادر اولیوب بنجه سن شهید ایدوب چادرلرین واموال واتاریی وساطیر اقلرین
کفار براقدرمش غارت وحساره وینجا اینمشلردر ونادینی غزاتی عیالیله اکثر اسیر ایدوب
امامی شیخ محمد افندی منتهی اولان قولاری ایچنه زاده جبانه وباروت سیاه اولمغله
وکفار قوللیه دولمغه کندوحی هلاک اولمسن احتیار ایدوب وجبانه قتل قیوب بعد زمان
جبانه دوکوشوب الی العشن نام دار کفار وامام وحی هلاک اولمشلردر وخزینه جبانه یاقلدکده
باروت سیاهی زیاده اولمغله کوشن قلعه غلغله وزلزله وزمانه دولمله وزلزله لرا شدیدا
زلزله سیله متزلزل اولوب تا شهر سراده یش کونلک یولده کورلدسی ایشتلشدر وقلعه نادینی
یوکسک یاپره واقع اولمغله بر میل قدر یره قوللرکه رشلرین یاروب زوریله توزدوله صچرامشدر
بینه آوردن کفار هاکسار وارنه قلعه سی محاصره سنه وارنه یره ایکی دوکوب اجره قلعه کشاده دلری
بارغوز کفار کتمکله یارنه وارنه اهالیسی یارنه سی قلعه بارغوب وعیالیله قاچوب قلعه کشاده
سیر اولمشدر نتیجه کلام قرق سنجاغنه اولان سایر قلاع حصون اولان
دولوب مستحکم قرهمان قلعه لری اولان وارنه ونادینی زوره دایانمیوب قرار ایتمکله یرم نوجودخ
وارده دیوجلم قلاع وبلغراد اهالیلری حورت اغلمغله وکتور مکه قادر اولدوکلری قدر اسباب بارلیه
باسرهم قرار یه قرار دیه نیل ایدرکن قاچمیوب اوزده تمغا حواصی همایون اولان بوقوچی رعایاسی
وغازی حسرو بیک وقفی اولنا قوزل اده رعایاسی وسایر نواحی وقرا اهالی دخت اولان کوزه سی جزیه
کفاره یه قیمت ایدوب ودرت اولوب میخا وغارته اغا زایدوب فصل کلام اولمغله قلاع

حسروانی و بلنده لرجرا یه قالوب و غارت اولنوب و اما لیاس قوری جان ایله قرآن
و کیرآن و منجر و سیر دان جیقوب و ممالک عثمانیه یه شرح ویرلیب و او کون الی وه اما نت
اوزره اولهم ایله غضب الله یه و خشم خدایه مزعندالله اولوب جیران و پریشان اولوب
هر مکده اولدینه قیامجیون اولمشلردر جمله دن اسواد دین قلعه سی غزانک زیاده صبر و غیرتی ایدوب
و کفاره فارسلو قبوب و بیرقاچ دفعه کفاری منهزم ایدوب تا شهر سراییه ابراهیم پاشایه الی التمیشر
التمیشر کله کافری کتوروب قرینه عسکر اسلام حضرت پاشا ایله کنسه کلدکده اسواد دکی قزیلباش
کوندرمز امداد استدکلرنده کفار تابورینی نادین سمتنه یقین یرده اولمغله مصاحبه
بولوب شر مشر و معدم ابراهیم پاشا شتابکدن عسکر اسلام ایله عودت ایدوب حصار
قلعه سنه طوپلری کلدکده لوحه اونمنه براپر قوشدرب و حصاری یوسف اغانک
کویینی المش اکچی نفر ایله دورت یرده جبخانه و طوپلر وقوللقچی دوتاقلری کچه کوندز
بکلکله فرمان اولمغله دزدار اغا بر غیورانه دم اولوب حصار جنت ایله کچوب و قوشدرمش پادشاهی
داخه درحیاله ایدوب طقوز یلدیر حسبته لله علوه شر جبخانه و طوپلری و دوستاقلری نفر اهتمام
حفظ ایدوب و حصاری اونمنه سعادتلی فضل الله پاشا طوپ جانبنا ایله وی و جزیره
قلعه سی بنه واقع جدا علاحده بالای اغا جامعنه مهمات طوپ قوتمغه حصار دیه بیت بنا ایدوب
جامع محله لیجون جماعت ایله اجازت حاویه پیور لوی اسکدر وزیر اولکرامدن اذن الملغ درمان
بولیمدکدن سکرنسنه در حطب اوتونیوب مقفل قلدی و مرقوم ابراهیم پاشا زمانندن قوقمش قلعه
مارآندکر قلاع و لوناحی کفار الدکدن نصکره مینه کفار دریایله کلوب لواء کلیس و لواء خرسک
حدودنه اوجوقه سمتنه طولونه قریب واقع زاده دیه قلعه سی تسخیر ایمکله حضرت پادشاهی
اولغله بولونه عثمانی اعیان و اشراف ایله دعوتا فتوا اسیار ایراد قادر اولنلکمندره دلاده ایله

قلعه زاده دیه

قلعه زاده دیه استحلاصنه بوکون قلعه دار جنابنه الانصاب ارقریب جسته دون امداد پاشمکه
غیرتی بیوره سنزدیو عرض قصر کوندرمشلر علام نقیب تشریف طولونه دوغرو کلدی و قلعه غزانک
سمندره دلاوریله زاده دیه اوزریه وارمش الاتفاق بی قاچا یکبار حمله ایدوب و بولونه
تک کفاری منهزم ایدوب و بیچه اسناری و نام دار حربی دوستان و غنیمت بی شمار الذوب و زاده دیه
قلعه سی اوتی ایله فتح و تسخیر اولنوب قصبه مزبوره طولونه سالمین و غانمین عودت ایدوب کمزده
حضرت پاشا قاتلنوب شهر سراییه توجه ایلدیکی ارتقا عودتی میسر اولدیکی بعد زان حضرت
تکلی مصطفی پاشا سر دار لوحه ایله ایالة لوسنه یه کلدی قدوم آتنده کندوسه صلب دولتلو
تصرف نیویه و خلق ضبطنه و سر عسکر حفظ و ربطنه قادر و کلدی و بو آنده نام دار اغالر
کتورمکله ظلم اغا زورعایا فتوا سنه تعدی و تجاوز و اولاد و عیالنه دست تعرض دراز ایتمکله رعایا
اکثر اهالی دمنکر مرتد اولمغله و دولاینک بیتوقلغنه باعث و بادی اولدیکی حضرت پاشا
قلاع فرنکستانه فی حاصره مأمور اولوب شبنک قلعه سی اوزرینه قلعه کوبه طوپلر ایله جبخانه
وارمق مراد ایلدکده حیف اول زمان اوردی قضاسی ضد متنع بولندیغی همان برکونده اون
یدی تکلیف تسجیل اولندی همله نه حال ایسه فی سبیل الله غزا مثلیل غیرت و صبر اولنوب
سفر همایونه یولللندی و یراقه قادر اولان علما و اعیان و عسکری غوات و صنای و خفیه
دار غات بیلکه قلعه دی و بیرونا قادر و اعما اولنلر دعا کی قلعه دی بنک ساعتیله فی سبیل الله
جهاد مثلیل توجه بیور مزین قلعه سی المتنع بکرد اوله و بکلم موصوف حضرت سمتنع عسکر اسلام ایله
دولتلو ایله اوردوی همایون ایله نزول بیور دکلرنده متنع اندن موجود یولنان بیکرینی اغای حسبته
اغا ایله و الای بیکلر و کبار آزموده و امور دیده اهل وقوف اولان درعاده سر عسکر و زرعا و سپاه
و ارباب دول و دیوان ایله مشاوره لیجون عقد قلس ایدوب فرنک یه رنکک قلعه سی باکیوب

اولی والنسبه دیوانه ورده خیر احوالشیه دخی جاب فرمان استخار ولاندم فرمان استشار
جیب حدا ورسول کبر یا بیورد وکه حدیث شریف وجهر لطیف حسبنه شاور یاشه وکار نده
مرحوم انکی بیک زاده عیسی بیک یقیه سلف وسدده منصوره نک وذعما وقدماتک اشرف
موجودی اولمغله حضرتلری پاشا زبور عیسی بیک حطاب بیورولوب سن نره یه یاشیوب معقول
کورر سن دیدکده سلطانم اعلم سز اما بزم رأیمزه قلورسه دسوز مزدر دو تولورسه جلدان معقول
ومناسب اولان اسکله ای اولان قلعه اسیلده یاشیمندر هم کلیس کبی متین قلعه
حروابنه استنای اولنوب اوقدر بیلورسه هم سولین کبی ماء جاری نهر اطراف اخذ تولورسه
وضع الماء کل شئ حی احتوا نجه بوکچه آت قیتر صوعسکرنه حکمز هم اسیلت اسکله لرین وسبب
معیشتری اولمغله وشام وبغداد تجار کلمکله فتح میسر اولورسه کفار کک عرد قلیونه
بوندن بیوک فهر اولماز شیشک سوزینه پرداز اولمز دیلر اچوک صو تولمز دیو یالیا دیدکده
دیکاری دخی تسلده فوجیلر ایچنه قیقلرک کندولرینه صو کتورر لر بوکچه لرک اون وآت عسکر اسلام
عطشدن اولیجاز دیدکده بیکلر بیکی حضار مجلس اولان وکلاء دولت وسایر ارباب قول ودیوان
واصحاب عزت تصدیق ایدوب معقول وجهله ذوی العقول دخول متوجه کورمشلر ایکی
وجهله مرجح وانسب ایکی حضار مجلسه بالغرض بهاکه قیود ایله ادریس اغا قرشوده رد وجواب
ایدوب دخی شیشک قیوسنه سلطانم کبی نام دار وزیر دوشمن حضیر بو تدارک ایله وبو قدر
دنیا شاه کمراه عساکر فراوان ایله کلمش ایکن بو یرلرده قلعه قیوب وکندو یه سردار قورقوبی
وشمانه دیه رک دوب مسافه اولان اسیلت کبی الجاق وسفله قلعه اوزدیه کمک منکسب
دکلدر دیدکده سردار اکرم ادریس قیود انک سوزین ترجیح وشیشک اوزدیه کمک انسب ومتوجح
کوروب بالاتفاق شیشک اوزدیه قالقوب قاهره ایدرم متسز (ا) بنا اولنوب قلعه کوچک بر

دخی الور

ورائی ایتمکله جله عکری اطلاع ایتمه لربله وحضرتلرینه باشنه جنبه اوزرینه اولاً درشله
الحاج حسام افندی بنا ایدوکی جسر عظیمک اونه تا ننه واقع بیاله باشازاده جنغلکی
سرایلرینه محافظه لیچون همان کندو جلیقلی مکنت آبدرکی وجه مشروحه اوزره کفارک بکی
یاز اعتبار ایدوکلری ایام دوکتلری زمانی بکلیمکله ممالک کفاره کلی عسکر روس سیاه
استیجاب وجمع ایدوب وعسکر اسلام داغلمغله فرصت غنیمت بیلوب درنشی نام قلعه یه کفارک
سعد بیرلری اسمائیله اولنمغله یارقه باشا حضرتلرینه بیلدرمکله درنشی محافظه سنه مامور
اولوب ودرنشی محافظه سنه شتمک کفارک درون وجیبت دنابودی کلوب اوتوز مقام
هلونه غازاته وباشا حضرتلرینه کیدیلمکده عسکر صورکی هلونه ده بغیر وجه شرعی حضرتلری
صلب ایتمکله والله عزیز ذو الانتقام منطوقنه مظهر اولوب شهر سرایه چیکیلیرکن همان کندو
وارولدقده قتل اولندیغی مزبور قره بکلیمکله محافظه ده هلونه غازاته مکنت آبدرکی یاران کثیر
یاغماغله نهر چیکولیه طغیان ایدوب کلمکله کفار طرفندن بر دوشمن اولدیغی وجهیله
سکبان قراولی چوقلغله امان بولمیوب عسکر اسلام تشکر ایدرلر امان تصور ایدن ایکی قاچقه
اولانلرک دوالعقولدن کندویه غدر ایدن بر شخص دانا عاقبت اندیش اولمیان نابینا
صاحب جانلی اولوب چوقلغله کفار ایله برکیچه وارمیوب معاملهدن وجهسو سلوح ایدن اهالی وتندرن
اولوب وتندرلی ایدن یزنه کفار اوتوزنجی مکالمه آبدرکی مرتدلرینه مزبور کفار اوتوزنجی مرقوم سنه حجت ایله شهن
نابینا بر سوزکاجروب دیمکله صوصمق کلمکله جاهل دکلدرکه بیوکه کویلی وقلاقرکه بیوکه کویلی وندیشه
اوغلی ابیکولرله ارقری تخم جغلر باغلوب چبر آدم صویه موزوب وبر وجانبه فاروغ قاچوب
بر کنارینه باغلسه واول جانبدن کچوب کویلی قورسه رجله بیاده سی ساعتیله اشاردی
دیوانه کلامدر بویله سوزفاجر مقامه صاحب جانلی مرتد اولان یزیدبن یزید نه اکمال کچه ایله

کفار

والاحبار الذين ذكرنا في طاعة العسكر وانقيادهم لاولي الامر عسكر كما اولو الامره كما قال عز من قائل واطيعوا
ومطيع اولئك يريد مع اتفاقهم وتالفهم بالتودد والمواخاة اما الزنج الغث واتفاق اولئك يريد
عداوتهن فرد اشلاشتهن ايله اطاعت اوزره اولمالريدر واجتناعهم عن التفرقة والمعاداة وفي
هريرينه عداوتهن صاقنوب فيريرندن ابرو اولمقدن صاقنمق هذا المعنى فهم الامور بوعنى
يعني علماء وعسكر اراسندح الغث وخبث واتفاق اوزره اولوب علماء وعسكر كل غايت اتهم امور دنيز
وقد فقد في هذا العصر حال اولكه بوعصره الغث وخبث علماء وجماعة مسلمينده وعسكر اسلامده مفقود
وضايعدر خبث كثرة اكلاف والشقاق نيمه اعلماء وعسكري اراسنده خلاف وشقاق چوغالديغي
وشايع بينهم العناد والنفاق وفي سبيلنده عناد ونفاق شيوع بولديغي فلاجرم تراكم
الاتفاق بين اتفاق والغث اوزره اولمين ايله بريرندن كلارعدر فبعد مراعاة هذه الامتثال بوذكر
اولنان سبيلر علماء وعسكر يه رعايت اولندقده فكره لابدمن حسن الاعتقاد والتوكل على الله
الملك الوهاب مبالغة ايله هبه ابدجي الله تعالى حضرلرينه حسن اعتقاد وتوكل علماء وعسكر يه
وجماعة مسلمينه لازمدر والاعتصام والتوسل الى معجزات رسوله الهادي الى سبيل الله الصواب
وفي دوغرويولر قولاوزليان رسولينك معجزات شريفلرينه علماء واهل دعا وعسكر اسلام اعتصام لازمدر
يعني سونيلكله امت محمدية وعسكر ذكر اولنان سبيلر رعايت اولنوب الله تعالى حضرلرينه توكل ومعجزات
نبويه يه اعتصام وتوسل بالله بعون الله دفع اولنور عسكر اسلام منهزم ومغلوب اولمايوب دائما غالب
ومنصور ومظفر اولورلار والاصل فيما يوجب الانهزام والانكسار العصيان والبغي
في العسكر كما ذكرك مسلط اولمرلريني وانهزام وانكسارلري اسباب ايلياني سبيلر در وحاصل
سبب اولنان ظلم وعصيانلر يعني عساكر يه عسكرك خلق ظلم وتعدي وعصيانه باشلمكله رعايا
واشراف سكوت ايدوب قتل الحق ولو كان مرا حسبيچه منع اتمكله وجوه سعايه لكي وخفيه سعي
ايليلر

ايليلر رضاي ظلم ظلم اولمغله هماني عسكر اسلام مغلوب ومنهزم اولمغه باشلر فان الله تعالى اوحى
الى بعض انبيائه يا نبي الله حضرتلري بعض بيغمبرلرينه وحي ايليه اعلام ايدوب بيورمشدر كه اذا عصاني
من يعرفني فمن بني بلان قوم بكا عاصي اولسه لسلطت عليهم من لا يعرفني من الذكر اوزرينه
بني بلمليان قوللرين مسلط وحواله ايلرم كما قال عز من لا ظفر مع البغي بنجه كم حضرت رسالت
پناه بيورمشدر ظلم ايله ظفر اولمق ديمكدر فظالم اولان مظفر ومنصور اولمق دليل عليه نظر العقل
بوعنى اوزره عقلك نظري دلالت ايدر فان البغي والمنكر والبغي جنايه الدين زيرا گناه
فحش وفعل منكر انسانك ظلم كيمسك دينده هاينلقدر والجاين جانف جاني اولمكله اليسير
قوريقاج وحنث اولور والجانف لا يحلو من الانهزام قوريقاج وحنث اسم انهزام دن مأخوذ
اولمغله وقد بداء البغي في ديار الروم وانتهايه حال بوكه ديار روم وانتهاسي اولكه ديار
بوسنه ظلم بيرا اولديغي بين عسكر والي بين عسكر صلينه ظلم وتعدي ظهور ايلديغي
فان كثيرا منهم طغوا في البلاد فحينئذ عسكر صلينه جوش بلاد وقوي دطاغي اولوب فقراء ظلم
ايدرا ولوبكر فاكثر وافيها الفساد وفي بلاد وقراه ظلم جوعالتلريله تنگ آمرا في المسلمين وتاب
احوالهم مسلمانلرك عوضلرين بيتوب رعايا ايله علما واعيان وسپاهي وزرجحر ايدوب بغير وجه حق
جلب مال ايچون كسان درلرك كه در محل وحي قوراتك حالاتي مهب ودعاي اينمكله والتوصل لبسوا انهم
واولادهم وحي مسلمانلرك ورعايا فرمسلمانلرك عوضلرينه تعرض ايدوب وصنكار قوي نعمت اولمغله
واهل دعا ايكي لايجوز بيع الحر وبيع الحر حرام مسائل سترتيبه ايله عمل اتمكوب وجه بر كيسه بيع ايدوب
اقي سبيا استمع وما ام مال اكل ايدرلر وسعيا رفيقه معترف جاريه سبيل استبرا اينمكيه ياخود
اقل وتبه بر حيض كورمكيه يا بحر آي چكميكيه مرآم در اردوده يا غور ترين يا جسيمه اشتراي اصلح
دطي وقبيل وملامسه ونظري وجه اي اوزره شرعي جايز در كل ايكي بيته قوزماننا صنكار قوي

وعسکری وسایر غزاة شرعه تعلیق واستبرا ایتیوب بحیضی دیه آیه حکمیه توقف ایتیوب
یا کثر خاریه دکل آکلوح اولان عوراتی ودخترلره تزویج ایتیوب زنا ایدرلر اولدیار وکوتل
اولنورسه استبراء ندرم جلایق آلسن اولا کندوگاه ایدوب بعین بایعه اقچه سن ویرسن
بوکره اقچه ویرد کدن صکره ملک یمین ملکی نکاحی فسخ ایتمکله کندوعورتنه مالک
اولوب ساعتیله وطئی شرعا جایز اولور یا خود بایع غیری کبی نکاحی ایدر بر بعده ثمن بایعه
اقچه سن ویره سن بوکره ملک یمین ملکی نکاحی فسخ ایدرلر بو ایکی حیثیل شرعیه ایله ساعتیله
قبل ومس وطئی جایز اولور بوصورتده حیض ایله آیکی آی وسکز کونه حکمیه
جاریه نک سبیله وطئی جایز وکلدرکه فکیف الکلوم یادمیه اولمه نکاحسز وطئی شرعا حاشا جایز
وکلدر ایتدوکی زنا در عاقل اولاکه آخرتی فکر ایدرکه مؤمن قرنداشی کبی بوفعلدن عبرت کاکدر
حطاده بزی وتخویف کبی نوایه قصد ایدرسه مراد تعلیمدر وما علینا الا البلاغ قیل
فی خروج الاستبراء اما الاستبراء فمشروع فی الامة بحیضة واحدة ان کانت تحیض وامم
تحض من صغیرة او کبیرة فشهر واحد سواء استبرأها رجل او امرأة او صبی لا یجوز له الفعلة
والوطی والملامسة والنظر الی العورة وان ارتفعت حیضتها بعلة قال ابا حنیفة لم یقدر فیه
تقدیرا وقال ابو یوسف لا یطأ شهرین وقیل ثلاثة ایام فان لم یظهر بها حبل یطأها وقال محمد
لا یطأ ها اربعة اشهر وعشرة ایام وان لم یظهر بها حبل یطأها وان ظهر بها حبل لا یطأها
حتی تضع حملها فیکون استبراء وما یوضع بحمل وقال زفر لا یطأها والی ستین لان الولد
یبقی فی البطن ستین فقلت مع فرانه النفع بزینه ما محی فیه اولان صدره کلام فنور سکلی
باشا نک زوجه سی ملا نرکی مسلمانرکل واهل ذمتی اولان رعایا قوله سنکله جنکار تولیدا معاً عورتنه
وقرارنه واوغلرینه تعرض ایدرسه کذلک زنا عورتنه ارتکاب زنا ولو آتا ایتمز ایدی

عارونا موسکرتدن

عارونا موسکرتدن محمل ایتیوب لواء وقوة وکلیس رعایای لب ریاره فرنکستانه منتقل
وملاصق اولمغه بالضروری عیال وما لاریله جوار یکفاره بتعیت واتمت محمد اوزرینه حرکت بجوه
مرتد واوستوح اولدیار وجمله ده خلاق شرع رتبوا احل الله البیع وحرم الربوا صحیحم حالم
ایکی جنکار قوی بهر آیده اون اوتک بره مسلمانردن درعایادن ربوا المغه مدیون مستوفی
ودرنشع ربوا وفوائد لرندن ذر بدر آواره ومفلس وعیشه واداء دینه اقتدارلری قالیوب اهلاک وجهالم
وعمارتی دیونه احاطه ایتمکله قرارداده وارتداد تبدل ایتدیلر واثماراً ازدیاد الرعایا
دن رعایانک رزقلرینی غارت وسائره یغما ایتمکله وابتداء الغزاء دن فقراء تحملدن ولاقوتانه
زیاده تعویم وتجرع وآزار دوچار تحیح ایتمه لرینه خصوصا الطائفة الحاضة بوصورتده فعلی وتعدی
وتجاوزی ایدن جنکار وسردارلرینه نامنه اولان طایفه در فسلط الله الاعداء علی حدود
الروم بس بوسبب ایله روم ایلی وبوسنه اوزرینه حج تحریک اعداء دینه اولان کفاری ومهاجرین
دین ودولت اولان اوستوح اشقیاسی سلط ایلدی فبالغوا فی الهجوم بس دشمان
هجوم واقدامت مبالغه ایتدیلر واخذوا دیاراً وقلاعاً کثیرة دن حوح ولایت وتوابی وقلاع
حسروانی بارقوریلر واظهروا عبرة کثیرة دن اوکوعه لرانطاکیه یه قدر عسکر اسلام جادر
وبساطلر واتمت محمد تحملوا اولرینه دکلرینه بارغوب قوری جانلرینه اولاد وعیالیله تا حوح وتوبی
یوستاریه وبهایم واثواب وبساطلرینی حوح کفاره وورثه لره الربوا ولایتیه بولایت تاحدیلر
دینه طاعونلر اکثرینی قریوب صاغ قالانلر خراب اولدیلر وفعلوا ما فعلوا دن حوح کفار
استدکلرینه ایتدیلر بزینه ما محی فیه اولان صدره کلام سوحوشلر اهم پاشازاده غرتلی حسن پاشا
مأمورا ولوب قلعه کنز فاتحه سنده مکث ایتمکله کندوخلیله دکنز اما یسیلیه وقراوه صوردوکه
نصر عام ایله ورنشع امداد کلوب عسکر اسلام منهزم اولدکده کنوز درنشع یوحج اولوب حراره قلعه

عارونا موسکرتدن

اولد وکلرندن ماعدا آستانه آیتنه دهما کمستولر اولمغله فرمان حضرتلرنه اکتفه متوقف اولوب وجوهات
غلامانلر دربدر اولدیلر وحضرت پادشاه درنشه عودت ایتدکده غیرت ایدوب بنه تاخت مسین
یانتنه سلطانزاده اولرینه منهزم وخذلان مقرون قرار ایلدیلر ازین جهتله کفار روی سیاه قصبه درنشی
اکابر وریوا حوزتیاسی اولمغله لایعد ولایحصی غنائم اولوب زخایر بیشمار واموال وازراق وغله
وبهایم وسائر متنوعه واطعمه متنوعه اخذ وضبط ایدوب وکلرندن میرزی یارغولوب خانی قلمان کسن
ویخون وستر مجو وورحریقه قلعه لرینه ونواحی وقوریسنه آقچی صالوب وسیاب واموالیله مملو
بولوب غارت وحریق ایله خانه جیبه زخیره ویرفرایکی ویک استرزکفار السنه دیرکن کمی
باچ وراغ کمی ترلر وصحراده دوکلوب قلدیغی اولنجه اموال وزخایرین کفار قهریله الوبی
یاکلر درنشه وکل قلعه کسن وقلعه یخون وقلعه استرمجه وقلعه ورحریقه عسکر اسلام
منهزم اولوب قلعه درنشی المغله یکبار آورکنوب جان عزیز اولمغله زخیره واوار وغله
واثواع اولریی مملو ودوایر ودوکاکین اسبابله دوشولوبادغلر غوب داغلرآسوبسنه قوریجان ایله
هلونیه دوغرو اول قدره وملبس آدمجاج واکابر عورات ودوحترلری صبیانیله وکون کورمش
باکره وغیرلر بیاده کوللره ودانغره دوشوب باحسرت وفسکر کونه بلاده عظیم قونوب حزان
وکریان وملحیر وسرکردان قاچوب وارهدیار ترک وطاملک دوارندن جدا ودوروسوزان وبیمال
وبی حال عسکر اسلامی یالویرن ویخیسی کفاره ورتلره یوستن الدرمش کدرحال وکریان
هلونه قصبه سنه دوکولدیلر کمی قزیلر قصبه نه قلدیغی کمی هالک عثمانیه داغلوب دوکولدیلر وبرچوق
اولدیلر کمی غنائم واموال ونواحی دوداریی واولنجه بهایم وانواع حبوبات ایکی یه نهود
ایدوب رزملاقط کسیله ویارنیه وارمش بیلمن تقصوریله قابل ایکن والذره اقتدار وارایکن
سبب معیشت اولیجان وبهایمی بسلیکه ارامش وعقارات الوبی هکذا احمک مملکت ایکن
برکره اولرندن اوچرمش ورزالت ایله صور قلعه لرینه واموال ونواقره بهایمی اتلاف ایدوب حزان

اولد وکلرندن ماعدا آستانه آیتنه دهما کمستولر اولمغله فرمان حضرتلرنه اکتفه متوقف اولوب وجوهات
غلامانلر دربدر اولدیلر وحضرت پادشاه درنشه عودت ایتدکده غیرت ایدوب بنه تاخت مسین
یانتنه سلطانزاده اولرینه منهزم وخذلان مقرون قرار ایلدیلر ازین جهتله کفار روی سیاه قصبه درنشی
اکابر وریوا حوزتیاسی اولمغله لایعد ولایحصی غنائم اولوب زخایر بیشمار واموال وازراق وغله
وبهایم وسائر متنوعه واطعمه متنوعه اخذ وضبط ایدوب وکلرندن میرزی یارغولوب خانی قلمان کسن
ویخون وستر مجو وورحریقه قلعه لرینه ونواحی وقوریسنه آقچی صالوب وسیاب واموالیله مملو
بولوب غارت وحریق ایله خانه جیبه زخیره ویرفرایکی ویک استرزکفار السنه دیرکن کمی
باچ وراغ کمی ترلر وصحراده دوکلوب قلدیغی اولنجه اموال وزخایرین کفار قهریله الوبی
یاکلر درنشه وکل قلعه کسن وقلعه یخون وقلعه استرمجه وقلعه ورحریقه عسکر اسلام
منهزم اولوب قلعه درنشی المغله یکبار آورکنوب جان عزیز اولمغله زخیره واوار وغله
واثواع اولریی مملو ودوایر ودوکاکین اسبابله دوشولوبادغلر غوب داغلرآسوبسنه قوریجان ایله
هلونیه دوغرو اول قدره وملبس آدمجاج واکابر عورات ودوحترلری صبیانیله وکون کورمش
باکره وغیرلر بیاده کوللره ودانغره دوشوب باحسرت وفسکر کونه بلاده عظیم قونوب حزان
وکریان وملحیر وسرکردان قاچوب وارهدیار ترک وطاملک دوارندن جدا ودوروسوزان وبیمال
وبی حال عسکر اسلامی یالویرن ویخیسی کفاره ورتلره یوستن الدرمش کدرحال وکریان
هلونه قصبه سنه دوکولدیلر کمی قزیلر قصبه نه قلدیغی کمی هالک عثمانیه داغلوب دوکولدیلر وبرچوق
اولدیلر کمی غنائم واموال ونواحی دوداریی واولنجه بهایم وانواع حبوبات ایکی یه نهود
ایدوب رزملاقط کسیله ویارنیه وارمش بیلمن تقصوریله قابل ایکن والذره اقتدار وارایکن
سبب معیشت اولیجان وبهایمی بسلیکه ارامش وعقارات الوبی هکذا احمک مملکت ایکن
برکره اولرندن اوچرمش ورزالت ایله صور قلعه لرینه واموال ونواقره بهایمی اتلاف ایدوب حزان

مبتلا ایکن آکاه وحی تکلی پاشا امان ویرمیوب بیور لیرو جاوشلرله سوروب قرق درکاه مقابلنه کچوب
اغنی اولان حسین اغا و خضر پاشی درویش اغالرایله و بکچری یولداشلرایله وحی سوروب قرق کلیسه
قلعه سنه قاعتدی لر کفار کلوب کثرت جیوشی ایله و قلعه کوب طوپلرکلیسه قلعه سی فاصره ایدوب
اون سکز کون متوالیه توپ چاپادوکوب کرچی دیوارینی کهنه اولمغله اکثر دیوارلری طوپله توپنه
زور ندن پرله برابر اولمش ایدی وینه امت محمد وعورت اوغلان شهادت سنه پرنجی نوشش ایدوب
قرلمش ایدی اما دریا طرفندن دوکمک قابل اولمغله سرادیوکسک بالیه قایه اوزرنه اولوب
یوریشه قابل اولمغله و کمرکری وحی اولمغله غزاة مسلمین صعغنوب و قیوبه طیران دوکوب نظر ایچون
منتاویه قورولوب اردوی طوپلرو توفنکلر اتوب فاره ایدرلردی اما جبخانه طوپلری سرایه اولمش
باروت سیاه فشنا و کفار بدبخت باروتی کسکین قصبه علوینه پورلنوب کبی جبل کبیر جایله اراده
وارایکن و ایکی قوتوی برابر کن علونه اوچ سنه دن دار و مستحفظین اولوب رکن کفار کلوب کلیسه
اتولدکده ایکی دفعه کوم بالیلوب علونه اوچ سی لرزیه دوشردی و دورت قوتوی برتاتر اولنکده
ایشیدیلوردی حاضرین اولان امت محمد نه مرتبه زور بکلمز رنجسی اهم و بعضسی نابینا قلدی
دیرکن بکبار حمله آیدوب دینه کفار احتروب و دوروشوبه دینمغله مسلمان شهادت شربتین نوشش
ایدوب و اسمعیل بک بدبخت قورشمایوب اولوب حیله کفار تیغ بی دریغ ایله قرلوب
لکن کفار کثرت جیوشی وسکیانی زیاده اولمغله عسکر اسلام کثرت مقاومه ایتمدلرایچون
بالضروری حسینه دوغرو فرار ایتکله حاضرین بوحاله انهزام کوریکرک عروج کلوب
و امداد بوز لمغله الری و ایامزی دوتوب چلدرن شهید اولان یکچری آغاسی
و خضر پاشی اغدامیله امان دیلمکدن غیری چاره بولمیوب بیضه دوره استناد ایتکله
ارتوخ کسه قالیوب بالضروری امان دیلیوب و اعیاندن درت کلف آدم دیره اوزرینه
کوندرمش و کفار کثر سرداری اولان جنوا امان ویرمزسه سلطانم داد طرپ حضرتلرینه امان تابیدیکچون

ونیز عام ایله یتشمکله حضرت پاشا کلیسی متعاقبا ایکی عسکر کفار وحی حاضرین ثمالده اولدوکین
یوقلنیوب و جمعت ایدوب یکی قلیل عسکر اسلام ایله جنینه دوشه قالدوب کلیسه قرب و جوارنده
نام محله قنوب و اول کون کفاره برمقدار ایرشوب حصارادن حاضرین جارچیلرین کوروب
امداد بیشمدی دیوسروایله بکبار کلبنک محمدی کمندی مسلمدن و سوروبه ایله حضرت پاشا
چادرینی قورویارندیسی وحی عسکر بیشور ملاحظه سیله صفاحتایله اولوب اردوی ایدوب دوشمنه
صفالین صایدرمغله اویرکون کفاره دین برطرفدن عسکر فارسان و پیاده سی طرفدن اوده
وحرتراولا بوچه وزاغور رعایاسی طرفندن دمورسوریلری کبی جانب اربعه دن عسکر اسلامی
موافذه و حاضره ودیکی بابکبار حمله آیتمه ایله ازین جانب و زیرسپهر اغالرایله پیرواروطرفدن اوده
فتح بک زاده اسمعیل بک یلماذیه حضرتلرینه سپهر وزارتمشهر اولوب یوسنه لایه غزائیله و برطرفده
دفینه لی حضرتلرینه منلا قصیری احمد افندی ملوکه غزاتیله و سرای سکبانیله

بیت

آن نه نم باشم کر روز جنک بینی بشت من ✦ آن منم کندر خاک خون بینی سری
دیرکن بکبار حمله آیدوب دینمغله کفار احتروب و دوروشوبه دینمغله مسلمان شهادت شربتین نوشش
ایدوب و اسمعیل بک بدبخت قورشمایوب اولوب حیله کفار تیغ بی دریغ ایله قرلوب
لکن کفار کثرت جیوشی وسکیانی زیاده اولمغله عسکر اسلام کثرت مقاومه ایتمدلرایچون
بالضروری حسینه دوغرو فرار ایتکله حاضرین بوحاله انهزام کوریکرک عروج کلوب
و امداد بوز لمغله الری و ایامزی دوتوب چلدرن شهید اولان یکچری آغاسی
و خضر پاشی اغدامیله امان دیلمکدن غیری چاره بولمیوب بیضه دوره استناد ایتکله
ارتوخ کسه قالیوب بالضروری امان دیلیوب و اعیاندن درت کلف آدم دیره اوزرینه
کوندرمش و کفار کثر سرداری اولان جنوا امان ویرمزسه سلطانم داد طرپ حضرتلرینه امان تابیدیکچون

واعماد قیون کلان الجیلر کرم سیلیم یوزوکین قلعه کوندرمش واوج نوکه رهنده الیقوب

سلامت ایله حضتونلر دیمش ایکی برای زاده مصطفی اغا تعقد و تمرد ایدوب مقدم قیل ایکن

عورت اوغلان فرخ تخمنا بالجمله عیالیله قلعه دن خفیه جنوار یه دیوب ویره ورحصه قیرمش ایکن

خفیه بشلدوکلری کبی کمک قبوله کمک کریلا اولان کلیس میرانتدخ مهیکن پادشاهی اولاه

اوستوف ورنده اولان پولچ وزاغور رعایاسی وی مستلزم اغالیسی کلیس غزاتی بر جی باقه معه

باشلیوب وبنم عسکری وامت محمدی دی قلعه دن کچوروب وعورت اوغلانی صویوب بعده یککا

اسیر ایدوب بونچه اهل بره عورت و دختران و غزات و محمد بیکاء سایر اعیان و اشراف

کشان برکشان ایکی میل قدر یر کوره دوغرو یاده سورمش وچوجقلرینی دوتاق و اسیر ایدوب

ونچه سن کیفیه ارینه کورکه قوشوب بر مصیبت عظما اولمشدر دل اقلم بر له تحریر و تقریری قالدی والکی

کچه اب دریاده قلیب زاده میرالای کلیس یوسف بیک دعا کلوچ بیک زاده مصطفی بیک و بعض اغوات

وعورتلر و سپاه ذرعاء و بیرقاچ کلیسلری رعایالری و دوستلری کچه ایله تبدیل شکل قیوب

خلاص اولمشلر در سایر اسیر ایدوب و کلری کباری اسیلت قلعه سنه کتورمش بر سرایه حبس اتمشلر

ومحمد پاشا سلطان زاده و اتابیک زاده و جانبازاحمد اغا و سایر کبار جندر الی ایله نزاعه دوشوب

قتاله و یره اوزرنه و یره و کلن مهرکز هم و یره و هم و یره دوکز هم بوچه امت محمدی قیردوکز هم دریی

قتالدن و یره ایله مهرکز و یرمش ایکن اسیر ایتدکز دیو الزام ایتمکله ایله محمد پاشا حواجه سی

مشیخ خطیبی حاجی احمد افندیله اوجیوز جان قدر اطلاق ایتدرمکله قلعه دولان فقراء

سفینه لره مرسله اسکله سنه خراب وخلوج بار قشلر در وحرقوم محمد پاشا تکلی مصطفی پاشاده

برنام دار حوچه قیودان دوتاق دورت بیک غروشه اشتراو بمانچون و بر مرینه ایله

خلاص اولمشلر و اتابیک زاده کنارلک هر سکده ایکی بیک غروشه عشقا حوچه کفار اشترا

ایدوب

28

ایدوب بمانچون و بر دکده بعد الخلاص جمله دکی موقف زهر دیره زیله اونه

اوجبی کون فریر عیسی بیک و حوم اولمشدر و محمد پاشا دی سیلیه وارمیوب رحمه

رحمانه واصل اولمشدر رحمها الله رحمة واسعة و سائر کبار ایله جمله جمع برسی

موقف زهردن سیلیه ایر محمد پاشا وفریر منزلنه اولدوکی کون معلوم عودت ایدوب

جمله ده قوغش ایکی دون یارد سنه کلیس جامع خطیبی شهید اولمش در وکیش افندیک اغلی

موسی قاشتلی هر دوسی کلیس نجیر اولدکده وی قلعه اونه اطلاق ایتکله پاشا وفریر جبر موسی ایله

کچه کلوب کلیس قلعه سنی کفار نجیر دن خلاص محمدی قیروب کبار و سوانی اسیر ایتدکلرینه وحسین اغا

ایله مصطفی اغا دی نچه غزاتی شهید ایتدکلرینه تجریر و یمکله یارنلری پاشای مرقوم ساحلی طوبلری

قلعه سنه ایقوموح الزم و اهم اکلی طوبلر له وعسکر اسلام ایله جبل بورلوی اشوریسنه اولونه اوردوی

همایون یرینه کوچمسیله کلوب نزول ایلدکده اوتاغه دولوکن حوحوم براد رمز نوح افندی دجفر

ایله یاقوب کرزکی تحکمی پاشا کفه وسنه سیمر کلام الله عتاب ایدوب دیه کی یخشی غزادار اکن

سندی الکه سوزنه اویوب دیه رأی مصاحبه مقارن اولوب زنهار از قریح بدزنهار و قتنا

ربنا عذاب النار منطوقنه مظهر دوشوب عسکر اسلام اطلاق ایتمکله نام نیکو خرابه دونری

دیو لایقوموح الا کفه حسبنی عمل ولری معصیت سیر ایتمکله اولور بعد کرا ب البحر بذه امت

نه مفید ندر وکلیس التنه لب دریاده سعادتلی حسکار کاکاره لایق سهیل دوکوب لنجه لرنه

یعوق وطوریخ واناجیره وانار وسرو دیمیرلر نسیم وحنار جنت انار بایچ ورانج ایرم ورنجی

ایله مغرین طوزله کبی ماء جاری آله ماهی حلوه دونسنج واولرنج و بنجه کوشکلرین التنه تجری

فی تحتها الانهار جریان ایدرکوچ و بوداغوشت لحملرین قمریکبوتر و بلدیرا و لوردکلیسه دن

مقدم لونجه یکدلکه سن کفار نجیر دستکاهی کمرنی قولاسن کمقدم ذوق ایله طوبله دوکوب نجیر نیه

فادر اولمغله ایکی قزیور قوللقه لائق ایلهوایه اویتمش خراب و یباب ایدوب بر یره کیدهمیه رك
ایتمکله و قلعهٔ محمیهٔ یوکسك منار و قدیم جامع آربه سی کسیلوب هر جهتده طاشلر اوزره طاشلر واقع
اولوب معرّهٔ شکلنده بر قدم طاشلر اچنده اوبدوب یلوب زوره ایله جیقاروب و قیوسی
اصحصوبه شکلنده ایدی کلیسه دن اشغه بولیجه و زره نیچه ناحیه لرك المنه کچه قزیور
زره نیچی مهری و سولشنیچی مهر اوزره سیاب و دنکاری و قزیور ناحیه سی زره نیچی خصوصاتی
مرحومه عایشه سلطان مغفور المغفرات حضرتلرینك باشقه لغی ایدی و انا چیری اولقدر
فاخر و مشتهر ایدی اسکی سیاوشپاشا حضرتلری مرحوم صدر اعظم ایکن مرحومه ك
زمان سلطنتده موستاری حکمی افندی شاجی پاشا ایدی صدر اعظم حضرتلری
نازله اچرینه ایلیریو قدر دیدکده حکمی دیمکله بزم دیاره کلیسا لتنه زره نیچه دیر لریو
ناحیه واردر انکله اچرینی نظیره نداری نازله دن دخی فاخر و قیوغی اچه درسکلندکده
لزتندن دویوملر نازله نکه قیوغی قبه در دیو نزاعه دوشوکلرنده قلعهٔ کلیسه دن داری
چوپجی زاده مرحوم علی اغا حکمی افندینك قیبله قریه سندن اولمغله مکتوب یازیلوب بعض جالس
صدارتده عظما اولان افندمز سیاوشپاشا حضرتلریله پاپاشا حضرتلرینه کتابله نازله دن زره نیچه اچرینی
دخی فاخر دیدکده تسلیم ایتدی فَلَمْ یَعْرِفْ دیو بحثه کلمکله پیش آدن اوفوج
واروله فنه یاپرغیله زره نیچه نك فاخر اچرینه دن انتخاب ایدوب یکلان حقیقیم البته
کوندرمزدیو مکتوب وصل اولدقده علی اغا فرمانیله اوزده احضار درسعادته یولداشیله
سیصانه یاسکزواریچ مزبور فاخر اچرده حکمی افندیه کوندریلوب وصل اولدقده برواردیلیر
بوقچیه بوشاوروب و حضرتلرینه یانچه هادی کتورمیسه اونه قودقده وزیر طرفنه قاچه دانشمند
سکرلنمش تناول ایتدکده حکمی افندی زفاف اچرده داخیلین یوقه سعادتلی حسکارکا مکاره

کوندرلم

رقیمه معترف تقرغلامین اخلص عالنده واطیب منالنده افرازایدفرخ هیبته الله العظیم
وهوحسبنا ونعم الوکیل یوم لاینفع مال ولابنون الامن اتی الله بقلب سلیم معتمانجح
ومن اعتق رقبة مومنة اعتق الله لکل عضو منه عضوا من النار احسوانچه ازاد ورشاد ومسرور
الفواد ایدفرخ حضرت عثمان نام زرین یاز دردی وما ذالذکر صاحب سعادت تمرووال فخمتمر وسیب
دفخمتمر اصف الزمان صاحب دوران صاحب ارباب المکارم وارث مناصب الاعاظم فخط الرجال
المفضلا ظل الله علی العبادنا ظم مصالح الملک والدین ناظم امور الجمهور بالرای المتین مشیدقواعد
الشرع والاسلام مهذب باط العدل والرافة جس الاحتشام

بیت

بوبکر سیرلست عمرعدل ومعرفت ٭ عثمان مهابتست علی نام منبعث ٭ اعنی به الذات
صاحب الفضل والاحتشام جالس صدارت عظما حضرت درویش فرشان محمد پاشا وفقه الله
فرفضل کامل سایر علما وجمله فضلا عموما مکرمت عالی مشاهده اولندوکندن عزیز توقیعات
حضرت وبروردهٔ نعمت خصوصا انواع انعام واحسانه مستفرق واصناف اکرام وامتنان
برامستروق مشعر الکرام یستروق باکرام ٭ الاف ان جسید الاحسان ٭
اخوانچه بوبنده کهین استانه سعادت تمار فخرا ولوب احسان دیده رسی وچیزه بنا بتل
الیوم یروب عزتبخ معیشته سبب اولدوکندن غیری منقلب عالی دوام شفاعت بیرروب ٭

بوعهد فخرزمین احیا اتمکین شکر المنعم علی المنعم واجب بوکا بناء بیت

برعزیز حضرتم الم ایرورکم ایلیم ٭ ای دل حکم خرد عیس الم الم ٭ رباعی
تا سایهٔ مبارکت افتاد بسرم ٭ دولت غلام فرشد واقبال چاکرم ٭
سالهاکه ازسرم فرفته بود بخت ٭ دردولت وصال تو تا آمد ازدرم ٭
یادشاه روی زمین اول ذات اشرف موجود کاردیده وکار ازموده وامور مملکت عارف

حاناخر بورقلعه معمور درغزای مشتهرودر وبوندن اقدم سعادتلی صدراعظم مفخر الجهود والاسخیا
واعدل وزرا درویش محمد پاشا نکث زمان سرینتج سین قلعه سی اوزرینه کلان کفاره دینی ٭
سین غزاتی قلعة التنج ه میل یرده مهر جنته ادسندن اطرافی صوکوکلدا دلمغله
کرغملی درویش محمد پاشا حضرتم کسه طیران قلعه سن اینا آمک لجون القا ایتدم ایدی ٭
زبور جزیره د قلعه سنه ساکن اولان کافیس غزاتی کرهرکون کفاره جنا وقهر ایدوب ٭
فکجاریله معیشت ایدرلر بالاتفاق سین غازیلرسین اغزلرینه کثرت جیوش ایله ظهور
ایدن دوشمانی بی محابا بکبار قلعه دهجوم ایدوب تیغ بی دریغ مشیر ایله قیروب قهرم ایدوب ٭
اون اوچ مذهب علم ونیچه یوز نصاری دیدیوندکلرینی بی دین کسوب مغنم اولمغله دوکهر
جسته اوزرینه اصحاب خیراندن درنشلی ای حاج قاسم افندی حسبة لله آبنا ایتدوکی جسر
عظیم اوزرینه بالنفس کلیس مقابل سندن واقع بلنته نونیاق قبودانی ذوالقنون واشرف
والشجع غزاة فحول غازی بابا احمد اغا مرحوم بحاریه فرزند بلنته لریله نونیاق غازیلرینوب ٭
کلی امداد ایتمکله وقوم جسراوزرینه ایکی حسکم قوللرینا ایدوب کندوکبی بجیع غزاة
فرزند ارجمند لریله هرکون مزبور قوللرن وبلنته نونیاقدن کفاره قهر وجنا وجسته ایله
دنیون ایدوب لایعد ولایحصی کفاری قتل ذبح کوکی درستان واسیر انتشار در ٭

بعدزان ٭ سعادتلی دیوجه حشمتلی صاحب السعادة الباهره وماالک الدولة القاهره
صدراعظم درویش محمد پاشا حضرتلرینه ایالة بوسنه سردارلی وطوغرا غازیایالت قدوة اولندوکنده
استماع اولنوب نه نیک سعیلر متکفل حصولنه کلوب امرجهاد خطاعن قید سجل ایتدکده مضمون نشر
وزیرم یکلی مقطوع یاش بوسنه قاضیسنه مکتوب اینکه فرمان عالی صادر اولمغله یکلی الدرکه
قلاع ولایت اوجدن بیم وخوف دوشوب اول محله جسر اوردی تعمیر ایدوب ٭ حضرت ایدوب بکرین اوچ

رقیمه

سنان حضرت وزیر دلیر وسردار دفتر درویش پاشا

و سر حد امور بینه واقف و لمنع و زراء عظام صاحبهم الله بنیتا انتخاب یورد سر حد
منصوره مربوط و مصون و محفوظ و مامون و احیا و آباد آن و کفار قهر و قمع لیورد
وزیر مرقوم سردار لوی و طولو همایون ایله ارسال بیورد کده قال عدم رباط یوم خیر
من الف یوم فیما سواه من المنازل اخوکم عامل و غزا به یایل و افضل الاعمال الجهاد
فی سبیل الله حسبنی غزاد سر حد یرک حفظ و ربطی راغب و طالب توجه تام و اهتمام
مالا کلام ایمکله اوغور طالع قوتلو و قدوم مسرتلری چرمقدم اولدوکنه مستلزم کلدوکز کونده
مشاهده اولنوب سر حد مزبورک جوانب اربعه سنده یوز آقلو و فتح و نصرت میسر اولوب
غزاة مسلمین منصور و مظفر و مغتنم اولوب کفار هاکسار مقهور و منهزم اولمکله در
وسعادتلو سردار عالی و رو سعادتلو فرسای و دولت آرای استانه دولت و سعادت
مکنه ایله بنیت غزا قالقوب قطع منازل طی مراحل ایدرک منزول اقامتمه و مقام
اوردویه زینت کلدکده یمین و یسار رتبه منش و مکلف فلکمدار دلاور لوندات و اغوزلو
والقون یاشیلی علمدار مکمل قوتلو ایله و فارسی اولان لایقده و لایحصی کار آزموده اوجاق
سکبانی و صرچیلر ایله و عدد عقب یوزده متجاوز آلی مرتفع الهیه آن قوی ایچ آغالری ایله بعده عزتلو
اجتمع کبرا کتمد ابنک علی آغا کوتک الایله فوج فوج آلای آلای کثرت جیوش و عسکر ایکده
ایله نیک سکیل دولت و عزتله ایله کلدکده تعظیم و جوب محافظه مامور اولان اشرف وزرا
سعادتلو وزیر عالیمقدار یوسف پاشا و غازی وزیر اکرم تکلی پاشا دام اقبالهما ایکی آلای یکچری
و درکاه معلا یکچری اغاسی کوردجی یوسف آغا حشمتلو توپچی و طوپچی باشی و جبجی باشی طوپچیان
و جبجیان ایله و اهلوته علمای سیاه و فقرا سر حد اغاری ایله و دارده دیارنده ایریلوب دورده
و حاجور و متحیر و مسرور دان غزاتی فوج فوج ایسلم بعد التعریف منظور و مشمول ملاطفت ایسلم

آلای حضرت علی کتخدا

دعی او عونه فاستجاب لکم مضمونه مطابق و انا عند منکسر القلوب مفهومنه موافق علو الهمت
مزالایمان کلامنه مظهر دوشمن بر علو الهمت صاحب سعادتلو کلمکله عموما امت محمد تسر ایله
بر غم اعداء دین کثرت جیوش ایله استیفاله حبیب و کثرت جماعت ایله دعا اولنوب ایرده
همایون منشر فضیلت مقرون نشاس اولان صحراء سوکت و عزت ایله کلوب نزول بیوردی
اللهم ادم دولته و اقم علی الخصم حجته ربنا تابود افتاب عالم سوز
بهر تمیز هیئت شب روز عزت دولت ملازمت یاد کوکب بخت و طالعت پیروز
مقام قرین راحت و امن و آفیت چیمه و درکاه و سراپرده و بارکاه پهلو قوریلوب دیوان ایمنده
وزراء ذوی الاحترام مدنی محافظه مامور اولان سعادتلی وزیر اکرم توجه یوسف پاشا و غازی وزیر
دوستی صفیر تکلی مصطفی پاشا و تبعه آحاد لوا و میر الایلر و اعیان دولت و اشراف عزت
و دیوان افندیلری اولان هر حکمت و متصرف تیمار و زعامت و سائر ارباب دوا و دیوانی
میر لویزه پایدار و مکانتلو استوار اولوب بر اسهم اسمالت بر مقتضای عدالت غنی و فقیر
و کبیر و صغیره تبلیغ بیورلوب سر حد منصوره نک صاحب رائی و تدبیر و اهل و قوفکز نظر ایله
و قدیمدن تعارفز اولمغله بو عبد فقیر ایله باب مشاوره و دقیقه فوت ایتیوب الدوره خیر الاعمال
مستفاد نجه سر امور مشاوره ایدردی و مهم امورده رایی راست کلوردی و ای حاصل دیوان مسایلی
بهادر و دلاور کرد ارسسته و کزیده نام و رزم دیده اولوب اکر حوشنک کورسه عنبر تندن
سر جای کتی بهشت پایندن فالدرمزدی بو سوکت و شوکت و صلابت و هیبت کورنلر وجود
کفار طرفندن ابشه عزک امکنشت فکر ایدوهان حیرتی قلدی بیت

هر یکی در نوردچون مشتری قایم کشوری بشمشیری هر بریک الات حرب و اسباب حربی
محتشم اولوب تیغ هر آن و نیزه جان ستان و کرز کیرانداری اماده المقدر ایوی فوق حد العاده

عظیم در حنکر وارد در کسر قرص قرا یلغ زبور او یه کنور وب و بر کسم قلعه ابنا اولنه
خنیره کبی حصولیله مستحکم مصون و محفوظ برطراق قلعه یی اولوردی بر پرده
قیمتنه بیلاشیمی قابل اولمغله کفار نظر بولیمازدی ایوجه یر ایمش که بنکا
اسراب ایتمدی بیورد کده اوستنه قرنداشکز تکلی پاشا حضرتلری بناسنه
قصد ایتمش ایدی سوالی بیورلرک دیو سلام اولوب کندک یارنده یه صباح
نماز نده آت کوندروب حقیری دعوت بیورمشلر بکلرکم بیورد یکر
احمد افندی دونکی کون اولان مکالمه و مشاورة اللیله جیلی بوزر
مدبیری بتدبیر بوکیجه استانه دن اولاغز بکلدی نیک ساعتیله
جلوس همایون اولندی وصدر اعظم دخی معزول اولندی
الله بیلور بنی دخی نره یه اغزلر دیو حیرو یدی سنه
وحف تاریخنده بنک ساعت ایله
ایمن او قاندغ جلوس همایون واقع اولوب پادشاه ظل الله مظهر
لطف الله اولوب وجعلناه فی الارض خلیفة منوطنه مظهر دوشوب
عنایت باری و توفیق الهی ایر شوب التوفیق شئ عزیز لا یعطی
الا لعبد عزیز مفهوم مضمونجه دن دوشوی اللهم مالک الملک
تؤتی الملک من تشاء و تنزع الملک ممن تشاء فحوا سی
نفحه من نفحات الله لایق کور لمحله سعادت و عزت و مکنت ایله
سلطان سلاطین روم و عجم و خاقان ملوک اقالیم تاج و حل حشمة

سلاطین آل عثمان ۶ وعاقبت اساطین زمین وزمان ۶ فریدوران اشرف انبیا
در رسول کبریا اسمه محامل وآیت کریمه موافق ۶ ولقد کرمنا بنی آدم ۶ ودولت
تخت و بخت شهنشاهی وعزت سلطنته ۶ ولله العزة ولرسوله وللمومنین
منطوقه مظهر دوستمک وخادم حرمین محترمین اولهم عند الله لمن اوار
ولایح واولی واحق اولان سلطان بن سلطان بن سلطان سلطان محمد خان
بن سلطان ابراهیم خان علیه رحمة الغفران خلد الله خلافته وابد سلطنته
الی انقضاء الزمان ۶ وانتهاء الدوران ۶ سعادتلو ایله اشرف کلاه آل ۶
عثمان علی مذهب رئیس ائمه اولان حضرت نعمان بیت
جالس بخت شهنشاهی اولدی ۶ اقالیم سبعه سر ورایله دولوی مطرح
سعادت ازلی قابل زوال اولماز بیت بهر دولت واقبال که نازل شود از غیب
مفتاح فتوحش سر انگشت تو باد ۶ قطعه تا جهانرا بنا بود محکم ۶
قدر جاه تو در ترقی باد ۶ سالها در سلامت و صحت ۶
عمر و دولت افزون باد ۶ محمدا ثم محمدا پادشاه هفت کشور ۶
جالس اولدی در مقام عمر قدوم شر ملزی خیر مقدم اولدی وایمن اوقاندن
جلوس همایون ایدوب بعون الله تعالی وبرسوله الکبریا ۶ وجه آتی اوزره اقالیم
سبعه ده دعور همایون لرینه وزمان عدالت اقترانلرینه فتح وظفر وزراء
وعلماء وغزاته بصیرت وفقراء عدالت میسر اولدی ۶ وافلاک سبعه کوس سروری
چالندی ۶ بو لله بره اداء صدمه حامد اکه وقضاء حقوق تحیات رسالت پناه
ارباب عقل وسداد ۶ اصحاب فکر ورشاد ۶ روشن ومبرهن در که هر صاحب سعادت

کرانک

کرانک وجود سبب صلاح عالم ۶ وبقاسی موجب انتظام احوال امم ۶ وتدبیر
باعث دوام شرع وملت ورای مقتضای قیام ملک ودولت ۶
ورایتی رافع اعلام دین وسیاستی دافع اعمال مفسدین ومتمردین اولمه
اول صاحب عزت وسعادتی لیل ونهار وهر شب وسال اوقات
حمده جزدعا ایله یاد ایلمک کافه انام ۶ وبالخاصه وزراء ذوی الاحترام ۶
وعلماء عظام ومشایخ کرام وخواص وعوام اوزرینه فرض ولازم
الادا ۶ وعین فرض واجب القضا کبی ۶ اولوب ۶ وعلی الخصوص خیر دعاء
وتعظیم ودولت وعزته مخصوص مفخر المحذرات ۶ واشرف بنوان صاحب
سعادت سبب وجود خلیفة الله اولان سعادتلی وصلحاء وعلماء
وفقراء مرحمتلی والده سلطان واکرم وافضل سلطان سلاطین حضرتلری ۶
که صدف دن دردانه سی وکلاه آل عثمانک اودوک دلبندی یکانه سی و
حضرت رسول کبریا نک اسمه محامل اولان مخدوم فضائل مرسوم پادشاه
حرمین محترم وخلیفة اشرف امم اول سرایه دن وجود کلمکله ۶ نظم
اولدر جمله بنوانک سعادتمندی ۶ سلطانلرک سرکرده واژ جمندی ۶
اولدر اشرف بنوانک یکانه سی ۶ انوکلو قایمدر ولایت اما لیسی ۶
نظر رای وتدبیرله معمور اولمش سر صدر قلمرو سی وکفار متهزم اولوب بیلوبلش
تابور که اوبه سی دن نوز لمش ۶ دوشمان دونانمه سی اصحاب بخرات ورغب
الدرجانک افضال واشرف الجود والاسخیا اولغله صدقات واجبله فقرا
مستحقه ومشایخ وعلما متنعم اولمشدر ۶ ذی عقل وکیاست وتدبیرله جنگاور قوی ۶

وار باب دول ودیوانک فحول محدوم فضائل مرسولری اولتاشا
پادشاه ظل الله حضرتلرینه فرمانبر اولوب انتیاد اتمکدر
وفرنگ وکه وجه ومجه ومجار وانکروس وچوت ودیاقلع اورروس
سحوه سی مراجعت ایلمشدر اللهم ادم دولتها واقم علی العلما والفقرا
نظرک باخصوص سعادتلی ذوالفنون والشرف واجود وزراء
فخول سابقا استانه ده دفتردار کبیر وحالا سعادتلو ایله صدر اعظم
عظماد قایم مقام وزیر اولان سعادتلی ویوجه همتلی وزیر محترم
وعالی همم قدیم افندمز دام عزه ورفعتهز ولی النعم سعادتلی
وزیر عالی علی پاشاه ذوالاکرام یسترق بالاکرام
الطاف عمیم الاحسان نام خواجه بو عبد فقیرینی وجمیع اهم
احبابنی المشدر منتظم محذره فریوره نک پیش رویی اولوب
امور معظمه عارف وحوم محدوم اومورینه واقف واجی ایلچی
ومسرحد منصور احوالنه مطلع اولغله رأی وتدبیر ایله جمله
ممالک نظام بولوب وامور سلطنت رسوخی تمکنیت ویرمش
اشرف بجود والاسخیا وارجح وزرا اولغله بوندهٔ اسیر وجمله
اوزره راده سرحدنه واصل قلعه سی طوپ بسیر فتح ایدوب وشنکلدن
اوزرینه کلاه مندوشه اولغله نام ویوده عسکرینی منهزم وپاشی کسوب
شجاعت وسخاوتله ایله اشتهار بولمشدر زاد الله عمره ودولته الحاصل بو عبد فقیر فریوره
سرحدنه واصل اولدقده درویش محمد پاشا سردار ایکن سعادتلی جنکجو کامکار عزت ایله جلوسنی

همایونلری استماع اولنوب دونانمایه وشنکلک امر جهاد قطاع وارد اولدکده اوردوی همایونه
وقصبه مز هلونه ده وسائر ممالک عثمانیه ده واقع بلاد وقراد عظیم دونانمادسر دردشنکلک
اولوب جوانب اربعه دن اوغور همایونلری وطائع قونلری ویوجه حصار سپیل فتح ونصرت
مشاهده اولنه وکندن غیری فریور بوکنده سرحدی انتهاسنده زمان عزالت سعادتلی انجی امارتلو
قدوم سرفلری خیر مقدم اولمغله قرق سنجاغی عثمانیه سنه واقع لیقه ناحیه سن غارت وحمایه
لجون سوغه تبیر ایله یمی باکثرت جیوش ایله کلان کفاری هاکساری اودینه ولیقه
غازیلری لجون الله الله وپادشاه پناه حضرتلرینک یوجه طالع ودولت اقتضاسیله کفاری منهزم
ایدیب وباش بوغلری وسردارلری یوسدرسکی دیمکله معروف نام پدیدنی وحالا کلان والستلری
کمک آمده اسیر وکمک طلبه شمشیر ایله قتل ایدوب بدیبوزکلک کافری ضرب تیغ بیدریغ ایله
قطع وقلع اولنه وکندن ماعدا اوچیوز اسیری ولایقدر ولایحصی طبل وعلم وموزنا وطوپ وبیرقه
دیمکلری بوریلاکاه ایله الحمد لله نظر فرخنده اثر عسکریدر وشنه یه یاپشوب فریوره طوپ بسیر ایله نکلم اولدوب
زمانه بر اولورلر اشاریدن غیری اتلو درصکر والات حرب وبساط واثواب وغنایم
بی شمار ایله سرحد فریوره غازی ذاید الوصف منتظم ومنتظم اولمغله وداعلونه الشنه
اوردوی همایونه حضرت پادشاه یه کسوکی کلاه اردن بعد حسابه اولغلی نشان لجون بدیبوز
بروز کسوب وبیش التی علم ودیل لجوجه بنه اوستوق دن وفکردن بنه والستار
ورهبان واهل قلعه اودهنه ولیقه غازی کسوب دکارتوب حضرت پادشاه کتورلکله عفا
اولمقلری سایه شمشیر ضرب شکیبه ایله قتل ایدوب بوز فرنکلری حبس وبند ایدوب فریوره غازی مسلمینه
حلعت فاخره لباس ایدوب وملوکیه لره نوازشلر ایدوب وغازی اغنا ایتمکدر
وبنه بالاده وجه مشروح اوزره اولمله اوزره چشمه ناحیه سن وقلعه سرین اوزرینه اولمکله

قهرمان زمان
حضرت علی گرکحدا
ایلدوکی غزالوزر

ایامدح و وج ایدن کفار بی سین و نوتیان و جسر جبنه و اداسندج ملکنایدوکی کلیس
غزاتی یغما باکلمه ایدوب و مرتوبر کفاری هاکساری هاکایله یکسان و منهزم ایدوب
سعادتلی پادشاه روی زمینش حضرتلرینک طالع و محتشملیتلرینک الیتوز کلمه یه دین و بخت یوزدن
داون اوج مذهب علم سوزناطویل علم صفدادن غیری حضرت پادشاه اکرم کنتور مشلر
وحلقه کر الباس و مراعات اولنوب غزا مالیله و سبیله مغتنم اولشدر و سعادتلی
درویش محمد پاشا سلکته حال اولمغله مفخر الماجد والاکارم ایالتنه التفاتنه مستحق
ولایتی اسپنجه کبیرا غزتلی علی اغا کحدا سوق کنه و بریه قایم مقام و نایب مناب نصیب
ایدوب و درکاه معلایه کچری اغاسی الشهیر بدیلیه احمد اغا کار آزموده حسکار قوللری
یولداشلریله و امرا الایلری بلکجای الایالیله و سائر عسکر اسلامی قونسوب مهتر خانه سیله و علی ایله
داوه جاق سکبانلر و صایر کجارین دخی علمدار یله معا کوندر مکله کفاره قهر و جفا یولیله و لب دریاده
قونمق بهر رنکله قاهر و اولنجان قلاع و قاشتللری یوقلنوب کون دولت ایله ارسال
ایتدکده سعادتلی علی اغا حضرتلری عالی وار یه باک عسکر اسلام ایله یکبار جمله یالبلری
غارت و بیوتین احراق بالنار ایدرک وزایدوب کما ینبغی کفاره دینه جفا
وقهر ایدوب و بنیچه یوز کلمه کافری قلع و استاری و بنهاسنی و اغنام و احوالی اللدوکندن
ماعدا عسکر اسلامک یولیچ الموب ملاحظه سیله شبنکدن اوسقوف یاپلرنده اولجا بیکه
مقداری حربه کفاریله اسپنجه مرتدین محمد ایتدوکلری مندوسه اوغلی نام دیوجه عسکر
اسلام اوزرینه هجوم ایتدکده غزتلی کحدا بیکباشی عسکر اسلام ایله حمله یکبار ایدوب
بعون الله تع ماندوسه اوغلینک یاهی کسلوب و کفار منهزم اولوب هر ایکی بیک کفار
کمی حربه تیغ بی دریغ ایله قطع اولنوب و بر قاچ یوز اسیری احداد اولنوب و سائر کفار

قلعه

قلعه یه نزاجویه تحصن ایتمشلر ایکن عسکر اسلام بمجی یاپجم ایدوب و دیوار قلعه طویز
اوسنه دیلوب فتح و تسخیر ایدوب و انجه صفوفان کفاری قیروب و سردارلری مندوسه اوغلی
و بخت سردارلری اولان طاعین بی دین کسلدوکنه و کفار منهزم و عساکر اسلام مغتنم
اولدوکنه و هر ایکی بیک کله کافی کسیلوب بر قاچ یوز اسیری احداد و علم الندوکنه کدهدایک
حضرتلرینه و بر اکرمه پادشاه جهان فرد دی کوندروکده حضرت پادشاه محمد و نصره ایدوب فتح محمد تع
پادشاه روی زمینک طالع و محتشملیتی کما ینبغی یوزاقلی اولمغله کلان مژده یی بشیر ایتمکله
خلعت فاخره الباس و بنجاهان اسپه و دیوب و وزیر اکرم سعادتلی ایلدرم شکر لکون بیوردقده شکر
ان هذا لهو الفتح الکبری و تذکره لمن یخشی و الحمد لله الذی اعاننی فی امر الجهاد و
وارشدنی الی سبیل السداد و عنایت بادی رفیق و بر توفیق و دهقت پادشاهی
موافق مانی البال اولدوب و سردار عالی وقار سرحد زاده دره کما ینبغی دین مبینه
و پادشاه روی زمینه خدمت و فی سبیل الله غزا و جهاد یغما و کفاره قهر و جفا ایتمکله و کیفیت
غزای عظامانک و عروف و وجودیله قطع مرتدین اولان عدو دانک سیف و صدامی روی
زمینه و پادشاه عالم پناه دستکاهنک مسمع سنی نفیرینه ایرشمکله اول ذات اشرف موجود
و مفخر الجود و الاسجاد و انجمع وزرا اولوب امور مضطیه عارف و نظام سلطنته واقف
اولمغله وزارت عظمایه سزاوار و لایق کوریلوب اولجا یاپمش طوائف قول حرکت ایتمکله
سعادتلی حسکار کاهکار و عالی دستکاه علما فخام و وزراء کرام و مزمایل بعد الحمد و
اول و ختم و منفورله شوکتلی و عظمتلی غازی سلطان مراد خان علیه الرحمة و الغفران
فاتح بغداد بهشت آبادی و مرقد حضرت نعمان استطاعته بادی حسکار کاهکار کامکار زمان کرنفاذ
متمردین اولان طوائفک دفعنه کم سیب اولدیکده مرحوم بصدی طبلان سعادتلی محمد پاشا

رحمه الله وغفرله ونظام سلطنت بغیر وهادی اولدی دیدکلرینه مشاره الیه بولکان صاحب
عقول وتحول بالاتفاق مزبور درویش محمد پاشا اول زمان کده حدائقی اولغای افندیسنده
اوصولین کورمشدی دیو استانبه فرمان پادشاهیلا دعوت اولندقده استانبه دوغرو
عزم وحرام ایدوب اوزی سرعدنه کلنجه رکاب ایملکله اول محله ایالتی اوزی صدقه
بیورلدی الغنی غنی القلب فحواسنجه ایالته مزبوره ایلا اکتفی ایدوب بعد زمان بنه اوزرینه
فرمان شهنشاهی ایله استانبه دولته واردقده قبرس سلطنتی قبوداه بحر سفیده اولنجه
لایق کوریلوب دوناتمای همایون ایله روی دریاده وبوغازه کنار حاکارکی ارکانیه
دیه کلری دوناتمانی منهزم ایدوب کما ینبغی قهر وجفا دنیه پوزاقلوح ایتمشدی وبوندن بعد
صحرای حلونه اوردوی همایون ایله وزیر محترم حافظه مکث ایدرکن سعادتلی ولی النعمتمز
وصاحب سعادتمز وعشیرمز اشرف وزراء اصلح واعدل کبرای بقیه سلف اولوب دیره
وزرای اولان سعادتلی قوجه یوسف پاشا یسنر والله پاشا حضرتلری فرمان پادشاهیله سدحده
مزبوره حافظه سنه دولته ایله معزولین کلدکده حضرت وزیر اکرم درویش محمد پاشا عظیم کوچه
بنکه ولاتی ایله وجمله عسکر اسلام ایله استقباله جیتوب وجلعت فاخره الجاسی ایله
وسنجقداره میرداره کوتورمش وصحیح حامی عالیدار ایدوب مقدم لواء کلیس مزبور یوسف پاشا
حضرتلرینک اردینجه ایکی دیارمقره وایالته بوسنه ولواء اسکدره کرامی وهایدوقه مستولی
اولمش ایکن یوسف پاشا مزبور جواب ایدوب وبنکه اغاریله وسکبانیله وارنوط وبوکدوکه
یرده واله پاصوب والله کتوردوکی اسد سیاست ایله کمال قتل وهلاکی طلب ایدرلرباط
عالیه دنیس جیتدکده تظهر وازالهٔ ایتمکدرر قدیمدن وقوف تامی وآلی اولغای الحاله هذه
قدوم سرلنی خیر مقدم اولوب وحجه لری یوزیجوب وتعارفه واراده اردوداکلرینی اولغوب

بقیه نام دار

بقیه نام دارا وسعوق وبنده ودخل دارلرب اولمشلرایکی محمت عالیه سیله عیالیله جیتوب
وبنکه بنعیت ایدوب واصل دخمت اولوب محالک عثمانیه جقلرندن واصلح واعدل
وزرا وبقیه سلف وزیر صاحب الجود وشرف موجود اولغای استانبه رعایت والتفات
بیورمه دعوت اولنوب دولته ومکنته ایله قبرس سلطنتی لایق واحق اولغای اوج
دفع جالس صدارت عظما قایم مقام اولوب امور سلطنته نظام ویرمشدر وفترت زمانه
نجم متمردین وامور قرسانلرکن خمدندن کلمشدر ودیار مزده جسر عظیم وقالدرمرکوکشک
وچشمه لرنوچیرلرجسر وحسنات وفواء نظر چشم اعتبار لری اولمشدر اللهم ادم دولته
واقم علی الحکم حجته وما ذالک سعادتلی وزیر محترم درویش محمد پاشا وفقه الله مایشا
روی دریاده نجه فتوحات وکنار دوناتمانک قهر وجفا ایدوب ونجه کمیلرین صویندرمش
بنه سالماً وغانماً عودت ایدوب دولت ایله استانبه کلدکده وقت وساعتی تشمکله
الامور مرهونة باوقاتها عنایت حمدی وروحانیت احمدی ونوضوح الهی
ایرشمکله التوفیق شئ عزیز لایعطی الا لعبد عزیز فحواسی نفحته وخلیفه اتحفه
لطفنه مظهر وموشوب قبرس سلطنتی صدارت عظمایه سزاوار ولایق کورلمکله سعادتلی
ومکنته وغرض ایله جالس صدارت عظما اولمشدر بیت ع

بهر دولت واقبال که نازل شد از غیب ٭ مفتاح فتوحش سر انگشت توبادا

مزبور صاحب سعادتلری کثیر الحمدوت اشرف الجود والاسخیا ونهایت وزرا الخلفا عدالت
وشجاعت ایله ودوشن امور مغلقه شرع محمدی تطبیق ایدوب وفواء کوزدوب میانه
وحکمکارقوله وارمیه دول ودیوانه مدارت واحق ایتمکله دولتی حمدتلو اولوب ایکی سنه
عرائت ایله جالس صدارت عظما اولوب امور سلطنته نظام ویرمشدر وقدیمدن تعارف ورسوم

داستان حضرت وزیر حسن پاشا ابن ابراهیم پاشا

مستدام و مستحکم و مستمر اید مبرهم اولوب صرف روزگار نامدار و مسرور و مصون و مکرم آلام
و اکدار دن محفوظ و مأمون اولسنه دعوات صالحانه دوام و تضرعات خالصانه قیام شایح
کرام و عظام مرتجا اولغله درون لیالیده مداومت دعا قاعده قایم اولوب و مدینه اول قلعه استانه
و دره طرز اوزره بالعفو اعلم العلماء العظام شیخ الاسلام و سند الانام فضا بلده نهایت بولوب
تفضیلی بهایی افندی حضرتلری طرف عالیه لرندن معلومه و افتاء اذن حاویه مکتوب مرغوبلری ورود
بولغله اصح اقوال ایله حنفیه ایله عامل کما ذکره فی شرح الطحاوی المفتی بالختار انسناء افتی بقول
الامام او بقول صاحبیه و عزاه بعض عبارکاته یأخذ بقول الامام الاصغر و ان کان مع الامام
احد صاحبیه اخذ بقولهما لاقالة حسنهم اجوبه ده قایل و حقه مایل اولوب مراجعت ایدن
مستفتیلره جوابلری امکی اوزره ایله جواب ویرلوب و فی نور صاحب سعادت سبیل الی سنه قرن بود
سبب معیشتمز اولوب لکن دیار دره عساکر اسلام یار قیش محافظ سیاه ابدوب سرحد
اجلدندر دیار دره دار جوابه دونوب مستفتیلر نادر و نوادر قصر اولوب نهایه الکی کیچه فتوایه
اذن حاویه سعادتلی وزیر مرقوم دن امر جهانمطاع وارد اولدوکی کیچه قبل رحمن الرحیم دن اشتار
و روبان رعایه و صالحی ایله بشارت و مکشوف اولوب و سعیتی معیشت تبشیر اولغله مزبور صاحب
سعادت مظهر فتوحات اتما الاعمال بالتمام اختوکیچه انسان کامل یقدوکی جراح اوزره برانه اولوب
انسب اولغله بعد الیوم دونی نظر چشم اعتبار ایدی و شکایل الفضائل امیدنما یوز و وزیر مزبور لیالیه
بودن موزول اولوب دولت ایله استانبه وارد کده اشرف وزرا و اجمع کبرا اولوب کار دیده و کار
آزموده و امور سلطنته عارف و امور معظمه سرایره واقف اولوب سرای همایونده بر ورشی
بولغله قبس سلطنت بدن و زارت عظمایه دهر حضرتی سلیمانه لایق و اولی و آخر کوریلمکله جالس
صدارت عظما اولدکده کما ینبغی دین و دولته خدمت و فتح جدید ایدوب فی یا تجدید سلطنت انشتی الکی

الیمن و سعادت دلاور لغله جشن اولنمش اولوب صدکره مسوای امالیسان ایله مایل اولوب
کندویه استانبه عرض و مخبر ایتمکله ایله موزون اولمشدر بعوزان برنه سعادتلو ایله وزیر اکرم
فضل الله تعالی امالته بوسنه سردار اکرم و طوغاه همایون ایله کلوب کرن رحمده فتواه تجاوزی
وارایدن اما حقه قدیر و قابل حطاب وزیر محترمدر عدالت ایله بر سنه مکث ایلدی نهایت اول
کلشده کفاره حجه اسلامدوب کما ینبغی فهر وجنا ایلدی حکمه قره تانیه ده دولت ایله کلدکده
سرحد منصوره ده دورع قلعه وجه اوزره ابناد و تجدید خیرات و حسنات ایدوب دیار مرحمایه
ایتدکندن غیری قلعه کس اوزرینه کثرت جیوش ایله کلان کفاری حاک و خاک ایله یکسان
ایدوب و بر حمایا قیروب غزاه عظما ایتدوکنه تحلیل تفصیل اولنور بعد ولی النعم صاحب
سعادتمز اصف الزمان صاحب قران صاحب ازیال المکارم وارث مناصب المعاظم
اعنی به الذات جالس صدارت عظما سعادتلی سیاوش پاشا افندیمز کالکیکاوس یسیره
الله مایل حضرتلری دولت ایله و شوکت و مکنت ایله کلوب بوندن اسبوع دین فیوسندره
بودین وزیری ایکن مرحبا بالجنة قل عشر امثالها و مرحبا اکرم عالما فقد اکرمنی و مرحبا
اکرمنی فقد اکرم الله تعالی و مرحبا اکرم الله تعالی و حب له الجنة حدیث نبوی و کلام مصطفوی
متبقاسنجه عامل اولوب و بالاده سطوت اولدوکی اوزره بو عبد فقیر لرین امر جهانمطاعیه اشرف
فتوای ایله مشرف و سرفراز ایدوب جواب اوزره ایمکی

قطعه

تا سایه مبارکت افتاد بسرم ✿ دولت غلام من شد و اقبال چاکرم
سالها که از تو مهجور مانده بودم ✿ در دولت وصال تو باز آمد از درم
بالعشی والابکار و اناء اللیل و اطراف النهار ✿ اولذات پر کرم و حضرتلری علی الدوام بکون
ازدیاد عمر و دولت و امتداد قصور و فوت و انتظام امور و حمیت و قیام صحت ذات سعیده

واطیعوا الله واطیعوا الرسول واولوا الامر منکم اشعر آخر عامل اولیان وامور سلطنته
ونظام عالم جلجان ویروب ذریشانلرک رباط عالی دنس جبندن تطهیر وزوال اهمیتی
ایکن بعض ارباب غرض الذین فی قلوبهم مرض وسزای هجاو نکبت اولیچ اغالرنده سوادی تخلص
ایدن رویی سیاهلرک بعض ارباب حسد و جیدهاجیل و مسدا غوا بسیلا وزارت عظمادن بغیر وجه
عزل اولندوقده محله سعادتلی سلطان محمد خان حلدت حلافته الی انتهاء الدوران حضرتلرینک
تحت سعادت بخت جلوسلرینه اولان اقالیم سبعه التی قال بر فعال بسیلرینه طاعتلرینه
دین واظل راه مبین طغیان وعصیان ایدرک مستاصل ایکن نقض عهد ایدرک اولان
طایفه ذنک بیرزنک وکنوان نعم دهماین دین ودولت اولان اوستوجه استبدادی اوزرینه
لکل عمل رجال مصداقنجه کونزیلوبه افضل اعمال نابل واحسن کرداره مائل اولوب
امر جهاد تجدد برداوام ودفع سیل غزایه اهتمام تام وکفار بی دینه قهر وجفا لیون ایاله یوسف
طرفه غزا ایله واسترداد قلوع ایله جبر بناد بشاهبدن کونزیلدکده قدوم سرشلوی خیر
مقدم اولوب قلوب عباد مسرور الفواد ودلشاد واصحاب عنای وارباب فنای
منکسر الفواد اولوب کرخ ظاهره مرجوح کونزیلوب لکن سرحد منصوره مرابطیندن
اولی دنیا واخرت لیون خیر اولدوکن حدیث شریف ایله ثابتدر غ عثمان رضه
قال لغدم رباط یوم خیر من الف یوم فیما سواه من المنازل غ سهل رضه قال لغدم
رباط یوم فی سبیل الله خیر من الدنیا وما علیها وموضع سوط احدکم من الجنة خیر من الدنیا وما علیها
والروحة یروحها العبد فی سبیل الله او الغدوة خیر من الدنیا وما علیها منوال فحرر
اوزره دنیا وتعقبی لیون سرحد منصوره نک حافظ ورابطی افضل واخیر اولدوکندن
عبرتی وجه ایله اوزره اسلاف وزرا وزارت عظمایی فی سبیل الله غزایه وسرحدلرینک حفظ ورابطی

واغب

راغب وطالب وترجیح ایدوکلرینه نوارلیکله مبین ومقرر باحصوص صاحب سعادتلو
اوغورلو طالع قوتلو وقدوم سرشلوی خیر مقدم اولدوکنه متکلم کلدوکی کوندن مناهج اولوبه
سرحدلرینک جوانب کدیه سنه یوزاقلی وفتح ونصرت میسر اولوب غزاه مسلمین مفتتح ومنصور
ومظفر اولوب اعداء دین منهزم ومقهور اولدقلرینه کوکا حمائل حکایت یعقوب پاشا
اسلافده اولان وزراء عظامدن مظفر کرامت موتلف حواشی علم فقه اولان قوجه وزیر یعقوب
یعقوب پاشا رحمه الله بقیه سلف سیر فانی اولمغله تعاقد اختیار ایدوب واستانه سعادتده
کوشه نشین اولوب عبادتله مشغول وفخر می رازی وسردکشی ومدین اولوب کندوزاغالرنده
اوچ نفر کسنه ایله وحشایخ کرامدن بخ اغزه ایله ومظفر کرامت اولوب کندوسنی بایزید افندی
قدس سره ایله غزوات ماضیه غ ابی سعید رضه قال عام الناس یوم القیمة فی الحج واهل
الجهاد خلوة خلوة یتذاکرون الجهاد احتواسنجه حضرت یعقوب پاشا نده مسایل غزا احوالین
مکالمه ایدرکن وآخرته وتصوفه متعلق مصاحبت علمیه ایدرکن اول محله قوجه اسکندر پاشا
که نوبنده سرایندع جامع شریف ومعبد منیف ابنا ایتمش رهبا جالس صدارت عظما ایدی بر جانبه سفر
همایون فرمان اولمغله معاونتلی پادشاه روی زمین اسکندر پاشایه قوجه یعقوب پاشا نک کوکلی
پرشور سؤال ایتمکله بیورد کده استفسار ایدنجه جواب باصواب ابنداً آخر عمرده انکردوس سرحدنده غزا
ایمکله لیون احسان بیورلرلرسه رهم آلنی عسکر لرندن اون ایکی بیک نفر طلب ایدرم دیدکده اسکندر پاشا
معاونتلی حضارکا مکاره تلخیص وتبلیغ ایدنجه ساعتلی حضرتلرینه ایلاوان ایکی بیکنفر مرادی
اوزره تعیین وفرمان همایون اولدقده آلای مع بنیت غزا قوجه وقطع منازل ایدرک کلیس سنجاغنه
کوبرزنام محله نزول بیوردقلرنده مقدمای مالوفلری یاپوی اوتاغ ایوان نطاقی یاشنه برآوغه
پرشکار حاضه عبادتله لیون قرمانلی قوردلوردی وبرآسکمایی قوزوردی ایکندوزه قانلنه سماط قوریلدکده

صاحب سعادته منیفه حاضر اولدوکده جبرئیل کلوب حضرت پیغمبرک قبولی اوزره
دیوجبر ویردکلرینی کتوروب اسلامه کتوردی واروب اتک التندن نظر ایلدکده مکر عزیز
اسکلمدی اولوب رسول قلمه کوه اوردی پوساعت قلعه کنت فتح ومیسر اولوب رجال الغیب
بیله در اولی عزیز بشیر ایدوب بیورد کده یعقوب پاشا دست ودامنیه بوسه الیدوب
صاغ اولوب وساعینیله جادر قپوسی آچیلوب کوچ بوچسی اورلدی دیوان عالی صاغ طرفده
یاغیوب عسکر اسلام ایله حاضر ومهیا اولوب اوجبل بویی اورلدکده بیتنجی آیه سوار
اولوب مهر صوه ایله مهر داره ماینتج اولان کفار اولا بشنه دوغرو کوه مکوه یورمه واسلوپ
دیکلو موفدر بین النهرج دیکدر توجه بیوروب قلعه دارد کوه غارنج وهسارج وکفارک بویوک
احراج بالتمار ایدوب ارکک کفار اولانی اسور بسنه فارلوه قلعه سنه اون ایکی بیک غزاه مسلمین
ایله تخریب ایدرکن کفار دن بوانمردن عزی انساری دانوانه یاشمیوه اوزره غزاه تبسیه ایدرکن
سلمین وغازیلر قلعه یو بینکه جهدی ایزیج جبرئیل دن بجول باکی دیدکلری قلعه نام محمود
الشی بیک عسکر کفار ایله قلعه اودوینه یاتنج صحرا قریوه ده کرقه سنجاغی دهلنج دره
تابور ایله ممک ایدرکن حضرت پیغمبر غازیلرینه ویرکی وقراده نقدی وزیادی کلیسه
بوره یه دوغرو کلکلدرمعه آری کوستریلوب دجنول رجنول غوری ایله جواب ایدردی حضرت پیغمبر
قلعه یو بنکه یاتنیج نزول بیوردکلرنج معتاد مألوفلری اوزره عیاج یوبون اوقوج جادر یکرمش
ایکی ذرجنول باکی بلکه بر یکی بیک عسکر کفار دن عسکر اسلام اوذرینه یغما یاپوب
کلدکلرنی کوکده آکاه یوجه حادم کوندروکن جادرک قپوسی قپانوب اولدوکنه جبرئیل ویردکلرینی کوکده آکاه
واروب اتک التندن یاقدکده مکر عیسیل بنی اولی عزیز اسکلمدی اولوب رسول یعقوب پاشا اکل
یاغیلوب قرسوسنج اوجاغی اوزره دررسول قلعه واردی وارآیه سوار اولدی رجال
الغیب

الغیب بشیری نصرت وفتح وغازیلر دراول عزیز دیدکره یعقوب پاشا دست ودامنیه
بوسه ایدوب جادر دن چیقوب آت استدی بکدیکده سلطانم بنلکر سز کفار یوزه یورمیکز
جادر کره کیردی کل اباغه باصوب دیدی نه باقه صوایوزی رجال الغیب ایله بلوب واریاکث
قلعه ایله بر غزه ونصر من الله وفتح قریب صدا سیله وکلبنک محمدیر صوت واد اسیله قلعه یه بیتشدی
دولمدره آنی وحصه تشه یکدی بیک عسکر کفار ضرب تیغ بدریغ شمشیر ایله هلاک ایله یکدیکلرینی اسیر وکرفتار
اولوب یکری بیک دوه یغما یاوکث غنیمت وزینه حمل ونقوم ایدوب انلرک دوه لرینه کلدی
کوریلوب بعد دجنول رجنول بالتدات یکبار جمله عسکر کفار ایله تهجم ایلدکده عسکر اسلام غیرت یارنوب
وفتح قریبه کتوروب معجزات محمدی ورجال الغیب امداد ایله یغما یاکوزا حیدر میوب کم فئة قلیلة
غلبت فئة کثیرة منطوقنجه غزاه مسلمین مظهر دوشوب ودجنول باکی بعون الله وبهجزاة
رسول الله منهزم وعسکر کفاری کمی ضرب شمشیر ایله هلاک کمی یکدیکلرینه معلوم هم خاک دوشور فرو دجنول
باکی مثنف طبل وعلمی لاقصی ایله وحادر واوبیه ایله وباط وقرسل ایله وحارابه نور سیح
سیم سیح مثال حطاحرج یاکث یوزلو دستهلاوقره کوزلو یاکث زاده جواتل یاوتام دارواستلریله
واکلات حرب وغنیمت بی شمار ایله اسیر وکرفتار وکسولیج یاشاردن اوچ یره اون ایکی بیک
کلمه کافرین قوللرم اتبا ایدوب خاطرلنج یرم اچنج روسی کافرین اثرین طاهر وفیا یاندره
واحدا ولنان اسلاری بری قروب احدوبنه ایدرکن بشیر دونلو عسکری بنی اولدن دیور رجال
الغیب یحون سوال ایدردی وحاربه ارانج حضرت پیغمبر یاشانکن شیخی دنیه الشیوخ یاینرکده
اخذ قره سی کره سنه ای سره بلی نوشی ایدر قریوه ناحیه سنج حسنج طرفنده اولان داغ دینج
آتج اوذرینه یاشی کسلوب اودوینه قلعه سنکالیج یاینج چوبان ایدکی شهر قریوه قریبنه بر داغ جمع
میتین برمیل یره قوجا اکوزسنه آت کتوروب طاقنج مدفون اوذرینه طاشدن طوره اینا اولمشدر

اول دیارکر کوچیسی و زیارت کاه حضرت رحمه الله و حضرت یعقوب پاشا عسکر اسلام ایله
سالمین و غانمین قریه مزبوره جلاقچی و الفوق سرپ ناحیه سنه غزا ایله اذن هلونه
صحرا ایله هلونه النتاج جریان ایدن نهر بستر یکی یه آری مقناسنه درکه حقه ذفار مصنع
بولنمز مثل دنیاده بونلرزانکه ارمای مقدم یکیلی تیمکلی بستریکی ایتم صوارم دیو در نجوکلک
حضرت پاشا فرمانیله هم آتش هم کندو یی صوار مشلردر اذن طی مراحل قطع منازل ایدیرک
استانه سعادته دیوان همایونه وارنجول باکه طبل و علم ایله و نفیر بیک سلح اولنش کلکه یه دین
ایله و الناس اسکاری ایله دیوان همایونه کتوروب غزاه عظماء اظهار ایتدکده مجلس عدالت
عظما اولان غازی اسکندر پاشا سعادتلی پادشاه عالم پناه حضرتلرینه تلخیص ایلدکده یوزینه غزا
و یوز اقلوغ غازی یعقوب پاشا ایمکلی نیه مستحقدر خلیفة الله دیدکده پادشاهم ایکی متافک
برنیه مستحقدر بری قایلر توجیهدر و بری محال تعلیقدر فتش قفا مادر پادشاه سؤال بیوردقده
اسکندر پاشا دیمکله یاسکنک یا بنم مقامدر یانی لاله نیلر زدیدکده بنم دخی اشرف عباد اولمغله
فضل الله انجا مهرین علی القاعدی اجراً عظیماً الایه احتوانجه فی سبیل الله غزا انمک لجون
روم ایلی عسکرندن بیکا کفایت مقداری عسکر احضار بیوردقده غزایه کمک مرادمدر دیدکده
پادشاه روی زمین ایتدوکه غزاء خطی خدمتنه مقابل غازی یعقوب پاشایه صدارت عظماء
صدقه بیوردقده اول زمانک وزراسی قاضیعسکر لقدن وزیر و علم باطوغ وقاحرجه یه نظیر و علم
لدن جبیر و علیم عامل و حقه قایل و فی سبیل الله غزایه مایل اولمغله قبل سلطنتده وزارتی
اوزره روم ایلی عسکرندن اسکندر پاشایه ویرلدکده یعقوب پاشا خرم و آزاده و نوماش اولالدن
اوچ نفر اغاری مراعاتیچون اولوج سرطیلیه اسکندر پاشایه تاشیوردقده وقطع منازل ایدیرک
توسنه ولایتندن کلیس سنجاغندن احضار قلعه سی نواحیسنه سیلیستره ولایتنه وارنجه فتح و تسخیر

واما الیدین

واما الیدین اسمیله یعقوب پاشا شهر سرایتچ ابنا آیدوکه جامع عشرینه و مکله اسمیله آزاده یکلک
موقوف اقصار تقاسنده بر قریه آدن سلطان ایله وقف ایتمش و ماآلذکر یعقوب پاشا
تاشیوردوکه اوچ نفر اغاری یه غزا وقفنه یکیچه امداد و شیروان حرکت و قصر تلرینه مشاهده ایتمکله
بر رعایا جنبلک احضار قضاسنده اسکندر پاشا احضاره یوردقده مالیوج بیکزاده لر
و حضر بیکلی یه محکمه موروث قدیمی اوجاقلردر شعر بابنا مفتوح لمن دخل وطعامنا مبذول لمن اکل
مبتغاسنچه عاملردر و کلان زایرچ و صاوینه و علماء و درویشان و فقرایه رعایتلری اوزره لردر
و اوغول بابالری مثلو لدشلردر لحالة هذه غزاء محرکه لیون مناسبت ایله فرمان حکایه ایراد
اولنوب و ولدم و مکنت و سعادتچ ایله عسکر اسلام ایله سعادتلی ولی النعم و وزیر فخیم سیاوش پاشا وفقه الله
مایشاء زاده دریا قلعه سی وچه آتی اوزره احداث دومینه کلدکده وارنوب چاکر عزتله فرمان یوزیو بالاده مسطور
تواقیعی ویردکده بسنده ایروب اولغدر حظا ایتدم کیچه اوچ دفعه اوقوشدم اما آیتیوللش ولایتنه کیمسه کتمیوب
ویرلرسه کلاه یرضیم کرک دیو نقود فراوان و کثیر دکم هدایات بیمار و نجم اوامر جهه واجب بیوردقده
انشاء الله صدر اعظم اولدکمزده سنی مثلا ایچ رز دیو و تغر عالیاری دخی اولدوکدن غیری یرلرینی منصب
واریسی سمت کلک کره کتوردلم دیو قرقه قضاسین عرض ایروب و براتی کوردوب علی قدره انتفاع
ایتمش ایدوکدن آرتین جانب منوره وزیر اکرم قبر سلطنتدن ایاله اولنمسه سرداری وطواء عمانوایله حرکت اولنوب
مکمل قبوایله فی سبیل الله غزا یتیله قطع منازل طی مراحل ایروب دولت ایله کلوکرن سردار سابق
فضل الله پاشا حضرتلری قالیوب استانه توجه ایتمکلری اثنای دوشمکلرنده نوکلک یدنکلک یکی یانه
اعتبار یله کون دوندکره معتاد مألوفلری اوزره حرکتلری زمانی کلمکله عسکر جمع ایدرسه عدد یدرسه یرلرینی
تقاضه اولدوکی بلنمز یکی انتظام یوزحدتنه قلعه سین تامیل کتمزدن جیوشی ایله قالیوب
حضور همایونه پادشاه نوداخلنه اولالیکی یازاره کلمش ایکی سرعسکر منصوره اولالی اهلونه حسن

وحوالیسنده اولان سرحد قلاع اغالرندن عروص وکفرلو یاد جبل استقبال ایدرلر اکاه
اتیوکلرنده سرحد اغالری تعقیبا بی یاسنه قالوب قهرایکیلرین حضرت پادشاه توجه ایدرلر ایکیسی
دفعه اولمغله کوندرلر حقیقه حاله بلغوب لجوة انتظاره ایکیسی ازبن جانب کفار تفنگ ایله طرفین
ایدوب اولدقلرنده عسکر وکلیس سنجاغی صردوزن ایوجه کمنده اولدقلرنده قریب سرحد قلعه دن چاوش زاده
قلعه سن کمقدم اولنه غازیلری وسمندره دلاورلری کوکلی برلکیله فتح وتسخیر ایدوب فتح کفار تیغ
بیدریغ ایله قطع وبعضی اسکنجه ایله اسیر اولنوب عسکر اسلام بیشه باب وبهرسکه الای یکیسی جیش
زاده اسمیع غزاة علی بک وبهرسکه الای امداد یله کفار خاکسار خاک ایله یکسان واولجه سن
اسیر وکرفتار ایدیلرایدی اما قلعه ده فوجه زاده وریه قلوبنی کفار یه قیاچاغا حاصره ایدوب
وحوالیسنده صعب وکسکتمان اولان برز حلری دوتوب وبرهفته مقداری هوایی توپنه زاله
دوکوب قلعه ده قیاچارین اولان غزاة سلمین کچه جبرن قلعه دن سرقدوب یوزه وقلعه یی توپنه دون
ضرر ویرمه کفار کثرت جیوشی واردر اما عسکر اسلام کفاره اوزرینه کلمه یه جرکوندرمه حسلا ایکی قصبه
موستاردن وحوالیسنده اولان نواحی وقرادن وایوجه ودومنه ناحیه سندن برقاچ یوز
آدم جمع اولوب وکفارک دشمنلرندن قوب اول قلعه ایچنی احرا امیر الای اولدقدن فتح بک زاده
بوسنه الایله یتیشوب لاقتفای کفاره اوزرینه حمله ایدوب عسکر اسلام کفاره غلبه اغتنام ایکی
ازبن جانب قلعه ده قیاچارین غزاندن نوتیاق قبوداغی عرب زاده حاجی محمد اغا زاده وریه
تنکه قلعه اولمغله زیاده حافظ چی قیاچی تحلی اولمغله کندویه تابع یتیشوب غزاة یه قلعه
عسکر اسلام قوتیله حیتوب اوستی یاپلرندن کلکله عسکر اسلام جانب محمد الایدن کفار چیقمس
ایدیکله عسکر اسلام جیلان ویروب براز زمان ایرمغله کفار عسکر اسلام قاچدی دیو
یکبار حمله ایدرلر مسلمانلر جانب وحدت ایدوب جمله عسکر بیشمغله یاقلشمغله عسکر کفار طاقیلمغله

وغزندن

وغیرلرندن برقاچ مسلمان شهید اولوب نوشل ایدوب مارالدکرجه الایله یوکسه دکی قاچارینه
صاغ ایاغنه قورشمله جوچ اولنمش ایکی بوجق اللهکسی حلاص اولوب ایکی آدمی مقداری جانب
قراشی اولوب افاقت یاخه اولمشلرسا بوجق کفار قلعه کوب طوپلر کتوروب قوزاد وریه قلعه سن دوکوب
تسخیر واخذ اولان نوشکر نوغزاة اسیر ایتمشلر قلعه اطراف صعب وسنکستان اولوب سکیانه
زیاده ویوسه کیرمکله عسکر اسلام یاقلشمغه وامداد قیلرلر اولمغله الدن کمشدر ازبن جانب حضرت
وزیر اکرم امداد لیون کثرت جیوشی ایله غزاتی قرم کره حدالاوه کوندرمش وقلعه یتیشوب درعقب
حضرت پادشاه دخی کون کچیرمیوب فی سبیل الله غازیلرینه انعام تمام ایله کشت آشتا الغالوب
الشلامه فی الاغنام والهمام فی الاجام احتوای مضامنی بودر کی سلامت وحلاص حصول اوزره
وارمقله در وموت وهلاک حصول قاچمق در ومن جهز غازیا فی سبیل الله فقد غزا ابن
خالدون حدیث رسول عم بیورمشدر بر کمسنه بر غازی الله یولنه تجهیز یعنی یارقلندرسه یا اهلنه
یارانوایله معاونت وامداد ایلسه اول کمسنه غزا ایتمش کبیدر یعنی فضیلت وغزا ثوابنه مشترک در

نظم غازیلرکم غازیاولر معین ... غازی اجرین ویره رب العالمین
خیرایله اهلنی کوزتسه کشی ... کم غازا کبی اولورلر تک اشی
غم عبد الرحمن رضه قال عم ... ما اغبرت قدما عبد فی سبیل الله ثم النار عبد الرحمن
حدیث پیغمبر عم بیورمشدر بر تولک یاقلری فی سبیل الله غازیلرینه طوزاغه بولاشمز کی کفار
جهنم امیرلرینه احتوای عامل اولوب بروجه استقبال زیاده قرار یاغوب یولارده تولغه بارمامش
براغوب حضرت وزیر شیروان یاپلرندن کلی کثرت جیوشی دوکولوب ایله دومنه یتیشوب نزول ایتدی
قدوم سرغلری خبر مقدم اولوب وکفارک کوکلنه رعب وخوف دوشوب فوز وظفر زاده یه دوستاقلرینه
یاغوب قوزاد ایله دل وقلعه ایچنه اسیر ایدوب الده وکلری یوز کره اغتنام محمدی منح وغنائم

وجلیسی اولدینه کلوب علیالدوام سرور و انبساط اولوب حضرتی وزیر اکرمک خبر وفاتلرینه مشتمل اخبار در
دفتر قلعه طوبارینه بار غیلوب دوشمانقلجه آتا اطلاع اولدوکده فردی کلوب حضرت پادشاهی
تبشیر ایلدکده محمد ثانی محمد اوتوشکی ایدوب موجود بولنان غزلی دخترداری قضیاتاش و آخرا
وجیه الایل و اعیان و اشراف جمله سی انجق بولنمغله ارباب دول دیوان کیله تشکر خون حال
غزلرینه یوز سورکمکده خلق عالم عطا و انعام بولنان بنی آدم سخاوتلرینه مرتبه ایلدکلری
بیان و توصیف و عیان و تعریف قابل اولمدوکنه بناء بو قطعه ایله حسب حال و اقتضای مقال
ادا اولندی
لو اشبهتک بحار الارض فی کرم ۔ لاصبح الدر مطروحا علی الطرق
او اشبه الغیث جودا منک منهمرا ۔ لم یملخ الارض فلوقا من الزوق ۔ دینولوب
سجده شکر اولندی ۔ وزیر اکرم عظمت وقار ایله سد اسکندری قرار ایله ۔ وقار
رعب و هوفندن قرار ایتمکله کوه اسی غزلی قرم اغا اغا ایله و سایر جلقیلر زاد و رهنه قلعه
و طوبلری ضبطه کوندی ۔ نامدار ایشلین صاحب سعادتک نام نیکوای بشیر دار
و کتلری سبیله دفتر قلعه طوبارینه و دوشمانقلجه یه حلاص اولدوکندن غیری رقوم قلعه ده
قلعوب کفارک سوء تدبیرلری قلعه سی ایکی سین همت عالیه سیله استخلاص
اولندی ۔ و کفارک قلبلرینه خوف بیم و باشلرینه بلای عظیم کلدوکین بیلدیلر ۔ بیشلرنده بولنان
مسلمانلردن دوستاملرک نقلا اوزره همان قلعه اسیلدیکی ایله حور غرفه لرینه واقع یکی جامع
قاشتلرینه کلوب تلیقلردن اموال و ارزاقلرین و بلجمله عیال و دیه لرینه جزیره فرمانلرینه
فرمان و وزیر بشیر استانه حضرتلرینه فتح جدید ایتمکله رجوا و مرفه کامکار مقاومتمکله در قرار دده غیریه
چاره یوقدر ۔ دیو نقل مکان ایتملری و حضرتلرینک زاد و رهنه استخلاص و عودتلرینه ایردوی شهریاری
سرایده مکث ایدرکن دوبره و نویدکر الجیلی معتمای قدیم اوزره مراجعت لجوز هدیه ایله
وزیر اکرمه

وزیر اکرمه کلدکده پادشاه عالم پناهلکی حقنده اجرای کذار رعایای اولمغله سوز نمایانه اعزاز و تلطیف صاحب
سعادتلری فرمان الجیدن سکبان استمکله الی استانبه شکایه کتمک قصد ایدوکده وزیر بدرنگ
فرموده دیوره و نزدیک الجیلر وقع بیک التون صدر اعظمی کونده رحضرت پادشاهیلکه بوسنه دن
عزلنه سبب اولمشلر ۔ و حضرت وزیر اکرم بوسنه دن عزل اولندوکده ایالته روم ایلی بهدرجه
ایالته سلطنه قبل سلطنتدن صدقه اولنوب ۔ و اول سرحدده شجاعت و عدالت ایله مکث ایدوب
مقصم بولدینی بعده وزارت عظمایه نیل بوسنه سرحدینه بعد روم ایلی و سلانیکه توجیه قبیله
و پادشاه روی زمینه کما ینبغی خدمت و فی سبیل الله غزا و جهاد و دشمانه قهر و جفا ایتدوکی
غزوات عظمانک و مقتضای سوابق قویم اولدوغه عدالتلک بیت و صدای ربع مسکونه و پادشاه
عالم پناه و دستکاهلکی سمع سر غلرینه ایرشمکله و اول ذات اشرف وزرا محترم و ذوالکرم امور
مفخمیه عارف و نظام سلطنته واقف اولمغله وزارت عظمایه سزاوار و لایق کوریلوب و فرمان
پادشاهی جمیعا سلسله جنبان استقامت سعادته دعوت اولندوکده استانبه عزم و مرام ایدرکن
ودیع و ساعتی کلمکله الامور مرهونه باوقاتها کنده و جنتلرین قصبه بوروه دیوه قلعه
کتمش اکی و جنتلو توکی شاهین اغاسی مهر سلیمانی کلدکده مژده ایله کلوب تبشیر ایلدکده
جنتلکنده واقع اول محله جنت آیدن اوکوزاری و قولاریو فرمود و دشارمه لوجه ازاد
ایلمش ۔ و قصبه بوره دیه مژده تبشیر دکده غزلی قبوجیلر کهدای مهر سلیمانی ایله استقبال ایدوب
عنایت باری و توفیق الهی و لطف پادشاهی ایرشمکله و فتح و سنوح اولمغله التوفیق
شئ عزیز لا یعطی الا لعبد عزیز فحوا سی نعمته و جلیته الله الکفاءة مظهر و دستکاهلکی دولت
و مکنت و سعادتی ایله تکرار مرة ثانیه دار الجلال صدارت عظمایه اولمشلر ۔ و عدالتلری ایله کما کان
نظم و سیر و امور مفخمیه جلیلان و سیر و سلطنه قریب اتمکله دفتر جنتلرین وجود زین

کوندرجی مزبور آن بیکلر کلدکده قصبهٔ قیوداغ اونده قاضی واردر تاکه آونلرون فلفیه
و بیکلر افندیسی تعظیم ایله استقبال ایدوب صفا کلدک پادشاه حضرتلری بشکه دیو اولا
سؤال ایدرلر بزم و توابع خواجرک قضاکزده نیچه علماء فرداردر و امور معظمه دوشدقچه
لطفکزه رجا اولنور دیو بحث شکلرین کجرلر اول زمانده مزبور اوچ قاضیسکه بریی کلدقچه
تعظیم لیون کسنر یانینه دیوانلرینه قویارلرمش بر قاضی شهرتیه و عیاذاً باللهٔ ایدرمش سؤال
ایدرلر بو قلعه کمک قلعه سیدر پادشاه حضرتلرینکدر دیه کلرمش احمدی یعنی حصکار عالی دستکاه
بوینه حکومدر لیون کوندرمشدر دیه کده بیکلرک قلعه یاپدرمش کیدرلر صکره قیوداغ ایلاتر جانی
ارایه کروب ویشدوکلی قاضی حضرتلرینه ایدوب قاضی دیوانلرنده رعایت برله حصه آلدرمش
حکمه بیصان ایدرلر اوچ قاضیکه بریسی دیوانده قویرلر و قیوداغ اونده وجه مشروحه
اوزره حصه لریی کفایه قاضیه بعد التسلیم قیوداغ ایله ترجان قاضیکه اونده دوکوب قلعه
و حرز خانه و کنیه و ارغون و قایقلری سیر ایدرلر حصه ایکی بیله قضا ردن وارمش
مراعات و سیر ایتمش و مزبور قیوداغ حصکار جاوشی ایکی یه دیمی مرتبه اولمشدرها و ترجمان
ایله صوفیه مؤذنی ایکی کتخدا قبول ایتمشدرها حصه مزبوران مرتباره واقف بصحت و سلامت
اولدم اما ملاعین وبه دینلرک کوتکلی قوارمشدرها هم جنوبیت هم محرومیت هم کلیسیه ونده
حربه بینت دیو برده جواب ایدرمش نیچه مرتبه اولدیلر و بیچه ودده حارنده و کنیسه لری
صحفه لرینه واعز ذکر نواحیسنده اما جیرود نیچ وکل وزیمران دریحان دیمیم دستبل
دسروچنار درختلری وماء جاری و باغ و راغ ایدم ابنا اوملش فرنکی قوللری دسرابها
تبریه اولمش اشجار و کوکلری واوچ فرسخ یردن اوچه ناب مقداری ماء جاری یرالتندن
کرزه قلعه لرینه کتوروب قلعه نک او سطنده بر عالی مصلوح ابنا ایدرمش اطراقی اوچ طاش

اعجنه

اعجنه صاقی انسانک جبه و صورتلرین یاپوب مصلوح چشملری انسانک کی کوزلری
کمی بورنلری کمی اغزلری کمی قولقلری کمی کوبلکلری کمی صقیه وصقالنلری کمی ذکر و دوبره
صوبین اجری ایتمشلر وساعت قوللرینی اودنک سنه انسانک چهره سی شکلنده آلتی تصویر
ایدوب ایاک چیانه کوره اولا هلال کورینوب بعده هر کچه ارتوب آی بدر اولدکده
جمله انسانک چهره سی کبی ظاهر و نمایان اولور بقدر صنعتیله یاپلمغله اکسولمز واوچ قلفاتلی
قصر غایت حضرتلی یاپدرمش ایدوب قلعه اچنده ایلانه یاپوب درت وطشه چیرمش اوچ کمر زمین مزبور
تره سحانک قوری دیوارلرینه ایتمشلر جمله والستلری حسیب و نسیب بیکلری یوزنکی
نفوذ بر زمان نقل مکان و ترک دیار اقتضی ایدرمش لازم کلدکده تاکه مزبور مرکز بیکلر عیال و اهبالی
مزبور سفینه لره کروب استدوکلرینه لابته وارایدی زهی سعادتلی غازی سلطان مراد خان علیه
رحمة الغفران بغداد بهشت آبادی فتح و تسخیر و افضیلری اسیر ایتدکده اول زمان حقیر
لوبیه قاضیسی ایدم بغداد کفار لاوذنه اذ تسمیه اغلی بیکلری دیشلکه هم قنی پادشاه
لاذنه فتح ایدرسه جمله جهانک کوزه فتح و تسخیر ایدر دیو دوبره وندیک بیکلرینک کوکلرینه بیم و خوف
دوشوب اشینه ولایتنه قونتوان قاضی دوه قوندروب ولایتنه کرانتونه دیکلی معروف در ها
واشینه قرالنه منسوبدر حرب دوبره وندیکلی اشینه قرالنه صفنوب و مزبور انتونه دوکمش ایدرچکب
بر قلعه ابنا ایدوب واچنه پیر و السنل قیوب بقدر قرنتون قاشلری و انتونه چوقه لری کندوزنه
دیکاره لازم کلورسه اول والسنل قاچی ایله آدم کوندرمکه دریا و سعادتلی سلطان مراد خان
بغدادی الدکده حاصل اولنده مزبور سفینه لرینک کرلرینه اولان قوری دیوارلری قالدرمش اکثر یصمه
کمیلرینه رکب ایدرمش انتونه لره اولان عادالدکر قلعه لرینه اشینه قرالنه صفنوب لوبه دوبره وندیک
بیکلری عیال و اهالیلرینه قاچوب نصرتلرینه ایدرلر و سعادتلی غازی سلطان مراد خان حلدک حفظه

الی انتهاء الزمان حضرتلرینک زمان شریفلرینده اشبو قال یرده فعال و قال قلیلدن
صوکره آل عثمان پادشاهلرینک عداوتلرندن اوزده ایکی شیطنت و حیله و خدعه امانت
قصد یله سعادتلی سلطان مراد حضرتلرینه الجی کوندرمش الیشه پادشاهم مبنیه حوشلی و بیر تعلق
ایدیلم و بالجمله اولان فرنگ الزدن قالدرلم جمله قلاع و نواحیسین فتح ایدرلم سلطانم
اعطا ایدیلم اهم دخی بهرسنه پادشاهم یوزبیک غروشی حواج ویره یم دیو نامه یازدیلر
المحیله پادشاه حضرتلری نه کوندرمکله پادشاه عالم پناه وزراوندن مشاوره ایدرلر
اهم پادشاهزاده فرنکستانک یوزیره اهم دخی بلده یوزبیک غروشی حواج ویره یم کما اشبه قرالی
التزام ایدیلر پزه الجیلر نامه کوندرمشلر پادشاهم شکار و دیو و دوله مشغول زیرا
پادشاه حضرتلری دیدکده صدق الامیر دیو جمله وزراوندن مامعقول کورمشلر ایکی علماء
عظام مشاوره دعوت اولندقده اول جمله یعنی شیخ الاسلام سید الانام اولان
یحیی عادل زکریازاده اعلم العلماء الفطام فضلنلی یحیی افندی زیدت فضائله مانع
اولوب و ردّ رضا ایدوب دیمکله پادشاهم دریاده اشبه قرالیه عنق ملعونه و کثرت
جیوشه و ملک کثیره مالکدر فرنک مابینه پرچه ایکی و دریاده النان تجار سفنه لری
اوچ مک متضمن ایکی قال قلیلدن مراد ایکی عثمانیه پرچه اولان فرنکلر قالدرلم
ویرایکی سنه طوزلی سکلنج حواج ویرلم بعد روم ایلینی و بوسنه و لاتیلر کرجیستانلو
مراد ایلدیلر نهار ازدیاد و فتنه عذاب الناد دیو پادشاهم بوکار رضا ویرمکله
دعاکو پادشاه روی زمین حضرتلری یحیی عادل وحی سوزی بر ولایته معادل اولمغله قول
قبول اولدوکنه مشابه دیو پسند ایدرلم رضا ویرمکله اول جمله استانه ملازمتده
ایدرلم تا ذوالجاه پادشاه عالمگه مجال یاشیمی فاتح محمد خان الی الله ایچ اغالری اغز ندن نقل الله کنده عشر
کبار

کبار علماء دن و فقهاء قرا اولان وزراء حضرلرینک الاحترامدن صوکره داعی اولمغله منکیچ الطم
تحریر اولندی و بوندن اسبق دولت و سعادتلو و مکنت ایله سلاطین آل عثمانک
خیر اعمالری سلطان علائی الدین سنوات دین مبین نشلندن اولوب فی عند الله
خلافت ایله دینی تمویت و ممالک کوزه فتح و غارت لجون و کفار قتل و قلع ایدرلم
ممالک عثمانیه توسیع و حوزه حمد تمینه حضرت لجون و شرع محمدی و کلمتک احیای اعلای
واجبی لجون اسکی سلطان بن سلطان بن سلطان عثمان خان علیه رحمة الغفران ظهور
ایدوب ظهوری دخی وجه اتم اوزره واقع اولمشدر موجبین اقوالی اوزده انادول
ولایتنده بورسه حصنده عثمانجق نام قلعه ده تشجیع اولان غزات موحدیندن بش نفر که
بالاتفاق غزا ایدرلر کی طالعلری گشاده اولوب بعون الله تعالی به فاتح ولایت و نواحی
فتح و تسخیر ایدوب غنیمت کثیره الورلر بو گره بیشلرنده محاکمه ایدرلر چون بو مرتبه
طالعلری قوت بولوب گشاده اولدی و فی سبیل الله غزا ایتکده دنیا آل و یردی بهر فر
اوجه و امیر الجیوشی نصب ایدوب جمله سنه اکا بیعت ایدرلم دیو اتفاق ایدرلر
لکن هر بیشه انیاکی ایتمک متنزل کیمسه آنی کار قول ایدرلر باریسی صباح غازیلر
فیلوب گوشته قوشو اوتوده لم تمرکم الکم اول گنشی اکا بیعت ایدرلم دیو اتفاق
ایدرلر یارندسی بعد اداء الفجر اوه لرینه غازیلر دیمیجی الل و مالقوچ بیکی اخر حورده
فالقوب گوشته قوشو اولورکن وعثمان خان ذی شان داغلره قوشو الهام الهی ایله جالس
اولوره مصرع سعادت ازل قابل زوال اولماز بیت

بهر دولت و اقبال کو نازل شود از غیب ✓ مفتاح فتوحش سر انگشت تو باد ا
منظومه مظهر دوشمش ایکن فریبورلو غازی حسنده ایدوب استهزا ایتمش ایکن اکا اول

داغلرده كونشي سلطان عثمان خان كوردكده وياشنه حكمت حدا ايله كون دوغدكجه
المقدر كائن ومقهور منه ماصدق دوشوب تقدير الهي ولطف سبحاني ظهور ايتدكده
حضرت عثمان خانه مهر سليمانه مقدر اولمغله مارآلدكر يارغارلي واول زمانك غمامًا
غازيلري بالضروري بيعت ايدوب اويجه نصب ايدرلركن ملك ديناكر بورسنوني
غازيلره وكمشدر اما سلطان عثمان خان حضرتلري وجعلناه في الارض خليفة منطوقه
مظهر دوشوب صاحب كمالكر وحادم الحرمين الشريفين وفاتح الممالك اولوب فجر الفتح
مدينه بورسه ده جالس تخت سليمانه اولدوكنه روي زمينده شيوع بولدكره مارآلدكر
قلوب دوبرو دندبك كشيلر بذل رياضت صاحبي هركشش عالم رويا ده كورركه سعادتلو
سلطان عثمان خان عليه رحمة الغفران حضرتلرينك كوبه كندوبرو دوب كبير بتوب
سايه دولتي جمله دنيايه دوغمش ياز ديسي بتقبيل ايدرلرمش سعادتي وعزتي ومكنت ايله
صاحب السيف والممالك وفاتح الحرمين اولوب اولادكرامي حمانهم الله متسلسل اولوب
خلفاء آل عثمان سلطنتلري ممتد اولدوكنه شاهد ابتدا ريله باي تخت قديم
اولان مدينه بورسه الجيكريله بيك يشيوز مايه ذالتوقيع خراج كوندرمرمرا جعت
وبيعت وانقياد ايدوب بورسه مزبور الجوداره دكه غازي سلطان عثمان خان
رحمة رحمانه واصل اولوب الكي اول حضرتلرينه عثمان خان پيرينه پادشاه اولوب
سرير دولت وجلاله آل عثمان سعادتلي سلطانلرينه برسلطانلر سلطان اولدقلري حضرتلرينه
بيعت ايدوب ومارآلدكر بيك يشيوز سكسان سنه جزيره ومرمرستاندن وايل وقت
اولورلركه مزبور پادشاه عالم پناه اولدقلري معروف ديكله معروف لكن غلط مشهوره دراجح
اولدقلري كه بورسه قلعه سنك قتوسي احلنه باباسي مرحوم سلطان عثمان خان ايله اغاجدن

طوربه

طوربه ابراهيم مدفوندر واياقلري اوجنده بركوسك دربر برده غزا اولنه مزبور كوسك فوقنده بر تپه
صداوبر رحيم آفندي مزبور حكيم زاده اعلم العلماء العظام فصيحكلي شيخ الاسلام سيد الانام
عبد العزيز افندي بورسه ده مكث ايدركن زيارتكري ميسر اولمشدر واشرف كمالاً رسول
كبير پادشاه سلطان اميرخان بورسه مزبوره مدفون اولغله دخي زيارتي ميسر اولوب مدفن شريفلري باشي
اوجنده مناقبي مجلد بازيلو در رحلان زايرين قرأت ايدوب اشرف آل رسول اولدوكنه مشعر
ايدرلر اصلي بوكه مدينه منوره ده مرقد رسول الله عليه السلام كه صدره سي اكنر آل رسولدر سلطان
اميرخضر تركي مدينه منوره مسافرت ايله واروب مسجد شريفي كيردكده كوب شيخ برنده اوتورشيخ
وحلقه سي متعلم اولورلار اما مسافري اوجنغ تأدب ايدوب بشنه دكين برابر بعده تكيه واردكده
بنه سلطان اميرخان شيخ برنده جالس اولدكده اندن دخي حلفا خير ايدرلر بعده دار السادات اولان بيت
شريفه واردكده اندن دخي سلطان اميرخضر تركي شيخ برنده اوتوردكده اندن حلفا خير ايتوب
دو تعلم آل رسول ومساكين فرائضي سرتراش ايدوب مسجد شريفه كلوب بعده تكيه شيخ برنده اوتوردك
بوبارى دار السادات دن جدا اعلاكز دن جناب ينكجي مسجد شيخ برنده جالس اولورسن ديو حلفا
ستم ايدركلرنده سلطان اميرجمله سنه خطاب ايدوب ديدكي اوشته باب بحر به دورركو رحم
صحيح النسب آل رسول كيمدر اندن صكره برده عقب ايدركه ديدكده بنجه ايدرلم ديه كلرنده ياريس بعد
اداء الفرض بالاتفاق مرقد جدي جدا اولان جدا اعلاكز عليه السلام واروب بطريق منا وبه سلام
ويردكم كمك سلام جدي الورسه صحيح النسب آل رسول اولدر اولا شيخ برنده حلقي سلام ويررز
اصلا اواز جيقمز جمله سنه صكره سلطان اميرخضر تركي اداب ايله كلوب ومرمرستاندن كوزل سلام
ويروب سلام الله عليكم ياجدي ديدكده اوچ صوت اعلى ايله عليكم السلام ياولدي
ياولدي ياولدي ديو آواز جيقدكده شيخ حلفا سيله سلطان اميرخضر تركي چاكراني كوزلرندن دوكولوب

وحاک عزتلر نه یوزسورمش حطا اتمش ایکیوز دیو اعتذار ایدرلر بعده آول کچه سلطان انبیاء و رسول
کبریا و حبیب خدا سلطان امیرک رویاسنه کیروب و بشیه یوزمش صباحدن آول قلعوب
رومده مدینه یه یورسیه واروب توطن ایلیه زیرا غربستان مدینت اناطول روم در
و قیصر روم اندن در انتهی ذکر حقه نص شریف وارد اولمشدر الم غلبت الروم الایه
سلطان امیر دخی جد اعلای جیب جدا فرمانیله صباحدن آول قلعوب قطع منازل
وطی مراحل ایروب مدینه یه یورسیه کلدکده سلطان یلدرم خان مدینه ادرنه ایدی و حرم
سرقی یه یورسه ایدی یادشاه هفت کشور عم سلطان امیر غضب ایروب تزوج ایلدکده یه یورسه
والیسی ادرنه یادشاه حضرتلرینه تلقی ایتدکده سلطان یلدرم خان مغضوب حلیمه
ایدی فی الحال صدر اعظمی عسکری ایله سلطان امیری قتل و تکین کوتورمک لجون مدینه یه یورسیه
کوندردی و وزیر یه یورسیه کلوب و صوصمسنده او تاق قروب بعد العشر دول یا تفاق قول سلطان
امیری قتل لجون صدر اعظم آلات حرب ایله قوی آدم کوندردکده بیت شریفه قریب
کلدکلرنده سلطان حضرتلری کرو ذوجه سیده رضیه دن ماعوب اوستنه سنی قتل ایدرجکز قوی آدم
کلیور دیو جبر ویردکده سلطان امیر دیدیکی چیویرن آل شول یاپی یوسلطان یاپمکدر اوزرینه قویوب
دیدکده مخدرات سلطان حضرتلرین فجر دسلطان السادات امیر ذوالکرامات کلمه طیبه سیله
بوسلطان یاپی بر طاش زیر طاش آده قارشو کلوب قویورلر کلان مرقوم یاپدن قودرتی او قدلاری
سلطان امیرک کرامتیله دوکلوب بر واحدک ایکیدن قویورلر آدمی مرقوم قودرتی او قدلاری
حصاک ایدرلر وزیر اعظم جبر کلدکده امیر سلطان کوندردکلری قوی آدمی او قدلره هلاک ایلدی
دیدکلرنده جهالت ایدوب و کراماتی فهم ایتمیوب وزیر جمله عسکرله اتلوب امیر او زرینه
کیدرکن سلطان امیرک بر صوفی یه یول کنارنده یاغ یاقرکن سوال ایلدی بنم کم قتل ایدرجکز

قتل

که ایاز صوفیه و بنیاد اولاد کثیره ایله مدفون در رحمه الله کعبة اللهیه مناسبی حضرت ابراهیم
علیه السلام سیم قفص ایله تزیین و احیا و تعظیم کیجون تجدید و ابنا مراد ایلدکده که حضرت
ابراهیم خلیل کعبة اللهی فرمان رب جلیل ایله بنا ایدرکن بو سنگ مبارکی اوزرنده قویمشیله
دروب استدوکی یره طوبور سنگ ایاغی التنده بافرمان حق تبارک و تعالی حرکت ایدردی بو بنا تمام البنا
و قوم سنگ مبارک بیت اللهک باب سعادتی یمنده یر لشمکله و حضرت ابراهیم علیه السلام انک
قوهینی ظاهر و دوروب کل آب ایله حلو اولغیا عظیم زیارت کاه اولدی حجاج طوبور مقام
ابراهیمده حاجت نمازین قلوب سنگ مبارکی آیدرلر حافظ وجهانی معتقدر حجاج اجازت
وقیمه رعایت ایله قفلین اجدرلر و بطریق مناوبه کیروب زیارت ایدرلر اوچ نفر
زایر بنیان نماز قیلدیلر بیلورلار و حرقوم مقام مبارکه ماثر الذکر سلطان مراد خان اینجوه
مشایخ عظامدن الحاج شیخ بری یاردیجی کوندردکده کعبة الله ضابطی آل رسولدن
اولان شریف بر سیدن اوغرامشی انکی نفس قصه دفتر سکتوار شیخ مؤلف اولیات
واسوله الحکم مرحوم شیخ علی افندی قدس سره متقدم مدینه منوره ده یدی سنه مجاور
و شغل ایدوب علوم ظاهره و باطنه قضیلت باهره صاحبی اولوب علم لدنیه دن بهره سی
اولغیا و فصحای اولاد عرب ایله قنوشوب فصاحت و بلاغت ایله لسان عربی تکلم ایتکله
جمله مشایخ کرام اوزرینه ترجح اولغیا سعادتلی پادشاه روی زمین فرمانبله تعالی کبریتی ایتنا
ایچون کوندرمکله لایق و اولی و احق کورمکله یدی بیک سکه و هشتصد دی خزینه عامره جهتینا
کفایه معتادی یسیم سوبکه و سایر لوازم و جهاتی طریق قصر سلطنتدن اعطا اولندکده طوبور
شیخ علی افندی قطع منازل طی تحاصل ایدوب خط شریف ایله اشرف ساعتده حضرت
سلطنیه واصل و قلیس شهر بنیاسی اشراف اولندکده مرحوم عم بزرکوارم حاجی حسام افندی طوبور

حاجلرین ادا ایدرلرایکن بعد زمان فاتح قلعه بودین مرحوم و مغفور غازی سلطان
سلیمان خان علیه رحمة الغفران غزاء عظما ایدوب موما جده لاوشی قرالی دعکر رومی
سیاهین منهزم ایدوب و بیچ کله کازی قطع اولنوب و لاوشی سیاه پوشی قره بغدان
اجنده جنلشوب ورد اولنش بر غریب غازی لشین بولوب و باشی قلع ایدرکن باشی و قلجی
حنکارکا مکار حضورینه کتوردکده اصل اولنان اسناری قرال بوفعالک باشی و سبنلی سیچوه
و غزیو فوبروب جرویرد کلدیغ سعادتلی پادشاه ظل الله مزبور غازیه مرادی اولدیغ زعامت
و تیمارلر بسیار ایله جلسه فاخره و پروب احسان ایتدکده مزبور لاوشی قلجی
ترفه کوه خزینه وضع ایتدیرمکله و قرال لاوشی موما جده قلعه اولنوب عسکر کفار مقهور و منهزم
اولغیا کفار بالفرور قلعه بودین مقاتلرین کتوروب غازی سلطان سلیمان حضرتلرینه تسلیم
ایدرلر و اردوی همایون بودین قلعه فتح و تسخیر و غنایم کثیره و الاتی حرب شمار
و حصار نه و طوبلر و توپخانه لر و اسلحه ای کثیره یاغما و باسقین ایله ضبط اولنوب غازی معظم
ایتمشدر و مزبور حاجلر مکارم سنه ایالة تومنه عسکری جرآی رواتنه حرکت ایدوب
حیله کفار قریه لرینه یاغما و تاراج سنه کی حنکار کا مکار حضرتلری طرفی لشکری سیر ایدکده یوزنه عسکری
قولنه زیاده لشی بولنغیا بو سنه فک سیاه و زعامتنه و قلاع نواتنه منا صب
پادشاهی او غوللرینه اوغلا یوغیه قرنداشلرینه و اوجاقه ساکن اولیا رینه انعامکده
بولنه لهذا نه یتمارده زعامت و کدک بیرار لعکریه متعاقبا و یکیدن قانون ایدرکن خط همایون
سعادتمقرون صدرنده احسن بیورمشدر و حسکرده سلاطین آتیه حق تجدید ایتمیه رد
امضا و کلاء دولت کمکل عمل ایدرلر اولدیغی کبی اوجاق تیمارین خلاف قانون و مغایر
خط همایون اجابته دیرر اولدیغی اصلح الله کتب بعده مرحوم سلطان مراد ثالث
کرایاز صوفیه

بادشاهم

احسانکز اولورسه داعیکزه لاوش قرالک قلیچن لطفاً کز جلادن سرحد مصوره ده مقبول
کورندی ویدکده مراد آوزره ساعتیله مزبور سیفن بلایه ده طرمشه مقابل احسانکز ایله کنون
غیرین نجه آت و قطار و تفارق و نواقز بیارابله احسانکز و منتظم ایدکده شیخ سکتواره
دوغرو طوریه سکز یدی خدمه لیجون توجه ایتمه حقیر نوزغه سرحد نزه اسلامه قاضیلیکن
جلبنه صلح طرقی ایله سکتواره عازم ولدیغی مزبور قلیچ منظور مزاولوب وقدوم قضیلزوم
مناقین منوال مشروح اوزره توتم ایلدی و بنه چلبی افندی قصبه مزهلونیه بابلکن مولد و مسقط
رأس اولدغی دوغدوکی یرین زیارت لیجون کلدکده وقتا مانکسدکده مزبور قوال لو مشکر قلیچ
کتوروب احیاء کوستردی بر صوبلی مرصع قلیچ و یالدزلی دموری ایکنج درونزه قضیلی
طرفندن حربه برابنا اولمندن برینه ماکنی فیه اولان صدر و کلام رحوم و مغفور سلطان سلیمان خان منوال
محرر اوزره سنه اسلام و باب دین اولان بو دین قلعه سین فتح و تسخیر ایتدکده دوبره نک
بسکلری دیمکله که بوآنه وارنجه اون بیک فلوری بو دین و آلنه ویررک بو دین سرکز حقکز و فتح
جدیدن عوایدکز اولدیغی دیو سلطان سلیمان حضرتلرینه بعده کلان آل عثمان خلفاء آئیسنه بخم
بو دین فتح اولدیسه اون بر بیک بشیوز فرنک فلوری ویره ویره کلمکز لازم الی یومنا هذا بالتمام
ایکی بکلری الخلفا استانبه بهرسنه وارمغزاد ایدرلردی و زراه ذوی الاحترامه و فضیلتلی
شیخ الاسلام حضرتلرینه و مقصدیه اولان فضیلتلی فاضلر افندیره وارنجه وه سرای همایونه
درج اغاده و درگاه معلا یکرمی اغاسنه و بوستانجی باشیه دی یوزر الفدن دیرو یوز و خلعت کیدرلر و بوسنه ایله
ایدرلر و حقیر ایکی دفعه جوار رحمته قضی دیوب خلط ایتملو یوز مزه دن وجود دخصوصا اکثورلر
استفسار ایتدکده بش ناحیه رعایا رحمته یاغی بلکه رعایا رحمته اون سکز بیک جیه وارائیش

مزبور شیخ افندینک حلقاسندن اولمغله دمادن شرفندن استماع ایدرم وجم اتی اوزره نمس
ایدردی و قدوم شیخ علی سرینکک حاکم غزه یه یوزسوردی خط شریفی ویروکه ترجمان یوسف
ترجمان ماحاجت دیوب اولقدر افصح لسان عربی ایله تکلم ایدرو مناسبت ایله عربی اشعار
و قصائد اوقودوکندی غیرین هرنه اصل شود و قصیده شریف مصرع اولی قرأت ایتدکده
کهی شیخ افندی مصرع ثانی اوقومغه سؤال مرتبه سرینکک کوکلی جذب ایدرنا اتمام سیمی
صاروغنه و قنوزه و سرینک شیخ علی رومی اولدوکنه اعتماد ایتیوب سن اولاد عرب سن
دیدکده شیخ افندی رومی ایکندن اوتری مغرب طرفندن بوسنه دلایتی انتها کسندع
لواء کلیسدر لب دریای سفیده مدتا ساکن کلیس قلعه سندن جده کفاره ودیی یسیدر
انتهای سرحد و انقطاع ارض مولد و مسقط رأسم ذریه دیدکده سرینک یوزک فصاحت
و بلاغتنه شریف سیندو الفات و رغبت ایدوب و خلعت فاخره الپس ایدرو سرف
ساعتده مقامی ایچون شرف اذن حاویه تمکر و نجه بکک سکه حسنه و سکه
و تجار و پیر و ساعت مبارکده بغداد به اذاعه ایدوب تجار اوزرنه شیخ معمم اولوب ایدرکی
کعبه الله مقابل سندع اوچون الشمس الشموله اوزره الشوله الحکم نام کتابی تالیف ایدرم
ایات و احادیث اذ رسیل و فسوس نحو الیلیا جوابی ایدوب و مقامی ایچون کمایسبغی ابنا
و اتمام ایدوب و حافظ و قیمقامینه علوفه ایدوب و قفاب تسلیم الی المتوفی ایتدکده صکره
شرفه وداع ایدوب عودت ایلدکده قطع منازل ایدرکن استانه سعادته کلوب پادشاه
عالم دستکاهکز حاکیای عزت مآبلرینه یوزسوده الفات تام ایله ملتفت و مراعات
اولنوب خلعت فاخره الپس اولندوکندن ماعدا خزینه عامره تر بسکانه اصل یادکار دیرلم
که بو دین و فتنه سرحدلرنده مقبول و معتبر اولدیغی پادشاه ظل الله مزبور شیخ افندیه خبر ایتدکده

قاری قالیوب واوغلونه امانت ایدوب اندوب ومرقع ذیل منظومه منظور دوشوب
ورزوره دخی زحمت عنایه کنده ونه تزوج ایدوب الدوکنه اوغلی استماع ایدنلر کره عادوفا موسسه
قرار قراره تبدل ایدوب وباباسی حزینه سندن قراوان فلوری الوب وبحر دیار ایدوب
کندویه تابع برقاچ یولداشلی استانه سعادته توجه ایدوب دیکی بازارده سردار عالی وقاره
اوغلی اوب وباباسی معشوقه سن امانتاً قطع ایدوب کندونه الدوکنه تفهیم ایدوب ودوقوع
اوزره سلطان البر والبحر وفاتح معظم الشهر اولان ابوالفتح حضرتلرینه عرض الوب
ویولدروانه اولوب استانه سعادته کلدکده وهاکیاتی اکسیر متالارینه یوزسوردکده بالذات
سعادتلی حضکارکامکار حضورینه شرف اسلام ایله مشرف اولوب وحضرت پادشاه عالیجاه
حضرتلری الحدیث آدتسمیه ایدوب وبرباباسکی ویروب بوح برسلطانی تزوج ایدوب
بعده زمان مصر پادشاهی اولان آل عثمان پادشاهی حضرتلرینک بینلرنده قاریه واقع اولدکده حکمت صدا
ایله حضرت احمد پادشاه اسیر اوده نشاه اولدکده مصر پادشاهی برباچون یکرمی سنه اسیر اوب یوزغره
باکره قیز اوغلان برهیئت قطع ایدکده مخدرات سلطان حضرتلری ایله اولغره امتزاج
تامه ری وقبتکی وارایش کندو یالیه یوزباکره وحشر اشتراو تدارک ایدوب اخلاص وصلاح
احمد پاشا خلاص ایدرک ازمیر حبر ولایت بوسنه واقع زمانه قلعه سی اولان یاپجه قلعه سی
حوالیسنده بانه کوه قلعه سی واقصحصار وتراونیک کوه حصارنامون قلاع وبخوای وقلاع
وزراء کرام وسردار عالی وقرار فتح وتسخیر ایدوب ویاپجه قلعه سنه نزول مغدور ایدرک وقت زماه
عسکر اسلام ایله قلعه کوب طوپلرله دوکرک فتح وتسخیر ینه ظفر فال اولمغله بالذات دولت وسعادت
وملکت ایله کثرت جیوشی ایله سعادتلی ابوالفتح بعنیه فتح سلطان محمد خان علیه رحمة الغفران
قلعه یاپجه اوزرینه کلوب وبوقرمان قلعه کوب طوپلرله دوکوب وبوقاچا یورسل وبحوملر ایدوب

جیه باشنه بیرآغوشی الورکرمش انزن بغزی پس ناچینه نکث بیوک اوجیلیا غله اربن قیرای
لیجون الوب بینه اوچیلیا رعالیه رد ایدرلرمش قهان جیه لردن اون سکز نیک نوکرمش
اولورسا یزبیوک شنکال الفاندم کرده حاصل اولوب بومرتبه زه ایله مزبور حزینه وجوه
کثیره لرمش انجاله هذه نقض عهد ایتیوب استقامت اوزره سعادتلی آل عثمان
پادشاهی حضرتلرینه خدمت ایدوب فی فلل تحایه سنه اولوب قلعه لرینه قدیمی اسکله
اولغله القدیم یترک علی قدمه والحادث سینهدم دوبرونجا قدم منظوقه منظور
دوشوب وفرنک بدرنک حادث اولوب نقض عهد ایتمه زیلا اسکله لری وولایتلرینه هدم اولوب
دوبره دیکلمک نقض عهد ایتمه وکلری اجلدن بینه آدسلوب سابق اوزره قلعه لرینه
اسکله کماکان اجلغیه وبلکه تجار اسکله لرینه کلمکله سعیدیکم حالده مال کوتله دونوب
دولت قتوسی اجیلوب صفاده طرار وسهولت ایله مزبور حزینه پادشاه عالم پناهه سایر
ویرکولرینی ادا ایدرراولدیاله مزبور دوبرونکه پیکیولان فرزن قدینه کیوب نیلت
ایچون برای حکومت ایدرلرو مرقوم لواء هرسکده دکتارزمانه تا مکومورید کرنهر هدوایله
نهر دارده مابینده دروازه دن دیرلرادقه قرچی دارینه عظم شهرستانه در قره هرسک
کتیی درونجه نکه باش یاکبدر النفس یکرمی عسکره مالکدر حجه لری مزبور قره سکه لواء هرسکده
مرقوم مشهوراز زینه نقل آتیدر طاولادی متصل اولغله ویلاغ واویکی صاحبه
سبب نقلی وداره ویارندن محروم ودوبرو قهجورا ولروکنه نقض عهدغه بودرکه زنکنه
قلاعندن هرسکه یونی قلعه سی شمالنده واقع مزبور قلعه سنه مزبور قره سکه اوغلونه برداستل
حزینه نام زاد ایدرلرلعبه قمره یونرک قومان لجوه قونوره واروب قصره گره دکده نه کوره برفرنکی
ناطاحس ولطافتنه برپنجه افتاب ایکی اون دوردینه یکزره قره هرسکلی یونی قره قلعه

برحالیا متین قلعه اولمغله فتح میسر اولمغین یا بیچه نک دستی یاتمغ مهر بکوه دریا
مثال عصیان اولمغین طولایری صواچمغه بارغوب پادشاه حضرتلری عودت ایدرک بورغاری
مزبور یا بیچه قلعه سین آچمغ طلسندن ایولمش بر حرب و صعب زمانی وار در کوکا نکه در
الغش یتمش مقداری جبوس دوشمانلری اسمغ محمد تدن وار ایکی کونده رفع طشره
برای حاجت چیقرلدرلرمش بر ایکی ایب الکه توب و بر چوق غازیه و یروب و مزبور غازیلر
دیوار بورغایلی ایچنه بنهان اولوب کیچه ایله دیوار ده سر قوب و هر هرزه بر راکت توب
اولوب ایکی اوچ یولدشلغ کمنه اتوب و حصاره زندان قیوسندغ یاتان قراولجیلری
قیروب و بوندن بر اقلرکه کوتوردوکلرنده بالتداری یشتورلر و مزبورلرقتروب و بو نلره جسور
اولوب قوجه بر حه اذانه یاشلیم بعد سلسیف اولوب کفار قیره لم ریو قول ایدرلر
مزبور غازی منوال مشروح خلاص اولوب و یانه یولدشلرله اشل و سلاحلرو باتلم اتوب سایر
دوستلری خلاص اینکده بو نلره جیتوب جانب آخره اذانه بعضلری یاغ اینکلرینه
کفارک کوکلنه بیم و خوف دوشوب بونلره قالدیرو یوجواب غفلتلرندن سراسیم طشره جمعیتلرینه
امتمغ محمد الله الله دیو کلمنک محمد یاغی قاباکیرلوب و کفارک اکثرین تیغ بیدریغ دن کچیرمشلر ایله
یکدیکرینه قوجه لمش و اولرکبی اسروب اولرده حضرته امان و یرمیوب بی محابا قروب
و عیال و اموالی ضبط ایدرلر و الات حرب و طوب و جبخانه یه بشمار اموال و اشیاری
الکوب غزات مسلمینه هم خلاص اولمشلرهم کما ینبغی مغتنم اولوب یا بیچه منوال مشروح
اوزره فتح و تسخیر اقدار دی و سعادتلی ابوالفتح یا بیچه دعوتی اینکده شهر مزبور یاشمغه
واقع قلعه اسمنه رانده کفار طوب اتمغ ایله یاقرمان پادشاهی مزبور قلعه عسکر اسلام یوقه
یرلرنه هبا بره ابطال اینکلرله و قلعه بهلوانلرندن حاجی کفار کوشش بتسلیم کتوروب
و بیعت ایدوب مغنا جلرین پادشاه حضرتلرینه تسلیم اینکلرنه بهلوانه ضبطنه و نام سرلغه
حطه

حطه
او قودرموستنادی دوکوب الموسعادتلو خنکار عصرنده چکزدی لکن اهل وقوف
اولوب لیلا اولان شهر سکداد احمد پاشا دنالات و دلیل و تیره ایله اشمخ اولوب

قصبه بلاغای جسر
وفرای دلکشای محکم

مدینه موستنادار دلار
وماوای کلاه و شعرا در

واکثر نواحی مهرسک مهر ترتوه نک اداته یاده سنده اولمغله وزبوره صوبک کچرن اولمغله
احتمالدرکه جسر یعقوب اشمخه قابل ویلیه دیوا اول اجلدن ویره ایله اشمخه رائی انتشار
وقلعه بلاغای فتح اوکده نفکره سعادتلی پادشاه حضرتلری ضبط وحفظ اوچیون درکاه
معلا یکچری بولوکلرندن الیعوش اکی ضبط ومکث ایدرکن بعد زمان کفار عسکر اینوه روی
سیاه ایله کلوب بلاغای قلعه سنه یقین یاخاصره ایدوب قلعه کوب طوبلره دوکرکن سعادتلی
پادشاه طرفندن امر جهاد مقطع وارد اولوب امداد یتشدکجه صبر وغیرت ایدرک فرمان کی
صادر اولدکده امر شریف اوقوبوحی آدم بوکتیجاق براتی یکچری بولوکلرندن اوقورم دیوار
شریف الوب بنم اوغولارم چون دیاندرکز دیو دیانک دیو پادشاه یارندرکز دیو کره شول مرتبه
اولان مارنک حسکار وقوی صلب آدملر ایتشدرکچون پادشاه برده اوغولارم دیو یارندرکز
براوغورجن کولینکی کمدکی کتوروب بکبار طوبلره توفنکلر اتوب شنلک ایتم ایله
امداد اولی یتشدی دیو کفارک کوکلرینه رعب وخوف دوشوب قلعه یه اغوب کیدرلر
وبلکه یادن بیرولدسکز منوال مشروح اوزره امر شریف وارنجه سبیله بلاغای
قلعه سن استخلاص ایدرلر سعد لیرقتنه برمالدار دوکنجه وکوینجه اکثر شهر
اوغلانلرندن وزیده چوربانجی ویکچری اولمغله وصلب اولان بولوکلرندن صورلمغله انوکر نجه
فتح وغزا اوجاقلرینه واطاعته اوزره اولمغله برمصلحت کورلمز وسایر لواحقه سکزه
واقع قلاع ونواحینکه طاغلرینه وبرویجه اوغولر بالیلرین ساکن اولدقلرندن قطعه باغ
وباغچه اولمغله ریلی نقدر فتح قلعه نک ایکی اوچ قضاء حنطه کبری وباشقه وارسه
اوزرینه تیار شکلنجه اونرادن بشر اوچ راتار تاکیلی کنرلوب باشقه اریق معاف
اللهکلرندن غیری ضبط ایدوب فخر الولایه اولان فرمان پادشاهیله دفتر تحاویله
قید اولندی بر اتلری دیه لشدر انفکره دخی سزه نه یازه لم فخر الولایه فرمان کنزلری سوال
ایتدکده ارتق یازه جغز یوقدر لطیفه کنان مکر نوسیلی بیلاغ اولان دلنشین اوزرینه
بوسنجه ماغله کرحراد داغ باشنده دوماندر یازه جزیده کلنجه فخر فخرز ماغله دفتره قید
ایتمکله حاجی بوزکنزلر اولادی برواج ویروب جبل وکشه خارجدن کلنلردن وقوع الثلثی قوه
رسم اوطاق الورلار دوقره سکز سعادتلی حنکار کامکار بلاغایه الدوکنه اسمای ایله دوکه
کبی پادشاه حضرتلرینکدوم سکز اوغلی احمد پاشا حوفندن الماننی سبیله یوزی قاره لغله
قرارداده تبدل ایدوب دوبرونک یکچری سعادتلی پادشاه عالم پناه حضرتلرینک قبول مشاهده
وحاجی کزار رعایای اولمغله صفوفنه اینکچ اندن دخی قرار اتیوب وبرقوالرینه خزینه سنه
قیوب تسلیم ایدوکده سی سکزه دوبرو مکلیه ویرمیوب خزینه قبول ایتمزلر وکندو دریایله
سفینه لرله مارالکر مکو موریه شهرواردینه وارلوب توطن ایلدکلرندن بعضلرنک روایتی
اوزره فرمان خزینه سی سکزه قره سکز المشدر وبرداینه طلب ایلدکده وبرونیکلی تسلیم
ایتمکریسی ابراز ایدرجواب ایتشلردر وفرمان خزینه مضایقه اقتضی ایدیکی دیر کولرینه صرف
ایدرلرمش العهدة علی الراوی دخی هرسکزه لویه قضاسندن بویوه ایکی داغ اراسنده
برمستطیل صحرا در نهر تونجه نک ایام شتاء صوطوغیان ایتدکده طاشوب دریا مثال
فرمان صحرا صویله مملو اولوب کویان کویه قایقلرله بالمقابله وارلرقره ایاغ وارنجه وصو
دورولنده وکنارلرده کرداب بولوب واقع اولمغله بویوه اماتیسی کرداب اطرافنی قوللله
کیمی جنس اربعه ده دیوارکچوب تغذار اولنی تفنیز کرداب صوحفظ ایچون بیکدر اولمقدار
دلوکه الیعقوب دوقوله اجنده دکرمن ابنا ایدوب اسیایی دوره ایتدیرلر وقایقلرله
ترکه لرینی کتورمز فرمان سیاه بارده اوکودرلر بعده الکلیاز مرقوم صحرا دوه صوسکلدجه اول

قید اولندی

کذالک چونچه قضاسنده بیوده ناحیه سنده واقع جبل کبیر اولان ابوقه چیقان
توربی یه لاق باشنده واقع اولان صوقاغینه کوپشی زراع قدر چویان ایدرلر
بنه کرد ابه باتر زنبورماری جاری باشنده واقع صوغه ده مرحوم حری صالنق تازه صوغانی
اکل ایمکله اول محل و اردوب تازه بش جله صوغانی یولوب کتورسن بنه یارنده یمی
وارسن مکر کماکان جمله صوغان حری صالمکی کراهیتله بر کچه بتوب یوی و بر مشار
حقی مرحوم سرخوش غازی ابراهیم پاشا هرسکده الیسی ایکی زنبورداغه زیارت لجوه
رجعتوب و بلجمله صوغانی یولدرجه بنه یارنداسی ایکی شاطری کوندرجه طوپتوکه بیر طوره
تازه صوغان حضرت پاشایه کتورلر و مارالزکر بوبوه ناحیه سنده واقع کنیسه تک
مشرق طرفنده طاشی آچنده حدایه مغاره وار در اول مغاره ده حق روز حضرایاسنده بنجه
روزکار جیقوب هرسنه تاجول کوننه وارنجه دکمز حقی کفار زمانندن مغاره قرینده
طاشدن بر دیوار یاپدیرمش و زنبور روزکاری دیوارا چنده اوچ ایله اوچ دکلری
تعبیه ده دیوارکای سوراخلرینه استرحت یچون حصیر دوکلمشدر طاشره دعا یاندرمغه کچرلر
قضیسی ایکی کرم قانصوپاشا لواء هرسک والیسی اولمغله دوراییله قضاوه کلدکده
اشرف انجود والاسخا مخزن الرجا مرحوم قاطوزاده بوبوه زعیم ابراهیم اغانک زعامتی اچنده
واقع اولمغله زنبوره مغاره اغزنده بر فاخر صحفه واوزرنده کوکی آبنوسدن ایدرلر قانصوپاشا
حضرتلرینه مرحوم صحفه ضیافت ایدکده یازکونی ایدی زنبور مغاره حق چقان روزکاری ده
کورکسز صحفه اوزرنده اوتورکمزه یی و مغاره اچنده اولان حدایه قدسیه سنده نقل ایتدکلری
عبرتنمای عجایبدن غرایبی حضرت پاشایه مغاره زنبوروب سبب اعلکه مراد ایدکده
اکلوب قانصوپاشا ایله زعیم زنبور و بنجه اعیان ایله چوارکه مغاره یه کردکده قپوده
روزکار

روزکار اولوقدن کی حیوب هرسنه تاجره چاکر دکمز ایچره برداته روزکار بوبوه یی
نه جاقدکه قوبه ایکی مغاره برینی مشرق و دیری مغرب طرفنده محمد اولوب کچندر مغرب
طرفنده اولان مغاره نک قوبه سنده ظاهره کورنمیوب قوبه ایچنده ایشیدیلور قوه درته
کوسن اوریلوب یاپیلر و بردکمن اوکونه دوراپدوب داولیاسن ایچی کبی عادت
اوزره اولدوکنه ایشیدیلور قدوة الهیله بودکمن اسحاق اولمشدر ذیو قانصوپاشا
بیوردی نهایت کعبة الله کیدرکن شام کولنده برتپه ده فلان باغره ده فلان قودرسنه
کوسی اوریلدوکنه صوغه خراولدی فقیری یره یره اشتدکدن وزنبور کنه داخلیسی حضرت
پاشایه اعلام بولمیدرکوال ایتدکده یه یلرکه زنبور کوسن بر اسیابکه دوراه ایمیدر
نهایت قحط غلا اولدوکی سنه ده ایکی دکمن دوران ایتدوکنه ایشیدیلور قحط غلا اولدوکنه
دال اولمغله ولایت اناطولی خطه ایتمز و مشرق طرفنده اولان مغاره ده برحدایه کول وارده
عمیق اولمغله اوسنه آشلمز و اوتمیه بنجه اولدوکنه بلمز و زنبور مغاره ده یراوزرنده انواع دوکر
نالجه ایرلری کوروب وارسه آچنه یتاغی اولمقدر و مغاره نک طشره ده اولان صحفه یی
النمش برصوق ماء جاری قینمش چویان ایدرلر برینه ماخوذ فیه اولان حدیثه کلام سعادتلو الوالفتح
سلطان محمد خان علیه رحمة الغفران فاتح لواء هرسک فتح اولدکده هرسک زاده داماد ذی
اعتمادی وزراداولوب لالبیله و بنجه امداد و نصرتیله منوال مشروح اوزره فتح اولنماه
قلاع و ولایات و مغاماتک فتح و تسخیری تمام اولدکده احمد پاشا سعادتلو حسکار فاتح حضرتلرینه
دیمشکه زانوت دیرلر مهسکده بر میشه وار در پادشاهم سکا بر ولایت فتح ایتدردم
اودونی کندو یانزکندو اوفکر و زنبور احمد پاشایه یاپیلمش وقوه هرسکا مانند محبوبه سی
الدکده سعادتلو جلیلته الله توجه ایدوب وصفحوب استناد ایتمکله شرف اسلام ایله

مشرف اولدوکندن عزی وزارت ایله مکرم ومفخر اقران سلطانی محترم دن میسر اولدوکدن
ماعدا باباسی قره مهرسک یوزی قاره لفغا محبوب سوح امانت ایله طلع ایدوب الفغا والله
عونه ذو الانتقام منظور قلنه مظهر دوشوب کما ینبغی باباسندن انتقام المشروع والی
مهرسک قره مهرسک اوغلی احمد پاشایه امانت ایمکله نه قدر قلنه هر جنوبنده دیر کرتی
دینسز مهرسکلو ایتدکلری جنایت غایت حقیقی اولدوکندن عساکر اولنصرت وقصبه نوسلی
اغالیسی بعد الفتح کلوب وزیر مزبور احمد پاشایه بولوشوب چاک غرکرینه نیور سوردکلرینه بونلر
کیمدر دیو سوال ایندکده جوابنده دیدکلری اولدر که اول طایفه پاک اعتقاد در اکثر اختیارلری ایله
شرف اسلام ایله مشرف اولوب جرکه کشرکولری پاک اولمشدر دیو اعدادن نظر ایله انتقام اکثر اولنمشدر دیو

قصبه نوسلی
نام دیکر ازلاد اولیه
یعنی الترکی اوده سنی دیکدر

بعد زمان قره قانیه ده سعادتلی وزیر روشن ضمیر نصرت الله پاشا حضرتلری نیک
ساعتیله سردار اولوب وظفراء همایون ایله ایالة بوسنه ده سبیل الله غزا وجهاد قلاع
وقلاع وبلادی عمران واحیا بیتیله کثرت جیوشی ایله کلوب صحراء هلونه ده دوکلک ایله نزول
بیوردقلرنده التفات وایالة سنجق غرنلی کچه مهمی الحج کیرا محمد اغا حضرتلرینی یراغه قادر
جمیع قاضلرینه مأمور اولدقلرندن امرایکه ومیر الایل بکلی الایار غازیلیله وسرحد منصوره نک صاحب
رای وتدبیر وعاقل بکلرندن بولنان یاشیلر سکبانیا قوشنک پیرزنک چفا وقهرلرینه بیوک
حمیه ایله کوندردکلرنده نصکره مایرندن سی الهام الهی ایله مخبر وزاده سی وحزینه دار باشیسی اولان
الحج غازی محمود اغا ساتراج اغالرایله وباقی قلان عسکر اسلام کلبسی قلعه سنه آتیلی صداسیله
بتلمه جسر جدیده یه وقلعه سبعه ده غزونیک ساعتیله حضرتلرینک کوندردکده جیر آلنمه
بولنوب توجه ایندکلرنده غازی مزبوره دعا ایدوب مبارک ساعتده عزم وجزم ایدوب
اوغوره کیدرکن جسر جدیدن وسیچ وتوتیانی واده دکلسلودن موجود بولنان غازی محمود اغا

یانه

یانه الوب توتیانی اسمتنج دوغوبولا انتهاسنده عسکر اسلامک بیوک جبه سی کتمکله تنها
دیو ممالک عثمانیه کلیسی واسیلت کفاری غارت قصد ایله کیدرکن حکمت حدا ایله محمود اغا
عسکر اسلام ایله اوزرینه جیوب کفاری یولدن راست کلمکله بی محابا بکبار قحافلین عسکر اسلام ایله
حمله وهجوم ایدوب وکوز احدی میوب بیون الله کفاری منهزم ایدوب کمی طوپ وتبع کثیر ایله
قطع وقتل کمی اخذ اولنوب کمی میدانده کولنوب جمله دن بر غوره کاوه سیر ایدوب کتوروکوب
کفار منهزم اولدکده مالکه البته سوچ بنی فتل ایتمکه دیرمه اوشته سکا سلام اوغاتمه بن اخذ
ایتدم دیو سلاحین ویردوکی کبی مزبوره سلیم مالکه اولان جوبنک ساعتیله پاشی کسوب محمود اغا
حضورینه کتورر بنجه کلام بیون الله وبحرمة رسوله الله غزاء عظما اولمق اوزره آن واحدک
اجنده اوجیور سکسان کافری بی دین واوجیوز دری اسماعیلی کمی فتل وکمی اخذ اولنوب جمله دن
شمار کرام اوستوح ویوده دری النش ایکی اشد اعداء دین اولوب مالک عثمانیه جنه ایله
زبون ایدوب ازالسین الزم اولغفا جسر جدیده اوزرنده محمود اغا پاشی کسمشدر دیو بیوک جنه ایله
سنبلک سنجق غرنلی کچه ایکی طرف اغا غزاء عظما ایدوب وکما ینبغی کفاره قهر وجفا ایدوکی خبر یورر
کلمه کاری واون بش علم وبرقاچ یوز دانه قنتر وبوز وبرقاچ بیک غنم اخذ ایله مرسل عسکر اسلام
مغتنم اولمشدر وکچه ایکی وجه نیه دار اغانک غازیلرینه مبشر برقاچ اوراق تواریخ غنائم
ایتدم ابوی حضرتلرینه وزیر اکرم سبب مبشر اولان بر پتمار رکه کمزه بر اسفل وناخلف بغیر وجه
مدعا ایمکله مقرر خراب ونیچه لطفلر انعام بیوردیلر غرکه سنه بعده حضرت فضل الله
پاشا مقدم غرنلی سیاوس حضرتلرینک رعب وجوفندن کفار خاکسار اولمقدوکلری زادوریه
قلعه سی ویران اولوب ایلوتک وایوجه ودومنیک مستأسلاری ومتنهای سرحدی اولغفا
واحیا اولمیچه ولایاتی مزبوره ده قوارقجال قال اولغفا مهرسک والیسی غرنلی علی پاشا ایله وعینی

ولایت وعسکر اسلام ایله بالاتفاق ایاله توسنه دن جواحور و تجار جیزه دوب الکی اول
خلقه زاد وریه وارو ب وداما درمیان ایدوب ولیل ونهار وعلی الدوام بالکلیه حضرت
وزیر اکرم جواحور و تجار او زرینه نظارت و تقیید تمام ایدوب وبر آیدن زاد وریه قلوب
مستحکم اینا و تعمیر و عمران ایدوب ودن آو لکیدن زیاده قلعه توسیع ایدوب بو لیقه
خولاسن قلعه خورکی نجون قدیما اینا ایدیلوب زیاده قول قنوب اقلامین وی استانه
سعادتدن امر جهانمطاع نفاذ یتله ردوب ولایت مزبوره دسکره مرقومه برمرتبه احیا
و پادشاه روی زمینه ودن مبنی حضرت ایدیلوب فرنگ دن سکره ابتدا ایلیوم الغیم
اعاله ولایت جزیره مشتغل در حضرت زور زاد دریه بنا سندن کلدوکی کبی وزیر اکرم حضرتلری
علی پاشای کامکار ایله بو حقیر تصیه فردن یوزرق دسکپانیله و نفیر عام ایله وجمله جواحور
وتجار ایله نیک ساعت ایله بالجمله عسکر اسلام قلعه کنن بنا سنه توجه بیورلوب والکی کون
اوردی برندن قلعه تحتلکمز لوجکده اوچلرنام محله جبه لله اینا الله کمز جامع
شریف وکروان سرای و بنده کرخانه منه های سرحد و قراول بکلمز اسکله نامشرعی و لغایت
کفار واوچ اولکه عسکر اسلام خوفیله ساعتله اودون نجون کروان سرایمز عسکریله
برابر ایلدیلوب الی سنه معمور اولوب وسازین وکروان واینا سبیل قنوب اشلدوکدن
صکره رحلی ودرحی عسکر اسلام نصیب ایتدکدن بناکی اوچ دفعه رویاه حقیره
قبر رحمان الرحیمدن استارت اولنغله برطانی بابرا غاجی عند الله قبول اولنوب آخرت
لبوه برده کافیدر اطرافنده اولان قرایه کفار فارغ وخراب ایدیکلرنجون مزبور جامعمزه
جمعه وعیدین قلنوب بنه آوردن جوار اولان قریه قارنجه صوبرسنده عسکر اسلام قنوب
حقیر مرحوم سلطانزاده محمد پاشا حضرتلرینه متعلق قنوب قبوسی دسکره ویارغاندن اولغله
اکلنوردکی

اکلنوردکی بنا وجهتی کون جوانبه اولان غزاقعود ناحیه سی صوبرسنده کذلک جیزه لرله قنوب
انده جمله بوسنه سرحدینک قوزی قلعه غزادسکنه ویهکواوده دینه ولیقه قیودانلری واغالری
نواحیلرالای الای فوج فوج مامور اولهرایله الایکی علمکریله کلوب ویولکی یدیلیقه وزیر اکرم
حضرتلرینک دست وداهنلرینه بعد التقبیل قیودان واغالرینه وکدخدا ویوزباشی علمدارینه
وزیر عالیوقار خلعت فاخره لباس ایدوب هربرینه استمالت بمقتضای عدالت وریوب
سعتلی سمندیله وآلای خلعتیله مونديار یارندهسی جیکوسوجه اسیر بسته اسیلوب وقلعه کنن
جوانبنده عسکر اسلام قنوب شوب الکی کون کرجه خانه ره یاسولری کچینا قروکرجه خانه اینا
اولنوب یاقلدی وقلعه یالاتفاح واریلوب وبناسنه براز اولندکره وزیر ذوالکرم وعلی پاشم
حقیرة دعا ایتدروب ورعایت ایدوب وقربانلر کسوب الایله وتحلنه کوره اولا اوبرولرین طاش طشمرعن
بعد التطهیر بناء امداد وتجاره نظارت نجون قلعه وبلنده دیوارلرین حضرت پادشاه تقسیم ایلدیکی
وقلعه بنا اولنورکن اوچ طرفی صوزفه کبی نهره طرف نهاوده بتو سنجه نهری احاطه ایدوب
جانبرابعه سی یوکسک یایره والی یاز صحرا اولوب شمالک اولیوب جوانبه ولایت وکفارزده خوف
ونواحی وقوسی دن جواب وموضع یوم وغایب اولغله عسکر اسلامی حفظ نجون قراول محتاج اولغین
مرکوم میرالای الای یکیلی وقیودان واغالر نواحیلر بطریق مناوبه الات جریله اوچ یوز اتلو
صحراء واروب قراول بکلردی کلیس الای یکیسی اولان قلب زاده الحج احمد اغا اوشراف کبرا
قربورکنن قلعه سی اولان سرسه یدک اینا وعمران واحیاسنه باشلوب وبادی اولان یوسف بک
کندوالایله قراول جدوکی کچه اوچ یدک جوانبکفار کچه اوزرینه بوقچا یاکلوب هجوم اینه کلرین
قربورالای یکیسی سپاهدار کفاری قرویه واغفیل ایکی کفاراوزرینه واتنه یکباره توفنکلاوشوروب
اتیچ توفنکلره غربالره دوندرمکله وکندوبه قاچه یرده جوانبه اولنغله آتی دوستوبی کندویی یاصدیرمغله

کفار حرکت و آزار و زرینه اوستوب کفار کثرت جریسی اولمغین الایه غازی استخلاصه قادر
اولمغین اسیر و دوتساح اولوب دوار اکره کچه ایله کتوریلوب زوینه نام حربی قلعه سنه
کوندرلدیلر اولمغین و مقدم اوستوب اشتیپ سی قلعه سنه کتوریلوب کوره الکندن استخلاص بولمغه
ایکیوز اوکوز طلب ایدرلر و برادر کبیری قوجه درویش بیک و عثمان بیک سایر اهالی غلامو جه طلب
کوندرلر فرمان واردکاولری حضوریته تودیع ایلدیلر ایکیی نام دادو دوتساقدره یولداش کون چیقدقدن
قاچمغه شتابکه کلوب والای بیک ایکیوز کوندرلدیلر اولمغین اوی یاقوب و اوستوب الکندن
غصب ایدوب و کویه قیوب و زاده قلعه سنه کتوریلدیلر اوکوز قوندره و یولدن ایکی کرار
الی یوک اقچه یاکوب زوینه قلعه سنه کتوریلوب جمله اولمغین و کندوده استخلاصه قادر اولمغله
دوتساح نام دوتساح یاسه ایلدیلر کندی عثمان بیک ایکی قطعه استمانیه و اوچ یوز یکیدن
خنکار کامکار حضرتلرینه رفع و قطع ایدوب والی کورچی عرض و تلخیص اولنوب بیراده و بتخاصه
سفار غازی اولمغین سعادتلی پادشاه دوی زمینه یوز سورمکله عفو و اغماسی مزید اولوب
دوتساح نام یرده و قرجالی استخلاص ایدیکی حرادستنه لوی و اراکیی ایچ قلعه ده بعض اریاق اوض
الذین فی قلوبهم مرض اغوسیله تقصیا مانع اولورلار الله یج حانع اولنلرک جزالرین ویروه
و وزیر اکرم کنز تدابیر سدید تمام و اتمام بنفسه ایکمکله قرق کونده کک قلعه کنی کما ینبغی
ابنا و عمران ایدوب و قول قیوب و اهالی ماربع امر شریف ایله تعیاش و استمانه دن
بروانج نمایان ایله نصب اولنان یکرمی اوچ اغاریک نوا ایله بر اتاریق کتوریلوب کما ینبغی
بوسر حدی احیا و سد سدید اسلام و سد سدید قیوره دیو همینه و پادشاه دوی زمینه کمال حرمتله فرمنه
ایلدیلر و حقیر کنتری بنی احداث بولندقدن عزی سعادتلی سیاوش پاشا قره قصه سی براج
بهار یولنه کتوریلمغین کنز قضا فردن اولمغله افتاده دی مامور اولمغین سر حد لیده اولغله مستقبل

مراجعت ایدیلر نوا و فتوی برزم و دوستلرنک بیله سبب معیشتلری اولدیغی کرچی قضا باشنک
امیر افندی حواجسی اولمغین اوردی تحسین ایدی اما حقیره اکثر دعوی استماع ایدرروی
و قره قصه سندن بقیه قلان اوده زینه ولیقه اغاری کنز تبا اولدقدن صکره حقیر
دی حضرت پادشاهیه وداع ایدوب اوروی حالی اولا ایلدیم و یونیه یلاقه اشوریلدی
حالی دی اولان غزادجاج اشوریلدیکده اوده نیه اندن لهدیه کتمک مراد ایدکمزده
حقیره حطاب کلندن استدبرزح و حمر کفار اولان غزادجاج قلعه سی عمران و احیاء
لجون بیور لدوی شریف حضرت پادشاهیه وبروب تعبیر و مرتبت و تمر معی فرمان اولمغله
محلنه وارد کمزده دامنه درمیان ایدرمرو اوزرینه اولوب و بر کوندز بشیوز یوک
حضر کرچ بولمغله قالدروب بر مقدمه ایچنه اوشوندیلر ابنا و عمران ایدرمرو
دی همینه و پادشاه روی زمینه واما آله جمله کده شول حرمتله حضرته ایلدک
و اسکیدن اقلامی اولان قوچ بیرلشدرلدک بعبیر محالده و کفار کز کاهی
ایکی سد اولمغین اوستوب اولا مهیج و دیج و دولت ملاعینه شول قدر قهر
اولوب و عروق کسلوب و بولدری قیامغله بیانی محاله تعلیقدر و حضرت پادشاه
دی عودتنه ورحیقه قلعه سی و قره اورمان بلنده سی احیا و عمران ایدوب یاقمغین
هرسکر و الیسی علی پاشا ایله و بکچری اغاسی حسن اغا ایله و سپاه آلایلری و سایر
عسکر اسلام ایله مفدور بشر دکل ایکی میر مایزه دورت قلعه سر حد قیوروده ابنا
و احیا و عمران ایدوب خنکار عالم دستکاهی و سر حد منصوره ده ساکن اولان
امنه محمده و حوزه کفره سد اسکندر یکی سد ایلکله اولدقدن ضرح اتمکدن و زیاده
عظایم مستحق و احق اولمشدر و سنه آتیه ده حضرت پادشاه جبل بولنی کبی صعب بولنی

Bibliotheca Alexandrina

کندو وجبل بوتوه یولی خلب زاده مرحوم درویش بیک وسلوچ یولاری دیوان افندیسنه
تظهیر ایتدیرمش اولوب فرمادیشکر وان سرایی وکوبرزده جامع سرایی وخان غزا مالیله
ابنا ایدوب قصبه قونه رمضا بلکمار امتحرکه وفوانکه خیر دعاکن الی یوم القیمه المشار
زاد الله عمره وایده دولته صکره حضرته پاشا یانه لوقه وارمش ایکی کفار جمعیتیله ایدوب
بعد ایکشاوره قلعه کنز کزه رکاهلی ودره ایاچ کبر یولری اولوب ابنا وعمور اولمغله کفاری
حاکم رکز عرق کسلوب جمالک عثمانیه غارت ودخریب یولری قاپنوب وکندن
غیری غنایم واناثی وشکاری کوتورمکله کنز غازی مسیب خوجا ناملی اولمغله قدیمدن
جمله قوتار کفارک ایکی مارجنقوبک دیو کلوی قالیناکه قلعه کنز کتخدا وموتواولمغله
باعتبار مایوتل منعدم اولان محول وغول کنز بوم اولیاق جمله قوتار دکی کزادریه
وارنجه قدیم سفاعدر اوسلوب قدیم اوزره انارک اولمق ملاحظه سیله فونکه بدر بکه
وانکره تبعیت ایدن مهتریان پادشاهی اوسترق اشقیاسی بالاتفاق بازدوی
قوتلریله میرلوکور مش وداغ درمیان ایدوب وبرآی معدم سنتک صحراسنده دریق
وجمعیت ایدوب بعد اسواد دن خناسنه شنک وسایر قلاع وقشتلاره عسکری نقل
ایدوب اسواد دن قدیمدن اسکلیرلی اولمغله اوسترق اشقیاسی اغدامیلی وکرک
بدبر کتکری اولمغله اولاد وعیالین ودواب واغنامین قلعه کوب ایکی دی قیمت
طوبلیله یحیون زاده جندرالنده رهص ایدوب فونکه قرمه واقع قلاعنه انلی یاشاری
اولان بوره دوره سردارلغله ویحیان سردار یاورلیم یاپا انیوه مائیله وتحتیس اولان
اولان اسمعدور لیله وتخه نام دار والستلاره اوسترق ویوخاری اولان اسملاره
اوغلیله ویانتوویده ایله قلعه کوب طوبلیله وصجانه بکیران وعسکر فراوان
جمع

جمع ایتدکلرندن غیری معتاد مألوفلری اوزره حیله یحیون وده فوردن زیاده قوه الی
کورنمک یحیون اولمغله استرو وماریون وبقروواریون وبقصلوی عوارانی وغوجار عیاره
جیبه وکولکلریله نفیر عام سورمش قلعه زاده عسکری دخی جانوارلریله دریا ایاقینه ال
اسواد دن اسکله سنه حیبوب وجندرالکری قوه یه حقیق حوف ایتکله کمولر محافظه کنده
اسواد بنه مألوفه کموارده اولان عسکر یوزی قوه لغلمکنز فتح شیله قوریدوکلوب
وطویلری عربه ایله بندرمش ومیمون اوزرینه بلجانلره فلامارکرله جکدرمش کفارک جمعیت
وحرکتلری استماع اولندکده جثه ناجیه سنه محافظه یحیون انوب تمکث ایدن میرالایلر
الایلیله وایلونه علماسی اشراف وقوماسیله کرارکجاسوسلکه نذرمش برزده کبی دکلدر
هم آرایی کبارندن غیری کسه یلمکله سوءتدبیرلری نه طرفه اولدوکنی فهم اولنمیوب
وسره ارطغرلنه اویماکونه برقشلقده اولمقله وقوع اوزره جرالموح قال ایکی
سنه بیک النش اویه ربیع الاخرک یکرمنجی کونی که بازاریه رسیده منوال مجرا اوزره
قوه یه حیبوب وطویلریله یوله کیروب اویحی کون که چهارشنبه کونیدر کثرت جیوش وعسکر
انبوه روی سیاه ایاکنه قوتیه کلوب قلعه نک اوسنه یاتنوخ نهر قرقونهر یوشنوخ
مابینده تراه و یاغارده قنوب ومتریس اولاجق یری یوقلمق یحیون فارسان جراه لرنده
ایکیوز اتلی مقداری قوه سرساعتیله کوندرکلرنده طوبجی باشی معدم شهید اولمغله
بالفعل کنز دزداری اولمغله چونجه زاده اشجع غزاة تعود اغا طوب ایله مزبور فارسانه
تشاره الوب بش نفر کفاری هلاک ویک معلوم برحاک ایتدکندن غیری کنز غازنلری
یکبار حیبوب وبه جی یاوز کفارک ایکیوز اتلیسی اوزرینه حمله ایدرلرکن بش نفر کافره دخی
دخی ضرب شمشیر ایله هلاک وبرحاک احتروب وباشلرین قلعه یه دکوب طاقلرین یوقلمشدر

وجمعه کونی کفار قلعه قاحره ایدوب و پاس دیمکله معروف نام یابره و سرس و طوپلرین
توروب دوکمکه باشلدیلر و ازین جانب عسکر اسلام سردار ظفر شعاره و مهرمک
والیسی علی پاشا یه قلعه قاحره اولدوکنه عرض و خبر ایدوب و القصه کوندرلن
حضرت پاشا دخی بو کلدوکه کبی سیاننه بولنان عسکر اسلام و نفیر عام بروجه
استعجال اکمک لیون بیور لوبله سرهنگان و سرعسکر و جوی باشیلر و جمله سورچیلر
کوندردکده نفسکره پاشا حضرتلرنک کندو احیاسی و اخراج اولان غزات مسلمین
چراغ آوزوحیه لری اولمغله بلا اهمال یانننه موجود بولنان عسکر ایله بو ایله ماه
مزبورک یکرمی التنجی کونی فی سبیل الله غازیلره الغا یوب حضرت پاشا یولنه
ایکوج ازین جانب قلعه اخنج قاحره سنه اولان عسکر اسلام یه قفا یا کفار ک هجوم
و یورتشلرینه و طوپلرینه و قونبره لرینه زور و زندن و اجلان کدوکلرمرمات و حفظندن
عاجز و فرومانده قالوب ضعفه دوشمکله و قورقمغه و متحیر و متحار و مبهوت اقتدارلری قلمغله
محاصرین الفیات دیوب کچه قلعه دن آدم سرقدوب و عسکر اسلام فریادرس کوندرمه
الیته یزه نصرت لیون شمدیلک غزاة مسلمینه ایکیوز آدم امداد کوندرمه سیله و کفار ک
کثرت جیوش و اردوسندن عسکر اسلامه پیوسته دیوسپارشی ایتمه ایله بیور لدیغی شرافتلو ایله اولمغله
و دومنه و غلامو جمیع محافظه مامور و جثه یه کنز آمرادینه کلان عسکر اسلام اوزرینه
سردار و قایم مقام و نائب مناب اولوب حضرت وزیر پرنز اولان میر آلای یوسف بیک فتح تنک
فاتح قزرنک یه رنک مفخر الامجد و الاماجد و اشجع کبیر سعادتلی اسمعیل بیک حضرتلری
اسمعیل پاشا واز بلا فدیه قربان اولمغله اختیار ایدوب و یا مفتح الابواب منطوقه مظهر
دوشوب و ایکیوز مقداری اختیار ایدرلرکن سرعسکر کچک غزاة انتهاب ایدوب

و عسکر اوزره

و عسکر جرار دن بش آلای یانننه الوب و بشیر دار اولدیغنه دوشوب کفار باشلرینه خوف و وار
اوشمش ایکوج اعدای دینی یه محابا دمت دمت صوقان صوقان تیغ یه دیرلنمشیر ایله
قرمغا بالضروری یول ویروب ساعتلرجه زیاده سرسری کچمی غزاتی داخل قلعه ایتمیه محابرین
اولان غزاة قوت بولوب تشکر لیون طوب و توفنکلرینه دوشمشلک ایچون سردار و سرعسکر
آرای کثرت جیوش ایله بیشه قلعه حفظنده کمال مرتبه دلاوری غیرتنه هم پیشه کتورمشلر در لوقه سلطانی
اسمعیل بیک سایر میر الایلرله و درکاه معلا یکچری اغاسی احمد اغا ایله و مهلونه علما سیله بعد کشاده
بورای و بدیسر و غیره و قونیه کماکان عدم جهتسز غازیلره فی سبیل الله فقد غزا فحو سنجه بنه کوره
العیاذ بالله مزبور قلعه حسروانی الدن کتمک مقرر ایدی یوقدر میر الای مزبور اسمعیل بیک دیوب بنه
و پادشاه اوی زمینه ایدوکی یومرتبه حضرتمز مقابله سنده مناصب علمیایه و صدقت فادیه مستحق
اولمشدر کی اسمعیل بیک مزبور محاربه ده لجه نک عیننده نور شم اوروب و اوچ دفعه یی شهید
اولمشدر اما بنه پشیخ کون کفار رمنه هزم اولدکده بیرداره حرکت و جرأت ایدوب
تبع و دریع ایله مجابا حیله کفار قرمشدر ازین جانب حضرت وزیر اکرم بانه لوقه دن قالوب
سرعسکر قطع منازل ایدوب غزاة جهادی الاولیه عسکر اسلام نیک ساعت ایله قالوشوب
در عقب روز مزبوره هرسک والیسی سعادتلی علی پاشا دخی یتشوب بلجمله عسکر اسلام ایله
بعد المشوره اول کچه کیه مبارک جمعه کیه سیدی اخمدنه الغار نام ایله یروده استعمال
پاشای اکرم عیوملرم و امراء الایلر ایله هم رکاب و عنان ایکی جناب رب العزة کلان
اوزره اولوب کنز اوتریه کلوب محاربه ایدن دوشمان اوزرینه تیک مساعی غریمه
و کفار بادی عزیمت ایکن تقسیم غنائم ایدوب صباحدن اول قلعه کنز التندن چیقاریلدیغنه
نهر قرقه یاشنه توسوه ستمخ قوندن دیکله معروف یارده یوسیه کیروب صبح کاذب طلوع و صبح

یونان

صادق طالع اولدکده موجود بعض علما وصلحا ایله تکبیر وتهلیل وتحمید وتبجیل خدای تعالی
جلیله تعظیم وتفهیم اولنوب وحضرت رسول کونین شفیع المذنبین خاتم النبیین محمد مصطفی
واولیای کرامک وکتب وصحف مدفون اولوب مظنهٔ کرامت واول سرحدک کوزجیلری اولان
شیخ الحاج احمد قدس سره افاض الله تعالی علینا من انفاس العبوره احسن الجزا وروح
پرفتوحلرندن بیون الله کتاب فتح ونصرت وظفر ومیسر اولمغ طلب واستمداد اولنوب
همان ساعت النون پاشای عالمک جور پلوب وبوریل جالنوب عزم طبل ونوبه نفیر ایله یکباره
پاشای کامکار وسردار ظفر شعار کثرت جیوش وعسکر اسلام ایله اعداد ودین اودرینه انواع
یورتشلر وعجوم وحمله آیدوب کفارک اکثری فارسان جبه پوش وبیاده زره پوش اولوب
وغرابت مثال جره ومومره غوغ اولوب وصحرا کتنک عسکر اسلامی غرور ایله وملک تشی وحنایتلی
الناس اجنس اکثرهم اجناس کوشت وشعاوت ایله قریلوب طاغ وده یی جنک
جنگ وداركير كوشش فلكا غلغله وزمینی ورمانه ولوله وسماک وسمکه وزلزله الاشیدوا
زلزل مسیله متزلزله اولوب جوانب اربعه دن سپهسالار باشقرد عسکر الیسع اشجع ولات
قهرمان زمان وصاحب قران ثانی علی پاشای کامکار سپهسالار فرزند بلند اریل رستم فرامرز
دستیان وار جرأت وحرکت ایدوب ونوبه کارانمودهٔ کفاری حرب تیغ ستیزه ایله قرویب
ویجانبلری سرو سیله سوروب دل یوکون کوندردوکه نام دار اردوه غیری تدارکه مایوتنه
امراد یوکون کوندرمشلر ودرعایت وحلمت فاخره یوه مناصب علیایه مستحق اولمشلر
ودرکاه معلا یکچری اغاسی احمد آغا کار آزموده یولداشلریله مردانه حرکت ایدرک حمله کفار
قهرشکار ومیر الایه سمندره غازی بن غازی حشمتلو اولان الایلو ومیر الایه رستم مرد
میدان اولان الایلو ومیر الایه ایزورلو ذوالفنون واشرف محمل یوزنبکلو الایلو

ومیر الایه

ومنصب لاریبدن ۞ نصر من الله وفتح قریب ۞ صدای مانندن کوس سلینه وصلک
وبشر المؤمنین یا محمد ندای نوع بنی آدم نازل اولدی ۞ بیت
هر دولت واقبال که نازل شد از غیب ۞ مفتاح فتوحش سر انگشت تو باد ا
ع لمحال طرفة العینده جناب باریکث لطفیله وحبیب حرمانکث معجزاتیله ورجال الغیبکث
امداد ایله کفاره ی قرار مشهارم ومنعدم اولوب کی بیخ بن درینج ایله سرنگون وقطع اولنوب
کمی بالکلیه نهرالرا اولغای غوغ اولوب کی یانغه یونغولوب کمی مبسم لره و
دیوارلکه کزلنوب عسکر جرارستاهن وار سرحدای کبی بربر جمع وبحیلیاری سوریله سورتوب
وکبارلی وتکلی قاره ده اکثر تیکث یاشاری کسلوب ومهمانی باوشاهی اولوب هذا والله اوتوق
استقیامنه امان ویرمیوب بعضا حضرتی پاشا حضورینه قیرانتلره اوزیرینه جانب ساباشا همایونکه
واردیکنده اشجع امرا واشرف قدما غازی ابراهیم پاشا بن حاجی قیودانی اشجع غزات مصطفی بیک
وسایر یوزبشی سرحدی اغالریان وغرابیله وبالغو لواعه ترکه بیکی حاجوش زاده غازی مصطفی
بیک ایله واودونیه قیوداغی اغوات وغرابیله ولیقه غرابکث سرکرده وسر بلندی اشجع
اغالریان ومردمیدان ذیشان اغالریان ابراهیم اغا ورتیک نزداری علی اغا بالجمله لیقه اغالری
وتوابیله بالاتفاق ایرتسی غزاد سنتنج بنیت غزا درلوح وجمعیت ایله وب وسر دار اکرم
حضرتلریله کاغد لشوب جمعه ایرتسی جانبندن کفار حاکساراوزرینه یکیار جمله وهجوم ایلمک
رایی وقول ایمشلر ایکن جمعه کجه سی کنز غازیلری حضرتلرینه کفار طوبلریله کروده جکلرینی قرارلی
عسکر نزاره ونفر مکان حاد اتیدکلرینه جرکونه دکلرین احیلدن وزیر اکرم حضرتلری اسلام ایله
وفصت غنیمت بیلوب والفرصة تمر مر السحاب اغنوا سخی عمال اولوب وصباحلیه وجه مشروح
اوزره تیک مساعد ایله بر طابیا یکیار کفار اوزرینه جمله وهجوم ایدیلوب ودوشمنی بر دینی منهزم

ایدوب غزاء عظما اینشدر ۞ ازین جانب سرحد غازیلری کفاره خالده اولدکین
جرالموج لعون جهه کوه جاسوسلر کوندرلوب جمعه کونی کفار منهزم اولدوکلرینه دلالت
بولانلر یوم مزبور حرکته قرار ایدیلدکلرینه جاسوسلر بشارت جریان ایلکوردکده سرحد
غزاتی درعقب سرعتیله الفاوب واراقرن کیدوب ویولارین اولوب کفار پرتشده کلرانه یکبار
ذیبه جیقان ورسم ونه همان کبی بی محابا قلب دوشمانه اوروب وکوزاچدیرمیوب
کمک اخذ واسیر وکمک کشیر وار طعمه دشمنه ایله قصر ایدوب استوادین اسکله منوار یچ
یشتی قروب ایکیوز یتمش کله کافری قطع ایدوکلرنن غیری اوچیوز اون
یدی اسارای اخذ وبند ایدوب غنایم فراوان ایله مغتنم اولوب نتیجه کلام
بالاجمله سطور اولان غزاء عظماء سرحد ایله یدی بکدنبری مجاوز اعداء دین مهین ومنعدم
اولمشدر وغزاة مسلمیندن مزبور قاریه ده سکز کسی حظ شهادت شربتی نوش
ایدوب کثرت جماعت ایله جنازلری طلعشدر رحمهم الله رحمة واسعة منوال فخرا اوزره
بالمعاینه غزاء عظماء شاهد اولنشدر وکفار لشکریله کنز قاشیسی وحوالیسی
بعون الله دوشمشدر وبو وجه کفار کز نهزام واقع اولمغله کوزه یه دیمشکث
کوکلنه رعب وخوف دوشمکله استوادین اسکله سنه عسکر اسلام ایله وزیر اکرم
دارمش اولدیکی کولری بوشی وسفینه لرایچنده جیقدرآلری ازکفاریله قلمغله
جیقدرآل کمولرایله وغنایم بی شمار ایله احذ اولنوب معاودت ایدیلرکن زیرا عود تده
سفینه لردن بری جک بیرقلان نام موضعه وغرق اربوغازلرده درکیکن یولارین
الوب جکلرندن یاجوج فرنجی قلعه لرندن قلعه کرتکستان قلعه لرندن حصن طوبلر وجبخانه لر
عسکر اسلام ایله وارمش اولدیکی فتح وتسخیری اسهل ایدن تمامت وکلاء دولت

حاضر ینه طلع ایدوب غزات الدن وقاچره دن خلاص اولان کفار یلدن
بولنان اسارای اخذ وغصب یلد تیه ایدر اجالدن بسبیله در عقب واوغزه
کتمک امتناع ایلدیلر وکفار کرد انهزامه مجبور فرنکستانک قلاع وقاشتلرینه
کلدکده مسلمانلردن بولنان دوتساقلرک روایتی اوزره همان قلعه زادریه سوق واولکا
والشتلردن وشهای اشتراسنه اچه ایله سوق وران آغر بجارلردن غیر وقتل اولنان
بجان واوسوقلردن ماعدا ایکی بیک بجا یلدن فقط جبه پوشی برجان زاده قلعه
کلمشدر ومهمای دینی ودولت اولان اوسوقلردن بر قاچ ملاعین دینه ورطه
هلاکه یه خلاص اولدوکی فرنک بیرنکه یه سبب قلعه زادریه اوغرایوب بجا عسکر یلک
سرداری وباش توپجی باشلرنی قیچ یاره سی اولوب کریانسنه اوچ سور غوچ ایله عسکر اسلام
جوچ ایدوب قیلیغ یاره قدر دیپ حضرت پادشاه سعادتلی حضکار حضرتلرینه
اول الق صندوقی سلح اولنمش باشکرا وویل کیون کوندردوکی نام ورلدن غزای
اوحوز بجانه کورنجی ترسانه همایون کیون ومزبور قیلیغ اوچ سور غوچ جلیلی ترفه
کیون حرنیه دار باشیسی محمود اغا ایله طبل وعلمای یلد کوندرمش دیوان همایونه
حلقه فاخره الیاس اولنوب سرتوپان حاضه صدقه اولنمشدر دعا مآلذکر
بوزوقدرلی باشنه خروج اولغلی سرداری اوسوق اولان اسلامبول اوغلی اغه
مجروح اولمغین بجی زادریه قویورلمش وقلعه بشینکی فقط اوچ نفر نام وزر
خلاص اولوب جلعیه کلمشدر سایر قلاع ومقاشتلردن کذلک هر طرفه هلاکی فوق الحد
فرنکستانه کلنلر بجاسی منکوب ومردود دیار اولوب ساعتبله وقلیغلری
کسلوب کندی غیری اوزرلرینه حمولی اغور یچ واوغلان بجان وچوقلری اوسوق
الم تون

الم زدن نه بلا ایله خلاص اولمشلر وحناس کبی مردود ابد ونفع بلد اولوب قید بنده ایله وندیک
قرالکری اولان دوژدرینه کوندرمشلر وزوجه واولاد وعیال واموالکری طوبلرلیجون رهن اولمغله
میرلکری اولمایله پاس مارقولیجون ضبط اولنمشدر وعموما قلاع وقاشتلر وقراوفرنکستانده
بر مرتبه مصیبت وغریو وفریاد اولمشدر وارغنون دناقور ومصیبت جانفزای چالنمشدر
آه اینیلدری کوه فلک وسما وسمک جنبشده وآیدیج باطلقری ودین غطلری اوزره
مصیبت نهایتسز ایدوکلرینه وکاری کبی غوریات هرینه سین اوچرتمه دونوب وجلمغه جلیرلر
درنکلره یولدرجی وباشی قباح مثال قالوب ودرنکلره یوزکریج آلی فان ویلوکلری کتاب
وبیریان ایتمشلردر زاد الله بلاءهم وضاعف مصیبتهم وقاتلهم الله وکفاری حاکاری
حاکم بیکیان ومالکاری غارت وحراب ایدوب بعد الانهزام وزیر ذوی الاحترام وسایر
اصحاب جهاد مراد اولغلغ محمد ثانی محمد ویوسیله شکر ایدوب حضرت پادشاه عظمت
وقارایله اوتاق ایوان قطاتح سد اسکندر کبی قرار ایدوب مکه کفاردن اخذ اولنان
غنایم وغنایم بیشمار ودرت قیمت مذهب طوبلر وانواع سلاح وتوفنکلر وجخه ودرجنکل
وبساط ودواب واسلحه وقماش اوبنه وچادرلر ویوزدن متجاوز طبل وعلمار وسوزناو بوریلر
وبی حد جهانه وبیحد اطعمه متنوعه واشربه متنوعه ایله درخاير ایله مملو کفار کرک اوتاق چادرلری
حضرت وزیر فخیم ایله ضبط اولنوب وکندی غزاده مسلمین مستقیم ومغنم اولوب وکلرندن ماعدا
حاکمای عزت مصیرلری حضورلرینه اوچ بیک سکسن کله کافری واوچ بیک دوریوز سکسن
اسارای یانلرنه وصویه بوغه لانلردن غیری عیدانه کتورلدکده کله یاشنه ایکیشر غروش ویرلدی
کهورنه ایکیشر غروش احسان وغزاة مسلمین ایغنی ایتمکدن ماعدا عرض اولنان اسارده
بنج ویک وغنایم وفیلدن بر جمله وذکر اولدیغی بیت زمانده دلالتکله اولوبدر آلی الانک

بلکه ایام فقده خلق عالم عطا و انعام اولان بنی آدم سجایا بر مرتبه یه ایلتدی و کلمه و اسماری
کتورنه احاطه دوکدی و حلقه کبار ده کیوردی که بیان و توصیفی و عیان توبنی قالدر
و سعادتلو ایلم بیوردی شعر ان هذا من ایاتنا العجب تذکرة لمن یخشی
الحمد لله الذی اعانتی فی امر الجهاد و ارشدنی الی سبیل السداد ایام دولت
پادشاهیده و هنگام سعادت عالم بناهیده هر مرتبه غزا و یوزاقلق اتمشدر یلان الکیلر
محمود اوان اولدوغی مقرردر ایرتسی پادشای مرحمت آیدیغ نفیر عام ایله کافه امرای عظام
و غازیان فخر سلسله سنه کتمکله اجازت ویردی و کندو بالذات عسکر اسلام ایله قلعه تبریزه
قلمشلی ایکی فرسخ ایلری اولوب چاپار گرچه دی یوکنمغه یازه توقف اولنوب یازکلدکده یاقه فرمان
حضرت پادشاهی و اغاسی مباشر تبلیغ اخوی اجاق و کرچه خانه اجاق اولنوب کمامضی قلعه
کنز تعمیر و ترمیم اولندر و حضرت پادشاه عودت ایتدکده ایکنده دون مسکر ساعته واردقجه حضر
پر تقصیر کندونک غزاسنی مرضی و مشوب توارنج مزبوری مسوده ایدوب و یارلغ سی تحریر ایدوب غلامو جوه
تسلیم ایلدکده غزاده حضرتلرینک اعتذار ایدوب اجاق اقل ایله اجاغی ایلدی زیاده کسنه
و منشأ تمرد ظن ایتمکله باعتبار مایؤل و عاقبت اولمکله صدارت عظمایه میتسر اولدوکده بیوک
غازی و دوستلرینه اولطف ایاغمزه آریه لوح کوندرمکه دعا عالیلری ایچون اولندر اما سایر امرا و سپاه
و هر مسکه و الیسی علی پاشا کامکار و فرزند بلندبخت میر الایی هر مسکه غلمه جیدر بکه جوقه و سیم بالتمام
با خصوص اجتماع امرا میر الایی بوسنه فتح بیکزاده اسکندر بکه و ذوالقدرین و اشرف و اجتماع طوایف بیرادری
میر علم و ذوالکرم مرتضی بیکه فاسق جوانی و جوقه اجاق ایتمکله رتبه جلیل بر کات جلیل و میرسوت
غزاده عظما بشرف و فتح تطبیقلری بوارادت عام اولوب اما حقیقتده بوغزا اوج سنه دن اول زمانده تمام
اولدوکه جناب عالی و حضور متعالی لرینه بسنده یه و میتسر اولمه بیت
شکوفه

شکوفه اعلام الهیه کل شکفته شود اکر زکاش لطفت و زور بسیم قبول علی الخصوص بالفعل زاده
و مهلوه قافله سنه همکنت ایدن درکاه معلا بکلربکی اعاغی اجتماع غزاة جلیل آغا فتوحه دستکاه
و سعادتلو یکانه دوران و محمود اقران امرا و کرامدن اسلاف اولان اغالرینک کلیسی یقه جوانه
اتمکش ایکن اغا مزبور بسنه عسکر اسلام اوزنه سیر وارده دوشوب کار آزموده او جاق اغا ایله و یوسالر بلی
کلیسی کسنه لرب دریاد جوقه قلعه آسیلت و قلی و جوقه قلعه آیوداد و شیخ و دیکر جانقه ماریسنه
قاسکنه کیدرلی با باصوب و تیغ بدریغ تحریر کفار پاشاریغ قطع ایتدکلرنی بعزی محمود لی و جاق
با آثار ایده جغی همان بر بولیه اوتوز کلمه کافری دیکر مرتبه اسارتی و بیکه اغنام و استر و حمار و بهایم
احود اجاق ایلدر و اوچ دوه دفوجه ایله وارمغه قدوم مبارکی ایله هر داد و فتحه عسکر اسلام
غنیمت بر شمار ایله مفتخر اولوب کفاره عظیم قهر و جفا ایتمکله مناصب علیایه و خلعت فاخره مستحق
اولندر بعد زان دولتلو سعادتلی سعادتلی مصطفی پاشا حضرتلرینه ایاله بوسنه سردارلغی ایله
قبر سلطنت صدره اولنوب و مسکی کلوب به آی مقداری مکث ایتمش ایکی استانه ده بر ایکی خوانچه
سر خرما تندن بعضی نسنه استانه یه عرض ایتمکله دعی تمدیدن تعللله پاشالغنه دیوروم ایله
ایاله تبدیل اولندر و ایاله بوسنه سردارلغی ایله سعادتلی دیوروم حسنلی طویل محمد پاشا حضرتلرینه
توجیه اولنوب دولتلو ایله بوسنه کلوب سهولت و عدالت ایله ضبط ایدرکن و سرحد منصوره
حفظ ایله و بر کفاره قهرا مکه لیجون تمدید تاتمیه دوارایکن کوه حرامن بعضی کافه نه تجاوز ایتمکله
بش ایرمی عسکر و غزاته باشچی و هادی اولندر بعد زان سعادتلی جالس صدارت عظما
ایکن قال عم ریاط یوم خیر من الف یوم فیما سواه من المنازل اخوی کافه وزراء سالفه سرحد
منصوره یه تنگ حفظ و ربطی وزارت عظما سرتاجیه ایچ کلدکلرنی اوزره سعادتلی وزیر اکرم سلیمان پاشا
یسوده الله تعالی حضرتلری عرضه بنوی ایله عازم اولوب فی سبیل الله جهاد ایتمکله خاتم سلیمانی سرحد منصوره تنگ

ربط و حفظ بترجیح بیورلرین سردارلق و طغرای غزا ایله ایالته توسنه صدقه اولنمکله قطع منازل ایدوب
دولتلو ایکنجی الای بکی تاریخ ستهر شعبان بوسنه سرایینه نزول بیورمش ایالتنه یکی بازاره کلدوکده سر حد
منصوره محافظه سنه یکچری اغاسنه و امرای الایلره و مستحفظ سر حد اغالرینه قلاع حسروانی و سر حد
منصوره حفظ لجون تنبیهات جاریه امر اولنوب متوکیه بیورلرنی ترتیبنه ولد دولتلو شهریار ایله
بعد النزول نه مایسیا و مشایخ شهر علما سیاه بینه غزا سر حدلرینه و غزایه متعلق احادیث نبویه ایله مشحون
مکالمه ایدرکن وعد الب ایله ملک ایدرکن لواء اشرفه سکده واقع نوبی قلعه سی غزا ننده بجاردقایقه سی
استحکام ایتمکله سعادتلو ایله اشرفه سکنه نوه سنه دوغرو قالعوب قصبه نوسنده نزول بیوردقده بلغاری کلوه
راجعت ایتمکله قجاردقایه سنی ریجه وازرده اتمکله لجون تنبیه و کوشمال ایتدکده اندرون متنبه اولوکر نفکره
وزیر اکرم مدینه نوسنه دجنت اماره توجه بیورلرکن وانت ایکی اوجاغون ملک ایدرکن اندرون دومنیه قلعه سنی
نزول اولان اوردوی همایونه ترتیب کلده کده یاتاق مقول منتهای سر حد اولوب دار الحربه یقین اولغله
وجاسوس اکسک اولمغله فیمابین حضرت وزیر اکرم یولیله یونیجه الایله و وزیر یولیله همایون و یسارنه قلعه نزدیک
واغالردن غیری الی صرقلع و مزرقلع الایی الای قوجه قوجه یدیجلون افواجا کثرة جیوش الایله والتقوب باشلی
علم لاجق ایله بوریلرنی اغور دوبه وزیر عالی فرسای وسعادتلو آدایی آیین وزرا اولوزره فجور ایله
بیوراقهرمان زمان رکابنده زره وجبه پوشش نوزده متجاوز چاربالوی مرزاقلی میدانه قوجه دلی در غضب کتخدا بکلر میر علم کثیر و اغر علم لاجقی ایله
وکوکر الایلی کلوب اوردوی همایون منزلنه قصبه بهلون فتحی اولان صحرا سعادتلو وغزا ایله نزول
بیوردقده سعادتلو ازلی ظفر نوال اولمغله اللهم اقم دولته و اقم علی رغمهم سیفه
بعد النزول باتفاق خواص اوتاق ایوان نطاق قورلوسنه دیوان عالیسنده اعیان دولته
واصحاب غزه یرلو یرنه پای داد و مقاصمتنه اوستوار اولوب مراسم آکاهلق مقتضای غزا ایله

غنی

غنی و فقیره و صغیره و کبیره تبلیغ بیورلوب جنکی زاده علی پاشای کاهخار ایله و مأذون الذکر بکرن
اغاسیله و ابوبکر بیکلر ایله وقوع بکزاده ایله و سر حد منصوره نکی صاحب ای و بیکلر ایله و قوقای نظر ایله
باب مشاوره ده دقیقه فوت اتمیوب عروج جبینی عزت جوشه دریای حمیتی جوشه و جوانب بشره
وجوه کتوب الشاورة ازمن الکلاله و خصص من الندامة احتکمنه نوجهله کفاره قهر ایدرمشاوره ایدردی
و هر امری راست کلوردی بعد مشاوره عسکر اسلام ایله کفاره قهر و جنابلون و لب ریاده فخاره سی
قابل قلاع و نکتسانی پاقوچلون سعادتلی وزیر اکرم یازدات کتک قصد اغش ایکن اول کیجه باران رحمت
باعرانه زیاده یاغوب صولار طوغیان ایتمکله کندی توقف بیورلرنجه ایالت التفاتنه مستغنی ایوب
کرهاسی قایم مقام نقب ایوب طبل و علمی ایله و سر حد منصوره ده وقوف تامه سی ولنا مأذون الذکر وکلاء
مولوی ایله بلکجه عسکر اسلامی توشوب کوندرد کده جملة یالیاری غزاة موحدین ایله دوکیلوب
واسفر اعداء دین و اصل براه عبین اولوب بیک خانه لو مشتهر اولنا مارینه نام قاشلی وزراد رونق نام
قریه سنیه وارب و هما یاجوج و غارتلجون کوه سکر جوار ایله کیلن کاهکبر و بیصیح کاد لاحج اولدکده
غزاة اوبه غاحضرتنه اوبه وارب زده وندرله دوبر صبر ایتمکله عسکر جوار جنر ایله دن ذبیحه چیقه
کبی فوج فوج ایده وب و هما یاجوج و غارتلجون قاشلی و قریه باصوب دوار و شنب و بیوتی احراق و یاقنلر
وحاکم و غارتی ایده وب بنی بوزکیلرنی کافری قطع اولنده و کنده غیری بوزده متجاوز اسارتی اولنوب
بیک بکر مازن و اغنام و بیک مقداری استره و دوابه بوکه و حمار احراج اولنوب کی بیکی کفاره قهر اولوب
غزاة مسلمین مغتنم اولمغله بردن عسکر اسلام سالمین و غانمین اوردوی کلده و کلدنه احراء و بیلایه و کلبانه
غزاة تعظیم و غزایه تحریض لجوجه وزیر اکرم جلسته فاخره لرالباسلریله تشکر ایتمکله بعده یه جمعة مرور نجه
غزاة مسلمه نوأ و تبیه بیورلرنجه کلیسی نشتلی بنه سعادتلو ایله کفاره قهر لجوجه وارمغه تقسیم بیورلرنجه
بلکجه عسکر اسلام توجه ایده وب و هما یاجوج بیکدار قلعه کلیسی والی نه ینتاه لو فجر یکره اسیکت وجوجه وجوا لینه

وقدیمی مقارن فخر اولان صاحب سعادت فخر و ولی نعمتی و سبب فخر احسن الزمان صاحب قران
صاحب ارزال المکارم وارث مناصب الاعاظم مخط الرجال الفضلا ظل الله علی العلما حافظ
مصالح الملک والدین ناظم امور الجمهور بالرای المتین مشید قواعد الشرع والاسلام ممهد بساط
العدل والرأفة بحسن الاهتمام صاحب الفضل والجود والاحسان صاحب السیف والبرهان
سعادتلی ویوجه همتی صاحب السعادة الباهره و مالک ازمة الدولة القاهره وزیر فخرم دعالهم
سنه بیکک التمش بدیده یدطولایه مالک اولوب سعادت و مکنت و عزتله ایله و نیک ساعتله ایله
سعادتلی کوبرلی محمد پاشا وفقه الله ما یحبه و مایرضاه حضرتلری جالس صدارت عظما اولمشدر
مصرع سعادت ازلی قابض ارواح دهاز بیت هردولت و اقبال که نازل شد از غیب
مفتاح فتوحش سر انگشت تو باد قطعه تاجهانرا بنا بود ممکن
قدر جاه تو در ترقی باد سالها در سلامت و صحت
عمر و دولت افزون باد بیت بوبکر و سیرت عمر عدل و معرفت
عثمان مهابتست علی نام منقبت عموما علما و جمله فضلا مکرمتی عالی مشاهره اولنمغله
بوآیاقده تالوب و بو مجال ستهای سرحدلرنی بولوب بقیه سلف پیرایی فانی بنده قدمه و بروزه
تمتع و تحلی مرجع و عاطفت اولان بو عبد فقیرلرینی کوشه نظر حشم اعتباری و نگاه التفاتلرینه
اشرف الجود والاسخیا اولغله شعر الکرام یستراح بالکرام الانسان عبید الاحسان
احق انجه لطف و کرم و احسانلری مأموله و دیار مرغوبه سرحدلرنده اوردوی همایونکه متوجه
اولوب کلاه و زره پیوندلی ولا یتنی کی فتوی و سپر دیو فتوافزه ضمیم کجون اربابی کتورمشدم
ترجمانی بولدیغیلریکی زمره کلشاردن سعادت و عظمت و وقار ایله ذولکه و عزتله ایله مارالذکر
وزیر فخرم جالس صدارت عظما اولکره امور سلطنت و نظام عالم استانه سعادتله کما ینبغی

اولوب

روایق و نظام و ضبط و ربط ایله کندوی غیرتی دریای سفید ستره دونانمای همایونه وفود ایدن
یاسلاره بعض تنبیهات کتاره دونانمای صلحجان ویروب ممالک عثمانیه جوایر کزن ایکی خزینه
وجه اقی اوزره قرم یاصوب کتارمغه امر ایتمکله ایله وزیر سپهر ندا امیر البحر و وزراء ذوی الاحترام
وسایر عسکر اسلام نصیب پیوند فرخ سوگ همایونه حضرتلری اول سفر دیو اول بهار خجسته آثار کلدکده
جمله عسکر اسلام سعادتله انجام ایلیوزه حزب بونغره نیک ساعتیله الله مع حضرتلرینک کتاب کریم وفرقان
عظیمنده واقع اولان ایما کریم ایله فضل الله المجاهدین علی القاعدین اجرا عظیما مقتضاسنجه عمل
اولونوب سپاه سپهر و آلات جنگ و حرب تدارک ایدوب بنیته جهاد و غزا کثره جیوش ایله وزه دن
قوم بیوروب و یالفور قیودات سعادتلی طویل محمد پاشا دونانمای همایون ایله دریاده عزم ایدوب
وجانبیناتک کوکل ایکیلیه بعون الله تعالی منهزم و منقص کیدیروب اولوب و بعضلرینی اجراح و بعضلرینی
اغراق ایدوب غزای عظما ابتدا دره و کفار دونانمای منهزم الله کرنصکره بو غازه ادوجه بیک نفر
غازا قدن سردن کچوب یازیلوب الکی اول یکیاریه جابا نجوم ایدوب و قلعه یه عرض و یاد ایدوب
یوقنجه بترتیب سپس بعون الله فتح و تسخیر اقلعه در بعده لیمنه جزیره سی قلعه سی سعادتلی صدر اعظم
حضرتلری عسکر اسلام ایله محاصره ایدوب و بر قاچ کون طوپلره صایه کردار قیامتمثال
ایله دوکوب و غزاة مسلمین اوسور حرب و ضربه تحاسل ایدرک بنجه آدجاق و بوکک جلقیه و غیرلرینی
حکم ایتمکله سایر عسکر یاریاقلاق حمل و نجوم ایدوب بعون الله و بمعجزة رسول الله و ذریته طاهرینه
قلعه سی فتح ایتمکله بالضروری جمله لیمنه جزیره سنکزاقا لیسی تبعیت و اهل و ذمتی اولدقلری کوکنمکله
سعادتلی صدر اعظم حضرتلری دولت و مکنت و سعادتله ایله مدینه ادرنه یه کلوب ترتیل بیوروکده غزای
صدر اعظم حضرتلرینه مسوغ همایونه احوالین مکالمه ایمکله لیمن یوغزه دعوت بیورمغله سیکیاره دریاده عزم
و جام ایدرک کندکده و فتوحاته باشلامغله یاره الیوزکتره ایچ قلعه سنه یکیاریه جابا نجوم ایدرک فتح ایتمشلر

جنود ان پاشا سعادتلی صدر اعظم حضرتلرینه مدعیت ترجمی کوندرکده توقیع نامه محلده
ترجمی وزیر اکرمین بتشویب تبشیر ایتمکله مژده جلفه فاخره الیاس ونجه احسان اولندی
و دفتردار افندی حضرتلری دخی تهنیت ایلدی فرمان عالیشان حاوی امر جهانمطاعا شبوداه پاشایه
ویکچری اغاسنه وبولوک اغالرینه کوندرمشدر وکندو دولت ایله اردینه توجه بیور مشدر
اللهم ادم دولته واتم علیهم نعمته پرینه ماضی فیه اولان عدده کلام یونده
اقدم اوبه چاوش زاده ره ویوسنه سرحدنده کفار حاکسارک درلو درلو جمعیتلری وبیرچاینه
ممالک عثمانیه سوده تبعیه لری اولمغله عاسکر دارلق وطوغرایه ایالته یوسنه والیسی اولان وزیر اکرم
سلیمان پاشا حضرتلری یوسرعدده توقع استتهاد بولوب وجودلری لازم اولان سمندره وسرم الایه توقع
استانه دن طلاع لمغه رای اولتغله حضرت پاشا کندو عرض ایدرکندن غیری الایه رده واعیان
ولایتدن عرض وحضر جمع ایدوب والایه دن ایکی اوچ جربکچی استانبه یولدوب قطع منازل
ایدوب استانبه کلدوکلرنده مکر پادشاه روی زمین حضرتلری سعادتلو ومکنت وعزتلو ایاغی فضل الله
المجاهدین علی القاعدین اجرا عظیما ایله کریم اخلاقنه معامل وغرابه مایل وحوا فضل الاعمال
الجهاد حسبیه فی سبیل الله غازیلکله اوتاغی ایوان نظامنه خاص بچه نکطرزه کنده مسانه
پاشا کوتکی وبیرمش قوروب مکنت وشوکت وعظمتله وفاره ایله ستره اسکندر کبی قواره وجالس ایکی
مزبور جربکچیلر عرض وحضرله کلدوکلرنده سمع همایونلرینه ایرشدکده مزبور لری حضور عالیلرینه کتوردوب
عرض وحضرلرینی قرائت ایتدکدن صکره مرادلری اوزره سرم وسمندره الایه لوا زاده سرم حضرتلرینه خط شریف
مامور بیور دکلرندن ماعدا یولکری وزخیره ویولکرده غناده وشریه درک عربه وارروطه بلکه
یولکری تطهیر اولنمق مدرسوال بیوردقده مزبور جربکچیلر پادشاهم یولکر غنیمه وذخایر
وقورغه اوزره درو عربه یانه توقیعه واره بیلوب وبلغراتدن سفینه ایله غازیچمنه واصی وارمق

قابلدر

قابلدر بولندن کیسوب ابرام پاشا قولکز سردار اولی ایله زاده قرینه فتح وتسخیر ایتدوکی
نوی قلعه سنه قلعه کوب طوبلر ایله دار وکده یوسنه سرایی سکانندن قولکزه وفتردار مقیما
پاشا کنده وما ایلیه طوب یولیله تازه وارمغه تظهیر ایتمکله پادشاهم دولت وسعادتلو
فی سبیل الله غازیلکله قالقیوب روم ایلیندن جنر اردینه دن بول قوتی وذخایر وصیورصه
سوریلوب ویولکر حوالیسنده زخیره کلوب عسکر اسلام اغنی اولمغله اتیام سعادتلو اغامزده
اصلا عسرت چکمز دیه کمال رغبت پادشاه عالیجاه حضرتلرینک بر خوردار اولدقلری دیوفاخر
حلعه فاخره لباس ایتدوکندن ماعدا تحریر سنه وزمت ایله فلوری احراج ایدوب اغنی ایده
وبالتوفیق اوتنسی نجه در سوال بیوردقده سعادتلو پادشاهم اوتنسی ارتوغ سرحدده یوسنه در
آت ایله واریلوب دیه کمال رغبت جزدغا ایدرمزبور جربکچیلر سرم سمندره خط همایونی حاویه
اوجهانمطاعا مامور اولدوقلری وقوعلرینه مشعر یفیا عودت ایدوب حضور سردار عالی وقایع
کلکسز ایکی قبر پادشاهیدن خط همایون سعادتمقرون وفرمان عالی ایله پادشاه عالم پناهک
یقینی ومعتمد علیهم اولمغله بالفعل توجه کله حدکی بلوادی غزاتلی مصطفی اغا سعادتلو جنکاوکاکا
زاده رسرحدنی وعسکر اسلامی یوقلمق وفواید ربانت اولنوب عرالت لیون وقلعه بلونه
محمد خواجه اولان اوتلاس صحابه همایونی وقلاع قرنکسانی ودوبجک قلعه کوب طوبلری کورجی
کشاف کیجون ودفتر لرین کورمک لیجون فرمان پادشاهی ایله قاتمه مزبور مصطفی اغا کلدکده جلهسی
کشاف ودفتر اولنوب وقوع اولنوب ودولت مدارده عرض وحضر اولنوب دفتری کونده بلسنه
ومزبور توجه کله حدکی مامور اولدقلرنده حضرت پادشاهی وسائر وکلای دولت طرفندن مراحم
اولنوب تعظیم ایله یولکلمشدر بعده حضرتلری زیر اکرمجا سته اسلام اولنان سین قلعه سنک قولغی
وکنز اولنوق توقع بریلن اولدقلرنده اوزمان بلنده کی تحریر ومرمت واحیا لیجون جبی باشی حسن اغا

واغالرندن محمد آغا تعیین ایدوب حضرت پاشا فرمانیله کما ینبغی ترتیب وعمران اولندقده
وروز فاتحه کلمکله وزیر اکرم الایکره سرعسکر نوا حیسنده محافظه لجون قشلامق تعیین اولنمکله
صکره کندوسنک معیت قشلق اولان اسقوپیه دولتلو ایله قتل ایدوب حضور نزول ایتمش ایکن
مقدم هرسکونی قلعه سنه کفار کک سوء تدبیرلری اولدوکنه دیر دولته عرض اتمکله اسقوپیه
دولتلو قرارداده کده الکی جمه کونی بوسنا غی پاشینک حصه سی حطه همایون سعادتله مقرون
وزیر اکرم کلوب یه حضور سعادت مقرون نشر سنکله وزیرم سلیمان پاشا سن هرسک نونی قلعه سنه
کفار دوزخ قرارک سوء تدبیرلری وارایدوکنه سمع همایونه ایرشدیرمکله سویکی زیور قلعه سنک
یاخاکک عثمانینه تک یرطاش الدیرمی عدم تفیدک سبیله بر حرز ایدیرشدیرمش عز انتشار
اکنی اولیتوب فحکم حکمکزدن کلمنور دیو فرمان عالیشان صادر اولدوکندن بزی یوم فیروزه قتل
سلطنتندن ایکنجی اولی ایله حضرت پاشایه خلعت فاخره ایله مرصع قلچ تعظیم لجون وسردار
منصوره حفظ لجون کلمکله وحضرت وزیر مزبور رعایاینه نجاوز اتمزدی لکن حصینک
سهریسنه مکرر غک وبرردیکی منوال مشروح اوزره قشلوق اسقوپیه ده مکث ایدوب
سوحه محافظه سیله تقید تام ایدرکی سعادتلی فضل الله پاشا حضرتلرینه مرة ثالثه
قبر سلطنتندن ایاله بوسنه طغراء غازاوسردارلکی ایله توجیه اولنوب مشکل کلمکله سلیمان
پاشا غزل اولتوب بیوک بقواد نوآبادنده محافظه ده مکث لجون امرجهاد مطاعی فرمان
اولنمغله قالقوب کتمشدر وفضل الله پاشا بوسنه دولتلو ایله قالنوب طی مراحل ایدرک
تحتی اولان مدینه بانه لوقه قشلاق زمانننده نزول ایتمش ایکن سعادتلی
پادشاه دوی زیبان وزراء ذوی الاحترام صاحبنهم الله بنیلرنده سخاوت وشجاعت ایله
مشتهر اولان آصف الزمان صاحب قران صاحب زبان الکارم وارث مناصب

الاعاظم

الاعاظم محط الرجال الفضلا ظل الله علی العلما ناظم مصالح الملک والدین ناظم امور
جمهور بالرای المتین مشید قواعد الشرع والاسلام ممهد بساط العدل والانصاف مجمع
الاهتمام بیت بوبکر سیرلنمش عمر عدل موصوف عثمان حیا بتمش علی نام منقبت
اعنی به الذات صاحب الفضل والاحترام السمع وزرا واجود کبرا سعادتلی سیدا حمد پاشا
حضرتلرینی حق جمیع دوستانه مهر وحفاظتلرون وقلاع فرنکستانی قاهره وفتح وتسخیر لجون وزراء
کرام صانهم الله بنیلرنده انتهاب بیورولوب شجاعت ظاهر وغایاتی اولمغله اصلح بوکه بوندن اسبق
احواله سلسله وزیر فیروزه صدقه اولندکده الایله دوقرق استانه سعادتدن دولت ومکنت
ایله وعکس قضیه ایله احواله سلسله یه نیک ساعتیله توجه بیورولوب طی مراحل ایدرک حضور سلطنت
جمهور یه ایرکی وشنودن فریادی ظهور ایرجه کفار بوغازه مستولی اولدوکنه جبر وتمکله
حضرت پاشا بارهانوس بارعوب بیکلرله براجه قادر بیرار وشجاعت وشعار اغوات ومتفرقات
وکولکی لوندات واوجاق سکبانیله افضل الاعمال الجهاد فی سبیل الله احقوا بهم عامل اولدوقده
ودریای سفید بوغازینه جیتمکله غازی سکبانیله افغار تمام ایله الغاوب وکفار حاکساری یکبار یاصوب یعنی الله الله کفار بزهزم ایدوب وبخ کلهٔ کافری قطع ایدرک وبخ یوز اسلامی
احراز ایدرک ولایقدر ولایحصی آلاتی حرب وطوپ الوب حربه دونانمای فرنکستانه کما ینبغی قهر وحیف
ایدوب غزاء عظامدن ایکی اول تخلده قیودان بحر سعیداولان حضرتلری کفتان پاشا فرمان
سیدا حمد پاشای استقبال ایدوب مقصب وصدا دیجه درکه مامور دکل ایکن واذن پادشاهی
یوغیکن نوآرایه کلمک نه مناسبت دیرکی سعادتلی پادشاه روی زمین حضرتلرینک بوغازه کیتمکده
شجیع احمد پاشا ایله دوکی غزاء عظامدن سمع همایونلرینه ایرتوب وسیع وصدای زوی فهمینه
منتشر اولوب طی ومحی وهلعه وشجاعت وقلع القلع فیر سلطنتدن چیقدقجا هاویه حط شریف ایله

فتوحات بحر سفید نصب اولنه وکذلک بغزا متقدد وحلعتلر فاخره وصاموره کورک و مرصع خلعت
تعظیم لجون پادشاه عالم پناه ارسال بیورلمش بو دفعه سنه ده دریای سفیدده جری کفاره کما ینبغی
قهر وجفا ایدوب وقراقم ایامنده عود ت بیورلمش و غازانلرنده دونانمای همایون ایله
در دولت مداره سعادتله ایله کلدکده ایتدوکی غزاء عظمادن مقابل سعادتلی حسکار کامکار
حضرتلرینک اشجع وزرا اولمغله سنید احمد پاشا حضرتلرینه صدارت عظمای صدة بیورلمش صدر نبیه
ایکی ابناء جنس اولان وزراء کرامدن بعضی ارباب غرض الرتبه فی قلوبهم مرض غوغه سیله
جریده کفاره قهرلجون وقلاع قرنکستانک فتحی حاصر و تسخیرلجون ایاله یوسنه صدقه بیورلمش ایاله
بوسنه سرداری و طوغاء غزا ایله و محافظ قلعه شنشی جاویه حط همایون سعادتله مزوز نلنیک
ساعت ایله صدقه بیورلمغله فضل الله پاشا بانه کوتیه کلدوکی کون یاین الصلوتین
ایجه اوقاتنده سنید احمد پاشانک مقتل کلوب امر شریفی تسلیم اولندقده وفضیلتپاه
حضرتلری رمم ایله اعانه نفس اولمغله قالقوب کیتمشلر فقط اوچ ساعت فضیلتپاه
منصب ایله بانه کوتیه ده مکث ایتمشلر وسعادتلی احمد پاشانک اوغورو طالع قوتیله وقدوم
شرفلری خیر مقدم اولدوکنه تمکن کلدوکی کون مشاهده اولنوب سرحد منصوره نک دورت
جانبنده غزاة مسلمین یوزاقلرندن ایدوب فتح و نصرت میسر اولوب غزاة متحدین منتظم
اولمشلردر وکفارک کوکلنه بیم وخوف و شوکت معهود و منهزم اولمشلردر وسعادتلی وزیر اکرم
بسیته غزا افضل الاعمال الجهاد فی سبیل الله مبتنای عامل و غزایه مایل اولوب
وسر حد منصوره حفظ و ربطنه راغب و طالب و توجه تام واهتمام مالا کلام ایدوب
نیک ساعتیله استانه دن دولت و مکنت ایله قالقوب طی مراحل قطع منازل ایدوبه
مرور ایتدوکی قلاع و قصبات محافظ تفتیشه مامور اولمغله هرکنک ظلمی وارسه منع ایتدیرمش
ومظلومارک

ومظلومارک حقلرینی احقاق و اجرا ایتدروب مدینه هرسنه کلدکده برالای عورات
ایتامارینه فریادکنان استقبال لجون شرع و شقاوت وتزویر ایله معروف سیسه
نام شقیدن وزیر اکرم حضرتلرینه استشکا ایدوب بابافرکلیدن جزیره سنده تحشیادت
شریعه نوش ایدوب تیمارلری لجون تدارک صلبی اوغوللرینه قانون
اوزره توجیه ولفش ایکی فرمور سیسه شرع وتزویر وخلاف انتها ایله سرات ایدوب
وتیمارلرنده وخصوصه مزه حال ایله سیلی اجری و احقاق وظلم دفع لجون لطفکز رجا اولنوب
دیو اظهار تظلم جاویه عرض حال صنوب صاحب سعادتلو عدالت ایدوب وسعتیله قرنبوری
کنورمدوب واصابه ایدوب سیسه سیاست ایله قتل ایدوب ایتام بابالری منصب
ابقا و موزلر دیروب استمالیه دعی عرضحال احقاق ایتمشلر بوده مدینه اوسکوبه نزول
ایدوب برقاچ کون شکسته حال اولوب فاتح یافتح اولدکده یکی بازاره اذن
بوسنه سرایینه کلمشلر حضرت مفتی و علما و مشایخ و جمله فضلا و اعیان و اشراف و کبرا و حکام
تعظیم لجون استقباله جیوب بعد النزول حضرت وزیر کرمدست و دامنین بعد التقبیل
منصب جلیله کزو منتر کزمبارک اولوب دیدکلرنده حضرت سردار عالی وقار سعادتلی
حسکار کامکار حضرتلرینک سوز همایونه فرمانی وار در اسیاد سوزی والای ضرب مهتیا ایدوب
سوز حاضر اولمک بیوردکده بسمتنا و اطعنا فرمان عالی اولدیغه بینت غزا اجله مرکبه نزدیو
قاربه زمانی کلدکده اطاعت ایدوب الایله کلمشلردر وسوز همایونه فرمان عالی صادر
صادر اولمغله وقاربه و قاجره قلاع تواردکده شیوع بولمغله قرنکلر بیرنکلرک کوکلنه بیم وخوف
دوشوب قلاع قرنکستان مسخر اولدیغه تقیید بیانیله نیتده تام ایدوب حمله دن قلعه
کلبسه اولان یحاینلرینی دونانمارینه سوروب قلعه اسیلدقدن یانکو ویوه کندو کولوکیسا

که فرنگ قونینه دیرلرکلیس محافظه سنه وابنا سنه مأمور اولوب کلدوکده کی یولچی ناچیه سنده
تجار لرکتوردوب وکلیس جوالسنده اولان بلجیکا وارد سی وبیوتی یقدرمش وبوکه قونیه
دیوارکجوب اهم قبو ابنا اتمشلر وقلعه ده اوتوز مقداری طوپلری اولمغله جله عسکری
عقلیدر احتمالدرکه وزیر شهر عسکر اسلام ایله زور ایدوب کلیس قلعه سین فتح وتسخیر
ایلیه باری کرک اولان اوچ طوپی استخلاص ایدیلم دیو کیو ایله اسیلمیش قلعه نقل
ایندر مشلر در وقلعه دفوسنی تعمیر ایله لیل ونهار مهندس لر ده ووزیر اکرم سرآیدن قالقوب
طی مراحل ایدرک اسقوبیه نزول بیورد کده ممالک عثمانیه دن بلغاریه ناحیه سنه کفار کثیر
آقین صالمغله محافظه اولان بلجیکی اغاسی غزتل جلیل اغا چیوقولیله ومیر الایله
بلجمله سپاه وزعما ایله کفار کثیر الی لیون کیسنه دوغرو پوتریه الفار تمام ایله
کلنده کار یه حضرت وزیر اکرم عسکر اسلام ایله یوتریه کلدوکده مسلم پهلوانی محمد اغا
اعلام ایلکله در عقب اولغله ایچری غواه قیوجی باشیسی جعفر اغا یی بیوک اردوسن سرعسکر ایله کفار
تازه دره قیوسنه وارمغله قومه بوره کوندرمشلر ایدی مسافه اولغله وکیچ هرکله بولنمیوب
دوان عسکر اسلام بلایه آقین صالمغله کفاری پیشکم قیلمق اولغله قلعه کلنه وارد کلرنده
بالاتفاق کنز غزایله قلعه شنیکه آقین صالوب هرقاچ کله یی دین قلیچ ایدوب
وبیچ اساری احضار ایدوب واجهوز مقداری دواب وبقر واغنام ومازن واسلحه
اخراج ایدوب کیما بینی کفاره قهر ایتمکله ووزیر اکرم اسقوبیه ده کوپرزه اندن
شوجه یه قیوب اندن الایی الایی فوج فوج محل نزول واوردوی همایون اولان
قلعه فیناسنه کثره جیوش وعسکر اینوه ایله پاپاشه کده بلجمله عسکر واعیان وفقرا
وبوتریه قلان زعما وارباب تیمار وبلجیری یولداشلری استقباله جیقوب دعا وثنا
اولنوب

اولنوب دولت ومکنت ایله قفای پلونه ده نیک ساعتیله نزول بیورمشلر ودولت ایله
اوردوی همایونه نزول ایدوکلرین یارنده سی جبل بوره لوقه اینای سبیله کفار
حیله کین ایله شکلی بوره لی قوللانمشلر جبر طوپی اتوله کچکین وزیر شهر یاقفاق فوجی عسکر
بوره سین اغزدوب واسب یادصبار قفاره بلا توقف الکلی اول سوارادن ودر عقب
عسکر اسلام فوج فوج دخی قلعه دین اخراجا غیرمن دین اسلام لیون فوج ایدوب کندو دلاوریله
وسایر موجود بولنان عسکر اسلام ایله الفار تمام ایله الفایوب والکلی اول حضرت وزیر شهر دار
جبل بوره لی قوللانمشلر جیقوب درعقب کروه کروه عسکر اسلام وحی یتشوب واول کون
جبر حصنیه دولت ایله آنوب وانلره هم کستروب واول واول کیچه قلعه کلیس واسکنده اکثر
اولان قلعه اسیلت التنه صاچدن اول وارمغله وکیچین کاه کیروب وقاچوب کیچه رین اخذ ایدرمش
وصباح کلیس واسیلت التنه عسکر اسلام وزیر روس ضیر بیرلرینه وارمغله آقین
صالوب ونیچه کار دیده کفار احضروب ونیچه کله کافری قطع وجرح کفاره جفا وقهر اولنوب
وقلعه اسیلت اوزرینه هجوم وآت صورله اچمغه مزاول انوب وقلعه کلیس قیوسنه یالنز اوروب
واسیلت کفاری قورقوب امدادینه وارمغله قلعه دن خلیس کفار قالمدوکنه دل کچوه کفار جبر ویرمکله
ینه اوزرینه طوپ ایله کلمکله ملاحظه سیاه سیاه ودغاغیه دولت ایله عودت بیورمغله مقدم شنیکه
واران بیوک حیته ایله دن اول کون وزیر اکرمدن اوردویه مقدم کله ایله تعظیم لوحه بالاتفاق
بلجیری اغاسی خلیل اغا یولداشلریله امرایه الایی الایلریله استقباله جیقوب اوتاغ ابوان
نطاغه سعادتلو ایله وزیر اکرم نزول بیورمش سنه اسکندر کبی بهادر جالبس اولدکده بلجیری
اغاسی وسایر الایلر بوتره ده بولنوب مقدم بولنوب شنیکه کلدکده دیوغازکر معیارکر وقدوم
شهریاری خیر مقدم ومنظر اکرمی جیارکر اولمشلر اداب برلیولیله یولنه دست بوس ایتمکله نزه حکمه

جمله سنه جلست فاره ل الیاس ایدرس و جمله سنه استمالت م مقتضای عدالت و یرد
و سقوم و وارد در سایش کوه دک جبلو رکز ایلیا حضر و معهایا اوکز دیو عسکر اسلام
تنبیه و آگاه ایدوب و یارندیسی اطراف دخ اولا قضاله طوب التنه بکلک اوکزلر
و جبخانه تحمیل ایدوب جک قورلر صالنوب و سردار عالی وقار یالقاز حلوه تلقه کلوب
طوبلری و جبخانه یو قلیوب و قلعه کوب اوچ طوب انتهاب ایدوب و یارندیسی نیک عسکیله
بنیت فتح و غزا عزیمه بندر رس بعد الیوم و بعد المشاوره کفار کز محصولات و غلاتی و اشجار
مثمره و باغاتی یاقوب یقوب و قطع و قلع اتمک اشد قهر و جفا و اولی اولمغله ایاغه تلقه
کوب طوب و ایکی شاهی هاونه دخ ایتدکدن عسکر اسلام ایله کتدکده کمک و ایکی بیک مقداری
ترمایکیله بشردار اویدرس محصولاتی الوب و باغاتی و اناجیرزیتون و رضلرین کسوب حاکم ایله
یکسان اتمک رائی و اتیب کورمکله دریادن قصر غه ایله کفار کلوب عسکر اسلامه طوب اتمغه
اشتوجک فنور کلوئی دفع و عسکر جلیان و یورمک نجون فنور طوبلری کبیری هلونه قلعه سی
اوتندن اولا عسکر اسلام اوردوسه وارنجه جلدرس بعده یارندیسی کسنه بیک التمش پیاده
تارچک شهر شعبان محفظکه بکرمی سکز قوچ کوزی بازاریه سندرجه دعا ایتدرس و طوبلره
مقدم جمع اولنان بیکلک کاواری فوشدرس پوشتو مالیه یه و وغروطوبی باشی سپاه و زعاده
ایکی الایله و اوجاق سکبانلرینی یولکه ایله بنیه غزا یولدکدن نصکره بوج تکرار ابو داعیلرینه
دعا الله رس و نوازشلر بیورلرس و زیر شرع شاتوب تیغ شمشیر رس فضل الله المجاهدین
علی القاعدین اجرا عظیما فصل شریفی احتوا ایچه عامل اولوب بنیه غزا یولادوغ اولوب
و شیرداز اسب یاد صیایه سوار اولوب سورنا و بوریلر چالنوب پیاده دیب رنج فوج فوج
الایله غوج ایدوب طوبلر اوده نجه جبل بورلق یولیله نیک ساعتنا عسکر اسلامه توجه بیورس

دیورلق

و بورلوغ التمش اکی کون و دولتله و مکنت ایله نزول بیورس یارندیسی جبل بورلق اشورلرینه
جرجیسنه شنبه ایرتسی اندن شهر مضانک اکی کونی کمیارک چهارشنبه کونیدر کلیسی قلعه سنک
موزه جرفنه اولان حورتوینه دیمکله معروف منزله مبارک ساعتله ایله نزول بیورس و ساعتیله
حرکتله کلیسی التنه و قلعه قی سمتنه اوتیمش صالوب و برقاچ کله کاوری قلعه اولنوب
و عسکر تو کفار رده دیل اتمجون احذ اولنوب و فنور محاربه و یسوعه نام محله کفار تابورینه غلاوجلیه
مشهور اوسیله زاده دب اغاتک اوغلی بالیسی اتمغه غزاه محمد اغا اکی اوغلی قلیچ و شمامه اوردوسه
و صرقلیه کاوری احتروب و باشی کسوب کفار یکیار توفنک اوشدرس و آتیمش دوه یوکی شهاته ایله
تبشیر اولندی رحمه الله رحمة واسعة و حاجی سعادتلو طالو مبارکله یو قلعه یه و عسکر اسلامه وزیر اکرم
اشرف الجود و الکاسیا اولغ پاشا کتورک غزاته کله بنده اولنر غروبنی و مقتل قتیلا فلم سبیله سیلانه چریلری
داری کتورنه یکرمیشر غروبنی احضار و یارندیسی کلیسی و اسیلنه و لوتجر یک جوالیسنه اولنان
محصولات و اشجار مثمره و باغاتی کمک بجوب و قطع ایتدرس عسکر اسلام محصولی اتلره بیدر جشکدره و اشجار مثمره
قلع ایدرس اردوسنه لجوف المکدره و سائر یی احراج یالقاز ایتشکدره و طوبلر یانغه مامور اولنلر عسکر
بنجشنبه کونی سینه کلوب یارندیسی که جمعه کونیدر عقب کلیسه دوغرو توجه ایتشکدره و بوجهله یولدن
تطهیر ایدوب جمعه کون طوب صالوب یارندیسی جک قاوه یه کلوب اوجوم اولغله یوک طوبه
اتمق قرار اتمشدر و شیطیری یارندیسی اوروی تورولدوکه حورتوینه نام منزله اندرلشدی و یوم
ثامنده نهر صولیی و کرمنج یکری بشی جرجی کفار کمری کارکیر بنا اولغله قاچنوب ایکی کون
دایتمغله یارجمان عالی عسکر اسلام اوشوندیلر اطرافیه قاچوب و حاکم ایله یکیان ایرمزاون الفی
کاوفوطه شهر ایله قطع اولنوب طوغوزنوری اخذ اولندی و مدینه قلعه اسیلنه دار روئی یو دوغاویه
دیمکله معروف باغمان حضرتاشی عسکر اسلام ویجه طوب قنکله اتولورکن یه طابیا یکیار یاصوب و نهجه کله

کاوی قطع اولنوب واسارى الموب وغنایم بى شمار اخذ اولنوب واردوى اعوان بالتمام ایتمار اید
ویرقاج غزاة کمى ستمدیدى کیم حجروح اولمشلردر وقلعه کشتدن دور بتوز غازى وبونسنه سرحدلردن
اوچ بیک غزاة صلحیه ومزبور محاربه یه بشوب عسکر اسلام تماوسند کلرنده وزیر اکرم کبار غزاتم
حلقلرى التباس ایتمشلردر ومزبور سرحد غزاة غارت وخصاوى تخریب کلى اعداد ایتمشلردر وکفار
محتلرى استمدورديد کلرى یاکلر غله نک همان عشرینه اون ایکى بوک اقچه لق باغاتدن واشجار
مثمره دن غیرى خرر لرى اولمشدر بعده حضرت پادشاه سائر اردایله ومیر الایله اوکارآورده
اولمش اردنله بالاتفاق رائى ایدوب طور غله شبنک قلعه سنه نزدیک نزول واقع اولوب اعداده دیمه
واضلع مندین اولوب بیک قانه لق مقاومت وجرأت وکشتکارى بذل ایدوب وباغتنا
مائوله مقهور ومکسلرى منهدم ومنابدید اولان مارینه نام قلعه نک قوللرى وبلکه دیمکله مستحکم
اولان قلعه آدزینه عسکر اسلام ایله واشیخ میرحران على پاشا ایله ویونسنه بیک زیاده محمد پاشا
ایله ویکچرى اغاسیله وفتح بیکدیه زاده ایله قلعه کوب طویله بالاتفاق بتنه غزا اولوب مزبور قلعه
مخالفه واردکده یکبارده جاباوزیر عالیجاهم عسکر اسلام ایله محاصره ایدوب قوکوز اجدر مرحوم ایله
اوچ کونک اچنده فتح وتسخیر ایدوب غنایم بى شمار دن غیرى بیک متوارى وآیکى یوزدن
متجاوز کله کاوى واوچ طوب وبیک شاهى وکلى الآت حرب وبى شمار جبخانه وزخایر النشدر
وقلعه قوللرى مستحکم اولمغله وطوبکارانمکله واچنده تمثى سکسن کافر بى دین قتل طوب
توفنکله خورتمغله ومحاربه ده بیخ غزاة موحدین شهادت شربتى نوش ایتمکله جلدن غلاجوج
غزاتدن اولوب یالنکز کشته غزا عاشى اولان اشیخ غزاة ودین زاد على بیک دین همین
حدتم لبون بت عاشق دیدار ایسه ک قربان کل ح یولنده صدقه صیدانه کل
اخو آخى عمر اولوب ودیدار حدایه عاشق اولوب وح یولنده صدقه حضرت اسکى دار بلا فدیه

قربان اولمغه احتیاردایدوب ومزبور محاربه حجروح اولمغله قلب ودوشمانه اوروب بشربتى
شهادت نوش وحور جنانه وغلمان عینه واصل اولمشدر رحمه الله رحمة واسعة آثار
مزبور محاصره مفلوبیاً مأیوساً اولوب معاودت اختیار ایدوب غزاة مسلمینک بحمد الله وبالنبى
اطرافى منهزم وحوالیسى غبارلرى دوب منعدم واوراقى بالتمام اولمغله ومیاشنه ذوفقار
یاغمغله بالضروره یا الامان یا صاحبقران دیو فریاد کنان استیمان ایتمه لریله وزیر اکرم
حضرتلرى محاصرین اولان کفاره امان ویروب وقوللرینه امان ایله جمله سى کمال تجمل
به معه اوعسکر وشوکتله صاحبقرانک معتمد ومالوفلرى اولوزره امان ودیلمه سلسیف
جایز دکلدر دیو تاسفینه لریله طاپه یه تخم باقمیان حضرت پادشاه مأمور اولمش کوندره کشتارده
وکوه صاحبى صاحبقرانه عادة القش ایتمشلردر مزبور سرحد متنه یولیله شدید ویزید کفار یوغیکى
وآرپه صوینه دخى عسکر اسلام ایله الوح حال ایکى ومعده وبشر دکل ایکى سیدغازى احمد پاشا
به محاماسرعتله کوز اجدر مرحوم ایله بالذات کیچه اعدام تام وجراحت ایوردیکى ایله مجموعاً ایله فتح
وتسخیر وغنایم کثیره وطوب والآت حرب واغنام دواب الغنایم وقصولات
واشجار معمره وباغات قلعه وقلعه دیبوسنده غنایم بى شمار وذخایر بى پایان الله اکبر مکلم
مزبور بهایم واغنام وفرح اوزره التمغدر غازى وغنم ایکیشر اقچه بیع اولنمغله عسکر اسلام
کما ینبغى مغتنم ومنتعم اولمشدر وقلعه دارده قرق وشبنکره وسایر قلاع وقراطه شکوه
کفاره امداد ایتمشلر کلمکله وزیر اکرم کل قوه یه شیخ زاده حرکتله مشاهده اقدام ایله یاشین
کوسترکله دیوزه یه کلمکله اقتدارى اولیوب کوکلرینه بیم وخوف دوشوب کفار هاکسارکى
عروج کسمشدر نظم ازدک سروبرک سردارکرک عاجیسى کرک زاده کرک شود
سیدغازى وزیر مزبور موکب همایونه یه مژده یه یوزاقلق وغزاة عظما ایتمشلر محمود اولمشدر

وبعضه حضرتلرو سیر کبی جوانات ایدوب بو سر حدده تمام نیکو الیقوب شدر وبعد الفتح فتح جدیده
برقوللاشاه نشینده وزیر عالی وقار سنده اسکندر یکی قرار ایدوب بر میر ایله وبر الایلو وسائر
ارباب دول دیوان کلوب دست ودامنلرینی بعد التقبیل جزو غمار ایتدکلرنده حالا منه
کوره خلعت فاخره ولباس الیق شدر بعضیارینه اهلویه دوغرو وساینلرینه وغاغنلرینه
عودت بیورلوب خیلی نزول وترتیب یاپدیلدکده علما واعیان وفقرا واهل حرف ومکسبه جمله
جیاع بیللم نصر من الله وفتح قریب وبشر المؤمنین یا محمد نداسیله مسرور ومبشرین
اولدیکلرنی حالده استقبالرینه جیوب سلام دوره وکمزده یرکروه کفار اللذی یلی کجرح انلرله
درعقب صرقله سفالمش یوزیوز کله کاذی سیدغازی شیرواریولادغازی اوغلی
بر مهابت ایله یوصلابت وهیبت وحدة حوشنک کورسه بشت یاپندن یوز قیلیرزدی
وامنه محمد ایله وجاعت جمله سی ایله سلامله قدم نهضه یه اوردوی همایونه قریب حقیر
پر تقصیر تشکر برای دعای جیوب دعسکر اسلام اولان غزاة مسلمین وجماعت موحدین
وبروی اجیوب جیبان طالبین آمین دیوجهر دعالر اولندی اللهم اکرم دولتنا
وانعم علی اهلهم سیفه

وسنه مزبوره حیات النفس کزنار تمنع یالتیر مجاز قرالله بر فعالی اولان افوجی اوغلی غازیور
کورکز نام ملعون پاوشاه عالم پناه ظل متنصب ولاه غازی مراد اولکده میر علم حسن پاشا
حضرتلرینی بودیمن وزیری ایدی مجاز قرالنی اختلاله دوشمکله سرجوشی مرحوم ابراهیم پاشا حضرتلرنی
بقیه سلف وسرحدلرینه دافع اولمغله مرحوم عبدی پاشا حضرتلری اول محله ایالته
بوسنه حیدر میرآن اولمغله مرحوم بیرام پاشا لواء الیقین اولغله بودیمی حافظ سنه ایالته یاپلوب
وبر بوقرالنی مشاورکسنه قبر سلطنتلرنه مأمور اولدیلر ایله قلعه بودیمنه دولت ایله مار الذکر
پاشا واردکلرنده مکرر غورف یامنه هر باکر حسن پاشا حضرتلرینه واجبت ایدوب وبوزنیکیش
غوشی والله المستعان اوزره جمعه اتحاد التزام ایتمکی ازبنه جابر اول محله یارغاذی طوزلوده
ابوالبنات احمد افندی دیمکله معروف که پی نقط حروفدن فضلکلرنی فکر افندیزاده موصوف
وقصیده اسلوبلرینه مناصب جلیله الیکلرنی بوزنیکی قاضیسی بولغغله بو احوالی مطالعه ایدوب
راقمی کبی عنقا ادیکی وقلاچ وجیوش کثیره دیمکله صاحبی دورکن غورف کبی سفله پرقاطنده
اجیمیه طمع ایدوب وزیر حسن پاشا حضرتلرینه ویرورسه یارغراولوب بوزنیکی قاضیسی
احمد افندی مشیخه فاضله سنده بر قصیده تالیف وتحریر ایدوب مشاوریه ورآن مزبورون
حضرتلرینه اشاره بودیمه کوندرد وقصیده نکاوندی آتو اوزه غوشی لی لوشه
یعنی غوردوزه حسن پاشا غوشکوی الورسه یارغراولور دیمکله حقیر اول محله بیوک
بلغراد نواحیاد تنه مرحوم غازی زاده مصطفی افندی حضرتلرینکله طرفنده قاچ عسکری ایدیم
مزبور قصیده الکه کتوردیکله واستانه جز بلغراد کیمدراد کمده موستاری مشتهر اولوب نه مادر
پاشا شهیده اولان مرحوم وزیر نامی ابراهیم حضرتلری حضرتلرینه اغنی ایدوب اول زمان بلغراد خلاصی وقوعی
عیسی افندی نجه الجیلی حقیقی اولغله بودیمه ایوتر قصیده وساکر صاحب الذکره دوشن اجباد ایکی

ایلوکلری قالدردی معلوم اولدی بو عقوبت بو آنه دک قتی مملکته ایرشمشدی حضوصا شمدیکی
حالده یکی بکلردن آل عثمان پادشاهینک الچیلری بر مهیبکه وحشمله کلدیلر که بقیری مملکی
دکلدر ودخی بیرون وزیر بنک الچیسی ایدی جمله آل عثمانک سرحدلرنده اولان پاشالرنک
الچیلری کلوب وبونلر ایله اردل مملکتی اولورینه وبوی بیکلرینه وساثر ملتلرینه الیتمه
آل عثمان پادشاهینک فرمانی بوندن که اردل حاکمی قالدرمیش وبرینه لایق اولوب حکومتنه
قادر اولمیه کمسنه ویکدیراکنوب بوندن دیر سکز مملکت ایچنده اولان اولوجی قلعه لرک
معتبرلرینه متعاقب یدی کلمات یازلمشدر ماه محرمک اوندوردیجی کونی اردل بلوادی اولان
مزبور الچیلر ایله کلان کماندار (بلجا) موجود اولان مملکت اولورینک اوکونده اوتوردقلری
دراقه جی کورکی یه اصلا نه فکنوب ونه برکیت ونه خودرت ونه سلام ویاغ کوندرمیوب
بو مملکت اورزینه کلمجک عقوبتی جناب حقدن غیری کیمسه بلمز بونک کبی احوال وهیئت
بزدن اول وبزدن زمانده اسکدرلش وکورلش دکلدر عثمانلی طرفندن بو مملکت اورزینه
بو مرتبه تغلب جمیع زمانده اولمش دکلدر یدی قوندقلرینه بو سیره ایله قلعه لرک جمیعتنه
اکی سائر کندویه تابع اولان خرستیان ملتلری یکدیکرینه متفقا تاتار عسکری اورزینه هجوم ایلدکده
خرستیان عسکری اولره غلبه ایتمش اکثری دیمیک استرلر کبی یانوشلش بونلره جمله سی اورلمش
کندو یانجه یارینلان عسکر اولدقدن صکره عسکرلرینه جمله مال ویللو باشلو اولدقدن بنجه
کسه ایله قارشو طوتمیوب طاغه کوسترمیوب مملکت حقیقی تاتار عسکری آنی واحد حرکتله جمله سن منهزم
وغارت ایدوب آت یاغی المشه جنلیوب کمیوب یانوشمش مزبور ایله اولان بیکلرینه اولره
وجندرالره حط دکیوب الچی آشی کوردوکی برقاچ کشی یرالنوب مامافیس صفای سلام تاتار الچیلرینه
الندیروب اسیر اولمشلر بوندن غیری شو قدر کفت وکو وارد که آل عثمان پادشاهینک مرادی

سیم غدر کشده وصده مسکدی بر بهیمی ایکی بیک التیوز غدر کشدر وکندوری اطلاق اولنمزدن
بهاری مقدم ارسال اولنمشدر لکن کندوری بنم اولدوکنه معلوم دکلدر ایکی جبرالکه تاتار
حسته وجروح اولمغله عرض ایله ولایتنه کوندرلمشدر صوکره سن نظر وارد روبروله کلمشدر توقع بیک غروش
بها طلب اولنمشدر بونره ماعدا فوده وآری وقیچ نام کسنه بیک سیم غروش بها تقطع اولوب
کتیلیا اولاحصار یکره اول جانبر خانوی مرد اولمشدر وشبه یوق فال دخی تاتار الندن مرد اولمشدر بهاسی
اوتوز بیک غروش ایدی ویکره نام اتلو بیکی تاتار الندن مرد اولمشدر بهاسی دخی بهاسی قرق بیک
غروش ایدی بهاسی ادا اولنمه قدر نصکره مرد اولمشدر ویایا اتمر ریاسی دخی چیقوبه تمام
یکرمی بیک غروش بهاسیله ویروب اونیه کلدکده مرد اولمشدر دوستاق تاتار خانه ویره
بهاری قلعه کلمز حسابه دوستاق بهاری ویرمه کدن صکره اولرینه کلوب باقه کلنجه بهاسی
صفای اولیوب مرد اولمکله در بو عجم حالدر تاتار کلنه کرمیدی خونخوار ندمه مرد اولیورلر بونلردن
ماعدا بلیس صفی نام اوراملک اون بیک غروش بهاسیله کوندریلمکله غروش دخی طلب اولمرکن
جبرالندن تاتار الندن خلاص اولمشدر اما کورلش کسه یوقدر وعهد ایمان تام دولتلو یغلغ عهد
وشرطله کندوسی تورتروب اردل مملکتی اوراملری وسلاری سپیلک خلاص اولورلر اما
مشاوره سوکیله اتفاق ایلدیلر که تاتارخان الندن اولان اساریلرینک اهلری نقدیر بها تقدیر
ایلدیلر تاراگ ایروب ایکی یکی قطعه ایله اولنه مملکتک طاقی طاق اونیون بهاری اخذ اولنه
اقتدارلی قلعه لرده بر مسلم اقتدارینه کوره تورتوله بیلورسه اما کسی سوه
دیمیه لر دخی اوراملر اسیر اولانلره جواب کوندریلدی بر حد وجه پایان دوشنا تاتار لجه
حال ویرلدی ارتق درمان قلمدی بو درد تمدد دوست اقلکی حالنه مرحمت یرطرف حیر
قلدی حق کتی حضرتلری بزدن یوز چویروب جمله زی عقوبته مستحق کوردوب اوزرزده جمله

بوایش کہ سکل یونش او غلنی اردل حاکمی تغب ایلیدر اگر احوالدن سوال اولنور ہر رتبہ
کورل وملاور یکندر وقلیچ قادر شاننہ غایۃ الغایہ قرالدوچ پیر اشور بنم برادرم بونلہ اولاج
خلج بری برینہ کیرمشدر وصاموس اویوادی اول جانبہ کیمشدر اولوب بوندہ چلبی
داغیلوب قرا ایتشدر وتاتار خانہ برنامدار دوتتاج بہاسی اداآ اولندوغندہ تاتارہ
غریب وموحش جبرا کلوب شمدیکی حالدہ شویلہ قورقوار درکہ بنہ اسنوریی مملکتی بوجہ
مرادایلمشدر ایمدی بونلرہ کلانعمانلو الجیلری کروبہ کلدیکی تاقیر ایدرلرمش بالجملہ ولایتہ
ایمدیہ غایتلی خوف وارد رجلہ دن غافلیچہ بلغاریا جانبہ ولایتی اوچاق بالنار
ایدرلرسہ آتشی سکرندہ خلق خوفہ اوشمشدر اول اجلدہ بودینہ یزدہ عودرح ایدیجک
عثمانلو الجیلری بوقاچ زمانہ دکی حالیوہ رلنمز وسعادتلی بودین وزیرینہ کونذرلرلو مملکتہ
الجیلری حالیا بودینہ درواول جانبہ کیدرلر بوتور الی نفر بوملکتہ دکلمشدر الحمدللہ بودینہ بولونانلر
احوالدن یازدیغم اعلام اللہ کزیہ جہتہ ایلیکہ ولطف ایدرلر کہ تحریر وتقریرلری قابل اولمز والحمدللہ
بوملکتہ کتوردیغم وکندوملکتہ بازبودفعہ کونذرسہ کزقاچوراد قیوداتنہ کوسترمیدیکم
کہ سزکہ اردل مملکتہ نہ مرتبہ دوستانکز اولدوغنی معلوم اولہ بوجمیع مملکتہ عظیم مرحمتلرمش
اولکورکزیتم اوچ شویلہ معلومکز اولسونکہ اردل دوراج جودہ سی مملکتلرینکز دارلیق قوتہ
بودینہ کیدن الجیلرہ وبوسنہ اقدم بودینہ برالی نفر رعیتلری بودین وزیری دنیانکز
جفاداز کیسی ایدوب بنہ ارسال اتمشدر لطف ایلہ سزدہ یازدیغم اوزرہ بودینہ الجیزہ ملکتہ
یازدیغم زمانلرہ اولوکیچ ملکتہ بودینہ وجہ اردل ایدیکز زیادہ لطف ایدرسزد
مملکت جلفتکز خیر دعاکنہ مظہر اولکز سز وبنم قرنداشم یازمسی سزکہ قہار عسکری کہ عسکرینہ
بویلہ برایش اتمشدر اویلہ اکلامکز واللہ العظیم یلان وخلاف قدر حقیقتی بودر چنکہ بزم اردل

عسکرلر

عسکرلری بیچارہ لری آیدوب قلورز قیاسلرینہ کہ عسکرینہ وایتوب بودہ کہ عسکری آل ایدوب
عہد وپیمانلرینہ دور محشر دکین تجدید یوز مملکتہ قدیمدن عہد وشرط وتورک ملتی ایلہ بغلغانلرینہ
قول تویلہ آسنوریی الدن جقمہ اومولمزدی وجمیع برتاریخدہ ایسہ دہ شمدیکہ تورک ملتی
اسنوریی بویلہ برآتیش اتشی اولہ اگر دقت دور بیچ دہوہ تصور کیجون سوال اولنورسہ مسعود عمر
اولدیغی سویلہ کورمشکہ کہ بروبراندہ قہر تاتار الندہ قیوسی ایشی یردن کورمش بوقدر
نظرکہ کتوردوکلرینی معلوم دکلدر وبنم قرنداشم اگر قبرآکوسیدن کونرم قاتیلہ سزہ مکتوب تحریر
ایدرزسہ کہ لادانی خوستان دوستلرینہ اتاز براوغلی ایلہ حقا تاتار الندہ دوشمشدر واول
مرتبہ بندہ زنجیر جکرکوشش واجلدہ نہ قدر اراشش وبوندن غیری توابع ولواصغر جکدر کللہ اللہ
غیری کسہ بلمز وتحقیق کورکوشش وبکدہ وحقیقہ وباشقہ ناموس دارلرشی بالجملہ اوچاق بالنار
ایلہ بلہ واجلدہ اولاہ جملہ اسیر ایتدیلر واردوسی اما ایکیلری قرار ایدرلر حالن
اولہ بلہ وملکتہ موتتاج وحقا قزنام قلعہ اہ تابع جملہ ناحیہ لرین اشتر آور بلورہ وبراک
وبراج ودارد انفای وسنافی دارلیچ جملہ سیہ بوباد ایدرلر وانلرہ تابع واردوسی قریہ لرینکہ
جملہ سی بنا ایلمشدر وراقوچ ایلہ کہ اول برالکدہ اولوب عہد وپیمان اتشی ایکی عسکریہ یتمزدہ
قرار ایدوب مملکتہ چیقوب بوحقارتہ ایلہ بلہ بعد دونوب الودکلری ودیمکلری ایلہ والاکزہ
کیدوب افندیزراقوچ باشنہ یونکی کیمی حقارت کتوردیلر اول کسیدن افندیزراقوچ کورک
عسکرینہ جہاد دوشوب اردل مملکتہ عودت ایلہ بلہ جمیع عسکری وبوی بکلری الایلہ یتمدہ
بریرہ قنوب وبرقولہ تاتار عسکریلہ کورپشوب بزم کیدیکزہ بردورلو درمان اولمیوب ناچار قوچ عسکرہ
الارغم بولنمغی کندو باشلرینہ قرنداشمز انجون جمیع اردل عسکریی جبوب موتلو دہ جنیوللر
دونوب حقا اولشدہ وکندوسی قرار ایتدکہ نفسکزہ باشی کیدیکہ آیوب بایدرادوغلی ایکیسی کون

بلجمله تاتار عسکری اردل عسکر تنگ اولکن دار دین اوروب اردل عسکری چوقلوغه دیا نیوب
قتیمدن قلمش بر قتر بسک ایکنه کیروب قیانوز عسکری تاتار اوستونه یلم قیلمسکه اطرافنی
اوروب اردل عسکری اوزرینه هجوم ایدوب چوق تسلط اولان عسکر بریره کلوب مشاوره ایدوب
واردل حاکمی راقوجی اسپوب بوتاتار خانه کونه جواب اولور اسندوکلرندا کورورسکم راقوجی
کورک غیبت ایدر میدانه یوقدر اول وقتده تاتار سیمی ماصوب بیدا قلر دیکوب بیچاره راقوجی
یاپسی حنه قلره قالوب قاتلر بلجمله قلجره کچوب بعد چوق تاتار معوس ایکنه کروب منهزم شده
قلان اردل عسکری بر بریمزه یاقه آزدن دوتوب چوقسی اسیر ایدر لر شویله اولشدر که
ایکیلرنده فرد واحد قورتلمشدر الله تبارک وتع مملکتمزی خلقی باشنه یرتوب طوتوب
ویرمشدر که بوندن زیاده اولماز واللہ بیلیر اندکجه ایشه کمز زنا وشنا عدم وحشه لابالی اولمق
ایشاره وجود ویرمکدن کمچون بوبوزده بو مملکتک بر اوچ فرسخی اوزرینه فعلارینه کوره بوعوتبی
ویروب تمام الله تعالینک غضبی اوزرمزه یلورز وبوندن صکره نه یتسه چکرز بلمزز
عجبا برغرائب جالاردن مصیبتکر یاشمزه کلور الله تبارک وتعالی اسرار یتسا قیامتده برکورز
شاهد اولشدر اکر بزدن واکر دیکر ملتلردن بلالو باشلو اولان کمسنه لر اولادلرینه اسیر
اولوب تاتارلینه دوشمشدر که ملتی ایسه کنه وارچ خوستان غرائبدن لکی اسکی حیله در
وجلدون تورک طائفه سنه وتاتاره تابع اولوکلرن ایوتشانه دکلدر وشمدیکی شوبایله اولدوغه
نجه دردو بلا اوزرمزده قوا ولیه حضوصا مملکتمزک اولولرن واصل مناصب ودیار مزک کورکلولری
بلجمله تاتار خان ویرزه لر القرنه قیوسدر نه بعد حلاص اولمغه واستدوکلری یرلری ویرمکه اقتدارلری
یوقدر شویله درد وبلاده درک کنده واجللرن طلب ایده رک تاتار خواسنده قورتلوب حلاص
اولدقلرنه اما قرار ملتلرینک جا جلقلرنده وعقلسز لقلرنده ایسه رچ بلیه یه بیهوده تورتوب

لکن

ایکی الله تع روزکاری وتورنی جلدسن یوزلرینه اوروب داعذوب چچلچ ایلدیکی
بودمی جناب حقدندر دوستک دوشمنک اولدیغی وبرن الله بیلیر چچلچ یوندن
اول جهاندن یوحق رچ اولمشدر هرجنس ملتلر بزم کبی شرفده بیرر اوعاقلر
یاکز دکل صبیان بیلور بزم کبی سوء سلیمکده بر مملکت حاکمی کچندو ملکنده
اوصانوب وکندو جنسنده یوزدن بندرمش عقلسز لق سبیلی یاد مملکته وارمش عالمک
اونسنع بدنام اولوب بلجمله مملکت اجنده اولان فوائی دردو محنتلر اچندن قوشدر
بودردی وبو رسوایلغی کورمش ویشیدلمش دکلدر واردغی یره دکی برایشی
کورمیوب جمیع عالمده رسوای اولمشدر ومملکتی فوائی وقلانمزی دردو محنتلر اچنده
قیوتن کندویی فرار ایتمشدر انکز جهالتی دردمند قوایه ایرکلوب قلعلری بلجمله اوتملکز
اونسنع عیاندر وظاهر وغیاندر که بیچاره مجار ملتلرکی بوبیوزی قرلدی مزبعد قولکز
یونکز کبی مصیبت اشتمشدر حصوصا که ملتلر بنک بوطرزله یاد ملتلرین کندویه جکوب
ویونکز کبی ایشی بوطرزله ایتمه جکنه اعتماد اتمزدی اما جلی الله تعالیده غضبندر
بوندن صکره بیچاره قوا اوزرینه برایکلک وراحت اولاجغنه امید مزبوقدر راقوجی
کورک قورتولوب سلامته چیقدیکره عسکر رچ یوقلوب خزینه لری اولان کمسنه لر اولدقلرنه
اللی بیک کمسنه کمی قلجره چکوب وکمی اسیر اولمشدر کندو باشنه بویرچ اولانلرکی بیر
صدوحسابه یوقدر اللهم شکر زنانه بزه اویمز بیر زنانیه اویمه کرک آیز اویمزده
وصبرده غیرنه چاره یوقدر بزم قرنداشلرمز لطف ومروت ایدرلر منتسز ایتمه کمز مکتوبی خبر
ایدرلر دیو بزم الچی ارسال ایمکه ویرنه حالده درمکتوبی کتوردوب بروجنه ارسال
ایمکه مروت بیورملی تومیز اد قیوداقی لاماینه وقرنداشی کوندردکی ترجمه اولنمق مکتوب صورتی یوندر

تمام اولدی ۰ ازین جانب سعادتلی اشجع ولات قهرمان زمان ۰ هر نه جانبه توجه ایدرسه
دوشمانه دیر مشدر امان ۰ شجاعتلو محمد کرای تاتار خان حضرتلری سنه ماضیه جوارسناد
صاحبی اشد اعداء دین ۰ واصل مفسدین ۰ اولان لهٔ عسکریه منهزم ایدوب ۰ بلجمله
ولایتلرین غارت و تخریب و احراق بالنار ایدوب ۰ غنایم بی شماره ۰ غیر من سکن بیک اسارینی
احراج ایتدکده عزیز الحاله هذه کفار بی دین به رنه فریاد آمیز و جه تشرع اوزره اولان
مصرح اولدوکی بیانه احتیاج یوقدر ۰ جار و اداول و ولایتلری زمرهٔ تخریب و غارت ایتدکده
و نمقدار تام دروتام دار عفتاقدم و چشم صاحبی اسارتی و یکسنه یورو ح اولنلر
و وارشاد و نواحی و قراده و تابوره نمقدار اسارتی و غنایم بی شمار و طوبلر و توفنگلر
و سلاح النعتدره قلم برله تقریر و تبیانه احتیاج یوقدر ۰ سعادتلی محمد کرای خان حضرتلری
شریف اشد ذوالفقار بی بدیل و تیغ ابدار بی مثال حامی بیضهٔ الاسلام و ماحی الاصنام
بی اقران اولمشدر ۰ نوچه غزاء عظام ایتمکده نیچه بیک کلمات کافرینی و دخترانی احتراق
مثال حور جنان و نیچه نامدار و لستان لسعادتلی پادشاه عالیجاه دستگاه حضرتلرینه
کوندرد کده ماعدا همان نرسانهٔ عامره به اعزاد لجون بکرمی بیک کورش ارسال
ایتدکده ۰ پادشاه ظل الله خان غازی تعظیم لجوه بالغرق قیوجیلر کتخدایی قدرین اغالره
صاحب قرانلر عنادماتوف اوزره التون زنجیرلی صاموره کوندکلرنده ایکیوز مرد آهنی جلقه
فاخره ایله خرد و کاوه و یه خط همایون معادت مقرون ارسال بیورمشدر ۰ بزینه مانحن فیه
صده کلم رود قیوجیلر کتخدایی قدر تلی اغا حضرتلرینه معادتلی غازی تاتار خان حضرتلرینه همانلی
مرقومهٔ بعد التسلیم بسمانیه عود ایتدکده ۰ ازین جانب فتاح بیک عصیان ایتمکله
و فصل الله پاشا سلستره به میدان ایله مقدمه کلمکله نجوه قهر

سلطنتنده

80

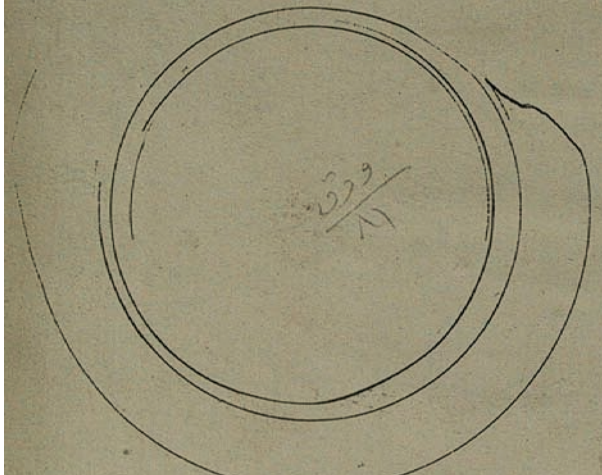
سلطنتلرین خضوع پاشا یه فرمان عالی صادر اولمش ایکن الکتوروب و جلوهام ایدوب
وکلی جزیه سن الوب ۰ اطلاق ایندوکنه تاتار خان حضرتلری معادتلی خنکار کامکار
حضرتلرینه فضلیه پاشاء عرض ایتمکله ۰ بعضی ریاب غرض الذریع فی قلوبهم مرض
انواعنا یحکمل سلستره دن غزال اولنوب ۰ قدرس اغایه سلستره وایالته توجیه
و مشکی و اروب ضبط ایندکده ۰ فضلیه پاشا استانبه دعوت اولنوب ۰ به رد ایتمیه
اطاعت ایتمکله بعد زمان استانبه وارد کده بافرمان عالی حقلرین کلنمش ۰ رحمة الله
رحمة واسعة ۰ وغزلی صدر اعظم و جه مشروح اوزره معادتلی خنکار عالی دستگاه
حضرتلرینکده عودت و فرمانیله یوغرلون مدینه ادرنه دولتیله کلدکده غزلی اشجع ولات
غازی محمد کرای تاتار خان حضرتلری قهار و اژدر امان ویروب ۰ وجه قهر اوزره
همیشه اولان غزاء عظام شریف ایتمکله ۰ فجار قزاقلری راقوچ زاده عسکریله منهزم اولنلرا
وکندو قرار و ولایتی غارت و تخریب اولنمغله ۰ به رنه معادتلی نوشی اوغلی قبوسلطنتدن
قرالنصب اولنمغله بالضروری راقوچی اوغلی الی استانبه کوندکده ۰ مراجعت و انقیاد
وکلی خزینه و خراج ویرکم التزام ایدوب ۰ وخطبه اوقوندوکی بدیر قلعه مقدمجلرین دوبرکا
درعهده ایتمکدن ۰ وصلحه طالب اولمغین صلحی و بارشتلغ قبر بارشمجیده رهنا ویرلوب ۰
وفرنگ به زنگ کماکان سمت ترویزه و جیلیه سالک اولمغله بالذات صدر اعظم وزیر
محترم حضرت محمد پاشا بستره الله مایشا حضرتلرینی بلجمله وزراء کرام ایله و یکیری اغاسی
اوجاق جلقیله و التی بلوک اغالریی بولکر جلقیله و سائر عساکر اسلام کثیر الجیوش ایله
بافرمان پادشاه عالیجاه دستگاه فی سبیل الله بنیت غزا فرنگ قلاعندن مشتهد اولان
زاده قلعه سنه مأمورا اولوب ۰ و تاتار خان حضرتلری عساکر تاتار سیکبان ایله فرنگ
یاخه قلعه کی تالیه ناحیه سی شهر و غارتنه مأمورا اولوب ۰ وصدر اعظم حضرتلری کثرت
جیوش ایله مدینه ادرنه دن افضل الاعمال بالجهاد فی سبیل الله احوالنجه عازم و غازیه
مایل اولمغله ۰ مرور ایدوب بکلبلاده قرار ایدرکن حایر احضار اولنمغله بافرمان عالی تیکه سلطنتیله

غازی حضرت وزیر
دلیر اصف صاحب حضرتلری
صدر اعظم محمد پاشا
حضرتلری

بلغراد نوآباده دوغرو عسکر اسلام ایله توجه بیورمش قطع منازل و طی مراحل ایدرک
دولت و سعادت ایله مدینه بکواد تنح نزول بیورمشلرکه یولوق معدنده دوکونکای دراد
دوغرو طوب یولاری تعظیم تهار صوه اوزرنده جسر اینا اولنمغه و یولاره زجاجلر ایرکلمک
وصعود صدر و بدل مکاری صالنوب جمع و تکثیل اولنمغین اوامر شریفه وفرمان
عالی صادر اولوب جمع اولنورکن دیکر زماندن اولغیا قشلی عساکر اسلام تیمان
اولنورکن اول بهار عجمستانه ارتاره فرنکلر بیرلرنکر اوزرینه سفر فمانوه مصمم ایکن
ازیچ جانبدن راموه نقض عهد وعصیان ایدرک حرکت ایتمکله پادشاه
ظل الله حضرتلری ایرده مرجاره فرجهانمطاعیا یکی قرال نصب اینده یکی سکل پادشاهی
اوغلی اوزرینه راقوچ اوغلی جوجه ایدوب و امر شریفه اطاعت ایتدیکی تقدیرده
عصیان ایتدوکنه غوغلی تاتارخان پادشاه عالم پناه حضرتلرینه وصدر اعظم
غازیزینه عرض و اعلام ایتمکله وزیر اوشن حمیده حضاجی فرمانه عالی صادر اولغیا
حضرتلری وزیر محترم و عالی همم راقوچ اوغلیا نقض عهد ایتمکله و نقض عهدان غلب
علی موضع فحرینا اونمق بداراهم وصار کرنده فاحکم عمیده بلغاقه لکی کسر
بستر قاوالمرتد تقتل مبتنا کنجه پادشاه عالی دستکاه فرمانیله وزیر غازی
مشارالیه عالی اولوب فضیلت جهاد فی سبیل الله صدتدن افزون
وعده و تغییر دن بیرون اولغیا الله لکم حضرتلرینک کتاب کریم وفرقان عظیمنده
واقع آیت کریمه ایله فضل الله المجاهدین علی القاعدین اجرا عظیما فحوسیله عامل

اولوب

اولوب والفرصة تمر مر السحاب جسیمه فرصت غنیمت بیلوب وذیل
سلطنتدن رخصت دولت بیلوب المواقیت لا تشتری بالیواقیت
مفهومنه مظهر دوشوب دخی حدیث معتبر و پیام بشارت اثر بودر که
غزاة شجعان حضرت محمد مصطفی و رسول مجتبی حضرتلری بیور مشلر الجنة
تحت ظلال السیوف معنای شریفی اولرکه جنت جنکده غازیلرک قیلجلری
التمنع در دخی بوکلام مقبول علماء کبارون منقولدر التلاقه فی الاقدام
والهمام فی الاجسام احتوا ایچه سپاه سفر و آلات حضر احضار و اقدام تام
مالاکلام ایدرمز و بهنت غزا راقوچ اوغلیا اوزرینه سکل پادشاهی اوغلی جلبده مکلفه
عسکر انبوه ایله و کثرت جیوش ایله نیک رعایله توجه بیورمش و سکسن شاهی
وقلعه کوپ طوبلر بلغراد کیرون اوزره مرخص محافظه وارد کده بقیا عسکر
جرار ایله یکبار یانوه قلعه حکم و هجوم ایدرمز و قلعه کوپ طوبلری صایلم کیرمز
قیامت اثار اشوب مرخص و بعون الله تعالی الملک العلام وزیر ذوی الاحترام حضرتلری
و بیرق و شیرواز امان و بیرمیوب بقیا یانوه قلعه سی فتح و تسخیر ایدرمز
و بی شمار آلات حرب و غنیمت کثیر الوب و کینه لرندن منبعث ایدرمز
وغازی سلطان محمد خان حضرتلرینک نام شریفه خطبه اوقونمغه
تاتارخان حضرتلری دخی سیمین قلعه سی فتح و تسخیر ایدرمز و نورداه قلعه لرینه
وزیر غازی و مخدرای جلاوون یدی قلعه و یلانقه فتح و تسخیر
اوحال اتیه کلرنده ماعدا راقوچ اوغلیا عسکر روی سیاهی منهزم دولایتدن غائب

وحارت ونجه کله کافری قطع اولنوب ودرحال اسیاری اخذ اولنوب
ودراجی اوغلی قراری فراره تبدل ایدوب عسکر اسلام غنایم کثیره ایله مغتنم
ومفتخم اولوب صدر اعظم حضرتلری یانوه قریبنه اوردو دیو صحرایونده اولان
ایوان قطاغنه سد اسکندر کبی قرار ایدوب ایام فتحده خلق علی عطا وانشا
اولان بنی آدم سعایه هر مرتبه یه ایلندی وکلو واساری کثرتنه احتمال دوکدی
وورزاء ذوی الاحترام وسایر کبار وارباب دول ودیوانه خلعت فاخره
کیوردی که بیان وتوصیفی وعیان تعریفی خالدر وسعادتله ایله بیوردی
ان هذا لهو البلاء المبین تذکره لمن یخشی الحمد لله الذی اعاننا فی الجهاد
وارشدنا فی السبیل السداد ایام دولت بادشاه صحیح وعصر کامکار سعادتله
عالم بهاسیدر بر مرتبه غزا عظما ویوزاقلوح اینشدر بابع الاعیاد خجسته آذان
اولدوغی مقرردر اللهم ادم دولته واقم علی رغم سیفه غزای شریف وفتح
لطیفلری بوارادهٔ تمام اولدی اما حقیقتده بوفتح نامه اول زمانده
تمام اولورکه جناب عالی وعصر متعالیلرینه پسندیده ومقبول اولا

بیت

شکوفه اعلم عجبو کل شکفته شود
اگر زگلشن لطفت وزد نسیم قبول

مراسم اخلاص ومکارم اشفاقلرینی مرجو ومامول ومتضرع ودستور لرکه حقلرنده دعا
زیل عنو واحسانه ایله بو عبیده دستبرد بیوریله

ÖZGEÇMİŞ

1980 yılında Amasya Merzifon'da doğdu. 2000 yılında İstanbul Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik bölümünden mezun oldu. 2006'da Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Tarih Öğretmenliği bölümünden mezun oldu. 2009 tarihinde Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü'nde yüksek lisansını tamamladı.